

23/2013

Uusi säätiölaki

Säätiölain uudistamistyöryhmän mietintö

*oikeusministeriö
justitieministeriet*

23/2013

Uusi säätiölaki

Säätiölain uudistamistyöryhmän mietintö

15.5.2013

Julkaisun nimi Uusi säätiölaki
Säätiölain uudistamistyöryhmän mietintö

Tekijä Säätiölakityöryhmä, puheenjohtaja Timo Kaisanlahti, sihteeri Oili Kela

Oikeusministeriön julkaisu 23/2013
Mietintöjä ja lausuntoja

OSKARI numero OM 11/41/2010 **HARE numero** OM021:00/2010

ISSN-L	1798-7091	ISSN (PDF)	1798-7105
ISSN (nid.)	1798-7091	ISBN (PDF)	978-952-259-295-8
ISBN (nid.)	978-952-259-294-1		

URN URN:ISBN:978-952-259-295-8
Pysyvä osoite <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-295-8>

Asia- ja avain-sanat säätiö, rekisteröity säätiö, epäitsenäinen säätiö, rahasto, säätiön tarkoitus, lähipiiri, sijoitustoiminta, elinkeinotoiminta, hallitus, hallintoneuvosto, tilintarkastus, tilinpäätös, toimintakertomus, vahingonkorvaus, säännöt, säätiörekisteri, säätiövalvonta

Tiivistelmä Työryhmä ehdottaa uutta säätiölakia nykyisen vuodelta 1930 olevan lain tilalle.

Säätiöt ovat kansalaisten hyvinvoinnin ja yhteiskunnan kehityksen kannalta merkittäviä koulutuksen, tutkimuksen, sosiaali- ja terveystaloudellisten sekä taiteen ja kulttuurin tuottajia ja tukijoita. Säätiöiden toiminnan merkitys näillä aloilla on kasvanut merkittävästi viimeisen 20 vuoden aikana.

Ehdotuksen tavoitteena on kansalaisyhteiskunnan vahvistaminen uudistamalla säätiölainsäädäntöä siten, että säätiöt voivat toimia mahdollisimman tehokkaasti, joustavasti ja ennakoitavissa olevalla tavalla. Ehdotuksen tarkoituksena on poistaa säätiömuodon käyttämisen tarpeettomia rajoitteita.

Ehdotuksessa otetaan voimassa olevaa lakia paremmin huomioon toiminnallisten säätiöiden ominaispiirteet. Säätiön perustajille tarjotaan uusia keinoja säätiön hallinnon ja valvonnan järjestämiseen. Lisäksi säätiön perustamiseen ja toimintaan liittyvä hallinnollista taakkaa pyritään rajoittamaan. Samalla säätiötoiminnan avoimuutta lisätään, mikä parantaa säätiölaitoksen tunnettuisuutta, edistää pelinsääntöjen noudattamista ja helpottaa säätiövalvontaa. Säätiöiden hallinnon helpottamiseksi ja säätiöiden käyttämien hallintopalveluiden saatavuuden parantamiseksi lain sisältöä ja kirjoitusasua yhtenäistetään mahdollisuuksien mukaan yhteisölain-säädännön viimeaikaisen kehityksen kanssa.

Säätiöiden toimintamahdollisuuksien hallitulla lisäämisellä on säätiötoiminnan tu-
loksellisuuden ja tehokkuuden kannalta olennainen merkitys. Tämä on ehdotuk-
sessa toteutettu keventämällä tai poistamalla erilaisia muodollisia rajoituksia ja

selventämällä oikeustilaa. Lisäksi sääntelyn tahdonvaltaisuutta ehdotetaan jonkin verran laajennettavaksi siten, että säätiön perustaja voi säätiön säännöissä määritellä yhtäältä säätiölakia täydentävistä valvonta- ja oikeussuojakeinoista ja toisaalta joiltakin osin poiketa laissa säädetyistä rajoituksista, jotka koskevat esimerkiksi säätiön tarkoituksen muuttamista, sulautumista ja säätiön purkamista.

Ehdotus ei heikennä säätiöiden sidosryhmien asemaa.

15.5.2013

Publikationens titel	Revidering av lagstiftningen om stiftelser Arbetsgruppen för revidering av lagen om stiftelser		
Författare	Arbetsgruppen för revidering av lagen om stiftelser, ordförande Timo Kaisanlahti, sekreterare Oili Kela		
Justitieministeriets publikation	23/2013 Betänkanden och utlåtanden		
OSKARI nummer	OM 11/41/2010	HARE nummer	OM021:00/2010
ISSN-L	1798-7091		
ISSN (häft.)	1798-7091	ISSN (PDF)	1798-7105
ISBN (häft.)	978-952-259-294-1	ISBN (PDF)	978-952-259-295-8
URN	URN:ISBN:978-952-259-295-8		
Permanent adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-295-8		
Sak- och nyckelord	stiftelse, registrerad stiftelse, osjälvständig stiftelse, fond, en stiftelses ändamål, närstående krets, investeringsverksamhet, näringsverksamhet, styrelse, förvaltningsråd, revision, bokslut, verksamhetsberättelse, skadeståndsansvar, stadgar, stiftelseregistret, tillsyn över stiftelser		
Referat	Arbetsgruppen föreslår en ny stiftelselag som ska ersätta den gällande lagen från 1930.		

Stiftelserna har en med tanke på medborgarnas välmående och den samhälls-
liga utvecklingen viktig roll som producenter av och mecenater för utbildning,
forskning, social- och hälsovårdstjänster samt konst och kultur. Under de senaste
20 åren har betydelsen av stiftelsernas verksamhet inom dessa områden ökat
avsevärt.

Syftet med förslaget är att stärka det civila samhället genom att revidera lagstift-
ningen om stiftelser så att stiftelserna kan bedriva sin verksamhet på ett så ef-
fektivt, smidigt och förutsägbart sätt som möjligt. Förslaget syftar till att slopa
onödiga hinder för att använda stiftelseformen.

I förslaget beaktas de rörelsedrivande stiftelsernas särdrag bättre än i den gäl-
lande lagen. Stiftare erbjuds nya medel för att ordna stiftelsens förvaltning och
tillsyn. Dessutom försöker man begränsa den administrativa bördan i samband
med stiftandet och stiftelsens verksamhet. Samtidigt ökas öppenheten i stiftel-
sernas verksamhet, vilket gör stiftelseinstitutionen mer känd, bidrar till att spel-
reglerna iaktas och underlättar tillsynen över stiftelserna. För att underlätta för-
valtningen av stiftelserna och öka tillgången på de administrativa tjänster som
stiftelserna använder utformas lagen så att den till innehållet och skrivningen i
mån av möjlighet överensstämmer med den senaste tidens utveckling i associa-
tionslagstiftningen.

Genom en behärskad ökning av stiftelsernas verksamhetsförutsättningar kan man inverka väsentligt på stiftelseverksamhetens resultat och effektivitet. I förslaget har man i detta syfte lättat upp eller slopat olika slags formella begränsningar och klargjort rättsläget. Dessutom föreslås det att regleringens dispositiva karaktär ska utvidgas något, så att en stiftare i stiftelsens stadgar kan bestämma om tillsyns- och rättsmedel som kompletterar stiftelselagen och i viss mån göra undantag från de begränsningar i lagen som gäller t.ex. ändring av en stiftelses ändamål, fusion och upplösning av en stiftelse.

OIKEUSMINISTERIÖLLE

Oikeusministeriö asetti 5 päivänä tammikuuta 2012 työryhmän valmistelemaan ehdotuksen säätiölain uudistamiseksi (säätiölakin uudistamistyöryhmä). Tavoitteeksi asetettiin uudistus, joka vahvistaa kansalaisyhteiskuntaa siten, että säätiöt voivat toimia mahdollisimman tehokkaasti, joustavasti ja ennakoitavissa olevalla tavalla.

Toimeksiannossa kiinnitetään huomiota seuraaviin seikkoihin: Säätiöiden perustajien ja sidosryhmien perustellut tarpeet otetaan huomioon asianmukaisesti. Säätiölle sallittu toiminta sekä säätiön johdon ja tilintarkastajien tehtävät ja vastuut määritellään selkeästi laissa. Säätiön perustamiseen ja toimintaan liittyvä hallinnollinen taakka ja vastaavat kustannukset ovat tarkoituksenmukaisessa suhteessa kustannuksia aiheuttavista toimista saataviin hyötyihin.

Toimeksiannon mukaan työryhmän tehtävänä oli valmistella ehdotus uudeksi säätiölainsäädännön viimeaikaisen kehityksen kanssa. Työryhmän toimeksiantoon ei kuulunut arvioida verolainsäädäntöön, verotukseen eikä säätiön harjoittaman toiminnan erityissääntelyyn liittyviä kysymyksiä. Työryhmän työn lähtökohdaksi asetettiin oikeusministeriössä 28.6.2010 julkaistu arviomuistio ja siitä saatu lausuntopalaute.

Työryhmän puheenjohtajaksi nimettiin johtaja, OTT Timo Kaisanlahti ja jäseniksi lainsäädäntöneuvos Jyrki Jauhiainen oikeusministeriöstä, varatuomari Arto Alho, Säätiöiden ja rahastojen neuvottelukunta ry:stä, kamarineuvos Henry Wiklund, toiminnanjohtaja Eija Sorvari, Miina Sillanpään säätiöstä, avustustoiminnan johtaja Sisko Seppä, Raha-automaattiyhdistyksestä ja professori Jukka Mähönen. Työryhmän sivutoimiseksi sihteeriksi nimettiin asianajaja Oili Kela, Asianajotoimisto Borenius Oy:stä. Työryhmä kokoontui 31 kertaa.

Oikeusministeriö asetti työryhmälle seurantaryhmän, jonka puheenjohtajaksi nimettiin lainsäädäntöjohtaja Antti T. Leinonen oikeusministeriöstä ja jäseniksi johtaja Erkki Rajaniemi, sosiaali- ja terveysministeriöstä, tämän erottua tehtävästään neuvotteleva virkamies Matti Pulkkinen, sosiaali- ja terveysministeriöstä, johtaja Rauno Anttila, opetus- ja kulttuuriministeriöstä, yhdistys- ja säätiörekisteripäällikkö Juha Viertola, Patentti- ja rekisterihallituksesta, johtava tuloksellisuustarkastaja Kirsti Sälli, Valtiontalouden tarkastusvirastosta, asianajaja Manne Airaksinen, Suomen Asianajajaliitosta, KHT Johanna Perälä, KHT-yhdistys ry:stä, lakiasiaintoiminnan johtaja Hannu Rautiainen, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry:stä, järjestösihteeriksi Esko Grekelä, SAK ry:n, STTK ry:n ja Akava ry:n yhteisenä edustajana, johtava lakimies Pirkka-Petri Lebedeff, Suomen Kuntaliitosta, päälakimies Jari Söderström, Aalto-yliopistosta, direktör, JD Mats Lindfelt, Åbo Akademiä, pääsihteeriksi Jukka Tahvanainen, Suomen Nuorisoyhteistyö Allianssi ry:stä ja Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunnasta, tämän erottua tehtävästään asiantuntijaksi Rainer Anttila Nuorisoyhteistyö Allianssi ry:stä ja Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunnasta. Seurantaryhmän sivutoimiseksi sihtee-

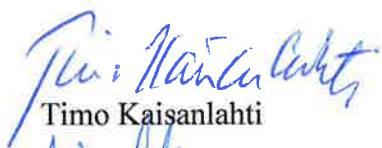
riksi nimettiin asianajaja Oili Kela, Asianajotoimisto Borenius Oy:stä. Seurantaryhmä on pitänyt viisi kokousta, joissa on esitelty työryhmän työn etenemistä ja kuultu seurantaryhmän kantoja työryhmässä esillä olleista uudistuksen tavoitteista ja sääntelyvaihtoehtoista.

Työryhmän työssä on erityisesti kiinnitetty huomiota säätiölle sallittua toimintaa, perustamista, hallintoa, johdon ja tilintarkastajien tehtäviä ja vastuita, tiedonantovelvollisuutta sekä valvontaa koskeviin säännöksiin. Ehdotuksessa on tavoiteltu säätiöiden perustajien, johdon ja muiden säätiössä toimivien kannalta mahdollisimman selkeätä lakia. Työryhmä on laatinut kokonaisuudistusehdotuksen uudeksi säätiölaiksi ja ehdotukset säätiölain voimaanpanolaiksi sekä uudeksi säätiörekisteriasetukseksi.

Työryhmän tuli saada työnsä valmiiksi 31 päivään maaliskuuta 2013 mennessä. Ehdotuksen laajuuden vuoksi mietinnön viimeistely on kuitenkin vienyt aikaa niin, että mietintö voidaan luovuttaa nyt toukokuussa.

Saatuaan työnsä valmiiksi työryhmä luovuttaa mietintönsä oikeusministeriölle. Työryhmä katsoo, että ehdotukset on syytä saattaa mahdollisimman laajan keskustelun kohteeksi.

Helsingissä 2 päivänä toukokuuta 2013

 Jyrki Jauhiainen	 Timo Kaisanlahti	
	 Arto Alho	 Henry Wiklund
 Eija Sorvari	 Sisko Seppä	 Jukka Mähönen
		 Oili Kela

SISÄLLYS

YHTEENVETO	17
YLEISPERUSTELUT	19
1 NYKYTILA	19
1.1 Lainsäädännön kehitys	19
1.2 Voimassa oleva säätiölainsäädäntö	20
1.2.1 Säätiötyypit ja säätiölain soveltaminen	20
1.2.2 Rekisteröidyt säätiöt	20
1.2.3 Epäitsenäiset säätiöt ja muut määrätarkoitukseen käytettävät rahastot	21
1.2.4 Julkisoikeudelliset säätiöt	24
1.3 Rekisteröityjen säätiöiden käytäntö	25
1.3.1 Säätiöiden lukumäärän kehitys	25
1.3.2 Säätiöiden toimintamuodot, varallisuus, tulot ja varojen käyttö	25
1.3.3 Säätiöiden sääntökäytäntö	26
1.3.4 Säätiöiden hallinto-, tilintarkastus ja tilinpäätöskäytäntö	31
1.4 Epäitsenäisten säätiöiden muiden määrätarkoitukseen käytettävien rahastojen käytäntö	35
1.4.1 Rahastojen lukumäärä, varat ja omistajat	35
1.4.2 Sääntökäytäntö	38
1.5 Patentti- ja rekisterihallituksen säätiörekisteri- ja säätiövalvontakäytäntö	39
1.5.1 Säätiörekisteri- ja säätiövalvontailmoitusten ja muiden viranomaistoimien määrät	39
1.5.2 Säätiörekisteri- ja valvontailmoitusmaksut sekä säätiörekisterin talous ja toiminta	39
1.6 Säätiöiden verotus	44
1.7 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö	44
1.7.1 Yleistä	44
1.7.2 Euroopan unioni	45
1.7.3 Ruotsi	45
1.7.4 Norja	47
1.7.5 Tanska	48

2	NYKYTILAN ARVIOINTI JA SÄÄNTELYVAIHTOEHDOT	50
2.1	Toimintaympäristön muutokset	50
2.2	Säätiön tunnusmerkit ja peruspääoma	51
2.3	Säätiön sijoitustoiminta	53
2.4	Säätiön liiketoiminta	54
2.5	Säätiön perustaminen	56
2.6	Säätiön hallinto	56
2.7	Toimintakertomus ja tilinpäätös	62
2.8	Tilintarkastus	62
2.9	Sääntöjen muuttaminen	65
2.10	Sulautuminen	65
2.11	Säätiön purkaminen	66
2.12	Päätöksen moite	67
2.13	Vahingonkorvausvastuu	67
2.14	Riitojen ratkaiseminen	68
2.15	Rangaistussäännökset	69
2.16	Säätiörekisteri	69
2.17	Säätiövalvonta	70
2.18	Epäitsenäinen säätiö	72
3	EHDOTUKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	73
3.1	Ehdotuksen tavoitteet	73
3.2	Keskeiset ehdotukset	74
4	EHDOTUKSEN VAIKUTUKSET	84
5	ASIAN VALMISTELU	88
	YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	90
6	LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT	90
6.1	Säätiölaki	90
I OSA.	YLEISET PERIAATTEET JA PERUSTAMINEN	90
6.1.1	1 Luku. Säätiön toiminnan keskeiset periaatteet ja lain soveltaminen	90
6.1.2	2 Luku. Säätiön perustaminen	108
II OSA.	HALLINTO, TILINPÄÄTÖS, TOIMINTAKERTOMUS JA TILINTARKASTUS	127
6.1.3	3 Luku. Säätiön hallinto ja edustaminen	127

6.1.4	4 Luku. Tilintarkastus	153
6.1.5	5 Luku. Tilinpäätös ja toimintakertomus	158
III OSA. SÄÄNTÖJEN MUUTTAMINEN SEKÄ SÄÄTIÖN SULAUTUMINEN JA PURKAMINEN		163
6.1.6	6 Luku. Sääntöjen muuttaminen	163
6.1.7	7 Luku. Sulautuminen	168
6.1.8	8 Luku. Säätiön purkaminen	179
IV OSA. SEURAAMUKSET JA OIKEUSSUOJA		193
6.1.9	9 Luku. Päätöksen moite	193
6.1.10	10 Luku. Vahingonkorvaus	198
6.1.11	11 Luku. Riitojen ratkaiseminen	205
6.1.12	12 Luku. Rangaistussäännökset	207
V OSA. VALVONTA JA SÄÄTIÖREKISTERI		209
6.1.13	13 Luku. Säätiörekisteri	209
6.1.14	14 Luku. Säätiön valvonta	214
VI OSA. VOIMAANTULO		231
6.1.15	15 Luku. Voimaantulo	231
6.2	Laki säätiölain voimaannpanosta	232
6.3	Muut lait	238
LAKIEHDOTUKSET		240
7	LAKIEHDOTUKSET	240
7.1	Säätiölaki	240
I OSA. YLEISET PERIAATTEET JA PERUSTAMINEN		240
7.1.1	1 Luku. Säätiön toiminnan keskeiset periaatteet ja lain soveltaminen	240
7.1.2	2 Luku. Säätiön perustaminen	243
II OSA. HALLINTO, TILINPÄÄTÖS, TOIMINTAKERTOMUS JA TILINTARKASTUS		248
7.1.3	3 Luku. Säätiön hallinto ja edustaminen	248
7.1.4	4 Luku. Tilintarkastus	256
7.1.5	5 Luku. Tilinpäätös ja toimintakertomus	258
III OSA. SÄÄNTÖJEN MUUTTAMINEN SEKÄ SÄÄTIÖN SULAUTUMINEN JA PURKAMINEN		260
7.1.6	6 Luku. Sääntöjen muuttaminen	260

7.1.7	7 Luku. Sulautuminen	262
7.1.8	8 Luku. Säätiön purkaminen	267
IV OSA.	SEURAAMUKSET JA OIKEUSSUOJA	275
7.1.9	9 Luku. Päätöksen moite	275
7.1.10	10 Luku. Vahingonkorvaus	276
7.1.11	11 Luku. Riitojen ratkaiseminen	278
7.1.12	12 Luku. Rangaistussäännökset	279
V OSA.	VALVONTA JA SÄÄTIÖREKISTERI	280
7.1.13	13 Luku. Säätiörekisteri	280
7.1.14	14 Luku. Säätiön valvonta	287
VI OSA.	VOIMAANTULO	294
7.1.15	15 Luku. Voimaantulo	294
7.2	Laki säätiölain voimaannpanosta	294
7.3	Säätiöasetus	298
LAGFÖRSLAG		303
8	LAGFÖSLAG	303
8.1	Stiftelselag	303
I AVDELNINGEN.	ALLMÄNNA PRINCIPER OCH GRUNDANDE	303
8.1.1	1 Kap. De centrala principerna för stiftelsers verksamhet samt tillämpning av lagen	303
8.1.2	2 Kap. Grundande av stiftelse	306
II AVDELNINGEN.	FÖRVALTNING, BOKSLUT, VERKSAMHETSBERÄTTELSE OCH REVISION	311
8.1.3	3 Kap. Stiftelsens ledning och företrädare	311
8.1.4	4 Kap. Revision	320
8.1.5	5 Kap. Bokslut och verksamhetsberättelse	321
III AVDELNINGEN.	ÄNDRING AV STADGARNA SAMT FUSION OCH UPPLÖSNING AV STIFTELSE	324
8.1.6	6 Kap. Ändring av stadgarna	324
8.1.7	7 Kap. Fusion	325
8.1.8	8 Kap. Upplösning av stiftelse	331
IV AVDELNINGEN.	PÅFÖLJDER OCH RÄTTSSKYDD	339
8.1.9	9 Kap. Klander av beslut	339

8.1.10	10 Kap. Skadestånd	340
8.1.11	11 Kap. Avgörande av tvister	342
8.1.12	12 Kap. Straffbestämmelser	343
V AVDELNINGEN. TILLSYN OCH STIFTELSEREGISTER		344
8.1.13	13 Kap. Stiftelseregister	344
8.1.14	14 Kap. Tillsyn över stiftelser	351
VI AVLEDNINGEN. IKRAFTTRÄDANDE		358
8.1.15	15 Kap. Ikraftträdande	358
8.2	Lag om införande av stiftelselagen	359



YHTEENVETO

Nykyinen säätiölaki (109/1930) tuli voimaan vuoden 1931 alussa. Lailla vahvistettiin voimassa olleen oikeuden tunnustama säätiön asema itsenäisenä oikeushenkilönä. Lakia on muutettu useita kertoja kuluneen yli 80 vuoden aikana osittaisuudistuksilla.

Säätiöt ovat kansalaisten hyvinvoinnin ja yhteiskunnan kehityksen kannalta merkittäviä koulutuksen, tutkimuksen, sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä taiteen ja kulttuurin tuottajia ja tukijoita. Säätiöiden toiminnan merkitys näillä aloilla on kasvanut olennaisesti viimeisen 20 vuoden aikana. Yhteiskunta ja säätiöiden toimintaympäristö ovat säätiölain voimassaolon aikana muuttuneet merkittävästi. Suomalaisen yhteiskuntarakenteen ja hyvinvointiyhteiskunnan muutosten myötä julkisen vallan hoidossa olevien toimintojen määrä on viime aikoina muuttunut siten, että esimerkiksi aiempia julkisen sektorin hoitamia velvoitteita on siirtynyt tai siirretty kolmannen sektorin hoidettavaksi ilman, että tehtävien hoitamiseen olisi annettu vastaavaa taloudellista tukea julkisista varoista. Esimerkiksi säätiöiden merkitys koulutuksen, tutkimuksen ja sosiaali- ja terveyspalveluiden rahoittajina ja tuottajina on merkittävä ja kasvamaan päin. Yhteiskunnallisen kehityksen myötä voi myös syntyä sellaisia uusia tarpeita ja painotuksia, joihin nopea ja tehokas keino on löydettävissä säätiöiden ja muun kolmannen sektorin puolelta. Säätiömuoto on osoittautunut toimivaksi välineeksi näillä aloilla vaikka säätiölaissa on otettu puutteellisesti huomioon jatkuvarahoitteisten ja muiden toiminnallisten säätiöiden erityispiirteet. Samaan aikaan myös käytössä olevan yksityisvarallisuuden määrä on kasvanut merkittävästi ja nykyinen säätiölaki saattaa jossain määrin rajoittaa sen ohjautumista perinteiseen ja kehittyvään säätiötoimintaan. Näiden muutosten myötä tarve tarkastella säätiölainsäädännön ajantasaisuutta on korostunut, mikä on huomattavissa myös viime vuosien viranomaiskannanotoista ja yhteiskunnallisesta keskustelusta.

Työryhmä ehdottaa uuden säätiölain säätämistä. Ehdotuksen tavoitteena on kansalaisyhteiskunnan vahvistaminen uudistamalla säätiölainsäädäntöä siten, että säätiöt voivat toimia mahdollisimman tehokkaasti, joustavasti ja ennakoitavissa olevalla tavalla. Ehdotuksen tarkoituksena on poistaa säätiömuodon käyttämisen tarpeettomia rajoitteita.

Ehdotuksessa otetaan voimassa olevaa lakia paremmin huomioon jatkuvarahoitteisten toiminnallisten säätiöiden ominaispiirteet. Säätiön perustajille tarjotaan uusia keinoja säätiön hallinnon ja valvonnan järjestämiseen. Lisäksi säätiön perustamiseen ja toimintaan liittyvä hallinnollista taakkaa pyritään rajoittamaan. Samalla säätiötoiminnan läpinäkyvyyttä lisätään, mikä parantaa säätiölaitoksen tunnettuisuutta ja edistää pelinsääntöjen noudattamista. Säätiöiden hallinnon helpottamiseksi ja säätiöiden käyttämien hallintopalveluiden saatavuuden parantamiseksi lain sisältöä ja kirjoitusasua yhtenäistetään mahdollisuuksien mukaan yhteisölaainsäädännön viimeaikaisen kehityksen kanssa.

Työryhmä arvioi, että säätiöiden toimintamahdollisuuksien hallitulla lisäämisellä on säätiötoiminnan tuloksellisuuden ja tehokkuuden kannalta olennainen merkitys. Tämä on ehdotuksessa toteutettu keventämällä tai poistamalla erilaisia muodollisia rajoituksia ja selventämällä oikeustilaa. Lisäksi sääntelyn tahdonvaltaisuutta ehdotetaan jonkin verran laajennettavaksi siten, että säätiön perustaja voi säätiön säännöissä määritellä yhtääl-



tä säätiölakia täydentävistä valvonta- ja oikeussuojakeinoista ja toisaalta joiltakin osin poiketa laissa säädetyistä rajoituksista, jotka koskevat esimerkiksi säätiön tarkoituksen muuttamisen, sulautumisen ja säätiön purkamisen edellytyksiä.

Muutokset helpottavat säätiömuodon käyttöä heikentämättä säätiön sidosryhmien asemaa. Lisäksi laissa ehdotetaan säänneltäväksi menettelyjä, joita ei nykyisin ole lainkaan säännelty ja joihin siksi liittyy epävarmuutta. Muutenkin ehdotetaan sellaisia materiaalisia muutoksia, joilla voidaan vähentää toimintaan liittyvää epävarmuutta ja näin lisätä tosiasiallisia toimintamahdollisuuksia.

Toisaalta erityistä huomiota on kiinnitetty säätiön sidosryhmien asemaan. Säätiöiden toimintamahdollisuuksia lisäävät keinot on valittu siten, että niillä ei olisi olennaisia vaikutuksia säätiön sidosryhmien, kuten velkojien ja edunsaajien asemaan. Lisäksi ehdotetaan erinäisiä säännöksiä, joilla näiden ryhmien asemaa voidaan turvata. Säätiön toiminnan avoimuutta ehdotetaan lisättäväksi siten, että toimintakertomuksessa ja tilinpäätöksessä on oltava säätiön tarkoituksen toteutumisen ja lähipiiritoimien osalta riittävät tiedot. Avoimuuden lisääminen helpottaa säätiön valvontaa niin viranomaisten kuin säätiön sidosryhmien toimesta.

Ehdotuksen tavoitteena on, että laki antaisi mahdollisimman hyvät puitteet rehelliselle säätiötoiminnalle. Ehdotuksessa on kuitenkin väärinkäytöksiä silmällä pitäen kiinnitetty huomiota oikeussuojajärjestelmän tosiasialliseen tehostamiseen.

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Lainsäädännön kehitys

Nykyinen säätiölaki (109/1930) tuli voimaan vuoden 1931 alussa. Lailla vahvistettiin voimassa olleen oikeuden tunnustama säätion asema itsenäisenä oikeushenkilönä. Muissa pohjoismaissa ei säätölain valmistelun aikaan ollut säätölain säädäntöä. Lain taustalla on kotimaisen säätökäytännön ja muun aineiston lisäksi Ruotsissa vuonna 1903 valmistunut lakiehdotus ja erityisesti saksalainen oikeuskirjallisuus. Lakia valmisteltaessa erityistä huomiota sai säätion perustamisvaiheen lupamenettely, säätion tarkoituksen muuttaminen ja säätövalvonnan järjestämiseen. Lain säännökset on jaettu viiteen lukuun, jotka ovat säätion perustaminen, hallinto, valvonta ja sääntöjen muuttaminen, sulautuminen ja lakkauttamiseen sekä erinäiset säännökset. Lain rakennetta ei ole muutettu sen voimassaolon aikana. Laki on suppea verrattuna muihin yleisesti käytettyjä yksityisiä oikeushenkilöitä koskeviin lakeihin. Lakia on sen voimassaoloaikana muutettu useita kertoja.

Vuoden 1965 alusta voimaan tulleella lailla (400/1964) tehostettiin säätöiden valvontaa säätämällä säätöiden raportoinnista valvontaviranomaiselle sekä valvontaviranomaisen mahdollisuudesta tarkastaa säätion toimintaa ja vaatia säätion hallituksen tai hallituksen jäsenen erottamista. Samalla tarkistettiin useita muita säätölain säännöksiä ja tiukennettiin säätion tarkoitusta koskevia säännöksiä muun muassa siten, että liiketoiminnan harjoittaminen ei enää voinut olla säätion tarkoituksena.

Vuonna 1987 voimaan tulleella lailla (349/1987) jatkettiin säätöiden tiedonantovelvollisuuden laajentamista ja tehostettiin valvontakeinoja. Samalla muutettiin eräitä käytännössä ongelmalliseksi osoittautuneita säätölain kohtia muun muassa säätion tarkoituksen muuttamisen ja säätöiden sulautumisen helpottamiseksi. Vuoden 1987 säätölain muutoksen yhteydessä säädettiin lisäksi ensi kerran asetuksella säätöpääoman vähimmäismääräksi 150 000 markkaa (nykyisin 25 000 euroa).

Säätörekisterin pitäminen ja säätövalvonta siirrettiin oikeusministeriöltä Patentti- ja rekisterihallitukselle vuoden 1995 alusta voimaan tulleella lailla (1172/1994). Vuonna 1996 voimaan tulleella lailla (178/1996) rajoitettiin säätion lainanantoa lähipiirille. Muut säätölain muutokset ovat olleet lähinnä teknisiä ja liittyneet muun lainsäädännön muutoksiin.

Nykyinen säätiöasetus (1045/1989) tuli voimaan vuoden 1990 alusta. Asetuksessa säädetään säätiöpääoman vähimmäismäärästä sekä Patentti- ja rekisterihallituksen velvollisuudesta pitää säätiörekisteriä, säätiörekisteriin tehtävistä ilmoituksista, säätiörekisteristä annettavista otteista ja tiedoista sekä eräistä säätiörekisterin pitoon liittyvistä seikoista.

1.2 Voimassa oleva säätiölainsäädäntö

1.2.1 Säätiötyypit ja säätiölain soveltaminen

Säätiön perustaminen on tapa osoittaa pysyvästi varoja tiettyyn perustajan määräämään tarkoitukseen. Säätiötyyppejä on Suomessa useita ja esimerkiksi oikeuskirjallisuudessa esiintyviä säätiötyyppien jaotteluja on erilaisia. Useimmiten esiintyvät perusjaottelut mainitsevat jaot yhtäältä rekisteröityihin säätiöihin ja rekisteröimättömiin epäitsenäisiin säätiöihin ja toisaalta yksityisoikeudellisiin ja julkisoikeudellisiin säätiöihin.¹

1.2.2 Rekisteröidyt säätiöt

Voimassa olevassa laissa ei ole nimenomaista säännöstä lain soveltamisalasta. Lain 1 §:stä käy kuitenkin ilmi lain koskevan itsenäisiä säätiöitä. Säätiöstä tulee rekisteröimällä perustajastaan erillinen oikeushenkilö, joka voi saada nimiinsä oikeuksia ja tehdä sitoumuksia sekä kantaa ja vastata (SäätiöL 8 §). Säätiölakia sovelletaan vain säätiörekisteriin merkittyihin säätiöihin. Voimassa olevassa säätiölaissa säädetään

- rekisteröitävän itsenäisen säätiön perustamisesta ja rekisteröinnistä sekä rekisteritietojen julkistamisesta ja tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen ilmoittamisesta rekisteröitäväksi;
- rekisteröidyn säätiön oikeushenkilöydestä sekä säätiön, sen perustajien, johdon ja toimihenkilöiden varojen ja velkojen erillisyydestä ja säätiön perustajalle ja lähipiirille annettavista taloudellisista eduista;
- rekisteröitävän säätiön peruspääomasta, tarkoituksesta ja rajoitetusta oikeudesta harjoittaa liiketoimintaa;
- rekisteröidyn säätiön toimielimistä, niiden päätöksenteosta, edustamisesta, toiminnan ja varainhoidon järjestämisestä ja tilintarkastuksesta sekä säätiön toimielimen jäsenen ja toimihenkilön vahingonkorvausvastuusta; sekä
- rekisteröidyn säätiön valvonnasta, sääntöjen muuttamisesta sekä säätiön sulautumisesta ja lakkauttamisesta.

¹ Esimerkiksi Aro, Säätiön tarkoituksesta ja sen toteuttamisen keinoista, 1971 (Aro 1971), s. 44–70.

Rekisteröityyn säätiöön sovelletaan myös muuta sen toimintaa koskevaa lainsäädäntöä kuten tilintarkastuslakia ja kirjanpitolainsäädäntöä. Kirjanpitolain mukaan rekisteröity säätiö on aina kirjanpitovelvollinen, jonka hallitus vastaa kirjanpidon, tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta sekä tilinpäätöksen, toimintakertomuksen ja tilintarkastuskertomuksen ilmoittamisesta rekisteröitäväksi. Säätiölain mukaan säätiöllä on aina oltava tilintarkastaja.

Siirtymäsäännöksen mukaan ennen vuotta 1931 perustetut itsenäiset säätiöt piti ilmoittaa rekisteröitäväksi vuoden 1932 loppuun mennessä (28 §). On mahdollista, että kaikkia siirtymäsäännöksessä tarkoitettuja säätiöitä ei ole vielä rekisteröity (katso esimerkiksi säätiökomitean mietintö 1951:29 ja Aro, mts. 53). Tällaisiin itsenäisiin rekisteröimättömiin säätiöihin sovelletaan voimassa olevan lain sanamuodon mukaan säätiöalakia vaikka säätiötä ei ole rekisteröity.

Lainsäädäntöön perustuvan säätiötyyppien jaottelun lisäksi säätiökenttää voidaan tarkastella säätiöiden tosiasiallisen toiminnan sekä säätiövarallisuuden ja toiminnan rahoitusmuotojen kannalta. Toiminta- ja rahoitusmuotonsa perusteella säätiöt jaotellaan pääomasäätiöihin ja jatkuvarahoitteisiin laitoksi eli toiminnallisiin säätiöihin. Pääomasäätiötä kutsutaan usein myös apurahasäätiöiksi, jotka tukevat muiden toimintaa tyypillisesti jakamalla apurahoja tai avustuksia. Laitossäätiö on tyypillisesti tiettyä tarkoitusta varten perustettu, esimerkiksi koulun tai terveydenhoidon ylläpitoon tarkoitettu laitos. Usein laitossäätiön oma pääoma on toiminnan laatuun ja laajuuteen nähden pieni ja säätiö saa jatkuvasti avustuksia laitossomaisuuden hankkimiseen tai ylläpitoon. Säätiövarallisuuden näkökulmasta onkin puhuttu niin sanotuista jatkuvarahoitteisista säätiöistä. Vaikka säätiöiden toiminnan on perinteisesti nähty perustuvan pääasiassa säätiötä perustettaessa määrättyyn tarkoitukseen käytettäväksi osoitettuun varallisuuteen, myös säätiörekisteriin merkityt jatkuvarahoitteiset säätiöt kuuluvat säätiölain soveltamisalaan.

Rekisteröitävät säätiöt merkitään Patentti- ja rekisterihallituksen (PRH) pitämään säätiörekisteriin (SäätiöL 2, 5 ja 6 §). PRH on myös valvontaviranomainen, jonka tehtävänä on valvoa sitä, että säätiön hallintoa hoidetaan lain ja säätiön sääntöjen mukaan (SäätiöL 13 §).

1.2.3 Epäitsenäiset säätiöt ja muut määrätarkoitukseen käytettävät rahastot

Rekisteröityjen itsenäisten säätiöiden lisäksi on olemassa niin sanottuja epäitsenäisiä säätiöitä ja muita määrätarkoitukseen käytettäviä rahastoja, joihin ei sovelleta säätiöalakia. Epäitsenäisestä säätiöstä käytetään kirjanpidossa ja tilinpäätöksessä myös ”omakatteinen rahasto” -ilmausta ja muusta määrätarkoitukseen käytettävästä rahastosta ”muusidottu rahasto” -ilmausta (Kirjanpitolautakunnan, KILA, lausunto 1334/1995).

Määrätarkoitukseen käytettäviä rahastoja on yksityisoikeudellisessa lainsäädännössä nimenomaisesti säännelty vain siltä osin kuin tällainen rahasto perustuu testamentin tarkoitemääräykseen ja on kysymys tällaisen määräyksen täytäntöön panosta (perintökaari,

40/1965), tai on kysymys määrätarkoitukseen saatuja varojen ja niiden tuoton käsittelystä kirjanpitovelvollisen kirjanpidossa ja tilinpäätöksessä (kirjanpitoasetus, 1339/1997, KPA). Oikeuskirjallisuuden ja Kirjanpitolautakunnan lausuntojen mukaan epäitsenäisestä säätiöstä on kyse silloin, kun joku luovuttaa omaisuutta toiselle ihmiselle tai oikeushenkilölle 1) käytettäväksi määrättyyn tarkoitukseen ja 2) hoidettavaksi erillään saajan muista varoista.² Muusta sidotusta rahastosta on kysymys silloin, kun varojen käyttötarkoitus on tavalla tai toisella rajattu ja rajausta perustuu ulkopuolisen toimijan tahdonilmaisuun, lahjoitukseen tai testamenttiin, ja tällaisia varoja ei tarvitse hoitaa erillään saajan muista varoista.³ Kun varat vastaanottava taho ottaa lahjan tai testamentin vastaan, se sitoutuu samalla noudattamaan lahjoittajan tai testamentin jättäjän asettamia ehtoja.⁴

Epäitsenäinen säätiö ja muu määrätarkoitukseen käytettävä rahasto ei ole oikeushenkilö, vaan sen varoja hoitaa niiden saaja omissa nimissään. Vastuu tällaisen rahaston veloista ei rajoitu määrätarkoitukseen luovutettuihin varoihin, vaan varojen saaja vastaa niistä koko omaisuudellaan.⁵ Toisaalta oikeuskirjallisuudessa on suhtauduttu ainakin joissakin tapauksissa myönteisesti siihen, että epäitsenäisen säätiön varoja ei voisi ulosmitata varojen saajan veloista.⁶ Oikeuskirjallisuudessa on tulkittu, tosin ei kuitenkaan täysin riidattomasti, että varojen erillään pitämistä koskevan vaatimuksen vuoksi epäitsenäisen säätiön varat olisivat suojassa varojen saajan sellaisilta velkojilta, joiden saaminen ei ole syntynyt tällaisten varojen hoidossa. Lisäksi oikeuskirjallisuudessa on katsottu, että jos esimerkiksi erillään pidettävän stipendirahaston varoja käytetään rahastoa hallinnoivan saajatahon omiin tarkoituksiin, varojen saaja tai tämän edustaja syyllistyy rangaistavaan

² Kivimäki-Ylöstalo. Suomen siviilioikeuden oppikirja. Porvoo 1964, s. 176, ja KILA 1334/1995.

³ KILA 1334/1995.

⁴ Perälä & Perälä. Yhdistyksen ja säätiön talous, kirjanpito ja verotus. WsoyPro 2006, s. 166.

⁵ Aro, 1971, s. 55, ja Säätiölaitoskomitean mietintö, Helsinki 1975, s. 42. Ks. myös Pykäläinen – Syrjänen. Säätiön tehokkuus, Corporate governance – säännösten vaikutuksesta säätiön tarkoituksen tehokkaiseen toteuttamiseen, 2007, s. 98, Ilmanen & al, Säätiöhakemisto. Suomen Kulttuurirahasto 1977, s. 7, sekä Hovi. Säätiövarallisuuden suoja. 2005, s. 42.

⁶ Kivimäki – Ylöstalo toteavat epäitsenäisten säätiöiden yhteydessä, että säätiövaroja, mikäli ne voidaan esimerkiksi pankkiin talletettuina tai velaksi annettuina erottaa saajan muusta omaisuudesta, ei voida ulosmitata saajan veloista, jotka eivät ole syntyneet omaisuuden hoidosta (vanha UL 4:9 § 2 mom), eikä säätiöomaisuus kuulu saajan konkurssipesään. Jos omaisuuden saaja käyttää säätiövaroja omiin tarkoituksiinsa, syyllistyy hän rangaistavaan tekoon, [”tavallisesti epärehellisyyteen (vanha RL 38:1)”, nykyisin luottamusaseman väärinkäyttöön RL 36:5]. Säättäjällä, hänen perillisillään ja sillä henkilöllä (esim. etuoi-
keutetulla stipendinsaajalla), jonka etua sääde koskee, on valta myös kanteella vaatia oikaisun tekemistä (Suomen siviilioikeuden oppikirja, 1964, s. 176–177, jossa kirjoittajat viittaavat myös KKO 1933 II 14). Ks. myös Aro, 1971, s. 289–290. Hovi toteaa, että oikeuskirjallisuudessa on suhtauduttu myönteisesti kysymykseen omaisuuden erillisyydestä ja siitä jääkö säätiöomaisuus fidusiaarin omaisuuteen kohdistuvan eksekution sekä fidusiaarin konkurssipesän ulkopuolelle. Omaisuuden hoitajan disponointivallan hoidettavaan omaisuuteen tulee tällöin olla rajoitettu epäitsenäisen säätiön perustajan määräyksellä (Säätiövarallisuuden suoja, 2005, s. 41–42). Ks. myös Aro, 1971, s. 59–62.

tekoon. Nämä kannanotot eivät koske sellaisten muiden määrättyyn tarkoitukseen saatujen rahastojen omaisuutta, joiden osalta ulkopuolinen omaisuuden luovuttaja ei ole edellyttänyt, että omaisuus pidetään erillään saajan muusta omaisuudesta.⁷

Epäitsenäinen säätiö ei edellytä oman organisaation luomista säätiövarallisuuden hoitoa varten.⁸ Yleisistä oikeusperiaatteista seuraa, että epäitsenäiset säätiöt ja muut määrätarkoitukseen käytettävät rahastot eivät voi saada nimiinsä oikeuksia ja tehdä sitoumuksia, eivätkä kantaa ja vastata. Rahaston varojen vastaanottaja määrää saadusta omaisuudesta ja käyttää sitä koskevaa puhevaltaa omissa nimissään ja vastaa epäitsenäisen säätiön ja rahaston puolesta tehdystä toimesta aiheutuneesta velasta tai muusta velvoitteesta kuin omasta velastaan.⁹

Määrätarkoitukseen käytettävään rahastoon sovelletaan sillä mahdollisesti olevia sääntöjä ja muita sen perustamista koskevia määräyksiä, yleisiä jäämistö- ja sopimusoikeudellisia oikeusperiaatteita sekä muuta epäitsenäisen säätiön ja rahaston varoja ja niillä harjoitettua toimintaa koskevaa lainsäädäntöä. Esimerkiksi epäitsenäisen säätiön kirjanpitoon, tilinpäätökseen, toimintakertomukseen ja tilintarkastukseen sovelletaan läh-
tökohtaisesti säätiön varat vastaanottaneeseen sovellettavia säännöksiä.¹⁰ Toisaalta epäitsenäisestä säätiöstä on voinut laatia tietyin ehdoin erillisen tilinpäätösinformaation, jos se on ollut tarpeen oikean ja riittävän kuvan antamiseksi epäitsenäisen säätiön varat vastaanottaneen kirjanpitovelvollisen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta (kirjanpitolain 3 luvun 2 §).¹¹

Kirjanpitoasetuksen mukaan aatteellisen yhteisön ja säätiön on ilmoitettava taseessa erikseen sellaiset varat tai sellaisen pääoman, joiden käyttöä on rajoitettu erityismääräyksiin (KPA 1 luvun 6 §:n 4 momentti). Taseessa omana ryhmänä on ilmoitettava erillään hoidettavat varat (KPA 1 luvun 6 §:n 5 momentti). Kirjanpitolautakunnan mukaan jälkimmäistä momenttia sovelletaan omakatteisiin rahastoihin ja edellisenä mainittua kaikkiin sidottuihin rahastoihin (KILA 188/2012).

⁷ Näin Kivimäki – Ylöstalo, m.t.s. 93, ja Aarne Rekola, Tulo ja omaisuusverolaki, 1947, s. 45. Yleisten esine-, insolvenssi- ja ulosotto-oikeudellisten periaatteiden mukaista olisi, että epäitsenäisen säätiön varat eivät olisi käytettävissä niiden saajan muiden velkojen maksun konkurssissa ja ulosotossa, jos ulkopuolinen on luovuttanut varat määrätarkoitukseen, varat pidetään erillään saajan muista varoista sekä saajan kirjanpidossa että ulospäin havaittavalla tavalla.

⁸ Kivimäki – Ylöstalo. Suomen siviilioikeuden oppikirja. Porvoo 1964, s. 176.

⁹ Ks. oikeushenkilöllisyydestä sekä säätiötä hoitavan henkilön asemasta Aro, Pirkko-Liisa, Säätiön lakauttamisen edellytykset, Defensor Legis -julkaisussa vuonna 1970 julkaistu artikkelisarja, Helsingin yliopiston yksityisoikeuden laitoksen julkaisuja C 5, Hämeenlinna 1970, (Aro 1970), s. 56 ss.

¹⁰ Oikeuskirjallisuudessa on erilaisia kantoja sen suhteen, sovelletaanko epäitsenäiseen säätiöön analogisesti säätiölain säännöksiä. Esimerkiksi Aro on ollut sitä mieltä, että vaikka epäitsenäiset säätiöt jäävät voimassa olevan säätiölain soveltamisen ulkopuolelle, on niiltä kirjallisuudessa katsottu kuitenkin voivan edellyttää toimimista tietyjen yksityisoikeudellisten yleisten periaatteiden mukaisesti. Aro on todennut, että mitä yksityisoikeudellisempia säätiölain säännökset ovat, sitä todennäköisemmin niitä voidaan soveltaa myös epäitsenäisiin säätiöihin (Aro, 1971, s.66).

¹¹ Esimerkiksi tilikausia 1996–2006 koskeneen päätöksen perusteella suomalainen rekisteröity yhdistys, jolla oli epäitsenäisiä rahastoja, sai luvan antaa rahastoista tilinpäätösinformaation erillisen tilinpäätöksen avulla, mikäli sen omassa tuloslaskelmassa esitetään rahastojen tuotot ja kulut tai tulos ja sen taseessa esitetään rahastojen varat, velat, oma pääoma ja tulos omina nimikkeinään ja mikäli rahastojen erillinen tilinpäätös liitetään hakijan tilinpäätökseen (KILA 1423/1996).

Oikeuskirjallisuudessa on erilaisia kantoja säätiölain soveltamisesta epäitsenäisiin säätiöihin ja rahastoihin.¹² Määrätarkoitukseen käytettävää rahastoa koskevista säännöistä, muista määräyksistä ja yleisistä oikeusperiaatteista voi seurata, että rahastoon sovelletaan käytännössä sellaisia sitä hallinnoivaa tahoa, kuten rekisteröityä säätiötä, koskevia säännöksiä ja määräyksiä, joista rahaston säännöissä voitaisiin tehokkaasti määrätä.

Määrätarkoitukseen käytettävän rahaston hallinto voidaan järjestää säätiölain säännöksistä riippumatta. Säätiölain säännösten rajoittamatta on määrätarkoitukseen varatun rahaston perustajan asiana vapaasti ratkaista, laaditaanko tuolle rahastolle säännöt, samoin kuin mistä asioista niissä määrätään. Käytännössä rahaston hallinto on yleensä järjestetty siten, että rahaston sääntöjen, testamentin tai muiden määräysten perusteella rahastolla on oma hallintoelin, joka päättää rahaston asioista tai tekee ehdotuksia rahaston varat omistavalle taholle. Kolmas vaihtoehto on, että rahastolla ei ole omaa hallintoelintä, jolloin rahaston varat omistava taho päättää itsenäisesti rahaston asioista. Tällaisen rahaston hallinto voidaan järjestää myös siten, että rahaston sääntöihin, testamenttiin tai muuhun määräykseen perustuva toimielin ainoastaan valvoo tai seuraa rahaston varainhoitoa ja varojen käyttöä ja rahaston varojen saaja päättää täysin itsenäisesti varojen hoidosta ja käyttämisestä.

Käytännössä epäitsenäisiä säätiöitä ja rahastoja hallinnoivat muun muassa rekisteröidyt säätiöt ja yhdistykset, yhtiöt, rahoituslaitokset, yliopistot ja oppilaitokset, kunnat, seurakunnat ja muut julkisoikeudelliset yhteisöt.

1.2.4 Julkisoikeudelliset säätiöt

Säätiölaki ei koske niin sanottuja julkisoikeudellisia säätiöitä (SäätiöL 29 §). Oikeuskirjallisuudessa julkisoikeudellisiksi säätiöiksi on katsottu sellaiset oikeussubjektit, jotka ovat enemmän määrätarkoitukseen osoitettuja omaisuusmassoja kuin yhteisöjä ja jotka huolehtivat jonkin julkisen tehtävän hoitamisesta. Tällaisina on pidetty muun muassa Suomen Pankkia ja Kansaneläkelaitosta. Julkisoikeudellisen säätiötä ei ole määritelty julkisoikeudellisia oikeushenkilöitä koskevassa lainsäädännössä, joten käytännössä vanhemmassa oikeuskirjallisuudessa julkisoikeudellisina säätiöinä pidetyt yksiköt ovat vuonna 2000 voimaan tulleen uuden perustuslain mukaisia julkisoikeudellisia laitoksia.

Säätiölain ulkopuolelle jäävät myös lakisääteisen työeläketurvan toimeenpanossa merkittävältä osin vastaavat eläkesäätiöt, joihin sovelletaan eläkesäätiölakia (1774/1995). Rahoitusalan yrityksistä rakenteeltaan säätiön kaltaisia ovat säästöpankit, joihin sovelletaan säästöpankkilakia (1502/2001).

¹² Ks. Aro 1971, s. 66: Mitä yksityisoikeudellisempia säätiölain säännökset ovat, sitä todennäköisemmin säätiölakia voidaan soveltaa myös epäitsenäisiin säätiöihin. Vrt. Hovi, Risto, Säätiövarallisuuden suoja, 2005 (Hovi 2005), s. 42, joka suhtautuu Aron kantaan kriittisesti. Halila toteaa, että fidusiarista oikeus-tointa ja modusta koskevat opit tulevat sovellettaviksi säätiöoikeudessa, ja niillä on erityistä merkitystä epäitsenäisten säätiöiden juridiikassa (Säätiöoikeuden tutkimuskysymyksiä. LM 1/1998, s.25).

1.3 Rekisteröityjen säätiöiden käytäntö

1.3.1 Säätiöiden lukumäärän kehitys

Patentti- ja rekisterihallituksen säätiörekisterissä oli tammikuun 2013 lopussa 2850 säätiötä. Näistä 192 oli sellaisia, joiden hallitus on rekisteröity viimeksi ennen vuotta 2000, ja yhteensä 38 säätiötä ei ole antanut vuosiselvitystä vuosina 2010 ja 2011. Viimeksi sanottu osoittaa, että osassa säätiöistä hallituksen kokoonpano on hyvin pitkäikäinen ja täysin toimimattomia säätiöitä näyttää olevan varsin vähän. Vuoden 2012 lopussa kaupparekisteriin oli merkitty 31 säätiötä. Rekisteröidyt säätiöt ovat keskimäärin varsin nuoria. Ennen vuotta 1987 perustettuja edelleen rekisteröityjä säätiöitä on 1533 kappaletta (54 %) ja sen jälkeen rekisteröityjä edelleen toimivia säätiöitä on 1308 kappaletta (46 %). Vuosina 2005–2011 on vuosittain rekisteröity keskimäärin noin 40 säätiötä, vuonna 2011 rekisteröitiin 43 säätiötä ja vuonna 2012 29 säätiötä.

Kaikkiaan säätiörekisteriin on rekisteröity vuodesta 1930 lähtien 3948 säätiötä (vuoden 2011 lopussa). Osa säätiörekisteristä poistetuista säätiöistä on lakkautettu, osa on sulautunut toiseen säätiöön ja osa on saanut nimenmuutoksen johdosta uuden säätiörekisterinumeron. Säätiöiden perustaminen on ollut suosittua erityisesti kolmella viimeksi päättyneellä vuosikymmenellä, jolloin perustettiin hieman yli puolet yhä toimivista säätiöistä.

1.3.2 Säätiöiden toimintamuodot, varallisuus, tulot ja varojen käyttö

Säätiökentän varallisuus painottuu suurimpiin säätiöihin. Säätiörekisteriin tulleiden vuosi-ilmoitusten perusteella säätiöiden yhteenlaskettu taseiden loppusumma oli vuonna 2010 yhteensä 11,35 miljardia euroa. Vuonna 2010 säätiörekisteriin tilinpäätöstiedot toimittaneista säätiöistä taseen mukaan yli 10 miljoonan omaisuus oli 188 säätiöllä, yli miljoonan omaisuus 895 säätiöllä ja noin puolella säätiöistä taseen loppusumma alitti 500 000 euroa. Taseella mitaten pienimpien säätiöiden neljänneksen omaisuus oli keskimäärin noin 60 000 euroa säätiötä kohden.¹³

Säätiötoiminnan laajuus ja merkitys eri aloilla vaihtelee. Huomattava osa säätiövarallisuudesta on koulutus- ja tutkimustarkoitusta edistävillä säätiöillä. Samoin asumista ja kehittämistä, kulttuuria ja harrastusta sekä sosiaalipalveluja edistävät säätiöt ovat usein huomattavan suuria varallisuudeltaan. Sen sijaan muun muassa hyväntekeväisyys- ja vapaaehtoistoimintaa, uskonnollista toimintaa, kansainvälistä toimintaa tai ammatti- ja

¹³ Vuoden 2010 tilinpäätöstietojen mukaan 18 säätiössä omaisuuden tasearvo oli yli 100 miljoonaa euroa, 16 säätiössä 50–100 miljoonaa euroa, 154 säätiössä 10–50 miljoonaa euroa, 141 säätiössä 5–10 miljoonaa euroa, 566 säätiössä 1–5 miljoonaa euroa, 313 säätiössä 500 000 – miljoonaa euroa ja 721 säätiössä 100 000–500 000 euroa.

elinkeinotoimintaa harjoittavat säätiöt edustavat suhteellisen pientä osuutta säätiökentän varallisuudesta (OMSO 47/2012).

Säätiöiden vuosittaiset tulot vaihtelevat huomattavasti. Vuonna 2010 kahdeksan säätiön sijoitus- ja rahoitustoiminnan tuottojäämä¹⁴ ylitti 10 miljoonaa euroa ja kahdeksan kymmenen säätiön tuottojäämä miljoona euroa. Toisaalta noin 450 säätiön sijoitus- ja rahoitustoiminnan tuottojäämä oli 10 000–100 000 euroa ja noin 500 säätiön tuottojäämä 1–10 000 euroa. Varainhankinnan tuottojäämä¹⁵ vuonna 2010 oli yli 10 miljoonaa euroa vain yhdessä säätiössä ja yli miljoona euroa viidessätoista säätiössä. Varainhankinnan tuottojäämä oli 10 000–100 000 euroa hieman yli sadassa ja 1–10 000 euroa vajaassa 200 säätiössä. Varsinaisen toiminnan tuottojäämä¹⁶ ylitti 10 miljoonaa euroa kahdessa säätiössä ja miljoona euroa yhdeksässätoista säätiössä vuonna 2010. Varsinaisen toiminnan tuottojäämä oli 10 000–100 000 noin 200 säätiössä ja 1–10 000 euroa vajaassa 200 säätiössä.

Säätiöiden varojen käyttöä kuvaavien menojen vaihteluväli on vastaavasti suuri. Kymmenen suurimman apurahoja jakavan säätiön säätiökohtainen jaettujen apurahojen keskiarvo vuonna 2010 oli vajaat kymmenen miljoonaa euroa. Sadan suurimman osalta vastaava määrä oli reilut kaksi miljoonaa euroa. Kaikkien vuonna 2010 apurahoja jakaneiden 1364 säätiön jakamasta määrästä laskettu säätiökohtainen keskiarvo oli vajaat 200 000 euroa. Alle 50 000 euroa apurahoja jakoi noin tuhat säätiötä. Vastaavasti kymmenen suurimman laitossäätiön varsinaisten toiminnan kulujen säätiökohtainen keskiarvo vuonna 2010 oli yli 86 miljoonaa euroa ja sadan suurimman säätiökohtainen keskiarvo yli 17 miljoonaa euroa¹⁷. Kaikkien varsinaisen toiminnan kuluja vuonna 2010 ilmoittaneiden säätiöiden osalta varsinaisen toiminnan kulujen säätiökohtainen keskiarvo oli noin miljoona euroa. Valtaosalla säätiöistä varsinaisen toiminnan kulut olivat kuitenkin alle 100 000 euroa.

Yksityiskohtaisempi selvitys säätiöiden varallisuudesta, tuotoista ja varojen käytöstä on oikeusministeriön julkaisussa ”Säätiölainsäädännön uudistaminen. Selvitys kansallisten säätiöiden säännöistä ja käytännöistä” (OMSO 47/2012, http://www.oikeusministerio.fi/fi/index/julkaisut/julkaisuarkisto/1354109655883/Files/Saatiolainsaadannon_uudistaminen.pdf).

1.3.3 Säätiöiden sääntökäytäntö

Säätiölain uudistamista varten oikeusministeriö laati selvityksen Patentti- ja rekisterihallituksen säätiörekisteriin merkittyjen säätiöiden sääntökäytännöistä. Sääntökäytäntöä koskeva selvitys perustuu rekisteriviranomaisen toimittamiin poimintatietoihin muun

¹⁴ Tuottojäämä on sijoitus- ja rahoitustoiminnan tuottojen ja kulujen erotus.

¹⁵ Tuottojäämä on varainhankinnan tuottojen ja kulujen erotus.

¹⁶ Tuottojäämä on varsinaisen toiminnan tuottojen ja kulujen erotus.

¹⁷ Käytännössä vastaavia sosiaali- ja terveystalouksia tarjotaan merkittävämmiin yhdistysmuodossa.

muassa säätiöiden tilinpäätöstiedoista, hallituksen jäsenmääristä ja rekisteröintiajankohdista sekä yhteensä 937 säätiön säännöistä kerättyihin tietoihin. Selvitys on oikeusministeriön internetsivuilla (OMSO 47/2012

http://www.oikeusministerio.fi/fi/index/julkaisut/julkaisuarkisto/1354109655883/Files/Saatiolainsaadannon_uudistaminen.pdf).

Selvityksen perusteella rekisteröityjen säätiöiden ensisijaisena sääntömääräisenä tarkoituksena on yleisimmin kulttuuri- ja harrastustoiminnan (24 % oikeusministeriön sääntökäytäntöjä koskevan selvityksen otantaan kuuluneista 937) sekä koulutus- ja tutkimustoiminnan (26 %) harjoittaminen. Kolmanneksi yleisimmin säätiön tarkoitus liittyy sosiaalipalveluiden tuottamiseen (15 %). Seuraavaksi yleisimmät tarkoitukset liittyvät asumisen ja kehittämisen (7,5 %) sekä ammatti- ja elinkeinotoiminnan (6,7 %) edistämiseen. Harvalukuisempina osuuksina erottuvat myös terveydenhuoltoa (4,6 %), kansalaistoimintaa ja edunvalvontaa (2,8 %), hyväntekeväisyys- ja vapaaehtoistoimintaa (3,5 %), kansainvälistä toimintaa (1,1 %) ja uskonnollista toimintaa (2,1 %) harjoittavat tai edistävät säätiöt.

Patentti- ja rekisterihallituksen säätiörekisteristä saadun tiedon mukaan yhteensä 2079 säätiön hallituksesta on ilmoitettu kiinteä jäsenmäärä (75 % kaikista säätiöistä joiden osalta jäsenmäärätieto on saatavilla). Selvästi suosituimpia ovat viisi- ja kuusijäseniset hallitukset, joiden lisäksi on myös huomattava määrä kolme- ja seitsemänjäsenisiä hallituksia. Hallituksen kiinteät jäsenmäärät vaihtelevat kolmesta aina 25 jäsenen hallitukseen. Säätiön taseen loppusumman ja hallituksen kiinteän jäsenmäärän välillä ei ole selvää yhteyttä. Alle viisijäseniset hallitukset ovat kuitenkin harvinaisia taseen loppusummalla mitaten suurimmissa säätiöissä. Hallituksen jäsenmäärä on ilmoitettu liukumana 698 (25 %) säätiössä. Näin ilmoitetut hallituksen jäsenmäärät vaihtelevat kolmen (3) ja kahdenkymmenenneljän välillä (24). Hallituksen jäsenmäärä on ilmaistu liukumana melko tasaisesti erilaisia tarkoituksia toteuttavien ja taseen loppusummalla mitaten eri kokoisten säätiöiden säännöissä.

Sääntökäytännössä säätiön hallituksen nimittämisen osalta voidaan erottaa toisistaan kolme perusratkaisua. Yleisintä on, että säätiön hallitus täydentää itse itseään. Tätä tarkoittava sääntömääräys on yhteensä 409 säätiön (44 % prosenttia otantaan kuuluvista säätiöistä) säännöissä. Toiseksi hallituksen valinta on voitu osoittaa säätiössä mahdollisesti valittavalle valtuuskunnalle (yhteensä 193 säätiötä; 21 %). Kolmanneksi säätiön hallituksen nimeämiseen voidaan säännöissä oikeuttaa jokin säätiön ulkopuolinen taho, kuten erillinen yhdistys (312; 33 %), yhtiö (66; 7 %), luonnollinen henkilö (56; 6 %) taikka kunta tai kuntayhtymä (158; 17 %). Nimeämisoikeuden jakaminen useamman ulkopuolisen tahon kesken esiintyy 213 otantaan kuuluvan säätiön säännöissä ja 235 säätiön säännöissä on mainittu vain yksi ulkopuolinen nimeäjä. Sääntökäytäntö vaihtelee myös sen suhteen, nimeääkö ulkopuolinen/ulkopuoliset kaikki hallituksen jäsenet (323) vai onko nimeämisoikeus jaettu ulkopuolisen ja säätiön oman toimielimen (hallitus, valtuuskunta) kesken (125). Ulkopuolisen tahon nimeämisoikeudesta on määrätty melko tasaisesti taseen loppusummalla mitaten kaiken kokoisten säätiöiden säännöissä. Sen sijaan säätiön valtuuskunnan oikeus hallituksen jäsenten nimeämiseen on yleisempi taseen loppusummalla mitaten suurimpien säätiöiden osalta. Oikeusministeriön säätiöille osoittaman kyselyn vastaajista 43 % ilmoitti, että säätiön perustaja tai joku perustajista nimeää hallitukseen yhden tai useamman jäsenen.

Suurimmassa osassa otantaan kuuluvista säätiöistä (737; 79 %) hallituksen jäsenet valitaan kiinteiksi, ennalta määräytyiksi, toimikausiksi. Näin menetellään yleensä riippumatta siitä, kuka säätiön hallituksen jäsenet nimittää. Toimikausien pituuksista vuosi (134), sekä kaksi (163), kolme (295) ja neljä (102) vuotta ovat selvästi yleisimmät. Pidempiäkin toimikausia on (mm. 5 ja 6) vuotta, joskin selvästi harvemmin. Säännöissä määrätty toimikausi on keskimäärin 2,7 vuotta. Hallituksen jäsenten toimikausien porrastaminen on sääntökäytännössä melko yleistä. Erilaisilla porrastamista koskevilla sääntömääräyksillä pyritään hallituksen toiminnan jatkuvuuden turvaamiseen siten, että kaikkien hallituksen jäsenien sijaan vain osa jäsenistä vaihtuu kerrallaan. Esimerkiksi hallituksen kaikkiin jäseniin kolmen vuoden toimikautta soveltavassa säätiössä vuosittain kolmannes hallituksen jäsenistä on erovuorossa. Kiinteän toimikauden määrittelyn sijaan (89) tai ohella (88) säätiön säännöissä on voitu määrätä hallituksen jäsenen toimikausi ennalta määrittelemättömäksi ajaksi. Tätä tarkoittava sääntömääräys löytyy yhteensä 177 otantaan kuuluvan säätiön säännöistä (19 % kaikista otantaan kuuluvista säätiöistä). Yleisintä on määrätä elinikäisestä (109) tai jäsenen eroon päättyvästä (90) toimikaudesta. Toisaalta hallituksen jäsenyyden on säännöissä voitu määrätä päättyvän tietyn eläkeiän saavuttamisen jälkeen tai määrätyn muun tehtävän päättyessä. Tarkasteltaessa sääntökäytännön kehitystä voimassa olevien sääntöjen rekisteröintiajankohdan mukaisessa järjestyksessä voidaan selvästi huomata kiinteiden toimikausien yleistyminen nykyhetkeä kohti. Ennalta määrätty kiinteät toimikaudet ja muuten määritellyt toimikaudet ovat keskimäärin yhtä yleisiä niin taseen loppusummalla mitaten suurempien, kuin pienempien säätiöiden kohdalla.

Toimikausia ja valitsemistapaa koskevien sääntömääräysten lisäksi hallituksen kokoonpanoon on käytännössä pyritty ennalta vaikuttamaan myös eräiden muiden sääntömääräysten kautta. Hallituspaikkojen vaihtuvuuteen liittyen on voitu rajoittaa hallituksen jäsenten peräkkäisten kiinteiden toimikausien enimmäismäärää. Tällaiset sääntömääräykset ovat kuitenkin kovin harvinaisia (46; 5 %). Sääntökäytäntö näyttää kuitenkin viime aikoina kehittyneen siten, että toimikausien enimmäismäärän rajoittaminen säännöissä on aiempaa suositumpaa. Yhteensä 77 säätiön (8 %) hallituksen jäsenenä toimii sääntömääräisesti muun yhtiön, yhdistyksen tai laitoksen hallituksen jäsen. Huomattavasti yleisempää sen sijaan on, että säätiön säännöissä on asetettu kelpoisuusedellytyksiä hallituksen jäsenille (319; 34 %). Edellytysten luonteesta riippuen ne voivat koskea joko kaikkia tai vain osaa hallituksen jäsenistä. Hallituksen jäsenen ikää koskeva kelpoisuusedellytys on käytännössä melko yleinen. Tietylle alueelle kohdistuvaa tai nimenomaisesti tietyn alueen kehittämistä tarkoittavaa toimintaa harjoittavien säätiöiden osalta hallituksen jäsenille on asetettu myös asuinpaikkaan liittyviä vaatimuksia. Lisäksi erityisesti kulttuuri- ja tieteellistä tarkoitusta toteuttavien säätiöiden kohdalla jäseniltä on voitu edellyttää säätiön erityisalaan liittyvää asiantuntemusta.

Hallituksen säätiölain mukaista yleistöimivaltaa säätiön asioiden hoitamisessa tarkoittava sääntömääräys sisältyy lähes poikkeuksetta otantaan kuuluvien säätiöiden sääntöihin (97 %). Itseään täydentävien hallitusten (409; 44 %) tehtävien määrittelyn yhteydessä esiintyy hallituksen jäsenien nimeäminen. Verrattaessa tätä lukua hallituksen puheenjohtajiston valintaa koskeviin tietoihin, huomataan että hallituksen puheenjohtajan (723; 77 %) ja/tai varapuheenjohtajan (758; 81 %) valintakuuluu hallitukselle usein myös silloin, kun hallituksen jäseniä nimetään valtuuskunnan tai ulkopuolisen toimesta.

Säätiön tilintarkastajan valitseminen kuuluu hallituksen sääntömääräisiin tehtäviin 598 säätiössä (64 %). Henkilöstön ottaminen (ja erottaminen) määrätään hallituksen tehtäväksi 712 säätiössä (76 %). Henkilöstön ottamiseen liittyen säännöissä on voitu mainita erityisesti asiamiehen, rahastonhoitajan tai hallituksen ulkopuolelta valittavan sihteerin ottamisesta. Hallituksen jäsenille, säätiön toimihenkilöille tai tilintarkastajille maksettavista palkkioista päättäminen kuuluu nimenomaisen sääntömääräyksen nojalla hallitukselle 329 säätiössä (35 %).

Yhteensä 634 säännöissä (68 %) toimintasuunnitelman ja/tai talousarvion laatiminen mainitaan hallituksen tehtävien määrittelyn yhteydessä. Tilinpäätöksen laatiminen, hyväksyminen tai vahvistaminen puolestaan esiintyy hallituksen sääntömääräisenä tehtävänä 753 kertaa (80 %). Hallituksen sisäisen työjärjestyksen (22; 2 %) ja säätiön toimintastrategian (19; 2 %) vahvistamiseen otetaan sääntötasolla kantaa otannan laajuuteen nähden hyvin harvoin. Säätiön varojen jakamiseen (avustukset, apurahat, stipendit, palkinnot) liittyvä päätöksenteko on nimenomaisen sääntömääräyksen nojalla todettu kuuluvan hallitukselle 60 säännöissä (6 %). Osassa näistä mainitaan lisäksi apurahojen käytön valvominen. Yhteensä 656 säätiössä (70 %) sääntöjen muuttaminen on sääntömääräisesti hallituksen tehtävä. Säätiön lakkauttamisesta ja sulautumisesta puolestaan päättää hallitus 635 sääntöjen (68 %) mukaan.

Otantaan kuuluvista säätiöistä yhteensä 219 (23 %) on sääntöjen mukaan valtuuskunta (näistä kolmen säätiön säännöissä valtuuskunnan nimeäminen on tosin jätetty säätiön hallituksen harkinnan varaan). Sääntökäytännön kehittymistä seurattaessa voidaan havaita valtuuskunnallisia säätiöitä esiintyvän melko tasainen määrä kaikkina aikoina perustetuissa säätiöissä. 2000-luvulla on hallinnon yksinkertaistamiseksi ja tosiasiallisen toimivuuden turvaamiseksi sääntömuutoksien poistettu jonkin verran valtuuskuntia vanhoista säätiöistä. Käytännössä valtuuskunnat ovat yleisempiä taseella mitattuna suurimmissa säätiöissä.¹⁸ Valtuuskuntien jäsenmäärä vaihtelee säätiöiden kesken viidestä (5) viiteenkymmeneenkuuteen (56). Valtuuskunnan kiinteästä jäsenmäärästä on määrätty 131 säännöissä. Näistä laskettu jäsenmäärän keskiarvo on 16. Jäsenmäärää koskeva liukumasäännös löytyy 82 säätiön säännöistä (jäsenmäärän vaihteluväli 6–120).

Valtuuskuntiin liittyvä sääntökäytäntö on enimmäkseen melko yhtenäistä eikä se otannan aikajänteen puitteissa näytä merkittävästi muuttuneen. Mikäli säännöissä on määrätty valtuuskunnasta, nimeää se useimmiten (193; 88 % valtuuskunnallisista säätiöistä) säätiön koko hallituksen tai jäseniä hallitukseen. Hallituksen jäsenille maksettavista palkkioista päättäminen määrätään valtuuskunnan tehtäväksi yhteensä 125 (57 % valtuuskunnallisista säätiöistä) säännöissä. Tätä koskevan nimenomaisen maininnan puuttuminen selittyy usein sillä, että sääntömääräisesti hallituksen jäsenille ei makseta palkkiota tai palkkio määräytyy kuntien tai valtion hallinnossa maksettavia kokous- ja muita palkkioita vastaavasti. Tilintarkastajan valinta kuuluu valtuuskunnan sääntömääräisiin tehtäviin yhteensä 200 säätiössä (91 % valtuuskunnallisista säätiöistä).

¹⁸ Niistä sääntökäytännön tarkastelemiseksi toteutettuun otantaan kuuluvista säätiöistä, joiden taseen loppusumma ylitti 10 miljoonaa euroa, 35 %:lla oli sääntöjen mukaan valtuuskunta. Säätiöistä, joiden taseen loppusumma oli 500 000–10 000 000 euroa, noin 24 %:lla ja alle 500 000 euron taseen omaavista säätiöistä noin 14 %:lla oli valtuuskunta.

Säätiön toimintasuunnitelman ja/tai talousarvion vahvistaminen määrätään valtuuskunnan tehtäväksi yhteensä 183 (84 % valtuuskunnallisista säätiöistä) säännöissä. Tilinpäätöksen vahvistaminen puolestaan kuuluu sääntökäytännössä vielä laajemmin valtuuskunnalle; 205 säännöissä (94 % valtuuskunnallisista säätiöistä) määrätään valtuuskunnan tehtäväksi säätiön tilinpäätöksen vahvistaminen. Säätiön sääntöjen muuttaminen on määrätty valtuuskunnan tehtäväksi 202 säätiössä (92 % valtuuskunnallisista säätiöistä; vastaavasti sääntöjen muuttaminen 17 kertaa hallituksen tehtävä). Säätiön sulautumisesta ja/tai lakkauttamisesta päättäminen mainitaan valtuuskunnan tehtävänä 195 säännöissä (89 % valtuuskunnallisista säätiöistä; vain 13 kertaa valtuuskunnallisen säätiön hallituksen tehtävissä). 85 säätiön (39 % valtuuskunnallisista säätiöistä) säännöissä mainittiin nimenomaan valtuuskunnan sääntömääräiseksi tehtäväksi säätiön (hallituksen) toiminnan ohjaaminen/ valvonta.

Yhteensä 119 valtuuskuntaa (58 % valtuuskunnallisista säätiöistä) täydentää itse itsään. Siten valtuuskunnan täydentäminen ja puheenjohtajiston valinta mainitaan säännöissä usein myös valtuuskunnan tehtävien yhteydessä. Muita huomattavia valtuuskunnan jäsenten nimeäjiä ovat yhdistykset (94; 41 % valtuuskunnallisista säätiöistä) ja kunnat tai kuntayhtymät (62; 23 % valtuuskunnallisista säätiöistä).

Yhteensä 484 otantaan. kuuluvan säätiön säännöissä on asiamiestä (toimitusjohtajaa, toiminnanjohtajaa, yliasiamiestä, isännöitsijää tms.) koskevia sääntömääräyksiä (52 % kaikista otantaan kuuluvista säätiöistä). Ajallisesti asiamiehen valintaa ja toimivaltaa koskevat sääntömääräykset ovat tasaaisessa kasvussa läpi otannan. Asiamiestä koskevien sääntömääräysten ja säätiön taseen loppusumman välillä on yhteys siten, että asiamiestä koskevat sääntömääräykset ovat yleisempiä taseen loppusummalla mitaten suurempien säätiöiden säännöissä

Asiamiehen tehtävien ja toimivallan määrittelyn osalta kehitys on sekä uusien perustettujen säätiöiden osalta, että rekisteröityjen sääntömuutosten seurauksena kulkenut kohti osakeyhtiölain määritelmän mukaista toimitusjohtajaa. Enenevissä määrin asiamiehen tehtäväksi on säännöissä määritelty säätiön juoksevan hallinnon hoitaminen (hallituksen ohjeiden mukaan) eli yhteensä 183 säätiön säännöissä (38 % asiamiestä käyttävistä säätiöistä, erityisesti taseen loppusummalla mitattuna suurimmat säätiöt). Säätiön kirjanpidosta ja/tai tilien hoitamisesta vastaamisen on nimenomaisesti mainittu kuuluvan asiamiehen tehtäviin 17 säännöissä (4 % asiamiestä käyttävistä säätiöistä). Yhteensä 26 säätiön (5 % asiamiestä käyttävistä säätiöistä) sääntöjen mukaan asiamiehen tehtäviin kuuluu muiden toimielinten päätösten täytäntöön paneminen. Taloutta ja hallintoa koskevien päätösten valmistelu on määrätty asiamiehen tehtäväksi 34 säännöissä (7 % asiamiestä käyttävistä säätiöistä). Sääntökäytännössä nimenomaisesti asiamiehelle osoitettuja tehtäviä ovat, joskin otannan laajuuteen nähden kovin harvoin, myös hallituksen sihteerinä toimiminen, henkilöstön ottaminen ja erottaminen sekä säätiön toiminnan johtaminen ja kehittäminen. Asiamiehen ohella myös muut säätiön toimihenkilöt on usein mainittu säätiön nimen kirjoittamista koskevan sääntökohdan yhteydessä.

Yhteensä 84 säätiössä (9 % kaikista otantaan kuuluvista/17 % asiamiestä käyttävistä säätiöistä) on sääntömääräisesti myönnetty asiamiehelle oikeus säätiön nimen kirjoittamiseen yksin. Selvästi yleisempää on, että säätiön asiamiehelle (mahdollisesti myös muulle toimihenkilölle, kuten hallituksen ulkopuolelta valittavalle sihteerille tai rahas-

tonhoitajalle) määrätään sääntötasolla nimenkirjoitusoikeus käytettäväksi yhdessä toisen henkilön kanssa (233; 25 % kaikista otantaan kuuluvista säätiöistä). Varsinaisen nimenkirjoitusoikeuden myöntämisen sijaan säännöissä mainitaan usein hallituksen oikeudesta valtuuttaa asiamies tai muu toimihenkilö säätiön nimen kirjoittamiseen. Hallitus voi sääntömääräisesti valtuuttaa asiamiehen tai toimihenkilön kirjoittamaan säätiön nimen yksin 66 otantaan kuuluvassa säätiössä (7 % kaikista otantaan kuuluvista säätiöistä). Nimenkirjoitusoikeuden myöntäminen hallituksen harkinnan mukaan käytettäväksi yksin tai yhdessä toisen henkilön kanssa puolestaan mainitaan 95 säätiön säännöissä (10 % kaikista otantaan kuuluvista). Lisäksi hyvin yleinen on sääntömääräys, jonka mukaan säätiön hallituksen jäsen on oikeutettu kirjoittamaan säätiön nimen yhdessä hallituksen siihen valtuuttaman toimihenkilön kanssa.

Yhteensä 250 säätiön säännöissä (27 % kaikista otantaan kuuluvista säätiöistä) on hallituksen, valtuuskunnan ja asiamiehen lisäksi mainittu muiden toimielimien valitsemisesta. Nämä toimielimet ovat lähes yksinomaan hallituksen toimintaa tukevia ja sen päätöksiä valmistelevia. Sääntökäytännössä tällaisista mainitaan nimenomaisesti; työvaliokunnat (53), apurahatoimikunnat (10), tieteelliset/ taiteelliset toimikunnat (11), neuvottelukunnat (19), vaalilautakunnat (11) sekä säätiön varojen sijoittamiseen ja taloudenhoitoon liittyvät toimikunnat (19). Säännöissä on voitu myös määrätä siitä, että hallitus voi tarvittaessa asettaa tilapäisiä tai pysyviä toimikuntia määräämiensä asioiden valmistelua varten. Oikeusministeriön säätiöille osoittamaan kyselyn vastaajista vajaa kolmannes (27 %) ilmoitti, että säätiössä toimii hallitusta avustavia toimikuntia, lautakuntia, valiokuntia tai vastaavia elimiä. Hallituksen yleistoimivaltaan kuuluvien asioiden osoittaminen sääntötasolla muille toimielimelle oli sääntökäytäntöä koskevan otannan puitteissa hyvin poikkeuksellista.

Otantaan kuuluvien sääntöjen perusteella tilintarkastajan nimeäminen hallituksen toimesta muodostaa pääsäännön (598; 64 % kaikista otantaan kuuluvista säätiöistä). Valtuuskunnan tehtäväksi tilintarkastajan valitseminen on osoitettu 199 kertaa (21 % kaikista otantaan kuuluvista säätiöistä). Ulkopuolisen tahon nimeämä tilintarkastaja tulee sääntömääräisesti olla 146 säätiössä (15 % kaikista otantaan kuuluvista säätiöistä). Sääntökäytäntö on ajan myötä kehittynyt siten, että hallitus nimeää säätiön tilintarkastajan yhä useammin. Valtuuskunnallisissa säätiöissä valtuuskunnan nimeämisoikeus muodostaa pääsäännön, mutta valtuuskuntien määrä on otannan loppua kohden perustetuissa säätiöissä hieman laskemaan päin. Säätiön valtuuskunnan nimeämä tilintarkastaja on yleisemmin taseen loppusummalla mitaten suuremmissa säätiöissä. Selkeä muutos näkyy kuitenkin siinä, että ulkopuolisen tahon tilintarkastajan nimeämisoikeus on otannan loppua kohden perustetuissa säätiöissä harvinainen.

1.3.4 Säätiöiden hallinto-, tilintarkastus ja tilinpäätöskäytäntö

Oikeusministeriö selvitti tammi-maaliskuussa 2012 säätiöiden hallinto- ja tilinpäätöskäytäntöjä ministeriön verkkosivuilla julkaistulla ja säätiöille osoitetulla kyselyllä. Kyselyyn vastasi yhteensä 684 säätiötä, joista 634 voitiin yhdistää patentti- ja rekisterihallitukselle toimitettuihin, säätiön taloutta kuvaaviin vuoden 2010 vuosi-ilmoituksiin (tuloslaskelma- ja tasetiedot).

Noin puolet kyselyyn vastanneista säätiöistä ilmoitti toteuttavansa tarkoitustaan apurahoja jakamalla. Lisäksi noin viidennes vastaajista ilmoitti säätiön toimintamuotojen liittyvän tiedon tuottamiseen taikka koulutukseen, noin viidennes vastaajista ilmoitti säätiön toimintamuotojen liittyvän kulttuurin edistämiseen sekä noin viidennes vastaajista ilmoitti säätiön toimintamuotojen liittyvän palveluiden tuottamiseen. Valtaosa kyselyyn vastanneista säätiöistä toimii vain Suomessa. Yhteistyötä muissa valtioissa olevien organisaatioiden kanssa harjoitti tai muuta toimintaa ulkomaille suuntasi ilmoittamansa mukaan vajaa viidennes kyselyyn vastaajista.

Säätiöiltä kysyttiin, käyttävätkö ne taseessaan hankintahintoja vai käypiä arvoja kuvaamaan sijoitusomaisuutensa arvoa. Vajaa kolmannes (27 %) kysymykseen vastanneista säätiöistä ilmoitti käyttävänsä käypiä arvoja kuvaamaan sijoitusomaisuuden arvoa. Hankintahintoja puolestaan ilmoitti käyttävänsä suurin osa vastaajista (63 %). Niistä vastaajista, jotka ilmoittivat käyttävänsä hankintahintoja kuvaamaan sijoitusomaisuuden arvoa noin puolet (52 %) ilmoitti esittävänsä omaisuuden käyvän arvon määrän tilinpäätöksen liitetiedoissa. Yhteensä 162 hankintahintoja käyttävää säätiötä (39 %) ilmoitti, että ne eivät esitä sijoitusvarallisuuden käyvän arvon määrää tilinpäätöksen liitetiedoissa.

Kyselyn vastaajat olivat lähes poikkeuksetta sitä mieltä, että nykyisen tilinpäätösnormiston mukainen tuloslaskelma antaa oikean kuvan säätiön tarkoituksesta ja toiminnasta. Samoin kyselyn vastaajat katsoivat lähes poikkeuksetta nykyisen tilinpäätösnormiston mukaisesti laaditun taseen antavan oikean kuvan säätiön tarkoituksesta ja toiminnasta.

Yli viidennes kyselyyn vastanneista säätiöistä ilmoitti saaneensa vuonna 2010 varoja lahjoituksina ja/tai testamentteilla (tietoa ei ole käytettävissä kaikilta säätiöiltä). Valtiolta (mukaan lukien kaikki valtion viranomaiset ja laitokset, myös liikelaitokset) avustuksia vuonna 2010 ilmoitti saaneensa neljännes vastaajista. Viidennes vastaajista ilmoitti saaneensa vuonna 2010 avustuksia kunnalta. Vajaa viidennes vastaajista ilmoitti, että kunta tai valtio on ostanut palveluja säätiöltä tai sen tytäryritykseltä.

Yli puolet kyselyyn vastanneista säätiöistä (60 %) ilmoitti säätiön hallituksen hoitavan säätiön sijoitustoimintaa. Vajaalla viidenneksellä vastaajista (18 %) oli oma muu toimielin tai toimihenkilö, joka hoitaa säätiön sijoitustoimintaa. Noin viidennes (21 %) vastaajista ilmoitti säätiön sijoitustoiminnan ulkoistetun joko kokonaan tai osittain. Sijoitustoimintansa ulkoistaneet säätiöt ilmoittivat useimmiten säätiön hallituksen valvovan säätiön ulkopuolista varainhoitajaa osana tavanomaista hallitustyöskentelyä. Toisinaan ulkoistetun sijoitustoiminnan valvonta oli osoitettu joko säätiön asiamiehelle tai erilliselle talousasioista vastaavalle valiokunnalle. Käytännössä säätiön varainhoitajan säännöllisestä raportointivelvollisuudesta sovitaan useimmiten osana sijoitustoiminnan ulkoistamista koskevaa varainhoitosopimusta. Sijoitustoiminnan organisointitavan ja säätiön taseen loppusumman sekä sijoitus- ja rahoitustoiminnan välillä on selvä yhteys siten, että sijoitustoiminnan ulkoistaminen tai osoittaminen erilliselle elimelle tai toimihenkilöille on yleisempää taseen loppusummalla sekä sijoitus- rahoitustoiminnan tuotoilla mitaten suuremmissa säätiöissä. Erityisesti taseella mitaten pienimpien säätiöiden osalta sijoitustoiminnan järjestäminen muuten kuin hallituksen hoitamana on harvinaista.

Lain mukaan kaikissa säätiöissä on KHT- tai HTM-tilintarkastaja.

Kyselyyn vastanneista säätiöistä 71 (10 % kyselyyn vastanneista) ilmoitti, että niillä on määräysvalta kiinteistöosakeyhtiössä ja 69 (10 %) säätiötä ilmoitti, että niillä on määräysvalta osakeyhtiössä. Asunto-osakeyhtiössä määräysvalta oli 53 vastaajalla (8 %) ja muussa yhtiössä määräysvalta 17 vastaajalla (2 %). Kiinteistöosakeyhtiöiden ja asunto-osakeyhtiöiden osalta yleisintä oli, että säätiöllä oli määräysvalta yhdessä tai kahdessa yhtiössä. Osakeyhtiöiden osalta selvästi yleisintä oli määräysvalta vain yhdessä yhtiössä. Eräillä säätiöillä oli kuitenkin määräysvalta yli kymmenessä osakeyhtiössä tai kiinteistöosakeyhtiössä. Yhteensä 55 säätiötä (42 % niistä, joilla määräysvalta) ilmoitti toteuttavansa tarkoitustaan määräysvallassaan olevan yhtiön tai muun yhteisön kautta. Näistä lähes kaikki ilmoittivat, että säätiön hallitus valvoo määräysvallassa olevan yhtiön toimivan säätiön tarkoituksen ja periaatteiden mukaisesti. Yleisin tapa järjestää säätiön määräysvallassa olevan yhtiön toiminnan valvonta oli konserniyhteisöjen hallitusten muodostaminen siten, että säätiön ja sen määräysvallassa olevan yhtiön hallitukset ovat kokonaan tai osittain samat. Toisinaan myös säätiön asiamies on säätiön määräysvallassa olevan yhtiön hallituksen jäsen. Useat vastaajat viittasivat myös osakkeenomistajan oikeuksien käyttämiseen yhtiökokouksessa. Määräysvallassa olevalla yhtiöllä voi myös olla erityinen velvollisuus raportoida toiminnastaan säännöllisesti säätiön hallitukselle.

Vajaa neljännes (23 %) vastaajista, joilla oli määräysvalta ilmoitti laativansa konsernitilinpäätöksen. Vajaa puolet (48 %) vastaajista, joilla oli määräysvalta ilmoitti jättävänsä konsernitilinpäätöksen laatimatta sillä perusteella, että säätiö ei harjoita liiketoimintaa. Vajaa kolmannes (29 %) vastaajista, joilla oli määräysvalta ilmoitti jättävänsä konsernitilinpäätöksen laatimatta, koska kirjanpitolain konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat edellytykset eivät täyty. Eräät säätiöt totesivat lisäksi, että konserniyhtyritysten keskinäiset liiketoimet ovat niin vähäisiä tai tytäryhtiön toiminta niin vähäistä, että konsernin tietojen esittämisellä ei ole merkitystä riittävän ja oikean kuvan saamiseksi toiminnasta.

Vastaajista 37 (28 % vastaajista, joilla on määräysvalta) on antanut lainaa määräysvallassaan olevalle yhtiölle viimeisen viiden vuoden aikana. Vakuuksia määräysvallassaan olevan yhtiön lainoille viimeisen viiden vuoden aikana on antanut 22 vastaajaa (17 % vastaajista, joilla on määräysvalta). Yhteensä 41 vastaajaa (31 % vastaajista, joilla on määräysvalta) ilmoitti myyvänsä tavaroita tai palveluita (mukaan lukien tilojen ja laitteiden vuokraus) määräysvallassaan oleville yhtiöille. Vastaajista 35 ostaa (27 % vastaajista, joilla on määräysvalta) ilmoittamansa mukaan tavaroita tai palveluita (mukaan lukien tilojen ja laitteiden vuokraus) määräysvallassaan olevilta yhtiöiltä.

Yhteensä 24 vastaajaa (18 % vastaajista, joilla määräysvalta) on ilmoittanut, että säätiön ja sen määräysvallassa olevan yhtiön hallitukset ovat kokonaan samat. Osittain samat säätiön ja tytäryhtiön hallitukset ovat 76 säätiössä (58 % vastaajista, joilla määräysvalta). Jäljelle jää siten 32 sellaista emo-säätiötä (24 % vastaajista, joilla määräysvalta), joiden hallituksen kokoonpano poikkeaa kokonaisuudessaan sen määräysvallassa olevan yhtiön/yhtiöiden hallituksen kokoonpanosta. Yhteensä 49 säätiötä (37 % vastaajista, joilla määräysvalta) on ilmoittanut, että säätiön asiamies ja säätiön määräysvallassa olevien yhtiöiden toimitusjohtaja on sama henkilö. Tämän lisäksi 15 vastaajaa (11 % vastaajista joilla määräysvalta) on ilmoittanut säätiön asiamiehen olevan samalla toimitus-

johtaja joissakin säätiön määräysvallassa olevista yhtiöistä. Jäljelle jää siten 68 sellaista emo-säätiötä (52 % vastaajista, joilla määräysvalta), joiden asiamies ja (kaikkien) määräysvallassa olevien yhtiöiden toimitusjohtaja/isännöitsijä on eri henkilö.

Yhteensä 47 kyselyyn vastannutta säätiötä (7 % kaikista vastaajista) ilmoitti, että niillä on omistusyhteisyriksiä. Tytärsäätiönä osa konsernia ilmoitti olevansa 40 säätiötä (6 %).

Yli puolet säätiön hallituksen työnjakoa koskevaan kysymykseen vastanneista säätiöistä (59 %) ilmoitti, ettei hallituksen jäsenten kesken oltu tehty sisäistä työnjakoa. Käytännössä yleisintä on, että säätiön hallitus kokoontuu 3–5 kertaa vuodessa. Säätiön ilmoittaman kokoustiheyden ja taseen loppusummalla mitatun koon välillä on selvä yhteys joka vastaa oletusta siitä, että suuremmissa säätiöissä hallitustyöskentely on tiiviimpää ja kokouksia enemmän.

Säätiöiltä kysyttiin niiden toimintaa ohjaavien sisäisten työjärjestysten laatimisesta. Yleisintä oli, että säätiössä oli laadittu apuraha- tai muun toiminnan periaatteet (49 % vastaajista). Noin kolmannes vastaajista ilmoitti lisäksi, että säätiössä on laadittu hallituksen toimintaa ohjaava työjärjestys (31 % vastaajista) tai sijoitusohjesääntö (30 % vastaajista). Huomattava määrä säätiöitä ilmoitti lisäksi, että säätiössä oli laadittu talousohjesääntö (25 % vastaajista), riskienhallinnan periaatteet (15 %) tai esteellisyyttä määräävät ohjeet (10 %). Eräät vastaajat ilmoittivat lisäksi laaditun erilaisia työ- ja johdosääntöjä sekä toimintastrategioita tai että säätiössä noudatetaan Säätiöiden ja rahastojen neuvottelukunta ry:n säätiön hyvää hallintoa koskevaa ohjeistusta.

Kyselyyn vastanneet säätiöt ilmoittivat lähes poikkeuksetta (93 % vastaajista), etteivät olleet tukeneet säätiön perustajan tai hallituksen jäsenen lähipiiriin kuuluvia tahoja. Säätiön hallituksen jäsenille maksettua palkkoja, palkkioita ja muita etuuksia ilmoitti vajaa puolet (46 %) kyselyyn vastanneista säätiöistä. Palkkioiden määrä pyydettiin ilmoittamaan kaikkia hallituksen jäseniä koskevana yhteenlaskettuna summana ja näin saadut vastaukset vaihtelivat pääosin muutamista sadoista euroista kymmeneen tuhansiin euroihin. Yhteensä kymmenen säätiötä oli maksanut hallituksen jäsenille vuonna 2010 yhteensä 100 000 euroa tai enemmän palkkioita. Selvästi yleisintä on palkkion maksaminen hallituksen jäsenelle vain kokousperusteisesti.

Kyselyyn vastanneista säätiöistä 35 % ilmoitti, että yksi tai useampi säätiön tilintarkastaja oli viimeksi vaihtunut 2–5 vuotta sitten. Kyselyyn vastaamista edeltäneenä vuonna (2011) yksi tai useampi tilintarkastaja oli vaihtunut vajaalla neljänneksellä vastaajista (23 %) ja kyselyyn vastaamisvuonna (2012) 8 %:lla vastaajista. Viidenneksellä vastaajista (20 %) yksi tai useampi tilintarkastaja oli viimeksi vaihtunut 5–10 vuotta sitten ja kymmenesosalla vastaajista (10 %) yli kymmenen vuotta sitten. Yhteensä 44 % vastaajista, joilla oli määräysvalta toisessa yrityksessä tai omistusyhteisyriksiä ilmoitti, että säätiön tilintarkastaja ei tarkasta mitään säätiön tytär- ja/tai omistusyhteisyriksistä. Toisaalta 42 % vastaajista, joilla oli määräysvalta toisessa yrityksessä tai omistusyhteisyriksiä ilmoitti säätiön tilintarkastajan tarkastavan myös kaikki tytär- ja omistusyhteisyriksiset. Säätiön tilintarkastajan ilmoitettiin tarkastavan osan tytär- ja/tai omistusyhteisyriksistä 19 sellaisen vastaajan osalta (11 % vastaajista), joilla oli määräysvalta toisessa yrityksessä tai omistusyhteisyriksiä.

Selvästi yleisintä (66 % kyselyyn vastaajista) on, että säätiön kirjanpidon hoitaa ulkopuolinen palveluntarjoaja, kuten pankki tai kirjanpitotoimisto. Toisaalta vajaassa viidenneksessä (18 %) kyselyyn vastanneista säätiöistä säätiön henkilökunta ja reilussa kymmenesosassa (11 %) kyselyyn vastanneista säätiöistä säätiön asiamies hoitaa säätiön kirjanpidon. Säätiön laskutuksen puolestaan hoitaa yleisimmin säätiön asiamies (29 %), säätiön henkilökunta (28 %) tai ulkopuolinen palveluntarjoaja (25 %). Lähes puolet kyselyyn vastanneista säätiöistä (47 %) ilmoitti, että säätiön laskut hyväksyy säätiön asiamies. Säätiön hallituksen jäsen hyväksyy säätiön laskut vajaassa kolmanneksessa (30 %) vastanneista säätiöistä ja säätiön henkilökunta 12 %:ssa kyselyyn vastanneista säätiöistä.

Oikeusministeriön kyselyssä henkilöstöä koskevia tietoja antaneista säätiöistä noin kolme neljäsosaa (73 %) ilmoitti, että niiden palveluksessa oli vuonna 2010 säännöllisesti 0–2 henkilöttyövuotta. Vastaajista vajaalla neljänneksellä (22 %) oli käytössä 3–49 henkilöttyövuotta ja noin 4 %:lla 50–299 henkilöttyövuotta. Vain kuusi kyselyyn vastannutta säätiötä ilmoitti, että niiden palveluksessa oli vuonna 2010 yhteenlaskettuna säännöllisesti yli 300 henkilöttyövuotta. Säätiökonserniin osalta luvut ovat jossain määrin suuremmat. Vapaaehtoistyön arvioidaan olevan säätiöiden toiminnan kannalta huomattavaa.

Säätiöiden hallinto-, toiminta- ja avoimuuskäytäntöjen kehittämiseksi Säätiöiden ja rahastojen neuvottelukunta ry (SRNK) on julkaissut suosituksia säätiön hyvästä hallinnosta.¹⁹ Sosiaali- ja terveysalan yhteistyöyhdistys YTY on julkaissut sen jäsenille hyvästä järjestötavasta suosituksen, jossa viitataan SRNK:n suositukseen ja käsitellään myös järjestökonserniin kuuluvia säätiöitä.²⁰ Suositukset eivät ole sitovia, mutta ovat omiaan vaikuttamaan säätiökäytännön kehitykseen.

1.4 Epäitsenäisten säätiöiden muiden määrätarkoitukseen käytettävien rahastojen käytäntö

1.4.1 Rahastojen lukumäärä, varat ja omistajat

Määrätarkoitukseen käytettäviä rahastoja on muun muassa rekisteröityjen säätiöiden, yhdistysten, yliopistojen, korkeakoulujen ja oppilaitosten, rahoituslaitosten, valtion, kuntien, evankelisluterilaisen kirkon ja muiden uskonnollisten yhdyskuntien ja muiden yhteisöjen omistuksessa ja hoidettavana. Tällaisten rahastojen lukumäärästä, tarkoituksesta, toimintamuodoista, rahastojen säännöistä ja vastaavista määräyksistä, hallinnosta, varoista ja niiden käytöstä ei ole tilastotietoja. On kuitenkin arvioitu, että tällaisten säätiöiden ja rahastojen lukumäärä ja niissä olevien varojen yhteismäärä on huomattavan

¹⁹ Säätiöiden ja rahastojen neuvottelukunta, Säätiön hyvä hallinto, 2010, http://www.saatiopalvelu.fi/client-data/file/SP_Hyva-hallinto_WWW_1.pdf. Säätiöiden ja rahastojen neuvottelukunta ry:n jäsenenä on 144 apurahoja myöntävää säätiötä (<http://www.saatiopalvelu.fi/fi>).

²⁰ http://www.soste.fi/media/pdf/julkaisu_hyva_hallintotapa.pdf.

suuri²¹ ja niiden tarkoitukset ja toiminta voivat olla joko hyvin samanlaista kuin rekisteröidyssä säätiössä (esimerkiksi rekisteröidyn säätiön tai yhdistyksen hallinnassa oleva rahasto) tai hyvinkin erilaista kuin perinteisessä rekisteröidyssä säätiössä (esimerkiksi valtion tai kunnan viraston tai laitoksen taikka seurakunnan hallinnassa oleva rahasto ja osa yhdistysten hallinnassa olevista rahastoista). Yksittäisen rekisteröimättömän säätiön tai rahaston varat ja toiminta voivat olla hyvinkin merkittäviä, mutta tiettävästi tällaiset rahastot ovat esimerkiksi rekisteröityjen säätiöiden ja yhdistysten omistuksessa ja hoidettavana.²²

Vuonna 2012 oikeusministeriö selvitti rekisteröimättömien säätiöiden ja rahastojen määrää ja suuruutta rekisteröidyille säätiöille, yliopistoille ja korkeakouluille, rahoituslaitoksille, ja evankelisluterilaiselle kirkolle osoitetuilla omakatteisilla rahastoja (epäitseinen säätiö) ja muita sidottuja rahastoja (muu määrätarkoituserahasto) koskevilla kyselyillä.

Rekisteröityjen säätiöiden omakatteisten rahastojen olemassaoloa koskevaan kysymykseen vastasi yhteensä 670 säätiötä, joista 88 (13 % vastaajista) ilmoitti, että niillä on mainittuja rahastoja. Omakatteisella rahastolla tarkoitettiin kyselyssä lahjoitusvaroja, joihin liittyen lahjoittaja on antanut varojen käyttöä koskevia määräyksiä ja määrännyt, että varat on säilytettävä säätiön muusta varallisuudesta erillään. Yleisintä oli, että omakatteisia rahastoja oli yksi tai kaksi. Eräillä vastaajilla niitä oli kuitenkin kymmeniä. Vastaajien ilmoittama omakatteisten rahastojen varojen kokonaismäärä vaihteli muutamista tuhansista euroista aina kymmeneen miljooniin euroihin. Säätiön hallinnoimilla omakatteisilla rahastoilla on annettujen vastauksien perusteella melko harvoin (19 vastaajaa, 22 % omakatteisia rahastoja ilmoittaneista vastaajista) itsenäistä päätösvaltaa käyttävä hallitus, johtokunta tai muu vastaava elin. Erillisten sääntöjen laatiminen omakatteisille rahastoille on sen sijaan hieman yleisempää.

Muiden sidottujen rahastojen olemassaoloa koskevaan kysymykseen vastasi yhteensä 636 rekisteröityä säätiötä, joista 72 (11 % vastaajista) ilmoitti, että niillä on mainittuja rahastoja. Muilla sidotuilla rahastoilla tarkoitettiin kyselyssä lahjoitusvaroja, joihin liittyen lahjoittaja on antanut varojen käyttöä koskevia määräyksiä. Yleisintä oli, että myös sidottuja rahastoja oli yksi tai kaksi. Omakatteisten rahastojen enimmäismäärästä poiketen sidottuja rahastoja oli eräillä säätiöillä kuitenkin useita satoja. Kyselyyn vastanneet säätiöt ilmoittivat useita muutaman tuhannen euron muiden sidottujen rahastojen kokonaismääriä. Muiden sidottujen rahastojen osalta varallisuuden kokonaismäärä on suurimpien vastaajien kohdalla kuitenkin omakatteisia rahastoja huomattavasti suurempi; eräillä vastaajilla satoja miljoonia euroja. Noin viidennes muita sidottuja rahastoja ilmoittaneista säätiöistä ilmoitti sidotulla rahastoilla olevan itsenäinen hallitus, johtokunta tai muu vastaava elin. Noin puolet muita sidottuja rahastoja ilmoittaneista vastaajista ilmoitti joko kaikille sidotuille rahastoille tai osalle niistä vahvistetun omat säännöt. Sidottuja rahastoja ilmoittaneista vastaajista suurin osa (74 %) ilmoitti, että sidottujen

²¹ Esimerkiksi Lainvalmistelukunnan julkaisu: Ehdotus hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi lahjoitus- ja testamenttirahastoista, s. 1 (1957:5).

²² Esimerkiksi Svenska Kulturfonden on varoilla ja toiminnalla mitattuna erittäin merkittävä rekisteröimättömän säätiö, jota omistaa ja hallinnoi Svenska litteratursällskapet.

rahaten varat pidetään erillään säätiön varoista ja siten erotellaan toisistaan myös säätiön kirjanpidossa ja tilinpäätöksessä. Toisaalta osa kyselyyn vastanneista säätiöistä totesi, että sidottujen rahastojen varojen sijoittaminen yhdessä säätiön varojen kanssa on tehokkaampaa tai ettei varojen lahjoittaja ollut edellyttänyt säilyttämistä erillään.

Oikeusministeriön kyselyyn vastanneista yliopistoista ja korkeakouluista kymmenen ilmoitti, että niillä on kyselyssä omakatteisella rahastolla tarkoitettuja lahjoitusvaroja, joihin liittyen lahjoittaja on antanut varojen käyttöä koskevia määräyksiä ja määrännyt, että varat on säilytettävä vastaanottajan muusta varallisuudesta erillään. Kuusi vastaajaa ilmoitti, että omakatteisilla rahastoilla on oma itsenäistä toimivaltaa käyttävä hallitus tai muu päätöksentekuelin ja neljä vastaajaa ilmoitti, että omakatteisilla rahastoilla ei ole omaa päätöksentekuelintä. Kahdeksan vastaajaa ilmoitti, että kaikille omakatteisille rahastoille on laadittu omat säännöt ja yksi vastaajista ilmoitti, että vain osalle omakatteisista rahastoista on laadittu omat säännöt. Lisäksi yksi vastaaja ilmoitti, että rahastoilla voi olla varojen käytöstä erityisiä määräyksiä. Vastaajien ilmoittamien omakatteisten rahastojen varojen yhteismäärä oli noin 13 400 000 euroa. Pienin yksittäinen ilmoitettu rahasto oli 16 000 euroa ja suurin ilmoitettu omakatteisten rahastojen varojen yhteismäärä 6 600 000 euroa.

Helsingin yliopiston rahastoista säädetään erikseen yliopistolain (558/2009) 75 §:ssä, jonka mukaan Helsingin yliopistolla on oikeus yhden apteekin pitämiseen Helsingin kaupungissa, sekä edelleen myös ne oikeudet, etuudet ja vapaudet, jotka sillä oli lain voimaan tullessa. Kyseisiä varoja sekä lahjoitus- ja testamenttivaroja hoidetaan erillään yliopiston muusta kirjanpidosta. Varojen hoidosta päättää yliopiston hallitus.

Vastaajista kuusi yliopistoa ja ammattikorkeakoulua ilmoitti, ettei niillä ole kyselyssä tarkoitettuja omakatteisia rahastoja.

Yliopistoilla, korkeakouluilla ja muilla tutkimus- ja oppilaitoksilla olevien muiden sidottujen rahastojen määrää ei ole tiedusteltu, mutta tietyvästi on paljon tällaisia rahastoja, joiden lahjoitusvarojen käytöstä on määrätty testamentissa, lahjakirjassa tai muulla tavoin.

Lain valmistelun yhteydessä selvitettiin myös pankkien hallinnoimien omakatteisten rahastojen käytäntöjä. Kolme pankkia ilmoitti, että niillä ei ole rahastoja, joihin liittyen lahjoittaja on antanut varojen käyttöä koskevia määräyksiä ja määrännyt, että varat on säilytettävä vastaanottajan muusta varallisuudesta erillään. Yksi pankki ilmoitti, että sillä on yhteensä 10 kyselyssä tarkoitettua omakatteista rahastoa, joiden varojen yhteenlaskettu varojen määrä on noin 91 miljoonaa euroa. Kahdella kymmenestä rahastosta oli omat säännöt ja neljällä kymmenestä rahastosta oma itsenäistä päätösvaltaa käyttävä hallitus tai muu toimielin. Osuuspankkien omakatteisten rahastojen osalta ei ole ollut mahdollista saada koottua tietoa kaikista jäsenosuospankeista. Suuntaa-antava kysely kuitenkin osoitti, että jäsenosuospankeilla voi olla omakatteisia rahastoja.

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskusrahastossa on ilmoitettu olevan kaksi omakatteista rahastoa, jolle molemmille on laadittu omat säännöt ja joilla molemmilla on oma itsenäistä päätösvaltaa käyttävä toimielin. Näiden rahastojen varojen yhteenlaskettu määrä on noin 6,3 miljoonaa euroa. Lisäksi evankelis-luterilaiseen kirkkoon kuuluvilla

seurakunnilla on omia omakatteisia rahastoja, joiden yhteismäärästä ei ole tietoa, mutta joiden varojen kokonaismääräksi on arvioitu noin 64 miljoonaa euroa. Kirkkohallitus suosittelee seurakunnille, että omakatteisille rahastoille laaditaan omat säännöt. Muiden sidottujen rahastojen määrää ei ole selvitetty.

Edellä mainittujen lisäksi myös muun muassa rekisteröidyillä yhdistyksillä ja niiden järjestöillä sekä valtiolla ja kunnilla arvioidaan olevan omakatteisia ja muita sidottuja rahastoja. Tarkempaa tietoa näiden rahastojen lukumäärästä, varojen yhteenlasketusta määrästä sekä sääntö- ja hallintokäytännöstä ei ole ollut käytettävissä. Verohallinto ei järjestelmällisesti kerää tietoja omakatteisista ja muista sidotuista rahastoista, koska ne eivät ole tuloverolain 3 ja 9 §:ssä tarkoitettuja verovelvollisia yhteisöjä.²³

1.4.2 Sääntökäytäntö

Epäitsenäisten säätiöiden ja muiden määrätarkoitukseen käytettävien rahastojen sääntökäytännöstä ei ole saatavana kattavaa selvitystä. Tietävästi ainakin sellaiset isommat säätiöt, yliopistot ja korkeakoulut, joilla on huomattava määrä epäitsenäisiä säätiöitä ja rahastoja, ovat 1950-luvulta lähtien pyrkineet yhdenmukaistamaan tällaisten vastaanotamiensa varallisuuskokonaisuuksien sääntökäytäntöä kukin omilla mallisäännöillään.

Toisaalta erityisesti vanhempien epäitsenäisten säätiöiden ja muiden määrätarkoitukseen käytettävien rahastojen sääntökäytäntö on tietävästi kirjavaa. Osa näistä rahastoista on hyvinkin vanhoja, perustettu kauan ennen vuoden 1930 säätiölakia, tai niiden syntyhistoria on muuten hyvin erilainen esimerkiksi sen vuoksi, että rahasto perustuu kauan sitten tehtyyn testamenttiin. Määrätarkoitusrahastojen perustamista koskevista määräyksistä tai säännöistä ei aina löydy vastausta esimerkiksi siihen, miten menetellään rahaston tarkoituksen tai toimintamuotojen tultua hyödyttömiksi tai varojen vähennyttyä niin merkittävästi, että niiden käyttäminen tarkoituksen toteuttamiseen on epätarkoituksenmukaista tai hyödytöntä.

²³ Verohallinnolta saadun tiedon mukaan epäitsenäisiä säätiöitä (omakatteisia rahastoja) ei ole juurikaan sen rekistereissä sellaisenaan. Omakatteiset ja muut sidotut rahastot ovat lähtökohtaisesti niiden varoja hallinnoivan yhteisön taseessa erillisenä eränä (ks. esim. KILA 1995/1334). Nämä eivät siis ole itsenäisiä oikeushenkilöitä eivätkä myöskään lähtökohtaisesti tuloverolain 3 §:ssä tarkoitettuja yhteisöjä. Tällaisia rahastoja voi olla esim. suuren apurahasäätiön sisällä kymmeniä tai satoja ja verotuksen toimittamisen yhteydessä ne ovat osa kyseistä rekisteröityä säätiötä. Verotuksen toimittamisessa ja tilastoinnissa käytettyyn oikeudelliseen muotoon 39 on voitu aikojen saatossa rekisteröidä joitakin epäitsenäisiä säätiöitä (omakatteisia rahastoja), koska tuloverolain 3 §:n 7 kohdan mukaan yhteisöllä voidaan tarkoittaa myös erityiseen tarkoitukseen varattua varallisuuskokonaisuutta. Useimmiten tällaiset ovat kuitenkin esim. pat-sashankkeita. Tarkoitus ei ole, että esimerkiksi apurahasäätiön ”sisällä” olevia omakatteisia rahastoja rekisteröitäisiin itsenäisiksi verovelvollisiksi, eikä näin ole yleensä tehtykään. Lisäksi oikeudellinen muoto 39 sisältää kaikenlaista muutakin kuin näitä, joten kyseisen oikeudellisen muodon lukumäärätiedosta ei voida päätellä mitään epäitsenäisten säätiöiden lukumäärästä, varoista, tuloista ja varojen käytöstä.

1.5 Patenti- ja rekisterihallituksen säätiörekisteri- ja säätiövalvontakäytäntö

1.5.1 Säätiörekisteri- ja säätiövalvontailmoitusten ja muiden viranomaistoimien määrät

Patenti- ja rekisterihallituksen säätiörekisterissä oli vuoden 2013 tammikuussa 2850 rekisteröityä säätiötä. Vuonna 2012 säätiörekisteriin tuli 35 perusilmoitusta, 1 195 muutositilmoitusta ja 2 522 vuosi-ilmoitusta. Vuonna 2012 rekisteröitiin 29 uutta säätiötä, 1 001 hallituksen ja nimenkirjoittajien muutosta ja 194 sääntömuutosta. Vuonna 2012 ei rekisteröity yhtään sulautumista. Vuonna 2010 ensimmäinen vuosi-ilmoitusmuistutus lähetettiin 704 ja toinen muistutus 212 säätiölle. Vuonna 2012 pyydettiin tilinpäätöstietojen perusteella täydennyksiä yhteensä 406 säätiöltä. Täydennykset koskivat muun muassa tilinpäätöksen liitetietojen sekä hallituksen jäsenten vaihtumisesta tehtävän rekisteri-ilmoituksen tai tilintarkastuskertomuksen toimittamista ja muita vastaavia pääasiassa teknisluontoisia tilinpäätöstarkastuksessa havaittuja seikkoja.

Säätiörekisterin valvonta-asioita tuli vireille vuonna 2009 yhteensä 22, vuonna 2010 yhteensä 20, vuonna 2011 yhteensä 11 ja vuonna 2012 yhteensä 14 kappaletta.

1.5.2 Säätiörekisteri- ja valvontailmoitusmaksut sekä säätiörekisterin talous ja toiminta

Rekisteri- ja valvontailmoitusmaksut

Seuraavassa esitetään säätiörekisteriin tehtävistä hakemus- ja ilmoitusasioista perittävät maksut (huhtikuu 2013). Vertailun vuoksi kunkin maksun jälkeen on mainittu maksut, joita PRH perii vastaavissa yhdistysrekisteri- tai kaupparekisteriasioissa. Kaupparekisterin osalta on mainittu osakeyhtiöitä ja osuuskuntia koskevat maksut. Säätiön rekisteröinnin, sääntömuutoksen, sulautumisen ja lakkauttamisen rekisteröinnin edellytysten tarkastaminen vaatii enemmän henkilöresursseja kuin vastaavat suoritteet yhdistysrekisterissä ja kaupparekisterissä, koska säätiöihin sovelletaan näiltä osin pidemmälle meneviä vaatimuksia kuin yhdistyksiin, yhtiöihin ja osuuskuntiin. Lisäksi osa yhdistysrekisterin kuluista katetaan valtion talousarvioista ilmoitusmaksujen pitämiseksi omakustannushintaa alemmalla tasolla.

Säätiön perustamishakemuksen käsittelymaksu on 1 680 euroa. Sähköisesti tehdyn yhdistyksen perusilmoituksen käsittelymaksu on 75 euroa tai ennakkotarkastettuna 20 euroa. Postitse tehdyn yhdistyksen perusilmoituksen käsittelymaksu on 100 euroa tai

ennakkotarkastettuna 30 euroa. Osakeyhtiön ja osuuskunnan perusilmoituksen käsittelymaksu on 380 euroa. Ennakkotarkastus maksaa 120 euroa enintään viiden pykälän osalta ja säännöt kattava ennakkotarkastus maksaa 400 euroa. Ennakkotarkastusta käyttävät lähinnä järjestöt, joilla on paljon jäsenyhdistyksiä.

Säätiön sääntömuutoksen vahvistamisen käsittelymaksu on 510 euroa. Yhdistyksen sääntöjen, osakeyhtiön yhtiöjärjestyksen ja osuuskunnan sääntöjen muutoksen käsittelymaksut ovat samat kuin perusilmoituksesta perittävät maksut.

Säätiön hallituksen jäsenen ja nimenkirjoittajan muutoksen käsittelymaksu on 100 euroa. Yhdistyksen puheenjohtajan ja nimenkirjoittajan vaihdoksen käsittelymaksu on 15 tai 20 euroa riippuen siitä, tehdäänkö ilmoitus sähköisesti vai postitse. Osakeyhtiössä ja osuuskunnassa hallituksen, toimitusjohtajan ja nimenkirjoittajan muutoksen käsittelymaksu on 85 euroa.

Lisäksi kaikkien rekisteröityjen säätiöiden on tehtävä kerran vuodessa vuosi-ilmoitus, joka sisältää tilinpäätösasiakirjat ja erillisellä lomakkeella annettavat tilinpäätösasiakirjoihin perustuvat tiedot ja josta PRH perii 100 euron ilmoitusmaksun. Ilmoitusmaksuilla katetaan säätiövalvonnan kuluja. Yhdistysten tilinpäätösasiakirjoja ei rekisteröidä. Osakeyhtiöiden ja osuuskuntien on ilmoitettava tilinpäätösasiakirjat rekisteröitäväksi ja ilmoitus on maksuton.

Säätiörekisterin talous

Säätiörekisterin koko toiminnan kulut ovat nykytasolla yhteensä noin 810 000 euroa vuodessa, mistä jonkin verran yli 500 000 euroa rahoitetaan kerättävillä ilmoitusmaksuilla. Säätiörekisterin kokonaishenkilöresurssi on seitsemän henkilötyövuotta, mistä säätiövalvontaan käytetään kaksi henkilötyövuotta.

PRH on nettobudjetoitu virasto, joten säätiörekisterin ja säätiövalvonnan kulut on katettava viraston omilla tuotoilla. Säätiöiden rekisteröinnin ja tietopalvelun kulut katetaan ilmoitus- ja tietopalvelumaksuilla. Säätiövalvonnan tuotot muodostuvat vuosi-ilmoitusmaksuista, joita kertyy vuosittain noin 250 000 euroa (vuosi-ilmoitusmaksu on 100 euroa). Säätiövalvonnan kustannukset vuonna 2011 olivat 485 000 euroa. Kuluista suurin osa aiheutui henkilöstökuluista (1 henkilötyövuosi toimistosihtheeristä ja 1 henkilötyövuosi lakimiehestä) ja ostetuissa palveluissa (erityiset tarkastukset ja oikeudenkäynnit). Säätiövalvonnan alijäämä, joka oli 2011 noin 335 000 euroa, katetaan käytännössä PRH:n muilla tuotoilla.

Varsinkin viime vuosina PRH:n säätiövalvontaa on olennaisesti tehostettu ja siihen käytetään moninkertaisesti resursseja verrattuna siihen, miten säätiövalvonta oli järjestetty oikeusministeriössä ennen kuin säätiörekisteri ja -valvonta siirrettiin vuonna 1995

PRH:een.²⁴ Käytettävissä ei ole arvioita siitä, missä määrin valvontakulut ja niiden arvioitu kehitys perustuvat valvonnan kehittämiseen aiheutuviin kertaluonteisiin kuluihin ja pidemmän ajan kuluessa syntyneiden ongelmatapausten esiin tulosta aiheutuviin erityisiin valvontatoimiin.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies on PRH:n säätiövalvontaa koskevassa päätöksessään 22.12.2006 todennut, että viranomaisen ei voi laiminlyödä sille lain mukaan kuluja tehtäviä vetoamalla voimavarojen puutteeseen (eoak 646/2005).

Säätiöiden rekisteröinti- ja valvontakäytäntö

PRH:n säätiövalvonta jakautuu kolmeen osaan eli rekisteröinnin yhteydessä toteutuvaan perustamisvaiheen valvontaan (perustamislupa, perusilmoituksen rekisteröinti), säännölliseen valvontaan ja yksittäistapauksia koskevaan valvontaan. Säätiölain mukaan PRH:n on valvottava, että säätiön hallintoa hoidetaan lain ja sääntöjen mukaisesti (13 §:n 1 momentti). PRH:n valvonta on laillisuusvalvontaa.²⁵

Säätiölain mukaan PRH ei saa antaa säätiölle sen rekisteröimisen edellytyksenä olevaa perustamislupaa, jos säätiön tarkoituksena on sen sääntöjen mukaan liiketoiminnan harjoittaminen tai jos sen pääasiallisena tarkoituksena ilmeisesti on välittömän taloudellisen edun antaminen säätiön perustajalle tai säätiön toimihenkilölle (5 §:n 3 momentti). Lisäksi säätiö saa harjoittaa vain sellaista liiketoimintaa, joka on mainittu sen säännöissä ja joka välittömästi edistää säätiön tarkoituksen toteuttamista (8 a §). Säätiölaissa ei ole määritelty liiketoimintaa eikä yksityiskohtaisemmin sitä, minkälainen liiketoiminta on sallittua ja kiellettyä. PRH ei ole julkisesti linjannut sitä, miten liiketoiminnan harjoittamista koskevia rajoituksia lähtökohtaisesti tulkitaan säätiön rekisteröinnin ja jatkuvan valvonnan yhteydessä. PRH:n pyrkimyksenä on ollut selventää ja tiuventaa linjaansa liiketoimintaa harjoittavien säätiöiden osalta.²⁶ Yksittäisten perustamishakemusten

²⁴ Oikeusministeriössä säätiörekisterinpitoon ja säätiövalvontaan käytettiin yhteensä enintään 2 henkilötyövuotta. Säätiövalvontaan tarvittavan tilinpäätösten ja taloushallinnon asiantuntijapanoksen tarjosi ministeriön sisäinen tarkastaja muiden tehtäviensä ohessa. Nykyisin PRH:ssa säätiörekisterin pitoon ja säätiövalvontaan budjetoidaan yhteensä 7 henkilötyövuotta ja ostopalveluita erityisten tarkastustehtävien suorittamiseen ja oikeudenkäynteihin.

²⁵ Toisin oikeuskirjallisuudessa Pykäläinen – Syrjänen, jonka mukaan säätiön tarkoituksen toteutumisen ja sijoitustoiminnan asianmukaisuuden valvonnan osalta PRH:n vastuulla olisi mitä suurimmassa määrin myös tarkoituksenmukaisuusvalvonta (Säätiön tehokkuus, 2007, 233). Myös VTV on ollut tällä kannalla (VTV 210/2010, s. 64). Käytännössä säätiöiden toiminnalle ja varainhoidolle ei ole yleensä asetettu määrällisiä eikä tehokkuustavoitteita säätiölaissa, säätiöiden säännöissä eikä verotuksessa, mikä ei tue sellaista tulkintaa, että PRH:n tehtävänä olisi myös säätiön toiminnan tarkoituksenmukaisuuden valvominen. Käytännössä tarkoituksenmukaisuuden valvominen edellyttäisi sitä, että tarvittaessa säätiön hallitus voitaisiin vaihtaa tehottoman tai muuten epätarkoituksenmukaisen toiminnan vuoksi. Tällaisia valtuuksia ei ole PRH:lla eikä muillakaan viranomaisilla. Säätiöiden harjoittamaa toimintaa avustavien erityisviranomaisten tehtävänä voi olla asettaa avustuksille sellaisia ehtoja ja valvoa avustusten käyttöä siten, että avustuksia käytetään niiden myöntämisen edellytyksenä olevien laadullisten ja määrällisten tavoitteiden saavuttamiseksi tehokkaasti laadultaan ja määrältään toivottujen vaikutusten saamiseksi.

²⁶ Ks. yksityiskohtaisemmin VTV:n tuloksellisuustarkastuskertomus 210/2010, s. 66–67.

käsittelyn yhteydessä PRH on kiinnittänyt huomiota perustettavan säätiön liiketoiminnan laajuuteen (esimerkiksi tuotoilla mitattuna) verrattuna muuhun toimintaan arvioi-
dessaan sitä, voidaanko perustamislupa myöntää. Toisaalta täysin uutta säätiötä perus-
tettaessa PRH:n on vaikea arvioida perustamisasiakirjojen perusteella, sisältääkö toi-
minta liiketoimintaa ja miten laajaa mahdollinen liiketoiminta tulee olemaan. Perusta-
misluvista ja säätiöiden säännöistä ei käytännössä ilmene, miltä osin lupaviranomainen
on katsonut säätiön toiminnan liiketoiminnaksi. Esimerkiksi ”palveluiden tarjoaminen”
tai ”laitoksen ylläpitäminen” mahdollistavat taloudellisen toiminnan, joka on tai ei ole
liiketoimintaa. Käytännössä lähinnä säätiön tilintarkastajan, verohallinnon, muiden vi-
ranomaisten ja säätiötä mahdollisesti tukevien muiden tahojen tulkittavaksi jää se, miltä
osin säätiö harjoittaa liiketoimintaa.²⁷

Säännöllinen valvonta perustuu ensisijassa vuosi-ilmoituksiin ja niiden yhteydessä toi-
mitettaviin säätiön tilinpäätösasiakirjoihin (13 §:n 2 momentti). PRH:n valvonnan toi-
mivuuteen vaikuttavat olennaisesti säätiöiden kirjanpito- ja tilinpäätöskäytäntö sekä ti-
lintarkastusten laatu. Käytännössä PRH tarkistaa, että vuosi-ilmoituksessa on vaaditta-
vat asiakirjat ja että tilintarkastuskertomuksessa on säätiölain edellyttämät tiedot, eli on-
ko säätiön varat asianmukaisesti sijoitettu, onko säätiön toimielimille pidettäviä palkki-
oita pidettävä kohtuullisina ja antavatko säätiön tilinpäätös ja toimintakertomus oikeat
ja riittävät tiedot säätiön toiminnasta (12 §:n 4 momentti). Mikäli säätiö ei lähetä vuosi-
ilmoitusta omatoimisesti, PRH pyytää ilmoitusta. Jos tilintarkastuskertomus ei ole va-
kiomuotoinen, PRH pyytää säätiöltä selvitystä, siitä, miten säätiö toimii tilintarkastajan
havaitsemien puutteiden korjaamiseksi.²⁸

Yksittäistapausvalvonta perustuu eri tahoilta ilmi tulleisiin yksilöityihin syihin ja niistä
johtuviin tarkastustarpeisiin. Näiden tapausten selvittäminen alkaa säätiölain 13 §:n 2
momentin tarkoittamalla selvityspyynnöllä. Mikäli tarve vaatii, PRH voi käyttää myös
säätiölain 13 §:n 3 momentin ja 14 §:n mukaisia tarkastuskeinoja. Näitä ovat tilien ja
hallinnon tarkastus, velvoite ryhtyä toimiin oikaisun aikaan saamiseksi, mahdollisuus
kieltää virheellisen päätöksen toimeenpano, mahdollisuus hakea säätiön kotipaikan
tuomioistuimelta säätiön hallituksen jäsenen erottamista ja mahdollisuus nostaa säätiön
kotipaikan tuomioistuimessa vahingonkorvauskanne. PRH on säätiölain 14 §:n 4 mo-
mentin mukaan velvollinen myös ilmoittamaan viralliselle syyttäjälle syytteen nosta-
mista varten, milloin hallituksen jäsen on toimeensa syyllistynyt rangaistavaan tekoon.

Muita valvontatapauksia on tilastoitu PRH:ssa seuraavasti: 22 tapausta vuonna 2009,
20 tapausta vuonna 2011 11 tapausta ja vuonna 2012 14 tapausta. Käytettävissä ei ole

²⁷ Ks. yksityiskohtaisemmin VTV:n tuloksellisuustarkastuskertomus 210/2010, s. 68. Perustamislupaa
myöntäessään PRH huolehtii siitä, että säätiön säännöissä 1) tarkoituksena on sisältää abstraktinen tarkoi-
tuksen, 2) toimintamuodot liittyvät tarkoituksena mainittuun tavoitteeseen esimerkiksi siten, että
säätiö ”- - tarjoaa palveluita”, ”ylläpitää - - laitosta”, ”harjoittaa tutkimus- ja neuvontatoimintaa” tai
”jakaa apurahoja”. VTV on arvioinut, että lupakäytäntöön vaikuttaisi myös se, että suuri osa olemassa
olevista säätiöistä harjoittaa VTV:n mukaan laajaa liiketoimintaa. Liiketoimintaa harjoittavan säätiön
perustaminen oli sallittua vuoteen 1965 asti. Perustamisen jälkeen liiketoiminnan osuus on voinut kasvaa
ja toimialan kilpailuolosuhteiden muuttumisen vuoksi toiminnan luonne verotuksen kannalta on muuttu-
nut liiketoiminnaksi.

²⁸ Näin myös VTV:n tuloksellisuustarkastuskertomus 210/2010, s. 65.

ollut tietoa näiden tapausten laadusta eikä PRH:n toimista. Säätiölaissa säätiön perustamisen edellytyksistä liiketoiminnan harjoittamisen rajoitukset sekä säätiövalvonnan tavoitteet on määritelty hyvin yleisellä tasolla säätiötoiminnan monimuotoisuus ja kehitys huomioon ottaen. Lainsäädännön yleisluonteisuuden vuoksi valvonnan konkreettisten tavoitteiden ja valvonnan tason määrittely on käytännössä jätetty suurelta osin PRH:n tehtäväksi.

Toisaalta on edellytetty, että PRH:n on ryhdyttävä valvontatoimiin, kun se on saanut tiedon esimerkiksi muiden valvontaviranomaisten tietynlaisista selvityksistä ja toimenpiteistä (eoak 646/2005). Päätöksen perusteluiden mukaan PRH:n käytettävissä oli ollut poikkeuksellisen laaja aineisto muiden viranomaisten jo tekemiä selvityksiä jo vuosia ennen kuin PRH:n toiminta saatettu tullut apulaisoikeusasiamiehen käsiteltäväksi. (Nykyinen Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus) ARA oli jo vuosina 2001–2003 suorittanut ulkopuolisten ammattitilintarkastajien kanssa yhteistyössä tehdyn perusteellisen tarkastuksen. Tämä perusteellinen selvitys oli ollut PRH:n käytössä ilman erillisiä omia selvityksiä. Tarkastuskertomus sisälsi havaintoja seikoista, joiden perusteella voitiin vetää pitkälle meneviä johtopäätöksiä kyseisen toiminnan laillisuudesta riippumatta asian tulevasta rikosoikeudellisesta arvioinnista. Tarkastuskertomuksessa todettiin useita toiminnan laittomuuksia. Hallinto-oikeuden ratkaisuksista sekä verottajan päätöksistä ja apurahamuistiosta oli niin ikään ollut saatavissa valmista selvitystä säätiön toiminnasta. PRH on korostanut myös riittävää näyttöä edellytyksenä valvontatoimenpiteille. Tässä tapauksessa oli kuitenkin jo ollut riittävä näyttö sille, että ARA oli peruuttanut säätiön nimeämisen yhteisöksi ja irtisanonut säätiön omistamien kiinteistöyhtiöiden aravalainoja ja lakkauttanut korkotuen päätöksillä, jotka oli tutkittu ja hyväksytty hallinto-oikeuden päätöksillä. - - - Edelleen näyttö on riittänyt esitukinnan aloittamiseen ja sittemmin myös syytteiden nostamiseen Riihisäätiön hallituksen entistä puheenjohtajaa vastaan.

Apulaisoikeusasiamiehen mukaan PRH:n olisi tullut säätiötä valvovana viranomaisena ryhtyä konkreettisiin toimenpiteisiin viimeistään vuoden 2005 alussa. Sitä ennen ARA oli jo suorittamassaan perusteellisessa tarkastuksessa todennut, että säätiön toiminnassa oli ilmennyt useita lainvastaisuuksia. Menettely oli ollut muun muassa osakeyhtiölain, tilintarkastuslain sekä arava- ja korkotukilainsäädännön vastaista. ARA oli jo joulukuussa 2001 tehnyt asiassa tutkintapyynnöt poliisille ja verottajalle. VTV oli sitä ennen kehottanut ARA:aa harkitsemaan rikosilmoituksen tekemistä. ARA oli suorittamiensa tarkastushavaintojen perusteella päättänyt peruuttaa säätiön nimeämisen yhteisöksi, joka harjoittaa aravalaissa tarkoitettua asuntojen vuokraamista sosiaalisin perustein, sekä myöhemmin ARA oli irtisanonut säätiön omistamien kiinteistöyhtiöiden aravalainoja ja lakkauttanut kiinteistöyhtiöiden asuntolainoille myönnetyn korkotuen maksamisen. Hallinto-oikeus oli 6.5.2004 hylännyt ARA:n päätöksistä tehdyt valitukset. Hallinto-oikeus oli perustellut päätöksensä mm. säätiön väärinkäytösten laadulla ja järjestelmällisyydellä sekä säätiön hallituksen puheenjohtajaa ja hänen lähipiiriään suosivilla menettelytavoilla. Lisäksi apulaisoikeusasiamies viittasi säätiön osalta aloitettuun esitutkintaan, syytteiden nostamiseen säätiön hallinnossa toiminutta henkilöä vastaan ja siihen, että edellä mainittuihin taloudellisiin seurauksiin johtanut säätiön hallinnon menettely oli aiheuttanut säätiölle konkreettista vahinkoa.

1.6 Säätiöiden verotus

Rekisteröidyn säätiön, sille varoja luovuttavan ja säätiön edunsaajan verotusasema perustuu verolainsäädäntöön. Tuloverolain (1535/1992) 22 §:ssä säädetään yleishyödyllisen yhteisön määritelmästä ja 23 §:ssä yleishyödyllisen yhteisön verovelvollisuudesta. VTV:n mukaan verottaja pitää noin 90 prosenttia rekisteröidyistä säätiöistä tuloverolaisa tarkoitettuina yleishyödyllisinä yhteisöinä. Yleishyödyllisen yhteisön toiminta on tulojen koostumuksesta riippuen kokonaan tai osittain verovapaata. Jos yleishyödyllisen yhteisön katsotaan harjoittavan laissa eräiden yleishyödyllisten yhteisöjen verohuojennuksista annetussa laissa (680/1976) tarkoitettua yhteiskunnallisesti merkittävää toimintaa, voidaan yhtiön tuloverolain mukaiset verot huojentaa kokonaan tai osittain. Säätiöiden ja muiden yleishyödyllisten yhteisöjen verotukien suuruusluokka on 1990-luvun puolivälistä alkaen VATT:n arvioiden mukaan 100 miljoonaa euroa vuodessa. VTV:n arvion mukaan verotuet ovat käytännössä olleet 2000-luvulla suurempia, koska säätiöiden varallisuus ja sijoitustoiminnan tuotot ovat kasvaneet ja rahan arvo on muuttunut.²⁹ Yleishyödyllisillä yhteisöillä on lisäksi rajoitettu mahdollisuus verovapaaseen elinkeinotoimintaan (tuloverolain 23 §:n 3 momentti), minkä lisäksi huoneistojen vuokraamisesta saatava tulo on verovapaata tai kevyemmin verotettua kuin muilla verovelvollisilla. Tuloverolakia on myös sovellettu siten, että taloudellinen toiminta, joka yhtiömuodossa olisi elinkeinotoimintaa, on säätiön tai yhdistyksen toimintana voitu katsoa verovapaaksi yleishyödylliseksi toiminnaksi. Verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain (1346/1999) perusteella verotukia ja -huojennuksia koskevat keskeiset tiedot, kuten tieto yhteisön yleishyödyllisyydestä, ovat salassa pidettäviä.

1.7 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö

1.7.1 Yleistä

Säätiömuotoista toimintaa koskeva yhteisöoikeudellinen sääntely on kansainvälisen vertailun näkökulmasta vahvasti kansallista oikeutta. Säätiöiden rajat ylittävällä toiminnalla on verraten vähäinen vaikutus sisämarkkinoiden toimimiseen, joten säätiömuotoa koskevaa EU-tason sääntelyä ei toistaiseksi ole annettu. Säätiöoikeus ei ole siten kansainvälistynyt eikä yhdenmukaistunut siten kuin esimerkiksi osakeyhtiöoikeus. Kansallisista lähtökohdista huolimatta säätiömuotoista toimintaa koskeva yhteisöoikeudellinen lainsäädäntö on vertailuvaltioissa lähtökohdiltaan ja keskeisiltä periaatteiltaan monilta osin samansuuntaista.

²⁹ VTV 210/2010, s. 7 ja 79.

Jäljempänä vertailuvaltioiden lainsäädäntöä käsitellään pääasiassa vain siltä osin kuin se poikkeaa voimassa olevasta säätiölaista tai lakiehdotuksesta. Laajempi kansainvälinen vertailu on oikeusministeriön internetsivuilla (<http://www.om.fi/Etusivu/Valmisteilla/Lakihankkeet/Yhtiooikeus/1274105744409>).

1.7.2 Euroopan unioni

Euroopan unionissa ei ole kansallisia säätiöitä koskevaa pakottavaa lainsäädäntöä. Komissio on 8. helmikuuta 2012 julkaissut ehdotuksen neuvoston asetukseksi eurooppalaisen säätiön perussäännöstä (FE, KOM (2012) 35 lopullinen). Ehdotuksen tavoitteena on asetus uudesta eurooppalaisesta säätiömuodosta, jonka tarkoituksena on helpottaa säätiöiden perustamista ja toimintaa sekä säätiövarallisuuden allokointia yleisesti hyödyllisiin tarkoituksiin EU:n sisämarkkinoilla. Asetuksessa ehdotettuja eurooppalaisia säätiöitä (FE, Fundatio europaea) voisi olla olemassa kansallisten säätiöiden ohella ja niitä tulisi jäsenvaltiossa kohdella kuten kansallista säätiötä. Eurooppalaisen säätiön oikeudellisen muodon hakeminen olisi vapaaehtoista. Komission asetusehdotuksen käsittely neuvostossa jatkuu Irlannin puheenjohtajakaudella keväällä 2013.

Kirjanpitolaissa voimaan saatetut tilinpäätösdirektiivin (78/660/ETY) ja konsernitilinpäätösdirektiivin (83/349/ETY) mukaiset säännökset sekä tilintarkastuslaissa voimaan saatetut tilintarkastusdirektiivin (84/253/ETY) mukaiset säännökset koskevat myös säätiöitä.

1.7.3 Ruotsi

Ruotsin voimassa olevassa lainsäädännössä säätiöitä koskee vuonna 1996 voimaan tullut säätiölaki (Stiftelselag, 1994:1220, <http://www.notisum.se/rnp/sls/lag/19941220.htm>). Säätiön oikeuskelpoisuus riippuu laissa säädettyjen ominaispiirteiden täyttymisestä. Lain mukaan säätiö perustetaan luovuttamalla säätiön perustamiskirjassa tarkoitettu omaisuus pysyvästi perustajan omaisuudesta erilleen käytettäväksi määrättyyn tarkoitukseen (Stiftelselag 1:2 §). Laissa ei edellytetä säätiön tarkoitukselta hyödyllisyyttä, vaan säätiöt voivat toteuttaa mitä tahansa perustajan määräämää laillista tarkoitusta sekä harjoittaa sen toteuttamiseksi tarpeellista liiketoimintaa. Laissa ei säädetä säätiön vähimmäispääomasta, eikä rekisterikäytännössä tietävästi edellytetä tietyn suuruista säätiöpääomaa.

Ruotsin säätiölain lähtökohtana on säätiön hallinnon järjestäminen perustajan määräämällä tavalla (Stiftelselag 2:1 §). Säätiöllä voi olla joko oma hallitus tai ulkopuolisen tahon hoitama hallinto (Stiftelselag 2:2 §). Jos säätiöllä sääntöjen mukaan tulee olla oma hallitus, tulee hallituksen koostua yhdestä tai useammasta luonnollisesta henkilöstä. Säätiön perustaja ei kuitenkaan voi olla hallituksen ainoa jäsen (Stiftelselag 2:10 §). Jos säännöissä määrätään ulkopuolisesta hallinnosta, säätiötä edustaa ja sen asioita hoitaa

erillinen oikeushenkilö. Ulkopuolisen toimiminen säätiön hallituksena ei edellytä erillistä viranomaisen antamaa lupaa. Laissa ei säädetä muista toimielimistä, kuten juoksevista hallinnosta vastaavasta toimitusjohtajasta taikka hallituksen toimintaa valvovasta hallintoneuvostosta. Käytännössä toimitusjohtajan valinta on kuitenkin etenkin suurempien säätiöiden osalta yleistä.

Ruotsin säätiölain mukaan hallituksen tehtävänä on edustaa säätiötä sekä järjestää säätiön hallinto ja toiminta sääntöjen ja lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Säätiön varat tulee lain mukaan sijoittaa hyväksyttävällä tavalla (Stiftelselag 2:4 §). Sijoitustoiminnan hyväksyttävyyys tulee arvioitavaksi tapauskohtaisesti kokonaisharkintana. Arvioinnissa kiinnitetään lain esitöiden mukaan huomiota riskien hajauttamiseen, säätiön varallisuuden suojaamiseen inflaatiolta, sijoitusten likviditeettiin sekä säätiön tarkoitukseen (prop. 1993/94:9, s. 122). Säätiön perustaja voi antaa tarkempia sijoittamista koskevia määräyksiä, joita tulee noudattaa. Ruotsin säätiölaissa ei ole nimenomaista säännöstä säätiön johdon huolellisuusvelvollisuudesta. Säätiön hallituksen lojaliteettivelvollisuus ilmenee kuitenkin lähipiiritransaktioita koskevana erityissäännöksiä (Stiftelselag 2:6 §).

Ruotsin säätiölain vahingonkorvaussäännösten esikuvana ovat Ruotsin osakeyhtiölain hallituksen vahingonkorvausvastuuta koskevat säännökset. Hallituksen jäsenen vastuu säätiötä kohtaan ei rajoitu ainoastaan säätiön säännöistä tai säätiölaista johtuviin tehtäviin, vaan hallituksen jäseniin sovelletaan yleisiä toimeksiantosuhdetta koskevia periaatteita. Lain mukaan hallituksen jäsenen vahingonkorvausvastuu säätiötä kohtaan seuraa toimessa tahallisesti tai tuottamuksesta säätiölle aiheutetusta vahingosta (Stiftelselag 5:1 §). Hallituksen jäsenen vahingonkorvausvastuu muulle kuin säätiölle aiheutetusta vahingosta voi seurata tahallisesta tai tuottamuksellisesta säätiön sääntöjen, säätiölain tai vuosikertomusta koskevan lain rikkomisesta (Stiftelselag 5:1 §). Laissa on säädetty myös vahingonkorvauksen sovittamisesta ja korvausvastuun jakaantumisesta useamman korvausvelvollisen kesken. Samaa hallituksen jäsenen vahingonkorvausvastuuta koskevaa säännöstä sovelletaan kaikkiin säätiöihin niiden toiminnan luonteesta tai hallinnon organisoimistavasta huolimatta.

Ruotsin kirjanpitolaissa (Bokföringslag 1999:1078, <http://www.notisum.se/rnp/sls/lag/19991078.htm>) säädetään lain soveltamisalaan kuuluvien säätiöiden kirjanpitovelvollisuudesta. Kirjanpitolaista johtuvan kirjanpitovelvollisuuden ulkopuolelle jäävien säätiöiden tulee järjestää kirjanpito ja laatia vuosittainen selvitys säätiölaissa säädetyllä tavalla. Ruotsin säätiölain mukaan jokaisella säätiöllä tulee olla tilintarkastaja. Kirjanpitolain perusteella kirjanpitovelvollisella säätiöllä tulee säätiölain nojalla olla auktorisoitu tai hyväksytty tilintarkastaja. Säätiöllä tulee olla tilintarkastustutkinnon suorittanut auktorisoitu tilintarkastaja, mikäli sen toiminnassa ylittyy useampi kuin yksi säätiölaissa säädetyistä henkilöstöä, taseen loppusummaa tai liikevaihtoa koskevista laajamittaista toimintaa kuvaavista raja-arvoista. Jollei säännöissä määrätä toisin, valitsee tilintarkastajan säätiön hallitus tai hallintoa hoitava ulkopuolinen itse.

Ruotsissa säätiöitä valvoo hallituksen osoittamat seitsemän alueellista lääninhallitusta. Säätiövalvonta koostuu yleisestä tarkastamisesta, puuttumisesta ja palvelusta. Tarkastus kohdistuu pääasiassa säätiön valvontaviranomaiselle toimittamiin tietoihin ja asiakirjoihin. Valvontaviranomainen voi puuttua säätiön toimintaan valvontakeinoja käyttämällä,

jos on syytä olettaa, ettei säätiön hallinnossa noudateta säätiön sääntöjä tai säätiölakia. Laissa säädettyjä valvontakeinoja ovat asiakirjojen pyytäminen säätiöltä, säätiön hallituksen koolle kutsuminen ja kokoukseen osallistuminen, tarkastusten tekeminen säätiössä, kehotukset säätiölle, täytäntöönpanokiellosta päättäminen, oikaisuvaatimus ja hallituksen jäsenen erottamisen hakeminen tuomioistuimelta. Viranomaisen palvelutehtävään kuuluu tiedotus ja neuvojen antaminen. Viranomaisvalvonta koskee lähtökohtaisesti kaikkia Ruotsin säätiölain soveltamisalaan kuuluvia säätiöitä. Säätiön perustaja voi kuitenkin muun kuin liiketoimintaa harjoittavan tai säätiökonsernin emo-säätiön osalta säätiötä perustettaessa määrätä rajoitetusta valvonnasta.

Säätiön sääntöjä ei Ruotsin säätiölain mukaan voi muuttaa yksin säätiön hallituksen päätöksellä, vaan sääntömuutokselle tulee saada viranomaisen lupa. Säätiön perustaja voi kuitenkin eräiden sääntömääräysten osalta päättää, että hallituksella on oikeus päättää sääntöjen muuttamisesta. Lupaa säätiön tarkoitusta, varojen sijoittamista, hallinnon organisoimistapaa, hallituksen jäsenten valintaa, päätöksentekojärjestystä, hallituksen palkkioita, kirjanpitoa ja tilinpäätöstä sekä oikeutta vahingonkorvauskanteeseen koskevien sääntömääräyksien muuttamiseksi haetaan valtiovarainministeriön alaisuudessa toimivalta Kammarkollegietilta. Muiden sääntömuutosten osalta toimivalta on alueellisella valvontaviranomaisella. Säätiön sääntöjä voidaan muuttaa, mikäli niitä ei muutuneiden olosuhteiden johdosta voida noudattaa tai niiden noudattaminen on selvästi hyödytöntä tai vastoin perustajan määräämää säätiön tarkoitusta. Muita kuin säätiön tarkoitusta koskevia sääntömääräyksiä voidaan muuttaa myös muusta painavasta syystä. Säätiön tarkoituksen muuttaminen edellyttää aina erityisen painavaa syytä. Uuden tarkoituksen määrittelyssä tulee mahdollisuuksien mukaan ottaa huomioon perustajan oletettu tarkoitus.

Ruotsin säätiölaissa säädetään säätiön purkamisesta selvitystilamenettelyn kautta (Stiftelselag 7 kap.). Säätiötä purettaessa mahdollisesti jäljelle jäävät säätiön varat on käytettävä säätiön tarkoituksen tai sitä mahdollisimman lähellä olevan tarkoituksen toteuttamiseen. Pieni velaton säätiö, joka on rekisteröity yli kaksikymmentä vuotta sitten ja joka ei viimeiseen viiteen vuoteen ole voinut toteuttaa tarkoitustaan, voidaan purkaa selvitystilamenettelyttä käyttämällä säätiön jäljellä olevat varat sääntömääräiseen tai sitä lähellä olevaan tarkoitukseen. Lain mukaan säätiö voidaan asettaa konkurssiin.

1.7.4 Norja

Norjan vuonna 2005 voimaan tulleessa säätiölaissa (Lov om stiftelser, LOV-2001-06-15, <http://www.lovdato.no/all/hl-20010615-059.html>) säätiö määritellään pitkälti Ruotsin säätiölainsäädäntöä vastaavasti. Ruotsia vastaavalla tavalla säätiön oikeuskelpoisuus riippuu laissa säädettyjen ominaispiirteiden täytymisestä. Norjan säätiölaissa säätiöt jaetaan tavallisiin ja liiketoimintaa harjoittaviin säätiöihin. Liiketoimintaa harjoittaviin säätiöihin sovellettavilla säännöksillä on pyritty parantamaan erityisesti velkojien suojaa. Lain mukaan liiketoimintaa harjoittavan säätiön perustamiseksi edellytetään vähintään 200 000 Norjan kruunun (noin 29 000 euroa) pääomaa. Liiketoimintaa harjoittavan säätiön perustamispääoma on sidottua pääomaa. Tavalliseen säätiöön sovelletaan 100 000 kruunun (noin 14 000 euroa) pääomavaatimusta.

Norjan lain mukaan hallitus huolehtii säätiön hallinnosta. Hallitus on vastuussa myös säätiövarallisuuden sijoittamisesta. Lain mukaan säätiön varainhallinta tulee järjestää kiinnittäen asianmukaista huomiota toisaalta sijoitustoiminnan turvallisuuteen, toisaalta säätiön tarkoituksen toteuttamiseksi tarpeelliseen tuotto-odotukseen. Norjan laki sisältää säännökset säätiön toimitusjohtajasta, hallituksen alaisista valmistelutoimielimistä sekä hallintoneuvostosta.

Ruotsia vastaavasti myös Norjassa säätiölain vahingonkorvaussäännösten esikuvana ovat olleet osakeyhtiölain säännökset. Lain vahingonkorvaussäännökset rakentuvat pääosin Norjan oikeuden yleisille tuottamusvastuuta säänteleville periaatteille. Vahingonkorvauksen lisäksi laissa säädetään lain rikkomiseen perustuvista rangaistusseuraamuksista.

Norjassa säätiövalvonnasta vastaa erillinen Stiftelsetilsynet -niminen viranomaisen. Säätiövalvonnan ohella viranomaisen tehtäviin kuuluu säätiörekisterin pito ja eräiden laissa säädettyjen, muun muassa säätiön muuttamista koskevien, päätösten tekeminen. Norjan säätiölaissa on säädetty säätiön tilintarkastajan tehtävistä säätiövalvontaa tukevalla tavalla.

1.7.5 Tanska

Norjaa vastaavalla tavalla Tanskan säätiölainsäädännössä on toteutettu jako tavallisiin ja liiketoimintaa harjoittaviin säätiöihin. Lakiteknisesti jako on toteutettu säätämällä tavallisista säätiöistä (Lov om fonde og visse foreninger, Lov nr 698/11.08.1992, <https://www.retsinformation.dk/Forms/r0710.aspx?id=138731>) ja liiketoimintaa harjoittavista säätiöistä (Lov om erhvervsdrivende fonde, Lov nr 652/15.07.2006, <https://www.retsinformation.dk/Forms/r0710.aspx?id=131732>) kumpaakin säätiötyyppiä koskevassa erillisessä laissa. Tavalliseen säätiön sovelletaan 250 000 Tanskan kruunun (noin 35 000 euroa) ja liiketoimintaa harjoittavaan säätiöön 300 000 Tanskan kruunun (noin 42 000 euroa) vähimmäispääomavaatimusta. Liiketoimintaa harjoittavan säätiön oikeushenkilöllisyys syntyy kaupparekisteriin merkitsemisen hetkellä, kun taas tavallisen säätiön oikeuskelpoisuus riippuu laissa säädettyjen ominaispiirteiden täyttymisestä.

Liiketoimintaa harjoittavien säätiöiden osalta laissa ei ole nimenomaista säännöstä varojen sijoittamisesta. Liiketoimintaa harjoittavia säätiöitä koskevassa laissa säädetään hallituksen yleistoimivallasta, johon kuuluu säätiön varainhallinnan järjestäminen säätiölle tapauskohtaisesti sopivalla tavalla. Tavallisen säätiön varat tulee lain mukaan sijoittaa oikeusministeriön asetuksessa tarkemmin säädetyllä tavalla.

Liiketoimintaa harjoittavan säätiön hallitusta koskeva sääntely on tavallisen säätiön hallitukseen sovellettavaa sääntelyä kattavampaa. Tanskan lainsäädännössä liiketoimintaa harjoittavaa säätiötä koskeva vahingonkorvaussääntely vastaa pääsääntöisesti osakeyhtiöön sovellettavia säännöksiä. Tavallisten säätiöiden hallituksen jäseniltä ei sen sijaan edellytetä vastaavaa huolellisuutta, kuin kaupallisen säätiöiden hallituksen jäseniltä.



Lain mukaan tavallisten säätiöiden on laadittava tilinpäätös hyvää tilinpäätöstapaa noudattaen. Liiketoimintaa harjoittavien säätiöiden tilinpäätökseen sovelletaan tilintarkastuslain erityissäännöksiä. Säätiövalvonta on Tanskassa lainsäädännöllistä jakoa vastaa-
vasti osoitettu kahdelle eri viranomaiselle. Liiketoimintaa harjoittavien säätiöiden valvonnasta vastaa Tanskan elinkeinoministeriö, joka on käytännössä osoittanut valvonta-
toimen alemman tason elinkeinoviranomaiselle (*Erhvervs -och Selskapsstyrelsen*). Ta-
vallisia säätiöitä valvoo oikeusministeriön alainen osasto (*Civilstyrelsen*).

2 Nykytilan arviointi ja sääntelyvaihtoehdot

2.1 Toimintaympäristön muutokset

Yhteiskunta ja säätiöiden toimintaympäristö ovat säätiölain voimassaolon aikana muuttuneet merkittävästi. Suomalaisen yhteiskuntarakenteen ja hyvinvointiyhteiskunnan muutosten myötä julkisen vallan hoidossa olevien toimintojen määrä on viime aikoina muuttunut siten, että esimerkiksi aiempia julkisen sektorin hoitamia velvoitteita on siirtynyt tai siirretty kolmannen sektorin hoidettavaksi ilman, että tehtävien hoitamiseen olisi annettu vastaavaa taloudellista tukea julkisista varoista. Esimerkiksi säätiöiden merkitys koulutuksen, tutkimuksen ja sosiaali- ja terveystalveluiden ja kulttuurin rahoittajina ja tuottajina on kasvamaan päin. Yhteiskunnallisen kehityksen myötä voi myös syntyä sellaisia uusia tarpeita ja painotuksia, joihin nopea ja tehokas keino on löydettävissä säätiöiden ja muun kolmannen sektorin puolelta. Yhteiskunta on muuttunut myös siten, että aiempaa useammin saman palvelun tarjoajien toimintaperiaatteet ovat erilaisia sen suhteen, tavoitellaanko tuottoa ja miten tulos käytetään. Säätiömuoto on osoittautunut toimivaksi välineeksi näillä aloilla vaikka säätiölaissa on otettu puutteellisesti huomioon jatkuvarahoitteisten ja muiden toiminnallisten säätiöiden erityispiirteet. Samaan aikaan myös käytössä olevan yksityisvarallisuuden määrä on kasvanut merkittävästi ja nykyinen säätiölaki saattaa jossain määrin rajoittaa sen ohjautumista perinteiseen ja kehittyvään säätiötoimintaan. Näiden muutosten myötä tarve tarkastella säätiölaainsäädännön ajantasaisuutta on korostunut, mikä on huomattavissa myös viime vuosien viranomaiskannanotoista ja yhteiskunnallisesta keskustelusta.

Toimintaympäristön muutoksista huolimatta säätiömuoto on säilyttänyt suosionsa ja säätiömuodossa varoja on nykyhetkeen asti osoitettu sekä pienimuotoiseen säätiötoimintaan, että huomattavan laajoihin hankkeisiin. Lain uudistamisessa on siten huomiotava säätiömuodon käytettävyys niin pienimuotoisessa kuin laajemmassa toiminnassa.

Vapaan liikkuvuuden, valtiolliset rajat ylittävien haasteiden, kuten ympäristöongelmien, ja mahdollisuuksien, kuten alueellinen tai globaali tutkimusyhteistyö, kasvun myötä säätiölaainsäädännön tulisi tarjota riittävät mahdollisuudet myös säätiömuotoiseen kansainväliseen yhteistyöhön. Suomalaisen säätiömuodon pitäisi olla myös kansainvälisessä vertailussa hyvä vaihtoehto säätiötoiminnan järjestämiseen. Säätiöoikeuden kehitys muissa valtioissa ei ole tiettävästi vielä vähentänyt kiinnostusta kotimaisen säätiömuodon käyttöön. Kansainvälinen vertailu osoittaa kuitenkin, että keskeisiäkin säätiöoikeudellisia kysymyksiä on lähestytty osin eri tavoin vertailuvaltioissa, kuten muissa pohjoismaissa. Esimerkiksi Ruotsin ja Tanskan säätiölaainsäädännössä ei ole ehdottomia rajoituksia säätiöiden liiketoiminnalle ja täysimittainen säätiövalvonta ei koske kaikkia säätiöitä. Lisäksi EU:n piirissä on vireillä aloite eurooppalaisen säätiömuodon luomiseksi.

2.2 Säätiön tunnusmerkit ja peruspääoma

Säätiön määrittely voimassa olevassa laissa (5 §:n 3 momentti) ei kaikilta osin vastaa vakiintunutta ja hyvänä pidettyä säätiökäytäntöä. Lisäksi määritelmä on osittain puutteellinen ja epäselvä.

Pääomasäätiö ja jatkuvarahoitteinen säätiö. Vaikka säätiölakia ja oikeuskirjallisuutta lukemalla saa sen kuvan, että säätiö on määrättyyn tarkoitukseen osoitettu omaisuusmassa (ns. pääomasäätiö), käytännössä hyväksyttyjä ja yhteiskunnan kannalta hyödyllisiä ovat myös jatkuvarahoitteiset toiminnalliset säätiöt. Työryhmän mielestä säätiön tunnusmerkkejä säätiölaissa on selvennettävä siten, että ne kattavat nykyistä selvemmin myös toiminnalliset säätiöt. Säätiöoikeudellisella sääntelyllä ei ole tarkoitus vaikuttaa tällaisten säätiöiden ja niiden edunsaajien verokohteluun eikä kilpailulainsäädännön soveltamiseen.

Tarkoituksen hyödyllisyys ja lähipiiriedut. Säätiön tarkoituksen hyödyllisyyttä koskevaa voimassa olevan lain vaatimusta on pidetty epäselvänä. Hyödyllisyys-vaatimuksen merkitystä hämärtää myös se, että voimassa olevan lain perusteella ei ole selvää, missä määrin säätiö voi käytännössä tarjota taloudellisia etuja perustajalle, säätiön muulle lähipiirille ja toimihenkilöille. Tällaisten etujen epämääräinen salliminen on ongelmallista sen vuoksi, että säätiön varojen ja toiminnan oletetaan lähtökohtaisesti hyödyttävän sen säännöistä ilmenevää säätiöön ja sen perustajaan nähden ulkopuolista tarkoitusta. Oikeustilaa ei selvennä se, että voimassa olevan lain säännökset säätiön varoista lähipiirille annettavista kokonaan tai osittain vastikkeettomista eduista ovat kasuistisia eivätkä kata suurta osaa niistä toimista, joita uudemmassa yhteisöainsäädännössä pidetään vastikkeettomina etuina. Työryhmän mielestä säätiön tarkoituksen hyödyllisyyttä selventäisi se, että erityisten taloudellisten etujen antaminen lähipiirille kiellettäisiin ja että lähipiiritoimia voitaisiin seurata ja valvoa paremmin avoimempien toimintakertomus- ja tilinpäätöstietojen perusteella.³⁰

Työryhmässä oli esillä myös säätiön tarkoituksen määrittelemisen yleishyödylliseksi tai aatteelliseksi. Säätiöiden piirissä on varsin yleisesti katsottu, että säätiön tarkoituksen olisi oltava ainakin jossain määrin yleistä hyötyä tuottava ja yhteiskunnalle merkityksellistä. Toisaalta voimassa olevan lain aikana on perustettu lukuisia säätiöitä, joiden tarkoitus on hyödyttää vain rajallista henkilöpiiriä, joiden tarkoitusta ei voi pitää aatteellisena tai jotka voivat harjoittaa laajasti elinkeinotoimintaa. Säätiölain mukaisen säätiön tarkoituksen rajaaminen yleishyödylliseksi tai aatteelliseksi aiheuttaisi näillä säätiöillä tarpeettomia ongelmia. Säätiön tarkoituksen osalta ehdotettua säännöksen sanamuotoa voidaan pitää työryhmän eri näkemysten yhdistelmänä. Työryhmän mielestä on edelleen tarkoituksenmukaista, että yhteisön ja säätiön yleishyödyllisyys verotuksessa perustuu

³⁰ Työryhmän ehdotuksessa tällainen erityinen taloudellinen etu on tarkemmin määritelty ehdotuksen perusteluissa. Työryhmässä keskusteltiin tarkemman määrittelyn sisällyttämisestä lakitekstiin, mitä ei ehditty selvittää ajanpuutteen vuoksi. Tarvittaessa sääntelyä täydennetään tältä osin hallituksen esityksen valmistelun yhteydessä.

edelleen verolainsäädäntöön, jossa voidaan parhaiten toteuttaa kaikkien toimijoiden tasapuolinen kohtelu. Sama koskee valtiontukilainsäädäntöä (esimerkiksi tuettu asunto-tuotanto) ja kilpailulainsäädäntöä.

Peruspääomavaatimus. Voimassa olevan lain mukaan perustettavalle säätiölle tuleva omaisuus ei saa olla ilmeisessä epäsuhteessa säätiön tarkoitukseen ja pääomaa on oltava vähintään 25 000 euroa (Säätiölain 5 §:n 3 momentti ja säätiöasetuksen 1 §). Käytännössä rekisteriviranomainen vaatii nykyisin perustajalta erillisen selvityksen suunnitellusta toiminnasta ja sen rahoittamisesta, jos säätiö yritetään perustaa 25 000 euron vähimmäispääomalla tai jos peruspääomaksi luovutetaan pelkästään muuta omaisuutta kuin rahaa, josta käytännössä aiheutuu säätiölle kuluja. Jos peruspääomaksi annettava omaisuus on vähintään 100 000 euron arvoinen, lisäselvitystä ei ole käytännössä vaadittu vaikka säätiölle kaavailtu toiminta olisi paljon mittavampaa. Käytännössä säätiön peruspääomaksi tuleva omaisuus voi olla sellaista, että siitä aiheutuu vain kuluja säätiölle. Esimerkiksi koulutusta, sosiaali- ja terveystalouksia ja erityisryhmien vuokra-asuntoja tarjoavilla toiminnallisilla säätiöillä ei ole yleensä perustamisvaiheessa eikä usein toiminnan aikanakaan voimassa olevassa laissa perustamisluvan antamisen edellytykseksi säädettyä määrää omaa pääomaa suunnitellun toiminnan rahoittamiseksi. Voimassa olevassa laissa peruspääomavaatimus on määritelty niin avoimesti, että ei ole muodostunut yleisesti tiedossa olevaa käytäntöä erilaisissa säätiöissä riittävästä peruspääomavaatimuksesta. Peruspääomavaatimuksesta säädettiin ensi kerran vuonna 1987 voimaan tulleella lain muutoksella, jonka tarkoituksena oli poistaa keräystoiminnassa ilmenneitä epäkohtia. Sitten rahankeräyslainsäädäntö on uudistettu ja rahankeräysten valvontaa on tehostettu. Säätiörekisterissä oli vuoden 2010 tilinpäätöstietojen perusteella 229 säätiötä, joiden tilinpäätöksen mukainen oma pääoma on pienempi kuin 25 000 euroa, mikä voimassa olevan lainsäädännön mukainen uuden säätiön alin mahdollinen pääomavaatimus. Tietävästi pienemmästä peruspääomasta ei ole yleisesti aiheutunut ongelmia näille säätiöille eikä niiden sidosryhmille. Tällaisen pienen säätiön tarkoituksena voi olla esimerkiksi paikallisen muistomerkin omistaminen ja ylläpito.

Työryhmän mielestä perustamisvaiheen pääomavaatimuksen tulisi olla sellainen, että se on riittävä ainakin säätiön perustamista seuraavan kolmen vuoden ajalle. Pääoma- ja rahoitustarpeen selvittämiseksi säätiön perustajien pitäisi laatia kolmelle ensimmäiselle vuodelle toimintasuunnitelma ja talousarvio, jotka on liitettävä säätiön perustamista koskevaan rekisteri-ilmoitukseen. Tämän ja säätiön perustamista koskevien muiden edellytysten myötä yhtäältä säätiön perustajalta edellytettäisiin riittävää harkintaa ja toisaalta ei estettäisi sellaisten tarpeellisten säätiöiden perustamista, joiden tarkoitus voidaan toteuttaa pienemmälläkin omaisuudella. Mainitut muut edellytykset koskevat muun muassa säätiön rekisteröintiä, lähipiirietujen kieltoa, tilintarkastajapakkoa, toimintakertomusta ja tilinpäätöstä koskevia lisävaatimuksia ja säätiövalvontaa.

Muut työryhmässä esillä olleet vaihtoehdot peruspääomavaatimukseksi olivat nykyisen pääomavaatimuksen säilyttäminen sekä kiinteän pääomavaatimuksen korottaminen 100 000 euroon tai alentaminen 2 500 euroon. Tietyn suuruista vähimmäisvaatimusta pidettiin kuitenkin ongelmallisena edellä nykyisen pääomavaatimuksen osalta mainituista syistä. Lisäksi pääomavaatimuksen nostaminen moninkertaiseksi voisi tarpeettomasti rajoittaa nykyisin hyväksi havaittujen pienempien paikallisten säätiöiden perustamista ja toimintaa.

Pääomaan perustuvien oikeuksien pidättäminen perustajalle. Voimassa olevasta laista ei ilmene, missä määrin säätiön perustaja voi pidättää itselleen säätiölle tuleviin varoihin liittyviä oikeuksia, eikä sitä, mikä on tällaisten oikeuksien suhde säätiön tarkoitusta ja toimintamuotoja koskevaan sääntelyyn ja sääntömääräyksiin. Työryhmän mielestä oikeudenpidätysehdot ovat yleisten oikeusperiaatteiden mukaisia ja ne voivat edistää säätiömuodon hyödyllistä käyttöä. Toisaalta säätiön tarkoituksen ja pidätysehdon suhdetta on tarpeen selvittää siten, että oikeuden pidättäminen voi olla vain määräaikainen ja siitä on aina määrättävä säännöissä. Säätiöoikeudellisella sääntelyllä ei ole tarkoitus vaikuttaa tällaisten säätiöiden ja niiden edunsaajien verokohteluun.

Julkisia palveluita tuottavat ja järjestöjen taloudenpitoa varten perustetut säätiöt. Voimassa olevassa laissa ei ole otettu riittävästi huomioon tilanteita, joissa säätiömuotoa käytetään valtion ja kunnan julkisten palveluiden tuottamiseen sekä säätiötä lähellä olevien aatteellisten yhdistysten ja järjestöjen taloudenpidon järjestämiseen. Nykyisin näissä tilanteissa säätiön perustajiksi merkitään esimerkiksi perustajan johtoon kuuluva tai työntekijä ja/tai perustamistoimista huolehtiva asianajaja, jotta voimassa olevan lain lähipiirisäännökset eivät tulisi sovellettaviksi. Työryhmän mielestä on tarpeen selvemmin sallia ja säännellä sellainen säätiö, jonka säännöissä määrättyä tarkoituksena on tuottaa hyötyä sellaiselle lähipiiriin kuuluvalla yhteisölle, jonka jäsenillä ei ole oikeutta yhteisön varoihin. Säätiöoikeudellisella sääntelyllä ei ole tarkoitus vaikuttaa tällaisten säätiöiden ja niiden edunsaajien verokohteluun eikä kilpailulainsäädännön soveltamiseen.

Sukusäätiöt. Sääntöperintösäännösten kiertämistä koskevalla voimassa olevan lain kielolla ei ole käytännössä merkitystä perintökaaren sääntelyn kehittymisen vuoksi. Työryhmän mielestä on tarpeen sallia nykyistä selvemmin ja säännellä nykyistä avoimemmin sellaisia sukusäätiöitä, jotka tukevat tiettyyn sukuun kuuluvia. Käytännössä tällaisia säätiöitä on ennestään olemassa eikä niiden toiminnasta ole tietävästi aiheutunut yleisiä ongelmia kyseisille säätiöille eikä niiden sidosryhmille. Säätiöoikeudellisella sääntelyllä ei ole tarkoitus vaikuttaa tällaisten säätiöiden ja niiden edunsaajien verokohteluun.

2.3 Säätiön sijoitustoiminta

Voimassa olevan lain mukaan säätiön hallituksen on huolehdittava siitä, että säätiön varat sijoitetaan varmalla ja tuloa tuottavalla tavalla. Laissa on lisäksi määritelty ne henkilöt (säätiön lähipiiri), joille säätiön varoja ei saa antaa lainaksi (10 §:n 2 momentti). Vaatimusta varmasta ja tuloa tuottavasta sijoittamisesta on pidetty ristiriitaisena ja ehdotettu korvattavaksi selkeämmällä ja säätiökäytäntöä paremmin vastaavalla sääntelyllä. On esitetty, että varojen sijoittamista ohjaavasta säätiölain säännöksestä voitaisiin luopua kokonaan, jolloin säätiön varojen sijoittamista arvioitaisiin johdon yleistä huolellisuusvelvollisuuden ja hyvän säätiötavan perusteella. Käytännössä sijoitustoiminnan sisällön yksityiskohtainen määrittely säätiölaissa on ongelmallista säätiöiden erilaisuuden ja muuttuvan toimintaympäristön, kuten pääomamarkkinoiden ja muun sijoitustoimintaa koskevan sääntelyn muutosten vuoksi.

Sijoitustoiminnan kehitys sekä rahoitusjärjestelmän muutokset vaikuttavat säätiöiden mahdollisuuksiin toteuttaa tarkoitustaan. Varojen varmaa ja tuloa tuottavaa sijoittamista edellyttävän vaatimuksen lisäämisen (1987) jälkeen käsitykset sijoitustoiminnan varmuudesta ja tuottavuudesta ovat muuttuneet ennen kaikkea 1990-luvun ja viimeksi 2000-luvun pankki- ja rahoituskriisin seurauksena.

Työryhmän mielestä ”varma ja tuloa tuottava” -vaatimus tulisi korvata vaatimuksilla sijoitustoiminnan suunnitelmallisuudesta ja kirjallisesta sijoitussuunnitelmasta, jonka perusteella säätiön tilintarkastaja voi arvioida suunnitelmallisuutta ja sitä, miten säätiön johto on huolehtinut suunnitelman noudattamisesta. Vaatimus kirjallisesta suunnitelmasta ei koskisi säätiön muun varallisuuden hoitoa, kuten säätiön toiminnassa käytetyn kiinteistön kunnossapitoa ja kehittämistä. Säätiöoikeudellisella sääntelyllä ei ole tarkoitus vaikuttaa tällaisten säätiöiden ja niiden edunsaajien verokohteluun eikä kilpailulainsäädännön soveltamiseen.

2.4 Säätiön liiketoiminta

Voimassa olevassa laissa rajoitetaan säätiön mahdollisuutta liiketoiminnan harjoittamiseen. Lain mukaan säätiö voi harjoittaa sellaista liiketoimintaa, joka on määrätty sen säännöissä ja joka välittömästi edistää säätiön tarkoituksen toteutumista (8 a §). Perustamislupaa säätiölle ei voida antaa, jos säätiön tarkoituksena sen sääntöjen mukaan on liiketoiminnan harjoittaminen (5 §:n 3 momentti). Pääosa oikeusministeriön arviomuis-tiosta vuonna 2010 lausunnon antaneista on puoltanut jatkuvarahoitteisten säätiöiden ominaispiirteiden huomioimista ja liiketoiminnan laajempaa sallimista säätiölaissa.

Käytännössä voimassa olevan säännös liiketoiminnan rajoittamisesta koskee vain osaa rekisteröidyistä säätiöistä ja näidenkin osalta rajoituksen noudattamista voidaan valvoa vain rajallisesti säätiöiden rekisteröinnin ja säätiövalvonnan yhteydessä. Liiketoiminnan harjoittamista on rajoitettu vain 1964 jälkeen perustettujen säätiöiden osalta. Siirtymäsäännöksen (L 400/1964) perusteella ennen vuotta 1965 perustetut säätiötä saavat edelleen jatkaa aikaisemman liiketoiminnan harjoittamista (joulukuussa 2011 säätiörekisterissä oli 775 tällaista säätiötä). Tietävästi laajemmasta mahdollisuudesta liiketoiminnan harjoittamiseen ei ole yleisesti aiheutunut ongelmia näille säätiöille eikä niiden sidosryhmille.

Käytännössä säätiön tarkoituksensa toteuttamiseksi harjoittama toiminta voi olosuhteiden muuttumisen myötä muuttua liiketoiminnaksi vaikka säännöissä ei ole erikseen todettu tällaisen toiminnan voivan olla myös liiketoimintaa. Liiketoiminnan kaavamainen kieltäminen tai rajoittaminen säätiölaissa on ongelmallista, koska säätiön tarkoituksen toteuttamisen ja sen rahoittamisen, säätiön johtamisen, säätiöoikeudellisen vastuun ja muiden säätiölailla säänneltävien seikkojen kannalta katsottuna liiketoimintaa ei voi tarkasti erottaa säätiöiden varsinaisesta toiminnasta.

Käytännössä on epäselvää, missä määrin ja minkä laatuista liiketoimintaa säätiö voi harjoittaa. Liiketoimintarajoituksen noudattamista ei käytännössä voida tehokkaasti valvoa PRH:n nykyisillä ja näköpiirissä olevilla resursseilla. Säätiön perustamislupaa myönnettäessä PRH ei ole käytännössä voinut varmistua siitä, missä määrin ja minkä laatuista ja laajuista liiketoimintaa säätiö mahdollisesti tulee harjoittamaan. Viimeksi sanottu koskee myös liiketoimintarajoituksen valvontaa säätiön toiminnan aikana säännöllisen valvonnan yhteydessä (ks. 1.5.2 kohta). Rajoituksen valvontaa on vaikeuttanut myös se, että liiketoimintaa ei ole määritelty säätiölaissa. Muussa lainsäädännössä olevat liiketoiminnan määritelmät ja niiden tulkinnat ovat voineet aiheuttaa epäselvyyttä säätiölaissa säädetyn rajoituksen tulkinnassa esimerkiksi sen vuoksi, että muuta lainsäädäntöä sovellettaessa liiketoiminnaksi on ajan myötä voitu tulkita sellainen toiminta, jota ei aiemmin pidetty samaakaan lainsäädäntöä sovellettaessa liiketoimintana.

Käytännössä säätiö voivat harjoittaa liiketoimintaa tytäryrityksen kautta siten, että säätiö osallistuu aktiivisesti tytäryrityksen johtamiseen, rahoittamiseen ja toimintaan. Yhtiörakenne voi olla tarpeen esimerkiksi kyseisen toiminnan johtamiseen, rahoituksen, vastuuseen, verotukseen liittyvistä syistä. Toisaalta liiketoiminnan harjoittamista koskeva rajoitus voi joissakin tapauksissa olla syynä toiminnan kannalta tarpeettomiin konsernirakenteisiin, jotka tarpeettomasti vaikeuttavat kokonaiskuvan saamista koko toiminnasta ja taloudesta.

Vuoden 2000 perustuslain myötä on arvioitava myös sitä, onko liiketoimintarajoituksen säilyttämiselle sellaiset perusteet, että rajoitus voidaan säilyttää. Voimassa olevan rajoituksen säätämisen jälkeen elinkeinovapauden tulkinta on laajentunut niin, että perustuslaissa säädetystä elinkeinovapaudesta nauttivat myös yhteisöt ja säätiöt eivätkä vain niiden takana olevat ihmiset.

Toisaalta liiketoimintarajoituksen voimassaolon aikana perustettujen säätiöiden perustajat ovat voineet olettaa, että perustettava säätiö voi harjoittaa liiketoimintaa vain sääntöjen sallissa.

Työryhmän mielestä liiketoiminnan harjoittamista koskevaa rajoitusta on muutettava sen selventämiseksi, että säätiö voi harjoittaa liiketoimintaa myös varsinaisen toiminnan rahoittamiseksi, jollei liiketoiminnan harjoittamista ei ole rajoitettu säännöissä. Lisäksi työryhmän mielestä on tarpeen nimenomaisesti säännellä liiketoiminnan yhtiöittäminen ja liiketoimintaa harjoittavan tytäryhtiön sulauttaminen säätiöön. Lisäksi työryhmä pitää tarpeellisena säätiön lähipiirille annettavien erityisten taloudellisten etujen kieltämistä, jolloin liiketoiminnan tuotto on aina käytettävä säätiön säännöissä määrätyn tarkoituksen edistämiseen ja liiketoiminta voi olla vain keino, jolla tarkoitusta toteutetaan tai toteutusta rahoitetaan.

Ennen uutta lakia perustettujen säätiöiden perustajat ovat voineet olettaa, että säätiö saa harjoittaa liiketoimintaa vain säännöissä sallitulla tavalla. Toisaalta säätiö voi ilman sääntömääräystäkin harjoittaa liiketoimintaa tytäryrityksen kautta. Tämän vuoksi työryhmä ei ehdota siirtymäsäännöstä vanhoille säätiöille sallitusta liiketoiminnasta.

Liiketoiminnan harjoittamista koskevalla säätiölain sääntelyllä ei ole tarkoitus vaikuttaa liiketoimintaa harjoittavien säätiöiden ja niiden edunsaajien verokohteluun eikä kilpailulainsäädännön soveltamiseen.

Muita työryhmässä esillä olleita vaihtoehtoja olivat vaatimus kaiken liiketoiminnan yhtiöittämisestä sekä muun kuin säätiön tarkoitusta toteuttavan liiketoiminnan kieltäminen. Näihin vaihtoehtoihin liittyvien käytännön ongelmien (ks. edellä tässä kohdassa) niihin ei kuitenkaan päädytty.

2.5 Säätiön perustaminen

Työryhmän mielestä on tarpeen tarkistaa perustamis- ja rekisteröintivaiheen toimivalta- ja vastuusuhteita muun yhteisöoikeuden kehityksen suuntaisesti. Säätiölaissa tulisi ottaa voimassa olevaa lakia paremmin huomioon tilanteet, joissa perustajia on useita, tarvitaan erilaisia rahoitusjärjestelyitä rahoitustarpeen mittavuuden vuoksi ja joissa säätiön perustajat eivät osallistu sen johtamiseen ja säätiön toiminta on tarpeen käynnistää ripeästi.

Työryhmän mielestä säätiön kaksivaiheista rekisteröintimenettelyä (perustamislupa ja säätiön rekisteröinti) on tarpeen yksinkertaistaa ja rekisteröinnin edellytyksiä, on tarpeen yksinkertaistaa (mm. sääntöjen vähimmäissisältö) ja selventää (mm. selvitys aiotusta toiminnasta ja sen rahoittamisesta). Rekisteröintimenettelyä ja rekisteröinnin edellytyksiä on kehitettävä säätiön perustamisesta aiheutuvien tarpeettomien kustannusten rajoittamiseksi. Tavoitteena on, että myös säätiön perustaminen on nykyistä useammin mahdollista ilman huomattavaa säätiöoikeuden asiantuntemusta. Tavoite on samansuuntainen kuin muiden yksityisoikeudellisten oikeushenkilöiden osalta.

2.6 Säätiön hallinto

Hallitus, hallintoneuvosto (valtuuskunta) ja toimielimien sääntelytapa

Yhteenveto. Voimassa olevan lain lähtökohtaa, jonka mukaan hallitus on ainoa pakollinen toimielin säätiössä, ei ole tarpeen muuttaa. Hallitusta koskevia yksityiskohtaisia säännöksiä on kuitenkin tarpeen muuttaa hallituksen toiminnan helpottamiseksi ja hallituksen jäsenten aseman selventämiseksi siten, että uudessa säätiölaissa säädetään hyvää säätiökäytäntöä vastaavasti ja uudempaa yhteisöoikeudellista lainsäädännön suuntaisesti hallituksen tehtävistä, päätöksenteosta ja vastuusta. Voimassa olevassa laissa ei esimerkiksi ole nimenomaista säännöstä voimassa olevan oikeuden mukaisesta säätiön johdon huolellisuusvelvollisuudesta, mistä säädetään nimenomaisesti yhdistyslaissa ja muissa yksityisiä oikeushenkilöitä koskevissa yleislaeissa. Säätiöiden hallintoa koskevien

vaatimusten ja hallituksen jäsenen oikeuksien ja velvollisuuksien selventämiseksi säätiölaissa on tarpeen säätää lähtökohtaisesti uudempaa yhteisöainsäädäntöä vastaavasti hallituksen vähimmäistehtävistä, päätöksenteosta, hallituksen jäsenen esteellisyydestä, hallituksen kokouksesta ja pöytäkirjasta sekä tehtävien siirtämisestä.

Hallituksen jäsenten lukumäärä. Työryhmän mielestä säätiön hallituksessa on aina oltava vähintään kolme jäsentä, koska säätiöllä ei ole omistajia eikä muutakaan etutahoa, jolla olisi suoraan säätiölain perusteella oikeus valvoa säätiön hallituksen toimintaa ja säätiölakiin perustuvia oikeussuojakeinoja säätiön hallinnossa ilmenevien ongelmien ratkaisemiseksi.

Ehdotuksen valmistelussa oli esillä myös vaihtoehto, jonka mukaan säätiön perustaja voisi säännöissä määrätä 1–2 jäsenisestä hallituksesta. Tämä vaihtoehto voisi olla käytökelpoinen esimerkiksi säätiömuodon käyttämiseen rahastotoiminnassa. Työryhmä ei kuitenkaan ehdota yksijäsenisen hallituksen sallimista, koska tällainen hallintomalli voisi olla pidemmällä aikavälillä ongelmallisempi säätiön tarkoituksen toteutumisen kannalta.

Oikeushenkilö hallituksen ja hallintoneuvoston jäsenenä. Voimassa olevan lain mukaan säännöissä voidaan määrätä, että säätiön hallituksena toimivat toisen säätiön, yhteisön tai laitoksen hallituksen jäsenet. Myös viranomainen voi toimia säätiön hallituksena tai sen jäsenenä (9 §:n 1 momentti). Voimassa olevasta lain perusteella on epäselvää, koskeeko voimassa olevan lain vaatimus kolmesta hallituksen jäsenestä myös säätiötä, jonka sääntöjen mukaisena hallituksena toimii toisen yhteisön tai laitoksen 1–2 jäseninen hallitus.

Työryhmän enemmistön mielestä on tarpeen sallia nykyistä laajemmin toisen oikeushenkilön valitseminen hallituksen ja hallintoneuvoston jäseneksi siten, että samalla on nimettävä ihminen, jolla on päävastuu oikeushenkilö-hallituksen/hallintoneuvoston jäsenen tehtävistä. Oikeushenkilö-jäsenten käyttömahdollisuuden laajentaminen on tarpeen erityisesti sellaisten toiminnallisten säätiöiden tarpeita varten, joiden perustajina ja toimijoina on muita järjestöjä ja julkisyhteisöjä.

Työryhmän vähemmistö kiinnittää huomiota siihen, että nykyisen säätiölain mukaan säätiön hallituksena voi toimia myös säännöissä määrätyn toisen säätiön, yhteisön tai laitoksen hallituksen jäsenet. Tämä saattaa tuoda merkittäviä ristiriitatilanteita sen suhteen kenen etua hallitukset ajavat. Tämä epäkohta tulisi poistaa uudessa laissa. Yhteisöjäsenyyttä ei pitäisi sallia ainakaan säätiön hallituksessa eikä hallintoneuvostossa.

Hallituksen ja hallintoneuvoston jäsenten lukumäärä, toimikausi, asettamistapa ja tehtävät. Voimassa olevan lain mukaan säätiön säännöissä on mainittava hallituksen ja muiden toimielinten jäsenten lukumäärä, asettamistapa ja toimikausi (4 §:n 5 kohta). Muiden toimielinten osalta säännöissä on määrättävä myös niiden tehtävät. Voimassa olevassa lain nimenomaisen säännöksen mukaan hallituksen tehtävänä on huolehtia säätiön toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä sekä varojen varmast ja tuloa tuottavasta sijoittamisesta (10 §:n 2 momentti). Muilta osin hallituksen oikeuksista ja velvollisuuksista määrätään säätiön säännöissä. Lisäksi hallituksen toimintaan sovelletaan

yleisiä yhteisö- ja muita siviilioikeudellisia periaatteita siltä osin kuin ne soveltuvat rekisteröityyn säätiöön. Pelkästään voimassa olevaa lakia lukemalla ei voi saada riittävää kuvaa säätiöissä yleensä käytetyistä hallintomalleista, koska toimielinten jäsenmäärä, toimikausi ja tehtävät perustuvat pääosin sääntöihin ja yleisiin oikeusperiaatteisiin. Uudemman yhteisölainsäädännön lähtökohtana on, että yhteisömuotoa koskevassa laissa on pakottavien vähimmäisvaatimusten lisäksi yleistä sääntö- tai yhtiöjärjestyskäytäntöä vastaavat olettamasäännökset esimerkiksi toimielimen jäsenten lukumäärästä, toimikaudesta, valintatavasta ja tehtävistä.

Voimassa olevassa laissa ei säädetä hallituksen jäsenen eroamisesta, mikä on ongelmallista hallituksen yksittäisen jäsenen vastuun kannalta. Voimassa olevassa laissa ei säädetä hallituksen jäsenen erottamisesta muiden kuin valvontaviranomaisen aloitteesta. Rekisteriviranomaisen tulkinnan mukaan hallitus tai valitsijataho ei itse voi erottaa hallituksen jäsentä kesken toimikauden, mikä vaikeuttaa tarpeettomasta säätiön hallinnon valvonnan järjestämistä. Voimassa olevasta laista ei myöskään ilmene, miten menettellään siinä tapauksessa, että ulkopuolinen taho ei käytä sääntöihin perustuvaa hallituksen jäsenten nimeämisoikeuttaan. Työryhmän mielestä voimassa oleva laki poikkeaa näiltä osin tarpeettomasti uudemmasta yhteisöoikeudellisesta lainsäädännöstä.

Voimassa olevassa laissa ei ole nimenomaisia säännöksiä hallituksen tehtävistä varainhoidon valvonnan eikä kirjanpidon osalta. Voimassa oleva laki poikkeaa uudemmasta yhteisöoikeudellisesta sääntelystä myös siten, että säätiölaissa ei säädetä hallituksen kokouksen koolle kutumisesta, kokouksen järjestämisestä hallituksen jäsenille sopivana aikana, eriävän mielipiteen merkitsemisestä pöytäkirjaan, pöytäkirjojen numeroimisesta ja säilyttämisestä eikä päätösten tekemisestä ilman muodollista kokousta. Työryhmän mielestä voimassa oleva laki poikkeaa näiltä osin tarpeettomasti uudemmasta yhteisöoikeudellisesta lainsäädännöstä.

Voimassa oleva laki poikkeaa muusta yhteisölainsäädännöstä siten, että säätiölaissa ei ole rajoitettu hallituksen yleisten ja erityisten tehtävien siirtämistä ylös- ja alaspäin (esim. varainhoitoon ja kirjanpitoon kuuluvien tehtävien siirtämistä kokonaan hallinto-neuvostolle tai toimihenkilölle) eikä horisontaalisesti (esimerkiksi kaikki tietyn toimintayksikön varainhoitoon ja kirjanpitoon liittyvät tehtävät). Päätösvallan siirtäminen on mahdollista säännöissä määrätyissä asioissa. Periaatteessa rajoittamaton mahdollisuus hallituksen tehtävien siirtämiseen voi johtaa epäselviin toimivalta- ja vastuusuhteisiin. Voimassa olevasta laista ei ilmene, voiko hallitus ottaa päätettäväkseen sääntöjen mukaan toisen toimielimen tai toimihenkilön toimivaltaan kuuluvan asian. Työryhmän mielestä voimassa oleva laki poikkeaa näiltä osin tarpeettomasti uudemmasta yhteisöoikeudellisesta lainsäädännöstä.

Voimassa olevan lain mukaan säätiön säännöissä voidaan määrätä, että päätösvaltaa säätiössä käyttää hallituksen ohella säännöissä määrätyissä asioissa muu toimielimin tai toimihenkilö (10 a §). Näihin sovelletaan voimassa olevan lain yleisiä päätöksentekoa koskevia säännöksiä, jollei säännöissä muuta määrätä. Voimassa oleva laki poikkeaa muusta yhteisölainsäädännöstä siten, että säätiölaissa ei ole määritetty vapaaehtoisten toimielinten tehtäviä. Käytännössä tällaisten toimielinten perustamisesta, kokoonpanosta, tehtävistä ja toiminnasta määrätään säännöissä ja sisäisissä työjärjestyksissä. Sääntöjen laatija päättää siten tosiasiallisesti organisaation määrittelystä ja esimerkiksi

kaksiportaisen hallintomallin käytöstä. Toimielinten väliset tehtävät ja vastuut saattavat olla osittain päällekkäisiä ja ristiriitaisia ja samoja tehtäviä hoitavista toimielimistä käytetään erilaisia nimikkeitä, joiden perusteella voi saada tehtävien sisällöstä poikkeavan kuvan tällaisen toimielimen asemasta säätiössä.

Työryhmän mielestä säätiöiden hallintomallien selventämiseksi uudessa laissa on tarpeen yhdenmukaistaa säätiöiden hallintoneuvostoja ja valtuuskuntia koskevaa sääntelyä. Myös tällaisesta toimielimestä käytettävä ilmaus tulisi yhdenmukaistaa hallintoneuvostoksi tällaisen hallintomallin selventämiseksi. Hallintoneuvosto olisi edelleen vapaaehtoinen säätiön sääntöihin perustuva toimielin. Hallintoneuvoston sääntelyn mallina olisi säätiöiden hallintoneuvostoja ja valtuuskuntia koskeva sääntökäytäntö ja soveltuvin osin uuden yhteisölaissäädännön säännökset hallintoneuvostosta.

Työryhmän enemmistön mielestä säätiökäytännössä on kehittynyt sellaisia toimivina pidettyjä hallintomalleja, että niiden mukaisten toimielinten jäsenmääriä, toimikautta, valintatapaa ja tehtäviä koskevien seikkojen ottaminen oletettasäännöksi säätiölaikiin helpottaisi kokonaiskuvan saamista säätiömuodosta suoraan lain perusteella. Olettamasäännöt myös lisäisivät säätiöissä yleisesti käytettyjen hallintomallien tunnettuisuutta ja yhdenmukaistaisivat perustettavien säätiöiden hallintomalleja.³¹ Olettamasäännöt myös vähentäisivät joissain määrin perustettavan säätiön sääntöjen laatimiskustannuksia, kun säätiön perustajan olisi helpompi selvittää tavanomaisten hallintomallien yksityiskohdat ja olettamiin tyytyvän perustajan ei tarvitsisi kirjata tällaisia yksityiskohtia säätiön sääntöihin. Toisaalta oletettasäännöt eivät suoraan uuden lain perusteella vaikuttaisi olemassa oleviin säätiöihin, koska vanhojen säätiöiden säännöissä on määrätty edellä mainituista seikoista. Tietoliikennepalveluiden kehityksen myötä säätiön toimielimiin sovellettavat oletettasäännöt voidaan aina selvittää vähällä vaivalla kaikissa tilanteissa, toisin kuin voimassa olevaa lakia säädettäessä. Jos lain oletettasäännöksiä on myöhemmin tarpeen muuttaa, muutoksen suhde omaisuudensuojaan ja muihin perustuslaissa turvattuihin oikeuksiin, on otettava huomioon lakia muutettaessa.

Toisaalta työryhmän vähemmistön mielestä säätiöiden hyvän hallintotavan mukaista on, että säätiön toiminta ja hallinnon rakenne on aina luettavissa säännöistä. Olettamasäännöille rakennettu laki edellyttäisi esimerkiksi säätiön hallintorakenteeseen perehtymiseksi lain ja sääntöjen rinnakkaista lukemista, minkä on nähty aiheuttavan myös säätiön sisäisessä hallintotyöskentelyssä ylimääräistä työtä ja epävarmuutta, ja mitä on pidetty työläämpänä voimassa olevaan sääntöjen määräyksiin perustuvaan käytäntöön nähden. Jatkossa myös tulevat lainmuutokset ja niiden siirtymäsäännökset saattaisivat aiheuttaa lisätyötä hallinnon toimintaan sovellettavien säännösten selvittämisessä. Sen, että säätiöt velvoitetaan avaamaan hallinnon rakenne kokonaisuutena säännöissä, on katsottu lisäävän säätiön toiminnalta edellytettävää avoimuutta ja yleistä luottamusta. Jokaisella olisi sääntömääräyksiin perustuvassa mallissa mahdollisuus perehtyä sääntöjä lukemalla säätiön hallintomalliin. Voimassa oleva sääntökäytäntömalli ei käytännössä ole osoittautunut ongelmalliseksi. Näistä syistä työryhmän vähemmistö katsoo, että säätiökenttä

³¹ Tällä hetkellä vain säätiörekisteristä saa kaikkien säätiöiden säännöt, joko asioimalla viranomaisen toimipaikalla tai maksua vastaan sähköisessä tietopalvelussa tai erikseen tilattavina tulosteina. Säätiöiden ja rahastojen neuvottelukunnan suositukseen perustuen neuvottelukunnan jäseninä olevien säätiöiden säännöt ovat saatavina näiden säätiöiden omilla internetsivuilla.

ei ainakaan tässä vaiheessa ole valmis tältä osin pelkkiin olettasäännöksiin. Säätiön säännöissä tulisi siten aina mainita säätiön hallituksen kokoonpano, valintatapa ja toimikausi.

Toimitusjohtaja-toimielin

Käytännössä on pidetty epäselvänä sitä, onko säätiön johtava toimihenkilöä työsuhteessa säätiöön silloinkin, kun hänelle on säätiön säännöissä annettu esimerkiksi osakeyhtiön tai osuuskunnan toimitusjohtajaa vastaava asema (10 a §). On esimerkiksi pidetty epäselvänä, voiko säätiön toimitusjohtaja olla työlainsäädännön mukaisen irtisanomissuojan ulkopuolella. Voimassa olevassa laissa ei ole nimenomaisia säännöksiä johtavan toimihenkilön valitsemisesta, eroamisesta eikä erottamisesta. Käytännössä säätiön säännöissä, sisäisissä työjärjestyksissä sekä säätiön ja johtavan toimihenkilön välisessä sopimuksessa on määrätty johtavan toimihenkilön valinnasta, eroamisesta ja erottamisesta usein osakeyhtiön ja osuuskunnan toimitusjohtajaa ja asunto-osakeyhtiön isännöitsijää vastaavasti. Toisaalta joissakin tapauksissa säätiöissä toimitusjohtajan tehtävät ja käytetty nimitys (yleensä asiamies) poikkeavat olennaisesti yritysten toimitusjohtajan asemasta.

Työryhmän käsitys on, että tapauksesta riippuen säännöissä määrätty säätiön toimitusjohtaja ja muu johtava toimihenkilö voi voimassa olevankin lain perusteella olla sellainen toimielin, jona toimivaan ei sovelleta työsuhteita koskevaa lainsäädäntöä.

Työryhmän mielestä säätiön johtamisen järjestämisen helpottamiseksi laissa on tarpeen nimenomaisesti säätää päivittäisestä johtamisesta vastaavasta toimitusjohtaja-toimielimestä. Säätiöiden erilaisten tarpeiden vuoksi toimitusjohtajan käyttämisen ei pidä olla pakollista. Voimassa olevan lain perusteella on esitetty erilaisia näkemyksiä siitä, voiko esimerkiksi säätiön säännöissä määrätty toimitusjohtaja olla säätiön toimielin vai sovelletaanko tällaiseen toimitusjohtajaan aina työntekijää koskevaa lainsäädäntöä. Työryhmän käsityksen mukaan säännöissä mainittu toimitusjohtaja voi tapauksesta riippuen olla säätiölain 10 a §:ssä tarkoitettu toimielin. Toimitusjohtaja-toimielimestä on kuitenkin tarpeen ottaa nimenomaiset säännökset uuteen säätiölakiin. Samalla on pidettävä huolta siitä, että säätiö ei voi yksipuolisesti muuttaa nykyisten työsuhteisten toimitusjohtajien asemaa. Säännöissä pitää myös voida määrätä, että säätiössä on aina toimitusjohtaja tai että toimitusjohtaja-toimielintä ei saa lainkaan käyttää. Säännöissä voisi myös edelleen määrätä säätiön sisäisestä toimivallanjaosta hallituksen ja toimitusjohtajan kesken yritysten toimitusjohtajan asemasta poiketen esimerkiksi siten, että säätiön toiminnan laadusta ja laajuudesta riippuen lähtökohtaisesti päivittäisenä toimintana pidettäviä päätöksiä, kuten säätiön apuraha- tai sijoitustoiminnan periaatteiden mukaiset yksittäiset apurahat ja sijoitukset, tekee säätiön hallitus.

Työryhmän enemmistön mielestä säätiön hallituksen tulisi voida nimetä toimitusjohtaja myös suoraan lain perusteella ilman että se on sallittu säännöissä. Toimitusjohtaja-toimielimen sääntelytarve säätiöissä ei tältä osin poikkea perusteista, joiden vuoksi osakeyhtiön ja osuuskunnan hallitus voi suoraan lain nojalla ottaa toimitusjohtajan tai isännöitsijän. Viime kädessä hallitus vastaa säätiön hallinnon järjestämisestä, minkä vuoksi

hallituksen on voitava siirtää päivittäisiä asioita koskevan päätösvallan lisäksi myös niiden hoitamiseen liittyvää vastuuta toimitusjohtajalle vastaavasti kuin edellä mainituissa yhteisömuodoissa. Voimassa olevan lain mukaan säätiön hallitus voi ilman sääntömääräystä delegoida vain päivittäisiä asioita koskevan toimivallan, jolloin vastuu päivittäisistä asioista säilyy kuitenkin hallituksella.

Työryhmän vähemmistön mielestä säätiöiden hyvän hallintotavan mukaista on, että säätiön hallintomalli ilmenee aina säännöistä myös sen suhteen, voiko säätiössä olla toimitusjohtaja-toimielin. Jos säätiön hallitus voisi ottaa toimitusjohtajan suoraan lain nojalla, säätiön hallintorakenteeseen perehtyminen edellyttäisi sääntöjen ja säätiörekisteritietojen rinnakkaista lukemista. Jatkossa myös tulevat lainmuutokset ja niiden siirtymäsäännökset saattaisivat aiheuttaa lisätyötä hallinnon toimintaan sovellettavien säännösten selvittämisessä. Sen, että säätiöt velvoitetaan avaamaan hallinnon rakenne kokonaisuutena säännöissä, on katsottu lisäävän säätiön toiminnalta edellytettävää avoimuutta ja yleistä luottamusta. Jokaisella olisi tässä mallissa mahdollisuus selvittää säännöistä voiko säätiöllä olla toimitusjohtaja. Näistä syistä vähemmistö katsoo, että säätiökenttä ei ainakaan tässä vaiheessa ole valmis siihen, että säätiön hallitus voisi suoraan lain nojalla päättää toimitusjohtajan ottamisesta.

Käytännössä säätiön asiamiehenä voi olla myös oikeushenkilö ja tällaisia järjestelyitä on pidetty lähtökohtaisesti toimivina. Asiamiehenä olevan oikeushenkilön, sen edustajan ja säätiön väliset oikeussuhteet perustuvat tällöin säätiön sääntöihin ja sopimuksiin. Tiedossa ei ole, miten yleensä sovitaan oikeushenkilö-asiamiehen edustajan ja säätiön välisistä toimivalta ja vastuusuhteista.

Työryhmän mielestä on tarpeen sallia toisen yhteisön valitseminen säätiön toimitusjohtajaksi siten, että yhteisö nimeää säätiön toimitusjohtajan tehtävistä päävastuullisen ihmisen.

Muut sääntöihin perustuvat toimielimet

Työryhmän mukaan säätiön hallinnon toimivalta- ja vastuusuhteiden selventämiseksi on lisäksi tarpeen kieltää sellaisten muiden toimielinten määrittely säännöissä, jotka käyttäisivät suoraan sääntöjen perusteella hallitukselle, hallintoneuvostolle tai toimitusjohtajalle lain mukaan kuuluvaa päätösvaltaa. Toisaalta ei ole tarpeen rajoittaa sääntömääräyksiä, jotka koskevat esimerkiksi päätösten valmisteluun tai valvontaan osallistuvia muita toimielimiä.

Säätiön edustaminen

Voimassa olevan lain mukaan hallitus edustaa säätiötä (10 §). Laissa ei säädetä edustamisoikeuden rajoituksista eikä edustajan toimien sitovuudesta. Työryhmän mielestä säätiön edustamista koskeva sääntely on tarpeen uudistaa vastaamaan soveltuvien osin uudempaa yhteisölainsäädäntöä.

2.7 Toimintakertomus ja tilinpäätös

Työryhmän mielestä säätiön toimintakertomusta ja tilinpäätöstä koskevia vaatimuksia on tarpeen kehittää siten, että säätiön toimintaa on esiteltävä nykyistä seikkaperäisemmin ja kattavammin ja säätiön lähipiirin kanssa tehdyistä toimista on kerrottava kattavammin ja avoimemmin. Tavoitteena on edistää säätiön tarkoituksen toteutumista lisäämällä tilinpäätösinformaation avoimuutta. Voimassa olevan lain mukaan esimerkiksi säätiön hallituksen jäsenten palkkioiden ja korvausten osalta riittää, että niistä annetaan tilinpäätöksessä yleisen kirjanpitolain mukaiset tiedot ja tilintarkastaja yksin arvioi toimeksiantajiensa palkkioiden ja korvausten kohtuullisuutta.

Voimassa olevassa laissa ei ole säännöksiä konsernitilinpäätökseen liittyen. Säätiö on kirjanpitolain mukaan velvollinen laatimaan konsernitilinpäätöksen, jos se harjoittaa liiketoimintaa. Konsernitilinpäätös saadaan kirjanpitolain mukaan jättää laatimatta, jos sekä päättyneellä tilikaudella että sitä välittömästi edeltäneellä tilikaudella on emoyrityksen ja sen tytäryritysten osalta yhteenlaskettuna ylittynyt enintään yksi kirjanpitolaisa säädetystä raja-arvoista.

Työryhmän mielestä emosäätiön pitäisi aina laatia konsernitilinpäätös. Kirjanpitolain vähimmäisvaatimusta täydentävästä konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuudesta tulisi säätää säätiölaissa. Konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuus lisäisi säätiön toiminnan avoimuutta ja helpottaisi säätiövalvontaa, minkä oletetaan edistävän säätiön tarkoituksen toteutumista.

Työryhmän mielestä säätiöiden tilinpäätösten rekisteröintiä ja vuosi-ilmoitusta koskevaa sääntelyä ei ole tarpeen muuttaa.

2.8 Tilintarkastus

Työryhmän mielestä säätiötoimintaa kohtaan tunnetun luottamuksen ja säätiövalvonnan toimintamahdollisuuksien säilyttämiseksi on tarpeen, että kaikilla säätiöillä on oltava vähintään yksi tilintarkastaja. Työryhmässä oli esillä myös vaihtoehto, jossa pienimmät säätiöt voisivat luopua tilintarkastajasta. Tilintarkastajasta luopuminen voisi käytännössä johtaa siihen, että säännöllisen säätiövalvonnan perustana olevien tilinpäätös- ja toimintakertomustietojen taso laskisi siten, että nykyisen kaltaisen säännöllisen säätiövalvonnan edellytyksiä ei olisi näiden säätiöiden osalta.

Työryhmän mielestä tilintarkastajan asemaa suhteessa säätiön johtoon on tarpeen vahvistaa. Toisaalta ei ole tarkoituksenmukaista suoraan laissa siirtää tilintarkastajan nimeämisoikeutta tietyille säätiön ulkopuoliselle taholle, kuten rekisteriviranomaiselle, koska tällainen järjestely voisi muun muassa hämärtää vastuusuhteita. Säätiön säännöissä voidaan tietenkin edelleen määrätä ulkopuolisen oikeudesta nimetä tilintarkastaja. Ei

ole myöskään tarpeen säätää säätiön tilintarkastajan vaihtamisvelvollisuudesta (kierto), josta voidaan tarvittaessa määrätä säätiön säännöissä.

Käytännössä säätiön tarkoitusta, lähipiiritoimia, sijoitustoimintaa ja liiketoimintaa sekä säätiön toimielimiä ja niiden tehtäviä koskevan sääntelyn tarkistaminen on omiaan vahvistamaan tilintarkastajan asemaa. Työryhmän mielestä tilintarkastajan asemaa kohentaisi myös se, että tilintarkastajan valitseminen ja tilintarkastussuhteen päättymisen ovat rekisteröitäviä julkisia tietoja.

Voimassa olevan lain mukaan säätiön säännöissä on määrättävä säätiön tilintarkastajien lukumäärä, asettamistapa ja toimikausi. Sääntökäytännössä tilintarkastajan valinta on useimmiten osoitettu hallituksen tehtäväksi, jos säätiössä ei ole muita toimielimiä. Jos säätiössä on myös hallintoneuvosto tai valtuuskunta, on yleistä, että mainittu toimielin valitsee tilintarkastajan. Oikeusministeriön arviomuistiosta saadussa lausuntopalautteessa on lähes poikkeuksetta todettu, että nykyinen tilintarkastajan valintatapa on tarkoituksenmukaisin vaihtoehto. Työryhmän mielestä säätiölaissa tulisi säätää tilintarkastajien lukumäärää, toimikautta ja asettamistapaa koskevista oletettasäännöistä sääntökäytäntöä vastaavasti.

Työryhmän mielestä tilintarkastuskertomuksen sisältöä koskevien voimassa olevan lain erityissäännösten (varojen sijoittamistapa ja toimielinten palkkioiden kohtuullisuus) säilyttäminen ei ole tarpeen, jos säätiön sijoitustoimintaa, liiketoimintaa ja lähipiiritoimia sekä toimintakertomusta ja tilinpäätöstä koskevat vaatimukset muutetaan työryhmän ehdottamalla tavalla.

Työryhmän mielestä säätiölaissa ei ole tarpeen säätää säätiön toimielinten jäsenten oikeudesta vaatia erityistä tarkastusta. Voimassa olevaa oikeutta vastaavasti säätiön hallituksen jäsenellä olisi yleisten yhteisöoikeudellisten periaatteiden mukaisesti koko ajan oikeus saada kaikki tiedot säätiöstä eikä säätiössä ole osakeyhtiön osakkeenomistajia ja osuuskunnan jäseniä vastaavia omistajia, joilla ei ole oikeutta tutustua mainittuihin tietoihin. Voimassa olevaa säätiölakia vastaavasti valvontaviranomainen voisi tarkastaa säätiön ja säännöissä voidaan tarvittaessa määrätä ulkopuolisen tahon oikeudesta vaatia erityistä tarkastusta.

Valmistelun aikana esillä on ollut tilintarkastajan ilmoitusvelvollisuuden laajentaminen siten, että tilintarkastajan pitäisi erikseen ilmoittaa toimivaltaisille viranomaisille tilintarkastuksen yhteydessä havaitsemistaan epäkohdista.

Voimassa olevan lainsäädännön käytännön mukaan tilintarkastus suoritetaan yleensä kerran vuodessa jälkikäteen kirjanpidon ja tilinpäätöksen valmistumisen jälkeen. Käytännössä suuremmissa säätiöissä tilintarkastaja perehtyy usein säätiön asioihin myös tilikauden aikana (ns. valvontatilintarkastus), mutta tällaisen tarkastuksen suorittamisesta ja raportoinnista ei ole säätiöiden tarkastukseen soveltuvaa lainsäädäntöä tai muita yleisesti käytettyjä vaatimuksia. Tilikauden jälkeen annettavassa kirjallisessa tilintarkastuskertomuksessa tilintarkastajan on lausuttava siitä antavatko tilinpäätösasiakirjat oikeat ja riittävät tiedot säätiön taloudesta ja ovatko tiedot ristiriidattomia. Lisäksi tilintarkastuskertomuksessa on huomautettava, jos säätiön toimielimen jäsen tai muu

vastuuvollinen on syylistynyt sellaiseen tekoon tai laiminlyöntiin, josta voi seurata vahingonkorvausvelvollisuus säätiötä kohtaan tai vastuuvollinen on rikkonut säätiötä koskevaa lakia tai säätiön sääntöjä. Säätiön on ilmoitettava tilintarkastuskertomus ja muut tilinpäätösasiakirjat rekisteröitäväksi kuuden kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä. Käytännössä lähes kaikki toimivat säätiöt rekisteröivät tilinpäätösasiakirjansa.

Tilintarkastuskertomustietojen osalta viranomaisten tiedontarpeiden toteuttamisen osalta kysymys on lähinnä siitä, miten tilintarkastustietojen riittävän kattava ja ajantasainen seuranta järjestetään viranomaisten käytössä olevat resurssit huomioon ottaen. Tilintarkastustietojen seurantaa voidaan helpottaa esimerkiksi siten, että Patentti- ja rekisterihallituksen säännöllisen säätiövalvonnan yhteydessä säätiörekisteriin lisätään tieto siitä, että tilintarkastuskertomus ei ole vakiomuotoinen ja muille valvontaviranomaisille järjestetään mahdollisuus tällaisten tilintarkastuskertomusten koneelliseen seurantaan ja selausoikeus säätiörekisterin tietoihin myös tilinpäätöstietojen osalta. Työryhmän mielestä ei ole tältä osin tarvetta vaatia säätiöiden tilintarkastajia ilmoittamaan samaa tilintarkastustietoa useampaan kertaan eri viranomaisille, mikä viime kädessä lisäisi säätiöiden hallinnollista taakkaa, koska tilintarkastuksen lisävaatimukset käytännössä siirretään tilintarkastuspalkkioihin.

Tilintarkastuskertomuskäytäntö on kehittynyt kansainvälisen käytännön myötä siten, että julkisuuteen tuleva tilintarkastuskertomus pyritään antamaan ja sen toivotaan olevan vakiomuotoinen aina, kun se on suinkin mahdollista. Tällainen kehitys voi osaltaan rajoittaa säätiömuotoisen toiminnan erityispiirteiden huomioon ottamista tilintarkastuskertomuksissa, mikä voi käytännössä vaikuttaa olennaisesti myös säätiövalvontaan. Jotta tilintarkastaja voi antaa ja PRH voi saada säätiövalvonnan kannalta olennaiset tiedot tilintarkastushavainnoista, tulisi sallia se, että tilintarkastaja voi toimittaa PRH:lle tilintarkastuslain 16 §:ssä tarkoitetun tilintarkastuspöytäkirjan. Tilintarkastuslain mukaan tilintarkastuspöytäkirjassa tilintarkastaja voi esittää säätiön hallitukselle, hallintoneuvostolle tai toimitusjohtajalle huomautuksia seikoista, joita ei esitetä tilintarkastuskertomuksessa.

Koska tilintarkastuspöytäkirja toimitettaisiin PRH:lle vain säätiövalvonnan suorittamista varten, tällainen pöytäkirja olisi PRH:ssa salassa pidettävä asiakirja. Tarkoitus on, että tilintarkastaja voi saattaa säätiövalvonnan tietoon sellaisia valvonnan kannalta todennäköisesti olennaisia rajatapauksia, jotka tilintarkastajan arvion mukaan edellyttävät tilintarkastuslain 15 §:ssä tarkoitetun huomautuksen antamista tilintarkastuskertomuksessa. Tilintarkastuspöytäkirjan toimittamisen tulisi olla tilintarkastajan harkinnassa, jotta tilintarkastuksen asianmukaisen suorittamisen edellytyksenä oleva luottamus säätiön ja tilintarkastajan välillä voidaan säilyttää.

2.9 Sääntöjen muuttaminen

Voimassa olevan lain mukaan säätiön on huolehdittava sääntöjen muuttamisesta ja haettava muutokselle patenti- ja rekisterihallituksen vahvistus, jos sääntöjen muuttaminen muuttuneiden olojen vuoksi tai muusta syystä havaitaan tarpeelliseksi (17 §:n 1 momentti). Säätiön tarkoitusta voidaan muuttaa vain, jos säätiön varojen käyttäminen sille määrättyyn tarkoitukseen on mahdotonta tai olennaisesti vaikeutunut, varojen vähyys vuoksi tai muusta syystä kokonaan tai huomattavalta osalta hyödytöntä taikka lain tai hyvien tapojen vastaista. Uusi tarkoitus ei saa olennaisesti poiketa alkuperäisestä tarkoituksesta. Päätös säätiön tarkoituksen muuttamisesta on, jollei siitä ole säätiön säännöissä toisin määrätty, tehtävä vähintään kolmen neljäsosan ääntenenemmistöllä (17 §:n 2 momentti).

Oikeusministeriön arviomuistioon säätiön tarkoituksen muuttamisen osalta kantaa ottaneista lausunnonantajista katsoi, että säätiön tarkoitusta on voimassa olevan lain mukaan liian vaikea muuttaa. Useat vastaajat kannattivat väljempää tarkoituksenmukaisuusharkintaa, jotta olosuhteiden muutokset voitaisiin huomioida säätiöiden kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Eräät vastaajat totesivat, että vaatimus siitä ettei uusi tarkoitus saa olennaisesti poiketa alkuperäisestä rajoittaa tarpeettomasti säätiön tarkoituksen muuttamista. Lisäksi ehdotettiin, että säätiön perustaja voisi ennalta sääntömääräyksiin vaikuttaa tarkoituksen muuttamisen edellytyksiin. Toisaalta voimassa olevaa tarkoituksen muuttamista koskevaa sääntelyä pidettiin tarkoituksenmukaisena säätiön pysyvyyden ja perustajan säätiölle määräämän tarkoituksen suojaamisen perusteella.

Työryhmän mielestä säätiömuodon käyttämisen edistämiseksi säätiön tarkoitusta tulisi voida muuttaa myös perustajan määrittelemissä tilanteissa ja tavoilla. Perustajan tahdon kunnioittamista tulisi korostaa myös siten, että säännöissä säätiön ulkopuoliselle taholle annetun hallituksen jäsenen tai tilintarkastajan nimeämisoikeuden tai muun vastaavan oikeuden poistamiseen ja muuttamiseen vaadittaisiin aina tällaisen oikeuden haltijan suostumus.

Lisäksi sääntömuutosta koskevan päätöksen tekemistä koskevia säännöksiä tulisi selvittää ja sääntömuutoksen rekisteröintiä koskevia tarpeettomia muotovaatimuksia tulisi poistaa sääntöjen muuttamisesta säätiöille aiheutuvien kustannusten vähentämiseksi.

2.10 Sulautuminen

Voimassa olevan lain mukaan säätiö voi sulautua vain toiseen säätiöön. Sulautuminen edellyttää, että sulautuvat säätiöt ovat olennaisesti samankaltaisia ja että tarkoituksen toteuttaminen olennaisesti paranee sulautumisen johdosta. Sulautumisesta tehtävä sopimus on hyväksyttävä vastaanottavassa säätiössä sillä tavoin kuin sääntöjen muuttamisesta on säännöissä määrätty sekä sulautuvassa säätiössä siten, kuin päätös säätiön tarkoituksen muuttamisesta on tehtävä (17 a §:n 1 momentti). Sulautumisen yhteydessä ei

makseta sulautumisvastiketta. Sulautuminen voi tapahtua joko absorptiosulautumisena tai kombinaatiosulautumisena.

Oikeusministeriön arviomuistiosta saadussa lausuntopalautteen mukaan säätiöiden sulautumista tulisi helpottaa, yksinkertaistaa ja nopeuttaa. Sulautumismenettelyä voidaan selkeyttää ottamalla lakiin säännökset sulautumisen toteuttamistavasta.

Työryhmän mukaan säätiöiden sulautumisen edellytyksiä tulisi lieventää siten, että säätiötä perustettaessa säätiön säännöissä voisi määrätä joustavammin siitä, minkälainen säätiö voi olla vastaanottavana säätiönä. Lisäksi sulautumismenettelyä tulisi nopeuttaa uudempaa yksityisiä yhteisöjä koskevan lainsäädännön suuntaisesti. Lisäksi tytäryhteisösulautumisen sallimiseen on tarvetta muun muassa tarpeettomien konsernirakenteiden purkamisen helpottamiseksi.

Voimassa olevassa säätiölaissa ei säädetä säätiön jakautumisesta. Käytännössä säätiöt ovat jakautuneet joko tekemällä merkittävän lahjoituksen ja/tai siirtäneet osan toimintansa olemassa olevalle säätiölle taikka perustetulle uudelle säätiölle. Tarve jakautumiselle on voinut johtua esimerkiksi pakottavan lain muuttumisesta tai säätiön toiminnan uudelleenorganisoinnista, joka on osin saatettu tehdä yhtiöittämällä osa säätiön toiminnasta. Työryhmä ei ehdota jakautumisen sääntelyä säätiölaissa.

2.11 Säätiön purkaminen

Voimassa olevassa laissa säätiön purkautumista vastaa säätiön lakkauttamista koskeva menettely. Säätiö voidaan lain mukaan lakkauttaa, jos säätiön varat ovat loppuneet taikka jos säätiö on perustettu määrätyksi ajaksi tai määrättyjen edellytysten varaan ja määräaika on kulunut tai tarkoitettuja edellytyksiä ei enää ole. Samoin on meneteltävä, jos säätiön varat ovat loppuneet (18 §:n 1 momentti). Lisäksi säätiö on purettava, jos on syntynyt säätiön tarkoituksen muuttamista koskeva tilanne, mutta säätiön tarkoitusta ei voida muuttaa ja varojen käyttäminen säätiölle määrättyyn tarkoitukseen olisi säätiön määrääkaiseksi muuttamisesta huolimatta hyödytöntä (18 §:n 2 momentti). Lakkauttaminen edellyttää patentti- ja rekisterihallituksen lupaa.

Säätiön lakkauttamista koskeva sääntely on vähäistä. Lain mukaan säätiön hallituksen on huolehdittava lakkauttamisesta johtuvista toimenpiteistä, jollei hallituksen tilalle määrätä selvitysmiestä. Säätiön tuntemattomille velkojille on pyydettävä lakkauttamisen yhteydessä julkinen haaste, jollei se ole ilmeisen tarpeetonta. Kun lakkauttamistoimet on suoritettu, on patentti- ja rekisterihallitukselle toimitettava lopputilitys. Säätiön katsotaan lakanneen, kun lopputilitys on rekisteröity. Laissa säädetään lisäksi, että jos säätiöllä on varoja ja säännöissä ei ole määrätty, miten varat on käytettävä, joutuvat varat valtiolle, jonka on viipymättä luovutettava ne käytettäväksi jonkin säätiön toimintaan liittyvän tarkoituksen edistämiseksi (19 §).

Käytännössä vanhojen säätiöiden säännöistä voi puuttua määräys varojen käytöstä lakkauttamistilanteessa. Säätiöitä on valtiokonttorin ja patentti- ja rekisterihallituksen toimesta suositeltu muuttamaan sääntöjään ennen lakkauttamislupahakemusta, jotta varoille saadaan muu luovutuskohde kuin valtio.

Työryhmän mielestä oikeustilan selkeyttämiseksi on tarpeen säätää voimassa olevaa lakia kattavammin säätiön purkamisessa noudatettavasta menettelystä. Tätä koskevan sääntelyn malliksi voidaan soveltuvien osin ottaa uudemman yhteisölainsäädännön purkamismenettelyä koskevat säännökset.

2.12 Päätöksen moite

Voimassa olevassa laissa ei ole säännöksiä säätiön toimielimen tekemän päätöksen moittimisesta. Käytännössä on pidetty epäselvänä, kenellä on oikeus moittia toimielimen päätöstä.

Työryhmän mielestä säätiön hallituksen ja hallintoneuvoston jäsenen tehtävien ja vastuun vuoksi on tarpeen säätää heidän oikeudestaan moittia hallituksen tai hallintoneuvoston toimielimen päätöksiä. Säätiön tarkoituksen toteutumisen edistämiseksi on tarpeen, että moiteoikeus on myös perustajalla, jollei säännöissä toisin määrätä, ja että säännöissä voidaan määrätä myös muun tahon moiteoikeudesta. Moiteoikeuden sääntelyn ei odoteta vaikeuttavan säätiöiden päätöksentekoa eikä haittaavan niiden toimintaa toisin kuin osakeyhtiöissä ja osuuskunnissa, joissa hallituksen päätöksiä koskevan moiteoikeuden rajoittamista on pidetty tarpeellisenä liiketoiminnan häiriöttömyyden vuoksi.

Oikeustilan selkeyttämiseksi on tarpeen säätää laissa päätöksen moittimiseen oikeuteista, moiteoikeuden perusteista, moitekanteen nostamisen määräajasta sekä moitekanteen johdosta annetun tuomion sisällöstä ja oikeusvaikutuksista. Patentti- ja rekisterihallitukselle ei ehdoteta moiteoikeutta.

2.13 Vahingonkorvausvastuu

Voimassa olevan lain mukaan säätiön toimielimen jäsen ja säätiön toimihenkilö on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka hän toimessaan tahallaan tai tuottamuksesta on aiheuttanut säätiölle. Sama koskee säätiölakia tai säätiön sääntöjä rikkomalla muulle taholle aiheutettua vahinkoa. Toimihenkilöllä tarkoitetaan säätiön johtavassa asemassa olevaa toimihenkilöä, joka ei ole työsopimuslaissa tarkoitettussa suhteessa säätiöön (HE 89/1985 vp., s. 20–21). Vahingonkorvauksen sovitteluun ja vastuun jakautumiseen useamman korvausvelvollisen kesken sovelletaan vahingonkorvauslakia. Työntekijän vahingonkorvausvelvollisuuteen sovelletaan vahingonkorvauslakia (12 a §). Tilintarkastajan vahingonkorvausvastuusta säädetään erikseen tilintarkastuslaissa.

Jos vahinko on aiheutettu säätiölle, hallitus on ensisijainen elin, jonka tehtävänä on vaatia korvausta. Käytännössä ei ole todennäköistä, että itseään täydentävä hallitus on halukas kovin ponnekkaisiin toimenpiteisiin vahingonkorvausvastuun toteuttamiseksi. Säätiön edunsaaja on yleensä oikeutettu vaatimaan korvausta vain, jos edunsaajat on säätiön säännöissä yksilöity tai määritelty niin, että jokainen edellytykset täyttävä on oikeutettu johonkin suoritukseen.

Oikeusministeriön arviomuistiosta saadussa lausuntopalautteen mukaan vahingonkorvausmenettelyä on kehitettävä lain uudistamisen yhteydessä. Lausunnonantajat ovat kiinnittäneet huomiota vastuusääntelyn tehokkuuteen ja selkeyteen sekä sääntelyn saatamiseen muun yhteisölainsäädännön tasolle. Vahingonkorvausvastuun tehokkaaksi toteuttamiseksi on esitetty myös kanneoikeuden laajentamista koskevien sääntömääräysten sallimista. Toisaalta voimassa olevan lain säännöksiä vahingonkorvauksesta on pidetty riittävinä ainakin siinä tapauksessa, että säätiölaki selvennetään muilta osin.

Käytännössä vahingonkorvausvelvollisuuden sisältöön vaikuttaa säätiön johtoa ja toimintaa koskeva sääntely, kuten johdon huolellisuusvelvollisuus sekä lähipiiritoimien ja sijoitus- ja liiketoiminnan sääntely. Vahingonkorvaussääntelyssä on otettava huomioon myös säätiön hallintoneuvoston ja toimitusjohtajan sääntelyä koskevat ehdotukset.

Työryhmän mielestä vahingonkorvausvastuun sääntelyä on tarpeen muuttaa korvausvastuun selventämiseksi ja tehostamiseksi siten, että laissa säädetään nimenomaisesti voimassa olevaa oikeustilaa vastaavasta tuottamusolettamasta, jota sovelletaan silloin, kun vahinko on aiheutettu rikkomalla säätiölakia tai säätiön sääntöjä. Säätiön tarkoituksen toteutumisen edistämiseksi on lisäksi tarpeen antaa perustajalle oikeus vaatia korvausta säätiön lukuun ja että säännöissä voidaan määrätä muunkin tahon oikeudesta vaatia korvausta säätiön lukuun. Lisäksi on tarpeen säilyttää Patentti- ja rekisterihallituksen oikeus nostaa vahingonkorvauskanne. Koska säätiöillä ei ole niiden hallinnon toimintaa seuraavia omistajia ja säätiövalvonta perustuu yleensä tilinpäätösasiakirjoihin ja säätiön ulkopuolisten mahdollisiin yhteydenottoihin, on tarpeen pidentää vahingonkorvausvastuun vanhentumisaikaa noin kolmesta vuodesta viiteen vuoteen. Vahingonkorvausvastuun toteuttamisen helpottamiseksi on myös tarpeen selventää sitä, kuka säätiössä päättää korvauskanteen nostamisesta.

2.14 Riitojen ratkaiseminen

Voimassa olevassa laissa ei ole nimenomaisia säännöksiä toimivaltaisesta tuomioistuimesta, kiireellisesti käsiteltävistä asioista tai tiedoksiannoista säätiöille. Lain mukaan patentti- ja rekisterihallitus voi nostaa vahingonkorvauskanteen säätiön kotipaikan tuomioistuimessa sekä ilmoittaa hallituksen jäsenen rangaistavasta teosta syyttäjälle syytteen nostamiseksi säätiön kotipaikan tuomioistuimessa (14 §:n 3 momentti).

Työryhmän mielestä lain uudistamisen yhteydessä säätiölain riitojen ratkaisemista koskevat säännökset on tarpeen saattaa soveltuvin osin vastaamaan uudempaa yhteisölainsäädäntöä.

2.15 Rangaistussäännökset

Voimassa olevassa laissa ei ole säännöksiä lain rikkomiseen perustuvasta säätiörikoksesta tai säätiörikkomuksesta. Lain mukaan kuolinpesän haltija, joka tahallaan tai huolimattomuudesta jättää määrääjassa tekemättä tuomioistuimelle ilmoituksen säätiön perustamista tarkoittavasta testamenttimääräyksestä, on tuomittava, jollei teko ole vähäinen tai teosta ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta, sakkoon. Yritys- ja yhteisötietolaissa säädetään lisäksi yritys- ja yhteisötietoilmoituksen laiminlyöntiin perustuvasta sakkorangaistuksesta (27 §).

Työryhmän mielestä lain uudistamisen yhteydessä säätiölain rangaistussäännökset on tarpeen muuttaa soveltuvin osin vastaamaan uudempaa yhteisölainsäädäntöä. Rangaistussäännökset tulevat kysymykseen lähinnä silloin, kun säätiölaissa säädettyjä muita keinoja ja sanktioita, kuten hallintoneuvoston tai hallituksen jäsenen vaihtamista taikka vahingonkorvausta, ei voida pitää riittävän tehokkaana esimerkiksi lainvastaisen toiminnan poikkeuksellisen vakavuuden johdosta. Erityisten lähipiirietujen antamista koskevan kiellon tehokkuuden kannalta on olennaista, että kiellon rikkominen on rangaistavaa laittomana varojenjakona.

2.16 Säätiörekisteri

Voimassa olevan lain mukaan säätiörekisteri on koko maalle yhteinen ja sitä pitää patentti- ja rekisterihallitus. Säätiörekisteriin tehtävistä ilmoituksista noudatetaan, mitä yritys- ja yhteisötietolain (244/ 2001) 10 ja 11 §:ssä säädetään. Rekisteri-ilmoituksen tekemisestä ja allekirjoittamisesta vastuullisista henkilöistä säädetään yritys- ja yhteisötietolain 14 §:ssä. Säätiö on ilmoitettava säätiörekisteriin kuuden kuukauden kuluessa perustamisluvan antamisesta (6 §:n 1 ja 2 momentti). Rekisteri-ilmoituksen sisällöstä, säätiörekisteriin merkittävistä tiedoista sekä muutosilmoituksen tekemisestä on nimenomaiset säännökset voimassa olevassa laissa. Lisäksi säätiöasetuksessa (1045/1089) säädetään tarkemmin ilmoituksiin liitettävistä selvityksistä, rekisteristä ja sen pitämisestä sekä rekisteriotteiden ja -jäljennösten antamisesta.

Työryhmä on arvioinut, että säätiörekisteriä koskevaan sääntelyyn ei liity merkittäviä puutteita. Rekisteriä koskevat säännökset on lain uudistamisen yhteydessä kuitenkin tarpeen saattaa ajan tasalle ja vastaamaan uuden lain mukaista sääntelyä. Valmistelun yhteydessä on lisäksi todettu säätiöiden osalta olevan tarve aputoiminimen rekisteröimisen sallimiseen sekä sääntöjen ja niiden muutosten ennakkotarkastusmahdollisuuden järjestämiseen.

2.17 Säätiövalvonta

Työryhmän mielestä säätiövalvonta tulisi säilyttää Patentti- ja rekisterihallituksen tehtävänä. Julkista valvontaa on perusteltu muun muassa sillä, että säätiöillä ei ole omistajia, säätiöiden varoja käytetään merkittävässä määrin yhteiskunnallisesti yleisesti hyödyttävään toimintaan, säätiöillä on mahdollisuus saada muun muassa verovapauteen liittyviä etuja sekä sillä, että säätiöiden toimintaa rahoitetaan myös julkisin varoin.

Oikeusministeriön arviomuistion lausuntopalautteessa säätiöihin kohdistuvaa viranomaisvalvontaa pidettiin laajalti perusteltuna. Yleisesti säätiöiden valvontaan liittyvänä ongelmana mainittiin patentti- ja rekisterihallituksen säätiövalvonnan resurssien puute. Enemmistö lausunnonantajista katsoi, että valvontaviranomaisen toimivalta sinänsä on voimassa olevassa laissa asianmukaisesti säännelty.

Työ- ja elinkeinoministeriössä selvitetään parhaillaan keinoja, joilla Patentti- ja rekisterihallituksen säätiövalvonnan jatkuvasta alikatteisuudesta päästäisiin eroon ja kustannusvastaavuus saataisiin palautetuksi. Patentti- ja rekisterihallituksen julkisoikeudellisesta suoritteesta valtiolle perittävän maksun suuruuden tulee vastata suoritteen tuottamisesta valtiolle aiheutuvien kokonaiskustannusten määrää (Laki Patentti- ja rekisterihallituksen suoritteista, 1032/1992, 3 §:n 1 momentti). Nykyisen vuosiselvitysilmoituksen käsittelymaksun osalta tämä tarkoittaa käytännössä, että maksulla voidaan kattaa ilmoituksen käsittelystä aiheutuvat kustannukset. Patentti- ja rekisterihallituksen muista valvontatehtävistä aiheutuvien kulujen kattaminen vuosiselvitysilmoituksen käsittelymaksulla ei olisi Patentti- ja rekisterihallituksen suoritteista perittävistä maksuista annetun lain periaatteiden mukaista. Vaihtoehtoisina tapoina ratkaista rahoituksen alikatteisuus on harkittu budjettirahoitusta, valtion maksuperustelain mukaisten uusien suoritteiden käyttöönottoa tai vuosittaisen valvontamaksun käyttöönottoa.

Säätiölakityöryhmän mielestä säätiövalvontaa on tarpeen tehostaa. Valvontaa voidaan tehostaa ilman, että lisätään Patentti- ja rekisterihallituksen valvontakeinoja. Valvonnan tehostamiseksi on tarpeen poistaa lainsäädännöstä aiheutuvat Patentti- ja rekisterihallituksen ja muiden viranomaisten välisen tiedonvaihdon esteet sekä huolehtia säätiövalvonnan riittävästä rahoituksesta. Viranomaisvalvontaa voidaan tehostaa myös lisäämällä säätiön toiminnan ja talouden avoimuutta siten kuin työryhmä ehdottaa. Työryhmä lähete siitä, että säätiövalvonta koskisi edelleen kaikkia säätiöitä.

Valmistelun aikana harkittiin säätiövalvonnan rajoittamista siten, että pieniä säätiöitä koskisi vain tilinpäätösasiakirjojen rekisteröintivelvollisuus samalla tavalla kuin kaupparekisteriin merkittävät osakeyhtiöt ja osuuskuntia. Tässä vaihtoehdossa pienet säätiöt vapautuisivat säätiövalvonnan joko suoraan lain nojalla tai perustamisvaiheessa sääntöihin otetun määräyksen perusteella. Esimerkiksi Ruotsissa säätiövalvontaa on rajattu tämän vaihtoehdon suuntaisesti. Yleensä lähtökohtana hallintotoiminnassa on yhdenvertaisuus ja tasapuolinen kohtelu, mutta mitään ehdotonta vaatimusta siitä, että valvonnan pitäisi olla kaikkien toimijoiden osalta samanlaista, ei voida johtaa perustuslaista. Käytännössä valvontaviranomainen voi esimerkiksi riskiarvioinnin perusteella hyväksyttävällä tavalla kohdentaa valvontaa tiettyihin kohteisiin. Käytännössä valvontaviranomaisella tulisi olla esimerkiksi valvontasuunnitelma tai valvontaa tulisi muuten suorittaa

riskiperusteisesti. Säätiövalvonnan kohdentamisella ja jäljempänä mainitulla säätiövalvontamaksujen porrastamisella säätiövalvontaa voidaan tehostaa siten, että pieniä säätiöitä ei ole tarpeen rajata säätiövalvonnan ulkopuolelle.

Työryhmässä on ollut esillä eri vaihtoehtoja säätiövalvonnan kulujen kattamiseksi. Työ- ja elinkeinoministeriöstä saadun arvion perusteella on epätodennäköistä, että kaikki säätiövalvonnan kulut voitaisiin kattaa budjettirahoituksella.

Työryhmän mielestä oikeudenmukaisin ja riittävän tehokas vaihtoehto olisi valvonnan kustannusten periminen valvontatoimien aiheuttamisen perusteella siten, että 1) vuosiselvitysten käsittelykulut katettaisiin vuosivalvontamaksulla, 2) seuraamuksiin johtaneiden erityisten valvontatoimien kulut perittäisiin ensisijassa seuraamusten kohteena olevilta, ja 3) muiden erityisten valvontatoimien kulut ja seuraamusten kohteena olevilta saamatta jäävät kulut katettaisiin valtion budjetista. Osittainen budjettirahoitus olisi tarpeen, jotta valvontaviranomaisen voisi suorittaa kaikki perustellut erityiset valvontatoimet ja jotta seuraamuksiin tuomittujen maksukyvyttömyys ei rasittaisi säätiövalvontaa. Työ- ja elinkeinoministeriöstä ja Patenti- ja rekisterihallituksesta saatujen arvioiden mukaan tässä vaihtoehdossa maksujen perimisestä aiheutuvat ylimääräiset hallintokulut voisivat nostaa olennaisesti säätiövalvonnan kustannuksia.

Kolmas esillä ollut vaihtoehto on kaikkien säätiövalvonnan kulujen kattaminen säätiöiltä perittävällä veronluonteisella vuosivalvontamaksulla. Maksu olisi joko samansuuruinen kaikille säätiöille tai porrastettu säätiön taloudellisen merkityksen perusteella. Kaikilta säätiöiltä samansuuruisena perittävä maksu voisi käytännössä tarkoittaa sitä, että pienimmät säätiöt joutuisivat aikaa myöten lopettamaan toimintansa tai sulautumaan suurempiin säätiöihin ja että säätiömuotoa ei enää voisi käyttää kaikissa sellaisiin hankkeisiin, joissa sitä on tähän asti pidetty toimivana ratkaisuna.

Työryhmä voi hyväksyä porrastetun valvontamaksun siten, että valvontamaksun periminen ei käytännössä vaikuta olennaisesti nykyisten pienten säätiöiden toimintaedellytyksiin ja uusien vastaavien säätiöiden perustamiseen. Valvontamaksun porrastamisen tulisi perustua valvontaviranomaiselle toimitettaviin, sähköisesti tallennettaviin tilinpäätöstietoihin, jotta kunkin säätiön maksettavaksi tulevan maksun laskemisesta ei aiheudu perittävään määrään verrattuna suuria hallintokuluja. Hallinnollisesti helpointa olisi maksun porrastaminen taseen säätiön taseen loppusumman perusteella. Toisaalta säätiöiden varojen arvostus tilinpäätöksessä vaihtelee niin paljon, että taseen loppusumma ei kerro säätiön todellista arvoa eikä sitä, minkälaiset valvontakeinot ovat tarpeen. Taseeseen perustuva maksu ei rohkaise säätiöitä arvostamaan varojaan kirjanpitolain mukaisesti käypään arvoon. Maksun porrastaminen tuloslaskelman yhteenlaskettujen tuottojen perusteella kohtelisi kaikkia säätiöitä yhdenvertaisemmin. Säätiövalvontamaksun suuruus, maksun porrastusperusteet ja sääntelytapa voidaan määrittää ehdotuksen jatkovalmistelun yhteydessä, kun uuden lain vaikutukset valvontakäytäntöön ja valvonnan kustannuksiin on voitu selvittää riittävällä tavalla. Jos valvontamaksu ei ole kustannusperusteinen, maksusta on säädettävä siten kuin veron perimisestä säädetään.

Säätiövalvontaa helpottaa myös säätiön tarkoituksen ja toteuttamisen, säätiön johdon tehtävien ja vastuun sääntelyn uudistaminen. Lisäksi ehdotuksessa pyritty tehostamaan

säätiön johdon, perustajan ja säännöissä mahdollisesti määrätyn ulkopuolisen tahon oikeuksia puuttua säätiön toimintaan silloin, kun säätiössä rikotaan säätiölakia tai sääntöjä.

Säätiön viranomais- ja muuta valvontaa edistää myös säätiöiden tiedonantovelvollisuuden lisääminen.

Julkisen säätiövalvonnan lisäksi on esitetty kehitettäväksi säätiön perustajien, rahoittajien ja muiden etutahojen mahdollisuuksia määrätä yksityisistä valvontakeinoista. Voimassa olevan lain aikana kehittyneessä säätiökäytännössä on muun muassa voitu osoittaa säätiön hallituksen tai tilintarkastajan nimittäminen ulkopuoliselle tai määrätä, että säätiön tarkoituksen muuttaminen edellyttää ulkopuolisen lausuntoa. Säätiövalvonnan kannalta on merkitystä myös sillä, mitä uudessa laissa säädetään säätiön tilinpäätöksestä ja tilintarkastuksesta.

2.18 Epäitsenäinen säätiö

Epäitsenäisiä säätiöitä (omakatteisia rahastoja) ja muita määrätarkoitukseen käytettäviä rahastoja (muu sidottu rahasto) on monilla muillakin tahoilla kuin rekisteröidyillä säätiöillä. Tietävästi osa määrätarkoituserahastoista on hyvin vanhoja ja rahastojen säännöt voivat poiketa olennaisesti voimassa olevan ja kaavaillun uuden säätiölain periaatteista ja yksityiskohtaisista säännöksistä.

Määrätarkoitukseen käytettävien rahastojen sääntelytarvetta käsiteltiin työryhmässä lähinnä siltä kannalta, tarvitaanko pakottavia säännöksiä rahaston varojen erillisyydestä suhteessa varojen saajan muihin varoihin sekä tahdonvaltaisia olettamasäännöksiä rahaston varojen sijoittamisesta ja käyttämisestä, rahaston edustamisen ja rahastosta vastuussa olevien määrittelemiseksi sekä rahaston sääntöjen muuttamisen ja rahaston sulauttamisen (yhdistämisen) osalta. Tahdonvaltaisen sääntelyn osalta esillä oli malli, jonka mukaan määrätarkoituserahastoon sovellettaisiin rekisteröityä säätiötä koskevia säätiölain säännöksiä ja sääntöjen määräyksiä siltä osin kuin määrätarkoituserahaston säännöissä ei toisin määrätä.

Työryhmän mielestä erilaisten määrätarkoituserahastojen varojen erillisuus suhteessa tällaisen ulkopuolisen lahjoituksen saajan muihin varoihin on käytännössä selvitettävä taupauskohtaisesti siten kuin edellä nykytilan kuvauksesta käy ilmi.

Työryhmän mielestä tahdonvaltaisen sääntelyn tarpeen arvioinnissa on otettava huomioon se, että määrätarkoituserahaston perustaja on nimenomaisesti halunnut jättää rahaston säätiölain soveltamisalan ulkopuolelle. Työryhmä suhtautuu varovaisesti rekisteröityjen säätiöidenkin omistamien määrätarkoituserahastojen sääntelyyn myös sen vuoksi, että käytettävissä ei ole ollut riittäviä tietoja tällaisia rahastojen sääntöjä ja muita tarkoittemääräyksiä koskevasta käytännöstä.

3 Ehdotuksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Ehdotuksen tavoitteet

Työryhmä ehdottaa uuden säätiölain säätämistä. Ehdotuksen tavoitteena on kansalaisyhteiskunnan vahvistaminen uudistamalla säätiölainsäädäntöä siten, että säätiöt voivat toimia mahdollisimman tehokkaasti, joustavasti ja ennakoitavissa olevalla tavalla. Ehdotuksen tarkoituksena on poistaa säätiömuodon käyttämisen tarpeettomia rajoitteita.

Ehdotuksessa otetaan voimassa olevaa lakia paremmin huomioon jatkuvarahoitteisten toiminnallisten säätiöiden ominaispiirteet. Säätiön perustajille tarjotaan uusia keinoja säätiön hallinnon ja valvonnan järjestämiseen. Lisäksi säätiön perustamiseen ja toimintaan liittyvä hallinnollista taakkaa pyritään rajoittamaan. Säätiöiden hallinnon helpottamiseksi ja säätiöiden käyttämien hallintopalveluiden saatavuuden parantamiseksi lain sisältöä ja kirjoitusasua yhtenäistetään mahdollisuuksien mukaan yhteisöläinsäädännön viimeaikaisen kehityksen kanssa.

Työryhmä arvioi, että säätiöiden toimintamahdollisuuksien hallitulla lisäämisellä on säätiötoiminnan tehokkuuden kannalta olennainen merkitys. Tämä on esityksessä toteutettu keventämällä tai poistamalla erilaisia muodollisia rajoituksia. Lisäksi sääntelyn tahdonvaltaisuutta ehdotetaan jonkin verran laajennettavaksi siten, että säätiön perustaja voi säätiön säännöissä määritellä yhtäältä säätiölakia täydentävistä valvonta- ja oikeussuojakeinoista ja toisaalta joiltakin osin poiketa laissa säädetyistä rajoituksista, jotka koskevat esimerkiksi säätiön sulautumisen tai purkamisen edellytyksiä. Nämä muutokset helpottavat säätiömuodon käyttöä heikentämättä säätiön sidosryhmien asemaa. Lisäksi laissa ehdotetaan säänneltäväksi menettelyjä, joita ei nykyisin ole lainkaan säännelty ja joihin siksi liittyy epävarmuutta. Muutenkin ehdotetaan sellaisia materiaalisia muutoksia, joilla voidaan vähentää toimintaan liittyvää epävarmuutta ja näin lisätä tosiasiallisia toimintamahdollisuuksia.

Toisaalta erityistä huomiota on kiinnitetty yhtiön sidosryhmien asemaan. Säätiöiden toimintamahdollisuuksia lisäävät keinot on valittu siten, että niillä ei olisi olennaisia vaikutuksia säätiön sidosryhmien, kuten velkojien ja edunsaajien asemaan. Lisäksi ehdotetaan erinäisiä säännöksiä, joilla näiden ryhmien asemaa voidaan turvata. Säätiön toiminnan avoimuutta ehdotetaan lisättäväksi siten, että toimintakertomuksessa ja tilinpäätöksessä on oltava säätiön tarkoituksen toteutumisen ja lähipiiritoimien osalta riittävät tiedot. Avoimuuden lisääminen helpottaa säätiön valvontaa niin viranomaisten kuin säätiön sidosryhmien toimesta.

Ehdotuksen tavoitteena on, että laki antaisi mahdollisimman hyvät puitteet rehelliselle säätiötoiminnalle. Ehdotuksessa on kuitenkin väärinkäytöksiä silmällä pitäen kiinnitetty huomiota oikeussuojajärjestelmän tosiasialliseen tehostamiseen.

3.2 Keskeiset ehdotukset

Säätiön tunnusmerkit ja peruspääoma

Ehdotuksessa säätiön säännöistä ilmenevän tarkoituksen hyödyllisyyttä selvennetään siten, että säätiön tarkoituksena ei enää miltään osin voi olla taloudellisen edun tuottaminen säätiön lähipiirille. Muutoksella korostetaan sitä, että säätiö ei ole sen lähipiiriin kuuluvien yksityisten taloudellisten intressien edistämisen väline. Ehdotuksessa on selkeytetty ja laajennettu niiden henkilöiden piiriä, jotka kuuluvat mainitun kiellon kohteena olevaan lähipiiriin. Ehdotuksessa tehdyillä muutoksilla lisätään voimassa olevaan lakiin nähden luotettavuutta säätiön toimintaan yleisen hyvän edistäjänä.

Voimassa olevaa lakia vastaavasti ehdotetaan, että säätiön tarkoituksena ei voi olla liiketoiminnan harjoittaminen. Säätiön toimintamuotona voi kuitenkin edelleen olla säätiön säännöissä määrättyä tarkoitusta edistävän liiketoiminnan harjoittaminen. Toiminta, jota säätiöt ovat perinteisesti harjoittaneet ja jota aiemmin ei ole pidetty liiketoimintana, saatetaan nykyisin tapauskohtaisesti katsoa liiketoiminnaksi esimerkiksi vero-, kilpailu-, avustus- ja kirjanpitolainsäädännön kannalta. Ehdotuksen tarkoituksena on, että säätiöt voivat edistää hyödyllisen tarkoituksensa toteutumista kaikilla säännöissä määrättävillä tavoilla ilman, että esimerkiksi toiminnan kannattavuuden muutos tai kilpailun lisääntyminen säätiön säännöissä määrättyjen toimintamuotojen alalla suoraan säätiölain perusteella estäisi säätiötä jatkamasta häiriöttä toimintaansa. Toisaalta ehdotuksella ei ole tarkoitus vaikuttaa säätiön harjoittaman toiminnan kohteluun esimerkiksi verotuksessa, julkisia tukia annettaessa tai kilpailuolosuhteiden valvonnassa.

Säätiön perustamispääomaa koskevan euromääräisen vähimmäisvaatimuksen sijasta ehdotetaan, että perustettavalla säätiöllä on oltava riittävästi käyttövaroja perustamista seuraavan kolmen vuoden ajalle laadittavan toiminta- ja taloussuunnitelman mukaisesti. Ehdotuksessa ei ole voimassa olevaa lakia vastaavaa euromääräistä vähimmäispääomavaatimusta (voimassa olevassa laissa 25 000 euroa). Käytännössä säätiö ei aina saa perustamisen yhteydessä riittävästi sellaista omaisuutta, jolla säätiön tarkoituksen toteutumista voidaan edistää. Tavanomaista on, että säätiön toiminta rahoitetaan perustamisen jälkeen peruspääoman lisäksi saaduilla lahjoituksilla, avustuksilla tai toiminnan tuotoilla.

Sijoitustoiminta ja liiketoiminta

Ehdotuksen mukaan säätiön sijoitustoiminnan on oltava suunnitelmallista ja sitä varten on laadittava sijoitussuunnitelma. Lisäksi sijoitustoimintaan sovelletaan säätiön johdon

yleistä huolellisuusvelvollisuutta, mistä ehdotetaan säädettäväksi yleisesti. Voimassa olevassa laissa sijoitustoimintaa koskevista epäselvistä ja ristiriitaisista ”varmaa ja tuloa tuottavaa” -vaatimuksista ehdotetaan luovuttavaksi.

Lisäksi ehdotetaan, että säätiö saisi harjoittaa sen tarkoituksen toteuttamiseksi ja sen rahoittamiseksi suoraan lain nojalla liiketoimintaa, jollei tätä oikeutta ole rajoitettu säännöissä. Muutoksen tarkoituksena on selkeyttää säätiölle sallittua liiketoimintaa siten, että sitä ei määritettäisi muusta lainsäädännöstä tulevien tulkintojen ja määritelmien kautta. Ehdotuksen tarkoituksena ei ole vaikuttaa säätiön harjoittaman toiminnan kohteeseen verotuksessa, julkisia tukia annettaessa tai kilpailuolosuhteiden valvonnassa.

Säätiön perustaminen

Säätiön perustamista ja rekisteröintiä helpottaa se, että perustamisen edellytyksiä selvennetään ja perustamisasiakirjojen muotoa ja sisältöä koskevia vaatimuksia vähennetään sekä luovutaan perustamislupamenettelystä. Perustamisasiakirjojen sisältövaatimuksia voidaan rajoittaa, kun uuteen lakiin ehdotetaan olettaemasääntöjä monista tähän asti vain säännöissä määräytyistä asioista. Ehdotuksen mukaan sääntöjen pakollisia määräyksiä ovat säätiön nimi, kotipaikka, tarkoitus, toimintamuodot sekä määräys siitä, miten jäljellä olevat varat käytetään säätiön purkamista ja lakkauttamista koskevassa tilanteessa. Jos säätiöllä on hallintoneuvosto, tulee tästä määrätä säännöissä.

Säätiön perustajien välisten oikeussuhteiden selventämisen tarkoituksena on helpottaa säätiömuodon käyttöä useamman perustaessa säätiön. Voimassa oleva laki on kirjoitettu ensisijassa yhtä perustajaa silmällä pitäen.

Lisäksi ehdotetaan, että perustamiskirjassa määrätään säätiön toimielinten ensimmäiset jäsenet, joiden toimikausi alkaa perustamiskirjan allekirjoittamisesta. Ehdotuksen mukaan säätiön ensimmäinen hallitus vastaa säätiön ilmoittamisesta säätiörekisteriin.

Ehdotuksessa luovutaan kaksivaiheisesta lupa- ja rekisteröinti-ilmoitusmenettelystä. Säätiön perustamisessa ehdotetaan siirryttäväksi uudempaa yksityisiä yhteisöjä koskevaan yksivaiheiseen rekisteröintimenettelyyn.

Säätiön hallinto

Uuteen lakiin ehdotetaan yksityiskohtaisia pakottavia ja tahdonvaltaisia säännöksiä säätiöoikeudellisista toimielimistä. Olennaisia muutoksia voimassa olevaan lakiin nähden ovat säätiöoikeudellisen vastuun kantavan johdon ja sen tehtävien määrittäminen laissa, toimitusjohtaja-toimielimen sääntely, yhteisöjäsenyyden mahdollistaminen toimielimen jäsenenä sekä luvun sääntelyn rakentaminen olettaemasääntöjen mukaiselle sääntelylle ja samalla pakottavan ja tahdonvaltaisen lainsäädännön rajan selkeyttäminen. Voimassa olevassa laissa toimielinten tehtävät, toimikausi ja valitseminen perustuvat pääasiassa

kunkin säätiön sääntöihin. Ehdotus yhdenmukaistaa ainakin uusien säätiöiden hallintomalleja. Toisaalta vanhat säätiöt voivat edelleen käyttää nykyisiä sääntöihinsä perustuvia toimielimiä.

Luvussa säännellään säätiön johtoon kuuluvat toimielimet toimielin kerrallaan. Säätiön johdon muodostavat hallitus, toimitusjohtaja ja hallintoneuvosto. Hallitus on edelleen ainoa pakollinen toimielin. Erityislaeissa voi olla erityisiä säännöksiä säätiön johtoon kuuluvista tahoista. Esimerkiksi yliopistolain (558/2009) 23 §:ssä säädetään säätiöyliopiston toimielimistä.

Ehdotuksen mukaan säätiön hallintoneuvoston ja hallituksen jäseneksi voidaan valita myös yhteisömuotoinen jäsen, jos säännöissä niin määrätään. Säätiön toimitusjohtajaksi voidaan valita yhteisö voimassa olevan säätiökäytännön mukaisesti, jollei säännöissä ole nimenomaisesti kielletty yhteisön valitsemista toimitusjohtajaksi. Jos toimielimen jäsenenä tai toimitusjohtajana toimii yhteisö, sen on nimettävä päävastuullinen hallituksen jäsen tai toimitusjohtaja, johon sovelletaan pääosin toimielimen jäsentä tai toimitusjohtajaa koskevia säännöksiä. Päävastuullinen hallituksen jäsen tai toimitusjohtaja on yhdessä hallituksen jäsenenä tai toimitusjohtajana toimivan yhteisön kanssa vastuussa toimillaan mahdollisesti aiheuttamasta vahingosta.

Ehdotus poikkeaa voimassa olevasta laista siten, että ehdotuksessa säätiön hallituksen ja hallintoneuvoston päätöksenteko sekä jäsenten oikeudet, velvollisuudet ja vastuut säännellään yksityiskohtaisemmin kuin voimassa olevassa laissa. Näiltä osin ehdotuksen periaatteet vastaavat uudempaa yhteisölainsäädäntöä. Muutosten tarkoituksena on selventää ja tarpeellisin osin yhdenmukaistaa säätiöiden hallintorakenteita.

Toimintakertomus ja tilinpäätös

Ehdotuksen mukaan säätiöiden tulee antaa toimintakertomuksessa tai tilinpäätöksen liitetietoina nykyistä yksityiskohtaisemmat tiedot säätiön toiminnasta ja rahavirroista. Ehdotuksella lisätään säätiön toiminnan avoimuutta. Toimintakertomuksessa on kerrottavaa, miten säätiö on toiminut tarkoituksensa toteuttamiseksi, kuvata säätiön mahdollinen konsernirakenne ja siinä tapahtuneet muutokset sekä lähipiiriin liittyvät rahavirrat tilikaudella. Toimintakertomuksessa annettavien tietojen avulla viranomaisella on mahdollisuus tehokkaammin valvoa, toimiiko säätiö tarkoituksensa toteuttamiseksi ja noudatetaanko säätiön toiminnassa lähipiirivarojenjakoa koskevia säännöksiä.

Lisäksi ehdotetaan, että säätiön on aina laadittava konsernitalinpäätös, jos sillä on kirjanpitolaissa tarkoitettu määräysvalta toisessa kirjanpitovelvollisessa. Konsernitalinpäätöksen laatimisvelvollisuus olisi riippumatta siitä, harjoittaako emosäätiö liiketoimintaa tai täytyvätkö kirjanpitolain konsernitalinpäätöksen laatimisvelvollisuutta koskevat raja-arvot.

Tilintarkastus

Voimassa olevaa lakia vastaavasti ehdotetaan, että jokaisessa säätiössä on suoritettava tilintarkastus. Tilintarkastuksen voi säätiöissä edelleen suorittaa vain KHT- tai HTM-tilintarkastaja ja tilintarkastuslain (459/2007) 7 §:ssä tarkoitetussa säätiössä myös JHTT-tilintarkastaja. Tilintarkastukseen ja tilintarkastajiin sovelletaan tilintarkastuslakia. Voimassa olevasta laista poiketen säätiöitä valvova Patentti- ja rekisterihallitus niimeäisi puuttuvan tilintarkastajan, jota ei jostain syystä ole valittu.

Säätiön varojen sijoittamisen ja johdon palkkioiden asianmukaisuuden tarkastamista ehdotetaan muutettavaksi siten, että tilintarkastaja tarkastaa sijoitussuunnitelman ja sen noudattamisen sekä varmentaa toimintakertomuksen tiedot johdon palkkioista ja säätiön ja sen lähipiirin välisistä toimista.

Laissa ehdotetaan säädettäväksi tilintarkastajan oikeudesta toimittaa PRH:lle tilintarkastuslain 16 §:ssä tarkoitettu tilintarkastuspöytäkirja. Tilintarkastuspöytäkirjan toimittamalla säätiön tilintarkastaja voisi saattaa säätiövalvonnan tietoon sellaisia valvonnan kannalta todennäköisesti olennaisia rajatapauksia, jotka eivät tilintarkastajan arvion mukaan edellytä tilintarkastuslain 15 §:ssä tarkoitetun huomautuksen antamista tilintarkastuskertomuksessa. Tarkoitus on, että tilintarkastaja voi oma-aloitteisesti ilmoittaa valvontaviranomaiselle esimerkiksi sellaisista tilintarkastushavainnoista, jotka voivat olla valvonnan kannalta tärkeitä mutta joiden tuleminen julkisuuteen tilintarkastuskertomuksen kautta voisi aiheuttaa tarpeetonta vahinkoa säätiölle.

Sääntöjen muuttaminen

Ehdotuksen lähtökohtana on, että säätiön tarkoituksen muuttamista koskevat laissa säädetyt edellytykset säilyvät ennallaan. Toisaalta ehdotuksessa pyritään yhtäältä joustavoittamaan ja helpottamaan sääntöjen muuttamista, toisaalta suojaamaan säännöissä määrätyille tahoille annettuja erityisiä oikeuksia. Ehdotuksen mukaan perustaja voi varautua tuleviin olosuhteiden muutoksiin siten, että säätiötä perustettaessa säännöissä määrätään perustajan tai jonkun muun oikeudesta hyväksyä esimerkiksi säätiön tarkoituksen muuttaminen lain pääsäännöstä poikkeavalla tavalla. Erityisesti toiminnallisten säätiöiden toimintaympäristöissä tapahtuvat muutokset saattavat edellyttää joustavampia keinoja tarkoituksen muuttamiseen. Samalla on kuitenkin pyritty suojaamaan rahoittajien luottamusta siihen, mihin säätiön varoja käytetään. Säätiöiden toimintaa rahoitetaan julkisilla avustuksilla sekä yksityisillä lahjoitusvaroilla. Säätiöt voivat saada toimintaansa myös verohelpotuksia, jos toiminta on järjestetty yleishyödyllisyyden edellyttämällä tavalla. Jos perustaja haluaa varata mahdollisuuden säätiön tarkoituksen muuttamiseen, asiasta on määrättävä säännöissä jo säätiön perustamisvaiheessa. Tällaisen mahdollisuuden vaikutus verotukseen määräytyy verolainsäädännön periaatteiden mukaisesti.

Ehdotuksella pyritään myös turvaamaan tehokkaammin perustajan tahdon toteutuminen tilanteissa, joissa säännöissä määrätyle taholle on annettu erityisiä oikeuksia.

Lisäksi sääntöjen muutoksen vahvistamisesta luovutaan. Sääntömuutosta koskevan päätöksen tekemistä ja sääntömuutoksen rekisteröinnin edellytyksiä muutenkin selvennetään. Muutokset vähentävät sääntöjen muuttamisesta aiheutuvia kustannuksia. Jos säännöissä on lisäedellytyksiä sääntöjen muuttamiselle, säätiön tulee osoittaa sääntömuutosta koskevan rekisteri-ilmoituksen yhteydessä, että edellytykset täyttyvät.

Sulautuminen

Voimassa olevaa lakia vastaavasti ehdotuksen lähtökohtana on, että vastaanottava säätiö on tarkoitukseltaan olennaisesti samankaltainen. Toisaalta olosuhteiden muutosten hallitsemiseksi ehdotetaan sulautumisten helpottamista siten, että perustamisvaiheessa säätiön säännöissä voidaan määrätä toisin tästä sulautumisen edellytyksestä. Voimassa olevaa lakia vastaavasti säätiöiden sulautumisessa ei makseta sulautumisvastiketta.

Sulautumismenettelyn osalta ehdotus vastaa sisällöltään pääosin voimassa olevaa lakia. Menettelyn yksityiskohtien sääntelyn osalta mallina on käytetty soveltuvien osin uudemmaa yhteisöoikeudellista sääntelyä. Voimassa olevasta laista poiketen ehdotetaan, että sulautuvien säätiöiden on laadittava lopputilitys.

Säätiöiden konsernirakenteiden purkamista helpotetaan siten, että uuteen lakiin ehdotetaan säännöksiä täysin omistetun tytäryhtiön sulautumisesta emosaatiöön. Muutoin tytäryhteisösulautumisen aineellisten säännösten osalta viitataan osakeyhtiölakiin.

Sulautumisen rekisteröinnin osalta ehdotetaan siirtymistä lupamenettelystä rekisteröintimenettelyyn. Ilmoitusten käsittelyn yhteydessä viranomainen tarkistaa, että sulautumiselle on laissa ja säätiön säännöissä säädetyt edellytykset ja sulautuminen on suoritettu laissa säädetyillä menettelytapojalla noudattaen.

Säätiön purkaminen

Olennaisimmat muutokset voimassa olevaan lakiin nähden ovat rekisteriviranomaisen mahdollisuus poistaa säätiö rekisteristä ilman selvitysmenettelyä laissa säännellyissä tilanteissa ja mahdollisuus määrätä säännöissä säätiötä perustettaessa selvitystilän edellytyksistä laista poikkeavasti sekä yksityiskohtaiset säännökset selvitysmenettelystä sekä varojen vähentymistä koskeva rekisteri-ilmoitusvelvollisuus.

Ehdotuksen mukaan säätiön perustaja voi säätiötä perustettaessa määrätä säätiön purkamisen perusteista laissa säädetyistä toisin. Ehdotuksella lisätään perustajan valtaa määrittää säätiön elinkaaren pituus myös muilla perusteilla kuin määräämällä säätiön toiminta määräajaksi.

Säätiön toiminnan lopettamiseen liittyvästä lupamenettelystä ehdotetaan luovuttavaksi vastaavalla tavalla kuin säätiön perustamisen tai sulautumisen osalta. Lupamenettelyn sijasta luvussa on säännökset toiminnan lopettamiseen liittyvästä selvitystilamenettelystä ja rekisteristä poistamisesta. Selvitystilaa koskevan menettelyn osalta lakiin ehdotetaan tarkennettua sääntelyä, joka vastaa soveltuvin osin uudempaa yksityisiä yhteisöjä koskevaa lainsäädäntöä. Oman pääoman menettämiseen ei liity saneerausmenettelyyn tai konkurssiin hakeutumisen velvollisuutta säätiölain perusteella.

Voimassa olevasta laista poiketen ehdotetaan, että säätiökin voisi olla yrityssaneerauksen kohteena ja että säätiölakiin otetaan säännös säätiön konkurssista.

Päätöksen moite

Voimassa olevasta laista poiketen uudessa laissa säädettäisiin nimenomaisesti säätiön toimielimen päätöksen moittimisesta. Luvun säännöksillä selkeytetään oikeustilaa sen osalta, miten säätiön päätöksistä voi säätiölain mukaan moittia. Voimassa olevassa laissa ei ole päätöksen moitetta koskevia normeja.

Ehdotuksen mukaan hallintoneuvoston ja hallituksen päätöstä voidaan moittia kanteella sen julistamiseksi pätemättömäksi tai mitättömäksi. Luvussa määritellään mitättömän ja määrääjassa moitittavan päätöksen raja. Hallituksen tai hallintoneuvoston päätös on mitätön, jos kokouskutsua ei ole toimitettu tai kokouskutsua koskevia määräyksiä on olennaisesti rikottu ja virheellä on voinut olla vaikutusta päätöksen sisältöön. Päätös on ehdotuksen mukaan mitätön myös, jos säännöissä määrätyn tahon suostumusta päätökseen ei ole saatu. Tällä tarkoitetaan tilanteita, joissa säännöt edellyttävät säännöissä yksilöidyn tahon suostumusta päätökselle. Mitätön on lisäksi päätös, jos sitä ei olisi voinut lain tai sääntöjen mukaan lainkaan tehdä. Muilta osin päätökset ovat moitteenvaivaisia. Moitekanne päätöksen julistamiseksi pätemättömäksi tulee nostaa kolmen kuukauden kuluessa päätöksen tekemisestä. Kiinteä määräaika ei koske mitättömiä päätöksiä.

Moiteoikeus hallituksen ja hallintoneuvoston päätökseen on ehdotuksen mukaan hallintoneuvostolla, hallintoneuvoston jokaisella jäsenellä, hallituksella, hallituksen jokaisella jäsenellä ja perustajalla. Perustajan moiteoikeutta voidaan rajoittaa säännöissä. Säännöissä voidaan määrätä, että tietyllä muulla taholla on myös moiteoikeus.

Moiteoikeuden sääntelyllä lisätään toimielinten jäsenten sekä perustajan mahdollisuutta vaikuttaa säätiön päätösten lain ja sääntöjen mukaisuuden valvontaan. Säännöksillä lisätään perustajan vaikuttamismahdollisuutta myös siihen, että säätiön varoja käytetään perustajan säännöissä määräämään tarkoitukseen ja että toiminnassa huomioidaan perustajan säännöissä asettamat pakottavat määräykset, joista ei voi poiketa edes sääntömuutoksella.

Patentti- ja rekisterihallitukselle ei ehdoteta moiteoikeutta säätiön päätöksestä. Valvovalla viranomaisella on ehdotuksen mukaan oikeus määrätä hallitus ryhtymään toimiin oikaisun aikaansaamiseksi tai kieltää virheellisen päätöksen täytäntöönpano. Patentti- ja

rekisterihallitus voi myös nostaa vahingonkorvauskanteen hallituksen ja hallintoneuvoston jäsentä tai toimitusjohtajaa vastaan säätiölle aiheutetusta vahingosta. Patentti- ja rekisterihallituksen valvonta on jälkikäteistä säätiön toiminnan laillisuusvalvontaa, ja sillä, että säätiön päätöstä ei ole moitittu normaalissa päätöksen moittimista koskevassa järjestyksessä, ei pääsääntöisesti vaikuteta viranomaisen valvontakeinoihin.

Vahingonkorvausvastuu

Ehdotuksen mukaan säätiöoikeudelliseen vahingonkorvausvastuuseen voi joutua hallintoneuvoston jäsen, hallituksen jäsen ja toimitusjohtaja. Vahingonkorvausvastuuseen voi edellä mainittujen lisäksi joutua testamenttisäätiön toimeenpanija. Muun kuin säätiön johtoon kuuluvan elimen ja toimihenkilön korvausvastuuseen sovelletaan jatkossa vahingonkorvauslain ja sopimusvastuun periaatteita.

Ehdotus vastaa korvausvastuun perusteen osalta voimassa olevan lain periaatteita. Laisa ehdotetaan säänneltäväksi vastuuta koskevasta tuottamusolettamasta, joka vastaa voimassa olevaa käytäntöä. Jos vahingon aiheuttaja on aiheuttanut vahinkoa rikkomalla säätiölakia tai säätiön sääntöjä, vahinko katsotaan aiheutetuksi tuottamuksella, jollei vahingon aiheuttaja osoita, että hän on toiminut tilanteessa huolellisesti. Käännettyä näyttöä ei sovelleta tilanteeseen, jossa vahingonkorvausta vaativa väittää johtoon kuuluvan rikkoneen yleistä huolellisuusvelvollisuutta.

Ehdotuksen mukaan vahingonkorvauskanteen nostamisesta päättää jatkossa hallituksen ja toimitusjohtajan toimintaa valvova hallintoneuvosto, jollei säännöissä nimenomaisesti määrätä, että asiasta päättää hallitus. Jos säätiöllä ei ole hallintoneuvostoa, päättää vahingonkorvauskanteen nostamisesta hallitus.

Ehdotuksessa on lisätty perustajan mahdollisuutta vaikuttaa säätiön toiminnan valvontaan. Perustajalla on ehdotuksen mukaan oikeus vahingonkorvauskanteen nostamiseen. Säätiön perustamisesta kuluneella ajalla ei ole lähtökohtaista vaikutusta perustajan kanneoikeuteen. Perustajalla olisi kanneoikeus vaikka perustaja ei enää osallistuisi säätiön hallintoon tai toimintaan taikka toiminta olisi muuttunut tai kasvanut huomattavasti perustamisen jälkeen. Säännöissä voidaan säätiötä perustettaessa tai sen jälkeen sääntömuutoksella antaa lisäksi määrätylle taholle oikeus vahingonkorvauskanteen nostamiseen.

Ehdotus poikkeaa sisällöltään voimassa olevasta oikeudesta kanneoikeuden vanhentumisen osalta. Kanneoikeuden vanhentumisaikaa ehdotetaan pidennettäväksi kolmesta vuodesta viiteen vuoteen. Jos kysymys on rikosoikeudellisesta korvausvastuusta, kanne aika on vielä pidempi.

Riitojen ratkaiseminen

Säätiölakiin ehdotetaan nimenomaisia säännöksiä toimivaltaisesta tuomioistuimesta riita-asioissa, kiireellisesti käsiteltävistä asioista ja tiedoksiannosta säätiölle. Tiedoksiannosta koskevaa sääntelyä lukuun ottamatta voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa sääntelyä.

Muutokset vastaavat uudemman yksityisiä yhteisöjä koskevan lainsäädännön säännöksiä.

Rangaistussäännökset

Ehdotuksessa lähdetään säätiöoikeuden osalta siitä yhteisöoikeudessa vallalla olevasta yleisestä lähtökohdasta, että rangaistussäännöksiin ei säätiöoikeudessa tulisi turvautua ilman erityisen painavia syitä. Rangaistussäännökset tulevat kysymykseen lähinnä silloin, kun säätiölaissa säädettyjä muita keinoja ja sanktioita, kuten hallintoneuvoston tai hallituksen jäsenen vaihtamista taikka vahingonkorvausta, ei voida pitää riittävän tehokkaana esimerkiksi lainvastaisen toiminnan poikkeuksellisen vakavuuden johdosta. Kiellettyjen lähipiirietujen antaminen voi ehdotuksen mukaan tulla rangaistavaksi laittona varojenjakona.

Säätiörekisteri

Luvussa ehdotetaan säädettäväksi Patentti- ja rekisterihallituksen ylläpitämästä säätiörekisteristä soveltuvin osin kaupparekisterilakia (129/1979) vastaavasti. Rekisterin pitämisen sekä rekisteriin tehtävien ilmoitusten ja siihen tallennettavien tietojen osalta ehdotus vastaa pääosin voimassa olevaa oikeutta. Muilta osin lukuun ehdotetaan kaupparekisterilain sääntelyä vastaavia säännöksiä muun muassa säätiön aputoiminimen ja nimen käännöksen rekisteröimisestä, rekisterimerkintöjen kuuluttamisesta, rekisteri-ilmoituksen kielestä sekä rekisteri-ilmoituksen virheen korjaamisesta. Lisäksi säätiörekisteriä koskevassa luvussa ehdotetaan säädettäväksi yhdistyslainsäädäntöä vastaavasti säätiön sääntöjen ennakkotarkastuksesta.

Säätiövalvonta

Työryhmä ehdottaa, että säätiölakiin perustuvasta säätiövalvonnasta vastaa edelleen Patentti- ja rekisterihallitus. Työryhmä ei ehdota muutosta valvontatehtävien jakoon eri viranomaisten kesken, joten esimerkiksi muut yleisvalvontaviranomaiset, kuten poliisi ja verohallinto, vastaavat nykyiseen tapaan valvonnasta muussa laissa säädetyllä tavalla.

Säätiövalvonnan tehostamiseksi ehdotetaan lainsäädännöstä aiheutuvien Patentti- ja rekisterihallituksen ja muiden viranomaisten välisen tiedonvaihdon esteiden poistamista

siltä osin kuin esteet johtuvat puutteellisesta säätiölainsäädännöstä. Säätiövalvonnan resurssien varmistamiseksi ehdotetaan, että säätiöiltä perittäisiin valvontamaksua valvonnan kustannusten kattamiseen. Työryhmän mielestä oikeudenmukaisin ja säätiölle oikean suuntaiset kannustimet osoittava vaihtoehto olisi säännöllisen valvonnan ylittävän erityisen valvonnan kulujen periminen seuraamuksiin johtavien valvontatoimien aiheuttajilta. Jos tämä vaihtoehto johtaisi hallintokulujen osuuden merkittävään kasvuun, toiseksi paras vaihtoehto on säätiöltä perittävä porrastettu valvontamaksu. Valvontamaksun suuruudesta voidaan päättää sen jälkeen, kun lakiehdotuksen vaikutukset säätiövalvontaan on arvioitu.

Ehdotuksen mukaan säätiövalvonta koskisi edelleen kaikkia säätiöitä. Säätiövalvonnan kohdentamisella ja valvontamaksujen porrastamisella säätiövalvontaa ja vastuuta valvonnan kustannuksista voidaan tehostaa siten, että pieniä säätiöitä ei ole tarpeen rajata kokonaan säätiövalvonnan ulkopuolelle.

Säätiövalvontaa helpottaa myös säätiön tarkoituksen ja toteuttamisen, säätiön johdon tehtävien ja vastuun sääntelyn uudistaminen. Lisäksi ehdotuksessa pyritty tehostamaan säätiön johdon, perustajan ja säännöissä mahdollisesti määrätyn ulkopuolisen tahon oikeuksia puuttua säätiön toimintaan silloin, kun säätiössä rikotaan säätiölakia tai sääntöjä. Säätiön viranomais- ja muuta valvontaa edistävät myös säätiöiden tiedonantovelvollisuutta lisäävät uudet tilinpäätöstä ja toimintakertomusta ja tilintarkastuspöytäkirjaa koskevat vaatimukset.

Julkisen säätiövalvonnan lisäksi ehdotetaan säädettäväksi perustajan oikeudesta määrätä säännöissä yksityisistä valvontakeinoista. Voimassa olevan lain aikana kehittyneessä säätiökäytännössä on muun muassa voitu osoittaa säätiön hallituksen tai tilintarkastajan nimittäminen ulkopuoliselle tai määrätä, että säätiön tarkoituksen muuttaminen edellyttää ulkopuolisen lausuntoa.

Lain rakenne ja kirjoittamistapa

Vaikka ehdotuksessa pyritään säätiöiden toimintavapauden lisäämiseen, yksityiskohtaisen tahdonvaltaisen sääntelyn määrä on ehdotuksessa moninkertainen verrattuna voimassa olevaan lakiin.³² On säätiöiden etujen mukaista, että keskeiset säätiöoikeudelliset kysymykset säännellään laissa. Kattava sääntely tekee mahdolliseksi sen, että säätiöt voivat toimia ilman turhia säätiöoikeudellisista seikoista sopimisesta aiheutuvia kustannuksia. Säätiöiden toimintavapauden lisääminen ehdotetaan toteutettavaksi pääasiassa muuttamalla säännöksiä tahdonvaltaisiksi, sallimalla ja tarvittaessa sääntelemällä uusia menettelyjä ja poistamalla joitakin muotovaatimuksia erityisesti säätiön perustamisen osalta.

³² Toimeksiannon mukaisesti valmistelussa on soveltuvin osin pyritty ottamaan huomioon voimassa olevaa yhteisöläinsäädäntöä. Tämä on osaltaan johtanut siihen, että lakiehdotuksesta on tullut melko pitkä. Työryhmä on halunnut käsitellä sääntelytarvetta mahdollisimman laajasti ja jättää jatkovalmisteluun harvittavaksi, onko säätiöiden osalta tarvetta näin mittavaan lakiin.

Laki on jaettu osiin siten, että yleisiä periaatteita, hallintoa, rakennejärjestelyitä ja seuraamuksia koskevat säännökset ovat omina kokonaisuuksinaan. Näin pyritään helpottamaan erilaisten käytettävissä olevien mahdollisuuksien havaitsemista ja vertailua.

Sekä lain luvut että lukujen sisällä pykälät on pyritty sijoittamaan siten, että ne palvelisivat käyttäjien tarpeita, eikä esimerkiksi aina kulloinkin käsiteltävän menettelyn ajallista järjestystä noudattaen. Tämän vuoksi säätiön hallintoa koskevat säännökset, jotka yleensä tulevat sovellettaviksi kaikissa säätiöissä, on sijoitettu heti yleisten säännösten jälkeen. Säätiön toimielimiä koskevassa sääntelyssä on katsottu asianmukaiseksi ensiksi kuvata, mitä toimielimet tekevät, ja vasta sen jälkeen säännellä esimerkiksi toimielinten jäsenten valintaa. Johtoa koskevat säännökset on kirjoitettu siten, että hallitusta, toimitusjohtajaa ja hallintoneuvostoa koskevat säännökset muodostavat omat kokonaisuutensa.

Lukuihin on lisätty väliotsikot ja kaikki pykälät on varustettu pykäläotsikolla. Pykälät on kirjoitettu mahdollisimman lyhyesti. Viittaukset muihin pykäliin on pääsääntöisesti tehty siten, että lainkohdan lisäksi viittauksesta yleensä käy ilmi se, mitä lainkohdassa säännellään. Niin sanottuja ”soveltuvin osin” -viittauksia on vältetty. Sitä vastoin ehdotus sisältää runsaasti informatiivisia viittauksia, joilla lukijan huomio kiinnitetään tiettyyn muualla säänneltyyn asiaan.

Yleisten periaatteiden korostaminen

Lain ensimmäisessä luvussa säädettäisiin säätiön toiminnan keskeisistä periaatteista. Kun ne esitellään lain alussa, lukija voi saada käsityksen siitä, mihin periaatteisiin laki perustuu ja mitä oikeushyviä laissa pyritään suojelemaan. Tämä edesauttaa jäljempänä säädettävien yksityiskohtaisempien pykälien tarkoituksen ja sisällön ymmärtämistä.

Keskeisten periaatteiden esittäminen lain alussa myös korostaa niiden merkitystä oikeusperiaatteina. Säätiöoikeudellisen toiminnan monimutkaistuessa ja toimintamahdollisuuksien lisääntyessä on tärkeää tuoda esille niitä periaatteita, joiden avulla ongelmalliset tilanteet viime kädessä ratkaistaan. Laajempaa aineellista merkitystä on säätiön tarkoitusta ja toimintaa, lähipiiritoimia ja säätiön johdon huolellisuusvelvoitetta koskevilla säännöksillä.

Johdon huolellisuusvelvollisuuteen sisältyy vaatimus huolellisesta toimimisesta, mutta myös velvollisuus edistää säätiön eikä esimerkiksi vain hallituksen jäsenen valinnee tahon etua. Velvollisuus suojaa säätiön tarkoituksen toteutumista ja myös säätiön velkojia ja on tärkeä esimerkiksi johdon vahingonkorvausvastuun arvioinnin kannalta. Periaate ei ilmene suoraan nykyisestä laista, mutta sen on vakiintuneesti katsottu olevan voimassa.

4 Ehdotuksen vaikutukset

Yhteiskunnalliset ja kansantaloudelliset vaikutukset

Ehdotuksessa pyritään erilaisten ja erikokoisten säätiöiden toimintamahdollisuuksien lisäämiseen hallitulla tavalla. Tämä tarkoittaa säätiökohtaisten, tehokkaiden menettelyjen sallimista nykyistä useammin. Tavoitteena on saattaa säätiöiden säätiöoikeudelliset toimintamahdollisuudet nykyaikaiselle tasolle siten, että nykyiset ja uudet säätiöt voivat toimia nykyisellä tavalla tai kehittää toimintaansa tarpeidensa mukaisesti.

Ehdotus parantaa säätiömuotoisen vapaan kansalaistoiminnan mahdollisuuksia osallistua kansalaisyhteiskunnan toimintaan ja lisää säätiömuotoisen toiminnan avoimuutta. Ehdotus tuo myös uusia mahdollisuuksia järjestöille ja yhdistyksille niiden toiminnan ja talouden järjestämiseen. Ehdotus lisää säätiömuodon käyttökelpoisuutta myös julkisen sektorin toimintojen järjestämiseen.

Säätiötoiminnan pelisääntöjen selventäminen ja avoimuuden lisääminen tarkoittaa myös sitä, ettei säätiöiden toimintamahdollisuuksien lisäämisestä aiheudu tarpeettomia epävarmuustekijöitä säätiöiden edunsaajien, työntekijöiden, sopimuskumppanien, velkojien ja muiden sidosryhmien kannalta.

Tavoitteena on, että ehdotetut keinot lisääisivät jossain määrin säätiöiden perustamista. Ehdotus on omiaan johtamaan säätiöiden toiminnan tehostumiseen ja siten vallalla olevan käsityksen mukaan myös tuloksellisempaan toimintaan ja taloudellisiin tehokkuusetihiin. Toiminnan tuloksellisuuden parantumisen ja tehokkuusetiujen määrällinen arvioiminen ei ole mahdollista, mutta niiden olemassaolo käy ilmi muun muassa oikeusministeriön arviomuistiosta saaduista lausunnoista. Näitä etuja selvitetään tarkemmin lausuntokierroksella ja jatkovalmistelussa.

Ehdotuksesta voi seurata, että osa voittoa tavoittelemattoman osakeyhtiön muodossa harjoitetusta toiminnasta siirtyy säätiömuotoiseksi, kun säätiön perustamista helpotetaan. Toisaalta säätiömuotoa koskevat vaatimukset säätiön tarkoituksesta, erityisten lähipiirietujen kieltona ilmenevästä varojenjakokiellosta, tilinpäätöksestä ja toimintaker- tomuksesta, pakollisesta tilintarkastuksesta, säätiövalvonnasta ja yrityksiin verrattuna moninkertaisista rekisteröintimaksuista ja vuosittain perittävästä valvontamaksusta rajoittavat säätiömuodon käyttämistä silloin, kun tarkoituksena on harjoittaa pääosin yri- tystoimintaa tai järjestötoimintaa.

Vero- ja kilpailuvaikutukset

Ehdotuksilla ei ole välittömiä vaikutuksia verotukseen, koska säätiöiden, niiden lahjoittajien ja edunsaajien verotus määräytyy pelkästään verolainsäädännön perusteella. Esimerkiksi säätiön elinkeinotoiminnan verottamiseen sovelletaan pääasiassa samoja sääntöjä kuin yrityksiin. Toisaalta säätiöiden toimintakertomus- ja tilinpäätöstietojen avoimuuden lisäämistä tarkoittavat ehdotukset helpottavat myös verovalvontaa. Ehdotuksilla ei ole välittömiä vaikutuksia kilpailuolosuhteisiin vastaavista syistä. Säätiöiden taloudellisten tietojen avoimuuden lisääminen helpottaa välillisesti myös kilpailuviranomaisten toimintaa.

Vaikutukset julkisiin tukiin

Ehdotuksella ei ole välittömiä vaikutuksia julkisiin tukiin, kuten julkisista varoista myönnettäviin avustuksiin. Käytännössä suurin osa säätiöistä ei saa suoria julkisia tukia. Säätiöiden taloudellisten tietojen avoimuuden lisääminen helpottaa välillisesti myös tukia myöntävien viranomaisten toimintaa.

Välittömät kustannusvaikutukset

Ehdotuksesta aiheutuu kaikille säätiöille jonkin verran uusia välittömiä taloudellisia rasitteita. Tällaisia kustannuksia aiheutuu lähinnä säätiövalvontamaksusta ja uusista toimintakertomus- ja tilinpäätösvaatimuksista, jotka koskevat säätiön toiminnan ja lähipiiritoimien esittämisestä tilinpäätösasiakirjoissa. Toisaalta säätiön toiminnan avoimemmasta esittelystä aiheutuu lisävaivaa lähinnä sellaisille apurahasäätiöille, jotka eivät jo nyt noudata Säätiöiden ja rahastojen neuvottelukunnan julkaisemaa Hyvää säätiötapaa tai vastaavia suosituksia. Käytännössä toiminnallisten säätiöiden on nykyisinkin laadittava kattava selvitys toiminnastaan esimerkiksi säätiön rahoittajia ja sopimuskumppaneita varten. Lähipiiritoimien raportoinnista säätiöille voi aiheutua lisäkustannuksia lähinnä lähipiiritoimien seurannan järjestämisestä. Toisaalta jo voimassa olevan lain perusteella säätiöllä on velvollisuus seurannan järjestämiseen säätiön tarkoituksen ja johdon huolellisuusvelvollisuuden perusteella ehdotuksen suuntaisesti. Vaatimus sijoitustoimintaa varten laadittavasta sijoitussuunnitelmasta mitoitetaan säätiön sijoitustoiminnan laadun ja laajuuden mukaan ja vaatimus on johdettavissa säätiön johdon yleisistä tehtävistä ja huolellisuusvelvollisuudesta ja se vastaa jo nykyistä hyvää säätiötapaa ja omaisuudenhoitosopimuskäytäntöä. Näistä syistä kirjallisen sijoitussuunnitelman laatimisesta ei käytännössä aiheudu merkittäviä lisäkuluja säätiöille.

Ehdotuksesta voi aiheutua merkittävämpiä lisäkuluja lähinnä säätiöille, joiden määräysvallassa on muita yhteisöjä, säätiöitä ja yrityksiä, ja jotka eivät tällä hetkellä laadi

konsernitilinpäätöstä. Kansallisten säätiöiden säännöistä ja käytännöistä tehdyn oikeusministeriön selvityksen mukaan tällaisia säätiöitä on enintään 200–300³³ kappaletta ja yleensä tällaisen säätiön määräysvallassa on yksi kiinteistöosakeyhtiö tai tavallinen osakeyhtiö. Lisäkustannukset aiheutuvat konsernitilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta ja tarkastamisesta.

Säätiön hallintomalleja sekä toiminta- ja rahoitusmuotoja koskevat uudet keinot ovat säätiöiden käyttöön tulevia mahdollisuuksia, joiden käyttöön otosta jokainen säätiö päättää itsenäisesti sääntöjensä sallimissa rajoissa. Välittömiä lisäkuluja aiheutuu lähinnä niille säätiöille, joilla on ennestään uuden lain perusteella hallintoneuvostoksi rekisteröitävä sääntöihin perustuva toimielin. Säätiöiden sääntökäytännöstä tehdyn selvityksen mukaan tällaisia toimielimiä on hieman yli 20 %:ssa kaikista säätiöistä ja suhteessa eniten suuremmissa säätiöissä. Tältä osin ehdotetaan siirtymäsäännöstä sääntömuutoksen ilmoittamisesta rekisteröitäväksi kolmen vuoden kuluessa lain voimaantulosta. Ehdotuksessa on mahdollisuuksien mukaan pyritty vähentämään välttämättömistä sääntömuutoksista aiheutuvia lisäkuluja siirtymäsäännöksillä siten, että säätiön ei muilta osin tarvitse muuttaa sääntöjään pelkästään uuden lain vuoksi. Uuden lain lähtökohta on, että säätiö voi käytännössä toimia jatkossa nykyisellä tavalla ja uusi laki tarjoaa lähinnä uusia mahdollisuuksia toiminnan ja rahoituksen järjestämiseen.

Rekisteriviranomaiselle aiheutuu uudistuksesta kertaluonteisia muun muassa tietojärjestelmien muuttamisesta johtuvia kustannuksia. Koska Patentti- ja rekisterihallitus on netobudjetoitu virasto, kustannukset on ainakin pääsääntöisesti katettava rekisterin perimillä maksuilla.

Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Uuden säätiölain siirtymäsäännösten vuoksi olemassa olevan säätiön ei yleensä tarvitse muuttaa sääntöjään pelkästään uuden lain voimaantulon vuoksi. Uusi laki perustuu sisällöltään pääosin voimassa olevaan lakiin sekä yleisiin säätiö- ja yhteisöoikeudellisiin periaatteisiin, minkä vuoksi uuden lain vaikutus esimerkiksi säätiöiden, niiden etutahojen, velkojen ja rekisteri-, valvonta- ja muiden viranomaisten työmäärään on vähäinen. Mahdollisuus säätiön aputoiminimen rekisteröimiseen on uuden tyyppinen tehtävä säätiörekisterille ja lisää vähäisessä määrin rekisterin työmäärää. Toisaalta kaksivaiheisen rekisteröintimenettelyn korvaaminen ilmoitusmenettelyllä ja säätiön rekisteröinnin edellytysten yksinkertaistaminen ja selventäminen vähentävät vähäisessä määrin säätiörekisterin työmäärää. Säätiöiden toimintakertomus- ja tilinpäätöstietojen avoimuuden lisääntyminen vähentää säännöllisen säätiövalvonnan työmäärä vähäisessä määrin.

³³ Säätiökäytännöstä tehtyyn selvitykseen vastanneista säätiöistä 132 (19 % vastaajista) säätiötä ilmoitti, että niiden määräysvallassa on yksi tai useampi yhtiö (OMSO 47/2012). Tilinpäätöstietojen perusteella kyselyyn vastaajat painottuvat kuitenkin hieman ”ylä-kvartiileille” (taseen loppusumman, toiminnan tuottojen jne.) jolloin esitetty 200–300 ”varovaisena arvioina” lienee lähempänä totuutta.



Sosiaaliset ja tasa-arvo- ja ympäristövaikutukset

Ehdotuksella ei ole merkityksellisiä välittömiä vaikutuksia sosiaalisiin suhteisiin, yhteiskunnan tasa-arvoisuuteen eikä ympäristöön.

Vaikutukset talousrikollisuuteen ja harmaaseen talouteen

Säätiöiden avoimuuden lisäämisellä ja viranomaisten tietojenvaihdon helpottamisella voi olla merkitystä talousrikollisuuden tai harmaan talouden torjunnassa ja selvittämisessä.

5 Asian valmistelu

Arviomuistio

Oikeusministeriössä laadittiin virkatyönä lainvalmistelutoimeksiannon tarpeellisuuden selvittämiseksi ja valmisteluhankkeen sisällön täsmentämiseksi 28.6.2010 julkaistu arviomuistio

(<http://www.om.fi/Etusivu/Valmisteilla/Lakihankkeet/Yhtiooikeus/1274105744409>).

Oikeusministeriö järjesti arviomuistiosta laajan lausuntokierroksen, joka alkoi 28. kesäkuuta 2010 ja päättyi 17. syyskuuta 2010. Lausuntokierroksen perusteella saatiin yhteensä 47 lausuntoa. Lausuntotiivistelmä on julkaistu oikeusministeriön verkkosivuilla maaliskuussa 2011

<http://www.om.fi/fi/index/valmisteilla/lakihankkeet/yhtiooikeus/saatiolainsaadannonuudistaminen.html>

Lausuntoyhteenveto

Lähes kaikki lausunnonantajat kannattivat säätiölain kokonaisuudistusta ja vero-oikeudellisen sääntelyn rajaamista uudistuksen ulkopuolelle. Lausunnonantajien enemmistön mukaan kokonaisuudistuksessa tuli kiinnittää paremmin huomiota jatkuvarahoitteisten säätiöiden ominaispiirteisiin ja selvittää kysymys epäitsenäisten säätiöiden lain-säädännöllisestä asemasta. Lausunnonantajat viittasivat laajalti tarpeeseen saattaa säätiölainsäädäntö tahdonvaltaisen sääntelyn osalta muuta uudempaa yhteisölainsäädäntöä vastaavaksi. Säätiölain pakottavan sääntelyn alan määrittelylle lähtökohtana pidettiin perustajan tarkoituksen toteuttamista ja sivullisten oikeuksien suojaamista. Tärkeimpien uudistustarpeiden todettiin liittyvän lisäksi säätiön tarkoituksen hyödyllisyys-vaatimuksen tarpeellisuuden arviointiin, liiketoiminnan harjoittamisen sallimiseen voimassa olevaa lakia selkeämmin sekä säätiöiden hallinnon, vastuiden, velkojainsuojan, taloudellisen raportoinnin, varojen sijoittamisen ja valvonnan sääntelyyn. Lausunnonantajilla oli huomattavasti yksityiskohtiin liittyviä näkökohtia sekä ehdotuksia lähemmin tarkasteltavista lain kohdista.

Säätiölain uudistamistyöryhmä

Arviomuistiosta saadun lausuntopalautteen jälkeen oikeusministeriö asetti 5.1.2012 työryhmän valmistelemaan ehdotuksen säätiölain uudistamiseksi ja 9.1. seurantaryhmän seuraamaan ja arvioimaan työryhmän työtä. Työryhmä ja seurantaryhmän toimikausi päättyi 31.3.2013.



huomiota muun muassa säätiön perustajien ja sidosryhmien perusteltuihin tarpeisiin, säätiölle sallitun toiminnan sekä säätiön johdon ja tilintarkastajien tehtävien ja vastuiden määrittelyn selkeyteen laissa, säätiön perustamiseen ja toimintaan liittyvään hallinnolliseen taakkaan sekä lain sisällön ja kirjoitusasun yhtenäistämiseen mahdollisuuksien mukaan yhteisölaainsäädännön viimeaikaista kehitystä vastaavasti. Työryhmän toimeksiantoon ei kuulunut arvioida verolainsäädäntöön tai säätiön harjoittaman toiminnan erityissääntelyyn liittyviä kysymyksiä.

Työryhmän työtä tukemaan laadittiin selvitykset suomalaisten säätiöiden sääntö-, hallinto- ja tilinpäätöskäytännöistä, kansainvälisestä säätiöoikeudesta sekä säätiön tarkoituksen muuttamista koskevasta rekisteriviranomaisen käytännöstä. Työryhmällä oli 31 kokousta ja seurantaryhmällä oli viisi kokousta, joissa käsiteltiin työryhmän selvityksiä ja alustavia ehdotuksia.

Säätiölain uudistamistyöryhmä antoi ehdotuksensa hallituksen esitykseksi uudeksi säätiölaiksi 2.5.2013. Säätiölain uudistamistyöryhmän ehdotuksesta järjestetään laaja lausuntokierros 15.5.–1.7.2013. Lausunnoista laaditaan yhteenveto, joka julkaistaan oikeusministeriön verkkosivuilla.

Jatkovalmistelu

Ehdotuksen valmistelu jatkuu oikeusministeriössä säätiölain uudistamistyöryhmän ehdotuksen sekä siitä saadun lausunto- ja muun palautteen pohjalta.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

6 Lakiehdotusten perustelut

6.1 Säätiölaki

I OSA. Yleiset periaatteet ja perustaminen

6.1.1 1 Luku. Säätiön toiminnan keskeiset periaatteet ja lain soveltaminen

Luvussa säädetään lain soveltamisalasta (1 §), säätiön määritelmästä, oikeushenkilöllisyydestä ja rajoitetusta vastuusta (2 §), säätiön perustamisen edellytyksistä (2 ja 3 §), johdon tehtävistä (4 §), säätiölle sallitusta sijoitustoiminnasta (5 §) ja liiketoiminnasta (6 §) sekä säätiön varojen käyttöä rajoittavasta lähipiiristä (7 §). Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa erillistä lukua säätiön toiminnan keskeisistä periaatteista. Ehdotus poikkeaa sisällöltään voimassa olevasta oikeudesta ja säätiökäytännöstä lähinnä säätiön tarkoituksen edellytysten, kuten lähipiirin edun edistämistä koskevan rajoituksen, selvittämisen, lähipiirille annettavia erityisiä taloudellisia etuja koskevan kiellon säätämisen sekä tarkoituksen toteuttamiseksi ja rahoittamiseksi harjoitettavan liiketoiminnan sääntelyn osalta.

Tätä lakia sovelletaan itsenäiseen, säätiörekisteriin rekisteröityyn säätiöön. Rekisteröity säätiö voi saada nimiinsä oikeuksia, tehdä sitoumuksia sekä kantaa ja vastata. Säätiön on oikeushenkilö, jolla ei ole omistajia eikä jäseniä, ja jolle nimetty hallinto hoitaa ja käyttää säätiön varoja sen säännöissä määrätyn tarkoituksen toteuttamiseen. Voimassa olevaa lakia vastaavasti ehdotetaan, että säännöissä on määrättävä säätiön tarkoitukselta. Säätiö tuottaa hyötyä sen säännöissä määrättyyn tarkoitukseen.

Ehdotuksen mukaan säätiön tarkoituksena ei voi olla erityisen taloudellisen edun tuottaminen laissa määritellyyn lähipiiriin kuuluvalla. Voimassa olevan oikeuden mukaisesti säätiön tosiasiallinen toiminta ei myöskään voi olla taloudellisen edun tuottamista lähipiiriin kuuluvalla. Säätiön keskeinen tunnuspiirre on se, että säätiö ei ole sen lähipiiriin kuuluvien yksityisten taloudellisten intressien edistämisen väline. Ehdotuksessa on selkeytetty ja laajennettu niiden henkilöiden piiriä, jotka kuuluvat mainitun kiellon kohteena olevaan lähipiiriin. Ehdotuksessa tehdyillä muutoksilla lisätään voimassa olevaan lakiin nähden luotettavuutta säätiön toimintaan yleisen hyvän edistäjänä.

Voimassa olevaa lakia vastaavasti ehdotetaan, että säätiön tarkoituksena ei voi olla liiketoiminnan harjoittaminen. Säätiön toimintamuotona voi kuitenkin olla tarkoitusta edistävän liiketoiminnan harjoittaminen. Ehdotus vastaa tältä osin voimassa olevaa lakia. Säätiökäytännössä tunnettua on se, että säätiön tosiasiallinen toiminta voi olla yksinomaan liiketoiminnan harjoittamista, vaikka lain mukaan säätiön tarkoituksena ei voi olla liiketoiminnan harjoittaminen. Toiminta, jota säätiöt ovat perinteisesti harjoittaneet ja jota aiemmin ei ole pidetty liiketoimintana, saatetaan nykyisin tapauskohtaisesti katsoa liiketoiminnaksi esimerkiksi vero-, kilpailu-, avustus- ja kirjanpitolainsäädännön kannalta. Ehdotuksen tarkoituksena on, että säätiöt voivat edistää hyödyllisen tarkoituksensa toteutumista kaikilla säännöissä määrättävillä tavoilla ilman, että esimerkiksi toiminnan kannattavuuden muutos tai kilpailun lisääntyminen säätiön säännöissä määrättyjen toimintamuotojen alalla suoraan säätiölain perusteella estäisi säätiötä jatkamasta häiriöttä toimintaansa. Toisaalta ehdotuksella ei ole tarkoitus vaikuttaa säätiön harjoittaman toiminnan kohteluun esimerkiksi verotuksessa, julkisia tukia annettaessa tai kilpailuosuhteiden valvonnassa.

Ehdotus poikkeaa sisällöltään voimassa olevan lain 5 §:n 3 momentista siten, että ehdotuksen mukaan säätiön peruspääomavaatimus riippuu säätiön suunnittelemasta toiminnasta ensimmäisen kolmen vuoden toimintasuunnitelman ja talousarvion perusteella. Toimintasuunnitelman mukaisen toiminnan ei tarvitse kattaa kaikkea mahdollista säätiölle sen sääntöjen mukaan sallittua tarkoitusta edistävää toimintaa. Ehdotuksessa ei ole voimassa olevaa lakia vastaavaa euromääräistä vähimmäispääomavaatimusta (voimassa olevassa laissa 25 000 euroa). Ehdotuksella selvennetään sitä, mitä voimassa olevan lain 5 luvun 3 §:stä ilmenevällä, rekisteröinnin estävällä säätiön perustamispääoman ja säätiön tarkoituksen epäsuhteella tarkoitetaan. Tavanomaiseksi käytännöksi säätiötoiminnassa on muodostunut se, että säätiön toimintaa rahoitetaan perustamisen jälkeen peruspääoman lisäksi saaduilla lahjoituksilla, avustuksilla tai toiminnan tuotoilla. Ehdotuksen mukaan säätiön on sitä perustettaessa esitettävä kolmen vuoden suunnitelma siitä, miten se toteuttaa ja rahoittaa alkavan toimintansa. Ehdotus vastaa sisällöltään voimassa olevaa säätiökäytäntöä.

Säätiön perustamisen edellytyksistä ehdotetaan poistettavaksi voimassa olevan lain 5 §:n 3 momentinsääntöperintösäännösten kiertämistä koskeva kielto. Voimassa olevan lain mukaan säätiötä ei voi perustaa vuonna 1919 säädetyssä laissa kielletyn sääntöperinnön kiertämiseksi. Sääntöperinnöstä annetulla lailla estettiin perinnön siirtäminen määrättyssä järjestyksessä sukupolvelta toiselle. Säätiölaissa oleva kielto on käytännössä jäänyt merkityksettömäksi.

Ehdotus poikkeaa varainhankinnan osalta voimassa olevan lain 10 §:n 2 momentista siten, että säätiön sijoitustoiminnan ei edellytetä olevan varmaa ja tuloa tuottavaa. Voimassa olevan lain vaatimuksen on katsottu olevan epäselvä ja ristiriitainen. Säätiön sijoitustoiminnan tulee ehdotuksen mukaan olla suunnitelmallista ja sijoitustoiminnalla on säätiön johtoa koskevan yleisen huolellisuusvelvollisuuden mukaisesti edistettävä säätiön tarkoituksen toteutumista.

Lisäksi ehdotetaan, että säätiö saisi harjoittaa sen tarkoituksen toteuttamisen rahoittamiseksi suoraan lain nojalla liiketoimintaa, jollei tätä oikeutta ole rajoitettu säännöissä. Muutosta ehdotetaan sen vuoksi, että säätiölaki ei kaavamaisesti rajoittaisi säätiön

varainhankinnasta liiketoimintaa pois. Ehdotuksen tarkoituksena on selkeyttää säätiölle sallittua liiketoimintaa siten, että sitä ei määritettäisi muusta lainsäädännöstä tulevien tulkintojen ja määritelmien kautta. Ehdotuksen tarkoituksena ei ole vaikuttaa säätiön harjoittaman toiminnan kohteluun verotuksessa, julkisia tukia annettaessa tai kilpailuolosuhteiden valvonnassa.

Luvussa säädetyt keskeiset periaatteet vastaavat muilta osin uudemmassa yksityisiä yhteisöjä koskevassa lainsäädännössä lain soveltamiselle, oikeushenkilöllisyydelle ja johdon velvollisuuksille asetettuja säädöksiä. Yhteisölainsäädännöstä poiketen ehdotuksessa ei ole lain tahdonvaltaisuutta määrittävää nimenomaista säännöstä (osakeyhtiölain 1 luvun 9 §), jonka mukaan säätiön säännöissä voidaan määrätä säätiön toiminnasta, ja jonka mukaan sääntöihin ei voi ottaa määräystä, joka on tämän lain tai muun lain pakottavan säännöksen vastainen. Tahdonvaltaisuutta koskevan säännöksen sisältö on vakiintunutta oikeutta, joten erilliselle säännökselle ei ole nähty tarvetta.

1 §. Soveltamisala. Pykälän mukaan lakia sovelletaan vain Suomessa rekisteröityyn säätiöön. Ehdotus vastaa voimassa olevaa oikeutta, vaikka voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa nimenomaista säännöstä.

Muussa laissa säänneltyihin säätiötyyppeihin yksityisoikeudellisiin oikeushenkilöihin, kuten eläkesäätiöön, säästöpankkiin, sekä julkisoikeudellisiin säätiöihin sovelletaan edelleen niitä koskevaa erityislainsäädäntöä, jossa voidaan säätää säätiölain soveltamisesta. Ehdotus vastaa näiltä osin voimassa olevaa oikeutta.

Lakia sovelletaan Suomessa rekisteröityyn säätiöön, vaikka säätiön hallinto (pääkonttori) tai päätoimipaikka olisi toisessa valtiossa. Säätiön hallinnon ja toimipaikan sijainti saattaa vaikuttaa muulla tavalla säätiön asemaan, esimerkiksi verotuksessa. Ehdotus vastaa näiltä osin voimassa olevaa oikeutta.

2 §. Toiminnan tarkoitus, toimintamuodot, oikeushenkilöllisyys ja rajoitettu vastuu. Pykälässä säädetään säätiön toiminnan tarkoituksesta, toimintamuodoista, oikeushenkilöllisyydestä ja rajoitetusta vastuusta. Tässä laissa tarkoitettu säätiö on erillinen oikeushenkilö, joka tuottaa pykälän 1 momentin mukaan hyötyä säännöistä ilmenevään perustajan määrittämään tarkoitukseen, joka ei voi olla liiketoiminnan harjoittaminen. Säätiön keskeiseen olemukseen kuuluu se, että säätiöllä ei ole omistajia eikä muita sellaisia säätiön lähipiiriin kuuluvia, joille säätiö tuottaisi henkilökohtaista erityistä taloudellista etua.

Tarkoituksella tarkoitetaan säätiön säännöissä määrättyä tarkoitusta. Säätiön tarkoituksena voi olla 1 momentissa mainitut rajoitukset, liiketoiminta ja lähipiirin taloudellinen etu, lukuun ottamatta muu perustajan hyödyllisenä pitämä tarkoitus. Tarkoitus voi olla hyödyllinen, yleishyödyllinen, aatteellinen, poliittinen, ideologinen tai jotakin muuta perustajan tärkeänä pitämää asiaa toteuttavaa tai edistävää. Se voi olla esimerkiksi yksittäisen henkilön, paikallisen toiminnan, suomalaisen yhteiskunnan taikka koko maailman etuja edistävää toimintaa. Tarkoitus voi olla hyvin yleinen, kuten suomalaisen kulttuurin kehittäminen tai tukeminen, tai hyvin yksityiskohtainen, kuten tietyn ihmisryhmän tiettyjen tarpeiden tyydyttäminen tai tietyn muistomerkin tai kiinteistön ylläpitäminen ja kehittäminen. Voimassa olevaa lakia vastaavasti säätiön yleishyödyllisyyden arviointi

perustuu verolainsäädäntöön sekä muuhun säätiön toimintaa koskevaan lainsäädäntöön, kuten säätiön hakemia julkisia avustuksia koskevaan sääntelyyn.

Säätiön tehtävänä on tuottaa hyötyä sen säännöissä määrättyyn tarkoitukseen. Hyöty voi olla aineellista tai aineetonta hyötyä. Se voi olla muun muassa taloudellista, toiminnallista, tiedollista tai aatteellista. Säätiö voi esimerkiksi tukea taloudellisesti tarkoituksessa määrättyjä edunsaajia, hoitaa ja ylläpitää säätiölle luovutettua omaisuutta, tuottaa palveluita tarkoituksessa määrätylle kohderyhmälle tai edistää muutoin tarkoituksessa määrätyn kohderyhmän etuja.

Voimassa olevaa oikeutta vastaavasti säätiölle on tyypillistä, että säätiö edistää tarkoituksensa toteutumista peruspääomalla ja muilla taloudellisilla sekä muilla voimavaroillaan. Säätiö voi saada tarkoituksen toteuttamiseen tarvittavan varallisuuden esimerkiksi perustamisen yhteydessä perustajilta tai myöhemmiltä lahjoittajilta taikka varallisuus voi kertyä säätiölle toiminnan tuloksena. Voimassa olevaa oikeutta vastaavasti säätiö voi olla niin sanottu pääomasäätiö tai toiminnallinen säätiö taikka näiden välimuoto. Pääomasäätiö hallinnoi varallisuusmassaa, ja se toteuttaa tarkoitustaan pääosin omistamansa varallisuuden ja sen tuottojen avulla. Toiminnallisella säätiöllä ei ole olennaista säätiölle luovutettu varallisuusmassa, vaan toiminta, jota säätiössä järjestetään ja jonka rahoitus voi perustua toiminnan tuottoihin, vapaaehtoistyöhön tai jatkuvaan ulkoiseen rahoitukseen. Säätiö ei näin ollen ole yksinomaan erillishallinnon alainen varallisuuskonaisuus. Periaate vastaa voimassa olevaa oikeutta.

Ehdotuksen mukaan tässä laissa tarkoitettulla säätiöllä ei ole omistajia, vaikka säätiön säännöissä voidaankin tietyin edellytyksin määrätä perustajan oikeudesta pidättää itsellään säätiölle tuleviin varoihin liittyviä oikeuksia ja siitä, että säätiön varoja on käytettävä tiettyjen tahojen hyväksi (katso 3 §:n 4 ja 5 momentti). Ehdotuksen periaatteet vastaavat näiltä osin voimassa olevaa oikeutta. Säännöissä voidaan myös edelleen määrätä siitä, että tietty ulkopuolinen taho nimeää osan tai kaikki säätiön hallintoelinten jäsenistä ja tilintarkastajista. Lisäksi säännöissä voidaan ehdotuksen mukaan määrätä muutenkin perustajan ja muun ulkopuolisen tahon vaikutusvallasta ja oikeuksista säätiön asioissa, kuten moite- ja kanneoikeudesta, tietojensaanti- ja tarkastusoikeudesta sekä siitä, että tiettyihin päätöksiin vaaditaan myös tällaisen ulkopuolisen tahon suostumus.

Ehdotus vastaa voimassa olevan lain 5 §:n 3 momenttia siten, että säätiön tarkoituksena ei voi olla liiketoiminnan harjoittaminen. Liiketoimintaa koskeva rajoitus huomioiden säätiön tarkoituksena ei voi olla voiton tuottaminen. Säätiön toiminta voi muodostua yksinomaan liiketoiminnan harjoittamisesta, jos liiketoiminnan harjoittamisella edistetään säännöissä määrätyn tarkoituksen toteutumista. Jos esimerkiksi säätiön tarkoituksena on ihmisten terveyden edistäminen ja sairauksien parantaminen, säätiö voi yksinomaaisena toimintamuotonaan harjoittaa sairaalatoimintaa. Sairaalaliiketoimintaa ei kuitenkaan pidetä tällaisen säätiön toiminnan tarkoituksena vaan tarkoitusta toteuttavana toimintamuotona. Säätiön toimintamuodot voivat olla sellaisia, että säätiö on ilmoitettava rekisteröitäväksi myös kaupparekisteriin, mikä vastaa voimassa olevaa lakia.

Momentin mukaan säätiön tarkoituksena ei voi olla erityisen taloudellisen edun antaminen säätiön lähipiiriin kuuluvalla. Rajoitus ilmentää sitä säätiölain lähtökohtaa, että säätiöllä on oltava muu itsenäinen hyödyllinen tarkoitus kuin lähipiirin henkilökohtaisen

taloudellisen edun tavoittelu. Voimassa olevaa oikeutta vastaavasti ehdotettukielto tuottaa erityistä taloudellista etua lähipiirille koskee sääntöihin kirjatun nimenomaisen taroituksen lisäksi säätiön tosiasiallista toimintaa.

Taloudellisella edulla tarkoitetaan vastikkeetonta tai alihintaista taloudellista etua, jonka lähipiiriin kuuluva saa suoraan säätiöltä tai välillisesti säätiön määräysvallassa olevalta yhtiöltä tai muulta yhteisöltä. Taloudellisella edulla tarkoitetaan kaikenlaista vastikkeetonta tai alihintaista taloudellista etua, kuten sellaista varojen jakoa, alihintaista luovutusta, ylihintaista hankintaa ja käyvän palkan tai palkkion ylittävää korvausta, jonka säätiön lähipiiriin kuuluva saa säätiöltä tai sen määräysvallassa olevalta yhteisöltä. Erityisellä taloudellisella edulla tarkoitetaan sellaista etua, jolle ei ole säätiön tarkoituksesta tai sen toteuttamisesta liittyvää perustetta. Ehdotuksessa erityisellä taloudellisella edulla ei tarkoiteta tavanomaisia, arvoltaan vähäisiä merkkipäivälahjoja ja muita suorituksia, joista säätiön tai sen määräysvallassa olevan yhteisön voidaan olettaa saavan välittömästi tai välillisesti vastikkeen, esimerkiksi henkilöstön työkyvyn tai sitoutumisen kohentamisen myötä.

Ehdotus ei rajoita lähipiiriin kuuluvan ja säätiön tai sen määräysvallassa olevan yhteisön välisiä vastikkeellisia suorituksia liiketaloudellisin perustein, kuten palkan ja palkkion maksamista säätiön tai sen konserniin kuuluvan hyväksi tehdystä työstä, mikä vastaa voimassa olevaa lakia. Toisaalta säätiön tarkoituksen edistämistä koskevasta 4 §:n säännöksestä seuraa velvollisuus järjestää säätiön toiminta niin, että säätiön varoilla edistetään säännöissä määrätyn tarkoituksen toteutumista sen sijaan, että varat käytettäisiin pelkästään hallintokuluihin. Säätiön varsinaisena tarkoituksena ei myöskään voi olla lähipiiriin kuuluvien työllistäminen ja elannon hankkiminen lähipiiriläisille. Ehdotus ei rajoita yksittäisen apurahan tai avustuksen antamista lähipiiriin kuuluvalla, jos saaja täyttää säätiön yleiset apurahojen tai avustusten jakokriteerit, mikä vastaa voimassa olevaa oikeutta. Toisaalta ehdotuksessa kielletään sellaisten erityisten apurahojen, avustusten ja muiden vastikkeettomien etujen antaminen lähipiiriin kuuluville, jotka eivät ole muiden säätiön säännöistä ilmenevään toiminnan kohderyhmään kuuluvien saatavilla vastaavin ehdoin tai jotka eivät ole tavanomaisena pidettävää korvausta säätiön hyväksi tehdystä työstä.

Säätiön säännöissä tai säätiön toimielinten päätöksillä voidaan rajoittaa apurahojen, avustusten ja muiden taloudellisten etujen antamista esimerkiksi säätiön toimielinten jäsenille ja toimihenkilöille (katso esimerkiksi Säätiöiden ja rahastojen neuvottelukunta ry:n julkaiseman Hyvän säätiötavan 5. kohta, jonka mukana neuvottelukunnan jäsenet eivät myönnä apurahoja tai niihin verrattavia etuja hallituksensa jäsenille, henkilökunnalleen, toimielintensä jäsenille, asiantuntijoilleen tai muille luottamushenkilöilleen taikka näiden läheisille

http://www.saatiopalvelu.fi/client-data/file/SP_hyvaSaatiotapa.pdf). Säätiön hallintoelin voi myöhemmin muuttaa aiemmin päätettyä rajoitusta tavallisella enemmistöpäätöksellä, jos rajoitus ei perustu säätiön sääntöihin.

Ehdotuksella ei rajoiteta niin sanottujen tukisäätiöiden perustamista eikä toimintaa. Säätiö voidaan edelleen perustaa esimerkiksi tukemaan tiettyä aatteellista toimintaa ja varat voidaan käyttää myös perustajan aatteellisen toiminnan toteuttamiseen. Luvun 3 §:n 4

momentissa selvennetään sitä, missä määrin perustaja voi pidättää itselleen tai perillisil-
leen joltain osin luovuttamiensa varojen käyttöoikeuden tai oikeuden varojen tuottoon ja
5 momentissa sitä, miten tämä on mahdollista säätiön toiminnan aikana. Tällaisen oi-
keuden pidättämisen osalta perustajan velkoja suojataan maksukyvyttömyys- ja ulosot-
tolainsäädännöllä. Tukisäätiöiden perustamisen ja varojen käyttöoikeuden pidättämisen
osalta ehdotus vastaa voimassa olevaa oikeutta.

Ehdotus poikkeaa voimassa olevasta laista siten, että ehdotuksen mukaan säätiön osit-
tainenkaan tarkoitus ei saa olla taloudellisten etujen antaminen säätiön lähipiirille. Voi-
massa olevan lain epäselvä rajoitus on tarpeeton, kun ehdotuksessa määritetään voimas-
sa olevaa lakia selvemmin ehdotetun kiellon suhde säätiön puolesta tehdyn työn kor-
vaamiseen, säätiön apuraha- ja avustustoimintaan ja tukisäätiötoimintaan.

Lähipiiriin kuuluvista ehdotetaan säädettäväksi luvun 7 §:ssä. Ehdotuksen mukaan lähi-
piiriin kuuluvat säätiössä määräysvaltaa käyttävät ja tämän konserniin kuuluvat, säätiön
perustajat, säätiön ja muun edellä tarkoitetun yhteisön ja säätiön hallituksen ja hallinto-
neuvoston jäsenet, toimitusjohtaja ja tilintarkastajat, edellä mainittujen lähisukulaiset ja
kaikkien edellä mainittujen määräysvallassa olevat yhtiöt, yhteisöt ja säätiöt sekä sääti-
ön toimihenkilöt, kuten työsuhteinen toiminnanjohtaja ja toimiston ja muiden toimi-
paikkojen henkilökunta.

Ehdotus poikkeaa voimassa olevasta laista siten, että ehdotettu lähipiirisääntely kattaa
voimassa olevaa lakia paremmin järjestelyt, jotka käytännössä voidaan katsoa sellaisiksi
säätiön perustajalle, johdolle ja henkilöstölle annettaviksi taloudellisiksi eduiksi, jotka
eivät ole voimassa olevan lain tavoitteiden mukaisia. Ehdotetun lähipiiritoimia koske-
van rajoituksen tarkoituksena on varmistaa voimassa olevaa lakia paremmin, että sääti-
ön toiminnalla on muu hyödyllinen tavoite kuin säätiön lähipiiriin kuuluvien oman ta-
louden tai elinkeinon tukeminen. Toisaalta tarkoituksena on edelleen sallia nykyisin sal-
littuina pidettyjen tukisäätiöiden perustaminen ja toiminta, mikä otetaan huomioon lähi-
piirin määrittelyssä.

Säätiön toimielinten on huolehdittava siitä, että säätiön ja myös säätiön määräysvallassa
olevien yhteisöjen toiminta järjestetään siten, että nämä eivät anna kiellettyjä vastikkeet-
tomia etuja säätiön lähipiiriin kuuluville. Yleensä riittävää on, että vastikkeettomien etu-
jen antamisen ohjeistus ja valvonta järjestetään vastaavissa säätiöissä yleisesti noudate-
tun käytännön mukaisesti.

Voimassa olevan lain aikana on ollut mahdollista määrätä säännöissä, että säätiön osit-
taisen tarkoituksena on taloudellisen edun tuottaminen perustajalle tai säätiön toimi-
henkilölle. Voimassa olevan lain 5 §:n 3 momentin mukaan taloudellisen edun tuotta-
minen lähipiiriin kuuluvalla ei voi olla säätiön pääasiallinen tarkoitus. Uuden säätiölain
voimaantulakiin ehdotetaan siirtymäsäännöstä, jonka mukaan uuden lain kieltoa tuot-
taa erityistä taloudellista etua säätiön lähipiiriin kuuluvalla sovelletaan sellaiseen ennen
uuden lain voimaantuloa rekisteröityyn säätiöön, jonka säännöissä on määräys taludel-
lisen edun tuottamisesta 1 luvun 7 §:n 1 tai 2 momentissa määrättyyn lähipiiriin kuulu-
valle, vasta 1.1.2035 alkaen. Vuoden 2034 loppuun asti tällaiseen säätiöön ehdotetaan

sovellettavaksi voimassa olevan lain 5 §:n 3 momenttia. Tarkoituksena on, että siirtymäajan jälkeen minkään säätön tarkoituksena ei voi olla erityisen taloudellisen edun tuottaminen lähipiiriin kuuluvalla.

Pykälän 2 *momentin* mukaan säätion tarkoitus ja toimintamuodot määrätään säätion säännöissä, mikä vastaa voimassa olevan lain 4 §:n 1 momentin 3 kohdassa säädettyä. Säätion varat on käytettävä säännöissä määrätyn tarkoituksen edistämiseen. Voimassa olevassa laissa käytetty ”määrätarkoitus” ilmaus ehdotetaan korvattavaksi nykykielen mukaisella ”säännöissä määrätty tarkoitus” ilmauksella. Säätelyn sisältöä ei ehdoteta muutettavaksi.

Ehdotuksen mukaan toimintamuodot määrittävät sen, miten säätion tarkoitusta toteutetaan eli mitä keinoja säätio voi käyttää tarkoituksen toteuttamiseksi. Toimintamuodot ovat välittömässä yhteydessä säätion tarkoitukseen. Esimerkiksi sijoitustoiminta, jolla hankitaan varoja tarkoituksen toteuttamiseksi, ei ole säätion toimintamuoto. Myöskään liiketoiminta, jota harjoitetaan toiminnan rahoittamiseksi, ei ole säätion toimintamuoto. Ehdotus vastaa voimassa olevaa oikeutta.

Ehdotuksen sanamuodolla halutaan selventää sitä, että säatiötä perustavat tahot päättävät itse, miten yleistä tai yksityiskohtaista toimintamuotojen määrittelyä he pitävät tarpeellisenä. Toimintamuodot voidaan määritellä joko yksityiskohtaisesti tai yhtä yleisesti kuin esimerkiksi osakeyhtiön tai osuuskunnan toimiala. Ei ole estettä sille, että toimintamuodoiksi määritellään kaikki säätion tarkoitusta hyödyttävät lailliset toimintamuodot. Käytännössä säätion toiminta voi olosuhteiden muuttumisen myötä jossain määrin poiketa säännöissä määrättyistä toimintamuodoista. Esimerkiksi ennen nykyaikaisten tietoliikennepalveluiden kehittymistä perustettu säätio, jonka säännöissä määrätty tarkoitus on edistää jotakin asiaa painotuotteita julkaisemalla, voi nykyisin yleensä harjoittaa sääntöjä muuttamatta samaa tiedotustyötä esimerkiksi internetissä ja muilla sähköisillä viestintävälineillä.

Pykälän 3 *momenttiin* ehdotetaan nimenomaista säännöstä siitä, että säätio on sen perustajasta erillinen oikeushenkilö, joka syntyy rekisteröimisellä. Ehdotus vastaa sisällöltään voimassa olevan lain 8 §:n säännöksiä rekisteröinnin oikeusvaikutuksista. Ehdotus vastaa myös sanamuodoltaan uudemman yhtiölainsäädännön nimenomaisia säännöksiä oikeushenkilöllisyydestä (osakeyhtiölain 1 luvun 2 § ja osuuskuntalakiehdotuksen 1 luvun 2 §).

Momentin mukaan perustaja ei ole henkilökohtaisessa vastuussa rekisteröidyn säätion velvoitteista suoraan säätiolain perusteella. Myös voimassa olevan oikeuden lähtökohta on, että säätion perustaja tai muu säatiölle varoja lahjoittava ei ole säätiolain perusteella henkilökohtaisessa vastuussa rekisteröidyn säätion velvoitteista. Säätion johdon korvausvastuusta säädetään 10 luvussa.

3 §. *Peruspääoma ja muu perustamisvaiheen rahoitus.* Pykälän 1 *momentissa* säädetään perustettavan säätion peruspääomasta ja muusta rahoituksesta. Pykälän 2 *momentin* mukaan perustamisvaiheessa säatiölle annettavasta peruspääomasta on määrättävä perustamiskirjassa. Säätion toiminnasta ja sen rahoittamisesta on laadittava kolmelle ensimmäiselle vuodelle toimintasuunnitelma ja talousarvio.

Säätiön perustajien on itse arvioitava toiminnan harjoittamiseksi tarvittavan peruspääoman määrä ja muu toiminnan harjoittamiseen ensimmäisen kolmen vuoden aikana tarvittava rahoitus. Voimassa olevan lain 5 §:n 3 momentista poiketen säätiön perustamisen edellytykseksi ei ehdoteta kiinteää euromääräistä peruspääoman vähimmäisvaatimusta. Ehdotus poikkeaa voimassa olevasta laista ja säätiörekisterikäytännöstä siten, että rekisteröinnin edellytyksenä olevasta, säätiön tarkoituksen toteuttamiseksi tarpeellisesta peruspääomasta ja muusta rahoituksesta vaadittavaa selvitystä koskevia vaatimuksia selvennetään.

Käytännössä rahamääränä ilmaistu peruspääoman vähimmäisvaatimus on ongelmallinen. Peruspääomaksi luovutettavien varojen arvostaminen voi olla ongelmallista varojen käyttöä ja edelleen luovuttamista koskevien sääntömääräysten vuoksi. Käytännössä peruspääomaksi voidaan luovuttaa varoja, joiden omistamisesta aiheutuu vain kuluja säätiölle. Voimassa olevasta säätiölaista ja sen esitöistä ei ilmene, miten säätiölle tulevan peruspääoman riittävyyttä arvioidaan. Säätiörekisterikäytännössä arviointiperusteet ovat muuttuneet ajan myötä. Nykyisin edellytetään kirjallista selvitystä säätiön käyttöpääomarahoitustarpeesta ja sen kattamisesta. Säätiön tarkoituksesta riippuen riittävänä on pidetty esimerkiksi viisi ensimmäistä toimintavuotta kattavaa arviota välttämättömistä hallintokuluista (esimerkiksi hallituksen, kirjanpidon ja tilintarkastuksen kulut ja taidetietokokoelman säilytyskulut) ja selvitystä kulujen kattamiseen käytettävissä olevista tuloista, muista varoista ja lisärahoitusjärjestelyistä. Riittävänä on pidetty myös ilmoitusta siitä, että alkuvaiheessa säätiön toiminta on pienimuotoista ja että toiminta mitoitetaan käytettävissä oleviin varoihin.

Käytännössä kiinteä, euromääräinen peruspääoman vähimmäisvaatimus ei takaa perustettavan säätiön taloudellisia toimintaedellytyksiä, jollei määrä ole niin suuri, että se rajoittaisi olennaisesti säätiöiden perustamista nykyiseen yleensä ongelmattomana pidettyyn käytäntöön verrattuna. Jos peruspääomalle ei kerry rahamääräistä tuottoa, suuriakaan peruspääoma ei takaa toiminnan taloudellisia edellytyksiä. Tämän vuoksi perustettavan säätiön toimintaedellytykset voidaan varmistaa paremmin ja perustettavien säätiöiden kannalta pienemmin kustannuksin siten, että peruspääomaa ja muuta rahoitusta koskevat vaatimukset määritetään perustettavan säätiön ensimmäisille vuosille kaavailun toiminnan rahoitustarpeen perusteella. Tällainen peruspääoma- ja muu rahoitusvaatimus voidaan toteuttaa siten, että selvennetään voimassa olevan lain vaatimusta säätiön toiminnan edellytyksenä olevasta rahoituksesta kolmen rekisteröintiä seuraavan vuoden aikana.

Käytännössä on tavallista, että perustettavan säätiön säännöissä määrätty tarkoitus ja toimintamuodot ovat hyvinkin laajat verrattuna säätiön perustamisvaiheen toimintasuunnitelmien mukaiseen toimintaan. Ehdotuksen mukaan kulujen kattamiseksi tarvittavaa rahoitusta koskevan vaatimuksen täyttämiseksi riittää, että säätiön perustajat tai perustettavan säätiön hallitus laativat perustettavalle säätiölle perustamista seuraavalle kolmelle vuodelle toimintasuunnitelman, joka koskee ainakin osaa toimintamuodoista, ja sen toteuttamiseksi tarpeellisen talousarvion, josta käy ilmi, miten toiminta on tarkoitettu rahoittamaan. Myös peruspääomaa voidaan käyttää toiminnan rahoittamiseen niin kuin tähänkin asti. Muun rahoituksen osalta ei lähtökohtaisesti edellytetä sitovia rahoitussitoumuksia tai -sopimuksia, jolloin perustajan arvio yleensä riittää. Tarkoitus on, että säätiön voi edelleen perustaa mittavaakin tarkoitusta varten siten, että alkuvaiheessa

säätiöllä on tai sille tulee riittävästi varoja välttämättömiin hallintokuluihin ja pykälän 2 momentissa tarkoitettuun toimintasuunnitelman mukaisen toiminnan kuluihin. Hallintokuluilla tarkoitetaan lähinnä säätiön perustamisesta, hallintoelinten lakisääteisistä tehtävistä, kuten kirjanpidosta, varainhoidosta, tilinpäätöksestä, toimielinten kokouksista ja toimielinten jäsenten palkkioista, tilintarkastuksen järjestämisestä, rekisteri-ilmoituksista ja muista säätiön puolesta tehtävistä ilmoituksista ja säätiövalvonnasta säätiölle aiheutuvia kuluja. Toimintasuunnitelman mukaisen varsinaisen toiminnan suunnittelu- ja käynnistämiskulujen osalta riittää talousarvio, josta käy ilmi, miten toiminta on tarkoitus rahoittaa.

Jos myöhemmin käy ilmi, että talousarvion mukainen rahoitus ei toteudu, talousarviosta poikkeamisesta ei tämän pykälän perusteella seuraa perustajan tai säätiön johtoon kuuluvan henkilökohtaista vastuuta puuttuvan rahoituksen määrästä. Toimintasuunnitelman toteutuksen rahoituksen puuttumisen osalta erityistä vastuuta ei ehdoteta, koska tällainen vaatimus olisi liian pitkälle menevä ja rajoittaisi tarpeettomasti mahdollisuuksia säätiömuodon valitsemiseen.

Tarkoitus on, että säätiön voi edelleen perustaa myös sellaista mittavaakin hanketta varten, jonka toteuttamiseen tarvittavasta rahoituksesta ei ole päätetty ennen säätiön rekisteröintiä. Toisaalta säätiö voidaan perustaa rahamääräiseltä arvoltaan vähäistäkin hanketta varten, kuten paikallisesti säilyttämisen arvoisena pidetyn rakennuksen tai muistomerkin omistamista ja hallinnointia varten taikka tietyn aatteen tai toiminnan edistämiseksi tai aatteen, toiminnan tai henkilön muiston vaalimiseksi. Ehdotuksen tarkoitus on selvittää ja yhdenmukaistaa rekisterikäytäntöä, joka koskee perustettavan säätiön varojen riittävyyttä perustamisvaiheessa ja rekisteröintiä seuraavan kolmen vuoden aikana.

Ehdotuksen mukaan peruspääomaa voidaan käyttää säätiön toimintaan, jollei säännöissä määrätä toisin. Peruspääoman vähentyminen alle rekisteröinnin yhteydessä ilmoitetun pääoman ei ole peruste rekisteriviranomaisen tässä laissa säänneltäville valvontatoimille. Lähtökohtaisesti peruspääomalla on säätiön perustamisen jälkeen merkitystä lähinnä kirjanpidon ja tilinpäätöksen kannalta. Tilinpäätöksessä peruspääoma osoittaa säätiön saaman, peruspääomaksi luovutetun ulkoisen rahoituksen erästä kulloinkin jäljellä olevan määrän. Toisaalta voimassa olevaa lakia vastaavasti säännöissä voi edelleen määrätä, että säätiön toimintaan voidaan käyttää vain peruspääoman tuottoa. Näiltä osin ehdotus vastaa voimassa olevaa lakia.

Jos säätiö perustetaan käytännössä kolmea vuotta lyhyemmäksi toimikaudeksi, riittää, että selvitys annetaan tältä lyhyemmältä ajalta.

Ehdotettavan siirtymäsäännöksen mukaan ennen uuden lain voimaantuloa perustetun säätiön peruspääomaan sovelletaan vanhaa lakia, vaikka säätiö rekisteröitäisiin uuden lain aikana, jollei rekisteriviranomaiselle toimiteta uuden lain mukaista selvitystä säätiön peruspääoman ja muun rahoituksen riittävydestä.

Pykälän 3 momentin mukaan perustettavan säätiön peruspääoman ja muun rahoituksen määrästä voidaan tarvittaessa antaa tarkempia määräyksiä valtioneuvoston asetuksella.

Pykälän 4 momentin mukaan perustaja voi pidättää luovuttamaansa varallisuuteen liittyvän tuotto-, hallinta- tai muun oikeuden määräajaksi siitä, kun varat luovutetaan säätiölle. Oikeuden voi pidättää sekä peruspääomaksi että muuksi omaksi pääomaksi luovutettuun omaisuuteen. Peruspääoman voi siten suorittaa pätevästi myös siten, että kaikkia luovutettavien varojen omistukseen perustuvia oikeuksia ei heti luovuteta säätiölle. Jos tällaista mahdollisuutta käytetään, oikeuksien pidättäminen on otettava huomioon säätiölle tulevien varojen arvostuksessa ja muissa tilinpäätöstiedoissa. Ehdotus poikkeaa voimassa olevasta oikeudesta siten, että ehdotuksen mukaan oikeuksien pidätys voi kestää vain määräajan, jonka jälkeen oikeudet siirtyvät säätiölle.

Voimassa olevassa laissa ei ole määritettysäätiölle perustettaessa luovutettavaan varallisuuteen liittyvien oikeuksien pidättämisen kestoa ja laajuutta. Käytännössä säätiörekisteriviranomainen on tiettävästi ainakin viime aikoina edellyttänyt, että esimerkiksi perustajalle pidätettävä osuus peruspääoman tuotosta voi olla enintään 20 prosenttia koko säätiön tuotosta. Tiettävästi rajoitusta on perusteltu sillä, että voimassa olevan lain 5 §:n 3 momentin mukaan säätiön pääasiallisena tarkoituksena ei voi olla välittömän taloudellisen edun tuottaminen perustajalle. Yleisten siviilioikeudellisten periaatteiden mukaan on lähtökohtaisesti sallittua, että varojen luovuttaja pidättää osan varojen omistuksen tuottamista oikeuksista itsellään. Tämän vuoksi peruspääomaan ja muuhun omaan pääomaan liittyväoikeuden pidättäminen perustajalle varojen luovuttamisen yhteydessä ei tarkoita sitä, että varojen saajan, tässä perustettavan säätiön, tarkoituksena olisi taloudellisen edun tuottaminen luovuttajalle. Mahdollisuus tuotto- tai muun oikeuden pidättämiseen ei ole rajoittamaton, koska tarkoitus on, että säätiön käyttöön tulee riittävästi rahavaroja toimitasuunnitelman ja talousarvion mukaisten hallinto- ja toimintakulujen kattamiseksi (katso 1 momentti).

Käytännössä ajan kuluessa säätiötä perustettaessa luovutettu varallisuus vaihtuu usein muuksi varallisuudeksi ja täydentyy uudella varallisuudella esimerkiksi säätiön toiminnan laajentuessa. Tällöin voi olla hyvinkin ongelmallista määritellä etukäteen sitä, missä määrin oikeuden pidätysehto kattaa esimerkiksi oikeuden säätiöllä tietyllä hetkellä olevan varallisuuden tuottoon. Lisäksi oikeuden pidättäminen määräämättömäksi ajaksi voi käytännössä vaikuttaa olennaisesti siihen, miten säätiön toimintaa kehitetään eli pyritäänkö laajentamaan säätiön toimintaa ja parantamaan toiminnan vaikuttavuutta vai lisäämään toiminnan taloudellista tuottoa. Toisaalta mahdollisuus peruspääomaan liittyvän tuotto-, hallinta- tai muun oikeuden pidättämiseen määräajaksi voi edistää olennaisesti säätiömuodon käyttöä esimerkiksi perustajan elinaikana. Pidätysmahdollisuus vähentää tarvetta säätiön perustamiseen testamentin perusteella perustajan kuoleman jälkeen. Pidätysmahdollisuus voi myös helpottaa säätiön perustamista yhteisön toimesta, kun perustajayhteisön ei tarvitse kerralla luopua kaikista vaikeasti useampaan erään jaettavissa olevaan varallisuuteen liittyvistä oikeuksista. Näistä syistä ehdotetaan, että säätiölaissa säädetään nimenomaisesti mahdollisuudesta pidättää osa peruspääomaan ja muuhun omaan pääomaan luovutettavaan varallisuuteen liittyvistä oikeuksista määräajaksi. Ehdotuksessa ei rajoiteta perustajan oikeutta määrätä siitä, kenelle tällainen oikeus pidätetään. Pidätetyn oikeuden haltija voi siten olla perustajan lisäksi jokin muu taho, kuten perustajan perheenjäsen.

Jos perustaja pidättää itsellään oikeuden säätiölle luovuttamaansa varallisuuteen, oikeuden pidätyksestä ja sen ehdoista on mainittava säätiön säännöissä ennen säätiön rekisteröimistä. Oikeuden pidätyksellä voi olla merkitystä esimerkiksi säätiön toiminnan rahoittajille näiden arvioiessa, missä laajuudessa säätiön toimintaa rahoitetaan ja minkälaisia ehtoja rahoitukselle asetetaan. Minkälainen vaikutus oikeuden pidättämisellä on säätiön verotukselliseen asemaan, arvioidaan verolainsäädännön periaatteiden mukaisesti.

Pykälän 5 momentin mukaan 4 momentissa säädetty koskee myös toiminnan aikana säätiölle lahjoitettua varallisuutta, jos varallisuuden luovutuksen yhteydessä lahjoittaja pidättää siihen liittyviä oikeuksia itselleen tai kolmannelle. Säätiön sääntöjä on ennen varojen luovuttamista muutettava siten, että oikeuden pidätys näkyy säännöistä. Mitä 5 momentissa on säädetty, koskee sekä perustajan että muun säätiölle varoja lahjoittavan lahjoituksia.

4 §. *Johdon tehtävät.* Pykälässä säädetään säätiön johdon yleisistä tehtävistä. Ehdotuksen mukaan johdon tehtävänä on edistää säätiön säännöissä määrätyn tarkoituksen toteutumista. Ehdotettu yleinen huolellisuusvaatimus koskee säätiön hallitusta, hallintoneuvostoa ja toimitusjohtajaa, joiden suhde säätiöön perustuu tähän lakiin, säätiön sääntöihin ja heidän ja säätiön välisiin sopimuksiin ja säätiön toimielinten päätöksiin. Huolellisuusvelvollisuus koskee johdon jäsenen toimintaa hänen johtoon kuuluvassa tehtävässään. Säätiöön työsuhteessa olevan henkilöstön osalta vaatimukset huolellisuudesta ja lojaaliudesta perustuvat yleiseen työ-, vahingonkorvaus- ja rikoslainsäädäntöön.

Pykälässä säädetty huolellisuusvaatimus on kaksiosainen. Se sisältää velvollisuuden toimia huolellisesti säätiön asioita hoidettaessa ja toiseksi velvollisuuden toimia säätiön edun mukaisesti (niin sanottu lojaliteettivelvollisuus). Huolellisuusvelvollisuuden sisältyvän ensimmäisen velvoitteen mukaan johdon on toimittava säätiön asioiden hoitamisessa huolellisesti. Huolellisuutta arvioidaan yleisestä näkökulmasta, ei johtoon kuuluvan jäsenen henkilökohtaisten kykyjen perusteella tai sen perusteella, miten johtoon kuuluva hoitaa omia asioitaan. Johdon jäsenen on toimittava siten, kuin huolellinen ihminen toimisi vastaavassa tilanteessa ja vastaavissa olosuhteissa. Säätiöissä, jotka toteuttavat tarkoitustaan harjoittamalla liiketoimintaan, huolellisuusvelvollisuuden täytymistä arvioitaessa on huomioitava normaalit liiketoimintaan liittyvät periaatteet. Liiketoimintapäätöksiä joudutaan tekemään suuremman epävarmuuden vallitessa, mitä esimerkiksi puhtaasti apurahoja jakavan säätiön jakaessa apurahoja säännöissä määrätyle kohderyhmälle. Liiketoimintaa harjoittavissa säätiöissä on otettava huomioon se normaali liiketoimintaan liittyvä periaate, että liiketoimintaan liittyy riskin ottaminen. Huolellisuuden vaatimus korostuu päätökseen tai toimenpiteeseen liittyvän riskin kasvaessa tai kun vastapuolena oleva henkilö on 7 §:ssä määrättyyn lähipiiriin kuuluva taho.

Riittävänä huolellisuutena voidaan yleensä pitää sitä, että ratkaisun taustaksi on hankittu tilanteen edellyttämä asianmukainen tieto, sen perusteella on tehty johdonmukainen päätös tai muu toimi, eivätkä päätöksen tai muun toimen tekoon ole vaikuttaneet johdon jäsenten eturistiriidat.

Huolellisuusvelvollisuuteen liittyvä jälkimmäinen velvollisuus sisältää lojaliteettivelvollisuuden suhteessa säätiöön. Säätiön toimielimen jäsen ei edusta säätiössä toimiessaan taustatahoaan siten, että hän voisi edistää vain määrätyn taustatahonsa etuja, jollei säätiön yksinomaisena ja nimenomaisena tarkoituksena ole kyseisen taustatahon etujen ajaminen. Toimielimen jäsenen on toimittava säätiössä säätiön edun mukaisesti. Säätiön edun mukaista toimintaa on tuottaa säätiön toiminnalla hyötyä sen säännöissä määrättyyn tarkoitukseen eli säätiön tarkoituksen toteutumisen edistäminen sääntöjen määrämällä tavalla. Säätiön toiminnan estäminen omien tai taustatahojen etujen edistämiseksi tai säätiön toiminnan vahingoittaminen ei ole sallittua.

Säätiön johto voi sääntöjen sallimissa rajoissa toteuttaa säännöissä määrättyä tarkoitusta kattavasti tai vain jotakin osaa siitä ja muuttaa tarkoituksen toteuttamisen painotuksia sääntöjen sallimissa rajoissa. Huolellisuusvelvollisuuden piiriin kuuluu säätiön toiminnan organisoiminen siten, että säätiö voi tosiasiallisesti toteuttaa sille luovutetuilla varoilla sääntöihin kirjattua tarkoitusta. Huolellisuusvelvollisuuden piiriin kuuluu myös siitä huolehtiminen, että säätiön varoja ei käytetä 2 §:n 1 momentissa säädetyn lähipiirikiellon vastaisesti. Johdon on huolellisesti hoidettava varsinaisen toiminnan järjestämisen ja toimivan organisaation rakentamisen lisäksi varallisuuden hoidosta, joka sisältää sekä tarkoituksen toteuttamiseen käytettävien varojen että sijoitusvarojen hoitamisen sekä toimintamuotojen rahoittamiseksi harjoitettavan liiketoiminnan varojen hoitamisen. Huolellisuusvelvollisuuteen kuuluu siten muun muassa siitä huolehtiminen, että säätiön tarkoituksen toteuttamiseksi käytettävä kiinteä ja irtain omaisuus on koko ajan asianmukaisessa kunnossa, jotta sitä voidaan tarkoituksenmukaisesti käyttää säätiön tarkoituksen toteuttamiseen lyhyellä ja pitkällä aikavälillä. Huolellisuusvelvollisuuden piiriin kuuluu 5 §:ssä säädetyn sijoitustoiminnan ja 6 §:ssä säädetyn toimintamuotojen rahoittamiseksi harjoitettavan liiketoiminnan suunnitelmallinen hoitaminen siten, että säätiön vuotuisen toimintasuunnitelman toteuttamiseksi on riittävä rahoitus. Pykälässä asetettu huolellisuusvelvollisuus ei edellytä, että tarkoituksen toteuttamisen rahoittamiseksi harjoitettava toiminta tuottaa joka vuosi voittoa.

Ehdotettu pykälä vastaa sisällöltään voimassa olevaa oikeutta, vaikka voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa nimenomaista säännöstä. Nimenomaista säännöstä ehdotetaan, koska säätiöissä toimivien, säätiöiden velkojen ja muiden sidosryhmien kannalta on tärkeää, että säätiön johdon yleiset velvollisuudet säätiötä kohtaan ilmenevät suoraan laista. Vastaava yleissäännös johdon tehtävistä on osakeyhtiölain 1 luvun 8 §:ssä ja osuuskuntalakiehdotuksen 1 luvun 8 §:ssä.

5 §. Sijoitustoiminta. Pykälässä säädetään säätiön varallisuutensa hoitamiseksi ja toimintansa rahoittamiseksi harjoittamasta sijoitustoiminnasta. Pykälän *1 momentin* mukaan säätiö voi varallisuuden hoitamiseksi ja säännöistä ilmenevien toimintamuotojensa rahoittamiseksi harjoittaa sijoitustoimintaa, josta säätiön johto vastaa sen sisäisen toimivallan jaon mukaisesti (katso 3 luku) tämän luvun 4 §:ssä säädettävän johdon yleisen huolellisuusvelvollisuuden ja 3 luvun 2 §:ssä säädettävän hallinnon järjestämisvelvollisuuden perusteella. Ehdotuksen mukaan varallisuuden kasvattaminen ei voi olla sellaisenaan säätiön tarkoitus. Toisaalta voimassa olevaa oikeutta vastaavasti ei ole estettä sille, että varallisuutta kasvatetaan säätiön tarkoituksen toteuttamiseksi tarpeellisen toiminnan rahoitustarvetta vastaavasti ja esimerkiksi sijoitustoiminnan tuottojen vaihtelu

huomioon ottaen. Ehdotuksen mukaan sijoitustoiminta on järjestettävä hyvän säätiökäytännön mukaisesti. Tältä osin ehdotus vastaa sisällöltään voimassa olevaa oikeutta.

Varallisuuden hoitaminen on mainittu lakiehdotuksessa selvyiden vuoksi yhtenä sijoitustoiminnan tavoitteena sen vuoksi, että esimerkiksi säätiön hallinnassa olevien kiinteistöjen kunnossapito- ja kehittämistoimia saatetaan pitää myös sijoituksina, joilla säilytetään ja nostetaan varallisuuden arvoa sen lisäksi, että tällaiset toimenpiteet säilyttävät ja parantavat kiinteistöjen käytettävyyttä säätiön varsinaisessa toiminnassa.

Ehdotuksen tarkoituksena ei ole muuttaa nykyistä säätiöiden varainhoidon verotusta koskevaa käytäntöä, johon esimerkiksi sijoitustoiminnan aktiivisuus voi vaikuttaa.

Pykälän 2 *momentin* mukaan sijoitustoiminnan on oltava suunnitelmallista ja säätiöllä on oltava toimintamuotojen rahoittamista varten kirjalliset periaatteet (sijoitussuunnitelma). Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa nimenomaista vaatimusta kaikkien säätiöiden osalta, mutta käytännössä vaatimus sijoitustoiminnan suunnitelmallisuudesta ja sijoitustoiminnan periaatteiden dokumentoinnista on nykyisinkin voimassa ainakin suuremmissa säätiöissä johdon yleisen huolellisuusvelvollisuuden perusteella. Lisäksi nykyisin Säätiöiden ja rahastojen neuvottelukunnan julkaiseman Säätiön hyvä hallinto - ohjeen mukaan säätiön hallitus määrittelee sijoitustoiminnan periaatteet ja seuraa, että niitä noudatetaan. Säätiön sijoituspolitiikassa määritellään sijoitustoiminnan tavoitteet, riskit, seuranta ja raportointi, sijoitusten allokaatio ja liikkumavara allokaation sisällä sekä sallitut varallisuuslajit. Lisäksi voidaan määritellä sijoitustoimintaa ohjaavat eettiset sekä muut periaatteet. Hallitus määrittelee säätiön sijoitustoimintaan liittyvien toimielinten, toimihenkilöiden sekä ulkopuolisten varainhoitajien valtuudet.

Käytännössä siihen, miten sijoitustoiminta on kulloinkin järjestettävä ja mitä voidaan pitää riittävänä sijoitussuunnitelmana yksittäisessä säätiössä, vaikuttavat lukuisat seikat. Huomioon otettavia seikkoja voivat olla esimerkiksi säätiön toimintamuodot ja toiminnan laajuus, kulloinenkin rahoitustarve, sijoitusvarallisuuden määrä, laatu, muu mahdollinen rahoitus tai sen puuttuminen, säätiön toiminnan oletettu jatkuvuus tai toimikauden rajallisuus ja muut olosuhteet ja niiden muutokset sekä sääntöjen määräykset esimerkiksi peruspääomasta, toimintamuodoista ja sijoitustoiminnasta.

Ehdotus poikkeaa voimassa olevasta laista siten, että ehdotuksen mukaan säännöissä ei tarvitse määrätä säätiön varojen sijoittamistavasta eikä sijoitustoimintaan sovelleta voimassa olevan lain yleisiä ilmauksia sijoitustoiminnan tuottavuudesta ja turvaavuudesta. Voimassa olevan lain mukaan säätiön säännöissä on määrättävä säätiön omaisuuden hoitamisesta (4 §:n 1 momentti) ja varat on sijoitettava turvaavasti ja tuloa tuottavasti (10 §:n 2 momentti). Käytännössä omaisuuden hoitotavasta määrätään säännöissä toistamalla lain sanamuoto, minkä vuoksi säännöistä ei saa tarkempaa ohjetta sijoitustoiminnan ja muun varainhoidon järjestämiseen. Lisäksi voimassa olevan lain mukaisia sijoitustoiminnan periaatteita – tuloa tuottava ja turvallinen – pidetään epäselvinä ja riskitiriitaisina, joten niistä ei ole käytännössä apua sen arvioimisessa, miten sijoitustoiminta ja muu varainhoito pitäisi järjestää. Käytännössä pääomamarkkinat voivat muuttua nopeasti. Esimerkiksi sijoitukset kehittyneiden valtioiden velkakirjoihin voivat muuttuvat varsin nopeasti jokaisen säätiön varmoina pitämistä sijoituksista hyvinkin riskipitoisiksi tai huonosti tuottaviksi sijoituksiksi. Näistä syistä ehdotetaan, että sijoitustoimintaan

liittyviensäätöön johdon velvollisuuksien osalta luovutaan käytännössä huonosti toimivista voimassa olevan lain erityisistä vaatimuksista. Ehdotuksen mukaan sijoitustoiminnan järjestämiseen sovelletaan siten johdon yleistä huolellisuus- ja lojaliteettivelvollisuutta (4 §) ja yleistä velvollisuutta säätiön hallinnon järjestämiseen (3 luvun 2 §) sekä tässä pykälässä ehdotettavia vaatimuksia sijoitustoiminnan suunnitelmallisuudesta ja sijoitussuunnitelman laatimisesta. Jos säätiön säännöissä on määrätty säätiön sijoitustoiminnasta, sääntöjen määräyksiä on noudatettava.

Voimassa olevassa säätiölaissa ja lakiehdotuksessa ei määritellä sijoitustoimintaa eikä muuta varainhoitoa. Käytännössä säätiön varainhoitoa voidaan muun lainsäädännön, kuten verolainsäädännön, perusteella pitää sijoitustoimintana, liiketoimintana tai muuna toimintana ja arviointi voi olosuhteista riippuen muuttua. Myös uudet sijoituskohteet voivat olla sellaisia, että niihin sijoittamista pidetään esimerkiksi verolainsäädännön kannalta elinkeinotoimintana. Säätiöiden toiminnan ja säätiölainsäädännön kannalta on olennaista, että säätiö voi harjoittaa sen säännöissä määrätyn tarkoituksen toteuttamisen rahoittamiseksi sijoitustoimintaa riippumatta siitä, pidetäänkö rahoituksen hankkimiseksi harjoitettua toimintaa muun lainsäädännön perusteella sijoitustoimintana vai ei.

Pykälän 3 *momentissa* säädetään selvyiden vuoksi, että säätiö voi yhtiöittää sijoitustoimintaansa, käyttöomaisuus mukaan lukien. Säätiö voi siten yhtiöittää esimerkiksi varsinaisen toiminnan toimitilat ja säätiön toiminnan kohderyhmän käyttöön annetut asuin-kiinteistöt.

6 §. *Liiketoiminta.* Pykälässä säädetään säätiön harjoittamasta liiketoiminnasta. Pykälän 1 *momentin* mukaan säätiö saa suoraan lain nojalla harjoittaa sen säännöissä määrättyihin toimintamuotoihin sisältyvää tai liittyvää liiketoimintaa, jollei säännöissä määrätä toisin. Säännöissä voidaan esimerkiksi kieltää kokonaan liiketoiminnan harjoittaminen, rajoittaa oikeutta liiketoiminnan harjoittamiseen tai määrätä tarkemmin siitä, mitä tai miten liiketoimintaa harjoitetaan. Tarkoituksen toteuttamiseen liittyvän liiketoiminnan ei edellytetä olevan taloudellisesti kannattavaa tai voittoa tuottavaa, mikä vastaa voimassa olevaa oikeutta.

Ehdotus poikkeaa voimassa olevasta laista siten, että ehdotuksen mukaan mahdollisuudesta liiketoiminnan harjoittamiseen ei enää tarvitsisi erikseen määrätä säännöissä. Muutosta ehdotetaan sen vuoksi, että käytännössä sijoitustoiminnan ja liiketoiminnan raja ei ole kaikilta osin selvä, mikä voi joissakin tapauksissa vaikeuttaa säätiön varsinaistakin toimintaa. Samasta syystä liiketoimintaa ja sijoitustoimintaa ei edelleenkään ehdoteta tarkemmin määriteltäväksi säätiölaissa, koska se ei ole välttämätöntä säätiölain ja säätiöiden toiminnan tarpeiden kannalta. Toisaalta siitä, että säätiön toiminta tulkitaan verolain tai muun lainsäädännön perusteella liiketoiminnaksi tai sijoitustoiminnaksi, ei voi suoraan päätellä, että säätiölain kannalta tulkinta olisi sama.

Muutosta ehdotetaan myös sen vuoksi, että nykyisen perustuslain 18 §:n mukaan elinkeinovapaus on pääsääntö, josta poikkeamiseen on oltava erityiset perusteet ja laissa säädettävien rajoitusten on oltava täsmällisiä ja tarkkarajaisia (mm. eduskunnan perustuslakivaliokunnan lausunnot PeVL 31/2006 vp, PeVL28/2001 vp ja PeVL 9/2005).

Voimassa olevassa laissa ja ehdotuksessa ei määritellä liike- eikä sijoitustoimintaa, joiden määrittely perinteisen säätiötoiminnan kannalta perustuu ensisijassa vero- ja tukilainsäädäntöön ja muuhun säätiön toimintaan sovellettavaan lainsäädäntöön ja -käytäntöön. Käytännössä säätiön harjoittaman toiminnan luonteen arviointi esimerkiksi verotuksessa voi muuttua siten, että lähtökohtaisesti koko ajan samalla tavalla harjoitettava toiminta voi muuttua tuloverottomasta yleishyödyllisestä toiminnasta liiketoiminnaksi tai sijoitustoiminnaksi. Käytännössä säätiön säännöissä määrätty tarkoitus ja toimintamuodot voivat olla sellaiset, että niiden mukainen toiminta voi olla verotuksessa liike- tai sijoitustoimintaa. Tällainen tilanne voi olla esimerkiksi silloin, kun säätiön toimintamuotona on avustusten sijasta tai niiden rinnalla pääomasijoittaminen säätiön tarkoitusta edistävään toimintaan.

Koska säätiölainsäädännössä ei määritellä toiminnan yleishyödyllisyyttä, eikä sitä muutenkaan edellytetä säätiölaissa, toiminnan luonteen uudelleen arviointi muun lainsäädännön perusteella ei vaikuta sen arviointiin, onko säätiön harjoittama toiminta säätiölain mukaista. Olosuhteista riippuen säätiön toiminta voi täyttää myös muussa lainsäädännössä määritellyn liiketoiminnan tunnusmerkit. Säätiöiden toiminnan ja säätiölain kannalta on olennaista, että säätiö voi harjoittaa sen tarkoituksen toteuttamiseksi säännöissä määriteltäviä toimintaa riippumatta siitä, pidetäänkö toimintaa muun lainsäädännön perusteella liiketoimintana vai ei.

Liiketoimintaan voi voimassa olevan käytännön mukaisesti liittyä tukielementti tarkoituksessa mainitulle kohderyhmälle, ja tavarain tai palvelun tuottamisesta perittävä korvaus voi alittaa markkinahinnan. Liiketoiminnan harjoittamiseen sovelletaan lakiehdotuksen yleisiä säännöksiä säätiön johdon velvollisuudesta huolellisesti edistää säätiön tarkoitusta (4 §) ja velvollisuudesta järjestää säätiön hallinto (3 luvun 2 §).

Ehdotuksen mukaan säätiö voi toteuttaa tarkoitustaan yksinomaan liiketoimintaa harjoittamalla, mikä vastaa voimassa olevaa lakia. Esimerkiksi vajaakuntoisten työllistämistä edistävän säätiön toimintamuotona voi olla sellaisen liiketoiminnan harjoittaminen, jossa työllistetään vajaakuntoisia.

Voimassa olevasta laista poiketen pykälän 2 *momentin* mukaan säätiö voi harjoittaa kaikkea liiketoimintaa, jolla rahoitetaan tarkoituksen toteuttamista, jollei liiketoiminnan harjoittamista rajoiteta säännöissä. Säännöissä ei tarvitse mainita sitä, että liiketoimintaa harjoitetaan sääntöihin perustuvien toimintamuotojen rahoittamiseksi.

Toiminnan rahoittamiseksi harjoitettavaa liiketoimintaa ei ehdotuksen mukaan tarvitse mainita säännöissä. Esimerkiksi apurahoja jakava säätiö voi varojen keräämiseksi ja toiminnan rahoittamiseksi ylläpitää mitä tahansa liiketoimintaa. Hallituksen tai, jos säännöissä niin määrätään, hallintoneuvoston, tehtävänä on päättää, mitä liiketoimintaa säätiössä harjoitetaan toiminnan rahoittamiseksi. Liiketoiminnan harjoittamiseen sovelletaan säätiön tarkoitusta, johtoa ja toimintaa koskevia säännöksiä samalla tavalla kuin 5 §:ssä tarkoitettuun sijoitustoimintaan. Muutosta ehdotetaan sen vuoksi, että sijoitustoimintaa ja liiketoimintaa ei määritellä säätiölainsäädännössä, eikä sitä ole määriteltä muussakaan lainsäädännössä niin selvästi, että aina ennalta olisi selvää, että tietty rahoitusjärjestely katsotaan esimerkiksi verotuksessa liiketoiminnaksi eikä sijoitustoiminnaksi. Muutosta ehdotetaan myös sen vuoksi, että säätiön tarkoituksen toteuttamisen

edistämisen kannalta on mahdollisesti kauan sitten laaditun sääntömääräyksen tulkintaa olennaisempaa se, että toimintamuotojen rahoittamiseksi liiketoimintaa harjoitetaan suunnitelmallisesti ja sitä varten säätiöllä on liiketoimintasuunnitelma, mistä ehdotetaan säädettäväksi pykälän 3 *momentissa*. Siihen, minkälainen liiketoimintasuunnitelma yksittäisen säätiön on laadittava rahoitustarkoituksessa harjoittamastaan liiketoiminnasta, vaihtelee vastaavalla tavalla, mitä edellä 5 §:n kohdalla on todettu sijoitussuunnitelmas-
ta.

Valmistelun aikana on harkittu myös sääntelyvaihtoehtoa, jonka mukaan säätiö voisi harjoittaa tarkoitukseensa liittymätöntä liiketoimintaa vain, jos perustaja on säätiötä perustettaessa niin säännöissä määrännyt. Tällöin laissa ensisijaisesti suojattaisiin perustajan luottamusta siihen, että säätiö voi käyttää henkilöstöresurssejaan ja varojaan vain sellaiseen operatiiviseen toimintaan, jolla edistetään välittömästi tarkoituksen toteuttamista, ja vain perustajan niin määrätessä säätiö voisi harjoittaa tarkoitukseensa liittymätöntä liiketoimintaa. Toisaalta tällainen rajoitus voisi tarpeettomasti haitata säätiön varainhankintaa muun muassa sen vuoksi, että liike- ja sijoitustoiminnan välinen rajanveto on epäselvä ja muuttuva, koska se perustuu käytännössä kulloisenkin vero-, kilpailu-, avustus-, kirjanpito- ja muun lainsäädännön tulkintaan. Koska säätiötä perustettaessa ei käytännössä voida riittävästi ennakoida, miten liike- ja sijoitustoiminnan rajanveto tulevaisuudessa määritellään, tällaista rajoitusta ei ehdoteta. Lisäksi säätiö voi käytännössä nykyisinkin harjoittaa toimintansa rahoittamiseksi liiketoimintaa omistamiensa yritysten kautta esimerkiksi osallistumalla aktiivisesti tytäryritysten johtamiseen, rahoittamiseen ja toimintaan. Ehdotuksen mukaan perustaja voi tarvittaessa rajoittaa säännöissä tarkoituksen toteutuksen rahoittamiseksi harjoitettavaa liiketoimintaa. Joka tapauksessa tällaisenkin liiketoiminnan harjoittamiseen sovelletaan johdon yleistä huolellisuusvelvollisuutta.

Pykälän 4 *momentin* mukaan säätiö voi yhtiöittää sekä tarkoituksensa toteuttamiseksi että toiminnan rahoittamiseksi harjoittamansa liiketoiminnan, jollei säännöissä toisin määrätä. Ehdotus vastaa voimassa olevaa oikeutta, vaikka voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa nimenomaista säännöstä. Liiketoiminnan yhtiöittäminen voi perustua eri säätiöissä eri syihin. Säätiö voi yhtiöittää liiketoiminnan esimerkiksi liiketoimintaan liittyvien riskien rajoittamiseksi säätiön toiminnasta, toimintaan liittyvästä uudelleenorganisointitarpeesta, liiketoiminnan myymiseksi taikka verotuksellisista syistä. Säätiö voi yhtiöittää myös käyttöomaisuuttaan (esimerkiksi asunto- ja kiinteistöosakeyhtiöt). Nimenomaista säännöstä ehdotetaan selvyiden vuoksi.

7 §. *Lähipiiri*. Pykälässä säädetään säätiön lähipiiristä, jolle annettavia taloudellisia etuja koskee edellä 2 §:ssä ehdotettu kielto. Säätiön tarkoituksena ei voi olla erityisen taloudellisen edun tuottaminen pykälässä säädettyyn säätiön lähipiiriin kuuluville.

Lähipiirisääntelyn tarkoitus on rajoittaa mahdollisuuksia toimiin, jotka ovat säätiön tarkoituksen vastaisia tai loukkaavat säätiön velkojien oikeuksia. Tämän voimassa olevan lain 5 §:n 3 momentista ilmenevän rajoituksen tehokkuus riippuu siitä, miten hyvin lähipiirin määritelmä kattaa ne tahot, joiden saamat taloudelliset edut tuottavat ainakin välillisesti etua myös säätiön johdon jäsenille, henkilöstölle tai säätiön tilintarkastajalle. Tämän vuoksi 1 *momentissa* ehdotetaan lähipiirin laajentamista voimassa olevan lain

5 §:n 3 momenttiin verrattuna siten, että momentin 1–3 kohtien mukaan lähipiiriin kuuluvat säätiön johto ja tilintarkastajat sekä näiden lähisukulaiset ja näiden määräysvallassa olevat yhteisöt ja säätiöt. Määräysvallalla tarkoitetaan kirjanpitolain (1336/1997) 1 luvun 5 §:ssä säädetyn mukaisesti syntyvää määräysvaltaa. Rekisteröidyn parisuhteen osapuoli rinnastetaan aviopuolisoon (laki rekisteröidystä parisuhteesta, 950/2001, 8 §:n 4 momentti). Ehdotuksen mukaan lähipiiriin kuuluvana pidetään myös hallituksen jäseneksi valittua yhteisöä ja sen nimeämää päävastuullista hallituksen jäsentä ja näiden määräysvallassa olevaa yhteisöä ja säätiötä. Voimassa olevassa laissa lähipiiriin kuuluvat vain säätiön perustaja ja toimihenkilöt.

Ehdotettu sääntelytapa vastaa voimassa olevaa osuuskuntalakia ja aiempaa osakeyhtiölakia. Voimassa olevassa osakeyhtiölaissa nimenomainen lähipiirisääntely koskee jatkuvasti vain tilinpäätös- ja toimintakertomusvaatimuksia, minkä vuoksi lähipiiri on määritelty yleisemmin kirjanpitolainsäädännön ja kansainvälisten tilinpäätösvaatimusten mukaisesti. Lisäksi lähipiirimääritelmää sovelletaan osakeyhtiölaissa lähipiiritoimella aiheutetun vahingon korvaamista koskevaan käännettyyn todistustaakkaan. Voimassa olevassa osuuskuntalaissa lähipiirimääritelmä on ehdotusta vastaavasti konkreettisempi ja rajatumpi, koska osuuskuntalaissa rajoitetaan edelleen lainan antamista lähipiiriin kuuluvalle. Ehdotuksessa uudeksi osuuskuntalaiksi on luovuttu lainanantorajoituksesta ja lisätty tilinpäätös- ja toimintakertomusvaatimuksia osakeyhtiölakia vastaavasti. Säätiölaissa on edelleen tarpeen säilyttää nimenomainen taloudellisten etujen antamiskielto ja sen toteutumista edistävä yksityiskohtainen lähipiirisääntely, koska säätiöllä ei ole osakeyhtiön ja osuuskunnan osakkaita ja jäseniä vastaavia omistajia, eikä uuteenkaan säätiölakiin ehdoteta osakeyhtiö- ja osuuskuntalainsäädäntöä vastaavia velkojiensuojasäännöksiä varojen käytön osalta.

Momentin 4 kohdan perusteella lähipiiriin kuuluvat säätiön työntekijät, joilla tarkoitetaan säätiön työsopimuslain (55/2001) mukaisessa työsuhteessa olevia. Säätiön kanssa samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen ja säätiöiden henkilöstö ei kuulu säätiön lähipiiriin tällaisen työsuhteen perusteella. Ehdotuksen lähtökohta on, että konsernin työntekijöillä ei ole sellaisia mahdollisuuksia vaikuttaa säätiön varojen käyttöön, että heidät olisi tarpeen katsoa lähipiiriläisiksi.

Voimassa olevan lain 5 §:n 3 momentin vastaava rajoitus koskee säätiön toimihenkilöitä, joita ei ole määritelty voimassa olevassa laissa, sen esitöissä (HE 4/1964 vp ja HE 89/1985 vp) eikä oikeuskirjallisuudessa. Säätiörekisterikäytännössä toimihenkilöinä on saatettu pitää säätiön johdon ja työntekijöiden lisäksi muita säätiön toimintaan osallistuvia, kuten luottamus- tai sopimussuhteisia asiantuntijoita. Ehdotuksen mukaan hallituksen on huolehdittava johdon tehtäviä koskevien yleisien säännösten (mm. 4 §) perusteella toiminnan järjestämisestä siten, että luottamus- ja sopimussuhteiset henkilöt eivät voi olla päättämässä itselleen tulevista vastikkeettomista taloudellisista eduista ja että näiden palveluksista maksettavat palkkiot eivät ylitä käypää hintaa. Säätiön säännöissä ja toimielinten päätöksillä voidaan edelleen laajentaa lähipiirirajoitusten soveltamisalaa.

Säätiön ei tarvitse järjestää kattavaa, ajantasaista lähipiirirekisteriä ehdotettavien säännösten noudattamiseksi eikä säätiön oleteta olevan tietoinen esimerkiksi säätiön johtoon kuuluvien sukulaisuus- ja omistussuhteista. Kuten 2 §:n kohdalla on todettu, taloudellisen edun antamisen kielto koskee vain sellaisia kokonaan tai osittain vastikkeettomia

taloudellisia etuja, jotka eivät ole muiden säätiön toimintamuotojen kohteena olevien saatavana. Säätiön kannalta poikkeuksellisen tai laajakantoisen tukitoimenpiteen kohdalla säätiön johdolla voi olla yleisen lojaliteetti- ja huolellisuusvelvollisuuden (4 §) perusteella velvollisuus erikseen selvittää, kuuluuko tuen saaja säätiön lähipiiriin esimerkiksi sukulaisuus- tai omistussuhteiden kautta. Ehdotuksen lähtökohtana on, että vastikkeettoman taloudellisen edun saajan on itse otettava huomioon lähipiirisuhde sillä uhallä, että tukea voidaan myöhemmin vaatia takaisin sillä perusteella, että säätiön edustajat ovat ylittäneet kelpoisuutensa.

Lakiehdotuksen 5 luvun 2 §:n mukaan toimintakertomuksessa on annettava tietoja tietyistä säätiön ja sen kanssa samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen ja säätiöiden johdon ja tilintarkastajien ja näiden lähipiirin välisistä toimista. Toimintakertomukseen sovellettava henkilöpiiri on suppeampi kuin tässä pykälässä säädettävä lähipiiri.

Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan lähipiiriin kuuluu myös luonnollinen henkilö, joka on säätiön perustaja tai käyttää säätiössä määräysvaltaa. Määräysvallalla tarkoitetaan säätiön sääntöihin tai sopimukseen perustuvaa oikeutta nimittää yli puolet säätiön hallituksen tai hallintoneuvoston jäsenistä. Ehdotuksen mukaan säätiön lähipiiriin kuuluu myös sellainen säätiön perustaja ja määräysvaltaa käyttävä yhteisö, jonka omistajilla tai jäsenillä on oikeus yhteisön varojen jaossa. Tällaisia yhteisöjä ovat yleensä esimerkiksi osakeyhtiö, osuuskunta, avoin yhtiö, kommandiittiyhtiö, asunto-osakeyhtiö ja vastaavat ulkomaiset yhteisömuodot. Varojen jaolla tarkoitetaan yhteisön toiminnan aikaisista ja purkautumisen yhteydessä suoritettavaa varojen jakoa. Ehdotuksen mukaan lähipiiriin kuuluvana ei pidetä yhteisöä, jonka jäsenillä ei ole oikeutta yhteisön varoihin lain perusteella. Tällaisia yhteisöjä ovat muun muassa valtio, kunta ja muut julkisoikeudelliset yhteisöt sekä yleensä rekisteröity yhdistys ja rekisteröity säätiö. Vaikka osakeyhtiön yhtiöjärjestyksessä voidaan määrätä, ettei osake tuota oikeutta varojen jakoon eikä oikeutta purkautuvan yhtiön nettovaroihin, tällaista yhtiötä pidetään lähtökohtaisesti lähipiiriin kuuluvana, sillä yhtiöjärjestyksen määräystä voidaan muuttaa vapaasti osakkeenomistajien päätöksellä.

Ehdotus poikkeaa voimassa olevasta laista siten, että säätiön perustajana olevan yhteisön osalta lähipiirimääritelmää ehdotetaan rajoitettavaksi. Voimassa olevan lain aikana on ollut tavanomaista ja hyväksyttävää, että esimerkiksi rekisteröity yhdistys perustaa yhdistystä ja sen toimintaa tukevan säätiön tai että yksi tai useampi kunta perustaa rekisteröitävän säätiön huolehtimaan jostakin kunnan toimialaan kuuluvasta tehtävästä. Voimassa olevan lain rajoituksen vuoksi tällaiset säätiöt on jouduttu perustamaan siten, että perustajana on joku muu kuin säätiön perustamisesta aloitteen tehnyt ja säätiön rahoittava taho. Toisaalta on edelleen aiheellista sisällyttää lähipiiriin sellaiset perustajayhteisöt, joiden omistajat ja jäsenet hyötyvät perustajan saamista eduista perustajayhteisön omistusosuuksien omistuksen kautta.

Ehdotus poikkeaa voimassa olevasta laista myös siten, että ehdotuksen mukaan lähipiiriin kuuluisi myös säätiössä määräysvaltaa käyttävä yhteisö, jonka omistajat tai jäsenet ainakin välillisesti hyötyisivät säätiön yhteisölle antamasta vastikkeettomasta taloudellisesta edusta. Muutosehdotuksen tarkoitus on täydentää lähipiirisääntelyä käytännön olosuhteiden huomioon ottamiseksi. Sekä voimassa olevan että ehdotettavan säätiölain

mukaan säätiön säännöissä voi vapaasti määrätä siitä, mikä taho valitsee säätiön hallituksen tai hallintoneuvoston jäsenet tai että toisen yhteisön hallitus sellaisenaan toimii säätiön hallituksena.

Saman momentin 2 kohdan mukaan lähipiiriin kuuluu myös sellainen säätiössä määräysvaltaa käyttävän yhteisön tytäryhteisö, jonka omistajilla tai jäsenillä on oikeus yhteisön varojen jaossa. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä, jota ehdotetaan momentin 1 kohdan säännöksen kiertämisen estämiseksi. Momentin 3 kohdan mukaan lähipiiriin kuuluvat perustajana tai määräysvallan käyttäjänä olevan yhteisön ja säätiön hallituksen ja hallintoneuvoston jäsenet ja tilintarkastaja sekä näiden lähisukulaiset ja näiden määräysvallassa olevat yhteisöt ja säätiöt. Säännös koskee myös sellaisten perustajana tai määräysvallan käyttäjänä olevien yhteisöjen johtoa, jotka eivät kuulu lähipiiriin momentin 1 kohdan perusteella. Tämän kohdan perusteella lähipiiriin kuuluvat esimerkiksi perustajana olevan rekisteröidyn yhdistyksen hallituksen jäsenet ja tilintarkastajat. Momentin 4 kohtaan ehdotetaan, että lähipiiriin kuuluvat myös momentissa tarkoitettujen luonnollisten henkilöiden lähisukulaiset ja näiden määräysvallassa olevat yhteisöt ja säätiöt. Voimassa olevassa laissa ei ole 3 ja 4 kohtaa vastaavia säännöksiä, joita ehdotetaan lähipiirisäätelyn tehostamiseksi 1 momentin kohdalla mainituista syistä.

Pykälän 3 momentissa säädetään poikkeuksista lähipiiriin määritelmään. Momentin 1 kohdan mukaan lähipiiriin ei kuuluisi sellainen säätiön hallintoneuvoston tai hallituksen jäsenenä oleva yhteisö, jonka omistajilla tai jäsenillä ei ole oikeutta yhteisön varojen jaossa. Edellä mainitun mukaisesti ehdotuksessa ei rajoiteta tukisäätiöiden perustamista, ja tukisäätiön hallitukseen voi kuulua myös sen perustaja, ilman että varojen jakoa rajoittaa 2 §:ssä säädetty lähipiiriä koskeva kieltö. Momentin 2 kohdan mukaan lähipiiriin ei kuulu 2 momentin 2 kohdassa mainittu yhteisö, jos yhteisössä määräysvaltaa käyttävän omistajilla tai jäsenillä ei ole oikeutta määräysvaltaa käyttävän varojen jaossa. Poikkeus mahdollistaa esimerkiksi aatteellisen yhdistyksen määräysvallassa olevalle säätiölle yhdistyksen omistuksessa olevan kiinteistöosakeyhtiön tai osakeyhtiömuodossa harjoitettavan koulun toiminnan tukemisen. Momentin 3 kohdan mukaan niin sanotun sukusäätiön lähipiiriin eivät kuulu perustajan tai määräysvallan käyttäjän lähisukulaiset. Ehdotuksen tarkoitus on, että voimassa olevaa oikeutta vastaavasti olisi edelleen sallittua perustaa suvun jäsenten taloutta tukeva säätiö.

6.1.2 2 Luku. Säätiön perustaminen

Luvussa säädetään säätiön perustamisesta. Luvun 1 ja 2 §:ssä säädetään perustamiskirjalla perustettavasta säätiöstä ja perustamiskirjan sisällöstä, 3 §:ssä säätiön sääntöjen vähimmäissisällöstä, 4 §:ssä säätiön nimestä, 5–7 §:ssä testamenttisäätiön perustamismenettelystä, 8 §:ssä pääomasitoumuksen merkinnästä säätiön kirjanpidossa ja saamisen kuittamisesta pääomasitoumuksesta, 9–11 §:ssä säätiön rekisteröimisestä, 12 §:ssä rekisteröimisen oikeusvaikutuksista, 13 ja 14 §:ssä toiminnasta ennen rekisteröintiä sekä 15 §:ssä perustamisen raukeamisesta.

Olennaisia muutoksia voimassa olevan lain 1 lukuun nähden ovat muutokset perustajien välisissä suhteissa ennen säätiön rekisteröimistä, muutokset säätiön perustamisen edellytyksissä ja sääntöjen pakollisessa sisällössä sekä säätiön perustamislupamenettelystä luopuminen. Perustamista koskevaa sääntelyä on tarkennettu monelta osin voimassa olevaan lakiin nähden ja menettelytapoihin on tehty useita teknisiä muutoksia.

Ehdotuksen mukaan säätiö voidaan voimassa olevaa lakia vastaavasti perustaa perustajan elinaikana perustamiskirjalla (voimassa olevassa laissa säädekirja) tai perustajan kuoleman jälkeen testamentin määräyksen perusteella. Ehdotuksen mukaan säätiön voidaan perustaa myös suullisella hätätilatestamentilla, miltä osin ehdotus poikkeaa sisällöltään voimassa olevasta laista. Testamentin tekemisen osalta sovelletaan edelleen, mitä perintökaareissa on testamentin tekemisestä säädetty. Perustamiskirjan ja testamenttimääräyksen sisältöä koskevia vaatimuksia on ehdotuksessa täsmennetty.

Voimassa olevaa lakia vastaavasti säätiön perustaminen ei edellytä nimenomaista perustamiskokousta eikä kaikkien perustajien edellytetä olevan yhtä aikaa läsnä perustamiskirjaa allekirjoitettaessa. Perustajat voivat sopia perustamiskirjan laatimisesta ja allekirjoittamisesta sopivaksi katsomallaan tavalla. Perustajien on kuitenkin itse huolehdittava perustamiskirjan ja sääntöjen laatimisesta, mikä poikkeaa voimassa olevan lain 1 luvun 3 §:n 1 momentista. Kun kaikki perustajat ovat allekirjoittaneet perustamiskirjan, alkaa säätiön johdon toimikausi. Säätiölle valitun johdon on huolehdittava siitä, että säätiö ilmoitetaan rekisteröitäväksi säätiörekisteriin. Kun säätiö on rekisteröity, kukaan ei voi saada enää perustajan asemaa, mikä vastaa voimassa olevaa oikeutta.

Ehdotuksella muutetaan perustajien välisiä suhteita ennen säätiön rekisteröintiä. Voimassa oleva laki on perustunut lähtökohdalle, että perustaja voi luopua antamastaan peruspääomasitoumuksesta muita perustajia kuulematta säätiön rekisteröintiin asti. Ehdotuksen mukaan perustajien välisiin suhteisiin ennen säätiön rekisteröimistä sovelletaan yleisiä sopimusoikeudellisia periaatteita. Perustaja voi luopua peruspääomasitoumuksesta ennen säätiön rekisteröintiä vain, jos osapuolet niin sopivat tai perustaja on varannut perustamissopimuksessa yksipuolisen oikeuden vetäytyä peruspääomasitoumuksesta. Myös perustamiskirjan liitteenä olevia sääntöjä voidaan muuttaa perustamiskirjan allekirjoittamisen jälkeen vain, jos osapuolet niin sopivat.

Säätiön perustamisen edellytyksistä säädetään ehdotuksen 1 luvussa. Säätiön rekisteröiminen edellyttää, että säätiön tarkoituksena ei ole liiketoiminnan harjoittaminen eikä taloudellisen edun tuottaminen 1 luvun 7 §:ssä säädetylle lähipiirille. Lähipiirin käsitettä on selkeytetty voimassa olevaan lakiin verrattuna. Sääntöperintösäännösten kiertämistä koskevalla voimassa olevan lain 5 §:n 3 momentin kiellolla ei ole ollut käytännön merkitystä perintökaaren säännösten kehittymisen johdosta, joten tästä rajoituksesta ehdotetaan luovuttavaksi. Koska ehdotuksen mukaan säätiön perustaminen ei edellytä määrätyn suuruisen peruspääoman luovuttamista säätiölle eikä säätiölakiin ehdoteta osakeyhtiölakia ja osuuskuntalakia vastaavia varojenjaon rajoituksia, uuteen lakiin ei ehdoteta erityissäännöksiä peruspääoman maksamisesta muulla omaisuudella kuin rahalla (apporttisuus). Säätiölle luovutetun omaisuuden taloudellinen arvo on arvioitava viimeistään silloin, kun säätiön kirjanpitovelvollisuus alkaa.

Ehdotuksen mukaan sääntöjen pakollisia määräyksiä ovat säätiön nimi, kotipaikka, tarkoitus, toimintamuodot sekä määräys siitä, miten jäljellä olevat varat käytetään säätiön purkamista ja lakkauttamista koskevassa tilanteessa. Jos säätiöllä on hallintoneuvosto, tulee tästä määrätä säännöissä. Säätiön pakollisista toimielimistä ja niiden päätöksenteosta, edustamisesta, tilinpäätöksestä ja tilintarkastajasta sekä sääntöjen muuttamista, säätiön purkamista ja säätiön lakkauttamista koskevasta päätöksestä ehdotetaan muualle lakiin vähimmäisvaatimuksia ja olettamasäännöksiä, minkä vuoksi näistä voimassa olevan lain 1 luvun 4 §:n 1 momentin 4–8 kohtaa vastaavista seikoista on määrättävä säätiön säännöissä vain siinä tapauksessa, että olettamasäännöistä poiketaan. Ehdotetut olettamasäännöt perustuvat selvitykseen säätiöiden sääntökäytännöstä.³⁴

Valmistelun aikana on käyty keskustelua siitä, lähdetäänkö sääntelyssä olettamasäännöille perustuvasta sääntelytekniikasta vai edellytetäänkö määrätyistä asioista, kuten säätiön hallinnosta ja päätöksenteosta sekä toiminnasta aina määräykset säätiön sääntöihin. Ehdotus on rakennettu uudempaa yksityisiä yhteisöjä koskevan lainsäädännön mukaisesti olettamasäännöille. Ehdotusta valmistelleen työryhmän enemmistö on katsonut olettamasääntörakenteen hyötyjen olevan käytännössä suurempia, mitä voimassa olevan sääntökäytäntömallin hyötyjen (ks. yleisperusteluiden 2.6 kohta). Olettamasääntörakenteen johdosta sääntöjen pakottavaa sisältöä on vähennetty.

Olettamasääntöjen lisäksi laissa on määrätyissä asioissa asetettu pakottavia säännöksiä, joista ei voi poiketa sääntöjen määräyksellä. Esimerkiksi säätiön tarkoituksena ei voi olla, vaikka perustajat niin keskenään sopisivat, 1 luvun 2 §:ssä säädetyn taloudellisen edun tuottaminen säätiön lähipiirille. Perustajat eivät myöskään voi rajoittaa säännöissä esimerkiksi hallituksen jäsenten vastuuta ehdotetusta vahingonkorvausvastuusta poikkeavasti. Pakottavilla säännöksillä pyritään turvaamaan tiettyjä säätiön toimintaan ja rakenteeseen liittyviä keskeisiä periaatteita sekä sitomaan säätiön toiminta määrätyihin yleisiin ja ennakoitaviin toimintaperiaatteisiin.

Ehdotuksen mukaan säätiölle perustettaessa tuleva omaisuus on mainittavan perustamiskirjassa. Voimassa olevan lain 4 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan peruspääoma on mainittava myös säännöissä. Sääntöjen peruspääomaa koskevalla määräyksellä ei käytännössä ole ollut merkitystä, joten vaatimuksesta ehdotetaan luovuttavaksi. Ehdotuksessa ei edellytetä sääntömääräystä siitä, miten säätiölle tulevaa omaisuutta on hoidettava (voimassa olevan lain 4 §:n 1 momentin 4 kohta). Sääntökäytännössä on tältä osin yleensä toistettu voimassa olevan lain sisältö varmasta ja tuloa tuottavasta sijoittamisesta, joten vaatimuksella ei ole tosiasiallisesti ollut merkitystä säätiön sijoitustoiminnan ohjaamisessa. Säännöissä asetetut tarkemmat määräykset säätiön varallisuuden hoitamisesta saattavat muuttua epätarkoituksenmukaisiksi varainhoitoa ja sijoitustoimintaa koskevan ympäristön muuttuessa. Ehdotuksessa on säätiön omaisuuden hoitamisesta ja sijoittamisesta otettu pakottavat vähimmäissäännökset 1 lukuun. Sääntöihin otettavien määräysten sijasta säätiön on ehdotuksen mukaan laadittava sijoitustoimintaa varten kirjalliset periaatteet, joiden ajantasaisuutta on seurattava. Toisaalta estettä ei ole sille, että säännöissä jatkossakin asetetaan erityisiä määräyksiä siitä, miten säätiön omaisuutta on hoidettava.

³⁴Säätiölainsäädännön uudistaminen. Selvitys kansallisten säätiöiden säännöistä ja käytännöistä (OMSO 47/2012) <http://www.om.fi/fi/index/julkaisut/julkaisuarkisto/1354109655883.html>

Sääntöjen pakollista vähimmäissisältöä koskevien vaatimusten osalta on luovuttu vaatimuksesta määrätä säännöissä, miten päätös säätiön sääntöjen muuttamisesta ja säätiön lakkauttamisesta on tehtävä (voimassa olevan lain 4 §:n 1 momentin 8 kohta). Sääntöjen muuttamisesta on otettu ehdotukseen olettamasaännöt 6 lukuun ja säätiön lakkauttamisesta päättämisestä 8 lukuun. Ehdotuksessa säädetyistä olettamasaännöistä voidaan poiketa sääntöihin otettavilla määräyksillä.

Laissa säädetyin pakottavan vähimmäissisällön lisäksi sääntöihin voidaan ottaa tarpeellisilta osin muita säätiön hallintoa ja toimintaa koskevia määräyksiä, mikä vastaa sisällöltään voimassa olevan lain 4 §:n 3 momenttia. Ehdotuksessa ei ole vastaavaa nimenomaista säännöstä, sillä periaatteen katsotaan olevan vakiintunutta oikeutta.

Ehdotuksessa luovutaan kaksivaiheisesta lupa- ja rekisteröinti-ilmoitusmenettelystä. Säätiön perustamisessa ehdotetaan siirryttäväksi uudempaa yksityisiä yhteisöjä koskevaan yksivaiheiseen rekisteröintimenettelyyn. Säätiön perustaminen ei edellytä enää voimassa olevan lain 2 §:n mukaista erillistä perustamislupaa. Rekisteriviranomainen tarkastaa rekisteröintiä koskevan ilmoituksen käsittelyn yhteydessä, että säätiön perustamiselle on laissa asetetut edellytykset ja että säännöt sekä muut perustamisasiakirjat on laadittu lain määräyksiä noudattaen. Lupamenettelystä luopumisen yhteydessä rekisteröinnille säädetty määräaika lyhennetään kuudesta kuukaudesta kolmeen kuukauteen.

Säätiön perustamisen menettelyn osalta ehdotetaan siirtymäsäännöstä, jonka mukaan perustamiseen ja rekisteröimiseen sovelletaan vanhaa lakia, jos perustamiskirja on allekirjoitettu ennen uuden lain voimaantuloa. Perustajat voivat tällöinkin päättää toteuttaa säätiön perustamisen uuden lain säännösten mukaisesti toimittamalla rekisteriviranomaiselle uuden lain edellyttämät perustamisasiakirjat ja tällainen säätiö voidaan rekisteröidä uuden lain tultua voimaan. Testamentissa määrätyn säätiön perustamiseen sovelletaan uutta lakia, jos perustamistoimet pannaan vireille rekisteriviranomaisessa uuden lain voimaantulon jälkeen.

1 §. Säätiön perustaminen perustamiskirjalla. Pykälässä säädetään säätiön perustamisesta perustamiskirjalla. Säätiön perustamisesta testamentilla säädetään tämän luvun 5–7 §:ssä. Pykälän *1 momentti* vastaa sisällöltään voimassa olevan lain 1 §:ää siten, että säätiön voi perustaa kirjallisella perustamiskirjalla (voimassa olevan lain mukaan säädökirja). Perustajina voi olla yksi tai useampi ihminen (luonnollinen henkilö) tai oikeushenkilö. Voimassa olevan lain 3 §:n 1 momenttia vastaavasti jokaisen perustajan on ehdotuksen mukaan allekirjoitettava perustamiskirja.

Pykälän *2 momentin* mukaan jokaisen perustajan tulee antaa varoja säätiön peruspääomaksi tai muuksi omaksi pääomaksi. Henkilö ei voi saavuttaa perustajan asemaa, jollei hän perustamiskirjassa sitoudu luovuttamaan varoja säätiölle. Se, mitä varallisuutta perustaja luovuttaa säätiölle, määrätään perustamiskirjassa tai testamentissa. Ehdotus vastaa sisällöltään voimassa olevan lain 1 §:ää ja 3 §:n 1 momenttia.

Voimassa olevan lain 1 §:ää vastaavasti peruspääomaksi luovutettava varallisuus voi olla irtainta, kiinteää tai aineetonta omaisuutta. Perustaja voi säätiötä perustettaessa luovuttaa säätiölle myös luovutettuun omaisuuteen kohdistuvia velkoja. Esimerkiksi jos

peruspääomaksi luovutetaan kiinteistö, voi perustaja siirtää säätiölle peruspääoman osana myös kiinteistöön kohdistuvan velan. Velkojen siirtäminen edellyttää velkojen suostumusta. Peruspääomaksi luovutettava pääomasitoumus voi edellä olevan mukaisesti olla varallisuusarvoisen omaisuuden ja velkojen kokonaisuus.

Perustaja voi perustamiskirjassa määrätä, mikä osuus pääomasitoumuksesta kirjataan säätiön peruspääomaksi (nykyisin myös säädepääoma) ja mikä osa muuhun oman pääoman erään. Ehdotus vastaa sisällöltään voimassa olevaa säätiökäytäntöä. Jos perustamiskirjasta ei käy esille muuta, kirjataan koko pääomasitoumus ehdotetun 8 §:n 1 momentin mukaisesti peruspääomaan. Perustamisen jälkeen sillä, onko omaisuus kirjattu peruspääomaan vai muuhun oman pääoman erään, ei ole lain perusteella merkitystä. Perustaja voi asettaa säätiötä perustettaessa peruspääoman käyttöä ja hoitoa koskevia erityisiä ohjeita ja määräyksiä, mikä vastaa voimassa olevaa säätiökäytäntöä.

Tämän luvun 2 §:n mukaan perustamiskirjassa on mainittava pääomasitoumuksen suoritusajankohdat. Ehdotetun 2 momentin mukaan peruspääomasitoumus tulee kokonaisuudessaan suorittaa säätiölle viimeistään kolmen vuoden kuluessa siitä, kun säätiö on rekisteröity. Ehdotus poikkeaa tältä osin voimassa olevasta laista, jonka 6 §:n 2 momentin mukaan peruspääoma tulee luovuttaa kokonaisuudessaan säätiölle ennen säätiön rekisteröimistä. Muutosta ehdotetaan säätiön perustamisen helpottamiseksi esimerkiksi silloin, kun peruspääoman koko määrää ei tarvita säätiön käyttöön toiminnan alusta lähtien. Kolmen vuoden määräajalla pyritään varmistamaan se, että säätiölle tosiasiallisesti luovutetaan peruspääomaksi luvattu varallisuus, ja että varallisuus ei menetä pidemmän luovutusajan kuluessa säätiön toimintaedellytyksiä vahingoittavasti taloudellista arvoaan. Sama kolmen vuoden määräaika koskee perustamisen yhteydessä laadittavaa toimintasuunnitelmaa ja talousarviota. Määräaika koskee vain peruspääomaksi luovutettavaa varallisuutta, ei muuksi omaksi pääomaksi luovutettavaa varallisuutta. Nykyistä säätiökäytäntöä vastaavasti perustaja voi perustamiskirjassa sitoutua luovuttamaan säätiölle muuta omaisuutta kuin peruspääomana luovutettavaa omaisuutta, ja muun omaisuuden luovutusajankohdasta voidaan sopia tai määrätä perustamiskirjassa vapaasti.

Pykälän 3 momentin mukaan pääomasitoumusta ei voi peruuttaa sen jälkeen, kun säätiö on rekisteröity. Ehdotus vastaa sisällöltään voimassa olevan lain 3 §:n 2 momenttia.

Ennen säätiön rekisteröintiä sovelletaan perustajan oikeuteen vetäytyä säätiön perustamisesta yleisiä sopimusoikeudellisia periaatteita. Ehdotus poikkeaa siten sisällöltään voimassa olevan lain 3 §:n 2 momentista tilanteesta, jossa osa perustajista haluaa vetäytyä säätiön perustamisesta ennen säätiön rekisteröintiä. Ehdotuksen mukaan yksittäinen perustaja ei voi vetäytyä perustamisesta sen jälkeen, kun kaikki perustajat ovat allekirjoittaneet perustamiskirjan, jolleivät muut perustajat siihen suostu tai jollei hänellä ole siihen oikeutta perustamiskirjan tai muun sopimuksen mukaan. Jos säätiöllä on vain yksi perustaja, voi perustaja vetäytyä voimassa olevan lain mukaisesti peruspääomasitoumuksesta niin kauan, kun säätiötä ei ole rekisteröity. Yksimieliset perustajat tai esimerkiksi perustamiskirjan niin mahdollistaessa yksi tai useampi perustaja voivat peruuttaa peruspääoman luovuttamista koskevan määräyksen ennen säätiön rekisteröintiä sillä seurauksella, että jäljelle jäävien perustajien on arvioitava uudelleen säätiön perustamisen yhteydessä laadittavan toimintasuunnitelman pitävyys ja säätiön perustamisen muut edellytykset.

Jos säätiön perustamismääräys halutaan peruuttaa sen jälkeen, kun säätiön rekisteröimistä koskeva perusilmoitus on toimitettu rekisteriviranomaiselle, peruuttamisesta on toimitettava rekisteriviranomaiselle uudessa säätiöasetuksessa säänneltävällä tavalla laadittu kirjallinen ilmoitus. Ehdotus poikkeaa sisällöltään voimassa olevan lain 3 §:n 2 momentista siten, että peruutusilmoituksen allekirjoitusta ei ehdotuksen mukaan tarvitse todistaa oikeaksi.

Voimassa olevaa lakia vastaavasti testamenttiin perustuvan säätiön perustamisen peruuttamisesta ei säädetä säätiölaissa. Testamentin muuttamisesta ja peruuttamisesta säädetään perintökaaressa.

Pykälän 4 momentissa säädetään perustettavan säätiön johdon ja tilintarkastajien toimikauden alkamisesta. Voimassa olevassa säätiökäytännössä johdon ja tilintarkastajien toimikausi alkaa joissakin tilanteissa perustamiskirjan allekirjoittamisella ja joissakin tilanteissa perustamisluvan ja säätiön rekisteröimisen välisenä aikana. Ehdotuksella yhtenäistetään ja selkeytetään johdon ja tilintarkastajien toimikauden alkamisen ajankohta. Ehdotuksen mukaan toimikausi alkaa, kun kaikki perustajat ovat allekirjoittaneet perustamiskirjan, mikä vastaa uudemmassa yhteisölaainsäädännössä omaksuttua periaatetta. Tästä seuraa muun muassa se, että perustettavan säätiön hallitus ja mahdollinen toimitusjohtaja vastaavat siitä, että säätiö ilmoitetaan rekisteröitäväksi.

2 §. *Perustamiskirjan sisältö.* Pykälän 1 momentti vastaa sisällöltään voimassa olevan lain 3 §:n 1 momenttia ja rekisteriviranomaisen edellyttämää käytäntöä siten, että säätiön perustamismääräyksessä on aina mainittava kaikki perustajat, säätiölle tuleva varallisuus sekä yksilöitävä, mitä varallisuutta kukin perustaja säätiölle luovuttaa. Perustamiskirjassa ei edellytetä määritettävän muuna kuin rahana luovutettavan peruspääoman arvoa, mikä vastaa voimassa olevaa käytäntöä. Pykälän mukaan perustamiskirja on päivättävä ja kaikkien perustajien allekirjoitettava, mikä vastaa voimassa olevan lain 3 §:n 1 momenttia. Ehdotus poikkeaa voimassa olevan lain 3 §:n 1 momentista siten, että ehdotuksen mukaan elossa olevan perustajan on itse huolehdittava säätiön perustamiskirjan sekä siihen liitettyjen sääntöjen laatimisesta. Ehdotus vastaa tältä osin voimassa olevaa käytäntöä.

Koska perustamislupamenettelystä ehdotetaan luovuttavaksi, perustamiskirjassa on mainittava, missä ajassa perustajan on luovutettava säätiölle perustamiskirjassa mainittu varallisuus. Voimassa olevasta oikeudesta poiketen ehdotetaan, että peruspäämaa ei enää tarvitse suorittaa säätiölle ennen säätiön rekisteröintiä vaan riittää, että se suoritetaan kolmen vuoden kuluessa rekisteröinnistä. Perustamiskirjassa voidaan siten määrätä pääomasitoumuksen suoritus aika osittain tai kokonaan rekisteröinnin jälkeiseksi ajankohdaksi. Määräaika ei koske muuksi omaksi pääomaksi luovutettavaa varallisuutta.

Voimassa olevan lain 3 §:n 1 momentista poiketen ehdotetaan, että perustamiskirjassa on aina määrättävä ensimmäisen hallituksen jäsenet ja tilintarkastajat sekä hallintoneuvoston jäsenet, jos säätiöllä on hallintoneuvosto. Muutosta ehdotetaan säätiön perustamislupamenettelystä luopumisen johdosta ja perustamistoimien nopeuttamiseksi sekä sen vuoksi, että ehdotuksen mukaan säätiön hallituksen ja tilintarkastajien toimikausi alkaa

aina perustamiskirjan allekirjoittamisesta. Toimielinten jäsenet ja tilintarkastajat on yksilöitävä perustamiskirjassa niin, että henkilöiden henkilöllisyydestä ei synny epätietoisuutta.

Perustamiskirjassa on voimassa olevasta laista poiketen mainittava lisäksi aina säätiön ensimmäinen tilikausi. Säätiön tilikausi on ehdotuksen 5 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan kalenterivuosi, jollei säännöissä määrätä muuta. Ensimmäinen tilikausi voi olla kirjanpitolain (1336/1997) 1 luvun 4 §:n mukaan toimintaa aloitettaessa lakisääteistä 12 kuukautta lyhyempi tai pitempi, kuitenkin enintään 18 kuukautta. Perustamiskirjassa on määrättävä mahdollisesta ensimmäistä tilikautta koskevasta poikkeuksesta.

Ehdotus poikkeaa voimassa olevan lain 3 §:n 1 momentista siten, että perustamiskirjassa ei edellytetä mainittavan säätiön tarkoitusta. Säätiön tarkoitus määrätään voimassa olevan lain mukaisesti säätiön säännöissä, jotka on otettava tai liitettävä perustamiskirjaan. Tarkoituksen toistamisella kahdessa perustamiseen liittyvässä asiakirjassa ei ole sisällöllistä merkitystä. Perustamiskirjaa ei myöskään tarvitse todistaa oikeaksi. Oikeaksi todistamisen tosiasiallinen merkitys on voimassa olevassa laissa jäänyt epäselväksi.

Laissa ehdotetaan säänneltäväksi perustamiskirjan vähimmäissisältö. Perustaja voi nykyisen säätiökäytännön mukaisesti antaa perustamiskirjassa vapaasti muitakin säätiön perustamiseen ja toimintaan liittyviä määräyksiä. Perustaja voi perustamiskirjassa esimerkiksi määrätä säätiön ensimmäisen hallituksen puheenjohtajan tai asettaa säätiölle määrääjän, jonka kuluessa säätiölle luovutetut varat on käytettävä tarkoituksen toteuttamiseen.

Pykälän 2 momentissa säädetään, että perustamiskirjaan on otettava tai liitettävä säätiön säännöt. Säännös vastaa voimassa olevaa säätiökäytäntöä. Edellä 1 momentissa todetun mukaisesti ehdotus poikkeaa voimassa olevasta laista siten, että perustajien on itse laadittava perustamiskirjan liitteeksi otettavat säännöt. Perustajat eivät voi perustamiskirjassa määrätä voimassa olevan lain 3 §:n 1 momenttia vastaavasti henkilöstä, joka huolehtii sääntöjen laatimisesta ja muista perustamistoimista.

3 §. *Säännöt.* Pykälässä säädetään nykyisen lain mukaisesti sääntöjen vähimmäissisällöstä. Ehdotus poikkeaa voimassa olevan lain 4 §:n 1 momentin sääntöjen vähimmäissisältöä koskevista vaatimuksista. Ehdotus perustuu olettasäännöille, minkä johdosta sääntöjen vähimmäissisältöä koskevia vaatimuksia on lievennetty ja voimassa olevan lain 4 §:n 1 momentin 4–8 kohdista on luovuttu. Käytännössä ennen lain voimaantuloa perustetuissa säätiöissä sovelletaan voimassa olevan lain 4 §:n 1 momentin 4–8 kohdassa mainittujen asioiden osalta aina ensisijaisesti sääntömääräyksiä, joten ehdotus ei aiheuta muutosta olemassa olevissa säätiöissä. Myös uuden säätiön voi perustaa siten, että säännöissä määrätään voimassa olevassa laissa edellytetyistä seikoista, kuten hallituksen jäsenten ja tilintarkastajien lukumäärästä ja toimikaudesta. Säännöissä voidaan myös aina määrätä voimassa olevan lain 4 §:n 3 momentin mukaisesti muista perustajan tarpeelliseksi katsomista asioista.

Voimaanpanolain 4 §:ään ehdotetaan vanhojen sääntöjen osalta säännöstä, jonka mukaan, jos säännöissä on uudenlain vastaisia määräyksiä, noudatetaan lain voimaan tultua uuden lain määräyksiä. Kun säätiö muuttaa sääntöjään, on uuden lain vastainen määräys

muutettava samalla vastaamaan uuden lain sisältöä. Säännöt on ehdotuksen mukaan muutettava vastaamaan uuden lain säännöksiä viimeistään kolmen vuoden kuluessa lain voimaantulosta.

Pykälän 1 momentin 1–4 kohtien mukaan säätiön säännöissä on aina mainittava säätiön nimi, kotipaikkana oleva Suomen kunta, tarkoitus ja toimintamuodot. Tältä osin sääntöjen sisältö vastaa voimassa olevan lain 4 §:n 1 momentin 1–3 kohtien vaatimuksia.

Säätiön perustaja määrää säännöissä säätiön tarkoituksen ja toimintamuodot. Säätiön tarkoitus määrittää varojen käyttötarkoituksen eli sen, mitä varten säätiö on perustettu ja varat luovutettu säätiölle. Toimintamuuodoissa määrätään se, millä keinoilla tai miten säätiö toteuttaa tarkoitustaan. Sekä tarkoitus että toimintamuodot voivat olla sisällöltään yleisiä ja johdolle laajoja toimintavapauksia antavia taikka yksityiskohtaisia määräyksiä säätiön tarkoituksesta ja toimintamuuodoista. Säätiön tarkoituksena voi esimerkiksi olla kulttuurin edistäminen ja toimintamuotona kaikki laillinen toiminta tarkoituksen edistämiseksi. Säätiön tarkoitus ja toimintamuoto voivat olla myös samoja. Esimerkiksi säätiön tarkoituksena ja toimintamuotona voi olla määrätyn yhtiön osakekannan omistaminen. Perustaja määrittää tarkoituksen ja toimintamuuotojen sanamuodot. Tarkoituksen ja toimintamuuotojen sanamuodoissa määrävänä tekijänä ei ole se, miten ja kuinka helposti valvova viranomainen voi valvoa tarkoituksen ja toimintamuuotojen toteutumista. Perustaja kantaa riskin siitä, että säätiön varoja ei käytännössä käytetä hänen tahtotilansa mukaisesti, jos tarkoitus ja toimintamuodot määrätään johdolle laajoja toimivaltuuksia antavaksi tai kielelliseltä asulta epätarkoiksi. Ehdotuksella ei muuteta voimassa olevaa lakia. Käytännössä rekisteriviranomainen on tulkinut voimassa olevaa lakia kuitenkin siten, että säätiön tarkoitus ja toimintamuodot on tullut määrittää säännöissä kohtuullisen yksityiskohtaisesti ja määrämuotoisesti. Ehdotuksella muutetaan rekisterikäytäntöä tältä osin.

Jos perustaja ei ole säännöissä rajoittanut toimintamuuotojen muuttamista, sääntöjen muuttamiseen oikeutettu toimielin voi myöhemmin muuttaa toimintamuuotoja säätiön tarkoituksen rajoissa normaalin sääntömuutoksen mukaisesti yksinkertaisella ääntenenemmistöllä, jollei säännöissä määrätä suuremmasta ääntenenemmistöstä. Toimintamuuodot voidaan esimerkiksi muuttaa yksityiskohtaisesti määritellyistä toimintatavoista hallitukselle laajemmat toimintavaltuudet antaviksi, yleisesti määritellyiksi toimintamuuodoiksi tai päinvastoin ja toimintamuuotojen sisältö voidaan muuttaa kokonaisuudessaan alkuperäisistä toimintamuuodoista. Myös uusien toimintamuuotojen on edistettävä säätiön säännöistä ilmenevää tarkoitusta. Ehdotus vastaa sisällöltään tältä osin voimassa olevaa lakia. Perustajan tulee säätiötä perustettaessa harkita, missä laajuudessa ja millä tarkkuudella säätiön toimielimille asetetaan varojen käyttöä koskevia rajoituksia ja millä edellytyksillä näitä säännöissä määrättyjä rajoituksia voidaan myöhemmin muuttaa.

Momentin 5 kohdan mukaan säännöissä on aina mainittava se, miten säätiön varat on käytettävä, jos säätiö purkautuu tai se lakkautetaan. Tältä osin ehdotus poikkeaa sisällöltään voimassa olevan lain vaatimuksista. Voimassa oleva laki ei edellytä säännöissä määräystä varojen käyttämisestä säätiön lakkaamista koskevassa tilanteessa. Säätiöllä ei ole omistajia tai jäseniä, joilla olisi laissa säännelty oikeus säätiön varoihin säätiön toiminnan loppuessa, joten säännöissä tulee määrätä jäljellä olevien varojen käytöstä.

Säännöissä voidaan voimassa olevan säätiökäytännön mukaisesti määrätä yksityiskohdaisesti siitä, kenelle määrätyle taholle varat luovutetaan tai määrätä yleisluontoisesti varojen käytöstä esimerkiksi säätiön tarkoitusta edistävään tai säännöissä määrättyyn muuhun toimintaan. Riittävänä sääntömääräyksenä voidaan voimassa olevan käytännön mukaisesti pitää myös määräystä, jonka mukaan varat on käytettävä hallintoneuvoston tai hallituksen selvitystilaan asettamista koskevan päätöksen yhteydessä tarkemmin päättämällä tavalla.

Varojen käyttötarkoituksen ei nykykäytännön mukaisesti tarvitse olla säännöissä määrätty säätiön purkamista ja lakkauttamista koskevassa tilanteessa säätiön tarkoitusta edistävään toimintaan. Voimassa olevasta säätiökäytännöstä poiketen varoja ei voi säännöissä määrätä luovutettavaksi, eikä niitä voi tosiasiallisesti luovuttaa 1 luvun 7 §:ssä säädettylle lähipiirille. Ehdotuksen mukaan säätiö ei voi olla taloudellisen edun hankkimisen väline säätiön lähipiirille, mitä periaatetta momentin 5 kohdan sääntely osaltaan tukee. Päätösvaltaa siitä, miten varat käytetään säätiön purkamista ja lakkauttamista koskevassa tilanteessa, ei voi säännöissä määrätä siirrettäväksi säätiön hallitukselta tai hallintoneuvostolta taikka selvitysmiehiltä pois. Lain 3 luvun 21 §:n 2 momentin ja 8 luvun 3 §:n 3 momentin mukaan hallintoneuvosto päättää säätiön purkamisesta ja selvitystilaan asettamisesta, jollei säännöissä muuta määrätä. Hallintoneuvosto päättää säätiön purkamista koskevan päätöksen yhteydessä jäljellä olevien varojen käyttämisestä ehdotuksen 8 luvun 7 §:n mukaisesti, jollei säännöissä päätösvaltaa varojen käyttämisestä ole määrätty hallitukselle tai selvitysmiehille taikka selvitysmiehillä ole lain mukaisesti toimivalta päätöksen tekemiseen. Säännöissä voidaan edellyttää, että varojen käyttöä koskevalle päätökselle saadaan säännöissä määrätyn tahon suostumus.

Sääntöjen määräystä, jossa varojen käyttötarkoituksesta määrätään säätiön toiminnan lopettamista koskevassa tilanteessa, voidaan muuttaa normaalin sääntömuutoksen edellyttämällä tavalla, jollei säännöissä muuta määrätä. Perustaja voi säännöissä määrätä esimerkiksi, että varojen käyttötarkoitusta koskevaa määräystä säätiön purkamista ja lakkauttamista koskevassa tilanteessa ei voi muuttaa. Jos varat on säännöissä määrätty luovutettavaksi määrätyle ihmiselle tai oikeushenkilölle, on sääntömääräyksen muuttamiseen saatava ehdotuksen 6 luvun 1 §:n 3 momentin mukaan oikeutetun tahon suostumus, jollei säännöissä muuta määrätä.

Pykälän 2 momentin mukaan, jos säätiössä on hallintoneuvosto, on säännöissä mainittava tästä. Säännös poikkeaa voimassa olevasta laista, jonka mukaan hallintoneuvostosta ei tarvitse olla jäseniä koskevia määräyksiä säännöissä. Hallintoneuvostosta on ehdotuksen mukaan aina mainittava jäsenten lukumäärä, asettamistapa ja toimikausi. Jäsenten lukumäärä voi olla kiinteä tai liukuva, jolloin säännöissä on mainittava jäsenten vähimmäis- ja enimmäismäärä taikka jäsenten vähimmäismäärä. Jos jäsenmäärä on säännöissä ilmaistu liukumana, on säännöissä määrättävä, kuka päättää toimikaudeksi kerallaan valittavien jäsenten määrästä. Toimikausi voi olla kiinteä, toistaiseksi jatkuva tai elinikäinen. Voimassa olevaa oikeutta vastaavasti hallintoneuvoston asettamistapaa ei rajoiteta laissa. Säännöistä on käytävä ilmi, miten hallintoneuvoston jäsenet valitaan.

Pykälän 3 momentti vastaa voimassa olevaa käytäntöä säätiön nimen käännosten osalta. Säätiöllä voi olla nimestä erikielisiä käännoksiä. Erikielisten nimen käännosten ei edellytetä olevan kirjoitusasultaan identtisiä, mutta nimien tulee sisällöltään vastata toisiaan.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan selvyuden vuoksi säädettävän, että säätiöllä on aina oltava hallitus ja tilintarkastaja, joista säännellään tarkemmin 3 ja 4 luvuissa. Valmistelun aikana on käyty keskustelua siitä, lähdetäänkö sääntelyssä olettamasaännöille perustuvasta sääntelytekniikasta vai edellytetäänkö määrätyistä asioista, kuten säätiön hallinnosta ja päätöksenteosta sekä toiminnasta aina määräykset säätiön sääntöihin (ks. yleisperusteluiden kohta 2.6). Ehdotus on rakennettu uudempaa yksityisiä yhteisöjä koskevan lainsäädännön mukaisesti olettamasaännöille.

4 §. *Säätiön nimi.* Ehdotus poikkeaa voimassa olevan lain 4 §:n 1 momentin 1 kohdasta siten, että pykälän 1 momentin mukaan säätiörekisteriin rekisteröitävän säätiön nimessä on oltava sanat ”rekisteröity säätiö” tai niitä vastaava lyhenne ”sr” (säätiö rekisteröity, stiftelsen registrerad), jolla säätiörekisteriin rekisteröity säätiö erotetaan rekisteröimättömästä säätiöstä ja muihin rekistereihin rekisteröidyistä säätiöistä, kuten eläkesäätiöistä. Ehdotettuun lyhenteeseen on päädytty sen vuoksi, että ”rs” lyhenne on jo käytössä saamenkielisten rekisteröityjen yhdistysten lyhenteenä. Muutos koskee myös säätiörekisteriin jo rekisteröityjä säätiöitä. Rekisteriviranomainen lisää voimaanpanolain 5 §:n mukaan säätiörekisteriin rekisteröityjen säätiöiden nimeen tunnuksen ”sr” uuden lain voimaan tullessa.

Pykälän 2 momentin mukaan säätiön nimen on selvästi erottava säätiörekisteriin ennen merkittyjen säätiöiden nimistä. Ehdotus vastaa voimassa olevan lain 4 §:n 1 momentin 1 kohdassa säädettyä.

Pykälän 3 momentin mukaan säätiö voi jatkossa rekisteröidä ja käyttää osassa toiminnastaan myös aputoiminimeä. Toiminnan osa, jossa aputoiminimeä voidaan käyttää, rekisteröidään säätiörekisteriin. Ehdotus poikkeaa sisällöltään voimassa olevasta laista, sillä säätiörekisteriin ei ole ollut mahdollisuutta rekisteröidä aputoiminimiä. Säätiöt ovat käytännössä kirjanneet aputoiminimiään sääntöihin voidakseen osoittaa aputoiminimen kuuluvan säätiön toimintaan. Elinkeino toimintaa harjoittavat säätiöt ovat voineet rekisteröidä aputoiminimiä kaupparekisteriin. Jotkut säätiöt ovat rekisteröineet aputoiminimiään myös tavaramerkin muodossa. Säätiön aputoiminimellä harjoittama toiminta saattaa tosiasiallisesti olla säätiön varsinaisella nimellä harjoitettavaa toimintaa tunnetumpaa. Ehdotus mahdollistaa säätiökäytännössä tarpeelliseksi havaitun aputoiminimen rekisteröimisen suoraan säätiörekisteriin.

Pykälän 4 momentin mukaan säätiö voi käyttää toiminnassaan myös toissijaista tunnus- ta, jota ei voi rekisteröidä ja johon voi toiminimilain mukaisesti saavuttaa yksinoikeuden vain vakiinnuttamalla nimi. Ehdotus poikkeaa voimassa olevan lain sisällöstä tältä osin.

Pykälän 5 momentissa säädetään toiminimilain (128/1979) soveltumisesta säätiön nimeen. Voimassa olevan lain perusteella säätiörekisteriin rekisteröidyn säätiön nimeen ei sovelleta toiminimilain nimen sekoitettavuuteen, käytön kieltämiseen, rekisteröinnin kumoamiseen tai nimen loukkaamiseen liittyvään vastuuseen sekä turvaamistoimeen sovellettavia normeja. Toiminimilain määräyksiä on sovellettu säätiön nimeen, jos säätiö on rekisteröity kaupparekisteriin. Säätiörekisteriin rekisteröity säätiö voi käytännössä

harjoittaa läheisesti samaa toimintaa, kuin kaupparekisteriin rekisteröity yhteisö. Säätiön nimi voi loukata läheisesti samaa toimintaa harjoittavan elinkeinoharjoittajan oikeutta toiminimeen ja päinvastoin. Ehdotuksella mahdollistetaan toiminimilain säännösten mukaisesti nimen loukkaamiseen ja väärinkäyttämiseen puuttuminen, vaikka säätiötä ei ole rekisteröity kaupparekisteriin.

5 §. Säätiön perustaminen testamenttimääräyksellä. Säätiö voidaan voimassa olevan lain 1 §:n mukaisesti perustaa testamenttimääräyksellä perustajan kuoleman jälkeen. Ehdotus poikkeaa voimassa olevasta laista siten, että testamenttisäätiön perustaminen ei edellytä kirjallista testamenttia, vaan testamenttisäätiö voidaan perustaa myös perintökaaren (40/1965) 10 luvun 3 §:n mukaisesti niin sanottuna hätätilatestamenttina. Kirjalliseen ja suulliseen testamenttiin, sen tekemiseen, peruuttamiseen, tulkintaan, pätemättömyyteen ja moitteeseen sovelletaan, mitä perintökaassa säädetään.

Pykälän *1 momentin* mukaan testamentissa on voimassa olevan lain 3 §:n 1 momentin mukaisesti määrättävä säätiölle peruspääomaksi tai muuksi omaksi pääomaksi luovutettava varallisuus. Säätiölle testamentattu varallisuus merkitään ehdotetun 8 §:n 1 momentin mukaisesti peruspääomaan, jos sitä ei ole testamentissa määrätty merkittäväksi muuhun oman pääoman erään. Voimassa olevasta laista poiketen testamentissa voidaan tarkoitusta koskevan määräyksen sijasta määrätä myös taho, joka määrää perustettavalle säätiölle tarkoituksen. Tarkoituksen määräävä taho voi olla ihminen tai oikeushenkilö taikka esimerkiksi kuolinpesä ja se voi olla joku muu kuin testamenttisäätiön toimeenpanijaksi määrätty. Testamentin tekijä voi antaa säätiötä koskevan testamenttimääräyksen jo nuorena, ja säätiön tarkoitusta koskeva tahtotila voi muuttua vuosien myötä. Ehdotuksella mahdollistetaan tarkoituksen määrittämisen jättäminen myöhempään aikaan siten, että tarkoitusta koskevan sisältömääräyksen muuttaminen ei edellytä muotomääräisen testamentin muuttamista. Testamentin tekijä kantaa riskin siitä, että hänen tahtotila tarkoituksen osalta ei välttämättä toteudu, jos tarkoitusta koskevia määräyksiä ei ole annettu sitovasti laaditussa testamentissa.

Säätiön perustamismääräyksen testamentissa antava voi voimassa olevan lain mukaisesti antaa testamentissa muitakin määräyksiä säätiön toimintaan liittyen tai laatia säännöt testamenttiin tai sen oheen, mutta hän voi jättää sääntöjen laatimisen kokonaan säätiön toimeenpanijalle (nykyisin säätiön perustamisesta huolehtimaan määrätty). Jos testamentin tekijä ei ole itse määrännyt ensimmäisen hallituksen jäseniä ja tilintarkastajia, määrää näistä toimeenpanija.

Pykälän *2 momentin* mukaan testamentin tekijä voi voimassa olevan käytännön mukaisesti nimetä testamentissa säätiön toimeenpanijan (nykyisin säätiön perustamisesta huolehtimaan määrätty henkilö). Toimeenpanijan nimeämisen lisäksi testamentissa voidaan määrätä esimerkiksi, miten tai kuka voi nimetä toimeenpanijan sekä antaa toimeenpanijan määräämiseen liittyviä muita määräyksiä, kuten määräyksiä toimeenpanijan kelpoisuusedellytyksistä. Jos testamentin tekijä ei ole määrännyt testamentissa säätiön toimeenpanijaa tai tahoja, joka voi määrätä toimeenpanijan, toimeenpanija määrätään 6 §:n mukaisessa järjestyksessä.

Siitä, tuleeko keskinäisessä testamentissa perustettavaksi määrätty säätiö perustaa ensimmäisen kuoleman jälkeen vai vasta molempien testamentin tekijöiden kuoleman jälkeen, on määrättävä voimassa olevan käytännön mukaisesti testamentissa.

6 §. Toimeenpanijan määrääminen ja vapauttaminen toimestaan. Pykälän 1 momentissa säädetään testamentissa säätiön perustamisesta annetun määräyksen ilmoittamisesta tuomioistuimelle voimassa olevan lain 3 a §:n 1 momenttia vastaavasti.

Pykälän 2 momentti vastaa sisällöltään voimassa olevan lain 3 a §:n 2 momenttia säätiön toimeenpanijan määräämisestä. Jos toimeenpanijaa ei saada nimettyä testamentissa annettujen määräysten mukaisesti tai nimetty toimeenpanija ei ole tehtävään sovelias, tuomioistuin nimeää voimassa olevan lain mukaisesti yhden tai useamman toimeenpanijan tehtävään. Ehdotus vastaa voimassa olevaa lakia myös siltä osin, että toimeenpanijaksi voidaan määrätä sekä luonnollinen henkilö että oikeushenkilö.

Tuomioistuimen on voimassa olevan lain mukaisesti ilmoitettava testamentista ja toimeenpanijasta Patentti- ja rekisterihallitukselle. Jos testamentti on kirjallinen, tuomioistuin toimittaa jäljennöksen testamentista Patentti- ja rekisterihallitukselle. Jos testamentti on suullinen, tuomioistuimen tulee antaa ilmoitus suullisesta testamentista ja sen sisällöstä Patentti- ja rekisterihallitukselle. Patentti- ja rekisterihallitus valvoo, että testamentissa perustettavaksi määrätty säätiö rekisteröidään säätiörekisteriin. Patentti- ja rekisterihallitus voi ehdotetun 2 luvun 10 §:n 1 momentin mukaisesti tarvittaessa esittää tuomioistuimelle toimeenpanijan vaihtamista.

Pykälän 3 momentin mukaan toimeenpanijan vapauttamiseen tehtävästä sovelletaan, mitä perintökaassa on säädetty pesänselvittäjän vapauttamisesta tehtävästä. Jos tuomioistuin vapauttaa toimeenpanijan tehtävästä, on tuomioistuimen samalla määrättävä yksi tai useampi uusi henkilö toimeenpanijan tehtävään. Samoin jos toimeenpanija kuolee tai purkautuu ennen kuin säätiö on rekisteröity säätiörekisteriin, sovelletaan toimeenpanijan vapauttamiseen ja uuden toimeenpanijan määräämiseen, mitä perintökaassa on määrätty pesänselvittäjän kuollessa. Ehdotus vastaa voimassa olevan lain 3 a §:n 2 momenttia.

7 §. Toimeenpanijan tehtävät ja palkkio. Pykälässä säädetään testamentissa perustettavaksi määrätyn säätiön (testamenttisäätiön) toimeenpanijan tehtävistä ja palkkiosta. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä. Pykälällä selkeytetään sitä, mistä tehtävistä toimeenpanija on säätiöoikeudellisessa vastuussa. Toimeenpanijan vahingonkorvausvastuuta selkeytetään 10 luvun 1 §:n 6 momentissa siten, että toimeenpanija on säätiöoikeudellisessa vahingonkorvausvastuussa säätiölle ja kolmannelle säätiölain ja säätiön sääntöjen rikkomisella tahallaan tai huolimattomuudesta aiheuttamastaan vahingosta.

Pykälän 1 momentin mukaan toimeenpanijan on huolehdittava tämän luvun 2 §:n mukaisesta perustamiskirjan laatimisesta ja allekirjoittamisesta. Toimeenpanija voi käytännössä laatia ja allekirjoittaa perustamiskirjan sen jälkeen, kun pesän selvittämiseen ja jakamiseen liittyvät toimet on saatettu loppuun, ja säätiölle tuleva varallisuus on riidattomasti tiedossa.

Jos testamentin tekijä ei ole laatinut säätiölle sääntöjä tai jos testamentissa olevat määräykset ovat sellaisia, että niitä tulee tämän lain mukaan muuttaa tai täydentää ennen säätiön rekisteröintiä, on toimeenpanijan tehtävänä huolehtia sääntöjen laatimisesta säätiölle. Samoin, jos testamentin laatija ei ole nimennyt säätiön ensimmäistä hallitusta ja tilintarkastajia taikka hallintoneuvostoa, jos säätiöllä on hallintoneuvosto, on toimeenpanijan nimettävä ne, jollei testamentissa muuta määrätä.

Pykälän 2 momentissa säädetään toimeenpanijanhuolellisuusvelvollisuudesta tehtävän hoitamisessa. Toimeenpanijan tehtävänä on huolehtia testamentin tekijän tahdon toteutuminen säätiön perustamiseksi. Toimeenpanija voi edellä mainitusta huolimatta muuttaa 4 momentin mukaisesti testamentissa säätiön perustamiseen liittyviä määräyksiä, jos määräykset ovat tämän lain tai muun pakottavan lain vastaisia. Toimeenpanija voi lisäksi muuttaa testamentissa säätiön toiminnalle asetettuja määräyksiä, jos määräykset ovat sellaisia, että niitä tulisi tämän lain mukaan muuttaa. Perintökaaren ehdotetaan lisättäväksi säännöstestamenttisäätiön toimeenpanijanoikeudesta hakea kuolinpesään pesänselvittäjän määräämistä. Jos säätiön perustamista koskevaan määräykseen liittyen nostetaan moite-, tulkinta-, vahvistus-, mitättömyys- tai muu kanne tuomioistuimessa, oikeudenkäynnin hoitaminen kuuluu pesänselvittäjän tehtäviin.

Toimeenpanijan vastuulla ei ole tämän luvun 1 §:n 2 momentissa säädetty eli vaikka toimeenpanija allekirjoittaa perustamiskirjan, toimeenpanija ei ole säätiön perustaja ja siten henkilökohtaisesti vastuussa siitä, että testamentissa perustettavaksi määrätty varallisuus luovutetaan säätiölle.

Pykälän 3 momentin mukaan toimeenpanija voi luopua itsenäisen, rekisteröidyn säätiön perustamisesta, jos testamentissa säätiölle määrätty peruspääoma on ilmeisessä epäsuhteessa säätiön tarkoitukseen nähden. Epäsuhte säätiölle luovutettavan varallisuuden ja tarkoituksen välillä on voinut olla jo testamenttia laadittaessa, taikka testamentilla säätiölle luovutettavien varojen arvo on voinut vähentyä ajan kuluessa siten, että säätiötä perustettaessa säätiölle luovutettavilla varoilla ei ole tosiasiallista mahdollisuutta toteuttaa säätiön tarkoitusta. Testamentin tekijä on voinut määrätä säätiön tarkoituksen laajaksi, ja jos säätiölle luovutetuilla varoilla voidaan toteuttaa ainakin osatarkoitusta, ei peruspääoma lähtökohtaisesti ole ilmeisessä epäsuhteessa säätiön tarkoitukseen nähden. Jos säätiön tarkoitus on laaja, mutta säätiölle luovutettavat varat ovat epäsuhteessa testamentissa määrättyihin tarkoituksen toteuttamistapoihin, toimeenpanija voi muuttaa edellä 4 momentin mukaisesti toteuttamistapoja koskevia määräyksiä siten, että toteuttamistavat ovat oikeassa suhteessa säätiölle luovutettuihin varoihin nähden. Lähtökohtana toimeenpanijalla on testamenttimääräyksen toimeenpanossa 2 momentissa säädetty, jonka mukaan toimeenpanijan on huolellisesti toimien edistettävä testamentin tekijän tahdon toteutumista itsenäisen säätiön perustamiseksi.

Jos testamentissa säätiölle luovutettavat varat ovat siten epäsuhteessa säätiön tarkoitukseen, että säätiön perustamiselle ei ole edellytyksiä, toimeenpanija voi luovuttaa testamentatut varat samankaltaista tarkoitusta edistävälle toiselle säätiölle tai muulle yhteisölle, jonka omistajilla tai jäsenillä ei ole oikeutta yhteisön varojen jaossa. Tällaisia yhteisöjä ovat pääsääntöisesti ainakin yksityisoikeudellinen tai julkisoikeudellinen yhdistys, valtio, kunta, kuntaliitto, kirkko ja seurakunta. Toimeenpanijan on huolehdittava siitä, että testamentissa säätiölle määrätty varat luovutetaan hallinnoitavaksi sellaisen

yksikön alaisuuteen, että varojen testamentissa määrätty käyttötarkoitus säilyy. Varojen luovuttamisesta toiselle säätiölle tai yhteisölle on ilmoitettava Patentti- ja rekisterihallitukselle. Ilmoitusvelvollisuus koskee vain tilanteita, joissa testamentissa on määrätty itsenäisen, rekisteröidyn säätiön perustamisesta ja toimeenpanija luovuttaa rekisteröidyn säätiön sijasta varat toiselle yhteisölle.

Tämän luvun 1 §:n 4 momentinmukaisesti nimetyn johdon toimintavelvollisuus alkaa perustamiskirjan allekirjoittamisesta. Testamentissa perustettavaksi määrättylle säätiölle valitun hallituksen on huolehdittava siitä, että perustamiskirjassa säätiölle määrätty varallisuus luovutetaan säätiölle ja että säätiö ilmoitetaan Patentti- ja rekisterihallitukselle rekisteröitäväksi 9 §:ssä säädettyssä määräajassa. Hallituksen on huolehdittava tarvittavista lisäselvityksistä ja täydennyksistä säätiön rekisteröimiseksi.

Pykälän 4 momentissa säädetään toimeenpanijan oikeudesta poiketa testamentin tekijän testamentissa tai sen liitteenä olevissa säännöissä asettamista säätiötä koskevista määräyksistä. Säännös vastaa sisällöltään voimassa olevan lain 4 §:n 4 momenttia.

Pykälän 5 momentissa säädetään testamenttisäätiön toimeenpanijan oikeudesta saada kohtuullinen korvaus tehtävästään kuolinpesän varoista päältäpäin.

8 §. *Suoritus pääomasitoumuksesta.* Lakiin lisätään säännös peruspääomasitoumuksella säätiölle luovutettavan varallisuuden merkinnästä säätiön kirjanpidossa. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä. Pykälän 1 momentti sisältää oletettamassäännon, jonka mukaan peruspääomasitoumuksen perusteella säätiölle luovutettu omaisuus merkitään peruspääomaksi oman pääoman erään ”I Osake-, osuus- tai muu vastaava pääoma”, jollei perustamiskirjassa tai säännöissä muuta määrätä. Perustaja voi määrätä, että koko peruspääomasitoumus tai osa siitä merkitään muuhun oman pääoman erään. Perustamiskirjassa tai säännöissä voidaan esimerkiksi määrätä peruspääomasitoumus merkittäväksi perustettavaan rahastoon. Ehdotus vastaa voimassa olevaa käytäntöä. Pykälässä säädetään lisäksi uudemman yksityisiä yhteisöjä koskevan lainsäädännön mukaisesti mahdollisuudesta, että kirjanpitolaissa säädetään peruspääoman kirjaamisesta toisin.

Voimassa olevan lain mukaan säätiön peruspääoma tulee luovuttaa säätiölle ennen rekisteröintiä. Ehdotuksen mukaan perustamiskirjassa voidaan määrätä, että osa tai kaikki peruspääomasitoumuksesta luovutetaan säätiölle vasta säätiön rekisteröimisen jälkeen.

Pykälän 2momentin mukaan pääomasitoumus voidaan kuitata säätiöltä olevalla saamisella vain säätiön hallituksen suostumuksella, jollei perustamiskirjassa ole muuta määrätty. Hallituksen velvollisuutena on huolellisuusvelvoitteen mukaisesti arvioida, onko mahdollinen suostumus säätiön edun mukaista. Säännös vastaa voimassa olevaa uudemmaa yksityisiä yhteisöjä koskevaa sääntelyä. Voimassa olevassa säätiölaissa ei ole vastaavaa säännöstä.

Jos säätiö asetetaan konkurssiin, kuuluu peruspääomasitoumuksesta jäljellä oleva saaminen konkurssipesään. Ehdotuksessa ei ole nimenomaista säännöstä tästä, sillä peruspääomasitoumuksen kuulumista konkurssipesään pidetään vakiintuneena oikeustilana.

9 §. Säätiön rekisteröiminen. Ehdotus poikkeaa voimassa olevasta laista siten, että säätiön perustaminen ei edellytä perustamislupaa. Patentti- ja rekisterihallituksen tulee tarkastaa säätiötä rekisteröitäessä, onko säätiön perustamiselle lain 1 luvun mukaiset perusteet, sekä tarkastaa, sisältävätkö perustamiskirja ja säännöt lain edellyttämät vähimmäismääräykset. Patentti- ja rekisterihallituksen on rekisteröitävä lain mukaisesti perustettu säätiö rekisteriin. Itsenäisen säätiön perustaminen perusilmoituksella vastaa muita yksityisiä yhteisöjä koskevaa perustamismenettelyä.

Koska perustamislupamenettelystä luovutaan, rekisteröinnin määräaika on lyhennetty voimassa olevan lain 6 §:n 2 momentissa säädetystä. Pykälän 1 momentin mukaan säätiö tulee ilmoittaa rekisteröitäväksi kolmen kuukauden kuluessa perustamiskirjan allekirjoittamisesta. Kolmen kuukauden määräaika lasketaan siitä, kun kaikki perustajat ovat allekirjoittaneet perustamiskirjan.

Jos säätiötä ei ole ilmoitettu rekisteröitäväksi määräajassa tai rekisteröinnille ei ole kolmen kuukauden määräajan sisällä haettu Patentti- ja rekisterihallitukselta lisämääräaika, säätiön perustaminen raukeaa, jos säätiön perustamisesta on sovittu elossa olevien kesken. Jos säätiö halutaan tämän jälkeen perustaa, säätiön perustaminen edellyttää uuden perustamiskirjan laatimista ja allekirjoittamista sekä perustamistoimien suorittamista.

Rekisteröintiä koskevasta ilmoituksesta säädetään tarkemmin 13 luvussa ja uudessa säätiöasetuksessa. Säätiön rekisteröimistä koskevan perusilmoituksen yhteydessä hallituksen tulee tämän luvun 11 §:n 1 momentin 4 kohdan ja 13 luvun 4 §:n mukaisesti antaa Patentti- ja rekisterihallitukselle ilmoitus siitä, että perustamiskirjassa määrätty peruspääomasitoumuksen mukainen varallisuus on luovutettu säätiölle. Perusilmoituksessa annetaan ilmoitus vain siitä osasta peruspääomasitoumusta, joka on luovutettu säätiölle ennen säätiön perusilmoituksen allekirjoittamista. Ehdotus poikkeaa sisällöltään tältä osin voimassa olevan lain 6 §:n 2 momentin 2 kohdasta, jonka mukaan peruspääomana luovutettava varallisuus on luovutettava säätiölle kokonaisuudessaan ennen säätiön rekisteröimistä. Jos perustajalla on perustamiskirjan mukaan ollut oikeus luopua peruspääomasitoumuksesta ja perustaja on käyttänyt oikeuttaan hyväksi, hallituksen tulee toimittaa Patentti- ja rekisterihallitukselle selvitys perustajan käyttämästä oikeudesta luopua peruspääomasitoumuksesta sekä ilmoitus siitä varallisuudesta, mitä perustajat ovat luovuttaneet säätiölle ennen perusilmoituksen allekirjoittamista.

Johdon jäsenten toimikausi alkaa 1 §:n 4 momentin mukaan perustamiskirjan allekirjoittamisesta. Esityksen mukaan säätiölle valitun hallituksen velvollisuutena on huolehtia siitä, että perustettavan säätiön peruspääoma luovutetaan rekisteröitävälle säätiölle ja että säätiö ilmoitetaan rekisteröitäväksi. Ehdotus vastaa tältä osin voimassa olevaa säätiökäytäntöä.

Jos perustaja ei ole luovuttanut perustamiskirjassa antamansa peruspääomasitoumuksen mukaista varallisuutta määräajassa rekisteröitävälle säätiölle ja hallitus ei ole pidentänyt perustamiskirjassa määrättyä määräaika, eikä perustajalla ole oikeutta luopua peruspääomasitoumuksesta, hallitus voi ryhtyä toimenpiteisiin varallisuuden saamiseksi perustettavan säätiön omistukseen ja hallintaan. Hallitus voi huolellisuusperiaatteen mukaisesti arvioida, onko varallisuus saatavissa säätiölle perintäkeinoin ja onko perinnästä

aiheutuvat kulut saatavissa perustajalta tai maksettavissa muusta säätiön peruspääomas-
ta. Hallitus ja toimitusjohtaja voivat 13 §:n 3 momentin mukaan ryhtyä toimenpiteisiin
perustamiskirjassa määrätyn peruspääoman saamiseksi säätiölle ilman henkilökohtaista
kulukorvausriskiä. Perustaja, jonka viivästyminen on aiheuttanut perintätoimia, on vel-
vollinen korvaamaan perinnästä aiheutuneet kulut säätiölle.

Myös testamenttisäätiön osalta hallitus ja toimitusjohtaja voivat joutua ryhtymään perin-
tätöimiin varallisuuden saamiseksi säätiölle. Testamenttisäätiön toimeenpanija ei ole
perustaja, joka vastaa lähtökohtaisesti viivästyisestä aiheutuneista perintäkuluista. Jos
esimerkiksi kuolinpesä ei luovuta testamentattua varallisuutta säätiölle, perintätöimistä
aiheutuneista kustannuksista vastaa kuolinpesä. Jos varallisuuden luovutuksenviivästy-
minen on johtunut toimeenpanijasta riippuvista toimista, toimeenpanija vastaa aiheut-
tamistaan perintäkustannuksista. Esimerkiksi jos säätiölle testamentattu varallisuus on
luovutettu toimeenpanijalle, joka ei luovuta varallisuutta säätiölle, hallitus ja toimitus-
johtaja voivat joutua ryhtymään perintätöimiin toimeenpanijasta johtuvista syistä.

Pykälän 2 momentin mukaan Patentti- ja rekisterihallitus voi voimassa olevan lain 6 §:n
3 momenttia vastaavasti perustellusta syystä pidentää säätiön rekisteröintiä koskevan
perusilmoituksen tekemiselle säädettyä määräaika. Säätiön rekisteriin ilmoittaminen
voi viivästyä esimerkiksi, jos perustaja ei ole luovuttanut peruspääomasitoumuksen mu-
kaista peruspääomaa säätiölle ja hallitus on aloittanut perintätöimet peruspääoman saa-
miseksi säätiölle.

10 §. Testamenttisäätiön rekisteröintiä koskevan perusilmoituksen viivästyminen. Ehdo-
tuksen mukaan testamenttisäätiö on ilmoitettava rekisteröitäväksi kohtuullisessa ajassa
sen jälkeen, kun tuomioistuin on toimittanut Patentti- ja rekisterihallitukselle ilmoituk-
sen testamenttisäätiöstä taikka kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun toimeenpanija on
allekirjoittanut perustamiskirjan. Ehdotus vastaa kolmen kuukauden määräajan muutos-
ta lukuun ottamatta sisällöltään voimassa olevan lain 3 a §:n 3 momenttia ja 6 §:n
4 momenttia. Testamenttisäätiön perustamistoimet voivat viivästyä toimeenpanijan ja
hallituksen toimista riippumattomista syistä. Kohtuullinen aika lasketaan siitä, kun tes-
tamenttisäätiön toimeenpanijalla on tosiasiallinen mahdollisuus laatia ja allekirjoittaa
perustamiskirja.

Testamenttisäätiön toimeenpanija voi lähtökohtaisesti laatia ja allekirjoittaa perustamis-
kirjan vasta sen jälkeen, kun pesän selvittämiseen ja jakamiseen liittyvät toimet on saa-
tettu loppuun ja säätiölle tuleva varallisuus on riidattomasti tiedossa. Varojen saaminen
säätiölle voi poikkeuksellisesti viivästyä pesän selvittämiseen ja jakamiseen sekä pesä-
osuuden luovuttamiseen liittyvistä syistä sen jälkeenkin, kun toimeenpanija on allekir-
joittanut säätiön perustamiskirjan. Hallitus voi ryhtyä toimenpiteisiin varallisuuden
saamiseksi perustettavan säätiön omistukseen ja hallintaan, jos testamentissa perustetta-
vaksi määrätyn säätiön peruspääomaa ei ole luovutettu rekisteröitävälle säätiölle perus-
tamiskirjan allekirjoittamisen jälkeen. Hallituksen arvioitavana on ennen perintätöimiin
ryhtymistä, onko pesäosuuden luovutus tosiasiallisesti suoritettavissa rekisteröitävälle
säätiölle.

Pykälän 1 momentin mukaan, jos testamenttisäätiötä ei ole ilmoitettu rekisteröitäväksi edellä mainitun mukaisesti kohtuullisessa ajassa tuomioistuimen ilmoituksesta tai kolmen kuukauden kuluessa perustamiskirjan allekirjoittamisesta taikka Patentti- ja rekisterihallituksen antama rekisteröintiä koskeva määräajan pidennys on päättynyt, Patentti- ja rekisterihallitus voi asettaa uhkasakon toimeenpanijalle taikka hallituksen jäsenille tai tehdä hakemuksen tuomioistuimelle toimeenpanijan tai säätiölle valitun hallituksen tai sen jäsenen vaihtamiseksi. Momentilla selkeytetään voimassa olevan lain 3 a §:n 3 momenttia Patentti- ja rekisterihallituksen toimivaltuuksien osalta. Voimassa olevan lain 6 §:n 4 momentista poiketen Patentti- ja rekisterihallitus voi ehdotuksen mukaan asettaa uhkasakon myös testamentin toimeenpanijalle tehtävien suorittamisen tehosteeksi. Voimassa oleva laki ei ole mahdollistanut Patentti- ja rekisterihallitukselle muita keinoja toimeenpanijan laiminlyödessä tehtäviään, kuin asiasta ilmoituksen tekemisen käräjäoikeudelle. Lisäksi ehdotuksella laajennetaan mahdollisuutta erottaa säätiölle valittu hallitus tai hallituksen jäsen tehtävästään, jos rekisteröinti laiminlyödään. Voimassa olevan lain 14 §:n 2 momentti edellyttää jatkuvaa tai muuten törkeää lain tai sääntöjen vastaista toimintaa hallituksen jäsenen erottamiseksi. Ehdotuksen mukaan erottamisen perusteeksi riittää laissa asetettujen määräaikojen perusteeton laiminlyönti. Muutoksella varmistetaan Patentti- ja rekisterihallitukselle keinot puuttua toimeenpanijan ja hallituksen laiminlyönteihin ja varmistaa se, että testamenttisäätiö rekisteröidään viivytyksettä sen jälkeen, kun testamenttisäätiön rekisteröimisen edellytykset ovat olemassa.

Testamenttisäätiön toimeenpanijan vaihtamiseen sovelletaan ehdotetun 6 §:n 3 momentin mukaan, mitä perintökaareissa on säädetty pesänselvittäjän vapauttamisesta toimesta. Uhkasakon asettamiseen ja määräämiseen sovelletaan, mitä tämän lain 14 luvun 9 §:n 3 momentissa on säädetty.

Pykälän 2 momentin mukaan toimeenpanijan tai hallituksen jäsenen tai hallituksen vaihtamista koskeva päätös voidaan määrätä pantavaksi täytäntöön muutoksenhausta huolimatta. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä. Toimeenpanijan ja hallituksen jäsenen erottamista koskevan päätöksen lainvoimaiseksi saaminen voi muutoksenhaun johdosta kestää useita vuosia. Testamenttisäätiön tarkoituksen toteutuminen ja omaisuuden hoitaminen voi edellyttää välittömiä toimenpiteitä. Toisaalta perustetta siirtää testamenttisäätiön perustamista pelkästään perusteella, että henkilö vaihdetaan tuomioistuimen ratkaisulla tehtävien laiminlyönnin johdosta ja vaihtamisen peruste saataan muutoksenhakutuomioistuimen tarkasteltavaksi, ei ole. Muutoksenhaulla saattaa olla merkitystä toimeenpanijan ja hallituksen jäsenen maineeseen.

11 §. Rekisteröimisen edellytykset. Pykälässä säädetään säätiön rekisteröimisen edellytyksistä, jotka vastaavat osin voimassa olevassa laissa perustamisluvan saamiselle ja osin rekisteröimiselle asetettuja vaatimuksia.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan rekisteriviranomaiselle on toimitettava säätiön rekisteröimiseksi perusilmoitus, jonka sisällöstä säädetään tarkemmin tämän lain 13 luvussa ja uudessa säätiöasetuksessa. Säännös vastaa sisällöltään voimassa olevan lain 6 §:n 1 momenttia ja säätiöasetuksen 7 §:ää.

Momentin 2 kohdan mukaan perusilmoitukseen tulee liittää perustamiskirja alkuperäisenä tai viran puolesta oikeaksi todistettuna jäljennöksenä. Perustamiskirjassa tai sen liitteenä on toimitettava säätiön säännöt. Säännös vastaa sisällöltään voimassa olevan lain 5 §:n 1 momenttia. Rekisteriviranomainen tarkastaa ennen rekisteröintiä, että perustamiskirja ja sen liitteenä olevat säännöt on laadittu tämän lain mukaisesti.

Ehdotus poikkeaa voimassa olevan lain 5 §:n 1 momentista siten, että testamenttia, jossa säätiö on määrätty perustettavaksi, ei edellytetä toimitettavaksi rekisteriviranomaiselle rekisteröintivaiheessa. Jos säätiön perustamisesta on määrätty testamentissa, tuomioistuimien toimittaa Patentti- ja rekisterihallitukselle tiedon testamentista 6 §:n mukaisesti sen jälkeen, kun tuomioistuin on tehnyt toimeenpanijaa koskevan määräyksen. Ehdotuksen mukaan toimeenpanija laatii ja allekirjoittaa perustamiskirjan ja laatii tarvittaessa säännöt, joihin on kirjattu testamentissa säätiön perustamiseen liittyvät määräykset. Toimeenpanijan on 7 §:n 2 momentissa asetetun huolellisuusvelvoitteen mukaisesti varmistettava, että testamentissa säätiön perustamiseen liittyvät määräykset tuleva huomioduksi säätiön perustamiskirjassa ja säännöissä.

Momentin 3 kohdan mukaan säätiön rekisteröimiseksi on voimassa olevan lain 5 §:n 1 momenttia vastaavasti toimitettava Patentti- ja rekisterihallitukselle selvitys siitä, että testamentti on saanut lainvoiman. Selvityksenä voidaan toimittaa voimassa olevan käytännön mukaisesti esimerkiksi tuomioistuimen todistus siitä, että testamenttia ei ole moitittu tai lainvoimainen tuomioistuimen tuomio testamenttia koskevasta oikeudenkäynnistä.

Säätiön rekisteröiminen edellyttää momentin 4 kohdan mukaan, että hallitus ja toimitusjohtaja vakuuttavat, että perustaminen on suoritettu tämän lain mukaisesti. Vakuutus sisältää voimassa olevan lain 6 §:n 2 momentin 2 ja 3 kohdan mukaisen vakuutuksen ja selvityksen siitä, että säätiölle määrätty varallisuus on hallituksen huostassa. Vakuutus annetaan siitä varallisuudesta, joka perustamiskirjassa on määrätty luovutettavaksi säätiölle ennen rekisteröintiä. Jos säätiölle ei ole valittu toimitusjohtajaa, vakuutuksen antaa hallitus.

Rekisteröiminen edellyttää lisäksi momentin 5 kohdan mukaan, että rekisteriviranomaiselle toimitetaan tilintarkastajanlausunto siitä, onko säätiölle perustamiskirjassa määrätty omaisuus, joka perustamiskirjan mukaan tulee luovuttaa säätiölle ennen säätiön rekisteröintiä, luovutettu säätiölle. Siltä osin, kun peruspääomasitoumus on perustamiskirjassa sovittu luovutettavaksi säätiölle säätiön rekisteröimisen jälkeen, käy tilintarkastaja myöhempien tilintarkastusten yhteydessä läpi, että perustamiskirjan määräyksiä on noudatettu. Hallituksen ja toimitusjohtajan vakuutus ja tilintarkastajan lausuntosisältävät vakuutuksen ja lausunnon myös siitä, että säätiölle peruspääomasitoumuksessa määrätty kiinteä omaisuus on luovutettu maakaaren säännösten mukaisella luovutuskirjalla säätiölle. Ehdotus poikkeaa voimassa olevan lain 6 §:n 2 momentin 3 kohdasta siten, että rekisteriviranomaiselle ei perusilmoituksen yhteydessä edellytetä toimitettavan oikeaksi todistettua jäljennöstä kiinteän omaisuuden luovutuskirjasta.

Pykälän 2 momentin mukaan säätiön rekisteröiminen edellyttää edellä 1 momentissa säädettyjen asiakirjojen ja tietojen toimittamisen lisäksi, että säätiöllä on 1 luvussa

säädetyt perustamisen edellytykset. Ehdotuksen 1 luvun 2 §:ssä on säädetty säätiön tarkoituksesta ja 3 §:ssä rekisteröintiä seuraavalle kolmelle vuodelle laadittavasta toiminnan rahoitussuunnitelmasta. Voimassa olevan lain mukaan perustamisen edellytykset on tarkastettu perustamislupavaiheessa, josta ehdotuksessa on luovuttu.

12 §. Rekisteröimisen oikeusvaikutukset. Pykälän 1 momentin mukaan säätiö syntyy rekisteröimisellä. Rekisteröity säätiö on oikeuskelpoinen ja oikeustoimikelpoinen oikeushenkilö. Rekisteröity säätiö voi saavuttaa nimiinsä oikeuksia, tehdä sitoumuksia sekä kantaa ja vastata. Säännös vastaa sisällöltään voimassa olevan lain 8 §:n 1 momenttia.

Pykälän 2 momentin mukaan perustamiskirjan allekirjoittamisen jälkeen ennen rekisteröintiä tehdyistä toimita aiheutuneet velvoitteet siirtyvät automaattisesti perustetulle säätiölle rekisteröimisellä. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä. Muutos vastaa uudempaa yksityisiä yhteisöjä koskevaa sääntelyä rekisteröinnin oikeusvaikutuksista. Momentissa säädetään lisäksi uudempaa yksityisiä yhteisöjä koskevaa sääntelyä vastaavasti, että enintään vuosi ennen perustamissopimuksen allekirjoittamista tehdystä toimita aiheutuneet velvoitteet siirtyvät säätiölle rekisteröimisellä, jos ne on mainittu perustamissopimuksessa.

Pykälän 3 momentissa säädetään uudempaa yksityisiä yhteisöjä koskevaa sääntelyä vastaavasti siitä, että sen jälkeen, kun säätiö on rekisteröity, perustaja ei voi vapautua peruspääomasitoumuksesta ja saada jo luovutettua peruspääomaa takaisin, vaikka perustamiseen liittyvä ehto ei ole toteutunut. Perustaja on voinut asettaa perustamiseen liittyvän ehdon perustamiskirjassa tai muutoin. Perustamiseen liittyvä ehto voi koskea esimerkiksi säätiön tarkoituksen sisältöä, perustajien lukumäärää tai peruspääoman kokonaismäärää, jota perustaja on edellyttänyt osallistuakseen itse säätiön perustamiseen. Momentin sääntelyllä suojataan kolmannen luottamusta rekisteröinnin pysyvyyteen. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä.

13 §. Toiminta ennen rekisteröintiä. Pykälän 1 momentin mukaan ennen rekisteröintiä säätiö ei voi hankkia oikeuksia eikä tehdä sitoumuksia. Säätiö ei myöskään voi olla ennen rekisteröintiä asianosaisena tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa. Säännös vastaa sisällöltään voimassa olevaa oikeutta.

Pykälän 2 momentissa säädetään voimassa olevan lain 8 §:n 2 momenttia vastaavasti, että ennen säätiön rekisteröintiä toimesta päättäneet ja toimeen osallistuvat vastaavat toimesta yhteisvastuullisesti. Momentissa viitataan selkeyden vuoksi 12 §:n 2 momenttiin, jonka mukaan perustamiskirjan jälkeen tehdyistä ja perustamissopimuksessa yksilöidystä, enintään vuosi ennen perustamissopimuksen allekirjoittamista tehdyistä toimita aiheutuneet velvoitteet siirtyvät rekisteröinnillä säätiölle.

Pykälän 3 momentissa säädetään uudempaa yksityisiä yhteisöjä koskevaa sääntelyä vastaavasti hallituksen ja toimitusjohtajan oikeudesta ilman henkilökohtaista vastuuta käyttää puhevaltaa säätiön perustamiseen liittyvissä asioissa. Hallituksen jäsenet ja toimitusjohtaja eivät ole henkilökohtaisessa vastuussa peruspääoman perimisestä aiheutuneista kustannuksista. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä. Säännös ei poista hallituksen jäsenen ja toimitusjohtaja 10 luvun mukaista vahingonkorvausvastuuta, jos

toimilla on aiheutettu tahallisesti tai huolimattomuudesta vahinkoa säätiölle tai kolmannelle.

14 §. Oikeustoimet rekisteröimättömän säätiön kanssa. Pykälässä säädetään uudempaa yksityisiä yhteisöjä koskevaa sääntelyä vastaavasti oikeustoimista rekisteröimättömän säätiön kanssa. Säätiön sopimuskumppanilla on oikeus vetäytyä sopimuksesta, jos rekisteröintiä ei ole haettu määräajassa tai jos rekisteröinti on evätty. Osapuolten kesken voidaan vetäytymisen mahdollisuudesta sopia toisin. Jos sopimuskumppani ei tiennyt sopimusta tehtäessä, että säätiötä ei vielä ollut rekisteröity, voi hän vetäytyä sopimuksesta rekisteröimiseen asti. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä.

15 §. Perustamisen raukeaminen. Pykälän 1 momentti vastaa voimassa olevan lain 6 §:n 3 momenttia säätiön perustamisen raukeamisesta, jos säätiötä ei ole ilmoitettu rekisteröitäväksi määräajassa tai jos säätiön rekisteröiminen on evätty.

Pykälän 2 momentissa säädetään testamenttisäätiötä koskevasta poikkeuksesta. Testamenttisäätiön perustaminen ei raukea rekisteröinnille laissa säädetyn määräajan ylittymisen seurauksena. Säännös vastaa voimassa olevan lain 6 §:n 3 ja 4 momentin sisältöä. Testamenttisäätiön rekisteröimisen viivästymisen seuraamuksista on säädetty 10 §:ssä.

Pykälän 3 momentti vastaa sisällöltään voimassa olevan lain 6 §:n 7 momenttia ja käytäntöä hallituksen velvollisuudesta palauttaa perustettavalle säätiölle luovutettu varallisuus perustajille, jos perustaminen raukeaa. Velvollisuus koskee myös toimitusjohtajaa, joka voidaan valita jo säätiötä perustettaessa. Palautettavasta määrästä voidaan vähentää tavanomaiset kulut, mitä säätiön perustamisesta on aiheutunut, kuten viranomaismaksut, maksut säätiön rekisteröimisen edellyttävistä todistuksista tai asiakirjojen laatimisesta, tai mitä peruspääoman perimisestä tai varallisuuden hoitamisesta on säätiölle aiheutunut. Jos perustajat ovat sitoutuneet perustamiskirjassa muihin ennen rekisteröintiä aiheutuneisiin kuluihin, voidaan tällaiset kulut vähentää myös palautettavasta määrästä.

II OSA. Hallinto, tilinpäätös, toimintakertomus ja tilintarkastus

6.1.3 3 Luku. Säätiön hallinto ja edustaminen

Luvussa säädetään hallituksesta, toimitusjohtajasta ja hallintoneuvostosta sekä säätiön edustamisesta. Luvun 1 §:ssä määritetään säätiön johto, 2 §:ssä hallituksen yleiset tehtävät, 3–6 §:ssä säädetään hallituksen päätöksenteosta, 7 §:ssä tehtävien siirtämisestä, 8–12 §:ssä hallituksen kokoonpanosta, valinnasta ja toimikaudesta, 13–15 §:ssä jäsenen eroamisesta, erottamisesta ja hallituksen täydentämisestä, 15–20 §:ssä toimitusjohtajasta, 21–24 §:ssä hallintoneuvostosta, 25 ja 26 §:ssä edustamisesta sekä edustamisoikeuden rajoituksista ja 27 §:ssä edustajan toimen sitovuudesta.

Olennaisia muutoksia voimassa olevaan lakiin nähden ovat säätiöoikeudellisen vastuun kantavan johdon ja sen tehtävien määrittäminen laissa, toimitusjohtaja-toimielimen

sääntely, yhteisöjäsenyyden mahdollistaminen toimielimen jäsenenä sekä luvun sääntelyn rakentaminen olettamasaäntöjen mukaiselle sääntelylle ja samalla pakottavan ja tahdonvaltaisen lainsäädännön rajan selkeyttäminen.

Luvussa säännellään säätiön johtoon kuuluvat toimielimet toimielin kerrallaan. Säätiön johdon muodostavat hallitus, toimitusjohtaja ja hallintoneuvosto. Erityislaeissa voi olla erityisiä säännöksiä säätiön johtoon kuuluvista tahoista. Esimerkiksi yliopistolain (558/2009) 23 §:ssä säädetään säätiöyliopiston toimielimistä.

Luvussa säännellyistä johtoon kuuluvista toimielimistä ainoa pakollinen toimielin on voimassa olevaa lakia vastaavasti hallitus. Jos säätiöllä on hallintoneuvosto, sen kokoonpanosta, toimikaudesta ja valintatavasta on määrättävä säännöissä. Hallintoneuvostossa on aina oltava vähintään viisi jäsentä. Jollei säännöissä muuta määrätä, hallintoneuvosto nimeää hallituksen jäsenet. Ehdotuksen mukaan hallituksessa on aina oltava vähintään kolme jäsentä, mikä vastaa voimassa olevaa lakia. Jos säätiöllä ei ole hallintoneuvostoa, hallitus täydentää itse itseään, jollei säännöissä määrätä muuta. Hallitus nimeää toimitusjohtajan. Toimitusjohtajan nimeämistä ei voi siirtää hallintoneuvostolle tai muulle taholle. Koska hallituksen tehtävänä on valvoa toimitusjohtajan toimintaa, toimitusjohtaja ei voi olla hallituksen puheenjohtaja. Hallituksen ja toimitusjohtajan välinen tehtäväjako perustuu uudempaa yksityisiä yhteisöjä koskevaan lainsäädäntöön.

Ehdotus lähtee siitä, että säätiön hallintoneuvoston ja hallituksen jäseneksi voidaan valita myös yhteisömuotoinen jäsen, jos säännöissä niin määrätään. Säätiön toimitusjohtajaksi voidaan valita yhteisö voimassa olevan säätiökäytännön mukaisesti, jollei säännöissä ole nimenomaisesti kielletty yhteisön valitsemista toimitusjohtajaksi. Jos toimielimen jäsenenä tai toimitusjohtajana toimii yhteisö, sen on nimettävä päävastuullinen hallituksen jäsen tai toimitusjohtaja, johon sovelletaan pääosin toimielimen jäsentä tai toimitusjohtajaa koskevia säännöksiä. Päävastuullinen hallituksen jäsen tai toimitusjohtaja on yhdessä hallituksen jäsenenä tai toimitusjohtajana toimivan yhteisön kanssa vastuussa toimillaan mahdollisesti aiheuttamasta vahingosta.

Ehdotus poikkeaa voimassa olevasta laista siten, että ehdotuksessa säätiön hallituksen ja hallintoneuvoston päätöksenteko sekä jäsenten oikeudet, velvollisuudet ja vastuut säännellään yksityiskohtaisemmin kuin voimassa olevassa laissa. Näiltä osin ehdotuksen periaatteet vastaavat uudempaa yhteisölainsäädäntöä. Lisäksi ehdotetaan toimitusjohtaja-toimielimestä nimenomaisia säännöksiä, jotka vastaavat vähäisin poikkeuksin uudempaa yhteisölainsäädäntöä. Ehdotus poikkeaa voimassa olevasta laista siten, että säännöissä ei voi määrätä sellaisista toimielimistä, joilla olisi lain tai sääntöjen perusteella toimivaltaa ja vastuuta uuden lain mukaan hallitukselle, hallintoneuvostolle tai toimitusjohtajalle kuuluvissa tehtävissä. Muutosten tarkoituksena on selventää ja tarpeellisin osin yhdenmukaistaa säätiöiden hallintorakenteita.

Ehdotetun voimaannanolain 6 ja 7 §:n mukaan olemassa olevan säätiön on ilmoitettava rekisteröitäväksi sellaiset säännöissä määrätyt toimielimet, joihin on tarkoitus soveltaa uuden lain säännöksiä hallintoneuvostosta ja toimitusjohtajasta. Säätiössä lain voimaantullessa oleva johtaja voidaan ilmoittaa uuden lain mukaiseksi toimitusjohtajaksi vain hänen suostumuksellaan, koska mahdollista työsuhdetta ei voida muuttaa toimielin-suhteeksi ilman johtajan suostumusta.

Luvun säännökset poikkeavat voimassa olevan lain säätiön hallintoa koskevasta 2 luvusta myös pykäläjaottelun osalta. Ehdotettu lainsäädäntötekniikka vastaa uudempaa yhteisöoikeudellista sääntelyä siltä osin kuin tarvittava sääntely on sisällöltään samanlaista. Voimassa olevaan lakiin verrattuna ehdotus perustuu pakottavan vähimmäissääntelyn sijasta olettasäännöille, joita sovelletaan, jollei säätiön säännöissä muuta määrätä. Olettasääntöihin on pyritty kirjaamaan voimassa olevan säätiökäytännön sisältö ja uudemman yksityisiä yhteisöjä koskevan lainsäädännön kehitys. Hallintoa koskevia pykäläiä on monelta osin täsmennetty ja tarkennettu voimassa olevaan lakiin nähden.

1 §. Säätiön johto. Pykälässä määritetään säätiön johtoon kuuluvat toimielimet, joihin sovelletaan muun muassa 1 luvun 4 §:ssä säädettyä lojaliteetti- ja huolellisuusvelvoitetta.

Ehdotus vastaa sisällöltään voimassa olevan lain 9 §:n 1 momenttia siten, että säätiöllä on aina oltava hallitus. Hallitus on pakollinen toimielin kaikissa säätiöissä. Säätiön johtoon voi kuulua myös toimitusjohtaja ja hallitusta valvova hallintoneuvosto. Säätiön perustajat päättävät säätiötä perustettaessa tarkoituksenmukaisesta hallintorakenteesta. Hallintorakennetta voidaan myöhemmin muuttaa normaalin sääntömuutoksen tavoin, jos se toiminnan muuttuessa tai muusta syystä katsotaan tarkoituksenmukaiseksi.

Tämän luvunhallintoneuvostoa koskevia normeja sovelletaan toimielimeen, joka säätiössä on nimetty hallintoneuvostoksi siirtymäsäännösten 7 § huomioiden. Jos säätiöllä on hallintoneuvosto, toimielimestä on aina oltavajäsenten lukumäärää, toimikautta ja nimitämistapaa koskevat määräykset säännöissä. Jos säännöissä määrätään hallintoneuvostosta, säätiöllä on oltava hallintoneuvosto. Voimassa olevassa laissa ei ole säännöksiä hallintoneuvostosta, mutta säännöissä on käytännössä voitu rakentaa voimassa olevan lain 10 a §:n perusteella luvun hallintoneuvostoa vastaava toimielin.

Säätiössä voi olla toimitusjohtaja, josta ei edellytetä olevan määräyksiä säännöissä. Jos toimitusjohtajasta on määräykset säännöissä, hallitus voi harkita, jollei säännöissä muuta määrätä, valitaanko säätiölle toimitusjohtaja. Voimassa olevan lain aikana epäselvänä on pidetty sitä, voiko säätiöllä olla toimitusjohtaja-toimielin vai onko säätiön johtaja aina työsuhteinen toimihenkilö. Ehdotuksella selvennetään oikeustilaa siten, että uuden lain mukainen toimitusjohtaja on aina toimielin eikä työsuhteessa säätiöön oleva. Toimitusjohtaja ei siten kuulu ilman erillistä sopimusta työoikeudellisen lainsäädännön soveltamisen piiriin. Säännöksiä sovelletaan lain voimaantullessa rekisteröidyn säätiön johtajaan, jos hänet rekisteröidään uuden lain mukaiseksi toimitusjohtajaksi voimaantulon 6 §:n mukaisesti. Ilmoitus edellyttää hallituksen ja johtajan suostumusta. Ilmoituksen rekisteröinnin jälkeen johtajaan sovelletaan uuden lain toimitusjohtaja-toimielintä koskevia säännöksiä. Uudessa laissa tarkoitettujen toimitusjohtajan oikeudet ja velvollisuudet määritetään tämän lain säännösten lisäksi mahdollisesti erikseen tehtävässä toimitusjohtajasopimuksessa, johon sovelletaan yleisiä sopimusoikeuden periaatteita. Säätiöllä voi voimassa olevan oikeuden mukaisesti olla johtavana toimihenkilönä myös asiamies, toiminnanjohtaja tai vastaava, joka on työsuhteessa säätiöön ja joka ei kuulu tässä pykälässä tarkoitettuun säätiön johtoon, eikä ole säätiön toimielin.

Ehdotus poikkeaa sisällöltään voimassa olevan lain 10 a §:stä siten, että pykälässä on määritelty säätiön johtoon kuuluvat toimielimet tyhjentävästi. Säätiössä voi edelleen olla sääntömääräisiä tai johtoon kuuluvientoimielinten perustamia, pysyviä tai tilapäisiä toimikuntia, valiokuntia, johtoryhmiä, asiantuntijaelimiä sekä muita työryhmiä (myöhemmin yleisesti ”elin”), jotka hoitavat säännöissä tai johtoon kuuluvan toimielimen päätöksellä määrättyjä tehtäviä, ja joiden valvonnasta hallintoneuvosto, hallitus tai toimitusjohtaja on vastuussa. Tällaiset kollektiiviset elimet ovat pääsääntöisesti johtoon kuuluvaa toimielintä avustavia, päätöksentekoa valmistelevia tai täytäntöönpanevia elimiä, joilla ei ole itsenäistä päätösvaltaa säätiötä koskevissa asioissa, eikä niille voi siirtää johtoon kuuluvan toimielimen lakisäateisiin tehtäviin liittyvää vastuuta.

Ehdotuksen mukaan hallituksen alaisen elimen tehtävänä voi edelleen olla hallituksen vastuulle kuuluvien tehtävien ja päätettävien asioiden valmisteleva ja säätiön toimintaan liittyvissä juoksevilla asioissa päätöksenteko. Esimerkiksi sijoitusvaliokunnan tehtävänä voi olla säätiön sijoitusstrategian valmisteleva, sijoitusympäristöä koskevien muutosten seuraaminen ja raportointi hallitukselle sekä hallituksen vahvistaman sijoitusstrategian täytäntöönpano eli yksittäisten sijoituspäätösten tekeminen. Apurahavaliokunnan tehtävänä voi esimerkiksi olla apurahastrategian valmisteleva ja hallituksen vahvistaman strategian toteuttaminen vahvistetun budjetin puitteissa eli yksittäisistä apurahoista päättäminen vuosittain budjetin, sääntöjen, strategian sekä hallituksen antamien muiden ohjeiden ja määräysten mukaisesti.

Toisaalta ehdotuksessa selvennetään sitä, että vaikka valmistelu- ja täytäntöönpanotehtäviä jaettaisiin säännöissä määrätyille säätiön elimille, säätiön hallitus vastaa tällaisten elinten ohjauksesta ja valvonnasta. Jos säätiöllä on hallintoneuvosto, myös sillä voi olla ohjaus- ja valvontavastuu. Tällaisten elinten jäsenet eivät ole ehdotuksen 10 luvun 1 §:n mukaisessa säätiöoikeudellisessa vahingonkorvausvastuussa tehtävässään aiheuttamastaan vahingosta. Elinten jäsenten vahingonkorvausvastuu voi perustua vahingonkorvauslakiin taikka säätiön ja elimen jäsenen väliseen sopimukseen. Sama koskee muutoin sopimussuhteen perusteella säätiön tehtäviä hoitavaa henkilöä, joka ei ole säätiön työsuhhteessa. Elimen jäsen tai toimihenkilö voi olla työsuhteen perusteella vahingonkorvauslain 4 luvun mukaisessa työntekijän vahingonkorvausvastuussa aiheuttamastaan vahingosta. Vahingonkorvauslain 5 luvun 1 §:n (509/2004) nojalla taloudellinen vahinko korvataan vain poikkeuksellisesti eli vain silloin, jos se on aiheutettu rikollisella teolla, julkista valtaa käytettäessä tai jos siihen on erittäin painava syy. Vahingonkorvauslain rajoittavista säännöksistä johtuen, jos elimen jäsenten ja säätiön välillä ei ole sovittu vahingonkorvausvastuusta, elinten jäseniä voi olla vaikea saada korvausvelvolliseksi heidän aiheuttamastaan vahingosta. Jos hallitus on laiminlyönyt elimen ohjauksen ja valvonnan, hallitus voi olla vahingonkorvausvastuussa elimen jäsenten säätiölle tai kolmannelle aiheuttamasta vahingosta.

Ehdotuksen mukaan hallituksen vastuulla on se, että sen alaisten elinten toiminta on ohjeistettu asianmukaisesti ja että työskentelystä ja päätöksenteosta toimitetaan riittävä ja oikea-aikainen raportointi hallitukselle. Elimille voidaan delegoida hallituksen yleistöimivaltaan perustuvaa päätösvaltaa, mutta hallituksella on valvontavastuu siitä, että elimille osoitetut tehtävät hoidetaan lain, sääntöjen sekä hallituksen päätösten ja ohjeiden

mukaisesti. Mikä yksittäinen asia on siten merkittävä säätiön toiminnassa, että operatiivista päätösvaltaa käyttävä elin ei voi tehdä säätiötä sitovaa päätöstä, riippuu käytännössä yksittäistapauksessa muun muassa päätettävänä olevan asian taloudellisesta ja periaatteellisesta merkityksestä, asian luonteesta, säätiön koosta, varallisuudesta ja toiminnan luonteesta. Ehdotuksen mukaan hallitus voi aina ottaa päätettäväkseen sen alaisen elimen käsiteltävänä olevan asian.

Jos säätiöllä on toimitusjohtaja, osa edellä mainituista tehtävistä voi olla toimitusjohtajan yleistöimivaltaan kuuluvia. Se, mikä yksittäisessä säätiössä kuuluu toimitusjohtajan yleistöimivaltaan ja vastuulle, riippuu useista seikoista, kuten säätiön tarkoituksesta, koosta, varallisuudesta ja toiminnan luonteesta. Jos toimitusjohtajan apuna on sen tehtävien hoitamisessa elimiä, toimitusjohtajan on valvottava, että sen alaisten elinten toiminta on järjestetty lain, sääntöjen sekä hallituksen ja toimitusjohtajan päätösten ja ohjeiden mukaisesti. Toimitusjohtajan apuna voi olla muun muassa johtoryhmä, joka koostuu säätiöorganisaation johtajista ja jonka tehtävänä voi olla esimerkiksi avustaa toimitusjohtajaa säätiön operatiivisen toiminnan hoitamisessa ja valvonnassa. Johtoryhmällä, niin kuin edellä mainituilla valiokunnilla, ei ole säätiössä säätiöoikeudellista asemaa, eivätkä elinten jäsenet ole pelkästään kyseisen elimen jäsenenä säätiöoikeudellisessa vahingonkorvausvastuussa.

Voimassa olevan lain 10 a §:n nojalla säätiön säännöissä voidaan määrätä, että päättämisvaltaa säätiössä käyttää hallituksen ohella säännöissä määrättyissä asioissa muukin toimielin taikka hallituksen jäsen tai säätiön toimihenkilö. Tällainen elin tai toimihenkilö on voimassa olevan lain 12 a §:n mukaisesti säätiöoikeudellisessa vahingonkorvausvastuussa tehtävässään aiheuttamastaan vahingosta. Jos ennen uuden lain voimaantuloa rekisteröidyissä säännöissä on määrätty voimassa olevan lain 10 a §:n mukaisesta toimielimestä tai toimihenkilöstä, tällaiseen elimeen ja henkilöön sovelletaan voimaantulolain 8 §:n mukaan uuden lain vahingonkorvausvelvollisuutta koskevaa 10 luvun 1 §:ää.

2 §. Hallituksen yleiset tehtävät. Pykälän 1 momentissa määritetään hallituksen yleiset tehtävät. Voimassa olevan lain 10 §:n 2 momenttia vastaavasti hallitus vastaa säätiön hallinnosta ja sen toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä. Hallitus vastaa siitä, että säätiö toteuttaa säännöissä määrättyä tarkoitustaan ja että tarkoituksen toteuttamiselle on säätiössä rakennettu säätiön toiminnan koko ja luonne sekä käytettävissä olevat varat huomioiden toimiva organisaatio. Hallituksella on toimivalta kaikissa niissä asioissa, joita ei ole lain nojalla tai sääntöjen määräyksellä nimenomaisesti siirretty hallintoneuvostolle tai toimitusjohtajalle. Jos säätiössä ei ole toimitusjohtajaa, vastaa hallitus myös toimitusjohtajan tehtävistä. Hallitus voi sinänsä delegoida tehtäviään toimitusjohtajalle, perustamilleen kollektiivisille elimille taikka työntekijöille normaalien yhteisöjä koskevien delegointiperiaatteiden mukaisesti. Hallituksen tulee kuitenkin huolehtia toiminnan asianmukaisesta ohjeistamisesta, raportointi- ja seurantajärjestelmien luomisesta ja toiminnan valvonnasta toiminnan asianmukaiseksi järjestämiseksi.

Ehdotus poikkeaa voimassa olevasta laista kirjanpidon ja varainhoidon järjestämisen ja valvonnan osalta. Voimassa olevan lain mukaan hallituksen tehtävänä on sekä kirjanpidon ja varainhoidon järjestäminen että valvonta, jollei säännöissä ole määrätty kirjanpidon ja varainhoidon järjestämiseen liittyvää tehtävää säätiön johtajalle tai muulle

taholle. Ehdotuksen mukaan hallituksen vastuulla on kirjanpidon ja varainhoidon valvonnan järjestämisestä huolehtiminen. Toimitusjohtajan tehtävänä on huolehtia siitä, että kirjanpito on lain mukainen ja varainhoito luotettavalla tavalla järjestetty. Jos säätiöllä ei ole toimitusjohtajaa, vastaa hallitus myös lakiehdotuksen mukaan toimitusjohtajalle kuuluvasta kirjanpidon ja varainhoidon luotettavasta järjestämisestä. Hallitus voi mainitussa tilanteessa delegoida kirjanpidon ja varainhoidon järjestämisen säätiön toimihenkilölle, mutta hallitus vastaa siitä, että kirjanpito on lain mukainen ja varainhoito luotettavalla tavalla järjestetty. Ehdotus vastaa yhtiölainsäädännön säännöksiä hallituksen ja toimitusjohtajan välisestä tehtäväjaosta.

Ehdotus poikkeaa voimassa olevan lain 10 §:n 2 momentista siten, että ehdotuksessa ei nimenomaisesti säädetä siitä, miten hallituksen on sijoitettava säätiön varat. Voimassa olevan lain mukaan hallituksen on erityisesti huolehdittava siitä, että säätiön varat sijoitetaan varmalla ja tuloa tuottavalla tavalla. Ehdotuksen mukaan hallitus vastaa siitä, että varainhoidon valvonta on asianmukaisesti järjestetty. Ehdotetun 1 luvun 5 §:n mukaan sijoitustoiminnan on oltava suunnitelmallista ja säätiöllä on oltava toimintamuotojen rahoittamiseksi harjoitettavaa sijoitustoimintaa varten kirjallinen sijoitussuunnitelma. Ehdotus vastaa sijoitustoiminnan osalta voimassa olevaa oikeustilaa siten, että hallituksen ei edellytetä tekevän yksittäisiä sijoituspäätöksiä, vaan sijoitustoiminnan hoitaminen, yksittäisten sijoituspäätösten tekeminen voi kuulua toimitusjohtajan, ulkopuolisen varainhoitajan, hallituksen alaisen elimen tai säätiön toimihenkilön tehtäviin. Hallituksen tehtävänä on aina vähintään 1 luvun 5 §:ssä säädetyn sijoitussuunnitelman vahvistaminen, sen ajantasaisuuden seuraaminen ja sijoitustoimintaan liittyvien asianmukaisten valvontajärjestelmien luominen.

Hallitus vastaa ehdotuksen mukaa siitä, että säätiöllä on kussakin tilanteessa asianmukainen sijoitusstrategia ja että sijoitusstrategian noudattamiseksi säätiöllä on asianmukaiset valvontajärjestelmät. Jos säätiöllä on tässä laissa tarkoitettu toimitusjohtaja, hän vastaa varsinaisesta sijoitustoiminnasta. Ehdotus muuttaa tältä osin hallituksen vastuuta sijoitustoiminnan järjestämisessä. Jos säätiössä ei ole toimitusjohtajaa, vastaa hallitus myös varsinaisesta sijoitustoiminnasta. Vaikka hallitus voi delegoida sijoitustoimintaan liittyviä tehtäviä säätiön toimihenkilölle, vastuuta toiminnasta ei voi siirtää toimihenkilölle jo senkin vuoksi, että tällaisen toimihenkilön vahingonkorvauslakiin perustuva korvausvastuu on huomattavasti rajatumpi kuin säätiön hallituksen jäsenten ja säätiölaissa tarkoitetun toimitusjohtajan vastuu. Ehdotus selkeyttää tehtävä- ja vastuunjakoa hallituksen, toimitusjohtajan ja säätiön toimihenkilöiden kesken.

Ehdotuksessa hallituksen tehtävät on säännelty yleisluontoisella tavalla. Säätiöt ja niiden toimintaympäristöt voivat olla hyvin erilaisia, joten laissa ei voida säännellä hallituksen tehtäviä kovin yksityiskohtaisesti. Hallituksen tosiasialliset tehtävät saattavat muuttua myös ajan kuluessa ja säätiötoiminnan kehittyessä. Esimerkiksi säätiöiden toiminnan kasvaessa ja siirtyessä perinteisestä apurahatoiminnasta laajan palvelutoiminnan tuottamiseen, hallituksen tosiasialliset tehtävät ovat muuttuneet yksittäisten varainkäyttöä koskevien päätösten tekemisestä säätiötoiminnan strategian luomiseen sekä toiminnan valvonnan järjestämiseen. Ehdotus mahdollistaa hallituksen tehtävien kehittämisen ajan kuluessa ja toimintaympäristön muuttuessa.

Pykälän 2 momentin mukaan hallitus tai sen jäsen ei saa noudattaa säätiölain tai säätiön sääntöjen vastaista pätemätöntä päätöstä. Säännös vastaa voimassa olevan lain 10 §:n 1 momentin periaatetta.

3 §. *Hallituksen päätöksenteko.* Pykälässä säädetään säätiön päätöksenteon järjestämisestä, päätöksenteon vähimmäisvaatimuksista sekä ilman muodollista kokousta tehtävästä päätöksenteosta. Säännös koskee tämän luvun 24 §:n mukaan myös hallintoneuvoston kokouksia.

Pykälän 1 momentin mukaan päätökseksi tulee mielipide, jota on kannattanut enemmän kuin puolet läsnä olevista jäsenistä, jollei tässä laissa tai säännöissä edellytetä suurempaa määräenemmistöä. Ehdotus vastaa voimassa olevan lain 11 §:n 1 momentin 2 kohta. Ehdotuksen mukaan enemmistön laskennassa ei oteta huomioon esteellistä jäsentä, joka ei voi olla 4 §:n mukaan läsnä asiasta päätettäessä. Ehdotus vastaa tältä osin voimassa olevaa lakia. Ehdotus vastaa rekisteriviranomaisen käytäntöä siten, että säännöissä voidaan määrätä vain suuremmasta päätöksentekoenemmistöstä. Ehdotuksessa ei muuteta periaatetta, että jokaisella jäsenellä on yksi ääni eli myös yhteisöjäsenellä on asiasta päätettäessä yksi ääni.

Ehdotus poikkeaa voimassa olevasta laista siten, että vaalitavasta säännellään olettamassäänöllä erikseen laissa. Pykälän 2 momentin mukaan vaaleissa tulevat valituiksi eniten ääniä saaneet, jollei säännöissä ole muuta määrätty. Voimassa olevassa laissa vaali ratkaistaan enemmistöpäätöksellä, jollei säännöissä määrätä muuta. Ehdotus muuttaa toimielimen jäsenten valtasuhteita siten, että ehdotus lisää yksittäisen jäsenen äänen valtaa. Ehdotuksella lisätään vaaleissa jäsenen itsenäisyyttä suhteessa enemmistöön. Äänten mennessä tasan, ratkaistaan vaalit arvalla, mikä vastaa voimassa olevan lain 11 §:n 1 momentin 3 kohtaa.

Pykälän 3 momentin mukaan päätösvaltaisuuden edellytyksenä on voimassa olevan lain 11 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisesti, että paikalla on yli puolet jäsenistä. Ehdotuksen mukaan säännöissä voidaan voimassa olevaa rekisterikäytäntöä vastaavasti määrätä vain suuremmasta päätösvaltaisuuden vaatimuksesta. Päätösvaltaisuus lasketaan hallitukseen valituista varsinaisista jäsenistä. Jos jäsenmäärä on lain olettamassäänön tai sääntöjen nimenomaisen määräyksen mukaan liukuva ja hallitukseen valitun jäsenyyden on päättynyt eikä tilalle ole valittu uutta jäsentä, päätösvaltaisuus lasketaan liukuman puitteissa olevasta uudesta jäsenmäärästä. Samoin tehdään, jos hallitus, joka täydentää itse itseään, on päättänyt olla nimeämättä uutta jäsentä eronneen jäsenen jäljellä olevalle toimikaudelle. Laissa asetettuja rajoja päätösvaltaisuudelle ei voi voimassa olevan käytännön mukaisesti säännöissä lieventää.

Pykälän 4 momentissa säädetään uudempaa yksityisiä yhteisöjä koskevaa sääntelyä vastaavasti siitä, että kaikille hallituksen jäsenille, ja jäsenen ollessa estyneenä varajäsenelle, tulee varata mahdollisuus osallistua päätösten tekemiseen. Säännös vastaa voimassa olevaa käytäntöä. Säännös ei edellytä sitä, että kaikkien kokoukseen osallistuvien on oltava henkilökohtaisesti läsnä kokouksessa. Osalle jäsenistä voidaan myös tarvittaessa varata mahdollisuus osallistua teknisten apuvälineiden kautta kokoukseen tai koko kokous voidaan järjestää teknisten apuvälineiden avulla.

Pykälään ehdotetaan selvyyden vuoksi 5 *momenttia* siitä, että hallituksen päätökset voidaan tehdä myös pitämättä fyysistä kokousta esimerkiksi puhelin- tai sähköpostikokouksena, jolloin päätökset on dokumentoitava varsinaista kokousta vastaavalla tavalla. Muun päätöksentekomenettelyn kuin varsinaisen kokouksen käyttäminen ja tällaisen kokouksen menettelytavat riippuvat voimassa olevan käytännön mukaisesti säätiön sisäisistä toimintatavoista ja määräyksistä.

Pykälän 6 *momentissa* säädetään voimassa olevan säätiökäytännön mukaisesti, että hallituksen jäsenet voivat yksimielisenä päättää olla noudattamatta kokouskutsua koskevia määräyksiä. Esimerkiksi 6 luvun 4 §:n mukaan päätöstä sääntöjen muuttamisesta ei saa tehdä, jos asiaa ei ole mainittu kokouskutsussa. Jäsenet voivat kaikkien toimielimen jäsenten suostumuksella tehdä päätöksen sääntöjen muuttamisesta, vaikka asiaa ei ole mainittu säännöissä. Yksimielisyyttä edellytetään kaikilta hallituksen varsinaisilta jäseniltä.

4 §. *Esteellisyys.* Ehdotus vastaa voimassa olevaa lakia säätiön hallituksen jäsenen esteellisyydestä. Säännöstä sovelletaan luvun 18 §:n mukaan toimitusjohtajaan ja 24 §:n mukaan hallintoneuvostoon. Säännöstä ei sovelleta johdon alaisena toimivien elinten jäseniin tai toimihenkilöihin. Voimassa olevaa lakia vastaavasti ehdotetaan esteellisyydestä pakottavaa vähimmäisvaatimusta, jota voidaan laajentaa säännöissä.

Ehdotus poikkeaa voimassa olevasta laista toimihenkilöiden ja tämän luvun 1 §:ssä määritellyn johtoon kuulumattomien elinten osalta. Voimassa olevan lain 10 a §:n mukaan säätiön säännöissä on voitu määrätä, että päättämisvaltaa säätiössä käyttää määrätyissä asioissa säännöissä määrätty toimielin tai säätiön toimihenkilö. Ehdotuksessa ehdotetaan muutettavaksi päätösvaltaa käyttävien tahojen piiriä siten, että yksinomaista päätösvaltaa voidaan jakaa lain mahdollistamissa rajoissa vain hallintoneuvoston, hallituksen ja toimitusjohtajan kesken.

Säännöissä määritelty säätiön muu elin tai toimihenkilö ei voi ehdotuksen mukaan kuulua säätiön johtoon, eikä sillä voi olla itsenäistä päätösvaltaa säätiötä koskevissa asioissa. Säätiön johto voi yleisten periaatteiden mukaisesti delegoida päätösvaltaa säätiössä yksittäisille toimihenkilöille tai kollektiivisille elimille, jolloin toimihenkilö tai päätösvalan käyttäjä voi periaatteessa tehdä oikeustoimen myös esteellisenä. Säätiön hallituksen, hallintoneuvoston ja toimitusjohtajan on kunkin osaltaan huolehdittava siitä, että mainittujen muiden elinten toiminta järjestetään siten, että esteelliset eivät käytä päätösvaltaa säätiön elimissä. Elimen jäsen tai toimihenkilö vastaa tällöin esteellisenä henkilönä mahdollisesti säätiölle aiheuttamasta vahingosta vahingonkorvauslain tai säätiön ja elimen jäsenen tai toimihenkilön välisessä sopimuksessa sovittujen periaatteiden mukaisesti.

Pykälän 2 *momentissa* ehdotetaan selvyyden vuoksi säädettäväksi, että jos hallituksen jäsenenä on yhteisöjäsen, esteellisyyttä koskevaa säännöstä sovelletaan sekä yhteisöjäseneen että päävastuulliseen hallituksen jäseneen.

5 §. *Hallituksen kokoontuminen.* Pykälässä säädetään uudempaa yksityisiä yhteisöjä koskevaa lainsäädäntöä vastaavasti hallituksen kokoontumisesta. Säännös koskee luvun 24 §:n mukaan hallituksen kokousten lisäksi hallintoneuvoston kokouksia.

Hallituksen puheenjohtaja vastaa voimassa olevan käytännön mukaisesti siitä, että hallitus kokoontuu tarvittaessa. Ehdotuksessa säädetään olettamasaännöllä siitä, miten menetellään, jos puheenjohtaja ei hallituksen jäsenen tai toimitusjohtajan vaatimuksesta huolimatta kutsu kokousta koolle. Jos hallituksen puheenjohtaja ei kutsu kokousta koolle, voi toimitusjohtaja kutsuta kokouksen koolle. Jos vähintään puolet hallituksen jäsenistä hyväksyy koolle kutsumisen, voi myös yksittäinen hallituksen jäsen kutsua kokouksen koolle. Hallituksen kokoontumista koskevista menettelytavoista voidaan määrätä säännöissä toisin.

Hallitus voi voimassa olevan käytännön mukaisesti päättää, että toimielimen kokoukseen voi osallistua muukin kuin hallituksen jäsen. Toimitusjohtajan oikeudesta osallistua hallituksen kokoukseen säädetään 17 §:ssä. Hallitukseen kuulumattoman henkilön ja toimitusjohtajan oikeudesta osallistua kokoukseen voidaan määrätä myös säännöissä. Säännöissä voidaan esimerkiksi antaa säätiön ulkopuoliselle taholle oikeus osallistua hallituksen kokoukseen.

6 §. Hallituksen pöytäkirja. Ehdotus vastaa voimassa olevan lain 11 §:n 2 momenttia siten, että hallituksen kokouksesta on aina laadittava pöytäkirja, jonka allekirjoittaa kokouksen puheenjohtaja ja vähintään yksi hallituksen jäsen. Ehdotus vastaa voimassa olevaa lakia myös siten, että pöytäkirjaan on aina merkittävä vähintään päätökset ja tapahtuneet äänestykset. Lakiin lisätään voimassa olevan käytännön mukainen säännös siitä, että hallituksen jäsenellä ja toimitusjohtajalla on oikeus saada eriävä mielipide pöytäkirjaan merkityksi.

Ehdotuksessa esitetään pakottavaa säännöstä pöytäkirjan juoksevasta numeroinnista sekä säilyttämisestä. Pöytäkirjat on säilytettävä koko säätiön olemassaolon ajan. Ehdotus vastaa uudempaa yksityisiä yhteisöjä koskevaa sääntelyä pöytäkirjan numeroinnista ja säilyttämisestä.

Pykälää sovelletaan luvun 24 §:n mukaan hallituksen lisäksi hallintoneuvoston kokouksesta laadittavaan pöytäkirjaan. Ehdotus poikkeaa voimassa olevasta laista siten, että pöytäkirjaa koskevaa säännöstä ei sovelleta pakottavana säätiön sääntömääräisten tai toimielinten päätöksellä perustettujen kollektiivisten elinten päätöksentekoon. Näiden osalta päätöksenteon dokumentoinnissa voidaan päättää noudattaa tämän pykälän säännöksiä, menettelytavoista voidaan määrätä säätiön sisäisissä työjärjestyksissä tai toimia vakiintuneen tavan mukaisesti.

7 §. Tehtävien siirtäminen. Pykälässä säädetään uudempaa yksityisiä yhteisöjä koskevaa lainsäädäntöä vastaavalla tavalla tehtävien siirrosta säätiön johtoon kuuluvien välillä. Voimassa olevassa säätiölaissa ei ole vastaavaa säännöstä. Pykälän mukaisella tehtävän siirrolla voi olla vaikutusta toimielinten väliseen vastuuseen tehtävän hoitamisesta. Pykälässä ei säännellä toimielimen oikeudesta delegoida tehtäviään ja päätöksentekoa, jolloin vastuu tehtävän hoitamisesta ja päätöksenteosta säilyy edelleen delegoivalla toimielimellä.

Pykälän 1 momentin mukaan hallitus voi yksittäistapauksessa tai sääntöjen niin määrätessä myös laajemmassa määrin tehdä päätöksiä toimitusjohtajan yleistoomivaltaan

kuuluvassa asiassa. Jos hallitus ottaa päätettäväkseen toimitusjohtajan toimivaltaan kuuluvan asian, vastuu päätöksen lain- ja sääntöjenmukaisuudesta siirtyy toimitusjohtajalta hallitukselle. Toimitusjohtajalle saattaa kuitenkin syntyä vastuu lain- tai sääntöjenvastaisen päätöksen täytäntöönpanosta. Missä määrin toimitusjohtajan yleistoimivaltaan kuuluvia tehtäviä siirretään hallitukselle sääntöjen määräyksellä, on säätiön toiminnan järjestämisen tarkoituksenmukaisuuteen liittyvä asia. Jos säätiöllä ei ole toimitusjohtajaa, kuuluvat kaikki toimitusjohtajan yleistoimivaltaan kuuluvat asiat säätiön hallituksen toimivaltaan.

Hallitus ei voi siirtää hallituksen yleistoimivaltaa säännöissä tai päätöksellä toimitusjohtajalle, mutta käytännössä hallitus voi hyvin laajasti valtuuttaa toimitusjohtajan päättämään lähtökohtaisesti hallitukselle kuuluvista asioista. Päätösvallan delegoinnista huolimatta hallitus ei voi siirtää vastuutaan yleistoimivaltaansa kuuluvien tehtävien hoitamisesta toimitusjohtajalle.

Pykälän 2 momentin mukaan hallitus voi siirtää tarvittaessa toimitusjohtajan yleistoimivaltaan kuuluvan yksittäisen asian samoin kuin omaan yleistoimivaltaan kuuluvan yksittäisen asian hallintoneuvoston päätettäväksi. Päätösvallan siirrolla hallitus voi yksittäistapauksissa siirtää päätökseen liittyvän vastuun hallintoneuvostolle. Hallintoneuvostolla ei ole velvollisuutta ottaa asiaa päätettäväkseen ja vastataksaan silloin, kun asia ei sääntöjen määräyksellä kuulu hallintoneuvoston päätettäväksi. Jos hallintoneuvosto päättää hallituksen tai toimitusjohtajan yleistoimivaltaan kuuluvasta yksittäisestä asiasta, hallitus ja toimitusjohtaja voi kuitenkin joutua vastuuseen lain tai sääntöjen vastaisen päätöksen täytäntöönpanosta.

Hallitus ei voi siirtää yleistoimivaltaansa hallintoneuvostolle. Hallitus ei myöskään voi siirtää vastuuta hallintoneuvostolle niistä asioista, jotka on laissa nimenomaisesti määrätty hallituksen tehtäväksi. Periaatteet vastaavat voimassa olevaa käytäntöä.

8 §. *Hallituksen jäsenet, varajäsenet ja puheenjohtaja.* Ehdotus vastaa voimassa olevaa lakia siten, että hallituksessa on aina oltava puheenjohtaja ja kaksi muuta jäsentä. Säätiön tarkoituksen toteutumisen varmistamiseksi on edelleen tarpeen, että hallituksessa on vähintään kolme jäsentä. Voimassa olevan käytännön mukaisesti säännöissä voidaan määrätä, että hallituksessa on oltava enemmän kuin kolme jäsentä.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan olettamasäännös hallituksen jäsenten lukumäärästä. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä. Säännöstä sovelletaan, jos säännöissä ei ole määrätty hallituksen kokoonpanosta. Jos säännöissä ei ole muuta määrätty, kuuluu hallitukseen puheenjohtaja sekä vähintään kaksi ja enintään kuusi muuta jäsentä. Hallitus voi päättää hallituksen jäsenten tosiasiallisesta määrästä liukuman puitteissa, jollei säännöissä muuta määrätä. Jos hallituksen valinta kuuluu hallintoneuvostolle, voi hallintoneuvosto päättää hallituksen jäsenten määrästä. Jos hallituksen nimeää ulkopuolinen taho, on säännöissä määrättävä, miten hallituksen jäsenten lukumäärä määräytyy.

Voimassa olevan lain 9 §:n 1 momentin mukaan hallituksen jäsenille voidaan valita varajäseniä vain, jos säännöissä niin määrätään. Ehdotus poikkeaa voimassa olevasta laista olettamasäännöllä siten, että hallitukseen voidaan pykälän 2 momentin mukaan aina valita yksi tai useampi varajäsen, jollei säännöissä varajäsenten valinnasta muuta määrätä.

Säännöissä voidaan muun muassa estää varajäsenten valita, määrätä varajäsenten määrästä tai määrätä, että varajäsenet ovat henkilökohtaisia varajäseniä. Varajäsenen sovelletaan, mitä hallituksen jäsenestä on säännelty.

Pykälän 3 *momentin* mukaan hallituksessa on aina oltava puheenjohtaja, mikä vastaa voimassa olevan lain 9 §:n 1 momenttia. Ehdotuksessa säädetään olettamasääntö puheenjohtajan valinnasta. Jollei hallitusta valittaessa ole päätetty toisin tai jollei säännöissä muuta määrätä, puheenjohtajan valitsee hallitus.

9 §. *Hallituksen jäsenten valinta.* Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan olettamasäännöstä hallituksen jäsenten valinnasta. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä. Jos säätiössä on hallintoneuvosto, valitsee hallintoneuvosto säätiön hallituksen, jollei säännöissä muuta määrätä. Säännöissä voidaan esimerkiksi määrätä, että osan tai kaikki hallituksen jäsenistä valitsee ulkopuolinen taho, hallitus, toimitusjohtaja tai säätiön muu työryhmä, elin tai toimihenkilö hallintoneuvoston sijasta tai ohella. Jos säätiössä ei ole hallintoneuvostoa, täydentää hallitus itse itseään, jollei säännöissä muuta määrätä. Olettamasääntö vastaa voimassa olevaa säätiökäytäntöä.

Pykälän 2 *momentissa* säädetään hallituksen jäsenten nimeämisestä silloin, kun hallintoneuvosto tai muu säännöissä määrätty taho ei ole nimennyt hallituksen jäseniä seuraavalle toimikaudelle ennen uuden toimikauden alkamista. Olettamasäännöksen mukaan hallitus täydentää mainituissa tapauksissa itse itseään. Säännöissä voidaan määrätä myös muusta jäsenten valintatavasta.

10 §. *Hallituksen jäsenen kelpoisuus.* Pykälässä säädetään hallituksen jäsenen lakisääteisistä kelpoisuusedellytyksistä. Pykälän 1 *momentissa* säädetään pakottavista kelpoisuusedellytyksistä ja 2 *momentissa* kelpoisuusedellytyksistä, josta voidaan määrätä säätiön säännöissä toisin. Säätiön säännöissä voidaan voimassa olevan käytännön mukaisesti määrätä lisäksi osalle tai kaikille hallituksen jäsenille kelpoisuusedellytyksiä.

Pykälän 1 *momentin* mukaan vajaavaltainen tai konkurssissa oleva ei voi olla hallituksen jäsenenä. Ehdotus vastaa voimassa olevan lain 9 §:n 3 momenttia. Konkurssilain 4 luvun 13 §:ssä säädetään konkurssin vaikutuksesta hallituksen jäsenen kelpoisuuden puuttumisen keston. Rajoitukset ovat voimassa konkurssin alkamisen ja pesäluettelon vahvistamisen välisen ajan. Rajoitukset ovat kuitenkin voimassa enintään neljä kuukautta konkurssin alkamisesta. Yhteisö ja säätiö ei voi olla säätiön hallituksen jäsenenä, jos tällainen yhteisö tai säätiö on konkurssissa. Ehdotus poikkeaa sisällöltään voimassa olevasta oikeudesta siten, että säätiö voi ehdotuksen mukaan olla yrityksen saneerauksesta annetun lain (47/1993) mukaisen saneerausmenettelyn kohteena. Momentin mukaan myöskään saneerausmenettelyn kohteena oleva yhteisö tai säätiö ei voi olla hallituksen jäsen.

Lakiin ehdotetaan selventävä säännös siitä, että liiketoimintakiellon vaikutuksesta hallituksen jäsenen kelpoisuuteen toimia hallituksen jäsenenä säädetään liiketoimintakiellosta annetussa laissa (1059/1985). Liiketoimintakielloon määrätty henkilö ei voi toimia lain 4 §:n mukaan säätiön hallituksen jäsenenä. Kielto ei koske tehtäviä tai toimintaa sellaisessa säätiössä, joka ei lainkaan harjoita liiketoimintaa tai harjoittaa sitä vain vähäisessä määrin. Erityisistä syistä voidaan lisäksi tuomioistuimen päätöksellä määrätä,

ettei kielto koske tiettyä tai tietynlaista liiketoimintaa taikka tehtäviä tai toimintaa tietyssä säätiössä.

Pykälän 2 *momentissa* säädetään yhteisöjäsenestä. Ehdotus poikkeaa voimassa olevasta laista siten, että ihmisten lisäksi rekisteröity yhteisö ja säätiö, julkisoikeudellinen säätiö ja yhdistys sekä viranomainen voi olla säätiön hallituksen jäsenenä, jos säännöissä niin määrätään. Viranomaisella tarkoitetaan tässä laissa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 4 §:n 1 momentissa säädettyjä tahoja. Valmistelun aikana on ollut keskustelua siitä, tuleeko laissa sallia hallituksen ja hallintoneuvoston jäsenenä yhteisöjäsen. Ehdotusta valmistelleen työryhmän enemmistö on katsonut yhteisöjäsenyyden hyötyjen olevan käytännössä suurempia, mitä sen haittojen (ks. yleisperustelujen 2.6 kohta).

Ehdotus vastaa voimassa olevan lain 9 §:n 1 momenttia siltä osin, että hallituksen jäsenenä voivat toimia toisen yhteisön tai säätiön hallituksen jäsenet tai viranomainen, jos säännöissä niin määrätään. Voimassa olevaa käytäntöä vastaavasti säätiön hallitukseen on tässäkin tilanteessa aina kuuluttava vähintään kolme jäsentä. Jos säätiön hallituksen jäsenenä toimivat esimerkiksi sellaisen osakeyhtiön hallituksen jäsenet, jossa hallitukseen kuuluu vain yksi varsinainen jäsen, säätiön hallitukseen on aina valittava myös kaksi muuta varsinaista jäsentä. Säätiörekisteriin tulee siten aina rekisteröidä vähintään kolme säätiön hallitukseen kuuluvaa ihmistä.

Voimassa olevan lain mukaan säätiön hallituksena voivat toimia myös toisen laitoksen jäsenet. Laitoksella katsotaan tarkoitettavan julkisoikeudellista säätiötä. Ehdotus ei muuta voimassa olevaa lakia tältä osin, eli säätiön hallituksen jäsenenä voivat olla myös julkisoikeudellisen säätiön hallituksen jäsenet.

Pykälän 3 *momentissa* säädetään hallituksen jäsenen kotipaikkavaatimuksesta. Voimassa olevan lain 9 §:n 2 momentin mukaisesti vähintään yhdellä hallituksen jäsenellä on oltava asuinpaikka (ihminen) tai kotipaikka (yhteisöjäsen) Euroopan talousalueella, jollei Patentti- ja rekisterihallitus myönnä tästä poikkeuslupaa.

Jos säätiön hallituksen jäsenenä toimivat toisen yhteisön tai säätiön hallituksen jäsenet, koskee vaatimus voimassa olevan lain 9 §:n 2 momentista poiketen hallituksen jäsenenä toimivia toisen yhteisön tai säätiön hallituksen jäseniä eikä mainittua toista yhteisöä ja säätiötä. Muutosta ehdotetaan sen vuoksi, että tällaisella toisella yhteisöllä ja säätiöllä, jonka hallituksen jäsenet toimivat säätiön hallituksen jäsenenä, ei ole säätiön hallituksen jäsenen oikeuksia, velvollisuuksia eikä vastuuta.

Jos säätiön hallituksen jäsenenä toimii viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 4 §:n 1 momentissa säädetty viranomainen, lupaa poiketa kotipaikkavaatimuksesta ei edellytetä, vaikka kaikkien muiden hallituksen jäsenten kotipaikka olisi Euroopan talousalueen ulkopuolella. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 4 §:n 1 momentissa säädetään Suomen viranomaisista, jolloin kotipaikkavaatimus täyttyy.

11 §. Päävastuullinen hallituksen jäsen. Pykälässä säädetään hallituksen jäsenen tehtävistä vastaavan ihmisen nimeämisessä silloin, kun hallituksen jäsen on yhteisöjäsen.

Päävastuullista hallituksen jäsentä koskevat vaatimukset ovat tarpeen hallituksen jäsenyyteen liittyvien tehtävien hoidon ja vastuun järjestämiseksi säätiön ja sivullisten kannalta riittävällä tavalla. Siltä osin kuin säätiölaissa viitataan hallituksen jäseneseen, sillä tarkoitetaan myös päävastuullista hallituksen jäsentä, jos hallituksen jäseneksi on valittu yhteisöjäsen. Päävastuullisella hallituksen jäsenellä tarkoitetaan yhteisöjäsenen tehtävistä vastaamaan nimenomaisesti nimeämää ihmistä eikä esimerkiksi yhteisöjäsenen liike-toiminnasta tai toiminnasta päävastuun kantavaa henkilöä.

Pykälän 1 momentin mukaan säätiön hallituksen jäsenenä toimivan yhteisöjäsenen on ilmoitettava säätiölle ihminen, kenellä on päävastuu hallituksen jäsenen tehtävien hoidosta ja hallituksen jäsenyydestä. Päävastuullinen hallituksen jäsen on ilmoitettava säätiölle kuukauden kuluessa siitä, kun yhteisöjäsenen toimikausi alkaa. Jos ilmoitusta ei ole tehty, voivat säätiön muut hallituksen jäsenet nimetä päävastuullisen hallituksen jäsenen yhteisölle. Yhteisöjäsen voi vaihtaa näin valitun päävastuullisen hallituksen jäsenen 14 §:n 4 momentin mukaisesti. Jos muuta ei ole säännöissä määrätty, yhteisöjäsen voi vaihtaa muutoinkin päävastuullista hallituksen jäsentä omatoimisesti tämä luvun 14 §:n 4 momentin mukaisesti. Yhteisöjäsen ilmoittaa tällöin päävastuullisen hallituksen jäsenen vaihtumisesta säätiölle, joka huolehtii uuden päävastuullisen hallituksen jäsenen tietojen rekisteröimisestä. Yhteisöjäsen voi erota 13 §:n mukaisesti hallituksen jäsenyydestä, minkä jälkeen hallituksen muut jäsenet eivät voi enää nimetä päävastuullista hallituksen jäsentä, jonka toiminnasta yhteisöjäsen olisi vastuussa.

Pykälän 2 momentissa säännellään päävastuullisen hallituksen jäsenen kelpoisuusedellytyksistä. Päävastuullisen hallituksen jäsenen tulee olla yhteisöjäsenen hallituksen tai vastaavan toimielimen jäsen, toimitusjohtaja tai yhteisöjäsenen palveluksessa, jollei säännöissä muuta määrätä. Säännöissä voidaan esimerkiksi määrätä, että päävastuulliseen hallituksen jäseneseen ei sovelleta edellä mainittuja kelpoisuusedellytyksiä, että päävastuullisen hallituksen jäsenen henkilön nimeäminen edellyttää muiden säätiön hallituksen jäsenten hyväksymistä taikka että päävastuullisena hallituksen jäsenenä toimii tietty henkilö. Päävastuulliseen hallituksen jäseneseen sovelletaan aina, mitä 10 §:n 1 momentissa on säädetty hallituksen jäsenen kelpoisuudesta.

Pykälän 3 momentin mukaan päävastuulliseen hallituksen jäseneseen sovelletaan lain ja sääntöjen niitä määräyksiä, joita sovelletaan säätiön hallituksen jäseneseen. Esimerkiksi päävastuulliseen hallituksen jäseneseen sovelletaan esteellisyyttä koskevaa normia siten kuin muihin hallituksen jäseniin. Jos hallituksen jäseneksi on valittu yhteisöjäsen, rekisteröidään yhteisöjäsenen lisäksi päävastuullinen hallituksen jäsen. Päävastuullisen hallituksen jäsenen ja yhteisöjäsenen vahingonkorvausvastuusta säädetään 10 luvussa siten, että vastuu kuuluu sekä yhteisöjäsenelle että päävastuulliselle hallituksen jäsenelle. Momentin mukaan päävastuulliseen hallituksen jäseneseen ei kuitenkaan sovelleta, mitä 1 luvun 7 §:n 3 momentissa on säädetty yhteisöjäsenestä. Ehdotuksen 1 luvun 7 §:n 3 momentin mukaan yhteisöjäsen ei kuulu säätiön lähipiiriin, jos sen omistajilla tai jäsenillä ei ole oikeutta yhteisön varojen jaossa. Ehdotuksen 1 luvun 2 §:ssä säädetty kielto tukea lähipiiriä ei koske tällaista yhteisöä. Päävastuullinen hallituksen jäsen ei kuulu lähipiiriä koskevan yhteisöjäsenpoikkeuksen piiriin. Säätiön tarkoituksena ei siten voi olla erityisen taloudellisen edun tuottaminen päävastuulliselle hallituksen jäsenelle.

12 §. *Hallituksen toimikausi.* Pykälässä säädetään hallituksen jäsenen toimikaudesta olettamasaännöllä. Säännöissä voidaan määrätä hallituksen jäsenten toimikaudesta toisin. Ehdotus poikkeaa voimassa olevan lain 4 §:n 1 momentin 5 kohdasta, jonka mukaan hallituksen toimikaudesta on aina määrättävä säätiön säännöissä.

Pykälän 1 momentin mukaan hallituksen toimikausi on kolme kalenterivuotta, jollei säännöissä määrätä muuta. Kolmen vuoden olettamatoimikausi perustuu voimassa olevaan sääntökäytäntöön.

Toimikausi voidaan säännöissä määrätä lyhyemmäksi tai pidemmäksi, kuin olettamasaännössä on määrätty. Laissa ei ehdoteta muutettavaksi periaatetta, että hallituksen jäsenen toimikausi voi sääntömääräisesti olla myös elinikäinen. Hallituksen jäsenillä voi olla erimittaiset toimikaudet voimassa olevan käytännön mukaisesti. Olettamasaännön mukainen toimikausi alkaa kalenterivuoden alussa ja päättyy kolmannen kalenterivuoden lopussa. Toimikauden alkamisesta ja päättymisestä voidaan säännöissä määrätä toisin.

Toimikauden päättymisen osalta on mietitty mahdollisuutta säätää laissa hallituksen jäseniä koskevasta rotaatiosta, jolla hallituksen jäsenten erovuoroisuusrytmi porrastettaisiin tasaisesti eri vuosille toimikauden aikana. Jäsenten erovuoroisuuden porrastamisella eri vuosille mahdollistettaisiin jatkuvuus hallitustyöskentelyssä, kun kaikki hallituksen jäsenet eivät olisi erovuorossa yhtä aikaa. Hallituksen jäsenten erovuoroisuuden rytmittämistä eri vuosille on pidetty hyvän hallintotavan mukaisena menettelynä. Koska hallituksen jäsenten toimikauden pituus voi säätiökäytännössä vaihdella olettamasaännöstä, ei ehdotuksessa ole säännelty olettamasaäntöä erovuoroisuusrytmistä. Olettamasaäntö saattaisi hankaloittaa hallituksen toimintaa, jos hallituksen jäsenten toimikausi ei vastaa olettamasaäntöä ja säännöissä ei olisi määrätty olettamasaäntöä poikkeavasta erovuoroisuusrytmistä.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säänneltäväksi toistaiseksi jatkuvasta toimikaudesta. Voimassa olevasta käytännöstä poiketen säännöissä voidaan määrätä tilanteessa, jossa hallitus ei täydennä itse itseään, että jäsenen toimikausi jatkuu toistaiseksi. Valitsijataholla on 14 §:n mukaisesti oikeus erottaa jäsen toimesta ja valita uusi jäsen erotetun jäsenen tilalle.

13 §. *Hallituksen jäsenen eroaminen.* Pykälässä säädetään hallituksen jäsenen oikeudesta erota tehtävästään. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä. Säännös vastaa keskeiseltä osalta uudempaa yksityisiä yhteisöjä koskevaa lainsäädäntöä.

Pykälän 1 momentin mukaan hallituksen jäsen voi aina erota tehtävästään kesken toimikauden. Hallituksen jäsenen eroamisoikeus vastaa voimassa olevaa oikeutta. Eroaminen ei edellytä perusteita. Eroamisoikeutta koskeva säännös on säätiöoikeudellisesti pakottava, eikä siitä voi määrätä säännöissä toisin. Mahdolliseen eroamista koskevaan sopimukseen sovelletaan sopimusoikeuden periaatteita.

Pykälän 2 momentissa säädetään eroamisen voimaantulosta. Eroaminen tulee voimaan aikaisintaan, kun siitä on ilmoitettu hallitukselle. Eroavan jäsenen vastuulla on tarvittaessa osoittaa, milloin ilmoitus on annettu lain mukaisesti tiedoksi. Lain 11 luvun 3 §:n

mukaisesti ilmoitus on annettu tiedoksi hallitukselle, kun se on annettu tiedoksi jollekin hallituksen jäsenelle, toimitusjohtajalle tai muulle henkilölle, jolla on yksin tai yhdessä toisen kanssa oikeus edustaa säätiötä. Jos sääntöjen mukaan hallituksen jäsenenä toimivat toisen yhteisön, säätiön tai viranomaisen hallituksen tai vastaavan elimen jäsenet, jälkimmäisen tehtävän päättymisen tulo hallituksen tietoon johtaa myös säätiön hallituksen jäsenyyden päättymiseen. Jos eroamista koskevassa ilmoituksessa ei muuta määrätä eroamisen voimaantulon ajankohdasta, tulee eroaminen voimaan, kun siitä on ilmoitettu säätiön hallitukselle. Eroamista koskevassa ilmoituksessa voidaan määrätä eroamisen voimaantuloa koskeva aika toisin. Sillä, milloin eroaminen on ilmoitettu valitsijalle tai päävastuullisen hallituksen jäsenen osalta yhteisöjäsenelle, ei ole vaikutusta eroamisen voimaantulon ajankohtaan, jollei ilmoituksessa toisin määrätä. Ilmoitukselle ei säädetä muotovaatimuksia, joten myös suullinen ilmoitus aikaansaa eroamisen vaikutuksen.

Pykälän 3 momentissa säädetään tilanteesta, jossa hallitukseen ei ole jäämässä enää jäseniä. Eroavan jäsenen on ilmoitettava asiasta valitsijataholle, jos hallituksen nimeää hallintoneuvosto, säätiön elin tai toimihenkilö taikka ulkopuolinen taho. Asiasta tiedon saaneella on velvollisuus huolehtia nimeävä taho koolle valitsemaan säätiölle uusi hallitus.

Jos hallituksen valitsevaa tahoa ei enää ole tai hallitus täydentää itseään, viimeisen eroavan jäsenen on ilmoitettava asiasta rekisteriviranomaiselle. Rekisteriviranomaisen tehtävistä tilanteesta, jossa säätiön on jäänyt ilman hallitusta, säädetään 14 luvussa.

Yhteisöjäsenen nimeämän päävastuullisen jäsenen eroamisoikeuteen sovelletaan vastaavasti, mitä tässä pykälässä säädetään hallituksen jäsenen eroamisoikeudesta suhteessa säätiöön. Säännöksellä ei puututa siihen, mitä yhteisöjäsen ja päävastuullinen hallituksen jäsen sopivat keskenään säätiön hallituksen jäsenen tehtävien hoitamisesta. Päävastuullisen hallituksen jäsenen on ilmoitettava eroamisesta hänet nimenneelle yhteisöjäsenelle. Jos yhteisö ei ole nimennyt päävastuullista hallituksen jäsentä, vaan nimeäminen on tapahtunut säätiön hallituksen toimesta, on eroamisesta tästä huolimatta ilmoitettava sille yhteisölle, joka sääntöjen mukaan toimii hallituksen jäsenenä.

14 §. Hallituksen jäsenen erottaminen. Pykälässä säädetään hallituksen jäsenen erottamisesta silloin, kun valitsija on muu kuin hallitus. Erottamista ei tarvitse perustella. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä. Voimassa olevassa laissa ei ole rajoitettu asiaa koskevan määräyksen ottamista sääntöihin, mutta rekisteriviranomainen ei kuitenkaan ole hyväksynyt tällaisia sääntömääräyksiä. Ehdotuksella muutetaan rekisterikäytäntöä.

Pykälän 1 momentin mukaan hallituksen jäsenen voi erottaa kesken toimikauden vain siinä tilanteessa, että hallituksen jäsenen valitsee joku muu taho kuin hallitus itse. Jos hallituksen jäseneksi nimetyn ihmistoimikausi on säännöissä määrätty elinikäiseksi eli hallituksen jäsenellä ei ole valitsijatahoa, erottamisoikeutta ei ole. Samoin jos hallituksen yhteisöjäsen on nimetty nimeltä säännöissä, ei yhteisöjäsenen erottamisoikeutta ole. Valvovan viranomaisen oikeudesta hakea eliniäksi hallitukseen valitun tai säännöissä määrätyn jäsenen erottamista tuomioistuimelta säännellään 14 luvussa.

Hallituksen jäsenen toimintakyvyn ja itsenäisyyden kannalta on olennaista, että itseään täydentävän hallituksen enemmistö ei voi painostaa erottamisella uhaten vähemmistöjäseniä kannalleen. Ehdotuksessa ei siten säädetä siitä, että itseään täydentävä hallitus voisi erottaa jäsenen kesken toimikauden.

Perustajan tai muun ulkopuolisen nimeävän tahon erottamisoikeuden rajoittaminen kaavamaisesti ei ole tarpeen. Esimerkiksi julkisyhteisön perustaman, julkista tehtävää jatkuvalla julkisella rahoituksella harjoittavan säätiön osalta voi olla täysin perusteltuja syitä määrätä, että säätiön hallituksen nimeävä julkisyhteisö voi myös erottaa nimeämänsä hallituksen jäsenen kesken toimikauden. Käytännössä erottaminen voidaan toteuttaa jatkuvarahoitteisessa säätiössä muullakin tavalla eli lopettamalla jatkuva rahoitus tai muuttamalla sen ehtoja, mitkä keinot voivat olla ylimitoitettuja ja voivat aiheuttaa sivuvaikutuksia, joita ei haluta. Säännöissä voidaan kuitenkin määrätä, että erottamisoikeutta ei ole siinäkään tapauksessa, että hallituksen jäsenet tai osan jäsenistä nimeää muu kuin hallitus itse.

Hallintoneuvoston erottamisoikeus voi olla olennaista säätiön hallinnon valvonnan ja ohjauksen kannalta varsinkin, jos hallituksen jäsenten toimikaudet ovat pitkiä, mikä on varsin yleistä suomalaisissa säätiöissä.

Pykälän 2 *momentin* mukaan, jos hallituksen jäsen on menettänyt ehdotuksen 10 §:ssä säädetyn kelpoisuusedellytyksen, valitsijataho voi erottaa jäsenen hallituksesta. Myös hallitus voi mainitussa tilanteessa erottaa jäsenen, jos hallitus täydentää itseään tai jos valitsijatahoa ei ole. Erottamisoikeutta ei voi säännöissä rajoittaa tai poistaa.

Pykälän 3 *momentin* mukaan erotetun jäsenen toimikausi päättyy, kun erottamisesta on ilmoitettu eroavalle jäsenelle, jollei erottamispäätöksessä määrätä muuta. Toimikautta ei voi määrätä päättymään taannehtivasti.

Pykälän 4 *momentin* mukaan, jos säätiön hallituksen jäsenenä toimii yhteisöjäsen, on yhteisöjäsenellä oikeus erottaa nimeämänsä päävastuullinen hallituksen jäsen kesken toimikauden ilman perusteluita ja nimetä uusi päävastuullinen hallituksen jäsen. Päävastuullisen hallituksen jäsenen erottamisesta ja uuden nimeämisestä tulee ilmoittaa säätiön hallitukselle. Yhteisöjäsen vastaa päävastuullisen hallituksen jäsenen toiminnasta, mistä johtuen määräystä, jolla säännöissä rajoitetaan yhteisöjäsenen oikeutta erottaa päävastuullinen jäsen kesken toimikauden toimesta, on syytä harkita huolella sääntöjä laadittaessa.

15 §. *Hallituksen täydentäminen.* Pykälässä säädetään olettamasäännös siitä, miten hallitusta täydennetään, jos hallituksen jäsenen tehtävä tulee eroamisen, erottamisen, kuoleman, kelpoisuuden menettämisen tai muun syyn vuoksi vapaaksi kesken toimikauden. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä.

Jos hallitukseen on valittu varajäseniä, tulee varajäsen tehtävästä luopuneen jäsenen tilalle siten, kuin säännöissä tai varajäsentä valittaessa on päätetty, kunnes varsinainen jäsen on valittu sääntöjen mukaisessa järjestyksessä. Jos varajäseniä ei ole, hallituksen muiden jäsenten on huolehdittava siitä, että uusi jäsen valitaan sääntöjen mukaisessa järjestyksessä tai jäsenten lukumäärää vähennetään. Myös päätösvallaton hallitus voi

siten täydentää hallituksen päätösvaltaiseksi, jos hallitus täydentää itse itseään. Jos hallituksen jäsenten lukumäärä on liukuva ja lain tai sääntöjen mukaan hallitus päättää itse itsensä täydentämisestä, voi hallitus tehdä myös liukuman rajoissa päätöksen olla täydentämättä hallitusta ja vähentää hallituksen jäsenten tosiasiallista lukumäärää liukuman puitteissa. Säännöissä voidaan määrätä hallituksen täydentämisestä edellä olevasta poikkeavasti. Säännöissä voidaan esimerkiksi määrätä, että hallituksen jäsenen valinnasta jäljellä olevalle toimikaudelle päättää hallitus, vaikka säännönmukaisesti hallituksen nimeää joku muu säännöissä määrätty taho.

Jos hallituksen jäsenten valinta kuuluu hallintoneuvostolle, ja hallitus on päätösvaltainen, voidaan hallituksen täydentäminen jättää seuraavaan hallintoneuvoston kokoukseen.

16 §. Toimitusjohtaja. Pykälässä säädetään toimitusjohtajasta, joka vastaa osakeyhtiön toimitusjohtajan asemaa. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä. Ehdotuksen mukaan toimitusjohtajaan ei sovelleta työntekijää koskevaa sääntelyä, jollei säätiön ja toimitusjohtajan välisessä sopimuksessa tai säätiön säännöissä muuta määrätä. Säätiö toimintaympäristönä vastaa erityisesti palvelusäätiöiden osalta yritystoiminnan toimintaympäristöä. Juoksevan hallinnon ja toiminnan vastuun osalta perusteita sille, että säätiön johtava henkilö eroaisi lakisääteisesti asemaltaan osakeyhtiön toimitusjohtajasta, ei ole. Ehdotuksessa toimitusjohtajaa koskevaa sääntelyä sovelletaan toimitusjohtajan nimellä toimivaan johtajaan.

Säätiöllä voi olla toimitusjohtaja, jollei säännöissä muuta määrätä. Säätiön säännöissä voidaan esimerkiksi määrätä, että säätiön johtava toimihenkilö on työsuhteinen johtaja. Jos säännöissä ei muuta määrätä, hallitus voi päättää, valitaanko säätiölle toimitusjohtaja vai ei.

Ehdotetun voimaannpanolain 6 §:n mukaan ennen uuden lain voimaantuloa rekisteröidyn säätiön johtaja voidaan rekisteröidä uuden lain mukaiseksi toimitusjohtajaksi, jos hallitus ja johtaja niin päättävät. Jos johtajan asemaa ei rekisteröidä uuden lain mukaiseksi toimitusjohtajaksi ja johtajan asema on sovittu säätiön ja johtajan välisessä sopimuksessa toimielinasemaksi, se, sovelletaanko johtajaan työntekijää koskevaa lainsäädäntöä vai ei, jää viimekädessä tuomioistuimen ratkaistavaksi. Jos johtaja rekisteröidään uuden lain mukaiseksi toimitusjohtajaksi, säätiön säännöt on samalla muutettava, jos säännöissä on uuden lain vastaisia säännöksiä.

Pykälän *1 momentin* mukaan toimitusjohtajan yleisenä tehtävänä on huolehtia säätiön tarkoituksen toteutumisesta ja säätiön päivittäisen hallinnon hoitamisesta lain, sääntöjen sekä hallituksen antamien ohjeiden ja määräysten mukaisesti. Toimitusjohtajan tehtävä on laissa määritetty yleisellä tasolla, ja tosiasiallinen toimenkuva riippuu säätiön toiminnan luonteesta ja laajuudesta sekä säätiökäytännön kehittymisestä. Toimitusjohtajan yleisiin tehtäviin kuuluu säätiön operatiivisen toiminnan johtaminen ja valvominen sekä hallituksen ja hallintoneuvoston päätösten toimeenpano. Yleistoimivaltaan ja samalla päivittäiseen hallinnon hoitamiseen kuuluu koko säätiön tavanomainen, normaali toiminta.

Toimitusjohtajan yleistoimivaltaan voi kuulua esimerkiksi uusien rakennushankkeiden toteuttaminen vahvistetun toimintasuunnitelman puitteissa, ottaa ja erottaa säätiön henkilöstö, päättää toimitilojen vuokraamista koskevista sopimuksista, solmia muita toiminnassa tarvittavia tavanomaisia sopimuksia, säätiön sijoitusomaisuuden hoitaminen sijoitusstrategian mukaisesti sekä toiminnan rahoittamiseksi harjoitettavan liiketoiminnan johtaminen ja kehittäminen. Toimitusjohtajan yleistoimivaltaan voi kuulua myös apurahojen ja avustusten jakaminen. Jos säätiön toimintamuotona on apurahojen jakaminen, hallitus voi siirtää apurahojen jakamiseen liittyvää päätösvaltaa toimitusjohtajan yleistoimivaltaan kuuluvaksi myös laajemmassa määrin esimerkiksi vahvistamalla apurahatoiminnan periaatteet, menettelyt ja seurannan, joiden perusteella toimitusjohtaja voi päättää hallituksen määräämin edellytyksin säätiön jakamista apurahoista. Hallitus voi siirtää tehtäviä toimitusjohtajalle sekä sääntömääräyksillä että hallituksen päätöksillä.

Toimitusjohtaja vastaa säätiön kirjanpidon lainmukaisuudesta ja varainhoidon luotettavasta järjestämisestä. Kirjanpidon lainmukaisuudella tarkoitetaan sekä kirjanpitolainsäädännön että muiden erityislakien, kuten tässä laissa kirjanpidolle asetettujen säännösten mukaisuutta. Varainhoito käsittää säätiön varojen hoidon laajassa merkityksessä. Varojen hoito sisältää säätiön tarkoituksen toteuttamiseksi tarvittavien varojen, käyttöomaisuuden ja käteisvarojen sekä toiminnan rahoittamiseksi tarvittavien sijoitusomaisuuden ja liiketoimintaan liittyvien varojen hoidon.

Toimitusjohtajan on oma-aloitteisesti annettava hallitukselle ne tiedot, joita hallitus tai sen jäsen katsoo tarpeelliseksi hallituksen tehtävän hoitamiseksi. Tarvittaessa hallitus määrittää sen, mitkä tiedot ovat tarpeen sen tehtävien hoitamiseksi.

Pykälän 2 momentin mukaan toimitusjohtaja voi osakeyhtiön toimitusjohtajan tavoin ryhtyä epätavallisiin ja laajakantoisiin toimiin vain, jos hallitus on hänet siihen valtuuttanut tai jos hallituksen päätöstä ei voida odottaa aiheuttamatta säätiön toiminnalle olennaista haittaa. Toimitusjohtajan on viipymättä annettava hallitukselle tiedot, jos hän on ryhtynyt säätiön edun nimissä toimiin, jotka ovat epätavallisia tai laajakantoisia.

17 §. Toimitusjohtajan läsnäolo toimielimen kokouksessa. Pykälässä säädetään uudempiä yksityisiä yhteisöjä koskevaa lainsäädäntöä vastaavasti toimitusjohtajan oikeudesta olla läsnä säätiön hallituksen ja hallintoneuvoston kokouksessa ja käyttää siellä puhevaltaa, vaikka toimitusjohtaja ei ole toimielimen jäsen. Voimassa olevassa säätiölaissa ei ole vastaavaa säännöstä. Toimielin voi aina päättää, että toimitusjohtajalla ei ole oikeutta olla läsnä kokouksessa tai yksittäistä asiaa käsiteltäessä. Käytännössä toimitusjohtajan läsnäolo erityisesti hallituksen kokouksissa lienee useimmiten välttämätöntä, mutta laissa ei pakottavasti säännellä läsnäolo-oikeudesta. Säännöissä voidaan pakottavasti määrätä, että toimitusjohtajalla on aina oikeus olla läsnä toimielimen kokouksessa.

18 §. Toimitusjohtajaan sovellettavat säännökset. Pykälässä säädetään toimitusjohtajaan sovellettavista hallitusta koskevista säädöksistä. Voimassa olevassa säätiölaissa ei ole vastaavaa säännöstä. Yksityisiä yhteisöjä koskevasta lainsäädännöstä poiketen pykälässä ei säädetä toimitusjohtajan sijaista, varatoimitusjohtajaa, koskevasta sääntelystä. Ehdotuksen lähtökohtana on, että toimitusjohtajalla ei voi olla toimielinstatuksella olevaa

Pykälän 1 momentinviittaussäännöksen mukaan toimitusjohtaja ei saa panna täytäntöön 2 §:n 2 momentissa tarkoitettua hallintoneuvoston tai hallituksen tekemää säätiölain tai sääntöjen vastaista päätöstä. Toimitusjohtajan esteellisyyteen sovelletaan, mitä hallituksenjäsenen esteellisyydestä on säädetty 4 §:ssä. Toimitusjohtaja ei voi olla 10 §:n mukaisesti vajaavaltainen tai konkurssissa oleva taikka yrityssaneerauksessa. Liiketoimintakiellon vaikutuksesta toimitusjohtajan kelpoisuuteen hoitaa tehtäväänsä säädetään laissa liiketoimintakiellosta (1059/1985).

Pykälän 3 *momentin* mukaan toimitusjohtajaa koskee kotipaikkasääntö. Toimitusjohtajan on asuttava, tai jos toimitusjohtajana toimii yhteisö, sen kotipaikka on oltava Euroopan talousalueella, jollei Patentti- ja rekisterihallitus myönnä lupaa poiketa tästä.

Pykälän 1 momentin mukaan toimitusjohtajan valitsee aina hallitus. Säännöissä voidaan poistaa hallituksen oikeus valita toimitusjohtaja, mutta säännöissä ei voida siirtää toimitusjohtajan valintaoikeutta hallintoneuvostolle tai muulle taholle. Toimitusjohtaja hoitaa hallituksen vastuulla ja alaisuudessa olevaa hallintoa, jolloin hallitus päättää toimitusjohtajan henkilöstä ja hänen mahdollisesta erottamisesta.

Pykälän 3 momentin mukaan toimitusjohtajalla on oikeus erota tehtävästään. Eroamis-oikeudesta ei voi säännöissä määrätä toisin. Toimitusjohtajan ja säätiön väliseen sopi-mukseen eroamisesta samoin kuin erottamisesta sovelletaan sopimusoikeudellisia peri-aatteita. Jotta eroaminen tulee voimaan, on siitä ilmoitettava hallitukselle. Eroilmoituk-selle ei ole säädetty määrämuotoa, ja toimitusjohtajan vastuulla on tarvittaessa osoittaa, milloin ilmoitus on toimitettu jollekin hallituksen jäsenelle. Eroaminen voi tulla voi-maan myös ilmoituksessa määrätystä myöhemmästä ajankohdasta.

Pykälän 4 momentin mukaan hallitus voi aina erottaa toimitusjohtajan tehtävästään. Erottaminen ei edellytä perusteita. Jollei hallitus päätä erottamista koskevassa päätöksessä toisin, erottaminen tulee voimaan välittömästi. Voimaantulo ei edellytä, että erottamisesta olisi ilmoitettu toimitusjohtajalle.

20 §. *Päävastuullinen toimitusjohtaja.* Pykälässä säädetään toimitusjohtajan tehtävistä vastaavan ihmisen nimeämisestä silloin, kun toimitusjohtaja on yhteisömuotoinen. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä.

Päävastuullista toimitusjohtajaa koskevat vaatimukset ovat tarpeen toimitusjohtajaan liittyvien tehtävien hoidon ja vastuun järjestämiseksi säätiön ja sivullisten kannalta riittävällä tavalla. Siltä osin kuin säätiölaissa viitataan toimitusjohtajaan, sillä tarkoitetaan päävastuullista toimitusjohtajaa, jos toimitusjohtajaksi on valittu yhteisömuotoinen toimitusjohtaja. Päävastuullisella toimitusjohtajalla tarkoitetaan säätiön toimitusjohtajan tehtävistä vastaavaa ihmistä eikä esimerkiksi toimitusjohtajayhteisön liiketoiminnasta tai toiminnasta päävastuun kantavaa henkilöä.

Pykälän 1 momentin mukaan toimitusjohtajaksi valitun yhteisön on ilmoitettava säätiölle, kenellä on päävastuu toimitusjohtajan tehtävistä. Säännöissä voidaan edellyttää, että päävastuullisena toimitusjohtajana toimii tietty henkilö. Jos muuta ei ole säännöissä määrätty, toimitusjohtajayhteisö voi vaihtaa päävastuullista toimitusjohtajaa omatoimistekin. Toimitusjohtajayhteisö ilmoittaa tällöin päävastuullisen toimitusjohtajan vaihtumisesta säätiölle, joka huolehtii uuden päävastuullisen toimitusjohtajan tietojen rekisteröimisestä. Myös toimitusjohtajaa koskevassa sopimuksessa voidaan sopia siitä, miten toimitusjohtajayhteisö voi vaihtaa päävastuullista toimitusjohtajaa ja esimerkiksi edellyttää päävastuullisen toimitusjohtajan vaihtamiseen säätiön hallituksen suostumusta. Hyvän hallinnointitavan mukaista on, että toimitusjohtajayhteisö ilmoittaa säätiölle päävastuulliseen toimitusjohtajaan liittyvistä käytännön järjestelyissä tapahtuvista muutoksista riittävän ajoissa etukäteen aina, kun se on mahdollista.

Pykälän 2 momentin mukaan päävastuulliseksi toimitusjohtajaksi voidaan valita toimitusjohtajayhteisön johtoon kuuluva tai toimitusjohtajayhteisön palveluksessa oleva, jollei säätiön säännöissä määrätä muuta tai toimitusjohtajayhteisön ja säätiön kesken toisin sovita. Vaatimuksen tarkoitus on selventää toimitusjohtajasopimuksen sisältöä, erityisesti toimitusjohtajatehtävien toteuttamista ja toimitusjohtajan tehtäviin liittyviä vastuusuhteita.

Pykälän 3 momentin mukaan, jos toimitusjohtajaksi on valittu yhteisö, päävastuulliseen toimitusjohtajaan sovelletaan, mitä tässä laissa ja muussa laissa säädetään toimitusjohtajasta. Päävastuulliseen toimitusjohtajaan sovelletaan siten muun muassa tämän luvun säännöksiä toimitusjohtajan tehtävistä, oikeuksista, kelpoisuudesta ja esteellisyydestä. Jos toimitusjohtajaksi on valittu yhteisö, rekisteröidään toimitusjohtajayhteisön lisäksi päävastuullinen toimitusjohtaja. Päävastuullisen toimitusjohtajan ja toimitusjohtajayhteisön vahingonkorvausvastuusta säädetään 10 luvussa siten, että vastuu kuuluu sekä yhteisölle että päävastuulliselle toimitusjohtajalle. Toimitusjohtajan vastuu voi usein perustua myös sopimusoikeudellisen vastuuseen.

21 §. *Hallintoneuvoston tehtävät.* Pykälässä säädetään hallituksen yläpuolella olevan, hallitusta valvovan toimielimen, hallintoneuvoston tehtävistä. Pykälää sovelletaan ehdotetun voimaannanolain 7 § huomioiden hallintoneuvosto-nimellä säännöissä nimettyyn toimielimeen. Hallintoneuvosto kuuluu 1 §:n mukaisesti säätiön johtoon. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä. Voimassa olevan lain 10 a §:n nojalla säätiön säännöissä on voitu luoda säätiölle pykälässä säädetyn kaltainen toimielin. Ehdotuksensa hallintoneuvostolle säädetyt tehtävät vastaavat monelta osin säätiökäytäntöä.

Ehdotetun voimaannanolain 7 §:n mukaan ennen uuden lain voimaantuloa rekisteröidyn säätiön toimielimeen, joka valitsee enemmistön säätiön hallituksen jäsenistä, sovelletaan uuden lain hallintoneuvostoa koskevia säännöksiä. Hallintoneuvosto tulee rekisteröidä uuden lain mukaiseksi hallintoneuvostoksi viimeistään kolmen vuoden kuluessa lain voimaantulosta. Säätiön säännöt on samalla muutettava, jos säännöissä on uuden lain vastaisia säännöksiä.

Pykälän 1 momentin mukaan hallintoneuvoston tehtävänä on valvoa hallituksen ja toimitusjohtajan vastuulla olevaa hallintoa. Säätiöllä ei ole omistajia tai jäseniä, jotka hoitavat hallinnon valvontaa omistaja- tai jäsenintressin näkökulmasta. Säätiöiden osalta yhtenä haasteena onkin nähty se, miten säätiön varojen käytönvalvonta järjestetään tehokkaalla ja toimivalla tavalla ja siten, että yksityisoikeudellisen oikeushenkilön valvontatehtävä ei määräävässä määrin lisää viranomaisresurssien tarvetta. Merkittävä osa rekisterissä olevista säätiöistä on rakennettu yksiportaiseksi hallintomalliksi, jossa hallitus täydentää itse itseään, jolloin toiminnan valvonnasta puuttuu myös hallituksen viimeisen tahon luottamuksen mittaamiseen liittyvä valvonta.

Ehdotuksessa on luotu oletettamassäänöllä hyvää hallintoa tukeva malli kolmiportaisesta hallintorakenteesta, jossa säätiön toiminnan järjestämisestä vastaavien hallituksen ja toimitusjohtajan toiminnan valvonta on asetettu hallituksen yläpuolelle olevalle hallintoneuvostolle. Hallintoneuvostolle asetettu valvontatehtävä on pakottava, eikä sitä voi säännöissä poistaa hallintoneuvostolta. Miten valvontatehtävää suoritetaan käytännössä, riippuu säätiöiden luomista käytännöistä, säätiön toiminnan luonteesta ja laajuudesta. Säätiön hallintoneuvostolla ja hallituksella tulee huolehtia kullekin säätiölle tarkoituksenmukaisella tavalla se, miten hallintoneuvosto saa riittävät ja oikeat tiedon säätiön varsinaisesta toiminnasta, jotta se voi huolehtia valvontatehtävästään. Keskeinen taho objektiivisen tiedon välittämisessä on käytännössä tilintarkastaja.

Hallintoneuvoston yksittäisellä jäsenellä ei ole lakisääteistä oikeutta saada tarkastettavakseen säätiön kirjanpitoa ja hallintoaineistoa vastaavasti, mitä yksittäisellä hallituksen jäsenellä on. Hallituksen jäsenellä on vahingonkorvausvastuun uhalla hoidettava huolellisesti säätiön asioita sekä huolehdittava kirjanpidon ja varainhoidon valvonnan järjestämisestä. Jos säätiössä ei ole toimitusjohtajaa, hallitus vastaa operatiivisesta toiminnasta ja siihen liittyvästä kirjanpidosta ja varainhoidosta. Tämä edellyttää, että jokainen hallituksen jäsen saa käyttöönsä säätiön operatiiviseen toimintaan liittyvät kaikki tarvittavat tiedot. Vastaavaa tarvetta tietojen saantiin ei ole yksittäisellä hallintoneuvoston jäsenellä. Hallintoneuvosto päättää valvontaan liittyvistä menettelyistä ja käytännöistä, sekä siitä, mitä tietoja se tarvitsee valvontatehtävän hoitamiseksi.

Laissa on säädetty niistä keinoista, mitä hallintoneuvostolla on käytettävänä, jos se havaitsee hallituksen tai toimitusjohtajan menetelleen sääntöjen tai lain vastaisesti. Pykälän 2 momentin 2 kohdan mukaan hallintoneuvoston tehtävänä voi olla hallituksen nimittäminen ja siten myös erottaminen, ehdotuksen 9 luvun 1 §:n perusteella hallintoneuvosto tai sen jäsen voi moittia hallituksen päätöstä ja ehdotuksen 10 luvun 4 §:n mukaan hallintoneuvoston tehtävänä on päättää mahdollisesta vahingonkorvauskanteen nostamisesta hallitusta tai toimitusjohtajaa vastaan.

Pykälän 2 momentissa säädetään olettamasäännöllä hallintoneuvoston muista tehtävistä. Tehtävistä hallituksen jäsenten valinta, hallituksen palkkioista päättäminen, tilintarkastajien valinta, tilinpäätöksen vahvistaminen sekä sääntöjen muuttamisesta, sulautumisesta ja säätiön purkamisesta (nykyisin lakkauttamisesta) päättäminen perustuvat voimassa olevaan sääntökäytäntöön. Sulautumisen osalta hallintoneuvosto päättää sekä säätiön sulautumisesta toiseen säätiöön että toisen säätiön vastaanottamisesta, jollei säännöissä muuta määrätä.

Olettamasäännössä ehdotetaan hallintoneuvoston tehtäväksi täydentää itseään ja päättää hallintoneuvoston jäsenten palkkioista. Olettamasäännössä ehdotetaan lisäksi säätiön hallintoneuvostolle osuuskunnan hallintoneuvostoa vastaavasti päätösvaltaa asioista, jotka koskevat toiminnan huomattavaa supistamista tai laajentamista taikka säätiön organisaation olennaista muuttamista. Mikä kussakin säätiössä on toiminnan huomattavaa supistamista tai laajentamista tai organisaation olennaista muuttamista, riippuu muun muassa säätiön koosta ja toiminnasta sekä eri aikoina vallitsevista yleisistä käsityksistä.

Hallintoneuvostoa velvoittaa tehtävässään 1 luvun 4 §:n huolellisuusvelvollisuus edistää säätiön tarkoituksen toteutumista. Jos säätiötä ei ole perustettu määräajaksi, tehtävän hoitamisessa lähtökohtana on huolehtia säätiön toiminnan häiriöttömästä jatkumisesta lähitulevaisuudessa. Hallintoneuvoston jäsenen on toimittava huolellisesti ja lojaalisti säätiön tarkoituksen toteutumista ja toiminnan jatkumista edistäen, ei omien taustatahojen tai henkilökohtaisten intressien edistämiseksi. Esimerkiksi jos hallintoneuvosto päättää supistaa toimintaa olennaisesti, toiminnan supistaminen tulee perustua säätiön toiminnasta ja taloudesta johtuvaan tarpeeseen, ei esimerkiksi säätiön toiminnan kanssa kilpailevan taustatahon tarpeeseen.

Pykälän 3 momentin mukaan hallintoneuvostolle 2 momentissa säädetyistä tehtävistä voidaan määrätä säännöissä toisin. Tehtäviä voidaan vähentää, lisätä tai niitä voidaan muuttaa. Säännöissä voidaan esimerkiksi määrätä, että vain osa 2 momentissa mainituista tehtävistä kuuluu hallintoneuvostolle tai että vain 1 momentissa mainittu valvontatehtävä kuuluu hallintoneuvostolle. Hallintoneuvostolle voidaan säännöissä antaa pykälän 4 momentissa säädetty huomioiden myös sellaisia tehtäviä, joita ei ole pykälän olettamasäännössä määrätty hallintoneuvostolle. Hallintoneuvostolle ei voi säännöissä kuitenkaan määrätä tehtäviä, jotka lain mukaan on nimenomaisesti määrätty hallitukselle tai toimitusjohtajalle.

Jos ennen lain voimaantuloa rekisteröidyn säätiön säännöissä on määrätty hallintoneuvoston tehtävistä, hallintoneuvoston tehtäviin sovelletaan sääntöjen määräyksiä sen lisäksi, mitä voimaannpanolain 7 §:n 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi. Voimaannpanolain mukaan hallintoneuvostoa koskevia säännöksiä sovelletaan sellaiseen vanhan

lain aikana rekisteröidyn säätiön toimielimeen (hallintoneuvostoon, valtuuskuntaan, edustajistoon tai vastaavaan), joka päätetään rekisteröidä uuden lain mukaiseksi hallintoneuvostoksi. Voimaanpanolain 7 §:n 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että 1 momentissa säädettyä valvontatehtävää sovelletaan hallintoneuvostoon kolmen vuoden kuluttua lain voimaantulosta, jollei hallintoneuvosto päättä, että valvontatehtävää sovelletaan välittömästi. Jos säätiön säännöissä on ennen uuden lain voimaantuloa määrätty hallintoneuvoston tehtäväksi hallituksen valvontatehtävä, sääntöjen määräystä sovelletaan myös uuden lain voimaantulon jälkeen. Uuden lain voimaantulo ei siten automaattisesti tuo 1 ja 2 momentissa määrättyjä tehtäviä hallintoneuvoston tehtäväksi. Sääntöjä voidaan uuden lain voimaantulon jälkeen muuttaa siten, että kaikki tai osa 2 momentissa määrättyistä tehtävistä kuuluvat hallintoneuvoston tehtäviin.

Pykälän 4 momentin mukaan hallintoneuvostolle voidaan säännöissä määrätä vain hallituksen yleistoimivaltaan kuuluvia määrättyjä tehtäviä. Hallintoneuvostolle ei voi siirtää toimitusjohtajan yleistoimivaltaan kuuluvia tehtäviä eikä hallituksen tai toimitusjohtajan yleistoimivaltaa. Hallintoneuvostolle ei voi antaa oikeutta edusta säätiötä edes sääntömääräyksellä. Säätiön edustamisesta säädetään 25 §:ssä.

Pykälän 5 momentissa ehdotetaan selventävä säännös hallintoneuvoston ja hallituksen välisestä toimivallasta siltä osin, kun laissa tai säätiön säännöissä tehtävä on määrätty hallintoneuvostolle. Jollei säännöissä muuta määrätä, hallituksella ei ole toimivaltaa hallintoneuvostolle määrättyissä tehtävissä.

22 §. *Hallintoneuvoston tiedonsaanti.* Pykälässä säädetään hallintoneuvoston oikeudesta saada sen tehtävien hoitamiseksi tarvittavat tiedot hallitukselta, hallituksen jäseneltä ja toimitusjohtajalta. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä. Mitä säätiön toimintaan liittyviä tietoja ja kuinka yksityiskohtaisia tietoja hallintoneuvostolla on oikeus saada, riippuu viimekädessä hallintoneuvoston tehtävistä. Yksittäisellä hallintoneuvoston jäsenellä ei ole oikeutta saada tietoja, vaan hallintoneuvosto päättää tarvittaessa siitä, mitä tietoja tehtävän suorittamiseksi tarvitaan.

23 §. *Hallintoneuvoston jäsenet ja puheenjohtaja.* Pykälässä säädetään hallintoneuvoston jäsenistä ja puheenjohtajista. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä. Vaikka voimassa oleva laki ei ole edellyttänyt säännöissä mainittavan pykälässä säädetyistä asioista, säätiökäytännössä hallituksen yläpuolella olevaan toimielimeen on sovellettu, mitä tässä pykälässä on säädetty.

Pykälän 1 momentin mukaan hallintoneuvoston jäsenten lukumäärästä, valintatavasta ja toimikaudesta määrätään säätiön säännöissä. Hallintoneuvoston jäsenten lukumäärä voi olla kiinteä tai liukuva joko siten, että säännöissä määrätään jäsenten vähimmäis- ja enimmäismäärä tai vain jäsenten vähimmäismäärä, jolloin hallintoneuvoston jäsenten määrästä päätetään toimikausittain sääntöjen määräämällä tavalla. Jäsenten valintatapa voi voimassa olevan käytännön mukaisesti vaihdella. Ehdotuksen 21 §:ssä säädetyin olettamasäännön mukaan hallintoneuvosto täydentää itse itseään. Hallintoneuvoston voi kuitenkin nimetä esimerkiksi ulkopuolinen taho, säätiölle nimetty valintalautakunta tai perustaja joko kokonaan tai osittain. Nimeämistapaa ei laissa rajoiteta. Jos hallintoneuvoston nimeää ulkopuolinen taho, säännöissä on hallintoneuvoston toiminnan varmistamiseksi hyvä määrätä, miten hallintoneuvoston jäsenet valitaan, jos yksi tai useampi

jäsen on jäänyt nimeämättä. Säännöissä on lisäksi aina mainittava hallintoneuvoston jäsenten toimikausi. Toimikausi voi olla määräaikainen, toistaiseksi voimassa oleva tai elinikäinen. Eri jäsenillä voi olla myös erimittaiset toimikaudet.

Pykälän 2 momentissa säädetään pakottavasti hallintoneuvoston jäsenten vähimmäismäärästä. Hallintoneuvostossa on aina oltava vähintään viisi jäsentä. Jäsenten tosiasiallinen määrä riippuu sääntöjen määräyksestä. Hallintoneuvoston tehtävänä on valvoa säätiön hallintoa, joten operatiivisesta toiminnasta vastaava toimitusjohtaja ei voi olla hallintoneuvoston jäsen. Ehdotusta valmisteltaessa on keskusteltu myös siitä, voiko hallituksen jäsen olla hallintoneuvoston jäsen. Merkittävä osa säätiöistä toimii yksiportaisena, eli säätiössä ei ole hallituksentoimintaa valvovaa hallintoneuvostoa. Säätiökäytännössä on myös säätiöitä, joissa hallituksen jäsenen kelpoisuuden edellytyksenä on se, että hän on hallintoneuvoston jäsen. Mainituista seikoista johtuen ehdotuksessa on lähdetty siitä, että hallituksen jäsenen mahdollisuutta olla hallintoneuvoston jäsen ei rajoiteta kaavamaisesti laissa. Säännöissä voidaan määrätä, että hallituksen jäsen ei voi olla hallintoneuvoston jäsen.

Pykälän 3 momentin mukaan hallintoneuvostolla on aina oltava puheenjohtaja. Puheenjohtajan valitsee oletettasäännön mukaan hallintoneuvosto itse. Jos ulkopuolinen taho valitsee hallintoneuvoston, se voi määrätä myös hallintoneuvoston puheenjohtajan, vaikka säännöissä ei määrätä puheenjohtajan valinnasta. Myös säännöissä voidaan asettaa määräyksiä puheenjohtajan valintaan liittyen. Sääntöjen määräys puheenjohtajan valinnasta voi olla merkityksellinen esimerkiksi tilanteessa, että hallintoneuvostoon valitsee usea taho jäseniä.

24 §. *Hallintoneuvostoon sovellettavat säännökset.* Pykälässä säädetään hallintoneuvostoon sovellettavista muista säännöksistä. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä. Hallintoneuvostoon sovelletaan, mitä on määrätty pätemättömistä päätöksistä 2 §:n 2 momentissa, päätöksenteosta 3 §:ssä, esteellisyydestä 4 §:ssä, kokoontumisesta 5 §:ssä, pöytäkirjasta 6 §:ssä, kelpoisuudesta 10 §:ssä, päävastuullisesta hallituksen jäsenestä 11 §:ssä, eroamisesta 13 §:ssä, erottamisesta 14 §:ssä ja hallituksen täydentämisestä 15 §:ssä.

25 §. *Edustaminen.* Pykälän 1 momentin mukaan hallitus edustaa säätiötä. Ehdotus vastaa sisällöltään tältä osin voimassa olevan lain 10 §:n 1 momenttia. Ehdotuksen mukaan toimitusjohtajalla on valta edustaa säätiötä toimitusjohtajan yleistöimivaltaan kuuluvassa asiassa. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä, sillä laissa ei ole säännelty toimitusjohtaja-toimielimestä. Hallitukselle ja toimitusjohtajalle tämän momentin mukaisesti annettua oikeutta edustaa säätiötä ei voi sääntöjen määräyksellä ottaa pois tai muuttaa. Edustamista koskevassa säännöksessä ei viitata voimassa olevan lain mukaisesti säätiön nimen kirjoittamiseen. Nimen kirjoittaminen kuuluu oikeuteen edustaa säätiötä.

Pykälän 2 momentin mukaan säännöissä voidaan voimassa olevan lain 10 a §:n 1 momenttia vastaavasti määrätä muusta edustusvallan käytöstä. Oikeus edustaa säätiötä voidaan antaa säännöissä tai hallituksen päätöksellä ihmiselle. Hallintoneuvostolle ei voi sääntöjen määräykselläkään antaa oikeutta edustaa säätiötä.

Edustamista koskeva säännös ei estä hallitusta käyttämästä muita valtuutusta koskevia keinoja. Jos säätiö on ilmoitettu kaupparekisteriin, voi säätiö antaa prokuralaissa (130/1979) tarkoitetun prokuran.

Pykälän 3 momentin mukaan, jos säätiön hallituksen jäsenenä toimii yhteisöjäsen tai toimitusjohtajana toimii yhteisö, sovelletaan edustamista koskevaa normia päävastuulliseen hallituksen jäsenen tai toimitusjohtajaan.

26 §. *Edustamisoikeuden rajoitukset.* Pykälässä säädetään edustusoikeuden rajoituksista. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä. Rajoitukset vastaavat voimassa olevaa käytäntöä.

Pykälän mukaan säätiörekisteriin voidaan merkitä vain sellainen rajoitus, jonka mukaan kahdella tai useammalla ihmisellä on vain yhdessä oikeus edustaa säätiötä. Rekisteriin ei siten voida merkitä edustusvallan sisältöä koskevaa rajoitusta, esimerkiksi että henkilöllä on oikeus kirjoittaa säätiön nimi juoksevilla asioissa.

27 §. *Edustajan toimien sitovuus.* Pykälässä säädetään edustajan toimien sitovuudesta. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä. Pykälää sovelletaan 1 momentin mukaan säätiölaissa tarkoitetun edustajan tekemään oikeustoimeen. Ehdotuksen 25 §:n mukaan säätiön edustajia ovat hallitus, toimitusjohtaja sekä 25 §:n 2 momentin nojalla säännöissä määrätyt tai sääntöjen määräyksen perusteella rekisteriin merkityt nimenkirjoittajat. Ehdotuksen 8 luvun 9 §:n 1 momentin viittaussäännöksen johdosta pykälää sovelletaan selvitysmiehiin ja 14 luvun 11 §:n 5 momentin johdosta uskottuihin miehiin heidän hoitaessa hallituksen tehtäviä. Pykälää ei sovelleta muihin säätiön puolesta tai toimesta tehtäviä hoitaviin ihmisiin tai elimiin. Pykälää ei myöskään sovelleta hallinto-neuvostoon.

Pykälässä määritetään edustajan toimen sitovuus suhteessa säätiöön nähden ulkopuoliseen tahoon. Jos edustajan tekemä oikeustoimi ei sido säätiötä, osapuolet ovat velvollisia palauttamaan sitoumuksen mukaisesti tehdyt suoritukset yleisten sopimusoikeuden periaatteiden mukaisesti.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan edustajan tekemä oikeustoimi ei sido säätiötä, jos säätiö on tehnyt sitoumuksen vastoin 1 luvun 2 §:n 1 momentissa säädettyä. Ehdotuksen 1 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan säätiö tuottaa hyötyä sen säännöissä määrättyyn tarkoitukseen. Säätiö voi toiminnassaan tehdä niitä oikeustoimia, hankkia oikeuksia ja tehdä sitoumuksia, jotka hyödyttävät säätiön tarkoitusta. Säätiön tarkoituksen toteuttamiseen liittyy varsinaisen toiminnan lisäksi hallinnon ja lakisääteisten velvoitteiden hoitaminen sekä toiminnassa tarvittavien varojenhankkiminen ja hoitaminen. Kohdan mukaan, jos esimerkiksi säätiön antama laina on vastikkeeton tai selvästi alivastikkeellinen ja sillä ei toteuteta säätiön tarkoitusta tai se ei liity säätiön tarkoituksen toteuttamiseen, laina ei tuota hyötyä säätiön säännöissä määrättyyn tarkoitukseen. Laina on säätiötä sitomaton.

Ehdotuksen mukaan oikeustoimen sitovuuteen ei yksinään vaikuta se, liittyykö oikeustoimi säännöissä määrättyjen toimintamuotojen mukaiseen toimintaan. Kolmansien ei

edellytetä olevan selvillä tarkoituksen toteuttamiseen liittyvistä määräyksistä siitä huolimatta, että määräykset on rekisteröity säätiörekisteriin ja ne ovat siltä kaikkien saatavissa. Säännöissä määrättyjen toimintamuotojen ylittäminen tai säännöissä asetettujen muiden tarkoituksen toteuttamista koskevien määräysten rikkominen saattaa aiheuttaa edustajalle vahingonkorvausvastuun tai muun seuraamukseen, kun erottamisen tehtävästä.

Ehdotuksen 1 luvun 2 §:n 1 momentissa kielletään erityisen taloudellisen edun tuottaminen 1 luvun 7 §:ssä säädettyyn lähipiiriin kuuluvalla. Jos edustaja tekee lahjoituksen lähipiiriin kuuluvalla tai sopimuksen lähipiiriin kuuluvan kanssa, oikeustoimi ei sido säätiötä, jos oikeustoimi tuottaa erityistä taloudellista etua lähipiiriin kuuluvalla. Erityisellä taloudellisella edulla tarkoitetaan etua, joka syntyy objektiivisesti arvioiden tavanomaisin ehdoin solmitusta oikeustoimesta poikkeavasta hinnoittelusta tai muusta taloudellisesta edusta tai kokonaan tai osittain vastikkeettomasta oikeustoimesta, joka ei ole tavanomaisin ehdoin säätiön säännöissä määrättyä tarkoituksen toteuttamista.

Momentin 2 kohdassa säädetään selvyyden vuoksi, että edustajan tekemä oikeustoimi ei sido, jos edustaja on toiminut vastoin säännöissä määrättyä tarkoitusta. Säätiön tarkoitus rajoittaa edustajan kelpoisuutta. Edustaja ei voi käyttää säätiön varoja muuhun tarkoitukseen kuin säännöissä määrättyyn tarkoitukseen. Edustajan toimen sitovuutta ei määritä se, kuinka hyödylliseen tai yleishyödylliseen toimintaan edustajan käyttämät tai lahjoittamat varat tulevat, jos säätiön varoja on käytetty vastoin säätiön säännöissä määrättyä tarkoitusta. Jos esimerkiksi vanhusten palvelutoimintaa edistävä säätiö on lahjoittanut varoja lasten sairauksien tutkimukseen, lahjoitus ei sido säätiötä.

Momentin 3 kohdan mukaan edustajan tekemä oikeustoimi ei sido säätiötä, jos edustaja on toiminut vastoin 26 §:ssä säädettyä rajoitusta. Tämän luvun 26 §:n mukaan säätiörekisteriin voidaan merkitä rajoitus, jonka mukaan kahdella tai useammalla ihmisellä on yhdessä oikeus edustaa säätiötä. Jos esimerkiksi hallituksen puheenjohtajalla on oikeus kirjoittaa säätiön nimi yhdessä hallituksen muun jäsenen kanssa, hallituksen puheenjohtajan yksin allekirjoittama sopimus ei sido säätiötä, jollei puheenjohtajalla ole valtuutettu allekirjoittamaan sopimusta yksin. Kohta ei rajoita hallituksen oikeutta valtuuttaa yksittäisissä asioissa määrättyjä henkilöitä solmimaan säätiön puolesta sopimuksia.

Momentin 4 kohdan mukaan edustajan tekemä oikeustoimi ei sido säätiötä, jos edustaja on toiminut vastoin 1 luvun 5 ja 6 §:ssä tarkoitettua rajoitusta ja se, johon oikeustoimi kohdistui tiesi tai hänen olisi pitänyt tietää rajoituksesta. Ehdotuksen 1 luvun 5 §:ssä säädetään säätiön sijoitustoiminnasta. Säätiö voi harjoittaa varallisuuden hoitamiseksi ja toimintamuotojen rahoittamiseksi sijoitustoimintaa, jollei sitä ole rajoitettu säännöissä. Sijoitustoiminnan on oltava suunnitelmallista. Säätiön säännöissä voidaan rajoittaa tai asettaa ehtoja säätiön sijoitustoiminnalle. Jos säätiön edustaja hoitaa säätiön sijoitustoimintaa vastoin laissa tai säännöissä määrättyjä rajoituksia, sijoitustoimintaa koskevat oikeustoimet eivät sido, jos sopimusosapuoli tiesi tai hänen olisi pitänyt tietää toimivallan ylityksestä.

Ehdotuksen 1 luvun 6 §:ssä säädetään säätiön liiketoiminnasta. Säätiö voi harjoittaa toimintamuotoihinsa välittömästi liittyvää liiketoimintaa sekä toimintamuotojen rahoittamiseksi harjoitettavaa liiketoimintaa. Toimintamuotojen rahoittamiseksi harjoitettavan

liiketoiminnan on oltava suunnitelmallista. Säännöissä voidaan rajoittaa tai kieltää liiketoiminnan harjoittaminen. Jos edustajan tekemä oikeustoimi liittyy liiketoimintaan, joka on säännöissä kielletty, jolla ei toteuteta säätiön tarkoitusta taikka joka ei liity sääntöjen tai hallituksen määrittämän strategian mukaiseen varojen hankkimiseen, edustajan toimi ei sido säätiötä, jos sopimusosapuoli tiesi tai hänen olisi pitänyt tietää toimivallan ylityksestä.

Pykälän 2 momentissa säädetään 1 momentin 4 kohtaan liittyvästä sopimusosapuolen tietoisuudesta. Momentin mukaan se, että sijoitustoimintaan tai liiketoimintaan liittyvä rajoitus on määrätty säätiörekisteriin rekisteröidyissä säännöissä, ei yksistään ole osoitus siitä, että sopimusosapuoli tiesi tai hänen olisi pitänyt tietää rajoituksesta.

6.1.4 4 Luku. Tilintarkastus

Luvussa säädetään tilintarkastuksesta. Luvun 1 §:ssä säädetään tilintarkastusvelvollisuudesta ja sovellettavasta laista, 2 §:ssä tilintarkastuksen toimittamisen määräajasta, 3 ja 4 §:ssä tilintarkastajan ja varatilintarkastajan valinnasta, 5 §:ssä tilintarkastajan toimikaudesta ja 6 §:ssä tilintarkastajan määräämisestä, jos säätiöllä ei ole tilintarkastajaa.

Luvun keskeiset muutokset liittyvät tilintarkastajan määräämiseen tilanteessa, jossa säätiöllä ei ole kelpoisuusehdot täyttävää tilintarkastajaa sekä tilintarkastuskertomuksen sisältöä koskevista erityisistä vaatimuksista luopumiseen.

Voimassa olevaa lakia vastaavasti ehdotetaan, että jokaisessa säätiössä on suoritettava tilintarkastus. Tilintarkastuksen voi säätiössä edelleen suorittaa vain KHT- tai HTM-tilintarkastaja ja tilintarkastuslain (459/2007) 7 §:ssä tarkoitetussa säätiössä myös JHTT-tilintarkastaja. Tilintarkastukseen ja tilintarkastajiin sovelletaan tilintarkastuslakia.

Ehdotus sisältää pakottavan säännöksen tilintarkastuksen toimittamisajankohdasta. Tilintarkastus on toimitettava kuuden kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä. Tilintarkastuksen toimittamisen määräaika vastaa säätiökäytäntöä, sillä voimassa olevan lain mukaan säätiön on toimitettava tarkastettu tilinpäätös Patentti- ja rekisterihallitukselle kuuden kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä. Luvussa säännellään lisäksi oletamasäännöllä säätiön tilintarkastajan valitsemisesta ja tilintarkastajan toimikaudesta.

Ehdotus poikkeaa sisällöltään voimassa olevasta laista tilanteessa, jossa säätiölle ei ole valittu kelpoisuusehdot täyttävää tilintarkastajaa. Voimassa olevan lain mukaan tilintarkastajan voi kyseisessä tilanteessa valita Aluehallintovirasto. Ehdotuksessa tilintarkastajan nimeäminen siirretään Aluehallintovirastolta säätiöitä valvovalle Patentti- ja rekisterihallitukselle.

Ehdotus poikkeaa voimassa olevasta laista myös siten, että ehdotuksessa ei säädetä tilintarkastuskertomusta koskevista erityisistä vaatimuksista, joista voimassa olevassa laissa on säädetty 12 §:n 4 momentin 1–3 kohdissa. Tilintarkastuskertomukseen sovelletaan, mitä tilintarkastuslaissa on säädetty. Voimassa olevan lain 12 §:n 4 momentin 1 kohdan

mukaan tilintarkastuskertomuksessa on lausuttava, onko säätiön varat asianmukaisesti sijoitettu. Vaatimus liittyy voimassa olevan lain 10 §:n 2 momentin säännökseen, jonka mukaan säätiön varat on sijoitettava varmalla ja tuloa tuottavalla tavalla. Voimassa olevan lain 10 §:n 2 momentin säännös varojen sijoittamisesta varmalla ja tuloa tuottavalla tavalla ehdotetaan poistettavaksi laista. Ehdotuksen 1 luvun 5 §:n mukaan säätiön sijoitustoiminnan on oltava suunnitelmallista ja säätiöllä on oltava toimintamuotojen rahoittamiseksi harjoitettavaa sijoitustoimintaa varten kirjalliset periaatteet. Säätiön sijoitustoimintaa koskee 1 luvun 5 §:ssä säädettyjen vaatimusten lisäksi 1 luvun 4 §:n mukainen johdon yleinen huolellisuusvelvollisuus. Tilintarkastajan tulee jatkossa tätä taustaa vasten arvioida, onko säätiön varat sijoitettu asianmukaisesti ja onko säätiöllä ajan tasalla oleva sijoitussuunnitelma. Sijoitussuunnitelman tarkastus on osa tilintarkastajan tavanomaista hallinnon tarkastusta.

Voimassa olevan lain 12 §:n 4 momentin 2 kohdan mukaan tilintarkastuskertomuksessa on lausuttava siitä, onko säätiön toimielimen jäsenille suoritettuja palkkioita pidettävä kohtuullisina. Vaatimus liittyy voimassa olevan lain 11 §:n 4 momentin säännökseen, jonka mukaan säätiön toimielimen jäsenille saadaan maksaa kohtuullinen kokouspalkkio ja kohtuullinen palkkio säätiön hyväksi tehdystä muusta työstä. Ehdotuksessa ei ole vastaavaa nimenomaista säännöstä, mutta käyvän korvauksen ylittävän palkan ja palkkion maksaminen säätiön lähipiiriin kuuluvalla on ehdotetun 1 luvun 2 §:n 1 momentin yleissäännöksen mukaan edelleen kiellettyä. Lisäksi ehdotuksen mukaan palkkioita koskevat tiedot on jatkossa ilmoitettava toimintakertomuksessa ehdotuksen 5 luvun 2 §:n mukaisesti. Tilintarkastajan tulee tilintarkastuksen yhteydessä tarkastaa, että kiellettyjä lähipiirietuja ei ole annettu ja että toimintakertomuksen palkka- ja palkkiotiedot vastaavat maksettua määriä.

Voimassa olevan lain 12 §:n 4 momentin 3 kohdan mukaan tilintarkastuskertomuksessa on lausuttava siitä, antavatko säätiön tilinpäätös ja toimintakertomus oikeat ja riittävät tiedot säätiön toiminnasta. Vaatimus liittyy voimassa olevan lain 11 §:n 5 momentin säännökseen, jonka mukaan toimintakertomuksesta tulee pääpiirteittäin käydä ilmi, millä tavoin säätiö on toiminut tarkoituksensa toteuttamiseksi tilikauden aikana. Ehdotuksen 5 luvun 2 §:n mukaan toimintakertomuksessa on muun muassa ilmoitettava, millä tavoin säätiö on toiminut tarkoituksensa toteuttamiseksi tilikauden aikana. Tilintarkastajan tulee tilintarkastuksen yhteydessä tarkastaa, vastaavatko toimintakertomuksen tiedot tosiasiallista toimintaa.

Tilintarkastajan on tilintarkastuslain 15 §:n mukaan annettava tilintarkastuskertomuksessa lausunto siitä:

1. antavatko tilinpäätös ja toimintakertomus noudatetun tilinpäätössäännösten mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot säätiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta; sekä
2. ovatko tilikauden toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ristiriidattomia.

Lisäksi tilintarkastajan on annettava tilintarkastuskertomuksessa huomautus, jos säätiön hallituksen tai hallintoneuvoston jäsen taikka toimitusjohtaja on:

1. syyllistynyt tekoon tai laiminlyöntiin, josta saattaa seurata vahingonkorvausvelvollisuus säätiötä kohtaan; tai
2. rikkonut säätiötä koskevaa lakia taikka säätiön sääntöjä.

Kun huomioidaan tilintarkastuslaissa tilintarkastuskertomuksen sisällölle asetetut yleiset vaatimukset ja että voimassa olevan lain 12 §:n 4 momentin taustalla olevista aineellisista säännöksistä on osin luovuttu, tarvetta erityisen lausuman antamiselle voimassa olevan lain 12 §:n 4 momentin 1–3 kohdassa mainituista seikoista ei ole olemassa.

1 §. Tilintarkastusvelvollisuus ja sovellettava laki. Ehdotus vastaa voimassa olevaa lakia tilintarkastusvelvollisuudesta ja sovellettavasta laista. Pykälän *1 momentin* mukaan kaikissa säätiöissä on toimitettava tilintarkastus. Säätiöihin ei sovelleta tilintarkastuslain 2 luvun 4 §:n mukaisia pienen yhteisön rajoja mahdollisuudesta olla suorittamatta tilintarkastusta. Pykälän *2 momentissa* on voimassa olevan lain 12 §:n 1 momenttia vastaava viittaus tilintarkastuslakiin tilintarkastukseen sovellettavista säännöksistä.

2 §. Tilintarkastuksen toimittaminen. Pykälässä säädetään pakottavasti tilintarkastuksen suorittamisen määräajasta. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä. Voimassa olevan lain 4 §:n 1 momentin 7 kohdan mukaan tilintarkastuksen suorittamisesta on tullut määrätä säännöissä.

Tilintarkastus on kaikissa säätiöissä toimitettava viimeistään kuuden kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä. Säätiön säännöissä voidaan määrätä lyhyemmästä tilintarkastuksen määräajasta. Säännös vastaa voimassa olevaa käytäntöä. Säätiön tulee voimassa olevan lain mukaan toimittaa tilinpäätöstiedot toiminta- ja tilintarkastuskertomuksineen Patentti- ja rekisterihallitukselle kuuden kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä, missä ajassa tilintarkastus on tullut suorittaa loppuun.

3 §. Tilintarkastajan valinta. Pykälään ehdotetaan voimassa olevaa sääntökäytäntöä vastaavaa olettamasäännöstä tilintarkastajan valinnasta. Jos säätiössä on hallintoneuvosto, valitsee hallintoneuvosto tilintarkastajan. Tilintarkastajien valinta voidaan säännöissä määrätä kokonaan hallitukselle tai ulkopuoliselle taholle tai osittain eri tahoille, vaikka säätiössä on hallintoneuvosto. Jos säätiössä ei ole hallintoneuvostoa, valitsee hallitus olettamasäännön mukaan tilintarkastajan.

Pykälässä säädetään voimassa olevan lain 12 §:n 2 momenttia vastaavasti, että jokaisessa säätiössä tulee olla vähintään yksi tilintarkastaja. Velvollisuudesta valita varatilintarkastaja säädetään tämän luvun 4 §:ssä ja tilintarkastuslaissa. Säätiöllä on aina oltava tilintarkastuslain mukainen auktorisoitu tilintarkastaja. Tilintarkastajan muusta kelpoisuudesta ja riippumattomuudesta sekä esteellisyydestä ja velvollisuudesta valita KHT-tilintarkastaja tai -yhteisö samoin kuin tilintarkastajan valinnasta konsernissa säädetään voimassa olevan lakia vastaavasti tilintarkastuslaissa.

Tilintarkastajan eroamisesta ja erottamisesta säädetään tilintarkastuslaissa. Tilintarkastuslain 2 luvun 10 §:n 1–3 momenttien mukaan tilintarkastajan voi erottaa toimestaan kesken toimikauden se, joka on tilintarkastajan valinnut, määrännyt tai osoittanut tehtävään. Tilintarkastajan erottamiseen kesken toimikauden on oltava perusteltu syy. Jos tilintarkastaja erotetaan kesken toimikauden, sen, joka on erottanut tilintarkastajan, on annettava Keskuskauppakamarin tilintarkastuslautakunnalle selvitys erottamisesta ja sen syistä. Tilintarkastaja voi erota toimestaan kesken toimikauden ilmoittamalla siitä säätiölle. Tilintarkastajan on tilintarkastuslain mukaan ilmoitettava ero rekisteröitäväksi kahden viikon kuluessa siitä, kun hän teki ilmoituksen. Lisäksi tilintarkastajan on annettava Keskuskauppakamarin tilintarkastuslautakunnalle selvitys eroamisesta ja sen syistä. Jos kyse on HTM-tilintarkastajan tai HTM-yhteisön erottamisesta tai eroamisesta, annetaan edellä tarkoitettu selvitys kauppakamarin tilintarkastusvaliokunnalle.

Säännöissä voidaan määrätä, että säännöissä määrättyllä taholla on oikeus vaatia erityisen tarkastuksen suorittaminen. Hallituksen tai hallintoneuvoston päätöksellä säätiössä voidaan aina tehdä myös säännönmukaisen tilintarkastuksen lisäksi erityinen tarkastus, jonka toteuttamistapa ja laajuus määrätään tarkastuksen tekemisestä päättävän toimielimen päätöksellä.

4 §. Varatilintarkastaja. Pykälässä säädetään velvollisuudesta valita varatilintarkastaja. Jos tilintarkastaja ei ole tilintarkastuslain 2 luvun 4 §:n 5 momentin mukaisesti hyväksytty tilintarkastusyhteisö, tulee säätiön valita vähintään yksi varatilintarkastaja. Tilintarkastajan valinnasta päättävä toimielin voi myös aina päättää valita varatilintarkastajan, vaikka tilintarkastuslain edellytys varatilintarkastajan valinnalle ei täyty.

5 §. Tilintarkastajan toimikausi. Pykälässä säädetään olettamasäännöllä tilintarkastajan toimikaudesta. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä. Olettamasäännön mukaan tilintarkastaja valitaan suorittamaan yhden tilikauden kirjanpidon, tilinpäätöksen, toimintakertomuksen sekä hallinnon tarkastus kerrallaan. Olettamasääntö perustuu voimassa olevaan sääntökäytäntöön. Säännöissä voidaan määrätä pidemmästä toimikaudesta. Tilintarkastaja voidaan valita myös toistaiseksi jatkuvalla toimikaudelle.

Olettamasäännössä tilintarkastajan toimikauden alkamista ei säännellä. Ehdotuksessa ei esitetä lakisääteistä, keväällä pidettävää vuosikokousta, jonka asialistalla on tilintarkastajan valinta kuluvalle tilikaudelle. Tilintarkastaja voidaan säätiöissä käytännössä valita esimerkiksi keväällä tarkastamaan joko kuluva tilikautta tai seuraavana vuonna alkava tilikausi taikka syksyllä tarkastamaan seuraavan vuoden tilikausi. Olettamasäännön mukaan tilintarkastajan toimikausi koskee koko tarkastettavan tilikauden tarkastusaikaa.

Olettamasäännön mukaan tehtävä päättyy, kun hallintoneuvosto on vahvistanut tarkastettavan tilikauden tilinpäätöksen. Jos säätiöllä ei ole hallintoneuvostoa tai hallintoneuvoston tehtäväksi ei ole määrätty tilinpäätöksen vahvistamista, päättyy tilintarkastajan tehtävä, kun tilintarkastuskertomus on annettu. Säännöissä tai valintapäätöksessä voidaan määrätä toimikauden päättymisestä toisin. Säätiön säännöissä voidaan esimerkiksi määrätä, että hallitus pitää keväällä sääntömääräisen kevätkokouksen, jossa se päättää toimenpiteistä, joihin tilinpäätös ja tilintarkastajan kertomus antavat aihetta. Tilintarkastajan toimikausi voidaan esimerkiksi sitoa kyseisen kokouksen päättymiseen.

6 §. *Tilintarkastajan määrääminen.* Pykälässä säädetään tilintarkastajan määräämisestä tilanteessa, jossa säätiöllä ei ole säätiölain tai sääntöjen mukaisia tilintarkastajia. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä. Ehdotetun voimaantulon 9 §:n mukaan pykälää sovelletaan hakemuksiin, jotka on tehty uuden lain voimaantulon jälkeen.

Pykälän 1 momentin mukaan tilintarkastajan valinta tilanteissa, joissa säätiöllä ei ole lain ja sääntöjen mukaista tilintarkastajaa, ehdotetaan siirrettäväksi Aluehallintovirastolta Patentti- ja rekisterihallitukselle, joka valvoo säätiöiden toimintaa. Ehdotuksessa esitetään samalla tilintarkastuslain 9 §:n muuttamista siten, että Aluehallintovirasto ei ole enää toimivaltainen viranomainen määräämään säätiölle tilintarkastajaa. Momentissa ehdotetaan säänneltäväksi ne tilanteet, jolloin Patentti- ja rekisterihallitus voi määrätä säätiölle kelpoisuusehdot täyttävän tilintarkastajan.

Momentin 1 kohdan mukaan tilintarkastaja voidaan määrätä, jos tilintarkastajaa ei ole valittu lain tai säätiön sääntöjen mukaan. Tilintarkastajan valinnasta säädetään tämän luvun 3 §:ssä. Jollei säännöissä ole muuta määrätty, tilintarkastajan valinnasta päättää hallintoneuvosto ja jos säätiöllä ei ole hallintoneuvostoa, hallitus.

Momentin 2 kohdan mukaan tilintarkastaja voidaan määrätä, jos tilintarkastajalla ei ole tilintarkastuslaissa säädettyä kelpoisuutta tai tilintarkastaja ei ole riippumaton. Tilintarkastuslain 3 §:n mukaan tilintarkastajana voi toimia ainoastaan henkilö, joka ei ole vaarallainen, konkurssissa tai liiketoimintakiellossa taikka jonka toimintakelpoisuutta ei ole rajoitettu. Jos tilintarkastajaksi on valittu yksi tai useampi luonnollinen henkilö, vähintään yhdellä heistä on oltava asuinpaikka ETA-valtiossa. Tilintarkastajan on lisäksi oltava riippumaton toimeksianto suorittaessaan ja järjestettävä toimintansa riippumattomuuden turvaavalla tavalla. Tilintarkastuslain 24 ja 25 §:ssä on säädetty seikoista, jotka saattavat vaarantaa tilintarkastajan riippumattomuuden ja jotka aiheuttavat esteellisyiden tilintarkastajalle.

Momentin 3 kohdan mukaan tilintarkastaja voidaan määrätä, jos sääntöihin kirjattua lukumäärää tai kelpoisuutta koskevaa määräystä on rikottu. Säätiöllä on oltava se määrä tilintarkastajia, mitä säännöt määräävät. Jos säännöissä ei ole määräyksiä tilintarkastajien lukumäärästä, säätiölle on valittava luvun 3 §:n mukaisesti vähintään yksi tilintarkastaja. Tilintarkastuslain 5 §:ssä säädetään velvollisuudesta valita KHT tilintarkastaja. Säätiön säännöissä voidaan määrätä, että säätiölle on valittava KHT tilintarkastaja, vaikka tilintarkastuslain edellytykset eivät täyty.

Momentin 4 kohdan mukaan tilintarkastaja voidaan määrätä, jos säätiöltä muutoin puuttuu tilintarkastaja, eikä sitä ole Patentti- ja rekisterihallituksen kehotuksesta valittu.

Pykälän 2 momentin mukaan, jos on syytä epäillä, että säätiön tilintarkastaja ei ole riippumaton tehtävässään, eikä uutta tilintarkastajaa valita lain tai sääntöjen mukaisesti, Patentti- ja rekisterihallituksen on pyydettävä lausunto Keskuskauppakamarin tilintarkastuslautakunnalta tilintarkastajan mahdollisesta riippumattomuudesta. Patentti- ja rekisterihallitus ei ole sidottu Keskuskauppakamarin tilintarkastuslautakunnan lausuntoon asiassa. Patentti- ja rekisterihallitus ratkaisee kokonaisharkintana tilintarkastajan nimeämistä koskeva asian kuultuaan tilintarkastuslautakuntaa.

Pykälän 3 momentin mukaan kuka tahansa voi tehdä Patentti- ja rekisterihallitukselle ilmoituksen siitä, että säätiöllä ei ole lain tai sääntöjen mukaista tilintarkastajaa. Ilmoituksen tekijä voi voimassa olevan käytännön mukaisesti tehdä ehdotuksen valittavaksi tilintarkastajaksi Patentti- ja rekisterihallitukselle. Hallituksella on velvollisuus ilmoittaa lain tai sääntöjen mukaisen tilintarkastajan puuttumisesta Patentti- ja rekisterihallitukselle, jollei se, jolle tilintarkastajan valitseminen kuuluu, viivytyksettä valitse kelpoisuusehdot täyttävää tilintarkastajaa.

Pykälän 4 momentin mukaan Patentti- ja rekisterihallituksen on varattava säätiölle tilaisuus tulla kuulluksi ennen tilintarkastajan määräyksen antamista. Patentti- ja rekisterihallituksen päätös voidaan panna täytäntöön lainvoimaa vailla olevana. Lainvoimaisen päätöksen saaminen voi viedä useamman vuoden, jos Patentti- ja rekisterihallituksen päätöksestä valitettaisiin. Patentti- ja rekisterihallituksen valvonta perustuu merkittävästä osalta tilintarkastuskertomuksesta ja tilintarkastajalta saatavaan tietoon, mistä syystä on varmistettava, että säätiöllä on aina tilintarkastaja.

Patentti- ja rekisterihallituksen päätös tilintarkastajan nimeämisestä on voimassa niin kauan, kunnes säätiölle on valittu lain ja sääntöjen mukaisesti tilintarkastaja. Mahdollista on, että Patentti- ja rekisterihallitus on määrännyt säätiölle tilintarkastajan, minkä jälkeen esimerkiksi sääntöjen määräämä valitsijataho valitsee säätiölle välittömästi uuden tilintarkastajan. Patentti- ja rekisterihallituksen valitseman tilintarkastajan toimikausi päättyy, kun säätiölle on valittu säännökset ja määräykset täyttävä tilintarkastaja. Patentti- ja rekisterihallituksen valitsemalla tilintarkastajalla on oikeus saada kohtuullinen palkkio tekemästään työstä, vaikka tilintarkastaja vaihtuisi uuden tilintarkastajan valintaan ennen tilintarkastuskertomuksen antamista.

Säätiölakiin ehdotetut säännökset tilintarkastajan määräämisestä vastaavat sisällöltään tilintarkastuslain 2 luvun 9 §:n säännöksiä tilintarkastajan määräämisestä.

6.1.5 5 Luku. Tilinpäätös ja toimintakertomus

Luvussa säännellään sellaisista tilinpäätöstä ja toimintakertomusta koskevista velvoitteista, joista ei ole tarkoituksenmukaista säätää kaikkia kirjanpitolovelvollisia koskevassa kirjanpitolainsäädännössä. Luvun 1 §:ssä säädetään kirjanpitolain soveltamisesta ja tilikaudesta, 2 ja 3 §:ssä toimintakertomuksessa annettavista tiedoista, 4 §:ssä konsernitilinpäätöksestä, 5 §:ssä tilinpäätöksen rekisteröimisestä, 6 §:ssä kirjanpitolautakunnan ohjeista ja lausunnoista ja 7 §:ssä konsernista. Lukuun sisältyvän sääntelyn olennaiset muutokset liittyvät tiedonantovelvollisuuden laajentumiseen ja konsernitilinpäätösvelvollisuuteen.

Voimassa olevasta laista poiketen ehdotetaan, että säätiöiden tulee antaa toimintakertomuksessa tai tilinpäätöksen liitetietoina luvun 2 ja 3 §:ssä säädetyt tiedot säätiön toiminnasta ja rahavirroista. Tietojenantovelvollisuuden laajentamisella pyritään lisäämään avoimuutta säätiön toimintaan. Toimintakertomuksessa tulee kertoa, miten säätiö on toiminut tarkoituksensa toteuttamiseksi, kuvata säätiön konsernirakenne ja siinä tapahtuneet muutokset sekä lähipiiriin liittyvät rahavirrat tilikaudella. Toimintakertomuksessa

annettavien tietojen avulla viranomaisella on mahdollisuus tehokkaammin valvoa, toimiiko säätiö tarkoituksensa toteuttamiseksi ja noudatetaanko säätiön toiminnassa 1 luvun 2 §:n lähipiirivoitonjakoa koskevia säännöksiä. Tilintarkastajan tulee tilintarkastusta suorittaessaan tarkastaa, että säätiön toimintakertomuksessa on ilmoitettu tämän luvun 2 ja 3 §:n edellyttämät tiedot.

Voimassa olevasta laista poiketen ehdotetaan, että säätiön on aina laadittava konsernitilinpäätös, jos sillä on kirjanpitolaissa tarkoitettu määräysvalta toisessa kirjanpitovelvollisessa. Konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuus olisi riippumatta siitä, harjoittaako emosäätiö liiketoimintaa tai täytyvätkö kirjanpitolain konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuutta koskevat raja-arvot. Konsernitilinpäätöksellä edistetään avoimuutta ja läpinäkyvyyttä sekä lisätään sekä hallituksen että valvovan viranomaisen tiedonsaantia säätiökonsernin kokonaisuudesta. Konsernitilinpäätös mahdollistaa oikean kuvan saamisen säätiökonsernin tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Kirjanpitolaissa asetetut konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuutta koskevat raja-arvot ovat siten korkealla, että merkittävä osa säätiöistä jää kirjanpitolaissa säädetyn konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuuden ulkopuolelle, joten luvussa säädetään säätiöitä koskevasta poikkeuksesta kirjanpitolaissa asetetuista kokorajoista. Luvussa käytetty emosäätiön käsite määritellään 7 §:ssä.

Ehdotetun voimaannpanolain 10 §:n mukaan tilinpäätöstä ja toimintakertomusta koskevia uusia vaatimuksia sovelletaan säätiön tilinpäätökseen ja kirjanpitoon viimeistään sillä tilikaudella, joka alkaa uuden lain tultua voimaan.

1 §. Kirjanpitolain soveltaminen ja tilikausi. Voimassa olevaa oikeutta vastaavasti ehdotetaan, että tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen sovelletaan kirjanpitolain lisäksi, mitä säätiölaissa on säädetty. Sillä, että kirjanpitolain soveltamisesta säädetään säätiölaissa, on merkitystä johdon vahingonkorvausvastuuseen. Jos tilinpäätös ja toimintakertomus on laadittu kirjanpitolain vastaisesti, on ne viittaussäännöksen johdosta samalla laadittu säätiölain vastaisesti. Johto voi näin ollen olla vahingonkorvausvastuussa 10 luvun perusteella kirjanpitolain vastaisesti laaditun tilinpäätöksen aiheuttamasta vahingosta myös kolmannelle.

Pykälän 2 momentissa säädetään säätiön tilikaudesta. Säätiön tilikausi on kalenterivuosi, jollei säännöissä määrätä muusta tilikaudesta. Olettamasäännös vastaa säätiökäytäntöä. Tilikauden pituuteen sovelletaan, mitä kirjanpitolaissa on säädetty.

2 §. Toimintakertomus. Ehdotus vastaa voimassa olevaa lakia siten, että säätiön on aina laadittava toimintakertomus. Säätiön on siten laadittava toimintakertomus, vaikka säätiön ei tarvitse laatia toimintakertomusta kirjanpitolain nojalla. Ehdotus poikkeaa voimassa olevan lain 11 §:n 4 momentissa toimintakertomukselle asetetuista erityisistä sisältövaatimuksista. Säätiöiden toimintaa rahoitetaan merkittävässä määrin julkisten avustusten, julkisten palveluostojen sekä verovapaiden tulojen avulla. Säätiöiden ominaispiirteeseen kuuluu se, että säätiön lähipiiriin kuuluvat eivät jaa varoja merkittävässä määrin säätiöstä itselleen. Julkisen rahoituksen ja tuen käytön seuraamiseksi ja säätiön tarkoituksen toteutumisen valvomiseksi esitetään toimintakertomukseen pakottavia sisältövaatimuksia. Toimintakertomuksen sisältövaatimusten muutoksilla pyritään edistämään avoimuutta säätiöiden toiminnassa ja varojen käytössä.

Pykälän 1 momentissa säädetään, että säätiön on laadittava aina vähintään kirjanpitolain 3 luvun 1 §:n 6 momentin mukainen toimintakertomus. Toimintakertomuksessa tulee siten aina esittää tiedot olennaisista tapahtumista tilikaudella ja sen päättymisen jälkeen ja arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä sekä selvitys tutkimus- ja kehitystoiminnan laajuudesta. Säätiö voi päättää laatia kirjanpitolain 3 luvun 1 §:n 5 momentin mukaisen laajan toimintakertomuksen ja sen on laadittava mainittu toimintakertomus, jos säätiö täyttää kirjanpitolaissa asetetut kokorajoitukset. Jos säätiö laatii kirjanpitolain 3 luvun 1 §:n 5 momentin mukaisen toimintakertomuksen, tulee kertomuksessa esittää kaikki kirjanpitolain 3 luvun 1 §:n 5 momentin edellyttämät tiedot.

Kirjanpitolaissa säädetyn lisäksi toimintakertomuksessa tai kirjanpitolain mahdollistaessa tilinpäätöksen liitetiedoissa on aina tuotava esille myös säätiölaissa edellytetyt tiedot. Pykälän 2 momentissa säädetään tiedoista, jotka säätiön on ilmoitettava toimintakertomuksessa tai tilinpäätöksen liitetiedoissa.

Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan toimintakertomuksessa on ilmoitettava, miten säätiön on tilikauden aikana toteuttanut tarkoitustaan. Toiminnan kuvaukseen sovelletaan olennaisuuden periaatetta eli toimintakertomuksessa kerrotaan keskeiset seikat, miten tarkoitusta on edistetty tilikauden aikana.

Momentin 2 kohdan mukaan toimintakertomuksessa on annettava selvitys säätiön määräysvallassa olevista yhteisöistä ja säätiöistä. Määräysvallalla tarkoitetaan kirjanpitolain 1 luvun 5 §:ssä säädettyä määräysvaltaa. Toimintakertomuksessa on ilmoitettava määräysvallassa olevien yhteisöjen ja säätiöiden nimet, Y-tunnukset ja yhtiöiden osalta omistusosuudet.

Momentin 3 kohdan mukaan toimintakertomuksessa on ilmoitettava hallitukseen ja hallintoneuvostoon kuuluville maksettujen palkkojen, palkkioiden ja eläke-etuuksien yhteismäärä. Palkkoja, palkkioita ja eläke-etuuksia ei lakisääteisesti tarvitse eritellä erä tai toimieliinkohtaisesti, vaan toimintakertomuksesta tulee käydä ilmi johdolle maksettujen palkkioiden kokonaismäärä. Tiedot voidaan myös eritellä toimintakertomuksessa. Palkkoihin ja palkkioihin kuuluvat varsinaista tehtävää koskevan korvauksen lisäksi muun muassa hallituksen ja hallintoneuvoston jäsenille maksetut päivärahat ja matkakorvaukset tehtävän suorittamisesta sekä tehtävään liittyvä asunto- ja autoetu, joiden osalta yhteismäärään lisätään edun verotusarvo. Toimintakertomuksessa edellytetään esitettävän palkkioiden yhteismäärä niiden toimielinten osalta, jotka lain tai sääntöjen mukaan voivat määrittää palkkion maksamisesta itselle. Palkkioiden yhteismäärä tulee esittää hallituksen osalta myös, jos säätiöllä on hallintoneuvosto joka päättää hallituksen jäsenille maksettavasta palkkiosta. Toimitusjohtaja ei voi päättää itselleen maksettavan korvauksen määrästä, joten toimintakertomuksessa ei edellytetä esitettävän toimitusjohtajalle maksettavien korvausten yhteismäärää.

Momentin 4 kohdan mukaan toimintakertomuksessa on ilmoitettava säätiökonserniin kuuluvien tytäryhteisöjen hallituksen ja hallintoneuvoston jäsenille ja varajäsenille maksettujen palkkioiden kokonaismäärä edellä 3 kohdassa esitettyjen periaatteiden mukaisesti. Tytäryhteisö määritellään 7 §:ssä.

Momentin 5 kohdan mukaan toimintakertomuksessa on ilmoitettava tiedot säätiön ja tämän lähipiiriin kuuluvien välisistä taloudellisista toimista sekä osittain tai kokonaan vastikkeettomista eduista. Tässä pykälässä tarkoitettu lähipiirin käsite määritellään tämän pykälän 5 momentissa. Tiedot on annettava taloudellisista toimista ja lähipiirille annetuista taloudellisista eduista riippumatta siitä, ovatko ne 1 luvun 2 §:n perusteella sallittuja vai ei. Säätiö voi olla myös kirjanpitoasetuksen 2 luvun 7 b §:n nojalla velvolinen antamaan liitetiedoissa tiedot säätiön ja tämän kirjanpitolaissa määritellyn lähipiiriin kuuluvien välisistä olennaisista liiketoimista. Kirjanpitoasetuksen säännös ei vapauta säätiötä ilmoittamasta toimintakertomuksessa kaikkia toimia, joita säätiön ja tässä pykälässä määritettyyn lähipiiriin kuuluvan henkilön välillä suoritetaan. Kirjanpitoasetus edellyttää tietoja säätiön ja lähipiirin välisistä liiketoimista. Säätiön ja lähipiirin väliset toimet eivät välttämättä ole liiketoimia, mistä johtuen kohdassa puhutaan yleisemmin taloudellisista toimista. Käsite sisältää kirjanpitoasetuksen liiketoimen käsitteen.

Kohdan mukaan toimintakertomuksessa on lisäksi ilmoitettava kaikki lähipiiriin saamat osittain tai kokonaan vastikkeettomat taloudelliset edut. Kohdalla ei tarkoiteta tämän pykälän 2 momentin 3 ja 4 kohdassa tarkoitettuja palkkoja ja palkkioita sekä eläke-etuuksia, vaan muita johdon saamia taloudellisia etuja. Etuina on esimerkiksi mainittava johtoon kuuluvan saama apuraha tai avustus, säätiön omistaman omaisuuden käyttö- tai hallintaoikeus taikka kokonaan tai osittain vastikkeettomat matkat. Edun taloudellista arvoa ei tarvitse määrittää toimintakertomuksessa, jos etu ei ole arvomääräinen. Esimerkiksi säätiön omistaman kiinteistön käyttöä koskevan edun taloudellista arvoa ei tarvitse määrittää toimintakertomuksessa.

Toimintakertomuksessa on 3 momentin mukaan annettava tiedot, jos säätiöstä on tullut tilikauden aikana emosäätiö. Emosäätiön käsite perustuu ehdotettuun 7 §:ään. Samoin toimintakertomuksessa on esitettävä selvitys, jos säätiö on ollut vastaanottavana säätiönä sulautumisessa tilikauden aikana. Tietojenantovelvollisuus vastaa osakeyhtiöiden osalta osakeyhtiölain 8 luvun 7 §:n 1 momentin 1 kohdassa säädettyä. Toimintakertomuksessa on annettava lisäksi selostus, jos säätiön sääntöjä on muutettu tilikauden aikana. Toimintakertomuksesta on käytävä ilmi olennaiset seikat sääntöjen muutoksesta.

Säätiö voi joutua ilmoittamaan osan tiedoista kirjanpitoasetuksen mukaan liitetiedoissa, sillä ehdotus on osittain päällekkäinen kirjanpitoasetuksen 2 luvun 7b ja 8 §:n kanssa. Ehdotus on kuitenkin kirjanpitoasetuksen säännöksiä ankarampi, sillä se koskee kaikkia säätiöitä eikä tämän pykälän säännöksistä ole mahdollista poiketa säätiön pienuuden perusteella. Säätiö voi 4 momentin mukaan ilmoittaa kaikki toimintakertomuksen kutaakin kohtaa koskevat tiedot liitetiedoissa, jos kirjanpitolaissa ei muuta määrätä.

Pykälän 5 momentissa määritellään se säätiön lähipiiri, jonka kanssa tehdyistä taloudellisista toimista on ilmoitettava tiedot toimintakertomuksessa. Momentissa säädetty lähipiirin käsite poikkeaa 1 luvun 7 §:ssä säädetystä lähipiirin käsitteestä, joka sisältää laajan joukon eri henkilötahoja. Momentissa on toimintakertomusta koskevien tietojen osalta määritetty säätiön johtoon kuuluvat ja näihin keskeisesti sidoksissa olevien henkilöiden piiri siten, että määritetyt henkilöt saadaan käytännössä kartoitettua kohtuullisella työmäärällä toimintakertomusta laadittaessa. Myös tilintarkastajalla on tosiasiallinen mahdollisuus tilintarkastusta suorittaessaan tarkastaa, että momentissa säädettyä lähipiiriä koskevat tiedot on ilmoitettu toimintakertomuksessa asianmukaisesti.

3 §. *Rahalainat, vastuut ja vastuusitoumukset.* Pykälässä säädetään toimintakertomuksessa esitettävistä rahalainaa, vastuuta ja vastuusitoumuksia esitettävistä tiedoista. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä. Voimassa olevan lain 10 §:n 2 momentin mukaan säätiön varoja ei saa antaa lainaksi momentissa määritellyille säätiön lähipiiriin kuuluville henkilöille. Ehdotuksessa on luovuttu voimassa olevan lain lainakielloa koskevasta säännöksestä. Ehdotuksen mukaan säätiön varoja voidaan lainata ja säätiön omaisuutta antaa vakuudeksi lähipiiriin kuuluvalla normaalein kaupallisin ehdoin. Ehdotuksen mukaan 2 §:n 5 momentissa säädettyyn lähipiiriin kuuluvalla annettut rahalainat, vastuut ja vastuusitoumukset on kuitenkin aina ilmoitettava toimintakertomuksessa, jos niiden yhteismäärä ylittää 20.000 euroa tai viisi prosenttia omasta pääomasta. Pykälässä säädettyillä vastuilla ja vastuusitoumuksilla tarkoitetaan kirjanpitoasetuksen 2 luvun 7 §:ssä säädettyjä vastuuta ja vastuusitoumuksia.

4 §. *Konsernitilinpäätös.* Pykälän 1 momentin mukaan konsernitilinpäätöksen laatimisessa on sen lisäksi, mitä muualla säädetään, noudatettava tämän lain säännöksiä. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä.

Pykälän 2 momentissa säädetään, että säätiön on aina laadittava konsernitilinpäätös, jos säätiö on konsernin emosäätiö. Säätiö ei vapaudu konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuudesta, vaikka kirjanpitolain 6 luvun edellytykset konsernitilinpäätöksen laatimisen velvollisuudelle eivät täyty. Ehdotus poikkeaa voimassa olevan oikeuden sisällöstä. Konserni muodostaa taloudellisen kokonaisuuden. Säätiön ja sen tytäryritysten yksinään antamaa informaatiota ei pidetä riittävänä informaationa säätiökonsernin taloudellisesta kokonaisuudesta. Kun säätiöllä ei ole omistajia ja sitä kautta omistajavalvontaa, pidetään tarkoituksenmukaisena, että toiminnan kokonaiskuva ja rahavirtojen kokonaismäärät esitetään aina konsernitilinpäätöksen avulla.

5 §. *Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen rekisteröiminen.* Pykälässä säädetään voimassa olevan lain 13 §:n 2 momenttia vastaavasti, että säätiön on toimitettava tilinpäätös ja toimintakertomus liitetietoineen ja tase-erittelyineen sekä tilintarkastuskertomus Patentti- ja rekisterihallitukselle rekisteröitäväksi. Määräaika tilinpäätöksen rekisteröimiseen on voimassa olevaa lakia vastaavasti kuusi kuukautta tilikauden päättymisestä. Rekisteröintivelvollisuus koskee myös konsernitilinpäätöstä. Konsernitilinpäätös kuuluu kirjanpitolain 6 luvun 1 §:n mukaan emosäätiön tilinpäätökseen.

Tilinpäätöksen rekisteröinnin laiminlyömissä seurauksista ja Patentti- ja rekisterihallituksen toimivallasta laiminlyönnin johdosta säädetään valvontaa koskevassa 14 luvussa.

6 §. *Kirjanpitolausunkunnan ohjeet ja lausunnot.* Kirjanpitolain 8 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan kirjanpitolausunkunta voi antaa viranomaisen, elinkeinonharjoittajien tai kuntien, järjestön taikka kirjanpitovelvollisen hakemuksesta ohjeita ja lausuntoja kirjanpitolain soveltamisesta. Pykälässä säädetään uudempaa yksityisiä yhteisöjä koskevaa lainsäädäntöä vastaavasti siitä, että kirjanpitolausunkunta voi antaa ohjeita ja lausuntoja myös säätiölaissa säädettyistä tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevista säännöksistä.

7 §. *Konserni.* Pykälässä määritellään emosaatiö, tytäryhteisö ja konserni. Konsernisuhteen edellytyksenä olevan määräysvallan osalta pykälässä ehdotetaan viitattavaksi kirjanpitolain 1 luvun 5 §:ään. Ehdotus vastaa kirjanpitolain 1 luvun 6 §:ää.

III OSA. Sääntöjen muuttaminen sekä säätiön sulautuminen ja purkaminen

6.1.6 6 Luku. Sääntöjen muuttaminen

Luvussa säädetään säätiön sääntöjen (1 §) ja tarkoituksen muuttamisesta (2 §), säätiön määräaikaiseksi muuttamisesta (3 §), sääntöjen muuttamiseen liittyvästä kokouskutsusta (4 §) sekä sääntömuutoksen rekisteröinnistä (5 §). Keskeisiä muutoksia voimassa olevan lain sääntöjen muuttamista koskevaan 17 §:n nähden ovat sääntöjen muuttamista koskevien oletettasääntöjen kirjaaminen ehdotukseen, perustajalle annettu mahdollisuus säätiötä perustettaessa poiketa laissa säädetyistä tarkoituksen muuttamisen edellytyksistä (2 §:n 3 momentti) sekä säännöissä perustajalle tai määrätylle kolmannelle taholle annetun oikeuden muuttamisen rajoittaminen ilman mainitun tahon suostumusta (1 §:n 3 momentti). Lupamenettelystä ehdotetaan luovuttavaksi sääntöjen muutoksen yhteydessä.

Voimassa olevan lain mukaan sääntöjä voidaan muuttaa, jos se havaitaan tarpeelliseksi muuttuneiden olosuhteiden tai muiden syiden johdosta. Säätiöasetuksen 2 §:n mukaan sääntömuutosta koskevan hakemuksen yhteydessä on ilmoitettava muutoksen perusteena olevat seikat. Ehdotus poikkeaa sisällöltään voimassa olevasta laista siten, että sääntöjen muuttamiselle ei ole ehdotuksessa asetettu vastaavia edellytyksiä. Voimassa olevan lain muuttuneita olosuhteita ja muita syitä koskevalla edellytyksellä ei ole käytännössä ollut merkitystä, ja perusteluvollisuus on lähinnä lisännyt sääntöjen muuttamisesta aiheutuvia kustannuksia. Koska esityksessä ehdotetaan luovuttavaksi lupamenettelystä sääntömuutoksen rekisteröimisen yhteydessä, perustetta sille, että sääntömuutos tulisi aina perustella, ei ole. Jos säännöissä on asetettu edellytyksiä sääntöjen muuttamiselle, säätiön tulee osoittaa sääntömuutosta koskevan rekisteri-ilmoituksen yhteydessä, että edellytykset täyttyvät. Ehdotuksessa esitetään tarkoituksen muuttamiselle voimassa olevaa lakia vastaavia edellytyksiä. Säätiön tulee tarkoituksen muuttamisen yhteydessä osoittaa, että laissa tai säännöissä määrätty edellytykset täyttyvät.

Voimassa olevasta laista poiketen ehdotetaan oletettasääntöjä säätiön sääntöjen muuttamisesta. Sääntömuutoksesta päättää hallitus. Jos säätiöllä on hallintoneuvosto, se päättää sääntöjen muuttamisesta, jollei säännöissä määrätä, että sääntöjen muuttamisesta päättää hallitus. Ehdotuksen mukaan sääntöjen muuttamisesta päätetään tavallisella enemmistöpäätöksellä, jollei laissa tai säännöissä vaadita määräenemmistöä. Olettamasäännöissä on määrätty sääntömuutoksen pakottavista vähimmäisvaatimuksista, joita voidaan tämentää ja lisätä sääntöihin otettavilla määräyksillä. Voimassa olevasta laista poiketen ehdotuksessa esitetään, että perustaja voi säätiötä perustettaessa määrätä tarkoituksen muuttamista koskevista edellytyksistä laissa säädetyistä toisin.

Ehdotuksessa on pyritty toisaalta joustavoittamaan ja helpottamaan sääntöjen muuttamista, toisaalta suojaamaan säännöissä määrätyille tahoille annettuja erityisiä oikeuksia. Perustaja voi vastaisuudessa varautua säätiötä perustettaessa mahdollisiin säätiöympäristön muutoksiin varaamalla itselleen tai kolmannelle taholle oikeuden hyväksyä sääntöjen muutoksen tai määrätä tarkoituksen muuttamisesta laissa säädetyistä tarkoituksen muuttamisen edellytyksistä poikkeavalla tavalla. Erityisesti toiminnallisten säätiöiden toimintaympäristöissä tapahtuvat muutokset saattavat edellyttää joustavampia tarkoituksen muuttamisen edellytyksiä. Samalla on kuitenkin pyritty suojaamaan rahoittajien luottamusta siihen, mihin säätiön varoja käytetään. Säätiöiden toimintaa rahoitetaan julkisilla avustuksilla sekä yksityisillä lahjoitusvaroilla. Säätiöt voivat saada toimintaansa myös verohelpotuksia, jos toiminta on järjestetty yleishyödyllisyyden edellyttämällä tavalla. Jos perustaja haluaa määrätä tarkoituksen muuttamista koskevista edellytyksistä laissa säädetyistä poikkeavasti, asiasta tulee määrätä säätiön säännöissä säätiötä perustettaessa. Perustajan säännöissä itselleen tai kolmannelle varaaman tarkoituksen muuttamista koskevan oikeuden vaikutus säätiön verotukseen määräytyy verolainsäädännön periaatteiden mukaisesti.

Säätiökäytännössä haasteeksi on saattanut muodostua perustajan tahdon sivuuttaminen niissä tilanteissa, joissa säännöissä on annettu luonnollisille tai oikeushenkilöille määrättyjä oikeuksia. Voimassaoleva käytäntö on mahdollistanut esimerkiksi sääntöjen muuttamisen siten, että säännöissä määrätyille taholle annettu oikeus hallituksen nimeämiseen on poistettu tai säätiön varojen jakamista säätiön purkautuessa koskevaa sääntömääräystä on muutettu vastoin säännöissä varojen saantiin oikeutetun tahon tietoa tai tahtoa. Ehdotetuilla muutoksilla pyritään turvaamaan tehokkaammin perustajan tahdon toteutuminen tilanteissa, joissa säännöissä määrätyille taholle on annettu erityisiä oikeuksia.

Ehdotuksen mukaan sääntöjen muutos ei voimassa olevasta laista poiketen edellytä enää rekisteriviranomaisen lupaa. Sääntöjen muutos on rekisteriin tehtävä ilmoitusasia. Ilmoitusasian käsittelyn yhteydessä rekisteriviranomainen tarkistaa, että sääntöjen muuttamiselle on laissa ja säännöissä määrätty edellytykset ja sääntömuutoksesta on päätetty laissa säädetyin ja säännöissä määrätyn mukaisesti.

1 §. Sääntöjen muuttaminen. Pykälässä säädetään siitä, miten säätiön sääntöjä muutetaan. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä. Lakiin ehdotetaan vähimmäisvaatimuksia ja olettasääntöä sääntöjen muuttamista koskevasta päätöksenteosta.

Voimassa olevan lain 17 §:n 1 momentista poiketen lakiin ei ehdoteta yleisiä säännöksiä siitä, millä perusteella säätiön sääntöjä voidaan muuttaa. Hallituksen huolellisuusvelvollisuuteen kuuluu voimassa olevaa säätiökäytäntöä vastaavasti ja ehdotetun 1 luvun 4 §:n mukaan huolehtia siitä, että säätiöllä on toimivat ja ajantasaiset säännöt, ja huolehtia tarvittaessa niiden muuttamisesta. Käytännössä voimassa olevaa lakia vastaavasti rekisteriviranomaisella ei ole harkintavaltaa, rekisteröidäänkö sääntömuutos vai ei, kun muutos on tehty lain ja säätiön sääntöjen mukaisesti. Tarkoituksen muuttamista koskevista lakisääteisistä edellytyksistä säädetään erikseen 2 §:ssä.

Pykälän 1 momentin mukaan sääntöjen muuttamisesta päättää hallitus. Jos säätiöllä on hallintoneuvosto, päättää se sääntöjen muuttamisesta, jollei säännöissä määrätä, että hallitus päättää sääntöjen muuttamisesta. Sääntöjen muuttamista koskevaa päätöksentekoa ei voi siirtää muulle säätiön elimelle, toimitusjohtajalle taikka toimihenkilölle.

Sääntöjen muuttaminen edellyttää, että päätöstä kannattaa yli puolet läsnä olevista jäsenistä, jollei säännöissä määrätä muuta. Säännöissä voidaan asettaa erilaisia määräyksiä sääntöjen muuttamiselle. Koko sääntöjen tai yksittäisten sääntömääräysten muuttaminen voi esimerkiksi edellyttää kaikkien tai määrätyn enemmistön suostumusta. Säännöissä voidaan myös määrätä, että määräenemmistösäännöksiä ei voi muuttaa. Ehdotuksessa ei esitetä säännöstä, joka mahdollistaisi poikkeamisen säännöissä määrätystä nimenomaisesta määräenemmistömääräyksestä tai määräyksestä, että määräenemmistösäännöstä ei voi muuttaa. Säännöissä voidaan esimerkiksi määrätä, että hallituksen nimittämistapaa ei voi muuttaa. Jos säännöissä ei ole määrätty siitä, voiko kyseistä hallituksen nimittämistapaa koskevaa sääntömääräystä muuttaa, määräys voidaan poistaa sääntöjen muuttamista koskevien säännösten mukaisesti ja tämän jälkeen muuttaa hallituksen nimittämistapaa. Säätiötä perustettaessa ja sääntöjä muutettaessa tuleekin huolella harkita, mitkä sääntömääräykset perustaja katsoo sellaisiksi, että myös olosuhteiden muuttuessa kyseisiä sääntömääräyksiä tulee noudattaa säätiön toiminnassa.

Voimassa olevasta rekisterikäytännöstä poiketen sääntöjen muuttamisen edellytykseksi voidaan pykälän 2 momentin mukaan asettaa se, että sääntöjen muuttamiseen saadaan säännöissä määrätyn tahon suostumus. Muutoksella mahdollistetaan muun muassa perustajalle mahdollisuus valvoa tarkemmin sitä, että hänen tahtoaan säätiön toiminnassa kunnioitetaan. Sääntöjen muuttaminen voi edellyttää säätiön elimen, toimihenkilön taikka ulkopuolisen tahon suostumusta.

Pykälän 3 momentissa säädetään perustajan ja säännöissä määrätyn tahon suostumuksesta sääntömuutoksen yhteydessä. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä. Voimassa olevaa lakia vastaavasti säätiön hallinnon ja tilintarkastajien nimeäminen sekä toimielinten jäsenten ja tilintarkastajien lukumäärästä päättäminen voidaan ehdotuksen mukaan antaa säätiön säännöissä perustajalle taikka säännöissä määrätylle muulle taholle. Voimassa olevasta rekisterikäytännöstä poiketen ehdotuksessa esitetään, että perustajalle tai säännöissä määrätylle taholle voidaan antaa vaikutusvaltaa myös muussa säätiön toimintaan liittyvässä asiassa. Säännöissä voidaan esimerkiksi määrätä, että sääntöjen tai edunsaajaa koskevan määräyksen muuttaminen, sulautumista ja purkautumista koskevien edellytysten määrittäminen taikka määrätyn omaisuuden luovuttaminen edellyttää perustajan tai säännöissä määrätyn tahon suostumusta.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan selvyiden vuoksi säännöstä, jonka mukaan säännöissä määrätylle taholle annettua oikeutta säätiön hallintoon tai toimintaan liittyen ei voi muuttaa ilman kyseisen tahon suostumusta, jollei säännöissä määrätä toisin. Määrätyllä taholla tarkoitetaan säännöissä yksilöityä ihmistä tai oikeushenkilöä. Määrätyllä taholla ei tarkoiteta esimerkiksi tarkoituksessa määriteltä laajaa edunsaajajoukkoa, jollei säännöissä muuta määrätä. Säännöissä määrätyn edunsaajajoukon edunvalvontajärjestöllä ei ole momentissa tarkoitettua oikeutta, jollei säännöissä nimenomaisesti näin määrätä. Määrätyllä taholla ei myöskään tarkoiteta ihmisryhmää, jossa henkilöt voivat ajan ja tilanteen mukaan vaihdella, esimerkiksi määrätyn oikeushenkilön henkilöstöä, jollei

säännöissä nimenomaisesti toisin määrätä. Määrätty taho voi olla säätiön organisaatioon kuuluva tai siihen nähden ulkopuolinen henkilö. Jos taho, jolle oikeus on säännöissä annettu, ei enää ole eli jos säännöissä määrätty yksityishenkilö on kuollut tai yhteisö taikka säätiö purkautunut, oikeus ei siirry kolmannelle, jollei säännöissä nimenomaisesti niin määrätä. Säännöstä sovelletaan lain voimaantulon jälkeen kaikkiin säätiöihin.

2 §. Säätiön tarkoituksen muuttaminen. Lakiin ehdotetaan voimassa olevan lain 17 §:n 2 momenttia vastaavasti säännöstä säätiön tarkoituksen muuttamisesta. Ehdotuksessa esitetään, että tarkoituksen muuttamista koskevista säännöksistä voidaan poiketa säätiötä perustettaessa. Ehdotus poikkeaa tältä osin voimassa olevasta laista.

Jos säännöissä ei ole määräyksiä tarkoituksen muuttamisesta, säätiön tarkoitusta voidaan muuttaa vain laissa säädetyillä edellytyksillä. Tarkoituksen muuttamista koskevista edellytyksistä on poistettu mahdollisuus muuttaa tarkoitusta, jos sen toteuttaminen on hyvien tapojen vastaista. Hyvän tavan vastaisuuteen liittyvää muutosmahdollisuutta on pidetty ongelmallisena perustuslain kannalta, koska tällöin rekisteriviranomaisen harkintavallan käyttämistä ei määritetä voimassa olevien periaatteiden mukaisella riittäväällä tarkkarajaisuudella. Hyvän tavan vastaisuutta koskevasta muutosedellytyksestä ehdotetaan luovuttavaksi. Muilta osin tarkoituksen muuttamista koskevien lakisääteisten edellytysten sisältöä ei ehdoteta muutettavaksi. Pykälän 1 momentin mukaan tarkoitusta voidaan muuttaa vain, jos säätiön varojen käyttäminen sille määrättyyn tarkoitukseen on mahdotonta tai olennaisesti vaikeutunut, kokonaan tai huomattavalta osalta hyödytöntä taikka lain vastaista. Tarkoitusta voidaan muuttaa myös tilanteessa, jossa säätiön varojen käyttäminen sille määrättyyn tarkoitukseen on varojen vähyyden vuoksi kokonaan tai huomattavalta osalta hyödytöntä, vaikka momentissa ei nimenomaisesti mainita varojen vähäisyyttä hyödyttömyyden perusteena.

Pykälän 2 momentin mukaan uusi tarkoitus ei voi voimassa olevaa lakia vastaavasti poiketa olennaisesti alkuperäisestä, säätiölle sitä perustettaessa määrätystä tarkoituksesta. Jos tarkoitusta on muutettu ja muutettua tarkoitusta myöhemmin muutetaan, uusi tarkoitus ei voi olennaisesti poiketa säätiötä perustettaessa määrätystä alkuperäisestä tarkoituksesta.

Voimassa olevan lain säännöksiä tarkoituksen muuttamisesta on pidetty liian rajoittavina. Säätiön tarkoituksen muuttamista koskevaa säännöstä ehdotetaankin pykälän 3 momentissa muutettavaksi siten, että säätiötä perustettaessa voidaan 1 ja 2 momentissa säädetyistä määrätä toisin. Säännöissä voidaan säätiötä perustettaessa määrätä, millä edellytyksillä ja missä laajuudessa säätiön tarkoitusta voidaan myöhemmin muuttaa. Jos tarkoituksen muuttamista koskevista edellytyksistä ei ole määrätty säätiötä perustettaessa, sen jälkeen, kun säätiö on rekisteröity, sääntöihin ei voida ottaa tarkoituksen muuttamista koskevia määräyksiä, jotka lieventävät 1 ja 2 momentissa säädettyä, edes perustajien yksimielisellä suostumuksella. Jollei säännöissä muuta määrätä, tarkoituksen muuttamista koskevat edellytykset voidaan poistaa säännöistä pykälän 4 momentin mukaisesti.

Tarkoituksen muuttamista koskevia edellytyksiä voidaan säännöissä lieventää tai niitä voidaan rajoittaa taikka muuten muuttaa lakisääteisistä edellytyksistä. Säännöissä voidaan esimerkiksi määrätä, että säätiön tarkoitusta voidaan muuttaa, jos tarkoituksen

toteuttaminen on tullut epätarkoituksenmukaiseksi taikka jos perustaja taikka säännöissä määrätty taho suostuu tarkoituksen muuttamiseen. Säännöissä voidaan myös määrätä, että perustaja voi säätiön elinkaaren aikana päättää, millä edellytyksillä säätiön tarkoitusta voidaan muuttaa. Ehdotuksessa esitetty muutos mahdollistaa toimintaympäristön ja -olosuhteiden muuttumisesta aiheutuvan tarkoituksenmukaisuusharkinnan tarkoituksen muuttamisessa sekä perustajalle harkintavallan siitä, mitä seikkoja perustaja pitää merkityksellisenä säätiön tarkoituksen muuttamisessa.

Voimassa olevasta laista poiketen pykälän 4 momentissa säädetään tarkoituksen muuttamista koskevasta päätöksenteosta säännöksellä, jota ei voi sääntömääräyksellä lieventää. Ehdotuksen mukaan säätiön tarkoitusta voidaan muuttaa vain, jos kolme neljäsosa päätöstä tekevän toimielimen jäsenistä sitä kannattaa. Tarkoituksen muuttamista koskeva päätös on periaatteellinen ja merkityksellinen kysymys säätiön toiminnassa, mistä johtuen tarkoituksen muuttamiseksi vaaditaan vähintään laissa määrätyn määräenemmistön kannatus. Säännöissä voidaan määrätä, että tarkoituksen muuttaminen edellyttää suurempaa määräenemmistöä tai että tarkoitusta ei voi muuttaa lainkaan. Tarkoituksen muuttamista koskevaa pakottavaa määräenemmistösäännöstä sovelletaan lain voimaantulon jälkeen kaikkiin säätiöihin.

Jos perustaja on säätiötä perustettaessa määrännyt säännöissä tarkoituksen muuttamista koskevasta edellytyksistä pykälän 1 ja 2 momentissa säädetyistä toisin, näitä määräyksiä voidaan muuttaa toimielimen kaikkien jäsenten yksimielisellä päätöksellä, jollei perustaja ole määrännyt säännöissä muuta. Perustaja voi esimerkiksi määrätä, että tarkoituksen edellytyksiä koskevaa määräystä voidaan muuttaa määrätyllä enemmistöllä tai että sääntöjä ei voi tältä osin muuttaa.

3 §. *Säätiön määräaikaiseksi muuttaminen.* Pykälään ehdotetaan otettavaksi voimassa olevan lain 17 §:n 3 momenttia vastaava säännös säätiön määräaikaiseksi muuttamisesta.

4 §. *Kokouskutsu.* Pykälässä säädetään kokouskutsua koskevasta sisältövaatimuksesta, jos kokouksessa päätetään säätiön sääntöjen muuttamisesta. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä. Päätöstä sääntöjen muuttamisesta ei saa tehdä, jos kokouskutsussa ei ole mainittu asiasta. Kutsussa on mainittava muutoksen pääasiallinen sisältö. Mainitun vaatimuksen osalta riittävänä pidetään sitä, että ehdotus muutetuista säännöistä liitetään kokouskutsuun tai kokouskutsussa kerrotaan keskeiset muutokset, joita ehdotetaan tehtäväksi. Kokouskutsua koskevaa säännöstä sovelletaan kaikkiin sääntöjen muutosta koskeviin tilanteisiin: tarkoituksen muutokseen, säätiön määräaikaiseksi muuttamista koskevaan muutokseen sekä muuhun sääntöjen muutokseen. Kokouskutsua koskevasta sisältövaatimuksesta voidaan poiketa, jos kaikki päätöstä tekevän toimielimen jäsenet hyväksyvät poikkeamisen. Säännös vastaa uudemmassa yksityisiä yhteisöjä koskevassa lainsäädännössä kokouskutsun sisällölle asetettuja vaatimuksia.

5 §. *Sääntömuutoksen rekisteröinti.* Pykälässä säädetään sääntömuutoksen rekisteröimisestä. Voimassa olevan lain 17 §:n 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että sääntöjen muutos ei ole hakemusasia vaan rekisteritietoja koskeva muutosilmoitusasia.

Pykälän 1 momentin mukaan sääntöjen muutos on ilmoitettava viivytyksettä rekisteröitäväksi. Voimassa olevan lain 17 §:n 4 momenttia vastaavasti sääntöjen muutosta ei voi noudattaa ennen kuin muutos on merkitty rekisteriin.

Pykälän 2 momentin mukaan rekisteriviranomainen tarkistaa muutosilmoituksen käsittelemisen yhteydessä, että sääntöjen muutokselle on laissa ja säätiön säännöissä asetetut edellytykset ja että päätös sääntöjen muuttamisesta on tehty lain ja säätiön sääntöjen mukaisesti. Ehdotus vastaa tältä osin voimassa olevaa lupahakemuksen käsittelyä rekisteriviranomaisessa.

6.1.7 7 Luku. Sulautuminen

Luvussa säädetään säätiön sulautumisesta. Luvun 1 §:ssä määritetään sulautumisen edellytykset ja 2 §:ssä sulautumisen toteuttamistavat, 3 ja 4 §:ssä säädetään sulautumissuunnitelmasta ja siihen liittyvästä tilintarkastajan lausunnosta, 5 ja 6 §:ssä sulautumisesta päättämisestä, 7 §:ssä sulautumissuunnitelman rekisteröimisestä, 8 ja 9 §:ssä velkojien suojaamenettelystä, 10 §:ssä sulautumisen täytäntöönpanoilmoituksesta, 11 §:ssä sulautumisen rekisteröinnin edellytyksistä, 12 §:ssä sulautumisen oikeusvaikutuksista, 13 §:ssä lopputilityksestä ja 14 §:ssä sulautumisen peruuntumisesta.

Olennaisia muutoksia voimassa olevan lain sulautumista koskeviin 17 a–c §:iin nähden ovat mahdollisuus määrätä säännöissä säätiötä perustettaessa sulautumisen edellytyksistä laissa säädetystä toisin (ehdotuksen 1 §:n 2 momentti), tytäryhteisösulautumisen mahdollistaminen (ehdotuksen 1 §:n 4 momentti) sekä sulautumista koskevan sääntelyn tarkentaminen monelta osin. Sulautumiseen liittyvä sääntely ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan soveltuvin osin uudempaa yksityisiä yhteisöjä koskevaa lainsäädäntöä.

Voimassa olevaa lakia vastaavasti sulautuminen käsittää edelleen neljä vaihetta. Ensimmäisessä vaiheessa laaditaan sulautumissuunnitelma (voimassa olevassa laissa sopimus) ja tehdään sulautumista koskevat päätökset säätiöissä (3–6 §). Toisessa vaiheessa rekisteröidään sulautumissuunnitelma (7 §), mikä voimassa olevassa laissa vastaa sulautumisluvan hakemista Patentti- ja rekisterihallitukselta. Kolmannessa vaiheessa suoritetaan velkojen kuulutus, mikä ehdotetaan siirrettäväksi tuomioistuimesta Patentti- ja rekisterihallitukselle (8–9 §). Neljännessä vaiheessa rekisteröidään sulautuminen (10–11 §). Voimassa olevasta laista poiketen ehdotetaan, että sulautuvien säätiöiden on laadittava lopputilinpäätös ja toimitettava se Patentti- ja rekisterihallitukselle (13 §). Ehdotuksessa ei esitetä muutettavaksi voimassa olevan lain periaatetta, että säätiön sulautumisessa ei makseta sulautumisvastiketta.

Ehdotus poikkeaa voimassa olevasta laista siten, että sulautumiselta ei enää edellytetä, että tarkoituksen toteutuminen sulautumisen johdosta olennaisesti paranisi. Sulautumisen edellytyksenä on ehdotuksen mukaan edelleen se, että sulautumiseen osallistuvien säätiöiden tarkoitukset ovat olennaisesti samankaltaisia. Voimassa olevasta laista poiketen perustaja voi säätiötä perustettaessa määrätä säännöissä sulautumisen edellytyksistä toisin. Muutoksen johdosta perustajalla on paremmin mahdollisuus varautua toimintaympäristön muutoksiin ja säätiön toiminnan uudelleenorganisointia edellyttäviin

tarpeisiin. Perustaja voi säännöissä asettamallaan määräyksillä tosiasiallisesti myös mahdollistaa olemassa olevan säätiön tarkoituksen toteuttamisen lakkauttamisen sallimalla sulautumisen olennaisesti eri tarkoitusta edistävään säätiöön. Säätiöiden toimintavapauden lisäämisen ohessa ehdotuksessa on pyritty suojaamaan rahoittajien luottamusta siihen, mihin säätiön varoja käytetään. Jos perustaja haluaa määrätä sulautumisen edellytyksistä laissa säädetystä toisin, asiasta tulee määrätä säätiön säännöissä säätiötä perustettaessa.

Sulautuminen voidaan voimassa olevaa lakia vastaavasti toteuttaa joko absorptiosulautumisena tai kombinaatiosulautumisena. Ehdotuksessa esitetään, että säätiöt voivat toteuttaa myös tytäryhteisösulautumisen, jolla luodaan mahdollisuus purkaa tarpeettomaksi osoittautuneita konsernirakenteita. Tytäryhteisösulautumisessa sulautumiseen osallistuvien säätiöiden tulee omistaa kokonaan sulautuvan yhtiön osakkeet sekä optio-oikeudet ja muut osakkeisiin oikeuttavat erityiset oikeudet, jotka määritellään osakeyhtiölain 10 luvussa. Muutoin tytäryhteisösulautumisen aineellisten säännösten osalta viitataan osakeyhtiölakiin.

Sulautumisen rekisteröinnin osalta ehdotetaan siirtymistä lupamenettelystä rekisteröintimenettelyyn. Ilmoitusten käsittelyn yhteydessä viranomainen tarkistaa, että sulautumiselle on laissa ja säätiön säännöissä säädetty edellytykset ja sulautuminen on suoritettu laissa säädettyjä menettelytapoja noudattaen. Sulautumismenettely vastaa pääosin voimassa olevaa lakia.

Ehdotetun voimaantulolain 11 §:n mukaan säätiöiden sulautumiseen sovelletaan vanhaa lakia, jos sulautumislupaa koskeva hakemus jätetään Patentti- ja rekisterihallitukselle ennen uuden lain voimaantuloa. Säätiöt voivat ehdotuksen mukaan lain vahvistamisen jälkeen, mutta ennen sen voimaantuloa päättää noudattaa säätiöiden sulautumisessa uutta lakia. Sulautumissuunnitelma voidaan ilmoittaa rekisteröitäväksi ennen uuden lain voimaantuloa, mutta se voidaan rekisteröidä vasta, kun uusi laki on tullut voimaan.

1 §. Sulautuminen. Pykälässä säädetään säätiön sulautumisen perusmääritelmästä ja sulautumisen edellytyksistä. Säätiöllä ei ole omistajia, joten voimassa olevaa lakia vastaa-
vasti säätiöiden sulautumisessa ei makseta sulautumisvastiketta.

Pykälän *1 momentin* mukaan säätiö voi sulautua toiseen Suomessa rekisteröityyn säätiöön. Säätiön sulautuessa toiseen säätiöön sen varat ja velat siirtyvät vastaanottavalle säätiölle. Säätiöiden sulautumiselta edellytetään voimassa olevan lain 17 a §:ää vastaa-
vasti, että sulautumiseen osallistuvien säätiöiden tarkoitukset ovat olennaisesti samankaltaisia. Sulautuminen ei edellytä säätiöiden toimintatapojen tai hallinnon samankaltaisuutta. Tarkoitusten samankaltaisuutta edellytetään absorptiosulautumisessa sulautuvilta säätiöiltä ja vastaanottavalta säätiöltä. Kombinaatiosulautumisessa sulautuvien säätiöiden tarkoitusten tulee olla olennaisesti samankaltaisia samoin kuin perustettavan uuden säätiön tarkoituksen sulautuviin säätiöihin nähden. Rekisteriviranomainen valvoo sulautumisen tarkoitusten samankaltaisuuteen liittyvän edellytyksen täyttymistä.

Lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että säätiöiden sulautuminen ei edellytä enää tarkoituksen toteutumisen olennaista paranemista. Tarkoitusten toteutumisen olennainen paraneminen ei käytännössä ole estänyt suurien ja toimivien säätiöiden sulautumista, joten edellytys on jäänyt muodolliseksi sulautumisen edellytykseksi.

Säännöissä voidaan voimassa olevaa lakia vastaavasti asettaa lisäedellytyksiä sulautumiselle. Voimassa olevasta laista poiketen pykälän 2 *momentissa* ehdotetaan säädettäväksi siitä, että säännöissä voidaan myös lieventää lain asettamaa vaatimusta sulautumiselle. Perustaja voi säätiötä perustettaessa säännöissä määrätä sulautumisen edellytyksistä laissa säädetyistä poikkeavasti. Muutoksen johdosta perustajalla on paremmin mahdollisuus varautua toimintaympäristön muutoksiin ja säätiön toiminnan uudelleenorganisoinnista edellyttäviin tarpeisiin. Säännöissä voidaan esimerkiksi määrätä, että sulautuminen ei edellytä tarkoitusten samankaltaisuutta sulautuvilta säätiöiltä tai että sulautuminen toiseen säätiöön on mahdollista, jos perustaja antaa suostumuksen sulautumiselle. Jos perustaja on säätiötä perustettaessa asettanut sulautumiselle määrättyjä edellytyksiä, näitä sääntömääräyksiä voidaan muuttaa toimielimen jäsenten yksimielisellä päätöksellä, jollei perustaja ole säätiötä perustettaessa säännöissä muuta määrännyt. Perustaja voi esimerkiksi määrätä, että sulautumisen edellytyksiä koskeva sääntöjen muutos edellyttää määrättyä enemmistöä tai että sääntöjä ei voi tältä osin muuttaa. Kieltoa muuttaa tällaista määräystä ei voi kiertää siten, että sääntöjä muuttamalla poistetaan kielto muuttaa sääntöjä, minkä jälkeen muutetaan varsinaista perustajan asettamaa määräystä.

Säätiön säännöissä voidaan asettaa pakottavia määräyksiä säätiön toimintaan liittyen. Tällaiset määräykset voidaan asettaa pysyviksi siten, että niitä ei voi säätiön perustamisen jälkeen muuttaa. Tällaisia pakottavia sääntömääräyksiä ei voi kiertää sulauttamalla säätiö toiseen säätiöön, johon pakottavia sääntöjen määräyksiä ei sovelleta.

Pykälän 3 *momentissa* säädetään tarkoituksessa määrätyn tahon oikeudesta säätiöiden sulautumisessa. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä. Säännöksellä pyritään suojaamaan perustajan tahdon toteutumista tarkoituksessa yksilöidyn tahon toiminnan edistämiseksi.

Säätiön tarkoituksena voi olla säännöissä yksilöidyn henkilön, joko ihmisen tai oikeushenkilön tukeminen tai toiminnan edistäminen. Jos säätiön tarkoituksena on määrätyn edunsaajan talouden tai toiminnan tukeminen, säätiön sulautuminen edellyttää edunsaajan suostumusta. Edunsaajan oikeuksia ei voi muuttaa sulauttamalla säätiö toiseen säätiöön, jollei edunsaaja anna suostumusta sulautumiseen. Jotta edunsaajalla olisi momentissa määrätty oikeus, edunsaaja tulee olla selkeästi nimetty säätiörekisteriin rekisteröidyssä tarkoituksessa. Esimerkiksi laajalla tai tarkemmin yksilöimättömällä edunsaajaryhmällä tai näiden etujärjestöillä ei ole pykälässä säädettyä oikeutta. Edunsaaja tulee olla määrätty tarkoituksessa, joten esimerkiksi toteuttamistavoissa määrättyllä edunsaajalla ei ole momentissa säädettyä oikeutta. Momentissa mainittu suostumus edellytetään sekä sulautuvan säätiön että vastaanottavan säätiön tarkoituksessa määrättyltä edunsaajalta. Perustaja voi säätiötä perustettaessa määrätä säännöissä, että sulautuminen ei edellytä tarkoituksessa määrätyn tahon suostumusta. Jos perustaja ei ole asettanut määräystä säätiötä perustettaessa, sääntöjä voidaan ehdotuksen 6 luvun 1 §:n 3 momentin mukaan muuttaa, jos tarkoituksessa määrätty taho antaa sääntöjen muutokselle suostumuksen.

Pykälän 4 momenttiin ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan säätiön tytäryhtiö voidaan sulauttaa säätiöön. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä. Voimassa olevan lain aikana säätiöt ovat saattaneet siirtää harjoittamansa liiketoiminnan erilliseen yhtiöön muun muassa säätiölain liiketoiminnalle asettamien rajoitteiden johdosta. Tytäryhteisösulautuminen mahdollistaa konsernirakenteiden purkamisen. Jos säätiössä katsotaan tarkoituksenmukaiseksi harjoittaa toimintaa ilman konsernirakennetta taikka muutoin yksinkertaistaa olemassa olevaa konsernirakennetta, voidaan säätiön kokonaan omistama yhtiö sulauttaa tytäryhteisösulautumisella säätiöön.

2 §. *Sulautumisen toteuttamistavat.* Pykälän 1 momentissa säädetään kahden tai useamman säätiön sulautumisen vaihtoehtoisista toteuttamistavoista, joita ovat absorptiosulautuminen ja kombinaatiosulautuminen. Ehdotetut toteuttamistavat vastaavat voimassa olevaa lakia.

Pykälän 2 momentissa määritetään tytäryhteisösulautuminen. Tytäryhteisösulautumisessa sulautumiseen osallistuva yksi tai useampi säätiö omistaa kaikki sulautuvan yhtiön tai sulautuvien yhtiöiden osakkeet, mahdolliset optio-oikeudet ja muut osakkeisiin oikeuttavat erityiset oikeudet. Muita osakkeisiin oikeuttavia erityisiä oikeuksia ovat osakeyhtiölain (624/2006) 10 luvun 1 §:n mukaiset oikeudet, jotka antavat oikeuden maksua vastaan saada uusia osakkeita tai yhtiön hallussa olevia omia osakkeita. Tytäryhteisösulautumisessa voi olla mukana useita yhtiöitä, joissa yhtiöt voivat myös omistaa osittain toistensa osakkeita. Kukaan sulautumisjärjestelyyn ulkopuolinen taho ei voi omistaa sulautuvien yhtiöiden osakkeita. Tytäryhteisösulautumista ei estä se, että sulautuvalla yhtiöllä on hallussaan omia osakkeita.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan selventävää säännöstä, jonka mukaan sulautuvasta ja vastaanottavasta säätiöstä käytetään myöhemmin laissa määritystä sulautumiseen osallistuvat säätiöt. Vastaanottavalla säätiöllä tarkoitetaan sekä olemassa olevaa säätiötä että perustettavaa uutta säätiötä.

Pykälän 4 momenttiin ehdotetaan viittaussäännöstä, jonka mukaan tytäryhteisösulautumiseen sovelletaan, mitä osakeyhtiölain 16 luvussa säädetään tytäryhtiösulautumisesta sulautuvan tytäryhtiön osalta.

3 §. *Sulautumissuunnitelma.* Pykälässä säädetään sulautumissuunnitelman (voimassa olevassa laissa sulautumissopimus) sisällöstä. Voimassa olevassa laissa ei ole absorptiosulautumisen osalta määräyksiä sulautumissopimuksesta. Kombinaatiosulautumisessa sulautumissopimukseen sovelletaan voimassa olevan lain 17 c §:n 1 momentin mukaan säädekirjaa koskevia säännöksiä. Ehdotettu sulautumissuunnitelman vähimmäissisältö vastaa soveltuvin osin uudemmassa yksityisiä yhteisöjä koskevassa lainsäädännössä säädettyjä vaatimuksia. Sulautumissuunnitelmasta on ehdotuksen mukaan käytävä ilmi sulautumiseen osallistuvien säätiöiden, tarkoituksissa yksilöityjen edunsaajien ja velkojien kannalta keskeiset tiedot, joiden perusteella eri osapuolet voivat arvioida sulautumista ja sitä, haluavatko he vedota laissa määrättyihin keinoihin estää sulautuminen. Sulautumissuunnitelmaan voi ehdotuksessa säädetyn lisäksi sisällyttää myös muita sulautumiseen liittyviä tietoja ja ehtoja.

Lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että sulautumissuunnitelman allekirjoittavat pykälän 1 momentin mukaan sulautumiseen osallistuvien säätiöiden hallitukset, jotka vastaavat sulautumissuunnitelman tekemisestä ja sen tietojen oikeellisuudesta.

Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan sulautumissuunnitelmassa on mainittava sulautumiseen osallistuvien säätiöiden nimet, Y-tunnukset ja kotipaikat. Kombinaatiosulautumisessa perustettavalla uudella säätiöllä ei sulautumissuunnitelmaa allekirjoitettaessa ole vielä Y-tunnusta, joten tältä osin vaatimus ei koske perustettavaa uutta säätiötä.

Momentin 2 kohdan mukaan sulautumissuunnitelmassa on esitettävä selvitys sulautumisen syistä. Selvityksellä saattaa olla vaikutusta vastaanottavan säätiön, säännöissä yksilöityjen edunsaajien sekä velkojien arvioidessa sulautumisen vaikutusta omaan asemaansa.

Momentin 3 kohdan mukaan sulautumissuunnitelmasta on käytävä ilmi ehdotus vastaanottavan säätiön uusiksi säännöiksi, jos absorptiosulautumisen yhteydessä päätetään vastaanottavan säätiön sääntöjen muutoksesta. Kombinaatiosulautumisessa sulautumissuunnitelmasta on käytävä ilmi perustettavan säätiön säännöt. Säännöt voidaan käydä läpi sulautumissuunnitelmassa tai ehdotus muutetuista ja uusista säännöistä voidaan liittää sulautumissuunnitelmaan. Sulautumissuunnitelman hyväksymisellä hyväksytään samalla absorptiosulautumisessa vastaanottavan säätiön sääntöjen muutos ja kombinaatiosulautumisessa perustettavan säätiön säännöt.

Kombinaatiosulautumisessa sulautumissuunnitelmasta on lisäksi käytävä ilmi, miten perustettavan säätiön ensimmäiset hallituksen jäsenet ja tilintarkastajat valitaan. Jos säätiöllä on sääntöjen mukaan hallintoneuvosto, on sulautumissuunnitelmassa mainittava myös se, miten hallintoneuvoston jäsenet valitaan. Jos sulautumissuunnitelmassa on nimetty ensimmäisen toimielimen jäsenet, sulautumissuunnitelmassa voidaan myös määrätä siitä, miten valintaa täydennetään, jos joku nimetyistä toimielimen jäsenistä luopuu tehtävästään ennen kuin uusi säätiö on rekisteröity säätiörekisteriin. Jos sulautumissuunnitelmassa ei ole valittu tai mainittu, miten toimitusjohtaja valitaan taikka miten hallituksen tai hallintoneuvoston puheenjohtaja valitaan, valinta voidaan tehdä lain ja perustettavan uuden säätiön sääntöjen määräämällä tavalla perustettavan uuden säätiön toimesta ennen sulautumisen täytäntöönpanoilmoitusta. Valitut toimielimen jäsenet rekisteröidään säätiörekisteriin sulautumisen täytäntöönpanoilmoituksella.

Momentin 4 kohdan mukaan sulautumissuunnitelmasta on käytävä ilmi ehdotus vastaanottavan säätiön peruspääomasta. Sulautumissuunnitelmasta on käytävä ilmi, mikä osa sulautuvan säätiön varoista merkitään vastaanottavan säätiön peruspääomaan ja mikä muuhun oman pääoman erään. Kombinaatiosulautumisessa uuden säätiön perustaminen edellyttää, että tämän luvun 1 §:ssä ja säätiön säännöissä määrätyt sulautumisen edellytykset täyttyvät, joten sulautumissuunnitelmassa ei edellytetä 1 luvun 3 §:ssä säädettyä toimintasuunnitelmaa ja talousarviota uuden säätiön perustamiselle.

Momentin 5 kohdan mukaan sulautumissuunnitelmasta on käytävä ilmi selvitys sulautuvan säätiön varoista ja veloista ja niiden arvostamiseen vaikuttavista seikoista, sulautumisen suunnitellusta vaikutuksesta vastaanottavan säätiön taseeseen sekä sulautumiseen sovellettavista kirjanpidollisista menetelmistä. Koska sulautuminen tapahtuu vasta

usean kuukauden jälkeen sulautumissuunnitelman laatimisesta, sulautumissuunnitelmassa ei voida antaa tarkkaa selvitystä siitä, miten sulautuminen vaikuttaa vastaanottavan säätiön taseeseen. Tältä osin suunnitelmassa on esitettävä arvio sulautumisen vaikutuksesta. Tilintarkastajan on 4 §:n mukaan annettava sulautumiseen osallistuville säätiöille lausunto mainitusta selvityksestä.

Momentin 6 kohdan mukaan sulautumissuunnitelmasta on käytävä ilmi ehdotus sulautumiseen osallistuvien säätiöiden oikeudesta päättää muista kuin tavanomaiseen toimintaan kuuluvista järjestelyistä, jotka vaikuttavat niiden oman pääoman. Tällaisia päätöksiä voivat olla esimerkiksi poikkeuksellinen varojen jakaminen, päätös myydä osa säätiön omaisuudesta tai liiketoiminnasta taikka omaisuuden rakenteen vaihtaminen. Normaali säätiön sääntömääräisen toiminnan harjoittaminen ei kuulu kyseisen kohdan piiriin.

Momentin 7 kohdan mukaan sulautumissuunnitelmassa on annettava selvitys sulautumiseen osallistuvien säätiöiden omaisuuteen kohdistuvista yritysikiinnityslaisissa (634/1984) tarkoitetuista yritysikiinnityksistä. Jos säätiö harjoittaa elinkeinotoimintaa, säätiö on ilmoitettava kaupparekisterilain (129/1979) mukaan kaupparekisteriin. Kaupparekisteriin merkityn elinkeinonharjoittajan omistaman elinkeinotoimintaan kuuluva irtain omaisuus voidaan kiinnittää ja sen hallintaa luovuttamatta pantata saamisen vakuudeksi siten kuin yritysikiinnityslaisissa (634/1984) on säädetty. Jos sulautumiseen osallistuvien säätiöiden omaisuuteen kohdistuu mainitun mukaisesti yritysikiinnityksiä, sulautumissuunnitelmassa on annettava selvitys yritysikiinnityksistä. Jos usealla sulautumiseen osallistuvalla on yritysikiinnityksiä, kiinnitysten keskinäisestä etuoikeudesta on sovittava ennen sulautumisen täytäntöönpanoa 11 §:ssä säädetyllä tavalla.

Momentin 8 kohdan mukaan sulautumissuunnitelmassa on oltava ehdotus sulautumisen täytäntöönpanon suunnitelluksi rekisteröintiajankohdaksi. Sulautumisen viivästyminen arvioidusta aikataulusta ei ole rekisteröinnin este. Sulautumissuunnitelman osapuolet voivat vedota sopimuksen mukaiseen suunniteltuun aikatauluun keskinäisissä suhteissa yleisten sopimusoikeudellisten periaatteiden mukaisesti. Sulautumisen täytäntöönpanon suunnitellun rekisteröintiajankohdan lisäksi sulautumissuunnitelmassa voidaan määrätä esimerkiksi ajankohdasta, josta lähtien säätiöt toimivat yhteiseen lukuun. Säätiöiden kirjanpidot on kuitenkin pidettävä erillään siihen asti, kunnes sulautumisen täytäntöönpano on rekisteröity.

Momentin 9 kohdan mukaan sulautumissuunnitelmassa voidaan sopia myös muista sulautumiseen liittyvistä seikoista ja ehdoista. Säännös ei estä sulautumissuunnitelman ulkopuolisten sulautumista koskevien sopimusten laatimista.

Pykälän 3 momentin mukaan sulautumissuunnitelma korvaa kombinaatiosulautumisessa säätiön perustamiskirjan.

4 §. Tilintarkastajan lausunto. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan säännöstä tilintarkastajan nimeämisestä ja tilintarkastajan velvollisuudesta antaa sulautumiseen osalliselle säätiölle lausunto sulautumiseen liittyen edellä 3 §:n 2 momentin 5 kohdassa tarkoitettua selvityksestä. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä. Tilintarkastajia

voidaan valita yksi tai useampi. Valittavien tilintarkastajien tulee olla kaikkien sulautumiseen osallistuvien säätiöiden hallitusten hyväksymiä. Valittava tilintarkastaja voi olla jonkin sulautumiseen osallistuvan säätiön tilintarkastaja tai muu hyväksytty tilintarkastaja. Lausunnon tarkoituksena on varmentaa se, että sulautumissuunnitelmassa annetut tiedot sulautumisen vaikutuksesta vastaanottavan säätiön varallisuuteen ja toimintaan ovat oikeita ja riittäviä.

Tilintarkastajan on pykälän 2 *momentin* mukaan arvioitava, onko sulautuminen omiaan vaarantamaan vastaanottavan säätiön velkojen maksun. Vastaanottavan säätiön velkojat saavat 8 §:n mukaan sulautuvan säätiön velkojan oikeudet, jos sulautuminen on tilintarkastajan lausunnon mukaan omiaan vaarantamaan vastaanottavan säätiön velkojen maksun. Sulautuminen voi olla omiaan vaarantamaan vastaanottavan säätiön velkojen maksun, jos esimerkiksi sulautumisessa vastaanottavalle säätiölle siirretään varallisuutta, johon kohdistuu merkittävän suuruinen velka tai korjausvelan riski taikka vastaanottavalle säätiölle siirtyvä liiketoiminta on tappiollista.

5 §. *Sulautumisesta päättäminen.* Pykälässä säädetään siitä, miten sulautumisesta on sulautuvassa ja vastaanottavassa säätiössä päätettävä.

Sulautuvassa säätiössä päätös tehdään pykälän 1 *momentin* mukaan siten kuin tarkoituksen muuttamisesta on säätiössä säädetty. Säännös vastaa voimassa olevan lain 17 a §:n 1 momenttia. Tarkoituksen muuttamisesta säädetään ehdotuksen 6 luvun 2 §:ssä. Säätiön säännöissä voidaan muuttaa päätöksenteolle laissa asetettuja vaatimuksia. Säännöissä voidaan määrätä sekä lievemmistä että ankarammista päätöksentekoa koskevista menettelytavoista.

Vastaanottavassa säätiössä sulautumisesta päätetään pykälän 2 *momentin* mukaan siten kuin sääntöjen muuttamisesta on säätiössä säädetty. Säännös vastaa voimassa olevaa lakia. Sääntöjen muuttamisesta säädetään ehdotuksen 6 luvun 1 §:ssä. Jos vastaanottavassa säätiössä sääntöjen muuttaminen edellyttää määrättyä enemmistöä, vastaanottavassa säätiössä voidaan säännöissä määrätä sekä lievemmistä että ankarammista päätöksentekoa koskevista menettelytavoista. Päätökseltä on tällöinkin aina edellytettävä, että sitä on kannattanut yli puolet läsnä olevista toimielimen jäsenistä.

Sulautumissuunnitelman hyväksymisellä päätetään samalla sääntöjen muuttamisesta vastaanottavassa säätiössä. Jos sulautumisen yhteydessä muutetaan säätiön tarkoitusta, edellytetään pykälän 3 *momentissa*, että päätöksenteossa noudatetaan vastaanottavassa säätiössä normaalia säätiön tarkoituksen muuttamista koskevaa sääntelyä.

6 §. *Kokouskutsu.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös kutsusta kokoukseen, jossa sulautumisesta päätetään. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä. Ehdotuksessa säädetyistä muotovaatimuksista voidaan poiketa, jos kaikki päätöstä tekevä toimielimen jäsenet hyväksyvät muotomääräyksistä poikkeamisen.

Pykälän 1 *momentin* mukaan päätöstä sulautumisesta ei saa tehdä, jos asiaa ei ole mainittu kokouskutsussa. Kokouskutsu laaditaan ja toimitetaan muutoin siten, kuin asianomaisen toimielimen koolle kutsumisesta on säätiön säännöissä tai laissa säännelty.

Kun kokouksessa päätetään sulautumisesta ja sulautumissopimuksen hyväksymisestä, on kutsuun liitettävä pykälän 2 *momentin* mukaan vähintään luonnos sulautumissuunnitelmasta ja 4 §:ssä säädetystä tilintarkastajan lausunnosta. Päätöksentekijöille on normaalin huolellisuusvelvoitteen mukaisesti toimitettava päätöksen tekemiseksi riittävät muut asiakirjat ja selvitykset.

7 §. *Sulautumissuunnitelman rekisteröinti.* Lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että lupamenettelystä sulautumisen yhteydessä luovutaan ja menettely rekisteriviranomaisessa muutetaan ilmoitusmenettelyksi. Pykälässä säädetään sulautumissuunnitelman rekisteröinnistä.

Voimassa olevaa lakia vastaavasti sulautumissuunnitelma on rekisteröitävä pykälän 1 *momentin* mukaan neljän kuukauden kuluessa siitä, kun sulautumiseen osallistuvissa säätiöissä on päätetty sulautumissuunnitelman hyväksymisestä. Määräajan kuluminen alkaa siitä, kun viimeinen sulautumiseen osallistuva säätiö on tehnyt sulautumista ja sulautumissopimuksen hyväksymistä koskevan päätöksen. Määräaika on ehdoton, eikä sitä voi pidentää. Sulautumissuunnitelmaa koskevaan rekisteröinti-ilmoitukseen on liitettävä 1 §:n 3 momentissa säännelty tarkoituksessa määrätyn tahon suostumus, 4 §:ssä säännelty tilintarkastajan lausunto sekä kaikkien sulautumiseen osallistuvien säätiöiden asianomaisen toimielimen päätökset sulautumisesta ja sulautumissuunnitelman hyväksymisestä.

Jos absorptiosulautumisessa on sulautumissuunnitelmassa sovittu vastaanottavan säätiön sääntöjen muuttamisesta, muutetut säännöt on otettava joko sulautumissuunnitelmaan tai sen liitteeksi. Sulautumisen rekisteröintiä koskeva ilmoitus on samalla sääntöjen muutosta koskeva ilmoitus. Sääntöjen muutos rekisteröidään säätiörekisteriin kuitenkin vasta, kun säätiöiden tekemä ilmoitus sulautumisen täytäntöönpanosta merkitään rekisteriin. Kombinaatiosulautumisessa sulautumissuunnitelmaan on otettava tai sen liitteeksi on liitettävä uuden perustettavan säätiön säännöt. Säännöt rekisteröidään säätiörekisteriin, kun ilmoitus sulautumisen täytäntöönpanosta rekisteröidään.

Pykälän 2 *momentin* mukaan ilmoituksen tekevät voimassa olevaa lakia vastaavasti sulautumiseen osallistuvat säätiöt yhdessä. Ilmoituksen tarkemmasta sisällöstä säädetään säätiöasetuksessa (/).

Pykälän 3 *momentin* mukaan sulautuminen raukeaa, jos sulautumissuunnitelmaa ei ilmoiteta rekisteröitäväksi säädettyssä määräajassa tai jos rekisteröiminen evätään. Raukeamista koskevat säännökset vastaavat voimassa olevaa lakia. Sulautumiseen osallistuvat säätiöt voivat aina aloittaa sulautumista koskevat selvitystoimet ja valmistelut uudestaan, jos sulautuminen raukeaa.

Pykälän 4 *momentissa* säädetään sulautumissuunnitelman rekisteröinnin edellytyksistä. Jotta sulautumissuunnitelma rekisteröidään säätiörekisteriin, sulautumiselle tulee olla laissa ja säätiöiden säännöissä asetetut edellytykset, ja sulautumissuunnitelma tulee olla laadittu ja sulautumisesta päätetty sulautumiseen osallistuvissa säätiöissä lain ja säätiöiden sääntöjen mukaisesti. Rekisteriviranomainen tarkastaa ilmoituksen käsittelyn yhteydessä, että sulautumiselle on laissa ja säätiön säännöissä määrätty edellytykset.

Kombinaatiosulautumisessa perustettavan uuden säätiön säännöt ja absorptiosulautumisessa mahdollinen vastaanottavan säätiön sääntömuutos tulee olla laadittu lain ja säätiön sääntöjen mukaisesti.

8 §. *Kuulutus velkojille.* Ehdotuksen mukaan velkojen kuulutusta koskeva menettely siirretään tuomioistuimesta rekisteriviranomaiselle. Muutos vastaa uudempaa yksityisiä yhteisöjä koskevaa lainsäädäntöä.

Pykälän 1 momentissa säädetään siitä, kenellä velkojista on oikeus vastustaa sulautumista. Voimassa olevasta laista poiketen velkojainsuojamenettelyä ei ehdoteta sovellettavaksi pääsäännön mukaan saataviin, jotka syntyvät sulautumissuunnitelman rekisteröinnin jälkeen. Muutos vastaa uudemmassa yksityisiä yhteisöjä koskevassa lainsäädännössä tapahtunutta muutosta. Oikeus vastustaa sulautumista on niillä velkojilla, joiden saatava on syntynyt ennen sulautumissuunnitelman rekisteröimistä. Velkojalla, jonka saatava voidaan periä ilman tuomiota tai päätöstä ja jonka saatava on syntynyt ennen kuulutuksessa määrättyä määräpäivää, on sama oikeus vastustaa sulautumista. Se, kuka on velkoja, määräytyy tapauskohtaisesti. Esimerkiksi säätiön tarkoituksessa määrätty edunsaaja ei ole velkoja pelkästään edunsaaja-asemaan liittyvän tuotto-odotuksen johdosta.

Pykälän 2 momentin mukaan rekisteriviranomaisen tehtävänä on viran puolesta huolehtia automaattisesti kuulutuksen tekemisestä ja julkaisemisesta sen jälkeen, kun sulautumissuunnitelma on rekisteröity. Rekisteriviranomaisen on ilmoitettava kuulutuksen tekemisestä ja kuulutuksessa määrätystä määräajasta sulautumiseen osallistuville säätiöille ennen kuulutusta, jotta säätiöt voivat tehdä 9 §:ssä säädetyn ilmoituksen määräajassa.

Kuulutuksen aikaa lyhennetään neljästä kuukaudesta kuukauteen. Määräajan lyhentäminen kuukauteen nopeuttaa sulautumisprosessin läpiviemistä. Kuukauden määräaika on riittävän pitkä määräaika velkojille reagoida sulautumiseen, ja tarvittaessa vastustaa sulautumista, jos sulautuminen vaarantaisi velkojan oikeuksia.

Voimassa olevasta laista poiketen kuulutus on pykälän 3 momentin mukaan annettava myös vastaanottavan säätiön velkojille, jos sulautuminen on tilintarkastajan antaman lausunnon mukaan omiaan vaarantamaan vastaanottavan säätiön velkojen maksun. Muussa tapauksessa vastaanottavan säätiön velkojilla ei ole oikeutta vastustaa sulautumista. Muutos vastaa uudempaa yksityisiä yhteisöjä koskevaa lainsäädäntöä.

9 §. *Säätiön kirjallinen ilmoitus velkojille.* Laissa ehdotetaan muutettavaksi tunnettujen velkojen osalta kuulutuksen ilmoitusmenettelyä voimassa olevan lain 17 b §:n 2 momentista. Ehdotuksen mukaan säätiön on itse lähetettävä rekisteriviranomaisen kuulutuksesta kirjallinen ilmoitus 8 §:n 1 momentissa säädetyille tiedossa oleville velkojille eli niille tunnetuille velkojille, joiden saatava on syntynyt ennen sulautumissuunnitelman rekisteröintiä sekä velkojille, joiden saatava voidaan periä ilman tuomiota tai päätöstä niin kuin verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007) säädetään ja joiden saatava on syntynyt viimeistään 8 §:n 2 momentissa tarkoitettuna määräpäivänä. Jos sulautuminen on tilintarkastajan lausunnon mukaan omiaan vaarantamaan vastaanottavan säätiön velkojen maksun, vastaanottavan säätiön on 8 §:n 3

momentin nojalla toimitettava ilmoitus kuulutuksesta myös vastaanottavan säätiön tunnetuille velkojille. Muutos vastaa uudempaa yksityisiä yhteisöjä koskevaa sääntelyä.

10 §. Ilmoitus sulautumisen täytäntöönpanosta. Voimassa olevaa lakia vastaavasti sulautuminen on ilmoitettava täytäntöön pantavaksi rekisteriviranomaiselle velkojien kuulutuksen jälkeen. Pykälän 1 momentin mukaan kaikkien sulautumiseen osallistuvien säätiöiden on tehtävä ilmoitus yhdessä.

Ilmoitus on tehtävä neljän kuukauden kuluessa velkojien kuulutuksessa määrätyn määräpäivän päättymisestä. Ilmoitusaika vastaa voimassa olevaa lakia muilta osin, mutta määräajan alkaminen ehdotetaan siirrettäväksi kuulutusmenettelyä koskevan muutoksen johdosta. Kun tuomioistuinmenettelystä ehdotetaan luovuttavaksi, sulautumisen täytäntöönpanosta annettu määräaika ehdotetaan alkamaan rekisteriviranomaisen määräämistä, velkojien vastustukselle asetetusta viimeisestä määräpäivästä. Neljän kuukauden määräaikaa voidaan muuttaa 11 §:n 2 momentissa säädetyin edellytyksin.

Sulautumisen täytäntöönpanoa koskevaan ilmoitukseen on momentin 1 kohdan mukaan liitettävä kaikkien sulautumiseen osallistuvien säätiöiden hallitusten jäsenten ja toimitusjohtajan vakuutus siitä, että sulautumisessa on noudatettu säätiölain säännöksiä. Ilmoitukseen on lisäksi liitettävä momentin 2 kohdan mukaan todistus 9 §:ssä säädettyjen ilmoitusten lähettämisestä. Kaikkien niiden säätiöiden, joilla on ollut 9 §:ssä säädetty velvollisuus ilmoitusten lähettämiseen, on annettava todistus. Todistuksen voi allekirjoittaa yksi säätiön hallituksen jäsen ja toimitusjohtaja. Lisäksi ilmoitukseen on liitettävä momentin 3 kohdan mukaan kaikkien sulautumiseen osallistuvien säätiöiden päätökset sulautumisen täytäntöönpanosta.

Sääntöjen muutosta ja uuden säätiön rekisteröintiä ei tarvitse erikseen ilmoittaa rekisteröitäväksi, koska sulautumissuunnitelma sisältää kyseiset päätökset ja ilmoitukset. Jos absorptiosulautumisessa vastaanottavan säätiön sääntöjen muuttamisesta ei ole sovittu sulautumissopimuksessa, sääntöjen muutos on rekisteröitävä normaalisti 6 luvussa säädetyin mukaisesti.

Pykälän 2 momentin mukaan sulautumisen täytäntöönpanoa koskevassa ilmoituksessa on annettava tiedot kombinaatiosulautumisessa perustettavan uuden säätiön ensimmäisen toimielimen jäsenistä. Annettavista rekisteritiedoista säädetään tarkemmin 13 luvussa ja säätiöasetuksessa. Uusi säätiö ja sen toimielimen jäsenet rekisteröidään säätiörekisteriin, kun ilmoitus sulautumisen täytäntöönpanosta rekisteröidään.

11 §. Sulautumisen rekisteröimisen edellytykset. Pykälässä säädetään soveltuvien osin voimassa olevaa lakia vastaavasti rekisteröinnin edellytyksistä.

Pykälän 1 momentin mukaan sulautuminen on rekisteröitävä, jos kukaan velkojista ei ole vastustanut sulautumista taikka jos velkoja on saanut maksun tai turvaavan vakuuden saatavalleen.

Pykälän 2 momentissa säädetään uudempaa yksityisiä yhteisöjä koskevaa lainsäädäntöä vastaavasta menettelystä, jos joku velkojista on vastustanut sulautumisen täytäntöönpanoa. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa menettelyä. Rekisteriviranomaisen on

viipymättä ilmoitettava velkojan vastustuksesta sille sulautumiseen osallistuvalla säätiöllä, jonka velkoja on vastustanut sulautumista. Säätiö voi neljän kuukauden kuluessa velkojien ilmoitukselle säädetystä määräpäivästä panna vireille käräjäoikeudessa kanteen sen vahvistamiseksi, että velkoja on saanut maksun tai turvaavan vakuuden saatavastaan. Säätiön on toimitettava määräajassa selvitys kanteen nostamisesta rekisteriviranomaiselle. Sulautumisen rekisteröinnin edellytykseksi riittää tuomioistuimen tuomio, jonka mukaan velkoja on saanut maksun tai turvaavan vakuuden saatavasta. Tuomiolta ei edellytetä lainvoimaisuutta.

Säätiö ja velkoja voivat myös pyytää yhdessä rekisteröinnille säädetyn määräajan pidentämistä ja käsittelyn lykkäämistä. Jos sulautumiseen osallistuvat säätiöt eivät ole ilmoittaneet määräajassa sulautumista rekisteröitäväksi, kanteen nostamisesta käräjäoikeudessa taikka säätiö ja velkoja pyytäneet ilmoitukselle säädetyn määräajan pidentämistä, sulautuminen raukeaa neljän kuukauden kuluttua 8 §:n 2 momentissa säädetystä määräpäivästä.

Pykälän 3 *momentin* mukaan rekisteriviranomaisen on tarkistettava sulautumisen edellytykset ja sulautumissopimuksen lainmukaisuus, jos sulautumissuunnitelmaa on muutettu. Rekisteröinnin yhteydessä tulee myös uudelleen tarkastettavaksi absorptiosulautumisessa sääntömuutos ja kombinaatiosulautumisessa uuden säätiön säännöt, jos näitä on muutettu sulautumissopimuksen rekisteröimisen jälkeen. Sääntömuutos ja uusi säätiö rekisteröidään säätiörekisteriin sulautumisesta koskevan ilmoituksen rekisteröinnin yhteydessä. Samalla rekisteröidään kombinaatiosulautumisessa uuden säätiön toimielinten jäsenet, joista tulee antaa tiedot ilmoituksen yhteydessä. Päätös toimielinten jäsenten valinnasta tulee olla sulautumissopimuksen mukainen.

Pykälän 4 *momentissa* ehdotetaan säänneltäväksi uudempaa yksityisiä yhteisöjä koskevaa lainsäädäntöä vastaavasti, että säätiön selvitystila ei estä sulautumisen rekisteröintiä.

Pykälän 5 *momentissa* ehdotetaan säänneltäväksi yritysikiinnitysten vaikutuksista sulautumiseen uudempaa yksityisiä yhteisöjä koskevaa lainsäädäntöä vastaavasti. Jos useamman sulautumiseen osallistuvan säätiön omaisuuteen kohdistuu yritysikiinnitys, sulautumisen rekisteröinnin yhteydessä tulee samalla rekisteröidä säätiöiden ja kiinnityksenhaltijoiden sopimusta kiinnitysten etuoikeuden järjestämisestä.

12 §. *Sulautumisen oikeusvaikutukset.* Pykälässä säädetään uudempaa yksityisiä yhteisöjä koskevaa lainsäädäntöä vastaavasti sulautumisen oikeusvaikutuksista. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä, mutta pykälä vastaa sisällöltään voimassa olevaa oikeutta.

Kun sulautumisen täytäntöönpano on rekisteröity, purkautuu sulautuva säätiö pykälän 1 *momentin* mukaan, ja sen varat ja velat siirtyvät selvitysmenettelyttä vastaanottavalle säätiölle. Varojen ja velkojen siirtyminen ilman selvitysmenettelyä merkitsee yleisluovutusta, joten varoja ja velkoja ei tarvitse erikseen yksilöidä luovutuksessa. Velkojien ja muiden sopimuskumppaneiden erillistä suostumusta ei tarvita, jollei tästä ole nimenomaisesti sovittu. Sopimuksessa on saatettu edellyttää sopimuskumppanin suostumusta

säätiön sulautumiselle. Jos suostumusta ei sopimuksen mukaisesti hankita ennen sulautumista, sulautumisen täytäntöönpano voi johtaa sopimuksessa määrättyyn seuraamukseen.

Sulautuva säätiö purkautuu, kun sulautumisen täytäntöönpano rekisteröidään. Kombinaatiosulautumisessa perustettava uusi säätiö syntyy, kun sulautumisen täytäntöönpano rekisteröidään. Absorptiosulautumisessa vastaanottavan säätiön mahdollinen sääntömuutos rekisteröidään sulautumisen täytäntöönpanon rekisteröinnillä.

Pykälän 2 *momentissa* säädetään sulautuvan säätiön varojen kirjaamisesta vastaanottavan säätiön taseeseen. Varoja ei saa merkitä korkeammasta arvosta, kuin mikä niiden taloudellinen arvo on vastaanottavalle säätiölle. Varojen arvostuksen tulee perustua kirjanpitolainsäädäntöön ja arvostuksen lähtökohtana on varojen arvo vastaanottavan säätiön toiminnassa. Sitoumusta työn tai palvelun suorittamiseen ei saa merkitä sulautumisessa taseeseen.

13 §. *Lopputilitys.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös sulautuvan säätiön lopputilityksestä. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä. Lopputilinpäätös on käytännössä jouduttu laatimaan viimeistä veroilmoitusta varten.

Pykälän 1 *momentin* mukaan sulautuvassa säätiössä on laadittava kirjanpitolainsäädännön mukainen tilinpäätös ja toimintakertomus siltä ajalta, jolta säätiössä ei ole hyväksyttyä tilinpäätöstä. Tilintarkastajien on tarkastettava tilinpäätös.

Jos sulautuvassa säätiössä on hallintoneuvosto, jonka tehtävänä on vahvistaa tilinpäätös, tulee lopputilitys viedä pykälän 2 *momentin* mukaan hallintoneuvoston vahvistettavaksi. Hallituksen ja hallintoneuvoston kokousmenettelyyn sovelletaan sulautuvan säätiön omia sääntöjä.

Pykälän 3 *momentin* mukaan lopputilitys tulee ilmoittaa rekisteröitäväksi rekisteriviranomaiselle kuuden kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä.

14 §. *Peruuntuminen.* Lakiin ehdotetaan uudempaa yksityisiä yhteisöjä koskevaa lainsäädäntöä vastaava säännös sulautumisen peruuntumisesta tilanteessa, jossa tuomioistuimen lainvoimaisen tuomion mukaan sulautumista koskeva päätös on pätemätön. Sulautuva säätiö ja vastaanottava säätiö vastaavat tällöin yhteisvastuullisesti sellaisesta velvoitteesta, joka on syntynyt sulautumisen rekisteröimisen jälkeen ennen tuomion rekisteröimistä.

6.1.8 8 Luku. Säätiön purkaminen

Luvussa säädetään säätiön purkamisesta (1 §), rekisteristä poistamisesta (2, 4, 5 ja 19 §), selvitystilasta (3–18 §), rekisteristä poistetun säätiön edustamisesta ja asemasta (20–21 §), säätiön varojen vähentymisestä (22 §), saneerauksesta (23 §) ja konkurssista (24 §).

Olennaisia muutoksia voimassa olevaan lakiin nähden ovat rekisteriviranomaisen mahdollisuus poistaa säätiö rekisteristä ilman selvitysmenettelyä laissa säännellyissä tilanteissa (2 ja 4 §), mahdollisuus määrätä säännöissä säätiötä perustettaessa selvitystilan edellytyksistä laissa säädetystä toisin (3 §:n 2 momentti), selvitysmenettelyä koskevan sääntelyn kokonaisvaltainen tarkentaminen sekä varojen vähentymistä koskeva rekisteri-ilmoitusvelvollisuus (22 §).

Säätiön toiminnan lopettamiseen liittyvästä lupamenettelystä ehdotetaan luovuttavaksi vastaavalla tavalla kuin säätiön perustamisen tai sulautumisen osalta. Lupamenettelyn sijasta luvussa on säännökset toiminnan lopettamiseen liittyvästä selvitystilamenettelystä ja rekisteristä poistamisesta. Selvitystilaa koskevan menettelyn osalta lakiin ehdotetaan tarkennettua sääntelyä, joka vastaa soveltuvien osin uudempaa yksityisiä yhteisöjä koskevaa lainsäädäntöä.

Säätiö voidaan ehdotuksen mukaan purkaa selvitysmenettelyn kautta, jos säätiö on perustettu määrättyksi ajaksi ja määräaika on kulunut tai jos säätiö on perustettu määrättyjen edellytysten varaan ja tarkoitettuja edellytyksiä ei enää ole. Mainitut toiminnan lopettamista koskevat edellytykset vastaavat voimassa olevaa lakia. Ehdotus poikkeaa sisällöltään voimassa olevasta laista siten, että säätiö voidaan mainittujen edellytysten lisäksi purkaa selvitysmenettelyllä, jos säätiön varojen käyttäminen sille määrättyyn tarkoitukseen on mahdotonta tai olennaisesti vaikeutunut, kokonaan tai huomattavalta osalta hyödytöntä taikka lain vastaista. Säätiössä voidaan kyseisessä tilanteessa joko päättää tarkoituksen muuttamisesta tai säätiön purkamisesta. Säätiö voidaan edellä mainitulla perusteella purkaa myös, jos säätiön varat ovat vähentyneet siten, että säätiöllä ei ole edellytyksiä toiminnan jatkamiseen, mikä vastaa voimassa olevan lain edellytyksiä säätiön lakkauttamiselle.

Ehdotus poikkeaa voimassa olevasta laista siten, että säätiön perustaja voi säätiötä perustettaessa määrätä säätiön purkamisen perusteista laissa säädetystä toisin. Ehdotuksella lisätään perustajan valtaa määrittää säätiön elinkaaren pituus myös muilla perusteilla kuin määräämällä säätiön toiminta määräaikaiseksi.

Ehdotuksessa esitetään rekisteriviranomaiselle oikeus poistaa säätiö rekisteristä, jos säätiön varat eivät riitä selvityskulujen maksamiseen tai säätiön varojen määrästä ei saada tietoa, eikä kukaan ota vastattavaksi selvitysmenettelyn kustannuksista. Ehdotuksen mukaan rekisteriviranomainen voi myös määrätä säätiön selvitystilaan tai rekisteristä poistettavaksi, jos säätiön rekisteritiedoissa on puutteita tai säätiön konkurssi on rauennut varojen puutteeseen. Muutoksella mahdollistetaan rekisteriviranomaiselle sellaisten säätiöiden poistaminen rekisteristä, joiden tosiasiallinen toiminta on päättynyt ja joilla ei ole toimintaedellytyksiä.

Rekisteriviranomainen tarkastaa ilmoitusten rekisteröimisen yhteydessä, että laissa säädetty edellytykset ja menettelyä koskevat muotomääräykset täyttyvät. Jos edellytykset ja menettelyä koskevat seikat täyttyvät, rekisteriviranomaisen on rekisteröitävä selvitysmenettelyä koskevat ilmoitukset ja poistettava lopulta säätiö rekisteristä. Ehdotus vastaa sisällöltään voimassa olevaa lakia siten, että rekisteriviranomaisella ei ole tarkoituksenmukaisuusharkintavaltaa säätiön toiminnan lakkauttamiseen liittyvissä

kysymyksissä. Selvitystilaa koskeva päätös tehdään hallituksessa. Jos säätiöllä on hallintoneuvosto, hallintoneuvosto päättää asiasta, jollei säännöissä määrätä, että asiasta päättää hallitus. Päätös on tehtävä vähintään kolme neljäsosan määräenemmistöllä toimielimen kaikista jäsenistä. Lukuun ehdotetaan säännökset jälkiselvityksestä ja rekisteristä poistetun säätiön asemasta.

Ehdotetun voimaantulolain 12 §:n mukaan säätiön purkamiseen sovelletaan vanhaa lakia, jos lakkauttamista koskeva hakemus jätetään Patentti- ja rekisterihallitukselle ennen uuden lain voimaantuloa. Säätiöt voisivat ehdotuksen mukaan lain vahvistamisen jälkeen, mutta ennen sen voimaantuloa päättää noudattaa säätiön purkamisessa uutta lakia.

Voimassa olevasta laista poiketen luvussa säädetään velkojen suojaa koskevasta, pääoman vähentymiseen liittyvästä tiedonannosta. Ehdotuksen mukaan hallituksen on välittömästi ilmoitettava säätiörekisteriin rekisteröitäväksi tieto, jos säätiön oma pääoma on menetetty. Oman pääoman menettämiseen ei liity saneerausmenettelyyn tai konkurssiin hakeutumisen velvollisuutta.

Voimassa olevassa säätiölaissa ei ole säännöksiä säätiön saneerausmenettelystä. Korkein oikeus on tapauksessaan KKO 2011:79 katsonut, että säätiö ei voinut olla saneerausmenettelyn kohteena, vaikka se harjoitti taloudellista toimintaa. Ehdotus poikkeaa tältä osin oikeuskäytännöstä. Säätiön toiminta voi olla osittain tai kokonaan elinkeinotoiminnan harjoittamista, joten perustetta sille, että säätiö ei voisi olla yrityssaneerausmenettelyn kohteena, ei ole. Ehdotukseen on otettu nimenomainen säännös päätöksen teosta säätiön asettamiseksi saneeraukseen. Voimassa olevasta laista poiketen lukuun on lisäksi otettu säännös säätiön konkurssista.

1 §. Purkaminen. Pykälässä säädetään siitä, millä tavoilla säätiö voi purkautua. Säätiö voidaan *1 momentin* mukaan purkaa selvitysmenettelyllä. Selvitysmenettely vastaa voimassa olevan lain säätiön lakkauttamismenettelyä. Selvitysmenettelyä koskevaa sääntelyä ehdotetaan tarkennettavaksi monelta osin. Selvitysmenettelystä voidaan poiketa poistamalla säätiö rekisteristä luvun 2 ja 4 §:ssä mainituissa tilanteissa.

Pykälän *2 momentin* mukaan säätiö voidaan katsoa purkautuneeksi ilman tämän luvun mukaista selvitysmenettelyä, jos konkurssin päättyessä omaisuutta ei ole jäljellä tai omaisuuden käytöstä on määrätty konkurssissa. Säännös vastaa voimassa olevan lain 22 §:n 3 momenttia ja käytäntöä.

Selvyyden vuoksi *3 momentissa* säädetään, että säätiö voi purkautua myös 7 luvussa säädetyn sulautumisen seurauksena. Myös sulautumisessa säätiö purkautuu ilman tämän luvun selvitysmenettelyä.

2 §. Rekisteristä poistaminen. Pykälässä säädetään säätiön poistamisesta rekisteristä. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä. Ehdotuksen mukaan säätiön toiminta lopetetaan pääsääntöisesti selvitysmenettelyn kautta. Rekisteriviranomainen voi poikkeuksellisesti poistaa säätiön rekisteristä, jos säätiön varat eivät riitä selvityskulujen maksamiseen tai varojen määrästä ei saada tietoa, eikä kukaan ota vastatakseen selvitysmenettelyn kuluista. Säätiö ei voi itse päättää rekisteristä poistamisesta tai hakea sitä.

Säätiö voidaan poistaa rekisteristä esimerkiksi, kun selvitysmenettelyn hoitamiseen ei saada nimettyä selvitysmiehiä säätiön varojen loppumisen johdosta tai jos säätiön toiminta on tosiasiallisesti loppunut ja säätiöllä ei ole varoja eikä edustajia. Säätiö on voinut esimerkiksi aikojen kuluessa jäädä rekisteriin, vaikka toiminta on loppunut. Pykälän säännöksellä mahdollistetaan rekisteriin jääneiden toimimattomien säätiöiden poistaminen ilman erillistä massapoistoa koskevaa lakia. Viranomaisen tulee tarkastaa ennen säätiön rekisteristä poistamista, että rekisteriviranomaisen hallussa olevien asiakirjojen ja muiden tietojen perusteella säätiöllä ei ole tiedossa olevia varoja. Jos tilinpäätösasiakirjojen perusteella on syytä epäillä, että varoja on luovutettu vastoin säätiön sääntöjä, viranomaisen on tarvittaessa ryhdyttävä asiassa valvontatoimiin. Jos säätiöllä ei ole rekisteriin merkittyä johtoa, mutta säätiöllä on varoja, säätiön toiminta lakkautetaan ensisijassa selvitysmenettelyn kautta.

Vaikka säätiön varat eivät riitä selvitysmenettelyn kustannuksiin, säätiö voidaan purkaa selvitysmenettelyllä, jos joku ottaa vastattavakseen selvitysmenettelyn kuluista. Sitoumusta maksaa selvitysmenettelyn kustannukset ei voi peruuttaa jälkikäteen.

3 §. Edellytykset ja säätiön päätös selvitystilaan asettamisesta. Jos säätiö, jolla on varoja, halutaan purkaa (voimassa olevassa laissa lakkauttaa), tulee säätiö purkaa selvitystilamenettelyn kautta. Pykälässä säädetään selvitystilaan asettamisen edellytyksistä sekä selvitystilaan asettamista koskevasta päätöksenteosta.

Pykälän *1 momentin*1 kohdan mukaan säätiö voidaan purkaa, jos säätiö on perustettu määräajaksi ja määräaika on kulunut. Määräaika, jonka kuluttua säätiön toiminta tulee purkaa, voidaan säännöissä asettaa esimerkiksi ennalta määrättynä kiinteänä toimikautena, joka päättyy säännöissä mainittuna päivänä tai vuotena. Voimassa olevan käytännön mukaisesti määräaika voidaan asettaa myös määrätyn tehtävän suorittamisen ajaksi. Säätiö voidaan perustaa esimerkiksi hoitamaan kulttuurikaupunkivuoden ohjelmatarjontaa ja kun kulttuurikaupunkivuosi on päättynyt, säätiö voidaan purkaa määräajan päätymisen johdosta. Perustaja voi säätiötä perustettaessa sääntöihin otettavalla määräyksellä määrätä, onko säätiö määräajan kuluttua purettava, vai jääkö säätiön toimielimille harkintavalta sen suhteen, puretaanko säätiö määräajan kuluttua vai jatketaanko säätiön toimintaa.

Momentin 2 kohdan mukaan säätiö voidaan voimassa olevaa lakia vastaavasti purkaa, jos säätiö on perustettu määrättyjen edellytysten varaan ja määrätty edellytykset ovat lakanneet.

Säätiö voidaan *momentin 3 kohdan* mukaan purkaa, jos säätiön varojen käyttäminen sille määrättyyn tarkoitukseen on mahdotonta tai olennaisesti vaikeutunut, kokonaan tai huomattavalta osalta hyödytöntä taikka lain vastaista. Purkamisen edellytykset vastaavat säätiön tarkoituksen muuttamiselle asetettuja edellytyksiä. Voimassa olevan lain 18 §:n 2 momentista poiketen säätiön purkaminen tarkoituksen muuttamista koskevassa tilanteessa ei enää edellytä sitä, että tarkoitusta ei voida muuttaa ja varojen käyttäminen säätiölle määrättyyn tarkoitukseen olisi säätiön määräajaiseksi muuttamisesta huolimatta hyödytöntä, vaan tarkoituksen muuttamista koskeva tilanne on sellaisenaan säätiön purkamisen edellytys. Kohdan mukaan säätiön voidaan purkaa myös, jos säätiön varat ovat niin vähäiset, että säätiöllä ei ole toimintaedellytyksiä.

Ehdotus poikkeaa sisällöltään voimassa olevasta laista siten, että perustaja voi *2 momentin* mukaan säätiötä perustettaessa säännöissä määrätä toisin säätiön purkamista koskevista edellytyksistä. Ehdotuksella mahdollistetaan perustajalle oikeus määrittää säätiön elinkaaren pituus myös muissa tilanteissa, kuin määräajan kulumisen, määrättyjen edellytysten lakkaamisen, varojen loppumisen taikka tarkoituksen muutosta koskevan tilanteen johdosta. Säännöissä voidaan esimerkiksi määrätä, että säätiö voidaan asettaa selvitystilaan, jos hallitus katsoo selvitystilan tarkoituksenmukaiseksi. Jos säännöissä ei ole määräyksiä säätiön purkamisen edellytyksistä, säätiö voidaan purkaa vain laissa säädetyillä perusteilla. Jos perustaja on säätiötä perustettaessa asettanut säännöissä purkamisen edellytyksiä, perustajan määräyksiä voidaan muuttaa toimielimen kaikkien jäsenten yksimielisellä päätöksellä, jollei perustaja ole säätiötä perustettaessa määrännyt muuta. Perustaja voi säännöissä määrätä esimerkiksi pienemmästä määräenemmistöstä taikka määrätä, että selvitystilaan asettamista koskevia määräyksiä ei voi muuttaa. Kieltoa muuttaa määräyksiä ei voi kiertää siten, että kyseinen kielto ensinnä poistetaan säännöistä.

Pykälän *3 momentissa* säädetään selvitystilaa koskevasta päätöksenteosta. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä, mutta säännös vastaa säätiökäytäntöä. Jos säätiöllä ei ole hallintoneuvostoa, päättää selvitystilan aloittamisesta hallitus. Jos säätiöllä on hallintoneuvosto, päättää se säätiön selvitystilaan asettamisesta, jollei säännöissä nimenomaisesti määrätä, että säätiön purkamista koskeva päätöksenteko kuuluu säätiön hallitukselle. Toimitusjohtajalle tai muulle elimelle ei voi siirtää päätöksentekoa purkamista koskevassa asiassa. Säätiön purkamista koskeva päätös voi edellyttää säätiön muun elimen, perustajan taikka muun säännöissä määrätyn tahon suostumusta.

Päätös selvitystilaan asettamisesta edellyttää *4 momentin* mukaan, että päätöstä on kannattanut vähintään kolme neljäsosaa päätöstä tekevän toimielimen kaikista jäsenistä. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä. Määräenemmistöä koskeva säännös on pakottava vähimmäisvaatimus. Säännöissä voidaan edellyttää suurempaa määräenemmistöä selvitystilaan asettamista koskevalta päätökseltä.

Pykälän *5 momentissa* säädetään, että myös selvitystilaa koskeva päätöksenteko kuuluu asioihin, josta on mainittava kokouskutsussa. Menettelysäännöstä voidaan poiketa, jos toimivaltaisen toimielimen kaikki jäsenet tekevät asiasta päätöksen yksimielisenä.

4 §. Määräminen selvitystilaan. Lakiin ehdotetaan säännös tilanteista, joissa rekisteriviranomainen voi määrätä säätiön joko selvitystilaan tai poistettavaksi rekisteristä. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä, mistä johtuen rekisterissä on säätiöitä, joilla ei ole hallintoa eikä tosiasiallista toimintaa. Rekisteristä poistaminen tulee kysymykseen tilanteessa, jossa voidaan todeta, että säätiöllä ei ole varoja selvityskulujen maksamiseen tai varojen määrästä ei saada tietoa, eikä kukaan ota vastattavakseen selvityskustannuksista. Rekisteristä poistetun säätiön edustamiseen ja oikeudelliseen asemaan sovelletaan, mitä 20 ja 21 §:ssä säädetään.

Jos säätiöllä ei ole rekisteriin merkittyä hallitusta, rekisteriviranomainen voi 14 luvun mukaisesti tehdä hakemuksen säätiön kotipaikan tuomioistuimelle hallituksen nimeämiseksi sääntöjen mukaisesti. Jos hallitusta ei saada sääntömääräyksistä johtuen nimettyä

tai jos kukaan ei suostu tehtävään, eikä hallitusta saada tuomioistuimen päätöksellä nimettyä, rekisteriviranomainen voi määrätä säätiön pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan selvitystilaan tai rekisteristä poistettavaksi.

Säätiö voidaan rekisteriviranomaisen toimesta asettaa selvitystilaan tai poistaa rekisteristä 1 momentin 2 kohdan mukaan tilanteessa, jossa säätiön toiminta on loppunut. Jos säätiö ei ole toimittanut säätiörekisteriin mitään ilmoitusta kymmeneen vuoteen, säätiön toiminnan voidaan katsoa loppuneen, jollei muuta ilmene.

Säätiö voidaan rekisteriviranomaisen aloitteesta purkaa tai poistaa rekisteristä 1 momentin 3 kohdan mukaan, jos säätiö on asetettu konkurssiin ja konkurssi on rauennut varojen puutteessa.

Ehdotuksen 2 momentin mukaan määräys voidaan antaa, jollei ennen asian ratkaisemista näytetä, ettei siihen ole enää perustetta. Säätiö voi rekisteriviranomaisen päätöksenteon kohetkeen asti korjata rekisteritietoja koskevan puutteen tai osoittaa, että säätiön toiminta ei ole loppunut.

5 §. *Kuulutus.* Pykälässä säädetään rekisteriviranomaisen velvollisuudesta kehottaa säätiötä korjaamaan rekisteritiedoissa olevat puutteet määräajassa, jos säätiöllä ei ole rekisteriin merkittyä toimikelpoista hallitusta tai jos säätiöstä viimeksi säätiörekisteriin tehdystä ilmoituksesta, kuten esimerkiksi vuosiselvityksen toimittamisesta, on kulunut kymmenen vuotta. Säätiö, jonka konkurssi on rauennut varojen puutteen takia, voidaan asettaa selvitystilaan tai poistaa rekisteristä ilman kuulutusmenettelyä. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä.

Pykälän 1 momentin mukaan kehoitus on ensi vaiheessa toimitettava viranomaisen tilanteessa sopivaksi katsomalla tavalla. Jos yhteydenotto ei tuota tulosta, kehoitus on annettava kirjallisesti ja siitä on käytävä ilmi, että säätiö voidaan viime kädessä asettaa selvitystilaan tai poistaa rekisteristä, jos tietoja ei määräpäivään mennessä korjata. Kirjallinen ilmoitus 4 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa mainitussa tilanteessa voidaan antaa henkilölle, joka on merkitty säätiörekisteriin. Tällainen henkilö voi olla esimerkiksi toimitusjohtaja tai hallintoneuvoston puheenjohtaja. Kehotus on julkaistava virallisessa lehdessä kolme kuukautta ennen määräpäivää. Samalla kehoitetaan säätiön velkojia, jotka haluavat esittää selvitystilaan määrittämisestä koskevia huomautuksia, tekemään haluamansa huomautukset kirjallisesti määräpäivään mennessä. Kuulutus tekee mahdolliseksi muun muassa sen, että velkoja tai joku muu voi ottaa vastattavakseen selvitysmenettelystä aiheutuvista kustannuksista.

Jos ilmoitusta ei voida lähettää kirjallisesti säätiölle, esimerkiksi koska säätiöllä ei ole rekisteriin merkittyä osoitetta, johon ilmoitus voidaan lähettää, korvaa virallisessa lehdessä oleva kuulutus kirjallisen ilmoituksen.

Virallisessa lehdessä julkaistava kuulutus on pykälän 2 momentin mukaan viran puolesta merkittävä rekisteriin.

6 §. *Vireillepano-oikeus.* Pykälässä ehdotetaan määriteltäväksi ne säätiön hallintoon osallistuvat ja muut tahot, joilla on vireillepano-oikeus 4 §:ssä tarkoitettuun menettelyyn

viranomaisen itsensä lisäksi. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä. Vi-
reillepano-oikeus on hallintoneuvostolla, sen jäsenellä, hallituksella, sen jäsenellä, toi-
mitusjohtajalla, tilintarkastajalla, perustajalla ja jokaisella, jonka oikeus saattaa riippua
asianmukaisesta rekisteröinnistä tai selvitystilaan määrittämisestä. Viimeksi mainittu voi
olla esimerkiksi sääntöissä yksilöity henkilö, jolla on oikeus saada säätiön jäljellä ole-
vat varat säätiön purkautumisen yhteydessä.

7 §. Selvitysmenettelyn tarkoitus. Pykälässä säädetään uudempaa yksityisiä yhteisöjä
koskevaa lainsäädäntöä vastaavasti selvitysmenettelyn tarkoituksesta. Pykälässä selven-
netään sitä, missä tarkoituksessa säätiön asioita hoidetaan selvitystilan aikana. Voimassa
olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä.

Selvitysmenettelyn tarkoituksena on pykälän *1 momentin* mukaan säätiön varallisuus-
aseman selvittäminen, tarpeellisen omaisuusmäärän muuttaminen rahaksi, velkojen
maksaminen sekä ylijäämän luovuttaminen sen mukaan, kuin tässä laissa ja säätiön
sääntöissä määrätään. Selvitysmenettelyn aikana säätiö selvitetään jakokuntoon, voi-
massa olevat sopimukset sanotaan irti sekä hoidetaan muut säätiön toiminnasta synty-
neet velvoitteet. Selvitysmenettely jatkuu niin kauan, kuin on tarpeen säätiön varojen
selvittämiseksi jakokuntoon. Selvitysmenettely voi kestää tosiasiallisesti useita vuosia,
jos esimerkiksi säätiöllä on vireillä oikeudenkäyntejä.

Pykälän *2 momentin* mukaan selvitystilassa olevan säätiön velkojen ylittäessä varat sää-
tiö on haettava konkurssiin.

8 §. Selvitystilan alkaminen. Pykälässä säädetään selvitystilan alkamisesta. Voimassa
olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä. Selvitystila alkaa, kun selvitystilaa koskeva
päätös on rekisteröity. Säännös poikkeaa muista uudempaa yksityisiä yhteisöjä koske-
vasta vastaavasta sääntelystä, jonka mukaan selvitystila alkaa selvitystilaa koskevasta
päätöksestä, jollei asiasta päätetä toisin. Säätiöiden osalta rekisteriviranomainen tarkas-
taa ennen selvitystilan alkamista 10 §:n 2 momentin mukaisesti, että selvitystilalle on
laissa ja sääntöissä määrätty edellytykset ja että selvitystilasta on päätetty laissa ja sään-
nöissä määrätyn mukaisesti.

9 §. Selvitysmiesten valinta, määrääminen ja tehtävät. Pykälässä säädetään selvitys-
miesten valinnasta, määräämisestä ja tehtävistä.

Voimassa olevan lain 19 §:n 1 momentista poiketen pykälän *1 momentin* mukaan sääti-
ölle on aina valittava selvitystilan aloittamista koskevan päätöksen yhteydessä yksi tai
useampi selvitysmies. Säätiön sääntöissä koskevia hallituksen jäsenen kelpoisuusvaa-
timuksia ja toimikausia ei sovelleta selvitysmieheen. Selvitysmiehellä tulee olla säätiön
toiminnan luonne ja koko huomioiden riittävä asiantuntemus säätiön toiminnan selvit-
tämisestä ja loppuun saattamisesta. Selvitysmies voi olla esimerkiksi oikeushenkilö.
Jollei tässä luvussa ole selvitysmiehestä muuta määrätty, selvitysmieheen sovelletaan
muutoin, mitä laissa on määrätty hallituksen jäsenestä.

Pykälän *2 momentin* mukaan selvitysmiesten rekisteröimisellä päättyy säätiön nimenkir-
joitukseen oikeutettujen edustusvalta, jollei selvitysmiesten valintaa koskevan päätök-
sen yhteydessä muuta päätetä.

Selvitysmiesten tehtävänä ei ole edistää säätiön toiminnan jatkamista, vaan heidän tulee *3 momentin* mukaan pyrkiä mahdollisimman nopeasti realisoida se osa säätiön varoista, joka tarvitaan velkojen maksamiseen. Selvitysmiehet voivat jatkaa säätiön toimintaa ja liiketoimintaa vain siinä määrin, kuin se on välttämätöntä selvitystoimien asianmukaiseksi loppuunsaattamiseksi. Selvitysmiesten toimikausi jatkuu toistaiseksi. Selvitysmiesten valinnasta päättävä toimielin voi päättää erottaa selvitysmiehet tehtävästään ja valita uudet selvitysmiehet suorittamaan säätiön selvitystilaa koskevat toimet. Uudet selvitysmiehet on rekisteröitävä viivytyksettä säätiörekisteriin.

Jos säätiön purkamista koskevassa päätöksessä ei ole määrätty säätiölle selvitysmiestä, rekisteriviranomaisen on määrättävä pykälän *4 momentin* mukaan soveltuva selvitysmies säätiölle. Samoin on meneteltävä, jos säätiö asetetaan selvitysmenettelyyn viranomaisen omasta päätöksestä. Lakiin ehdotetaan selvyiden vuoksi säännöstä, jonka mukaan selvitysmenettely voidaan päättää ja säätiö poistaa rekisteristä, jos havaitaan, että säätiöllä ei ole varojen selvitysmiehen kustannusten maksamiseen eikä kukaan ota vastattavakseen selvitysmenettelyn kustannuksia.

10 §. Selvitystilän ja selvitysmiehen rekisteröiminen. Pykälässä säädetään selvitystilän ja selvitysmiesten rekisteröimisestä. Selvitystilän rekisteröintiä koskevalla säännöksellä korvataan voimassa olevan lain 18 ja 19 §:n säännökset säätiön lakkauttamista koskevasta luvasta ja selvitysmiesten määräämisestä.

Pykälän *1 momentin* mukaan selvitystilaa koskeva säätiön päätös ja selvitysmiehet on viivytyksettä ilmoitettava rekisteröitäväksi. Voimassa olevan käytännön mukaisesti selvitystilaa koskevan ilmoituksen tekee säätiörekisteriin säätiön hallitus.

Pykälän *2 momentin* mukaan rekisteriviranomainen tarkastaa ennen selvitystilän ja selvitysmiesten rekisteröimistä, että selvitystilalle on 3 §:ssä säädetyt ja säätiön säännöissä määrätyt edellytykset, selvitysmiehet täyttävät 9 §:ssä säädetyt edellytykset sekä selvitystilasta ja selvitysmiesten valinnasta on päätetty 3 §:n ja säätiön säännöissä määrätyn mukaisesti. Jos selvitystilalle ei ole edellytyksiä, selvitystilaa ei rekisteröidä. Jos asian käsittelyssä on säätiössä tapahtunut menettelyvirhe, rekisteriviranomaisen on varattava säätiölle tilaisuus korjata virhe.

Pykälän *3 momentin* mukaan selvitysmiesten toimikausi alkaa, kun selvitystila on rekisteröity.

11 §. Tilinpäätös ja toimintakertomus selvitystilaa edeltävältä ajalta. Pykälässä säädetään tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta selvitystilaa edeltävältä ajalta. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä.

Ehdotuksen mukaan selvitysmiesten on tarvittaessa laadittava tilinpäätös ja toimintakertomus siltä selvitystilaa edeltävältä ajalta, jolta tilinpäätöstä ja toimintakertomusta ei ole vielä laadittu.

Jos säätiön toimiva johto on laiminlyönyt kirjanpidon pitämisen ja tilinpäätöksen laatimisen, vastuukysymysten osalta noudatetaan, mitä kirjanpitolaissa (1336/1997) ja rikoslaissa (39/1889) on säädetty.

12 §. *Tilinpäätös, toimintakertomus, tilintarkastus ja erityinen tarkastus selvitystilaa koskevalta ajalta.* Pykälän 1 momentissa säädetään selvitysmiesten velvollisuudesta laatia kultakin selvitysmenettelyn aikaiselta tilikaudelta tilinpäätös ja toimintakertomus. Tilinpäätös on tehtävä kokonaan siltä tilikaudelta, jolloin selvitystilaa koskeva päätös tehtiin.

Pykälän 2 momentin mukaan tilintarkastajien toimikausi ei lakkaa säätiön selvitystilaan asettamisen seurauksena. Jos tilintarkastajien toimikausi päättyy selvitystilan aikana, selvitysmiesten on valittava säätiölle uudet tilintarkastajat. Tilintarkastajien on tarkastettava myös selvitystilan aikaiset tilinpäätökset ja toimintakertomukset. Lisäksi tilintarkastajien tulee antaa lausuma siitä, onko selvitystilaa tarpeettomasti pitkitetty ja ovatko selvitysmiehet muuten toimineet asianmukaisesti.

13 §. *Julkinen haaste velkojille.* Pykälässä säädetään julkisen haasteen hakemisesta säätiön velkojille. Voimassa olevan lain 19 §:n 2 momentista poiketen julkista haastetta haetaan tuomioistuimen sijasta rekisteriviranomaiselta. Ehdotus poikkeaa sisällöltään voimassa olevasta laista myös siten, että julkinen haaste on aina haettava selvitystilan yhteydessä. Muutoin julkiseen haasteeseen sovelletaan, mitä julkisesta haasteesta annetussa laissa (729/2003) säädetään.

Julkisessa haasteessa velkojia kehoitetaan ilmoittamaan saatavansa määräpäivään mennessä uhalla, että tuntemattomaksi jääneet velat lakkaavat. Kuulutus haasteesta julkaitaan virallisessa lehdessä viimeistään kolme kuukautta ennen määräpäivää. Rekisteriviranomaisen, tai julkisessa haasteessa annetun lain 5 §:n nojalla selvitysmiesten, on viimeistään kuukautta ennen määräpäivää toimitettava tieto kuulutuksesta tunnetuille velkojille. Viranomaisen merkitsee haasteen antamisen rekisteriin viran puolesta.

14 §. *Velkojen maksaminen, omaisuuden jakaminen ja jaon moittiminen.* Pykälässä säädetään säätiön varojen jakamisesta sen jälkeen, kun tuntemattomat velat ovat lakanneet ja tiedossa olevat velat maksettu.

Pykälän 1 momentin mukaan julkisen haasteen jälkeen selvitysmiesten on maksettava kaikki tiedossa olevat velat. Jos velka on riittävä, eräntymätön tai sitä ei muusta syystä voida maksaa, selvitysmiesten tulee varata riittävä määrä omaisuutta erilleen velkojen maksamiseksi. Selvitysmiesten velvollisuutena ei ole realisoida velkojen maksamisen jälkeen säätiöllä jäljellä olevaa varallisuutta, vaan omaisuus luovutetaan sellaisenaan säännöissä tai purkamista koskevassa päätöksessä määrätulle taholle. Säännös vastaa voimassa olevaa säätiökäytäntöä.

Pykälän 2 momentin mukaan säätiön varoja ei voi luovuttaa säätiön purkautumista ja lakkauttamista koskevassa tilanteessa 1 luvun 7 §:ssä säädetyille lähipiirille. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä. Säätiön tarkoituksena ei voi olla erityisen taloudellisen edun tuottaminen 1 luvun 7 §:n 1 ja 2 momentissa määrättyyn lähipiiriin kuuluvalla. Periaatetta ei voi kiertää siten, että säätiö kerää varoja, jotka säätiön purkautuessa luovutettaisiin lähipiiriin kuuluvalla. Kielto on pakottava, eikä siitä voi säännöissä määrätä toisin. Ehdotetun voimaantulon 12 §:n 3 momentin mukaan kieltoa ei

sovelleta sellaisiin ennen uuden lain voimaantuloa rekisteröityihin säätiöihin, joiden säännöissä on ennen lain voimaantuloa nimenomaisesti määrätty, että varat luovutetaan jollekin 1 luvun 7 §:ssä määritettyyn lähipiiriin kuuluvalla henkilöllä. Uuden lain voimaantulon jälkeen sääntöjä voidaan tältä osin muuttaa ehdotuksen 6 luvun 1 §:n 3 momentti huomioiden.

Pykälän 3 momentissa säädetään siitä, miten varat jaetaan selvitysmenettelyn yhteydessä. Säätiön säännöissä voi olla erilaisia määräyksiä säätiön varojen käytöstä säätiön toiminnan loppumisen yhteydessä. Säännöissä voidaan esimerkiksi määrätä määrätty taho, jolle varat luovutetaan ilman erityistä käyttötarkoitusemääräystä. Säännöissä voidaan toisaalta määrätä vain käyttötarkoitus, johon tarkoitukseen varat luovutetaan käytettäväksi. Säännöissä voidaan voimassa olevaa säätiökäytäntöä vastaavasti myös määrätä, että varat käytetään hallintoneuvoston tai hallituksen selvitystilaan asettamista koskevassa päätöksessä määräämällä tavalla, jolloin mainittu taho voi päättää, kenelle varat luovutetaan ja asetetaanko varojen käytölle erityisiä määräyksiä.

Jos säännöissä on määrätty, kenelle varat on luovutettava, kun säätiön purkautuu, päätöstä tekevällä toimielimellä ja selvitysmiehillä ei ole harkintavaltaa sen osalta, kenelle varat luovutetaan. Jos varojen käyttöön liittyen ei ole määräyksiä säännöissä, päätöstä tekevä toimielin ei voi määrätä varojen saajaa sitovia omaisuuden käyttöä koskevia rajoituksia, jollei säännöissä määrätä toisin.

Jos säännöissä ei ole määräystä siitä, kenelle varat luovutetaan selvitysmenettelyn yhteydessä, luovutetaan varat selvitystilaan asettamista koskevan päätöksen mukaisesti siihen tarkoitukseen, joka ehdotuksen 2 luvun 3 pykälän 1 momentin 5 kohdan perusteella on määrätty säännöissä säätiön purkautumisen yhteydessä varojen käyttötarkoitukseksi. Päätöksen tekevä toimielin voi päättää, kenelle yksittäiselle taholle varat luovutetaan. Päätöksen tekevä toimielin voi myös päättää, että selvitysmiehet tekevät lopullisen päätöksen varojen saajasta.

Jos säännöissä ei ole määrätty, kenelle tai mihin käyttötarkoitukseen varat on luovutettava, ne on luovutettava selvitystilaan asettamista koskevan päätöksen mukaisesti säätiön varsinaista tarkoitusta edistävään käyttöön. Päätöksen tekevä toimielin voi tässäkin tilanteessa päättää, että selvitysmiehet tekevät lopullisen päätöksen varojen saajista. Säätiön jäljellä olevat varat voidaan esimerkiksi jakaa apurahoina säätiön tarkoituksen mukaisesti, jolloin yksittäisten apurahansaajien valinta voidaan jättää selvitysmiesten tehtäväksi.

Jos säätiö määrätään selvitystilaan rekisteriviranomaisen toimesta, päättää rekisteriviranomainen, kenelle säätiön tarkoitusta edistävälle taholle varat luovutetaan, jollei säännöissä ole määrätty varojen saajaa. Jollei säännöissä määrätä varojen saajasta tai käyttötarkoituksesta, tulee varat säätiön purkautuessa luovuttaa säätiön tarkoitusta edistävään toimintaan.

Ehdotus poikkeaa voimassa olevan lain 19 §:n 3 momentista, jonka mukaan varat on luovutettava valtiolle, jollei säännöissä ole määrätty, miten ne on säätiön lakkauttamista koskevassa tilanteessa käytettävä.

Pykälän 4 momentissa säädetään tilanteesta, jossa säätiö lakkautetaan tuomioistuimen päätöksellä tai selvitystilaan asettamista koskevassa päätöksessä ei ole määrätty varojen käytöstä. Tällöin säätiölle määrättyjen selvitysmiesten tulee tehdä ehdotus, mihin säätiön jäljellä olevat varat luovutetaan. Varat tulee luovuttaa, mikäli se on mahdollista, siten kuin säätiön säännöissä on määrätty varojen käytöstä säätiön purkautuessa. Jos säännöissä on määrätty, kenelle tai mihin käyttötarkoitukseen varat on luovutettava, selvitysmiesten tulee noudattaa ehdotuksessa sääntöjen määräyksiä, mikäli se on mahdollista.

Jos varoja ei voi luovuttaa säännöissä määrätylle ihmiselle tai oikeushenkilölle taikka siihen tarkoitukseen, mitä säännöissä on määrätty varojen käyttötarkoituksesta säätiön purkautumista koskevassa tilanteessa, varat on luovutettava säätiön varsinaista tarkoitusta läheisesti edistävään käyttöön.

Selvitysmiesten ehdotus varojen käytöstä tulee Patentti- ja rekisterihallituksen vahvistettavaksi. Jos selvitysmiesten ehdotus ei vastaa sääntöjen määräystä varojen käytöstä säätiön purkautuessa, Patentti- ja rekisterihallitus voi kehottaa selvitysmiehiä esittämään uuden ehdotuksen jäljellä olevien varojen käytöstä. Samoin on meneteltävä, jos säännöissä ei ole määräyksiä varojen käytöstä purkamista koskevassa tilanteessa ja selvitysmiesten ehdotus ei edistä läheisesti säätiön varsinaisen tarkoituksen toteutumista. Patentti- ja rekisterihallituksen harkintavaltaan ei kuulu arvioida, kuinka tarkoituksenmukaisesti selvitysmiesten tekemä ehdotus edistää säätiön tarkoitusta.

Pykälän 5 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että säätiön perustajalla tai säännöissä yksilöidyllä edunsaajalla on mahdollisuus moittia jakoa. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä. Nimetyllä edunsaajalla tarkoitetaan sitä tahoa, jolle säätiön jäljellä olevat varat on määrätty luovutettavaksi säätiön purkautuessa. Jos säännöissä ei ole mainittu nimeltä edunsaajaa, moiteoikeus on vain olemassa olevalla perustajalla. Jos esimerkiksi säännöissä on määrätty, että säätiön purkautuessa sen varat on jaettava kuvataiteilijoille, yksittäisellä kuvataiteilijalla ei ole oikeutta riitauttaa jakoa. Jaon moittimista koskeva kanne on pantava vireille kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun lopputilitys on rekisteröity Patentti- ja rekisterihallituksessa.

15 §. Lopputilitys. Pykälässä säädetään lopputilityksestä ja sen sisällöstä. Voimassa olevan lain 19 §:n 2 momenttia vastaavasti säätiön rekisteristä poistaminen edellyttää lopputilityksen toimittamista rekisteriviranomaiselle. Voimassa olevasta laista poiketen laissa ehdotetaan laajennettavaksi lopputilityksen sisältöä. Lopputilitys kattaa pykälän 1 momentin mukaan tilinpäätökset toimintakertomuksineen ja tilintarkastuskertomuksineen selvitysmenettelyn aikaisesta hallinnosta sekä kertomuksen koko selvitysmenettelystä ja varojen jaosta. Säätiön tilintarkastajan tulee erikseen tarkastaa koko lopputilitys.

Lopputilitys on ilmoitettava rekisteröitäväksi pykälän 2 momentin mukaan kuuden kuukauden kuluessa lopputilityspäivästä.

16 §. Purkautuminen. Pykälässä säädetään purkautumisen oikeusvaikutuksista. Pykälän 1 momentin mukaan säätiö katsotaan puretuksi, kun lopputilitys on rekisteröity rekisteriviranomaisen toimesta. Säännös vastaa voimassa olevan lain 19 §:n 2 momenttia.

Voimassa olevasta laista poiketen pykälän 2 *momentissa* ehdotetaan säädettäväksi säätiön oikeudellisesta asemasta purkautumisen jälkeen. Säätiö ei purkautumisen jälkeen voi hankkia oikeuksia eikä tehdä sitoumuksia. Säätiön puolesta purkautumisen jälkeen tehdyistä toiminista vastaavat toimin osallistuneet henkilökohtaisesti ja yhteisvastuullisesti. Tästä poiketen säätiön selvitysmiehet voivat ilman henkilökohtaista vastuuta ryhtyä toimenpiteisiin tarvittavien uusien selvitystoimien aloittamiseksi tai hakea säätiön asettamista konkurssiin.

Lakiin ehdotetaan uudempaa yksityisiä yhteisöjä koskevaa sääntelyä vastaavasti säännöstä oikeudesta luopua sopimuksesta, joka on tehty säätiön kanssa sen purkautumisen jälkeen, jos sopimuskumppani ei tiennyt purkautumisesta. Rekisterimerkintä itsessään ei luo olettaa tietoisuudesta.

17 §. Selvitystilän jatkaminen ja jälkiselvitys. Pykälässä säädetään soveltuvin osin uudempaa yksityisiä yhteisöjä koskevaa lainsäädäntöä vastaavasti selvitystilän jatkamisesta ja jälkiselvityksestä. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä.

Pykälän 1 *momentin* mukaan selvitystilaa jatketaan, jos säätiölle ilmaantuu purkamisen jälkeen uusia varoja, säätiötä vastaan nostetaan kanne tai muuten tarvitaan selvitystoimia. Säätiölle voi esimerkiksi selvitystilän päättymisen jälkeen ilmetä uusia varoja, jotka selvitysmenettelyn jatkamisen kautta jaetaan 14 §:ssä säädetyn mukaisesti. Selvitystilän jatkaminen tulee viivytyksettä ilmoittaa rekisteröitäväksi.

Pykälän 2 *momentin* mukaan, jos selvitysmenettelyn jatkamista ei katsota tarpeelliseksi, selvitysmiehet voivat suorittaa asiassa tarvittavat toimenpiteet. Säätiölle ilmaantuva varallisuus voi olla esimerkiksi jaettavissa alkuperäisille edunsaajille aikaisemmassa varojenjakosuhteessa ilman selvitysmenettelyn jatkamista. Tehdyistä toimenpiteistä selvitysmiehet laativat erillisen selvityksen, joka rekisteröidään säätiörekisteriin.

Jos selvitysmenettelyn jatkamiseen ei ole varoja, eikä kukaan ota vastattavaksi selvitysmenettelystä aiheutuvia kustannuksia, selvitystilaa ei pykälän 3 *momentin* mukaan jatketa.

18 §. Selvitystilän lopettaminen ja toiminnan jatkaminen. Lakiin ehdotetaan soveltuvin osin uudempaa yksityisiä yhteisöjä koskevaa lainsäädäntöä vastaavaa säännöstä selvitystilän lopettamisesta ja toiminnan jatkamisesta. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä.

Pykälän 1 *momentin* mukaan selvitystilasta päättänyt toimielin voi päättää, että selvitystila lopetetaan ja säätiön toimintaa jatketaan. Päätös selvitystilän lopettamisesta ja säätiön toiminnan jatkamisesta voidaan tehdä yksinkertaisella enemmistöllä, jollei säännöissä määrätä toisin. Jos selvitystila perustuu sääntöjen määräykseen, tulee sääntöjä muuttaa, ennen kuin toimintaa voidaan jatkaa. Säätiö on voitu esimerkiksi perustaa määrätyksi ajaksi, ja jos määrätyn ajan jälkeen toimintaa katsotaan tarkoituksenmukaiseksi jatkaa, tulee sääntöjä muuttaa. Jos perustaja on määrännyt säännöissä, että määräaika koskevaa määräystä ei voi muuttaa, ei selvitystilaa voi lopettaa ja säätiön toimintaa jatkaa pykälän sanamuodosta huolimatta.

Toiminnan jatkaminen edellyttää 2 *momentin* mukaan säätiön johdon valitsemista lain ja sääntöjen mukaisesti. Jos säätiön hallitus täydentää itse itseään tai jos säätiössä on hallintoneuvosto, joka täydentää itse itseään ja valitsee hallituksen jäsenet, selvitysmiehet nimeävät hallituksen tai hallintoneuvoston jäsenet.

Pykälän 3 *momentissa* ehdotetaan säädettäväksi selvitystilan lopettamista koskevasta rekisteri-ilmoituksesta. Päätös selvitystilan lopettamisesta ja johdon valinta on viivytystä ilmoitettava rekisteröitäväksi. Säätiön velkojille haettu julkinen haaste raukeaa, jos selvitystila keskeytetään ja säätiön toimintaa jatketaan. Selvitysmiesten on annettava selvitystilan ajalta 15 §:n mukainen lopputilitys, joka rekisteröidään Patentti- ja rekisterihallitukseen.

19 §. *Rekisteristä poistamisen ajankohta.* Lakiin ehdotetaan selventävää säännöstä 2 §:ssä säädetyn rekisteristä poistamisen ajankohdasta. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä. Säätiö on poistettu rekisteristä, kun viranomaisen päätös rekisteristä poistamisesta on rekisteröity.

20 §. *Rekisteristä poistetun säätiön edustaminen.* Pykälässä säädetään rekisteristä poistetun säätiön edustamisesta. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä.

Pykälän 1 *momentin* mukaan rekisteristä poistetulle säätiölle voidaan tarvittaessa nimetä yksi tai useampi edustaja. Edustajien nimeämiseksi Patentti- ja rekisterihallituksen tulee tehdä hakemus säätiön kotipaikan käräjäoikeudelle. Patentti- ja rekisterihallitus voi tehdä omasta aloitteestaan hakemuksen käräjäoikeudelle edustajan nimeämiseksi. Kuka tahansa, jonka oikeus riippuu siitä, että rekisteristä poistetulla säätiöllä on edustaja, voi myös tehdä aloitteen Patentti- ja rekisterihallitukselle edustajan nimeämisen hakemiseksi. Edustajaan sovelletaan soveltuvien osin, mitä selvitysmiehestä on säädetty, mutta edustajan kelpoisuutta toimia säätiön puolesta on 21 §:ssä rajoitettu.

Jos rekisteristä poistetulla säätiöllä ei ole edustajaa, tiedoksianto säätiölle voidaan pykälän 2 *momentin* mukaan toimittaa 11 luvun 3 §:n 2 *momentissa* säädetyllä tavalla.

21 §. *Rekisteristä poistetun säätiön oikeudellinen asema.* Pykälässä säädetään rekisteristä poistetun säätiön oikeudellisesta asemasta. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä.

Pykälän 1 *momentin* mukaan rekisteristä poistetun säätiön edustajina toimivat luvun 20 §:ssä säädetyt edustajat. Säätiön puolesta sen rekisteristä poistamisen jälkeen tehdystä toimesta vastaavat toimesta päättäneet ja tekijät yhteisvastuullisesti. Säätiölle nimetty edustaja voi kuitenkin ryhtyä ilman henkilökohtaista vastuuta toimenpiteeseen selvitystoimien aloittamiseksi tai hakea säätiön asettamista konkurssiin. Säätiö voidaan hakea konkurssiin konkurssilain (120/2004) 1 luvun 3 §:n mukaan, vaikka se on poistettu rekisteristä.

Pykälän 2 *momentissa* ehdotetaan säädettäväksi, mihin toimiin rekisteristä poistetun säätiön edustajat voivat ryhtyä. Jos rekisteristä poistetulle säätiölle ilmaantuu varoja tai velkoja, jotka eivät ole lakanneet julkisella haasteella, voivat säätiön edustajat ryhtyä

toimenpiteisiin, jotka ovat välttämättömiä velan maksamiseksi ja omaisuuden säilyttämiseksi. Rekisteristä poistettu säätiö on oikeustoimikelvoton, joten momentissa tarkoitettuja välttämättömiä toimia tulkitaan suppeasti.

Pykälän 3 *momentin* mukaan, jos rekisteristä poistetulle säätiölle ilmaantuu varoja, on toimitettava selvitysmenettely. Edustajat voivat kuitenkin jakaa viiden vuoden kuluttua rekisteristä poistamisen jälkeen alle 8.000 euron arvoiset varat 14 §:n 3 ja 4 momentin mukaisesti ilman selvitysmenettelyä, jos säätiöllä ei ole tunnettuja velkojia. Varoja ilman selvitysmenettelyä saaneet vastaavat mahdollisista säätiölle ilmaantuvien velkojen maksamisesta saamiensa varojen määrällä.

Pykälän 4 *momentissa* säädetään säätiön selvitystilaan asettamisesta, jos rekisteristä poistamisen jälkeen ilmenee tarve selvitystilalle. Jokainen, jonka oikeutta säätiön selvitystilaan asettaminen koskee, voi tehdä rekisteriviranomaiselle hakemuksen rekisteristä poistetun säätiön selvitystilaan asettamiseksi. Jos säätiöllä ei ole varoja, joilla selvityskulut suoritetaan, eikä kukaan ota vastatakseen selvitysmenettelyn kuluista, määräystä selvitystilaan asettamisesta ei voi antaa.

22 §. *Säätiön varojen vähentyminen.* Pykälässä säädetään velkojen suojaa koskevaa rekisterimerkintäilmoituksesta. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä.

Pykälän 1 *momentin* mukaan säätiön hallitus on velvollinen tekemään rekisteri-ilmoituksen, jos säätiön oma pääoma on negatiivinen. Jos ilmoitus laiminlyödään, hallitus voi joutua vahingonkorvausvastuuseen 10 luvun 1 §:ssä säädetyn mukaisesti. Vaikka säätiön oma pääoma on negatiivinen, ei säätiötä tarvitse asettaa selvitystilaan, jos säätiöllä on muutoin toimintaedellytykset. Säätiö voi jatkaa toimintansa harjoittamista, vaikka säätiön varat ovat loppuneet.

Oman pääoman menettämistä koskeva ilmoitus voidaan vastaavasti poistaa, jos oma pääoma on taseen tai muun vastaavan selvityksen perusteella kasvanut positiiviseksi. Tilintarkastajan tulee tarkastaa selvitys, jonka perusteella oman pääoman menettämistä koskeva rekisteri-ilmoitus voidaan poistaa. Oman pääoman menettäminen voidaan havaita tilikauden päätyttyä tai kesken tilikautta. Ilmoitusvelvollisuus on viipymättä, kun oman pääoman menettäminen on havaittu.

Pykälän 2 *momentissa* ehdotetaan säädettäväksi, mitä eria laskennassa huomioidaan, kun arvioidaan, onko oma pääoma menetetty. Oman pääoman erien laskemisessa on noudatettava erityistä varovaisuutta.

23 §. *Säätiön saneeraus.* Lakiin ehdotetaan säännöstä yrityssaneerausmenettelystä päättämistä. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä. Yrityssaneerausmenettelyhakemuksesta päättää hallitus. Jos säätiöllä on hallintoneuvosto, päättää se hakemuksen tekemisestä, jollei päätösvaltaa asiassa ole säännöissä määrätty hallitukselle. Jos asia on kiireellinen, hallituksella on aina toimivalta tehdä hakemus saneerausmenettelystä.

24 §. *Konkurssi.* Lakiin ehdotetaan uudempaa yksityisiä yhteisöjä koskevaa lainsäädäntöä vastaavaa säännöstä säätiön omaisuuden konkurssiin luovuttamisesta ja konkurssista. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä

Säätiön omaisuuden konkurssiin luovuttamisesta päättää hallitus. Konkurssia koskevaa päätösvaltaa ei voi siirtää sääntömääräisestikään hallintoneuvostolle tai toimitusjohtajalle. Jos säätiö on selvitystilassa, selvitysmiehet voivat luovuttaa säätiön omaisuuden konkurssiin.

IV OSA. Seuraamukset ja oikeussuoja

6.1.9 9 Luku. Päätöksen moite

Luvussa säädetään päätöksen moittimisesta (1 §), mitättömistä päätöksistä (2 §) ja moitekanteen johdosta annettavan tuomion sisällöstä (3 §). Luvun säännöksillä selkeytetään oikeustilaa sen osalta, miten säätiön päätöksiä voi säätiölain mukaan moittia. Voimassa olevassa laissa ei ole päätöksen moitetta koskevia normeja.

Ehdotuksen mukaan hallintoneuvoston ja hallituksen päätöksestä voidaan nostaa kanteen julistamiseksi pätemättömäksi tai mitättömäksi. Luvussa määritetään mitättömän ja määrääjassa moitittavan päätöksen raja. Hallintoneuvoston tai hallituksen päätös on ehdotuksen mukaan mitätön, jos kokouskutsua ei ole toimitettu tai kokouskutsua koskevia määräyksiä on olennaisesti rikottu ja virheellä on voinut olla vaikutusta päätöksen sisältöön. Päätös on ehdotuksen mukaan mitätön myös, jos säännöissä määrätyn tahon suostumusta päätökseen ei ole saatu. Tällä tarkoitetaan tilanteita, joissa säännöt edellyttävät säännöissä yksilöidyn tahon suostumusta päätökselle. Päätös on lisäksi mitätön, jos sitä ei olisi voinut lain tai sääntöjen mukaan lainkaan tehdä. Muilta osin päätös voidaan julistaa pätemättömäksi. Moitekanne päätöksen julistamiseksi pätemättömäksi tulee nostaa kolmen kuukauden kuluessa päätöksen tekemisestä.

Moiteoikeus hallituksen ja hallintoneuvoston päätökseen on ehdotuksen mukaan hallintoneuvostolla, hallintoneuvoston jokaisella jäsenellä, hallituksella, hallituksen jokaisella jäsenellä ja perustajalla. Perustajan moiteoikeutta voidaan rajoittaa säännöissä. Jos moiteoikeutta ei ole rajoitettu säännöissä säätiötä perustettaessa, rajoittavan määräyksen liittäminen sääntöihin edellyttää perustajan suostumusta. Säännöissä voidaan määrätä, että tietyllä taholla on edellä mainittujen lisäksi moiteoikeus. Päätöksen moitetta koskevalla sääntelyllä lisätään toimielinten jäsenten sekä perustajan mahdollisuutta vaikuttaa säätiön päätösten lain ja sääntöjenmukaisuuden valvontaan. Säännöksillä lisätään perustajan vaikuttamismahdollisuutta myös siihen, että säätiön varoja käytetään perustajan säännöissä määräämään tarkoitukseen ja että toiminnassa huomioidaan perustajan säännöissä asettamat pakottavat määräykset, joista ei voi poiketa edes säätiön sääntöjä muuttamalla.

Patentti- ja rekisterihallituksella ei ole moiteoikeutta säätiön päätöksestä. Valvovalla viranomaisella on ehdotuksen 14 luvun 9 §:n 1 momentin mukainen oikeus määrätä hallitus ryhtymään toimiin oikaisun aikaansaamiseksi tai kieltää virheellisen päätöksen täytäntöönpano. Patentti- ja rekisterihallitus voi myös nostaa ehdotuksen 10 luvun 5 §:n mukaan vahingonkorvauskanteen hallituksen ja hallintoneuvoston jäsentä tai toimitusjohtajaa vastaan säätiölle aiheutetusta vahingosta. Patentti- ja rekisterihallituksen valvonta on jälkikäteistä säätiön toiminnan laillisuusvalvontaa, ja sillä, että säätiön päätöstä ei ole moitittu normaalissa päätöksen moittimisesta koskevassa järjestyksessä, ei pääsääntöisesti vaikuteta viranomaisen valvontakeinoihin.

Päätöksen moitetta koskevalla sääntelyllä ei puututa oikeudenkäymiskaaren (4/1734) sääntelyyn oikeudenkäyntikulujen maksamisen vastuusta. Oikeudenkäymiskaaren pääsäännön mukaan asianosainen, joka häviää asian, on velvollinen korvaamaan kaikki vastapuolensa tarpeellisista toimenpiteistä johtuvat kohtuulliset oikeudenkäyntikulut.

1 §. Päätöksen moittiminen. Voimassa olevassa laissa ei ole säännöksiä säätiön toimielimen päätöksen moittimisesta. Käytännössä epäselvänä on pidetty sitä, onko jollakin taholla oikeutta moittia säätiön toimielimen päätöstä. Päätöksen moitetta koskevan oikeustilan selkeyttämiseksi lakiin ehdotetaan säännöksiä päätöksen moittimisesta. Päätöksen moittimisella tarkoitetaan kanteen nostamista päätöksen julistamiseksi pätemättömäksi. Ehdotuksen mukaan säätiön hallintoneuvoston ja hallituksen päätöksistä voi nostaa moitekanteen käräjäoikeudessa. Toimitusjohtajan päätöksiä ei voi moittia. Vaikka säätiössä voi olla toimikuntia, työryhmiä, valiokuntia tai vastaavia elimiä, näillä ei voi olla säätiötä koskevissa asioissa itsenäistä päätösvaltaa. Tästä johtuen muiden elinten päätöksiin ei ehdoteta moiteoikeutta.

Moiteoikeus hallintoneuvoston ja hallituksen päätöksiin on pykälän *1 momentin* mukaan hallintoneuvostolla ja hallituksella sekä näiden toimielinten yhdellä tai useammalla jäsenellä ja perustajalla. Milloin toimielimen jäsen on osallistunut päätöksen tekemiseen taikka perustaja hyväksynyt päätöksen siten, että hänellä ei ole oikeutta moitekanteen nostamiseen, ratkaistaan asiaa koskevien yleisten periaatteiden perusteella. Toimitusjohtaja on hallintoneuvostoon ja hallitukseen alisteisessa asemassa, joten hänellä ei ole oikeutta moittia näiden päätöksiä. Jos hallintoneuvoston tai hallituksen päätös on lain tai sääntöjen vastainen, toimitusjohtajan on otettava huomioon, että lain mukaan pätemättömyydestä päätöstä ei saa panna täytäntöön, ja viime kädessä erottava tehtävästään välttääkseen henkilökohtaisen vastuun.

Moitekanne voidaan nostaa *1 momentin 1 kohdan* mukaan säätiön päätöksen kumoamiseksi, jos toimielimen päätöksenteossa ei ole noudatettu lain tai säätiön sääntöjen menettelyä koskevia määräyksiä ja menettelyvirhe on voinut vaikuttaa päätöksen sisältöön. Jos virhe osoitetaan tapahtuneen, moiteoikeudenkäynnissä lähtökohtaisesti säätiöllä on velvollisuus osoittaa, että virheellä ei ole ollut vaikutusta päätöksen sisältöön. Jos virheellä ei ole ollut merkitystä päätöksen sisältöön, menettelyvirhe ei aiheuta voimassa olevan oikeusperiaatteen mukaisesti päätöksen pätemättömyyttä.

Pykälän *1 momentin 2 kohdan* mukaan säätiön päätöstä voidaan moittia, jos päätös on lain tai säätiön sääntöjen vastainen.

Moitekanne tulee yleisen yhteisöoikeudellisen periaatteen mukaisesti nostaa *2 momentin* mukaan kolmen kuukauden kuluessa päätöksenteosta. Jos kannetta ei ole nostettu määräajassa, päätös on pätevä. Kolmen kuukauden määräaika on pakottava, eikä sitä voi sääntöjen määräyksellä muuttaa. Jos perustaja ei ole hallituksen tai hallintoneuvoston jäsen, mahdollista on, että perustaja ei ole saanut tietoa päätöksestä ja sen sisällöstä ennen määräajan umpeen kulumista. Perustajan samoin kuin muunkaan moiteoikeuden haltijoiden tietoisuudella päätöksestä tai sen sisällöstä ei ole vaikutusta määräajan kulumiseen.

Pykälän *3 momentin* mukaan säännöissä voidaan poistaa tai rajoittaa perustajan moiteoikeutta säätiön perustamisvaiheessa ja toiminnan aikana. Säätiön toiminnan aikana perustajan moiteoikeuden poistamiseen tai rajoittamiseen vaaditaan perustajan suostumus.

Pykälän *4 momentin* mukaan säännöissä voidaan määrätä, että määrätyllä taholla on oikeus moittia säätiön hallintoneuvoston ja hallituksen päätöksiä *1 momentissa* mainituilla perusteilla *2 momentissa* määrätystä ajassa. Moiteoikeuden haltija voidaan säännöissä määrätä nimenomaisesti tai säännöissä voidaan muutoin määrätä perusteista, joilla moiteoikeuden haltijoiden piiri määräytyy. Moiteoikeuden haltija voi olla säätiöön luottamustoimi- tai työsuhteessa taikka muutoin säätiön toiminnassa mukana oleva henkilö tai säätiöön nähden ulkopuolinen taho. Moiteoikeus voidaan antaa laajalle joukolle, kuten esimerkiksi kaikille säätiön tarkoituksessa määrätuille edunsaajille tai yksittäisille tahoille, kuten esimerkiksi tiettyä toimialaa edistävän säätiön suurimmalle toimialajärjestölle. Jos moiteoikeuden haltija on määrätty säännöissä nimenomaisesti, oikeus ei siirry yleisseuraantona kolmannelle esimerkiksi moiteoikeuden haltijan sulautumisessa, jollei säännöissä muuta määrätä.

Jos moiteoikeus on annettu säännöissä yksilöidylle taholle, moiteoikeuden poistaminen tai rajoittaminen edellyttää *6 luvun 1 §:n 3 momentin* mukaan kyseisen henkilön suostumusta. Jos moiteoikeus on annettu laajalle, ennalta rajoittamattomalle joukolle, sääntöjä voidaan tältä osin muuttaa normaalin sääntömuutoksen mukaisesti, jollei säännöissä ole muuta määrätty.

Pykälän *5 momenttiin* ehdotetaan selvyiden vuoksi säännöstä, jonka mukaan Patentti- ja rekisterihallituksen oikeudesta puuttua lainvoimaiseen päätökseen säädetään valvontaa koskevassa *14 luvussa*. Omistajatahon puuttumisen johdosta on perusteltua, että Patentti- ja rekisterihallituksella on valta puuttua säätiössä tehtyyn päätökseen vielä jälkikäteen *14 luvussa* säädetyn mukaisesti, vaikka päätöksestä ei ole nostettu moitekannetta määräajassa.

2 §. Mitätön päätös. Voimassa olevasta laissa ei ole säännöksiä päätöksen mitättömyydestä. Myös tältä osin ehdotetaan lakiin oikeustilan selkeyttämiseksi nimenomaiset säännökset päätöksen mitättömyydestä. Päätöksen mitättömyys voi koskea hallintoneuvoston tai hallituksen päätöstä. Toimitusjohtajan päätös ei voi olla säätiölain nojalla mitätön. Mitättömän päätöksen täytäntöönpano voi aikaansaada vahingonkorvausvastuun päätöksen täytäntöönpanoon osallistuvalla.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan päätös on mitätön, jos päätöksentekijältä on esitetty mahdollisuus osallistua päätöksen tekemiseen jättämällä kokouskutsu toimittamatta tai jos kokouskutsua koskevia säännöksiä on olennaisesti rikottu. Vaikka kokouskutsua koskevia säännöksiä ja määräyksiä on olennaisesti rikottu, kaikki toimielimen jäsenet voivat yksimielisenä tehdä päätöksiä, eikä mitättömyyteen voida virheen perusteella vedota. Toimielimen jäsenet voivat tehdä esimerkiksi päätöksiä, vaikka kokouskutsua ei ole lainkaan toimitettu, jos kaikki jäsenet suostuvat menettelyyn. Jos menettelyvirhe ei ole voinut vaikuttaa päätöksen sisältöön, virhe ei johda päätöksen mitättömyyteen. Myös mitättömyyden osalta on lähtökohtaisesti säätiöllä velvollisuus osoittaa, että virheellä ei ole ollut vaikutusta päätöksen tekemiseen, jos virheen osoitetaan tapahtuneen.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan päätös on mitätön, jos säännöissä määrätyn tahon suostumusta, joka on päätöksenteon edellytys, ei ole saatu. Esimerkiksi jos säännöissä on määrätty, että tietyn sääntömääräyksen muuttaminen edellyttää perustajan suostumusta, eikä perustajan suostumusta muutokseen ole saatu, päätös on lähtökohtaisesti mitätön. Mitättömyys edellyttää, että säännöissä määrätyn tahon suostumus, jota ei ole saatu, on tosiasiallisesti saatavissa. Jos säännöissä määrätty taho on kuollut tai lakannut, suostumuksen puute ei aiheuta päätöksen mitättömyyttä. Momentin 2 kohdassa ei säädetä päätöksentekoon liittyvän enemmistösäännöksen noudattamatta jättämisen seuraamuksesta. Enemmistösäännösten laiminlyöminen voi johtaa 1 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan päätöksen pätemättömyyteen, jos päätöstä on moitittu määräajassa.

Momentin 3 kohdan mukaan päätös on mitätön, jos sitä ei olisi lain tai sääntöjen mukaan saanut tehdä edes kaikkien toimielimen jäsenten suostumuksella. Päätös voi liittyä esimerkiksi säätiön sisäiseen toimintaan tai kolmannen suojaan. Säännöissä voidaan esimerkiksi määrätä, että tiettyä sääntömääräystä ei saa muuttaa edes kaikkien toimielimen jäsenten suostumuksella. Tällaisen sääntömääräyksen muuttamista koskeva päätös on momentin 3 kohdan mukaan mitätön. Momentin 3 kohdalla suojataan myös sivullista. Sivullista loukkaava päätös ei ole 1 §:n 2 momentin valitusmääräajasta huolimatta siten pätevä, että hallitus tai toimitusjohtaja voisivat panna päätöksen täytäntöön. Päätös on moitekantteesta riippumatta mitätön, jos se loukkaa sivullisen oikeutta. Toisaalta mitättömyyskin saattaa korjautua, jos siihen ei vedota kohtuullisen ajan kuluessa (ks. tarkemmin esim. HE 109/2005, s. 193).

Päätös voi olla momentin 3 kohdan mukaan myös mitätön, jos päätöksellä rikotaan 1 luvun 2 §:n 1 momentin mukaista säätiön tarkoitukseen liittyvää kieltoa erityisen taloudellisen edun tuottamisesta säätiön lähipiirille. Päätöksen mitättömyyden edellytyksenä on kuitenkin selvä lainvastaisuus. Mitättömyyttä koskevaa normia ei voida soveltaa esimerkiksi tilanteisiin, joissa säätiö tekee päätöksen lähipiirin kanssa solmittavasta sopimuksesta normaalein kaupallisin ehdoin tai myöntää lähipiiriin kuuluvalla apurahan säätiössä yleisesti noudatettavien periaatteiden mukaisesti. Päätös voi 3 kohdan mukaisesti olla lisäksi mitätön, jos päätöksellä käytetään varoja vastoin säännöissä määrättyä säätiön tarkoitusta. Mitättömyys edellyttää tässäkin tapauksessa sitä, että tarkoituksen vastaisuus on selvä ja varoja jaetaan säätiön toimintaa edistävien tarkoituksien vastaisesti. Tarkoituksen vastaisena mitättömänä päätöksenä ei voida pitää esimerkiksi 1 luvun 5 tai 6 §:n mukaista varojen käyttämistä sijoitustoimintaan tai liiketoimintaan, joilla hankitaan varoja säätiön tarkoituksen toteuttamiseksi, eikä muutakaan laissa tai säännöissä muutoin sallittua säätiön varojen käyttöä tai varojen käyttöä, jolla välittömästi tai

välillisesti edistetään tarkoituksen toteutumista. Varojen käyttöä koskeva päätös ei edellä olevan mukaisesti voi olla esimerkiksi mitätön, jos varoja käytetään säätiön tarkoituksen toteuttamiseksi tavalla, josta ei ole määrätty säätiön säännöissä.

Säätiölaissa ei ole osakeyhtiölain 1 luvun 7 §:ssä säädettyä vastaavaa yhdenvertaisuusperiaatetta ja epäoikeutetun edun antamisen kieltoa (yleislauseke), mistä johtuen lakiin ei ehdoteta osakeyhtiölain 21 luvun 2 §:n 3 kohdan mukaista yhdenvertaisuuden loukkaamisesta johtuvaa mitättömyyttä. Säätiön säännöissä määrättyllä edunsaajaryhmällä ei ole sellaista yhdenvertaista ja ehdotonta oikeutta säätiön varoihin, että varojen jakamista koskeva päätös voisi olla mitätön yhdenvertaisuutta loukkaavana, jollei säännöissä määrätä toisin. Jos esimerkiksi säätiön tarkoituksena on tietyn ammattikunnan jäsenten toiminnan edistäminen, säätiö ei ole velvoitettu jakamaan varoja kaikille ammattikunnan jäsenille tasapuolisesti, jollei säännöissä nimenomaisesti määrätä muuta. Jos varojen käytöstä päätetään vastoin säännöissä määrättyjä nimenomaisia jakomääräyksiä tai säätiön varojen edunsaaja on määrätty säännöissä yksiselitteisesti nimeltä ja varoja luovutetaan muun kuin säännöissä määrätyn edunsaajan hyväksi, voi päätös olla mitätön 3 kohdan perusteella.

Pykälän 2 *momentissa* säädetään siitä, kenellä on oikeus nostaa kanne päätöksen julistamiseksi mitättömäksi. Säätiön hallintoneuvosto, hallintoneuvoston jäsen, hallitus, hallituksen jäsen ja perustaja sekä se, jolle on säännöissä annettu oikeus moitekanteen nostamiseen, voi nostaa kanteen säätiötä vastaan sen vahvistamiseksi, että säätiön päätös on mitätön.

Vaikka päätöksen mitättömäksi julistamista koskevaa kannetta ei ole sidottu 1 §:n mukaiseen kolmen kuukauden määräaikaan, mitättömyyteen tulee vedota kohtuullisen ajan kuluessa. Päätöksen mitättömyys saattaa korjaantua, jos siihen ei vedota kohtuullisessa ajassa. Kohtuullista aikaa arvioitaessa voidaan ottaa huomioon muun muassa se, milloin kanteen nostaja on saanut tietää päätöksestä tai milloin hänellä olisi tosiasiallisesti ollut mahdollisuus saada tietoa päätöksestä sekä päätöksenteon kohteena olleen asian laatu ja vaikutukset.

Pykälän 3 *momentin* mukaan kanteen nostamiseen päätöksen julistamiseksi mitättömäksi ei sovelleta 1 §:n 2 *momentissa* säädettyä kolmen kuukauden määräaikaa. Kanne on pantava vireille kohtuullisen ajan kuluessa siitä, kun kantaja on saanut tietää mitättömästä päätöksestä ja sen perusteesta. Jollei kannetta nosteta kohtuullisen ajan kuluessa, saattaa mitättömyys korjaantua. Sulautumista ja purkautumista koskevan päätöksen osalta säädetään 3 *momentissa* uudempaa yksityisiä yhteisöjä koskevaa lainsäädäntöä vastaavasti, että sulautumis- tai purkautumispäätöstä koskevaa kannetta ei voi nostaa sen jälkeen, kun kuusi kuukautta on kulunut sulautumisen tai purkautumisen rekisteröinnistä.

3 §. *Tuomion sisältö.* Pykälässä säädetään uudempaa yksityisiä yhteisöjä koskevaa lainsäädäntöä vastaavasti moitekanteesta annettavan tuomion sisällöstä. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä.

Moitekanteen johdosta päätös voidaan julistaa pätemättömäksi, mitättömäksi tai sitä voidaan muuttaa. Päätöstä voidaan muuttaa vain, jos tuomioistuimessa esitetyn näytön perusteella voidaan todeta, minkä sisältöinen päätöksen olisi pitänyt olla.

Kantaja voi esittää moitekanteen yhteydessä vaatimuksen päätöksen täytäntöönpanon kieltämisestä. Tuomioistuin antaa päätöksen täytäntöönpanon kiellosta asiaratkaisua koskevan tuomioin yhteydessä. Pykälän estämättä osapuoli voi vaatia päätöksen täytäntöönpanon kieltämistä oikeudenkäymiskaaren turvaamistoimea koskevien säännösten nojalla.

6.1.10 10 Luku. Vahingonkorvaus

Luvussa säännellään säätiön toimielimen ja tilintarkastajan vahingonkorvausvastuusta (1 ja 2 §), vahingonkorvausvastuun sovittelusta ja korvausvastuun jakaantumisesta (3 §), päätöksenteosta säätiössä korvauskanteen nostamiseksi (4 §), muun henkilön oikeudesta nostaa vahingonkorvauskanne säätiön hyväksi (5 §) ja kanneoikeuden vanhentumisesta (6 §) sekä säännösten pakottavuudesta (7 §).

Olennaisia muutoksia voimassa olevaan lakiin nähden ovat säännökset siitä, kuka voi joutua säätiöoikeudelliseen vahingonkorvausvastuuseen ja kuka päättää vahingonkorvauskanteen nostamisesta sekä perustajalle ja säännöissä määrätylle taholle annettu oikeus vahingonkorvauskanteen ostamiseen ja säännökset kanneoikeuden vanhentumisesta.

Ehdotuksen mukaan säätiöoikeudelliseen vahingonkorvausvastuuseen voi joutua hallintoneuvoston jäsen, hallituksen jäsen ja toimitusjohtaja. Vahingonkorvausvastuuseen voi edellä mainittujen lisäksi joutua testamenttisäätiön toimeenpanija. Voimassa olevan lain 12 a §:n mukaan myös säännöissä määrätyn toimielimen jäsen ja ei-työsuhteessa oleva toimihenkilö voivat joutua säätiöoikeudelliseen vahingonkorvausvastuuseen. Näiden osalta ehdotus poikkeaa voimassa olevasta laista. Muun kuin lain 3 luvun 1 §:ssä määritellyyn säätiön johtoon kuuluvan elimen tai toimihenkilön korvausvastuuseen sovelletaan jatkossa vahingonkorvauslain (412/1974) ja sopimusvastuun periaatteita. Ehdotuksessa esitetään, että uuden lain voimaantullessa sääntömääräisten elinten vahingonkorvausvastuuta ei kuitenkaan muuteta, vaan ehdotetun voimaanpanolain 8 §:n mukaan ennen lain voimaantuloa säännöissä määrätyn elimen vahingonkorvausvastuuseen sovelletaan uuden lain 10 luvun 1 §:ää.

Perustaja on ehdotuksen mukaan säätiölle sopimusvastuussa peruspääomasitoumuksen suorittamisesta. Muilta osin perustaja voi joutua korvaamaan säätiölle aiheuttamansa vahingon voimassa olevan käytännön mukaisesti vahingonkorvauslain tai sopimusvastuun perusteella. Voimassa olevasta laista poiketen luvussa ei ole viittaussäännöstä työntekijän korvausvastuun osalta erillislainsäädäntöön. Työntekijän korvausvastuusta on säännelty työsopimuslain (55/2001) 12 luvussa ja vahingonkorvauslaissa, joita sovelletaan edelleen säätiön työntekijän korvausvastuuseen.

Luvun 1 §:n vahingonkorvausvelvollisuutta koskevan sääntelyn lisäksi johtoon kuuluva voi olla vahingonkorvausvastuussa säätiölle tai kolmannelle muun lainsäädännön, kuten vahingonkorvauslain taikka sopimusvastuun perusteella. Vahingonkorvauslain mukainen korvausvastuu voi käytännössä realisoitua vain harvoin, sillä säätiön toiminnassa aiheutunut vahinko on pääosin taloudellista vahinkoa ja vahingonkorvauslain 5 luvun 1 §:n mukaan niin sanottu ”puhdas varallisuusvahinko” korvataan vahingonkorvauslain perusteella vain poikkeuksellisesti.

Ehdotus vastaa korvausvastuun perusteen osalta voimassa olevan lain periaatteita. Laissa ehdotetaan säänneltäväksi vastuuta koskevasta tuottamusolettamasta, joka vastaa voimassa olevaa käytäntöä. Jos vahingon aiheuttaja on aiheuttanut vahinkoa rikkomalla säätiölakia tai säätiön sääntöjä, vahinko katsotaan aiheutetuksi huolimattomuudesta, jollei vahingon aiheuttaja osoita, että hän on toiminut tilanteessa huolellisesti. Käännettyä näyttötaakkaa ei sovelleta tilanteeseen, jossa vahingonkorvausta vaativa väittää johtoon kuuluvan rikkoneen 1 luvun 4 §:ssä säänneltyä yleistä huolellisuusvelvollisuutta. Tällöin vahingonkorvausta vaativan on näytettävä, että säätiön johtoon kuuluva on toiminut huolimattomasti.

Voimassa olevassa laissa ei ole säännelty siitä, kuka voi tehdä päätöksen vahingonkorvauskanteen nostamisesta säätiössä. Lain 10 a § on käytännössä merkinnyt sitä, että jos säännöissä ei ole määrätty vahingonkorvauskanteen nostamista hallintoneuvoston tehtäväksi, vain hallitus on voinut päättää korvauskanteen nostamisesta. Ehdotuksen mukaan vahingonkorvauskanteen nostamisesta päättää jatkossa hallituksen ja toimitusjohtajan toimintaa valvova hallintoneuvosto, jollei säännöissä nimenomaisesti määrätä, että asiasta päättää hallitus. Jos säätiöllä ei ole hallintoneuvostoa, vahingonkorvauskanteen nostamisesta päättää hallitus.

Ehdotuksessa on lisätty perustajan mahdollisuutta vaikuttaa säätiön toiminnan valvontaan. Perustajalla on ehdotuksen mukaan oikeus vahingonkorvauskanteen nostamiseen. Säätiön perustamisesta kuluneella ajalla ei ole lähtökohtaisesti vaikutusta perustajan kanneoikeuteen. Myöskään se, että perustaja ei enää osallistu säätiön hallintoon tai että säätiön toiminta on voinut muuttua tai kasvaa huomattavasti perustamisen jälkeen, ei lähtökohtaisesti johda perustajan kanneoikeuden menettämiseen. Säännöissä voidaan ehdotuksen mukaa säätiötä perustettaessa tai sen jälkeen sääntömuutoksella antaa lisäksi määrätylle taholle oikeus vahingonkorvauskanteen nostamiseen.

Ehdotus poikkeaa sisällöltään voimassa olevasta oikeudesta kanneoikeuden vanhentumisen osalta. Voimassa olevan oikeuden mukaan kanneoikeus vanhenee laissa velan vanhentumisesta (728/2003) säädetyn mukaisesti pääsääntöisesti kolmessa vuodessa, jollei vanhentumista tätä ennen katkaista. Luvussa säädetään kanneoikeuden vanhentumisesta uudempaa yksityisiä yhteisöjä koskevaa lainsäädäntöä vastaavasti siten, että kanneoikeus vanhenee viiden vuoden kuluessa vahingon aiheuttavasta toimenpiteestä.

Ehdotuksessa esitetään, että vahingonkorvausvastuuta koskeva sääntely on pakottavaa sääntelyä, eikä siitä voi sopimuksin tai säännöissä määrätä kolmannen tai säätiön vahingoksi toisin.

1 §. Vahingonkorvausvelvollisuus. Pykälässä säädetään säätiöoikeudellisesta vahingonkorvausvastuusta. Voimassa olevan lain 12 a §:n mukaan säätiöoikeudellinen vahingonkorvausvastuu koskee säätiön kaikkien toimielinten jäseniä sekä säätiön toimihenkilöitä, jotka eivät ole työsuhteessa. Voimassa olevasta laista poiketen säätiöoikeudellinen vahingonkorvausvastuu koskee ehdotuksen mukaan vain niitä, joille ehdotuksen 3 luvussa on asetettu johtoon kuuluvia tehtäviä. Ehdotuksen 8 luvun 9 §:n 1 momentin ja 14 luvun 11 §:n 5 momentin viittaussäännösten johdosta vahingonkorvausvelvollisuutta koskevia säännöksiä sovelletaan säätiön johdon lisäksi selvitysmieheen ja uskottuun mieheen.

Säätiössä ei ole osakeyhtiön yhtiökokousta vastaavaa toimielintä, jolle voitaisiin valita tapauskohtaisesti puheenjohtajaksi kuka tahansa paikalla oleva henkilö. Siten ei ole tarvetta säätää säätiölain 22 luvun 3 §:n puheenjohtajan korvausvastuuta vastaavasta vahingonkorvausvastuusta.

Pykälän *1 momentin* mukaan hallintoneuvoston jäsen, hallituksen jäsen ja toimitusjohtaja voi joutua säätiöoikeudelliseen vahingonkorvausvastuuseen. Johdon korvausvastuuta koskeva 1 momentin säännös vastaa asiallisesti voimassa olevan lain 12 a §:n toimielimen jäsenen ja toimihenkilön korvausvastuuta. Hallintoneuvoston jäsenen, hallituksen jäsenen ja toimitusjohtajan on korvattava säätiölle vahinko, jonka hän on 1 luvun 4 §:ssä säädetyn huolellisuusvelvoitteen vastaisesti tahallaan tai huolimattomuudesta aiheuttaa säätiölle. Ehdotuksen 1 luvun 4 §:n mukaan säätiön johdon on huolellisesti toimien edistettävä säätiön tarkoituksen toteutumista. Korvausvastuuta ei voimassa olevaa käytäntöä vastaavasti ole tilanteissa, joissa johto on tehnyt olosuhteisiin nähden asianmukaiseen selvitykseen ja harkintaan perustuvan päätöksen, joka jälkikäteen osoittautuu säätiön kannalta taloudellisesti epäonnistuneeksi. Jos esimerkiksi säätiön hallitus on päättänyt ryhtyä harjoittamaan muuta kuin tarkoituksen toteuttamiseen liittyvää liiketoimintaa varojen keräämiseksi säätiölle ja huolellisen harkinnan ja arvioinnin perusteella näyttää siltä, että liiketoiminta tulisi tuottamaan varoja säännöissä määrättyjen toimintamuotojen rahoittamiseksi, mutta liiketoiminta osoittautuu arvioista huolimatta tappiolliseksi, hallitus ei ole henkilökohtaisessa vahingonkorvausvastuussa säätiölle varojen menetyksestä ja tarkoituksen toteuttamisen mahdollisuuksien heikentämisestä.

Pykälän *2 momentin* mukaan johtoon kuuluva henkilö on velvollinen korvaamaan 1 momentissa tarkoitetun lisäksi myös vahingon, jonka hän on toimessaan muuten säätiölakia tai säätiön sääntöjä rikkomalla tahallisesti tai huolimattomuudesta aiheuttanut säätiölle tai muulle henkilölle. Johdon korvausvastuu kolmannelle edellyttää, että vahinko on aiheutettu muuten kuin 1 luvun 4 §:n yleistä huolellisuusvelvoitetta rikkomalla. Jos johto on aiheuttanut vahinkoa kolmannelle esimerkiksi sopimusrikkomuksen johdosta, johto ei ole säätiölain nojalla henkilökohtaisesti korvausvastuussa kolmannelle aiheuttamastaan vahingosta. Säätiölain nimenomaisen normin rikkomisen lisäksi momentissa tarkoitettua lain rikkomista on myös se, että toimitaan sellaisen muun säännöksen vastaisesti, jota säätiölain säännöksen mukaan on noudatettava. Ehdotuksella ei muuteta voimassa olevan lain 12 a §:n ja oikeuskäytännön periaatteita.

Pykälän *3 momentissa* säädetään osakeyhtiölain 22 luvun 1 §:n 3 momenttia vastaavasta tuottamusolettamasta. Säännös vastaa voimassa olevaa oikeuskäytäntöä. Johtoon kuuluvan henkilön on korvausvastuun välttämiseksi osoitettava menetelleensä huolellisesti, jos vahinko on aiheutettu rikkomalla säätiölakia tai säätiön sääntöjä. Momentti ei koske

tilanteita, joissa on rikottu pelkästään 1 luvun 4 §:ssä säädettyä johdon yleistä huolellisuusvelvollisuutta. Tuottamusolettama koskee muiden 1 luvussa säädettyjen periaatteiden, muun muassa 1 luvun 6 §:n 2 momentin liiketoimintaa koskevan säännöksen rikkomista. Ehdotuksen 1 luvun 6 §:n 2 momentissa säädetyn liiketoiminnan tarkoituksena on tuottaa tuloa toimintamuotojen rahoittamiseksi. Jos toiminnan rahoittamiseksi harjoitettava liiketoiminta tuottaa tappiota, johdon on osoitettava menettelleensä huolellisesti vapautuakseen vahingonkorvausvastuusta. Momentissa tarkoitetaan ainoastaan tavallista tuottamusta. Jos vahingonkärsijä väittää, että vahinkoa on aiheutettu tahallisesti tai törkeästä tuottamuksesta, hän on velvollinen näyttämään väitteensä toteen.

Pykälän 4 momentissa säädetään selvyiden vuoksi, että jos hallituksen jäsenenä on yhteisöjäsen, vahingosta vastaavat sekä yhteisöjäsen että päävastuullinen hallituksen jäsen yhteisvastuullisesti. Korvausvastuun jakautumisesta useamman korvausvelvollisen kesken säädetään luvun 3 §:ssä, jonka mukaan korvausvastuun jakautumiseen sovelletaan vahingonkorvauslain 6 luvun säännöksiä. Mainitun viittaussäännöksen johdosta yhteisön ja päävastuullisen hallituksen jäsenen välisessä suhteessa ei noudateta vahingonkorvauslain 3 luvun isännänvastuuta koskevia periaatteita.

Pykälän 5 momentissa ehdotetaan vastaavasti, että jos toimitusjohtajana on yhteisö, vahingosta vastaavat sekä yhteisö että päävastuullinen toimitusjohtaja yhteisvastuullisesti. Kuten edellä 4 momentissa, toimitusjohtajana olevan yhteisön ja päävastuullisen toimitusjohtajan väliseen korvausvastuun jakautumiseen ei sovelleta vahingonkorvauslain 3 luvun isännänvastuuta koskevia säännöksiä.

Pykälän 6 momentissa säädetään testamentissa määrätyn toimeenpanijan ja tuomioistuimen määräämän testamenttisäätiön perustamisesta vastaavan toimeenpanijan vahingonkorvausvastuusta. Jos toimeenpanija on aiheuttanut säätiölle tai kolmannelle vahinkoa säätiölakia tai säätiön sääntöjä rikkomalla, hän on velvollinen korvaamaan vahingon, jollei hän osoita toimineensa huolellisesti.

2 §. *Tilintarkastajan vahingonkorvausvelvollisuus.* Pykälään ehdotetaan tilintarkastajan vahingonkorvausvelvollisuuden osalta viittaussäännöstä tilintarkastuslain 51 §:ään. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä, mutta säännös vastaa voimassa olevaa oikeuskäytäntöä. Jos säätiölle on valittu sääntöjen tai toimielimen päätöksen perusteella jokin muu tarkastaja, kuten toiminnantarkastaja, toiminnantarkastajan vahingonkorvausvastuu määräytyy tällaisen toimitusuhteen ehtojen ja vahingonkorvauslain perusteella. Säätiön ja toiminnantarkastajan välisessä toimitusuhteessa voidaan määrätä sopimusperusteisesti toiminnantarkastajan vahingonkorvausvastuusta.

3 §. *Sovittelu ja korvausvastuun jakaantuminen.* Pykälään ehdotetaan vahingonkorvauksen sovittelun ja korvausvastuun jakautumisen osalta viittaussäännöstä vahingonkorvauslakiin. Ehdotus vastaa voimassa olevan lain 12 a §:n 2 momenttia.

4 §. *Päätöksenteko säätiössä.* Pykälässä säädetään vahingonkorvausta koskevan asian päätöksenteosta säätiössä. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä. Voimassa olevan lain mukaan vahingonkorvauskanteen nostaminen kuuluu hallituksen yleistoimivaltaan, jollei säännöissä nimenomaisesti määrätä, että päätöksenteko kuuluu hallintoneuvostolle. Vahingonkorvauskanteen nostamisessa kysymys saattaa kuitenkin olla

asiasta, jossa hallituksen oma etu on vastakkainen säätiön edun kanssa. Tämän vuoksi pykälän 1 momentissa ehdotetaan, että hallintoneuvosto päättää säätiössä lähtökohtaisesti vahingonkorvauskanteen nostamisesta. Ehdotuksentarkoitus on, että hallituksen ja toimitusjohtajan toimintaa valvovalla hallintoneuvostolla on oikeus päättää vahingonkorvauskanteen nostamisesta.

Säännöissä voidaan määrätä, että oikeus vahingonkorvauskanteen nostamiseen on hallintoneuvoston sijasta hallituksella. Jos säätiöllä ei ole hallintoneuvostoa, hallitus päättää yleistoimivaltaansa kuuluvana asiana vahingonkorvauskanteen nostamisesta. Hallintoneuvoston ja hallituksen jäsen on itse esteellinen päättämään ehdotuksen 3 luvun 4 §:n mukaan omasta vahingonkorvausvelvollisuudestaan säätiölle. Hallintoneuvoston tai hallituksen jäsen voi olla myös esteellinen päättämään vahingonkorvausta koskevasta asiasta, jos samalla on kysymys esimerkiksi siitä, onko päätöstä tekevä hallintoneuvoston tai hallituksen jäsen laiminlyönyt valvontavelvollisuuden säätiössä. Yksittäisellä hallintoneuvoston tai hallituksen jäsenellä ei ole tämän pykälän nojalla oikeutta korvauskanteen nostamiseen säätiön hyväksi.

Vahingonkorvauskanteen nostamista koskeva päätös ei ole siten lopullinen, ettei asiaa voitaisi ottaa käsiteltäväksi uudelleen. Päätöstä tekevä toimielin on voinut esimerkiksi päättää olla nostamatta kanteen, mutta asia voidaan myöhemmin ottaa uudelleen käsiteltäväksi, jos toimivaltaisen toimielimen tietoon ilmaantuu seikkoja, jotka eivät ole aikaisemmin olleet päätösharkinnassa tiedossa.

Pykälän 2 momentissa säädetään vastuuvapauden myöntämisen vaikutuksesta korvausvastuuseen. Ehdotuksen 3 luvun mukaan hallintoneuvoston lakisääteisiin tehtäviin ei kuulu vastuuvapaudesta päättäminen, mutta säätiön säännöissä voidaan määrätä myös vastuuvapautta koskeva asia hallintoneuvoston tehtäväksi, tai hallintoneuvosto voi ilman sääntömääräystä päättää vastuuvapauden myöntämisestä hallitukselle ja toimitusjohtajalle. Päätös vastuuvapauden myöntämisestä estää lähtökohtaisesti hallintoneuvostoa nostamasta vahingonkorvauskannetta niitä vastaan, joille vastuuvapaus on myönnetty. Vastuuvapauspäätös ei voimassa olevan oikeuskäytännön mukaisesti estä säätiötä nostamasta vahingonkorvauskannetta, jos hallintoneuvostolle ei ole annettu päätöksen teon kannalta asianmukaisia tietoja vahingonkorvausvelvollisuuden perusteena olevasta päätöksestä tai toimenpiteestä.

Vastuuvapauden myöntämistä koskeva päätös voi olla hallintoneuvoston intressissä, vaikka päätös on säätiön edun vastainen. Jos hallintoneuvosto on päättänyt vastuuvapaudesta vastoin säätiön etua tai päättänyt nimenomaisesti taikka hiljaisesti jättää vahingonkorvauskanteen nostamatta, hallintoneuvosto saattaa olla vahingonaiheuttajan ohella korvausvastuussa säätiölle aiheutetusta vahingosta. Jotta hallintoneuvosto olisi vastuussa edellä mainitulla tavalla aiheutetusta vahingosta, vahingonaiheuttajan vahingonkorvausvastuun säätiölle tulee olla ilmeinen ja selvä ja hallintoneuvoston päätöksen vastoin säätiön etua. Jos vahingon aiheuttajan kanssa on tehty sopimus, joka vapauttaa vahingon aiheuttajan perusteettomasti kokonaan tai osittain korvausvastuusta, sopimus on tältä osin lähtökohtaisesti 1 luvun 2 §:n 1 momentin vastaisena 3 luvun 27 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan säätiötä sitomaton.

Säätiön toimielimillä on lähtökohtaisesti oikeus normaalin harkintavallan puitteissa päättää, onko vahingonkorvauksen vaatiminen säätiön edun mukaista. Hallintoneuvosto tai hallitus voi esimerkiksi harkita, että kannetta ei kannata ajaa siihen liittyvän oikeudellisen epävarmuuden ja kuluriskin vuoksi. Hallintoneuvosto tai hallitus voi myös harkita, että selvästi oikeutettuaakaan kannetta ei kannata ajaa, kun otetaan huomioon kannan nostamisen yhteydessä normaalisti harkittavat seikat, kuten kuluriski, mahdollinen heikko todennäköisyys siitä, että vahingonkorvaus saadaan tosiasiallisesti perittyä vastuuvollisilta tai erilaiset säätiön etuun vaikuttavat seikat, kuten korvauskanteeseen liittyvä kielteinen julkisuus. Hallintoneuvoston ja hallituksen tulee 1 luvun 4 §:n mukaan huolellisesti hoitaa säätiön asioita, ja säätiön edun mukaista voi joissakin tilanteissa olla myös korvauskanteen nostamatta jättäminen.

Selvyyden vuoksi 2 momentissa säädetään, että Patentti- ja rekisterihallitus voi säätiön omista toimista riippumatta arvioida, onko päätöksestä tai toimenpiteestä aiheutunut säätiölle vahinkoa ja nostaa tarvittaessa vahingonkorvauskanteen säätiön lukuun. Vastuuvapauspäätös ei myöskään sido konkurssipesää tai yrityksen saneerauksesta annetussa laissa (47/1993) tarkoitettua selvittäjää, jos konkurssiin asettaminen tai saneerausmenettely tapahtuu hakemuksesta, joka tehdään kahden vuoden kuluessa vastuuvapautta koskevasta päätöksestä. Kanne on nostettava 6 §:ssä säädetyssä määräajassa.

5 §. Muun henkilön ja viranomaisen oikeus ajaa kannetta säätiön hyväksi. Pykälässä säädetään muun tahon kuin hallintoneuvoston tai hallituksen oikeudesta ajaa vahingonkorvauskannetta säätiön hyväksi. Korvauskanne voidaan nostaa pykälän mukaan vain säätiölle mahdollisesti aiheutuneesta vahingosta, ei esimerkiksi säätiön omistamille yhtiöille tai kolmannelle aiheutuneesta vahingosta.

Pykälän 1 momentissa säädetään Patentti- ja rekisterihallituksen oikeudesta vahingonkorvauskanteen nostamiseen omissa nimissään säätiön lukuun. Ehdotus vastaa voimassa olevan lain 14 §:n 3 momenttia. Ehdotus poikkeaa voimassa olevasta laista siten, että Patentti- ja rekisterihallituksen oikeus vahingonkorvauskanteen nostamiseen koskee hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenen lisäksi myös toimitusjohtajaa ja säätiön tilintarkastajaa.

Koska säätiöltä puuttuu sen toimintaa valvovat omistajat ja jäsenet, pykälän 1 momentissa ehdotetaan, että säätiössä voidaan antaa säätiöön nähden ulkopuoliselle taholle oikeus vahingonkorvauskanteen nostamiseen omissa nimissään säätiön lukuun. Oikeus vahingonkorvauskanteen nostamiseen on momentin mukaan säätiön perustajalla sekä sellaisella luonnollisella tai oikeushenkilöllä, jolle vahingonkorvauksen nostamista koskeva oikeus on annettu nimenomaisella sääntöjen määräyksellä. Oikeutta vahingonkorvauskanteen nostamiseen ei ole esimerkiksi 9 luvun 1 §:n 4 momentissa määrättyllä moitekanneen nostamiseen oikeutetulla taholla, jollei säännöissä ole nimenomaista määräystä siitä, että moitekanneen nostamiseen oikeutettu voi nostaa myös vahingonkorvauskanteen.

Korvauskanne voidaan momentissa mainittujen tahojen toimesta panna vireille, jos kannetta vireille pantaessa on todennäköistä, että säätiö ei huolehdi vahingonkorvausvaatimuksen toteuttamisesta. Jos säätiössä ei ole vielä päätetty ryhtyä vahingonkorvauskanteen nostamiseen ja kanne ei ole vielä vanhentumassa, tulee erikseen kussakin

tapauksessa arvioitavaksi, onko momentissa mainituilla tahoilla oikeus kanteen nostamiseen. Jos esimerkiksi säätiössä on käsitelty vahinkoa koskeva asia tai hallintoneuvosto on myöntänyt vastuuvapauden tietäen säätiölle tapahtuneen vahinkoa taikka nimenomaisesti päättänyt, että korvauskannetta ei nosteta, todennäköisyysedellytys saattaa täytyä. Todennäköisyysedellytys voi myös täytyä, vaikka säätiössä olisi tehty nimenomainen päätös korvauskanteen nostamisesta, jos on ilmeistä, että säätiö ei tosiasiallisesti tule nostamaan kannetta. Kanteen nostamiselle säädetty määräaika voi olla kulu-massa umpeen, ja jos säätiössä ei tosiasiallisesti ryhdytä asian vaatimiin toimenpiteisiin taikka esimerkiksi jos säätiön vireille panemasta oikeudenkäynnistä käy esille, että säätiö pyrkii oikeudenkäynnissä välttämään korvausvastuun toteutumisen, pykälässä mainittu taho voi nostaa korvauskanteen nimissään säätiön hyväksi.

Korvauskanteen nostamisen edellytyksiä arvioidaan kanteen vireillepanohetken mukaan. Jos kanteen nostamiseen on vireillepanohetkellä perusteet, oikeutta ajaa vahingonkorvauskannetta ei poista se, että säätiö myöhemmin nostaa kanteen vastuuvollisia vastaan. Rinnakkaisista kanteista johtuvat oikeudenkäyntimenettelyä sekä tuomioin oikeusvoimavaikutusta koskevat kysymykset käsitellään yleisten periaatteiden mukaisesti.

Säätiön tarkoituksessa mainitulla edunsaajalla ei yleensä ole oikeutta vaatia tietynlaisia taloudellisia etuja säätiöltä, jollei säännöissä muuta määrätä. Tämän vuoksi tällaisella edunsaajalla ei lähtökohtaisesti ole oikeutta ajaa vahingonkorvauskannetta säätiölain tai sääntöjen rikkomisesta aiheutuneen vahingon korvaamiseksi säätiön lukuun, jollei säätiön säännöistä muuta ilmene.

Pykälän 2 momentin mukaan säätiölle on varattava tilaisuus tulla korvauskannetta koskevan asian käsittelyn aikana kuulluksi, jos se ei ole ilmeisen tarpeetonta. Vahingonkorvauskanne säätiön lukuun koskee säätiön toimintaa, ja kanteen nostamisesta voi seurata myös haittaa säätiön toiminnalle, joten säätiön kuuleminen oikeudenkäynnissä on perusteltua. Säätiön kuuleminen on tarpeellista muun muassa sen kysymyksen käsittelemiseksi, otetaanko kannetta ylipäätään tuomioistuimessa tutkittavaksi. Säätiön kuuleminen voi olla ilmeisen tarpeetonta esimerkiksi silloin, jos kanne jätetään välittömästi tutkittavaksi ottamatta.

Korvauskannetta ajetaan edellä olevissa tilanteissa säätiön hyväksi. Mainitusta huolimatta, jos kantaja häviää kanteen, oikeudenkäyntikulut jäävät kantajan vastattavaksi. Jos kanne voitetaan, kantaja voi saada 2 momentin mukaan korvauksen kuluistaan säätiöltä siltä osin kuin oikeudenkäynnillä saatavat varat siihen riittävät, ja kuluja ei ole saatu perittyä hävinneeltä osapuolelta.

6 §. *Kanneoikeuden vanhentuminen.* Voimassa olevassa säätiölaissa ei ole säännöksiä kanneoikeuden vanhenemisesta, vaan asiaan sovelletaan yleisiä vahingonkorvauskanteen vanhentumista koskevia säännöksiä. Epäselvää on, mistä hetkestä esimerkiksi Patentti- ja rekisterihallituksen vahingonkorvauskanteen nostamista koskeva vanhentumisaika alkaa kulua. Asian selkeyttämiseksi pykälässä ehdotetaan säädettäväksi kanneoikeuden vanhentumisesta. Korvauskanteen vanhentumista koskevat määräajat koskevat kaikkia korvauskanteen nostamiseen oikeutettuja. Ehdotuksen mukaan kaikkia luvussa

säädetyt kanteita koskee uudempaa yksityisiä yhteisöjä koskevaa lainsäädäntöä vastaava viiden vuoden määräaika.

Kanneoikeus vanhenee pykälän 1 kohdan mukaan hallintoneuvoston ja hallituksen jäsentä ja toimitusjohtajaa vastaan viiden vuoden kuluessa sen tilikauden päättymisestä, jona kanteen perusteena oleva päätös tehtiin tai kanteen perusteena olevaan toimenpiteeseen ryhdyttiin. Pykälän 2 kohdan mukaan kanneoikeus tilintarkastajaa vastaan vanhenee viiden vuoden kuluessa siitä, kun kanteen perusteena oleva tilintarkastuskertomus, lausunto tai todistus esitettiin ja 3 kohdan mukaan testamenttisäätiön toimeenpanijaa vastaan viiden vuoden kuluessa päätöksestä tai toimenpiteestä, johon kanne perustuu.

Kanneoikeuden vanhentumista koskevat määräajat ovat pakottavia, eikä niitä voi pidentää velan vanhentumista koskevassa laissa (728/2003) säädetyillä vanhentumisen keskeyttämisestä koskevilla vapaamuotoisilla toimilla. Pykälän säännöksillä ei vaikuteta rikosperusteisen vahingonkorvauskanteen nostamisen vanhentumiseen liittyviin määräaikoihin. Jos vahinko on aiheutettu rangaistavalla teolla, vahingonkorvauskanteen nostaminen vanhenee velan vanhentumisesta annetun lain 7 §:n 3 momentin mukaisesti. Rikoksesta johtuvaa velkaa ei katsota mainitun lain nojalla vanhentuneeksi niin kauan, kun rikosasiassa voidaan nostaa syyte tai kun rikosasian käsittely on vireillä tuomioistuimessa.

7 §. *Pakottavuus.* Pykälässä säädetään vahingonkorvaussäännösten pakottavuudesta. Säätiön säännöissä ei voi rajoittaa säätiön tai muun henkilön säätiölain tai tilintarkastuslain mukaista oikeutta vahingonkorvaukseen. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä, mutta säännös vastaa voimassa olevaa käytäntöä.

6.1.11 11 Luku. Riitojen ratkaiseminen

Luvussa säännellään toimivaltaisesta tuomioistuimesta riita-asioissa (1 §), kiireellisesti käsiteltävistä asioista (2 §) ja tiedoksiannosta sekä ratkaisun ilmoittamisesta säätiölle (3 ja 4 §). Tiedoksiantoa koskevaa sääntelyä lukuun ottamatta voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa sääntelyä.

Keskeinen uudistusehdotus luvussa on kiireellisesti käsiteltävien asioiden määrittäminen säätiölaissa. Tuomioistuimen on käsiteltävä asia kiireellisenä, jos se koskee 7 luvun 11 §:ssä säädettyä kannetta, jonka säätiö panee vireille sulautumisen yhteydessä sen vahvistamiseksi, että velkoja on saanut maksun tai turvaavan vakuuden saatavastaan. Tuomioistuimen on lisäksi käsiteltävä kiireellisenä 9 luvussa tarkoitetut päätöksen pätemättömyyttä koskevat kanteet. Muutos vastaa uudemman yksityisiä yhteisöjä koskevan lainsäädännön säännöksiä.

1 §. *Toimivaltainen tuomioistuin.* Pykälässä säädetään toimivaltaisesta tuomioistuimesta säätiölain soveltamista koskevassa riita-asiassa. Pykälän mukaan säätiölain soveltamista koskeva riita-asia voidaan panna vireille oikeudenkäymiskaaren 10 luvun säännösten estämättä myös säätiön kotipaikan käräjäoikeudessa. Periaate vastaa voimassa olevan

lain 14 §:n 2–4 momentin sekä 18 §:n 3 momentin säännöksiä Patentti- ja rekisterihallituksen oikeudesta nostaa kanne säätiön kotipaikan tuomioistuimessa. Säätiölain soveltamista koskevalla riita-asialla tarkoitetaan kanteita, jotka perustuvat säätiölain säännöksiin. Asia voidaan käsitellä säätiön kotipaikan tuomioistuimessa, jos kantaja edellyttää asian ratkeavan säätiölain tai säätiölaissa viitatus lain perusteella. Sen sijaan pykälä ei koske muiden lakien soveltamista koskevia asioita, vaikka niissä viitattaisiin säätiölain säännöksiin.

Asianosaiset voivat sopia riidan käsittelystä oikeudenkäymiskaaren mahdollistamassa muussa oikeuspaikassa, vaikka pykälän nojalla asia voitaisiin käsitellä säätiön kotipaikan tuomioistuimessa. Oikeuspaikkasäännöstä ei sovelleta rikosasioihin. Rikoksesta johtuva yksityisoikeudellinen vaatimus voidaan käsitellä syyteasian yhteydessä niin kuin oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 3 luvussa säädetään.

2 §. Kiireellisesti käsiteltävät asiat. Pykälässä säädetään uudempaa yksityisiä yhteisöjä koskevaa lainsäädäntöä vastaavasti kiireellisesti käsiteltävistä asioista.

Pykälän 1 momentin mukaan maksua tai turvaavaa vakuutta koskevassa asia on käsiteltävä tuomioistuimessa kiireellisenä. Momentin mukaan kiireellisenä käsiteltävässä asiassa on kysymys säätiön ja sen velkojan välisestä asiasta sulautumisessa.

Pykälän 2 momentin mukaan päätöksen moitetta koskeva asia tulee käsitellä tuomioistuimessa kiireellisesti. Epäselvyys säätiön hallituksen tai hallintoneuvoston päätöksen mahdollisesta pätemättömyydestä voi haitata säätiön toimintaa, minkä vuoksi asioiden käsitteleminen tuomioistuimessa mahdollisimman nopealla aikataululla on perusteltua.

3 §. Tiedoksiannot säätiölle. Pykälässä säädetään tiedoksiannosta säätiölle. Pykälän 1 momentti vastaa voimassa olevan lain 10 §:n 3 momenttia.

Pykälän 2 momentissa säädetään tilanteista, joissa säätiön hallituksen jäsentä, toimitusjohtajaa tai säätiön nimenkirjoitusoikeuden haltijaa ei ole merkitty rekisteriin. Tällöin tiedoksianto voidaan toimittaa luovuttamalla tiedoksi annettavat asiakirjat säätiön palveluksessa olevalle, tai jos tällaista ei tavata, poliisille. Säännös vastaa uudempaa yksityisiä yhteisöjä koskevaa lainsäädäntöä tiedoksiannosta.

4 §. Ratkaisusta ilmoittaminen. Lakiin ehdotetaan uudempaa yksityisiä yhteisöjä koskevaa lainsäädäntöä vastaavaa normia tuomioistuimen velvollisuudesta ilmoittaa ratkaisu säätiörekisteriin, jos ratkaisu koskee säätiörekisteriin merkittävää seikkaa. Pykälä vastaa voimassa olevan lain 22 §:n säännöksiä tuomioistuimen ilmoitusvelvollisuudesta. Tyypillisiä esimerkkejä pykälässä tarkoitetuista ratkaisuksista ovat esimerkiksi toimieliimen jäsenen valintaa koskevat päätökset, uskotun miehen tai selvitysmiehen määräämistä taikka säätiön nimen käytön kietoa koskevat ratkaisut. Tuomioistuimen tulee ilmoittaa rekisteriviranomaiselle myös tieto ratkaisun lainvoimaisuudesta.

6.1.12 12 Luku. Rangaistussäännökset

Luvussa säädetään säätiörikoksesta (1 §) ja säätiörikkomuksesta (2 §). Keskeinen uudistusehdotus voimassa olevaan lakiin nähden on säätiörikosta koskevan säädöksen ottaminen säätiölakiin. Voimassa olevassa laissa ei ole säätiörikosta koskevaa säännöstä.

Ehdotuksessa lähdetään säätiöoikeuden osalta siitä yhteisöoikeudessa vallalla olevasta yleisestä lähtökohdasta, että rangaistussäännöksiin ei säätiöoikeudessa tulisi turvautua ilman erityisen painavia syitä. Rangaistussäännökset tulevat kysymykseen lähinnä silloin, kun säätiölaissa säädettyjä muita keinoja ja sanktioita, kuten hallintoneuvoston tai hallituksen jäsenen vaihtamista taikka vahingonkorvausta, ei voida pitää riittävän tehokkaana esimerkiksi lainvastaisen toiminnan poikkeuksellisen vakavuuden johdosta.

Laista ehdotetaan poistettavaksi voimassa olevan lain 27 §:n 2 momentin viittaussäännös yritys- ja yhteisötietolakiin (244/2001) ilmoituksen laiminlyönnin rangaistavuudesta. Viittaussäännöksen poistamisesta huolimatta säätiön rekisteri-ilmoituksiin sovelletaan yritys- ja yhteisötietolain 19 §:n rangaistussäännöstä. Yritys- ja yhteisötietolain 19 §:n 1 momentin mukaan rekisteri-ilmoituksen antamisen laiminlyönnistä voidaan tuomita, jollei teko ole vähäinen tai teosta ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta, yritys- ja yhteisötietoilmoituksen laiminlyönnistä sakkoon. Jos säätiö on rekisteröity kaupparekisteriin, arvonlisäverovelvollisten rekisteriin, ennakkoperintärekisteriin tai työnantajarekisteriin, yritys- ja yhteisötietolain 19 §:n 2 momentin rangaistussäännöksen nojalla voidaan se, joka tahallaan jättää noudattamatta, mitä yritys- ja yhteisötietolain 15 §:ssä säädetään kirjeissä ja lomakkeissa mainittavista tiedoista, tuomita lisäksi yritys- ja yhteisötunnuksen käytön laiminlyönnistä sakkoon.

1 §. Säätiörikos. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi säätiörikoksesta. Säätiörikos on rangaistava vain tahallisenä tekona. Teko ei ole ehdotuksen mukaan rangaistava, jos se on vähäinen tai siitä on muualla laissa säädetty ankarampi rangaistus.

Pykälän *1 kohdassa* säädetty säätiörikosta koskeva rangaistussäännös koskee laissa nimenomaisesti säännellyn lausunnon laatimista koskevien säännösten rikkomista. Säännös koskee sellaista hyväksytyn tilintarkastajan lausuntoa, joka ehdotuksen 7 luvun 4 §:n mukaan annetaan sulautumiseen osallistuville säätiöille. Lausuntoon ei voida soveltaa rikoslain 16 luvun 7 §:n säännöstä rekisterimerkintärikoksesta tai saman luvun 8 §:n säännöstä väärän todistuksen antamisesta viranomaiselle. Tällainen lausunto voidaan rinnastaa tilintarkastuskertomukseen, jota koskevien säännöstenrikkominen on säädetty rangaistavaksi tilintarkastuslaissa tilintarkastusrikoksena. Säätiölain nimenomaisten säännösten noudattamisen lisäksi lausunto on tilintarkastuslain 1 ja 16 §:n mukaan laadittava hyvää tilintarkastustapaa noudattaen.

Perustamisilmoituksen sekä muutos- ja lopettamisilmoituksen laiminlyömisestä säännellään yritys- ja yhteisötietolain (244/2001) 19 §:ssä.

Pykälän *2 kohdassa* ehdotetaan säätiörikoksena rangaistavaksi varojen jakamista säätiöstä vastoin 1 luvun 2 §:n 1 momenttia. Säännös kattaa sekä säätiön tarkoituksen vastaisen varojen jaon että varojen jaon lähipiiriä koskevan kiellon vastaisesti. Rikosvastuuta koskevaa säännöstä ei ole tarkoitettu sovellettavaksi tilanteessa, jossa säätiön tarkoitus

on tulkinnallinen ja säätiön johto jakaa varoja tarkoituksen mahdollistamassa tulkintarajoissa. Perustaja on voinut jättää säätiön johdolle laajan harkintavallan tarkoituksen toteuttamiseen liittyen. Säätiön johdon tehtävänä on ensisijaisesti määrittää tulkinnallisen tarkoituksen sisältö. Rikosvastuuta koskevaa normia voidaan soveltaa, jos varojen tarkoituksenvastainen käyttö on selvää.

Ehdotuksen 1 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan säätiön tarkoituksena ei voi olla erityisen taloudellisen edun tuottaminen 1 luvun 7 §:ssä säädetyille säätiön lähipiiriin kuuluvalla. Pykälässä tarkoitettuun lähipiiriin kuuluvat 1 luvun 7 §:n 1 ja 2 momentissa mainitut tahot. Rikosvastuuta koskeva normi ei tule sovellettavaksi, jos säätiö on esimerkiksi 1 luvun 7 §:n mahdollistama niin sanottu tukisäätiö, jonka tehtävänä on kerätä tai hallinnoida varoja perustajan aatteellisen toiminnan tukemiseksi taikka säätiön hallituksen jäsenenä olevan yhteisön tai säätiön toiminnan tukemiseksi. Normia ei myöskään voi soveltaa, jos kysymyksessä on 1 luvun 7 §:n 3 momentin 3 kohdassa tarkoitettu niin sanottu sukusäätiö, jonka tehtävänä on perustajan suvun etujen edistäminen, jollei kysymyksessä ole tämän tarkoituksen vastaisesta toiminnasta.

Säätiörikosta koskevaa säännöstä voidaan soveltaa, jos kysymys on selvästä ja tahallisuudesta varojen jakamisesta lähipiirille. Rikosvastuuta koskevaa säännöstä ei voida soveltaa, esimerkiksi jos säätiö tekee päätöksen lähipiirin kanssa solmittavasta sopimuksesta normaalein kaupallisin ehdoin tai myöntää lähipiiriin kuuluvalla apurahan säätiössä yleisesti noudatettavien periaatteiden mukaisesti taikka maksaa säätiön toiminnan luonne ja laajuus huomioon ottaen lähipiirille kaupallisiin toimijoihin verrattavia normaaleja palkkoja ja palkkioita säätiön hyväksi tehdystä työstä taikka kustantaa säätiön hyväksi tehtävää työtä tai matkasta aiheutuvia tavanomaisia kustannuksia. Säätiön hyväksi tehtävää työtä ei edellytetä tehtävän ilman korvausta eikä kaupallisiin toimijoihin verrattuna alhaisemmalla korvauksella, jollei säännöissä muuta määrätä. Säätiön toiminnan laatu ja luonne sekä varallisuus huomioiden korvaus säätiön hyväksi tehtävästä työstä voi olla rahaa tai muuta taloudellista arvoa olevaa etuutta.

Rikosvastuuta koskeva lähipiirikieltonormi voi tulla sovellettavaksi, jos säätiössä esimerkiksi jaetaan apurahoja yksinomaan tai pääasiallisesti lähipiiriin kuuluville taikka jos säätiön varoja muutoin jaetaan välittömästi tai välillisesti pääasiallisesti luonnollisena henkilönä toimivalle perustajalle tai lähipiiriin kuuluvalla taikka näiden määräysvallassa olevalle yhteisölle tai säätiölle. Säännöksen tarkoituksena on säätää rangaistavaksi säätiötoiminta, jonka pääasiallinen tavoite on perustajan tai lähipiiriin kuuluvien luonnollisten henkilöiden yksityistaloudellisten intressien edistäminen välittömästi tai välillisesti. Jos säätiöstä jaetaan varoja lähipiiriin kuuluvalla vastoin 1 luvun 2 §:ssä säädetyä kieltoa vähäisessä määrin, tulevat ensisijaisesti sovellettavaksi vahingonkorvausta ja toimielimien jäsenten vaihtamista koskevat säännökset. Rangaistusvastuuta koskevan säännöksen soveltamisessa arvioitavaksi tulee lainvastaisen toiminnan laajuus koko säätiön toimintaan ja varallisuuteen suhteutettuna.

Ehdotuksessa ei ole katsottu tarpeelliseksi säätää säätiölaissa muista uusista säätiörikoksista. Rajanveto erilaisten säätiön toimintaa koskevien muotojen välillä on vaikeaa ja tulkinnanvaraista, ja toimintamuodot muuttuvat ja kehittyvät toimintaympäristön ja yhteiskunnallisen kehityksen myötä. Säätiön toiminnan kehitystä ei ole katsottu tarpeelliseksi estää säätiölakiin otettavilla rikosvastuuta koskevilla normeilla. Säätiön toimintaan

sinänsä sovelletaan yleisiä rikoslain normeja ja esimerkiksi kavallusta tai petosta koskevat teot arvioidaan rikoslain normien ja yleisten periaatteiden nojalla.

2 §. Säätiörikkomus. Pykälässä säädetään säätiörikkomuksesta. Ehdotus sisältää voimassa olevan lain 27 §:n 1 momenttia vastaavan säännöksen ilmoituksen laiminlyönnistä. Säätiörikkomuksena säädetty teko on rangaistava tahallisesti tai törkeästi huolimattomuudesta tehdyllä teolla. Teko ei ole rangaistava, jos se on vähäinen tai siitä on muualla laissa säädetty ankarampi rangaistus. Säätiörikkomuksesta voidaan tuomita sakkoon.

Säätiörikkomuksena ehdotetaan rangaistavaksi pykälän *1 momentin 1 kohdan* nojalla kuolinpesän haltijan laiminlyönti ilmoittaa testamentista 2 luvun 6 §:n 1 momentin säännöksen mukaisesti tuomioistuimelle. Voimassa olevan lain 27 §:n 1 momentista poiketen laiminlyönti ei ole on rangaistava tavallisesta tai lievistä huolimattomuudesta.

Momentin *2 kohdan* mukaan se, joka tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta laiminlyö säätiölain mukaisen tilinpäätöksen tai toimintakertomuksen laatimisen taikka laissa säädetyn selvityksen tekemisen, on tuomittava säätiörikkomuksesta sakkoon. Säätiörikkomuksesta voidaan tuomita myös silloin, jos säätiössä laiminlyödään 5 luvun 4 §:n mukaisen konsernitilinpäätöksen laatiminen.

Asiakirjan tai selvityksen laatimisesta vastuussa oleva voidaan tuomita rikkomuksesta sakkoon, jollei hän osoita, että hänen toimintansa ei ole ollut tahallista tai törkeän huolimattontaa. Jos tilinpäätöksen, toimintakertomuksen ja konsernitilinpäätöksen laatimisessa rikotaan kirjanpitolain säännöksiä, samanaikaisesti voi tulla sovellettavaksi myös rikoslain 30 luvun 9 §:ssä säädetty kirjanpitorikos, jossa säännellään kirjanpitolainsäädännön mukaisten velvoitteiden rikkomisesta.

V OSA. Valvonta ja säätiörekisteri

6.1.13 13 Luku. Säätiörekisteri

Luvussa ehdotetaan säädettäväksi Patentti- ja rekisterihallituksen ylläpitämästä säätiörekisteristä soveltuvien osin kaupparekisterilakia (129/1979) vastaavasti. Rekisterin pitämisen sekä rekisteriin tehtävien ilmoitusten ja siihen tallennettavien tietojen osalta ehdotus vastaa pääosin voimassa olevaa oikeutta. Muilta osin lukuun ehdotetaan kaupparekisterilain sääntelyä vastaavia säännöksiä muun muassa säätiön aputoiminimen ja nimen käänneksen rekisteröimisestä, rekisterimerkintöjen kuuluttamisesta, rekisteri-ilmoituksen kielestä sekä rekisteri-ilmoituksen virheen korjaamisesta. Lisäksi säätiörekisteriä koskevassa luvussa ehdotetaan säädettäväksi yhdistyslainsäädäntöä vastaavasti säätiön sääntöjen ennakotarkastuksesta.

1 §. *Säätiörekisteri ja rekisteriviranomainen.* Pykälässä säädetään voimassa olevaa oikeutta vastaavasti Patentti- ja rekisterihallituksen pitämästä säätiörekisteristä. Pykälän 1 ja 2 momentit vastaavat sanamuodoltaan kaupparekisterilain 1 §:n 1 ja 2 momentteja.

Pykälän 3 momentin mukaan säätiörekisteriin tehdyt merkinnät ja siihen kuuluvat rekisteriviranomaisen hallussa olevat asiakirjat ovat pääsääntöisesti julkisia. Säätiövalvontaan liittyvien tietojen ja asiakirjojen salassapidosta säädetään tämän lain 14 luvun 14 §:ssä.

2 §. *Perusilmoituksen tekeminen.* Pykälässä säädetään säätiön perusilmoituksen tekemisestä kaupparekisterilain 2 §:ää vastaavalla tavalla. Säätiön perustamisen osalta lain 2 luvussa on ehdotettu voimassa olevan lain mukaisen perustamislupamenettelyn korvaamista muita yhteisömuotoja vastaavalla yksivaiheisella rekisteröintimenettelyllä. Koska säätiörekisteriin merkitään vain tämän lain 2 luvussa säädetyllä tavalla perustetut säätiöt, pykälän 1 momentissa ei ehdoteta säädettäväksi kaupparekisterilakia vastaavasti säätiön kotipaikan siirtämisestä Suomeen tehtävästä perusilmoituksesta.

Jos rekisteröitävä säätiö harjoittaa elinkeinotoimintaa, se on ilmoitettava myös kaupparekisteriin.

3 §. *Rekisteriin tallennettavat henkilötiedot.* Pykälässä säädetään säätiörekisteriin merkittävistä henkilötiedoista. Ehdotus vastaa pääosin voimassa olevanlain 6 §:n 2 momentin 1 ja 4 kohtaa sekä kaupparekisterilain 3 a §:ää.

Jos hallituksen tai hallintoneuvoston jäseneksi taikka toimitusjohtajaksi valitaan tämän lain 3 luvun 10 §:ssä tarkoitettu yhteisö, yhteisöjäsenestä tai toimitusjohtajaksi valitusta yhteisöstä merkitään säätiörekisteriin pykälän 2 momentissa tarkoitettut tiedot ja yhteisön nimittämästä päävastuullisesta jäsenestä tai toimitusjohtajasta pykälän 1 momentissa tarkoitettut tiedot. Jos hallituksen jäsenenä ovat toisen yhteisön tai säätiön hallituksen jäsenet, näistä merkitään säätiörekisteriin pykälän 1 momentissa tarkoitettut tiedot ja yhteisöstä merkitään säätiörekisteriin pykälän 2 momentissa tarkoitettut tiedot.

4 §. *Perusilmoitus.* Pykälässä säädetään säätiön perusilmoituksen sisällöstä. Perusilmoituksen lisäksi rekisteriviranomaiselle säätiötä perustettaessa toimitettavista asiakirjoista säädetään tämän lain 1 luvun 3 §:n 2 momentissa ja 2 luvun 11 §:ssä. Ehdotus vastaa pääosin kaupparekisterilain osakeyhtiön perusilmoitusta koskevan 9 §:n 1 momentin 1–5 ja 10–14 kohtia.

5 §. *Muutosilmoitus.* Pykälässä säädetään säätiön velvollisuudesta muutosilmoituksen tekemiseen rekisteriviranomaiselle. Ehdotus vastaa voimassa olevaa oikeutta ja kaupparekisterilain 14 §:n 1 ja 2 momenttia.

6 §. *Vastuu ilmoituksen tekemisestä.* Pykälään ehdotetaan viittaussäännöstä yritys- ja yhteisötietolain 14 §:ään, jossa säädetään rekisteri-ilmoituksen tekemisestä vastuullisista henkilöistä. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa nimenomaista säännöstä. Ehdotus vastaa sanamuodoltaan kaupparekisterilain 15 §:ää.

7 §. *Ilmoituksen tekemiseen oikeutettu.* Pykälässä säädetään säätiörekisteriin merkityn henkilön oikeudesta ilmoituksen tekemiseen, kun tämä ei enää ole rekisteriin merkityssä asemassa tai tehtävässä. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa nimenomaista säännöstä. Pykälä vastaa sanamuodoltaan kaupparekisterilain 16 §:ää.

8 §. *Säätiön nimen käännös ja aputoiminimi.* Pykälässä säädetään säätiön nimen käännöksen ja aputoiminimen rekisteröimisestä. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa nimenomaista säännöstä. Ehdotus vastaa kaupparekisterilain 17 §:ää, jossa säädetään myös kaupparekisteriin merkityn säätiön mahdollisen prokuran rekisteröimisestä.

9 §. *Yrityskiinnitys.* Ehdotus vastaa kaupparekisterilain 18 §:n 4 momenttia. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä.

10 §. *Tuomioistuimen ilmoitusvelvollisuus.* Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi tuomioistuimen velvollisuudesta toimittaa rekisteriviranomaiselle rekisteriin merkittävaksi tieto säätiön toiminnan lakkauttamisesta ja sen yhteydessä määrätystä selvitysmiehestä, tuomioistuimen määräämästä uskotusta miehestä taikka hallituksen tai hallintoneuvoston jäsenistä sekä tuomioistuimen määräämästä rekisteristä poistetun säätiön edustajasta. Voimassa olevan lain 22 §:n 2 momentin mukaan tuomioistuimen on ilmoitettava säätiörekisteriin merkittävaksi tieto uskotun miehen, uuden hallituksen ja selvitysmiehen määräämistä koskevasta päätöksestä. Samoin tuomioistuimen on voimassa olevan lain 22 §:n 3 momentin mukaan ilmoitettava päätös säätiön lakkauttamisesta rekisteröitäväksi.

Ehdotettu 2 momentti vastaa sanamuodoltaan kaupparekisterilain 19 §:n 1 momenttia. Voimassa olevan lain 22 §:n 2 momentin mukaan kun säätiön omaisuus on luovutettu konkurssiin, konkurssi on peruuntunut, päätös konkurssiin asettamisesta on kumottu tai konkurssi on rauennut varojen vähyyden vuoksi, tuomioistuimen on ilmoitettava asiasta rekisteröimistä varten Patentti- ja rekisterihallitukselle.

Ehdotettu 3 momentti vastaa sanamuodoltaan kaupparekisterilain 19 §:n 2 momenttia ja ehdotettu 4 momentti vastaa voimassa olevan lain 22 §:n 4 momenttia.

11 §. *Ilmoituksen kieli.* Pykälässä säädetään rekisteri-ilmoituksen kielestä. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa nimenomaista säännöstä. Ehdotus vastaa sanamuodoltaan kaupparekisterilain 20 §:ää.

12 §. *Virheen korjaaminen.* Pykälässä säädetään rekisteri-ilmoituksen virheen korjaamisesta. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä, mutta rekisteriviranomaisen toimintaan sovellettavassa hallintolain (434/2003) 22 §:ssä säädetään asiakirjan täydentämisestä, ja rekisteröintikäytännössä ilmoitusten täydentäminen on ollut yleistä. Ehdotus vastaa pääosin voimassa olevaa oikeutta ja rekisterikäytäntöä sekä myös sanamuodoltaan kaupparekisterilain 21 §:n 1 ja 3 momenttia.

Pykälään ei ehdoteta kaupparekisterilain 21 §:n 2 momenttia vastaavaa säännöstä ilmoitusta tehtäessä suoritettavasta maksusta. Maksu peritään voimassa olevaa käytäntöä vastaavasti jälkikäteen.

13 §. *Tietojen päivittäminen.* Pykälässä säädetään rekisteriviranomaisen oikeudesta tiedostojen päivittämiseen ja ilmoitettujen henkilötietojen tarkistamiseen väestötietojärjestelmästä, sekä säätiön yhteystietojen päivittämiseen yritys- ja yhteisötietojärjestelmästä. Voimassa olevan lain 22 a §:n mukaan Patentti- ja rekisterihallitus on oikeutettu yritys- ja yhteisötietojärjestelmästä päivittämään säätiöiden yhteystiedot.

Pykälä vastaa sanamuodoltaan kaupparekisterilain 21 a §:ää. Henkilöstä, jolla on suomalainen henkilötunnus, ei kaupparekisterikäytännössä ole tarvinnut erikseen ilmoittaa osoitetietoja, vaan Patentti- ja rekisterihallitus on voinut tämän säännöksen nojalla poimia tiedot väestötietojärjestelmästä.

14 §. *Kanne rekisterimerkinnän kumoamisesta ja vahingon korvaamisesta.* Lain lukemisen helpottamiseksi pykälän 1 momenttiin ehdotetaan viittaussäännöstä tämän lain 2 luvun 4 §:ään säätiön nimen käytön kieltämisestä sekä nimen rekisteröinnin kumoamisesta. Pykälän 2 momentti vastaa sanamuodoltaan kaupparekisterilain 22 §:n 2 momenttia. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavia nimenomaisia säännöksiä.

15 §. *Merkinnän poistaminen rekisteristä.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi kaupparekisterilain 23 §:ää vastaavasti tuomioistuimen lainvoimaiseen ratkaisuun perustuvasta rekisterimerkinnän poistamisesta. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa nimenomaista säännöstä.

16 §. *Kuulutus.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi rekisterimerkinnän tekemisen tai poistamisen kuuluttamisesta kaupparekisterilain 25 §:ää vastaavalla tavalla. Voimassa olevassa laissa ei säädetä säätiörekisteriin tehtävien merkintöjen kuuluttamisesta.

17 §. *Kuulutuksen oikeusvaikutus.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi kuulutuksen oikeusvaikutuksesta kaupparekisterilain 26 §:ää vastaavalla tavalla. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä.

18 §. *Edustajaa koskeva rekisterimerkintävirhe.* Pykälä vastaa sanamuodoltaan kaupparekisterilain 26 a §:ää. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä.

19 §. *Ilmoitusvelvollisuuden täyttäminen.* Pykälä vastaa sisällöltään kaupparekisterilain 27 ja 28 §:ää. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä.

20 §. *Ennakkotarkastus.* Pykälässä ehdotetaan lakiin otettavaksi säännökset säätiön sääntöjen ja niiden muutoksen ennakkotarkastuksesta. Ennakkotarkastuksella tarkoitetaan perustettavalle säätiölle suunniteltujen sääntöjen tai jo rekisteröidyn säätiön sääntöjen muutoksen tarkastamisesta ennen kuin perustettavan säätiön säännöt tai sääntöjen muutos ilmoitetaan rekisteröitäväksi. Käytännössä rekisteriviranomainen on suorittanut jo voimassa olevan lain aikana epävirallista sääntöjen ennakkotarkastusta.

Pykälän 1 momentin mukaan rekisteriviranomainen voi hakemuksesta suorittaa sääntöjen tai niiden muutoksen tarkastuksen ennakolta, milloin siihen on säätiön koon, sääntöjen muutoksen merkityksen, sääntöjen muutosta koskevien menettelysäännösten tai

muun sellaisen syyn vuoksi aiheutta. Rekisteriviranomaisen ehdottomaksi velvollisuudeksi ennakkotarkastuksen toimittamista kaikissa pyydytyissä tapauksissa ei ole tarkoituksenmukaista asettaa.

Pykälän 2 *momentissa* säädetään ennakkotarkastuksen hakemisesta, ennakkotarkastuksesta annetun päätöksen sitovuudesta sekä päätöksen voimassaoloajasta. Päätöksen sitovuudella tarkoitetaan sitä, että rekisteriviranomaisen on rekisteröitävä ennakkotarkastetut säännöt tai sääntöjen muutos, jos säätiö ilmoittaa ne myöhemmin rekisteröitäväksi muuttumattomina. Ennakkotarkastettuihin sääntöihin voitaisiin tehdä kuitenkin vähäisiä muutoksia ilman, että rekisteriviranomainen tarkastaa säännöt kokonaisuudessaan uudelleen.

Ennakkotarkastuksesta annettu päätös olisi ehdotuksen mukaan voimassa kaksi vuotta. Päätöksen voimassaoloajan rajoittaminen on tarpeen, jotta välttyttäisiin epäselviltä tilanteilta sen suhteen, ilmoitetaanko ennakkotarkastetut säännöt rekisteröitäväksi. Lisäksi kahden vuoden määräaika on tarpeen sen vuoksi, että tarkastettuihin sääntöihin otettua säätiön nimeä ei voida tarkastuksen voimassaoloaikana ottaa toisen säätiön nimeksi. Kahden vuoden määräaika katsotaan toisaalta riittäväksi tilanteissa, joissa säätiön sääntömuutos edellyttää vaikeutettua sääntömuutosmenettelyä, kuten ulkopuolisen tahon, esimerkiksi kerran vuodessa kokoontuvan yhdistyksen kokouksen lausuntoa ja useamman kokouksen päätöstä säätiössä.

Ehdotetun 3 *momentin* mukaan säätiön olisi ennakkotarkastuksesta huolimatta tehtävä säätiön perusilmoitus tai sääntöjen muutosilmoitus laissa säädetyllä tavalla. Jos rekisteröitävistä säännöistä päätettäessä olisi poikettu ennakkotarkastetuista säännöistä, olisi ilmoituksessa käsitellyn nopeuttamiseksi osoitettava tehdyt poikkeukset.

Pykälän 4 *momentissa* ehdotetaan säädettäväksi mahdollisuudesta poiketa sääntömuutoksen voimaantuloa koskevasta pääsäännöstä. Ehdotuksen 6 luvun 5 §:n mukaan sääntöjen muutosta ei saa panna täytäntöön ennen kuin se on rekisteröity. Jos säätiössä on hyväksytty rekisteriviranomaisen ennakkotarkastuksessa ollut sääntömuutos sellaisenaan, säätiö voisi päättää noudattaa sisäisessä toiminnassaan muutettuja sääntöjä jo ennen muutoksen rekisteröimistä. Mahdollisuus tällaiseen menettelyyn olisi vain niissä tapauksissa, joissa on varmaa, että estettä sääntömuutoksen rekisteröimiselle ei ole. Muutettuja, rekisteröimättömiä sääntöjä ei voitaisi soveltaa tilanteissa, joissa on kysymys säätiön edustamisesta.

21 §. *Muutoksenhaku.* Ehdotuksen mukaan muutoksenhausta rekisteriviranomaisen päätökseen, jolla rekisteröiminen on eväty, säädetään erikseen. Tällaiseen muutoksenhaakuun sovelletaan lakia ja asetusta Patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä sekä hallintolainkäyttölakia. Ennakkotarkastuksen suorittamatta jättämistä koskeva muutoksenhakukielto vastaa yhdistyslain 56 §:n 1 momenttia.

22 §. *Tarkemmat säännökset.* Ehdotus vastaa sanamuodoltaan kaupparekisterilain 31 §:ää. Pykälän 2 *momentin* mukaan voidaan rekisteriviranomaisen päätöksellä määrätä ilmoituksen tekemisen tapaan ja rekisterimerkintöjen julkaisemisen muotoon liittyvistä teknisistä yksityiskohdista, kuten rekisteröintiä koskevien lomakkeiden muodosta tai sisällön järjestyksestä taikka rekisteriotteella olevien tietojen järjestyksestä.

23 §. Tietojen saaminen verohallinnolta. Ehdotus vastaa sanamuodoltaan kaupparekisterilain 31 a §:ää.

6.1.14 14 Luku. Säätiön valvonta

Luvussa säädetään julkisesta valvonnasta (1 §), Patentti- ja rekisterihallituksen oikeudesta saada säätiövalvonnan kannalta tarpeellisia tietoja ja tehdä tarkastuksia (2–6 §), Patentti- ja rekisterihallituksen oikeudesta käyttää ulkopuolista asiantuntijaa säätiövalvonnassa apuna (7 §), oikeudesta saada virka-apua (8 §), säätiövalvonnassa käytettävistä keinoista (9–13 §), asiakirjojen ja tietojen julkisuudesta (14 §), säätiövalvontamaksusta (15 §) ja muutoksenhausta säätiövalvontaan liittyvistä päätöksistä (16 §).

Luvussa ehdotetut keskeiset muutokset liittyvät Patentti- ja rekisterihallituksen oikeuteen saada säätiövalvonnassa tarvittavaa tietoa eri tahoilta sekä säätiövalvontamaksusta säätämiseen. Säätiövalvontaan liittyvää sääntelyä on tarkennettu monelta osin siten, että viranomaisen oikeudet ja velvollisuudet on säännelty yksityiskohtaisemmin laissa. Ehdotuksessa ei muuteta voimassa olevan lain keinoja, joita Patentti- ja rekisterihallituksella on käytettävissä säätiövalvontaa suorittaessaan.

Julkisen säätiövalvonnan ohella säätiöiden valvontaa on ehdotuksessa pyritty tehostamaan säätiön johdolle, perustajalle ja säännöissä määrätylle taholle annetuilla oikeuksilla puuttua säätiön toimintaan, jos toiminnassa rikotaan säätiölain tai säätiön sääntöjen määräyksiä. Tällaisia sisäisen valvonnan tehostamista edistäviä säännöksiä on muun muassa päätöksen moitteesta (9 luku) sekä vahingonkorvauksesta (10 luku) koskevilla luvuilla. Myös hallintoneuvoston aseman määrittämisellä hallituksen ja toimitusjohtajan toimintaa valvovana toimielimenä (3 luku) on pyritty edistämään sisäisen valvonnan järjestämistä.

Säätiön toiminnan valvontaa on osaltaan pyritty tehostamaan säätiöiden tiedonantovelvollisuuden lisäämisellä. Tiedonantovelvollisuuksia on lisätty muun muassa

- 5 luvun 2 ja 3 §:ssä säädetyillä toimintakertomustiedoilla, jotka koskevat kokorajoista riippumatta kaikkia säätiöitä. Tilintarkastajan tulee tilintarkastusta suorittaessaan tarkastaa normaalin menettelytavan mukaisesti myös se, että annetut toimintakertomustiedot vastaavat todellisuutta.
- konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuudella (5 luvun 4 §). Säätiökonsernin kokonaisuudesta paremman kuvan saamiseksi kaikkien säätiöiden, kokorajoista riippumatta ja riippumatta siitä, harjoittaako emosäätiö liiketoimintaa, on laadittava konsernitilinpäätös.
- sulautumisen yhteydessä tiedonantovelvollisuuden lisäämisellä. Sulautumisen yhteydessä vaatimuksia sulautumissopimuksessa esitettävistä tiedoista on lisätty (7 luvun 3 §).
- velkojen tiedonsaantioikeuden lisäämisellä. Ehdotuksen 8 luvun 22 §:n säännös velvoittaa säätiöt tekemään rekisterimerkinnän, jos oma pääoma on menetetty.

Ehdotuksen mukaan säätiöiden julkista valvontaa hoitaa edelleen Patentti- ja rekisterihallitus. Patentti- ja rekisterihallituksen valvonta on jälkikäteistä laillisuusvalvontaa. Valvontatehtävään kuuluu sen valvominen, noudattaako säätiö toiminnassaan säätiölaikaa ja säätiön sääntöjä. Muun lainsäädännön noudattamisen valvonta ei lähtökohtaisesti kuulu Patentti- ja rekisterihallituksen valvonnan piiriin.

Patentti- ja rekisterihallitukselle ehdotetaan voimassa olevia valvontakeinoja valvontatehtävän hoitamiseksi. Viranomainen tarkastaa sille saapuvat vuosiselvitykset (tilinpäätös, toimintakertomus, tilintarkastuskertomus ja tase-erittelyt), ja mikäli säätiön vuosiselvitys ei anna aihetta tarkempien selvitysten tekemiseen, säätiön säännöllinen valvonta kyseisen tilikauden osalta päättyy. Jos vuosiselvityksestä käy ilmi tietoja taikka jos viranomaisen tietoon muutoin tulee seikkoja, jotka antavat aihetta epäillä, että säätiön toiminta ei ole järjestetty lain ja sääntöjen mukaisesti, Patentti- ja rekisterihallitus voi ryhtyä asiassa tarkempien selvitysten tekemiseen. Patentti- ja rekisterihallitus voi hankkia tietoa säätiöltä tai muulta yksityiseltä taholta tai viranomaiselta, jolla on valvontatoimen suorittamisen kannalta tarpeellisia tietoja. Patentti- ja rekisterihallitus voi asiakirjojen ja selvitysten pyytämisen lisäksi tehdä tarkastuskäynnin tai erityistarkastuksen säätiössä. Tarkastusta suorittaessaan viranomainen voi käyttää tehtävän suorittamiseksi tarvittavaa erityisasiantuntemusta. Jos selvitysten perusteella käy ilmi, että säätiön toiminta on säätiölain tai sääntöjen vastaista, Patentti- ja rekisterihallitus voi ryhtyä toimenpiteisiin, jotta lain tai sääntöjen vastainen toiminta saadaan korjattua. Patentti- ja rekisterihallitus voi antaa säätiölle määräyksen tai kiellon ja tämän tehosteeksi johtoon kuuluvalla uhkasakon, hakea hallintoneuvoston ja hallituksen tai näiden jäsenen erottamista tuomioistuimelta, nimetä uskotun miehen hoitamaan säätiön asioita, tehdä tuomioistuimelle hakemuksen säätiön lakkauttamiseksi sekä tehdä tutkintailmoituksen esitutkintaviranomaiselle, jos on syytä epäillä, että säätiön toiminnassa on syyllistytty rikolliseen toimintaan.

Säätiövalvonnasta ei aikaisempina vuosina ole kertynyt tuloja Patentti- ja rekisterihallitukselle. Viimeisten vuosien aikana Patentti- ja rekisterihallitus on perinyt vuosiselvitysten käsittelemisestä 100 euron maksun. Säätiövalvonnan tosiasiallisen toteutumisen esteenä onkin pidetty sitä, että valvontatehtävän hoitamiseen ei ole ollut varoja. Ehdotuksessa esitetään säädettäväksi säätiövalvontamaksusta, jolla katetaan osittain tai kokonaan säätiövalvonnasta aiheutuvat kustannukset säätiöiltä kerättävillä varoilla.

Säätiölaista ehdotetaan poistettavaksi perustajan ja edunsaajan oikaisuvaatimuksen tekemistä koskeva säännös. Perustajalla ja edunsaajalla on yleinen mahdollisuus tehdä ilmoitus säätiön toiminnassa havaitsemastaan lain tai sääntöjen vastaisuudesta. Patentti- ja rekisterihallitus tutkii ilmoituksen, ja viranomainen voi ryhtyä tässä luvussa säädetyihin toimenpiteisiin, jos siihen on ilmoituksen ja Patentti- ja rekisterihallituksen muutoin saamien tietojen perusteella perusteltua aihetta. Perustajan ja edunsaajan erillisellä oikeudella oikaisuvaatimuksen tekemiseen ei ole katsottu olevan normaalia ilmoituksesta poikkeavaa merkitystä.

Ehdotuksen mukaan säätiön hallituksena ei voi olla yksinomaan julkinen viranomainen tai yleisen laitoksen hallitus, joten voimassa olevan lain 16 §, jonka mukaan säätiövalvontaa koskevia säännöksiä ei sovelleta säätiöön, jonka hallituksena on julkinen viranomainen tai yleisen laitoksen hallitus, ehdotetaan poistettavaksi laista.

1 §. Julkinen valvonta. Säätiöt harjoittavat laajasti yhteiskunnallisesti merkittävää toimintaa, johon ne saavat sekä julkista että yksityistä rahoitusta ja tukea. Säätiö on organisaatio, jolla ei ole omistajia eikä jäseniä, ja sen toiminnasta puuttuu omistaja- ja jäsenhallinnointiin liittyvä toiminnan valvonta. Ehdotuksessa esitetään voimassa olevan lain 13 §:n 1 momenttia vastaavasti, että säätiöiden toimintaa valvoo Patentti- ja rekisterihallitus.

Pykälän 1 momentin mukaan Patentti- ja rekisterihallituksen tehtävänä on valvoa, että säätiön toiminta on järjestetty säätiölain ja säätiön sääntöjen mukaan. Patentti- ja rekisterihallituksen valvontatehtävään ei kuulu muiden lakien kuin säätiölain noudattamisen valvonta. Jos valvontatehtävää suorittaessaan Patentti- ja rekisterihallitus havaitsee säätiön toimivan jonkin muun viranomaisvalvontaan kuuluvan lainsäädännön vastaisesti, Patentti- ja rekisterihallitus voi ilmoittaa säätiön toimintaa valvovalle muulle viranomaiselle säätiövalvonnan yhteydessä tekemistään havainnoista.

Jos säätiölaissa viitataan nimenomaisesti toisen lain noudattamisvelvollisuuteen, mainitun lain noudattamisen valvonta kuuluu soveltuvin osin Patentti- ja rekisterihallitukselle. Esimerkiksi ehdotuksen 7 luvun 2 §:ssä viitataan osakeyhtiölain 16 lukuun, mistä johtuen Patentti- ja rekisterihallituksen tehtävään kuuluu sen tarkastaminen, että tytäryhteisösulautumisessa noudatetaan osakeyhtiölain 16 luvussa säänneltyä. Pelkästään kyseisen lakiviittauksen johdosta Patentti- ja rekisterihallituksen valvontatehtävään ei kuulu yleinen osakeyhtiölain noudattamisen valvonta säätiökonsernissa. Jos säätiölaissa mainitussa erityislainsäädännössä on erikseen säädetty kyseisen lain noudattamisen valvonnasta, Patentti- ja rekisterihallituksen valvontavelvollisuuden ja määräyksenantovalan piiriin ei lähtökohtaisesti kuulu yksityiskohtaisten ohjeiden ja määräysten antaminen mainitun lain noudattamiseen liittyen. Esimerkiksi 5 luvussa ehdotetaan säädettäväksi säätiöille velvollisuus laatia tilinpäätös ja toimintakertomus säätiölain lisäksi kirjanpitolain mukaisesti. Kirjanpitolain 8 luvussa säädetään kirjanpitolain noudattamisen valvonnasta sekä ohjeiden ja lausuntojen antamisesta kirjanpitolainsäädäntöön liittyen. Patentti- ja rekisterihallituksen säätiötoiminnan valvontaan ei kuulu ohjeiden ja määräysten antaminen kirjanpitolainsäädännön sisältöön liittyen.

Voimassa olevan lain aikana Patentti- ja rekisterihallituksen valvonta on käytännössä toteutunut jälkikäteisenä tilinpäätösasiakirjojen valvontana. Patentti- ja rekisterihallitus on yksittäisissä tapauksissa pyytänyt säätiöiltä lisätietoja toiminnasta tai tehnyt tarkastuksia säätiöön. Ehdotuksessa ei esitetä muutettavaksi voimassa olevaa käytäntöä.

Pykälän 2 momentissa säädetään valvontatehtävän sisällöstä voimassa olevaa käytäntöä vastaavasti. Momentin 1 kohdan mukaan valvontatehtävää hoidetaan jälkikäteisen tilinpäätösvalvonnan avulla. Jos säätiön tilinpäätös, toimintakertomus tai tilintarkastuskertomus antaa erityistä aihetta tarkemman selvityksen tekemiseen, Patentti- ja rekisterihallitus voi ryhtyä tämän luvun mukaisiin toimenpiteisiin. Jos toimitetusta vuosiselvityksestä ei käy selvästi ilmi, että säätiön toiminta saattaa olla lain tai sääntöjen vastaista, säätiön valvonta voidaan kyseisen vuoden osalta päättää.

Momentin 2 kohdan mukaan Patentti- ja rekisterihallitus voi ryhtyä valvontaa koskeviin toimenpiteisiin säätiötä koskevan ilmoituksen johdosta, jos sen kohteena oleva asia kuuluu Patentti- ja rekisterihallituksen laillisuusvalvontaan eli liittyy säätiölain ja sääntöjen

noudattamisen valvontaan. Valvontaan liittyvien toimenpiteiden aloittamiseksi edellytetään, että on aihetta epäillä, että säätiö on menetellyt lainvastaisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä. Valvontatoimet voidaan lisäksi aloittaa, jos Patentti- ja rekisterihallitus muusta syystä katsoo siihen olevan aihetta. Momentin 2 kohdan perusteella Patentti- ja rekisterihallitus voi aloittaa valvontatoimenpiteet esimerkiksi, jos toinen viranomainen havaitsee säätiössä tarkastusta suorittaessaan, että säätiön toiminnassa on syytä epäillä säätiölain tai sääntöjen vastaista toimintaa, taikka perustajan, hallintoneuvoston tai hallituksen jäsenen tai tilintarkastajan tekemän ilmoituksen perusteella on syytä tarkastaa, onko säätiön toiminta lain ja sääntöjen mukaista.

Voimassa olevaa käytäntöä vastaavasti kuka tahansa säätiöön nähden ulkopuolinen taho voi tehdä Patentti- ja rekisterihallitukselle ilmoituksen säätiön toimintaan liittyen. Patentti- ja rekisterihallitus arvioi ilmoituksen perusteella, onko asiassa syytä ryhtyä toimenpiteisiin. Ilmoituksen tekijällä ei ole laajempaa oikeutta saada tietoa säätiön toiminnan valvonnasta, mitä asian käsittelyn julkisuudesta on viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999) annetussa laissa ja säätiölaissa säädetty. Ilmoituksen tekijällä ei ole laissa säädettyä, nimenomaista oikeutta saada kirjallista päätöstä tai ilmoitusta siitä, onko Patentti- ja rekisterihallitus ryhtynyt asiassa toimenpiteisiin taikka kirjallista selvitystä tehdyistä toimenpiteistä. Ilmoituksen tekijällä ei ole lähtökohtaista oikeutta valittaa Patentti- ja rekisterihallituksen asiassa tekemästä päätöksestä. Joissakin yksittäisissä tilanteissa Patentti- ja rekisterihallituksen päätös voi koskea seikkaa, joka oikeuttaa säätiön säännöissä yksilöidylle taholle muutoksenhakuoikeuden valvontaa koskevassa asiassa.

Momentin 3 kohdan mukaan Patentti- ja rekisterihallitus voi yksittäistapauksessa ottaa omasta aloitteestaan tarkastettavakseen säätiön toiminnan, jos se säätiötoiminnan valvonnan kannalta on tarpeellista. Kohdan perusteella Patentti- ja rekisterihallitus voi aloittaa valvontatoimenpiteet esimerkiksi, jos julkisuudessa esiintyvien tietojen perusteella on syytä tarkastaa, onko säätiön toiminta lain ja sääntöjen mukaista.

Ehdotuksen mukainen valvontatehtävä ei edellytä viranomaiselta aktiivisia ja säännönmukaisia tarkastuksia säätiöihin toiminnan laillisuuden selvittämiseksi. Valvonta on toiminnan jälkikäteistä valvontaa säätiön toimittamien tilinpäätösten ja ulkopuolisten tahojen, kuten viranomaisten, ilmoituksen tekijöiden, median tai vastaavan huomioiden perusteella. Mikäli viranomainen havaitsee normaalissa tilinpäätösvalvonnassa seikkoja, jotka edellyttävät erityistä selvitystä taikka mikäli viranomaisen tietoon toimitetaan seikkoja, jotka antavat aihetta epäillä säätiön toiminnan lainmukaisuutta, Patentti- ja rekisterihallitus voi ryhtyä tässä luvussa säädettyihin toimiin säätiön toiminnan lainmukaisuuden selvittämiseksi ja lainvastaisen toiminnan jatkumisen ehkäisemiseksi.

2 §. Patentti- ja rekisterihallituksen oikeus saada tietoja säätiöltä. Pykälässä säädetään Patentti- ja rekisterihallituksen yleisestä tietojensaantioikeudesta soveltuvien osin vastaavasti, kuin finanssivalvonnasta annetussa laissa (878/2008) on säädetty Finanssivalvonnan tietojensaantioikeudesta. Ehdotuksen 5 luvun 5 §:ssä on erikseen säännelty säätiöiden velvollisuudesta toimittaa Patentti- ja rekisterihallitukselle tilinpäätös ja toimintakertomus rekisteröitäväksi. Asiakirjojen ja tietojen pyytäminen on valvovan viranomaisen valvontatehtävään liittyvää hallintotoimintaa, josta ei voi hakea erikseen valittamalla muutosta.

Pykälän 1 momentin mukaan säätiön tulee ilman aiheutonta viivytystä toimittaa voimassa olevan lain 13 §:n 2 momenttia vastaavasti Patentti- ja rekisterihallitukselle sen pyytämät tiedot ja selvitykset, joita Patentti- ja rekisterihallitus tarvitsee tässä laissa säädetyn valvontatehtävän hoitamiseksi. Voimassa olevasta laista poiketen ehdotuksessa säädetään myös muiden tahojen kuin säätiön tai säätiön tilintarkastajan tietojenantovelvollisuudesta. Säätiön tietojenantovelvollisuutta vastaava velvollisuus olisi sillä, jolla on kirjanpitolain 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettu määräysvalta säätiössä tai joka on säätiön määräysvallassa. Tietojenantovelvollisuus koskee tietoja, joita Patentti- ja rekisterihallitus tarvitsee valvoessaan, onko säätiön toiminnassa noudatettu säätiölakia ja säätiön sääntöjä. Patentti- ja rekisterihallituksella ei ole yleistä tietojensaantioikeutta säätiön ja konserniyhtiöiden liiketoimintaan liittyen, jos tiedoilla ei ole merkitystä säätiövalvonnan toteuttamisen kannalta. Patentti- ja rekisterihallituksen tehtävänä ei ole esimerkiksi valvoa, että säätiön tai sen konserniyhtiöiden harjoittama liiketoiminta on liiketoimintaa koskevien säännösten, esimerkiksi osakeyhtiölain tai verotusta koskevien lakien mukaista, mistä johtuen Patentti- ja rekisterihallituksella ei ole yleistä tietojensaantioikeutta säätiökonsernin harjoittamasta liiketoiminnasta. Samoin esimerkiksi terveydenhoitopalveluita tarjoavan säätiön palvelutuotantoa valvotaan sosiaali- ja terveydenhuoltolainsäädännön mukaisesti ja kyseistä toimintaa määrittävissä laissa säänneltyjen valvontaviranomaisten toimesta. Patentti- ja rekisterihallituksen tietojensaantioikeuteen ei pääsääntöisesti kuulu esimerkiksi säätiön terveydenhoitopalveluita koskevien tietojen saaminen.

Pykälän 2 momentissa säädetään, että Patentti- ja rekisterihallituksella on oikeus antaa määräyksiä säätiön tilinpäätöstä ja toimintakertomusta koskevien tietojen antamistavasta valvontatehtävän hoitamiseksi. Patentti- ja rekisterihallitus voi esimerkiksi velvoittaa säätiöt toimittamaan määrättyt tiedot säätiön tilinpäätöksestä erillisellä ilmoituksella valvontatehtävässä tarvittavien tietojen käsittelyn automatisoimiseksi. Säännös vastaa voimassa olevaa käytäntöä tietojen keräämisestä säätiöiltä.

Selvyyden vuoksi ehdotetaan 3 momenttiin voimassa olevan käytäntöä vastaavaa säännöstä, jonka mukaan Patentti- ja rekisterihallituksella on oikeus saada 1 momentissa säädettyt tiedot maksutta säätiöltä. Se, mitä asiakirjoja säätiö on velvollinen toimittamaan maksutta Patentti- ja rekisterihallitukselle, riippuu vireillä olevaa valvonta-asiaa koskevasta kysymyksestä. Asiakirjojen ja tietojen pyytämiseen sovelletaan hallinnon yleisiä oikeusperiaatteita, kuten tarkoitussidonnaisuus-, objektiivisuus- ja suhteellisuusperiaatetta. Jos Patentti- ja rekisterihallituksella ei ole perusteltua syytä epäillä, että säätiön toiminta voi olla lain tai sääntöjen vastaista, Patentti- ja rekisterihallituksella ei ole yleistä säätiön asiakirjojen ja tietojen tarkastusoikeutta.

3 §. *Oikeus saada tietoja muilta henkilöiltä.* Pykälässä säädetään Patentti- ja rekisterihallituksen oikeudesta saada valvonnan kannalta tarpeellisia tietoja myös muilta henkilöiltä kuin säätiöiltä itseltään. Säännös vastaa säätiön tilintarkastajan tietojenantovelvollisuuden osalta voimassa olevan lain 13 §:n 3 momentissa säädettyä. Muilta osin voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä. Valvonnan tosiasiallisen toteutumisen kannalta on tärkeää, että säätiö ei voi kiertää tietojenantovelvollisuutta siirtämällä säätiön toimintaan liittyviä tietoja kolmannelle. Kustannustehokkaan ja luotettavan valvonnan toteutumisen kannalta on toisaalta merkityksellistä, että Patentti- ja rekisterihallituksella

on laissa säädetty oikeus saada säätiön toimintaan liittyviä tietoja suoraan kaikilta niiltä tahoilta, joilla voidaan yksittäisen valvontatoimen kannalta olettaa olevan tarpeellista tietoa.

Pykälän 1 momentin mukaan Patentti- ja rekisterihallituksella on oikeus saada säätiön ja siihen määräysvaltasuhteessa olevien yhteisöjen ja säätiöiden tilintarkastajilta näillä olevat säätiön valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot. Määräysvaltasuhteessa olevilla yhteisöillä ja säätiöillä tarkoitetaan niitä kirjanpitolain 1 luvun 5 §:ssä mainittuja tahoja, joilla joko on määräysvalta säätiöön tai joihin säätiöllä on määräysvalta. Voimassa olevasta laista poiketen tietojenantovelvollisuus ulotetaan säätiön omien tilintarkastajien lisäksi konsernin emon ja säätiökonsernin tytäryhteisöjen ja säätiöiden tilintarkastajiin. Säännöksen avulla pyritään varmistamaan tietojen saaminen myös tilanteissa, joissa säätiölain ja säätiön sääntöjen noudattamisen velvollisuutta pyritään kiertämään konsernirakenteen kautta.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan tietojenantovelvollisuutta laajennettavaksi voimassa olevasta laista. Momentin mukaan Patentti- ja rekisterihallituksella on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada yksilöityä valvontatointa varten välttämättömiä tietoja myös kaikilta niiltä luonnollisilta tai oikeushenkilöiltä, joilla voidaan perustellusta syystä olettaa olevan valvontatoimen kannalta tarpeellisia tietoja. Oikeudenkäyntiasiamiehiä ja -avustajia sekä asianajajia koskevasta poikkeuksesta säädetään erikseen 5 §:ssä. Tietojenantovelvollisuuden piirissä olevien tahojen laajentamisella säätiöön ja sen tilintarkastajaan nähden ulkopuoliseen tahoon pyritään varmistamaan, että Patentti- ja rekisterihallituksella on kaikissa tilanteissa mahdollisuus saada valvontatehtävän suorittamiseksi välttämättömät tiedot. Säätiöllä ei siten ole mahdollisuutta esimerkiksi ulkoistaa tiettyjä toimintoja säätiöstä kolmannelle siten, että valvonnan suorittaminen estyisi.

Pykälän 2 momentin perusteella Patentti- ja rekisterihallituksella on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada tietoja myös muilta viranomaisilta, joilla voidaan olettaa olevan valvontatoimen kannalta tarpeellista tietoa. Momentin perusteella Patentti- ja rekisterihallitus voi esimerkiksi pyytää verohallinnolta tietoja, joita säätiö on toimittanut sille verotusta varten, jos tietojen saaminen on tarpeellista Patentti- ja rekisterihallituksessa vireillä olevan määrätyn valvontatehtävän suorittamiseksi. Tällaisia tietoja voivat esimerkiksi olla tiedot säätiön maksamista palkoista, palkkioista tai apurahoista säätiön lähipiiriin kuuluville taikka tiedot säätiön ja lähipiiriin kuuluvien välillä tehdystä kiinteistön kaupasta. Normin perusteella Patentti- ja rekisterihallituksella ei ole oikeutta saada yleisesti kaikkia säätiöitä koskevia tietoja viranomaiselta taikka muultakaan taholta, joka on kerännyt tietoja säätiöiltä määrättyä tarkoitusta varten. Patentti- ja rekisterihallituksen oikeudesta saada verohallinnolta 5 luvun 5 §:ssä säädetyt tilinpäätöstiedot säädetään erikseen 13 luvun 23 §:ssä.

4 §. *Tarkastusoikeus.* Pykälässä ehdotetaan säänneltäväksi Patentti- ja rekisterihallituksen oikeudesta tehdä tarkastuksia valvontatehtävän suorittamiseksi. Tarkastusta koskevien säännösten lähtökohtana ei ole se, että Patentti- ja rekisterihallitus suorittaa omaaloitteisesti ja säännönmukaisesti valvontakäyntejä ja tarkastuksia säätiöihin. Pykälän lähtökohtana on tarkastusoikeuden sääntely tilanteessa, jossa säätiön toiminnasta tämän luvun 1 §:n mukaisesti saatujen selvitysten tai ilmoitusten johdosta on tarpeellista

tarkastaa säätiön toimintaa tarkemmin ja jossa toiminnan lainmukaisuutta ei saada selvitettyä säätiöltä pyydytyillä selvityksillä. Patentti- ja rekisterihallituksen tarkastuksen suorittamista koskeva päätös ei ole valituskelpoinen hallintopäätös vaan valvonnan suorittamiseen liittyvää hallintotoimintaa.

Pykälän 1 momentissa säädetään Patentti- ja rekisterihallituksen oikeudesta tarkastaa säätiön toimintaa sen toimipaikassa sekä saada tarkastettavakseen säätiöllä olevia asiakirjoja, tallenteita ja tietojärjestelmiä. Ehdotettu säännös vastaa voimassa olevan lain 13 §:n 3 momentin säännöstä Patentti- ja rekisterihallituksen tarkastusoikeudesta. Tarkastuksiin sekä säätiön velvollisuuteen toimittaa Patentti- ja rekisterihallitukselle jäljennöksiä säätiön toimintaa koskevista asiakirjoista ja tallenteista sovelletaan hallinto-oikeuden yleisiä tarkoitussidonnaisuus-, objektiivisuus- ja suhteellisuusperiaatteita.

Voimassa olevassa laissa ei ole nimenomaisesti säädetty Patentti- ja rekisterihallituksen oikeudesta suorittaa säätiövalvonnan kannalta tarpeellisia tarkastuskäyntejä muun kuin säätiön omassa toimipaikassa. Näiltä osin ehdotuksen 2 momentti selkeyttää Patentti- ja rekisterihallituksen oikeutta tehdä tarkastuksia myös säätiön asiamiehenä tai toimeksiannosta hoitavan toimipaikassa. Momentin tarkoituksena on se, että säätiön hallinnon ja toiminnan ulkoistaminen ei vaikeuta säätiön toiminnan valvontaa. Erityisesti siltä osin, kun säännös laajentaa nykyistä Patentti- ja rekisterihallituksen tarkastusoikeutta säätiön toiminnan valvontaan liittyen, säännöstä olisi sovellettava hallinnon yleisen suhteellisuusperiaatteen mukaisesti. Tarkastusoikeus koskisi vain sellaisia tarkastuksia, jotka tarkastettavan säätiön toiminnan luonne ja laajuus huomioon ottaen ovat Patentti- ja rekisterihallituksen lakisääteisten tehtävien hoitamisen kannalta välttämättömiä.

Pykälän 3 momentissa säädetään Patentti- ja rekisterihallituksen oikeudesta tarkastaa 3 §:ssä tarkoitettulla yhteisöllä tai säätiöllä hallussaan olevia, 3 §:ssä tarkoitettuja tietoja, ja saada tarkastettavakseen tällaisia tietoja sisältävät asiakirjat ja tallenteet mainitun luonnollisen tai oikeushenkilön toimipaikassa. Koska 3 §:ssä tarkoitettuja luonnollisia ja oikeushenkilöitä ei ole säädetty Patentti- ja rekisterihallituksen valvonnan kohteiksi, Patentti- ja rekisterihallituksella ei ole oikeutta saada asiakirjoista ja tallenteista maksutta jäljennöksiä momentissa mainituilta henkilöiltä. Luvun 2 §:ssä säädetty Patentti- ja rekisterihallituksen oikeus saada asiakirjoista jäljennökset maksutta koskee säätiön velvollisuutta toimittaa asiakirjoja Patentti- ja rekisterihallitukselle.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan säänneltäväksi Patentti- ja rekisterihallituksen oikeudesta päästä tarkastuksen edellyttämässä laajuudessa säätiön hallinnassa tai käytössä oleviin liike-, varasto- tai muihin vastaaviin toiminnan harjoittamisessa käytettäviin tiloihin ja muille alueille, joilla on merkitystä säätiön toiminnan valvonnalle. Tarkastusta ei saa suorittaa kotirauhan piiriin kuuluvissa tiloissa. Kotirauhan piirin ydinalueena on yksityisen henkilön asunto. Säännös vastaa voimassa olevaa käytäntöä.

5 §. Oikeudenkäyntiasiamiehiä ja oikeudenkäyntiavustajia sekä asianajajia koskeva poikkeus tietojensaanti- ja tarkastusoikeudesta. Pykälän mukaan Patentti- ja rekisterihallituksella ei ole oikeutta saada tietoja säätiön oikeudenkäyntiasiamiehiltä, -avustajilta tai asianajajilta eikä tehdä näiden toimitiloissa tarkastuksia oikeudenkäyntiasiamiehen tai -avustajan ja tämän asiakkaan välisen luottamussuhteen turvaamiseksi. Pykälässä tarkoitettu poikkeus koskee muitakin asianajajan lakisääteisen salassapitovelvollisuuden

alaisia tietoja kuin oikeudenkäyntiasiamies- ja -avustajatehtävässä saatuja tietoja. Säännös vastaa soveltuvin osin finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) oikeudenkäyntiasiamiehiä ja -avustajia sekä asianajajia koskevaa säännöstä. Voimassa olevassa säätiölaissa ei ole vastaavaa säännöstä.

6 §. Tilintarkastajan ilmoitusvelvollisuus. Pykälässä säädetään finanssivalvonnasta annettua lakia vastaavasti tilintarkastajan oma-aloitteisesta ilmoitusvelvollisuudesta Patentti- ja rekisterihallitukselle. Voimassa olevassa säätiölaissa ei ole vastaavaa säännöstä. Patentti- ja rekisterihallitus saa valvontatehtävän suorittamiseksi tietoja säätiöstä vuosiselvityksen yhteydessä. Säätiön oma-aloitteista tietojenantovelvollisuuden määrään on lisätty ehdotuksen 5 luvun 2 ja 3 §:ssä säädettyillä toimintakertomusta koskevilla vaatimuksilla. Vuosiselvitykset toimitetaan Patentti- ja rekisterihallitukselle kuitenkin vasta vajaan puolentoista vuoden kuluttua tilikauden alkamisesta. Vuosiselvityksistä ei aina käy ilmi kaikkia valvonnan kannalta olennaisia tietoja, jotka saattavat nousta esille tilintarkastusta suoritettaessa. Pykälän avulla pyritään edistämään ja turvaamaan Patentti- ja rekisterihallitukselle mahdollisimman tehokas ja nopea tietojensaantioikeus ja mahdollisuus puuttua mahdollisimman nopeasti säätiölain ja säätiön sääntöjen vastaiseen toimintaan.

Pykälän *1 momentin* mukaan tilintarkastajan on viipymättä saatuaan momentissa mainitusta seikasta tai päätöksestä tiedon, tehtävä asiasta ilmoitus Patentti- ja rekisterihallitukselle. Ilmoitusvelvollisuus seuraa lähtökohtaisesti vain sellaisista seikoista ja päätöksistä, jotka tilintarkastaja on saanut tietoonsa tehtävänsä suorittaessaan. Tiedot voivat käydä esille tilintarkastusta suoritettaessa taikka muun säätiön toiminnan konsultoinnin tai tarkastukseen liittyvän selvityksen yhteydessä. Tilintarkastajalle ei synnyt automaattista ilmoitusvelvollisuutta säätiön toiminnasta laajan yleisön tietoon suunnatuista tiedoista, mutta tällaisten, esimerkiksi tiedotusvälineissä esillä olevien tietojen perusteella tilintarkastajalla voi syntyä velvollisuus tilintarkastuksen suorittamisen yhteydessä tarkastaa tietojen paikkaansa pitävyys. Tarkastuksessa havaittujen tietojen perusteella voi syntyä mahdollinen ilmoitusvelvollisuus Patentti- ja rekisterihallitukselle.

Tilintarkastajan on *1 momentin 1 kohdan* mukaan ilmoitettava Patentti- ja rekisterihallitukselle seikasta tai päätöksestä, jonka voidaan katsoa olennaisesti rikkovan säätiölain säännöksiä tai sääntöjen määräyksiä. Ilmoitusvelvollisuus voi syntyä esimerkiksi, jos säätiön varoja käytetään säätiön säännöissä määrätyn tarkoituksen vastaiseen toimintaan, jaetaan 1 luvun 7 §:n 1 tai 2 momentissa mainituille henkilöille, jos varojen hankkimiseksi harjoitettava liiketoiminta (1 luvun 6 §:n 2 momentti) osoittautuu toiminnaksi, jolla ei saada kerättyä varoja säätiön säännöissä määrätyn tarkoituksen toteuttamiseen taikka jos säätiössä tietoisesti rikotaan säännöissä olevaa ehdotonta määräystä toimintaan tai varojen käyttöön liittyen. Tietojenantovelvollisuus ei koske muun kuin säätiölain säännösten rikkomisesta havaittuja seikkoja. Oma-aloitteisen tietojenantovelvollisuuden olennaisuuskriteeriä arvioidaan tapauskohtaisesti suhteessa muun muassa säätiön toiminnan kokoon ja luonteeseen, käytettyjen varojen määrään sekä säätiölain tai sääntöjen vastaisen toiminnan merkittävyyteen säätiön toiminnan jatkumisen kannalta.

Momentin *2 kohdan* mukaan tilintarkastajan on tehtävä ilmoitus Patentti- ja rekisterihallitukselle, jos tilintarkastaja on tehtävää suorittaessaan saanut tietoa seikasta tai päätöksestä, jonka voidaan katsoa lain tai sääntöjen vastaisesti vaarantavan säätiön toiminnan

jatkumisen. Tällainen seikka voi esimerkiksi olla säätiön merkittävän omaisuuden sääntöjen vastainen luovutus. Ilmoittamisvelvollisuutta ei sitä vastoin ole esimerkiksi, jos säätiö on sääntöjen mukaan määräaikainen ja säätiön varat käytetään tai lahjoitetaan sääntöjen mukaisesti määräajan päättyessä. Samoin ilmoitusvelvollisuuden piiriin ei kuulu se, jos säätiön hallitus päättää lopettaa säätiölain ja sääntöjen määräämällä tavalla säätiön toiminnan ja käyttää varat sääntöjen mukaisesti tarkoitusta edistävään toimintaan ennen säätiön purkamista koskevia selvitystoimia. Tilintarkastajalle saattaa syntyä ilmoitusvelvollisuus esimerkiksi säätiön varainhankinnan muodossa harjoittamasta liiketoiminnasta, jos liiketoiminnan voidaan tappiollisuutensa tai riskipitoisuutensa johdosta katsoa vaarantavan säätiön toiminnan jatkumisen.

Momentin 3 kohdan mukaan tilintarkastajalla on ilmoitusvelvollisuus, jos hän saa tietoonsa seikan tai päätöksen, jonka voidaan katsoa johtavan tilintarkastuskertomuksessa muun kuin tilintarkastuslaissa tarkoitetun vakiomuotoisen lausunnon tai tilintarkastuslain 15 §:n 4 momentissa tarkoitetun huomautuksen esittämiseen. Tilintarkastajalla on tietojenantovelvollisuus välittömästi, kun tilintarkastaja on saanut tiedon kohdassa mainitusta tilintarkastuskertomusta koskevasta seikasta.

Tietojenantovelvollisuus koskee seikkaa tai päätöstä, jonka voidaan katsoa vaikuttavan 1 momentin 1–3 kohdassa tarkoitetulla tavalla. Seikan tai päätöksen 1 momentin 1–3 kohdan vaikutukselta ei edellytetä täyttä varmuutta, minkä johdosta tietojenantovelvollisuuden piirissä olevan seikan ilmoittaminen voi osoittautua jälkikäteen arvioituna virheelliseksi. Tilintarkastajan tietojenantovelvollisuudella pyritään edistämään säätiölain ja säätiön sääntöjen vastaisen toiminnan mahdollisimman nopeaa ilmoittamista valvovalle viranomaiselle.

Pykälän 2 momentin mukaan tilintarkastaja voi toimittaa Patentti- ja rekisterihallitukselle säätiövalvontaa varten tilintarkastuslain 16 §:ssä tarkoitetun tilintarkastuspöytäkirjan, jonka hän on antanut säätiön hallitukselle. Tilintarkastuspöytäkirjan oma-aloitteinen toimittaminen valvontaviranomaiselle tämän momentin perusteella olisi tilintarkastajan harkinnan varassa. Käytännössä tilintarkastaja voisi harkintansa mukaan toimittaa Patentti- ja rekisterihallitukselle myös otteen tilintarkastuspöytäkirjasta siltä osin kuin siinä on hänen mielestään säätiövalvonnan kannalta olennaisia tietoja.

Tarkoitus on, että tilintarkastaja voi oma-aloitteisesti ilmoittaa valvontaviranomaiselle esimerkiksi sellaisista tilintarkastushavainnoista, jotka voivat olla valvonnan kannalta tärkeitä, mutta joiden tuleminen julkisuuteen tilintarkastuskertomuksen kautta voisi aiheuttaa tarpeetonta vahinkoa säätiölle. Ehdotuksen tarkoituksena on vahvistaa tilintarkastajan asemaa suhteessa säätiön johtoon. Ehdotuksen tarkoituksena ei ole, että tilintarkastushavainnon pöytäkirjaaminen ja ilmoittaminen säätiövalvontaa varten korvaisi tilintarkastajan velvollisuuden antaa muistutus tilintarkastuskertomuksessa silloin, kun siihen on aihetta tilintarkastuslain 15 §:n perusteella. Pykälän 3 momentin säännös tilintarkastajan vastuun rajoituksesta koskee myös tilintarkastuspöytäkirjan toimittamista Patentti- ja rekisterihallitukselle. Tämän luvun 3 §:n perusteella Patentti- ja rekisterihallituksella on oikeus pyytää tilintarkastajalta tilintarkastuspöytäkirjan sisältämiä tietoja. Tämän luvun 14 §:n perusteella säätiövalvontaa varten saatu tilintarkastuspöytäkirja on pidettävä salassa.

Tilintarkastaja saattaa ilmoittaa 1 tai 2 momentin perusteella sellaisesta säätiön toimintaa koskevasta epävarmasta seikasta, jonka ilmoittaminen voi aiheuttaa jälkikäteen arvioituna tarpeettomia valvontatoimia säätiössä. Ilmoitusvelvollisuuden ja -oikeuden tavoitteiden toteutumisen varmistamiseksi 3 momentissa säädetään, että vilpittömässä mielessä toimineelle tilintarkastajalle ei aiheudu vastuuta tämän pykälän mukaisista toimenpiteistä mahdollisesti aiheutuneesta taloudellisesta vahingosta.

7 §. *Ulkopuolisen asiantuntijan käyttäminen.* Voimassa olevassa laissa ei ole säännöksiä Patentti- ja rekisterihallituksen oikeudesta käyttää valvontatehtävää suorittaessaan ulkopuolista asiantuntija-apua. Patentti- ja rekisterihallitus on käytännössä käyttänyt ulkopuolista asiantuntija-apua tarkastusten suorittamisessa. Voimassa olevan tilan selventämiseksi laissa ehdotetaan säänneltäväksi Patentti- ja rekisterihallituksen oikeudesta käyttää valvonnassa apuna tilintarkastajaa tai muuta ulkopuolista asiantuntijaa.

Pykälän 1 momentin mukaan Patentti- ja rekisterihallitus voi käyttää asiantuntijaa apunaan erityistä asiantuntemusta vaativissa valvontatehtävissä tai erityisestä syystä Patentti- ja rekisterihallitus voi valtuuttaa asiantuntijan suorittamaan 4 §:ssä säädetyn tarkastuksen. Patentti- ja rekisterihallitus ei voi momentin perusteella esimerkiksi ulkoistaa vuosiselvitysten perusteella tehtävää yleistä vuosivalvontaa ulkopuoliselle taholle. Lähökohtana ei myöskään voi olla esimerkiksi valvontatehtäviin liittyvän työruuhkan purkamisen ulkopuolisten asiantuntijoiden toimesta. Ulkopuolisen asiantuntijan käyttäminen edellyttää erityistä asiantuntemusta vaativan asian selvittämistä yksittäisessä säätiössä.

Ulkopuolisen asiantuntijan hankkimiseen sovelletaan julkisia hankintoja koskevaa lainsäädäntöä. Valvonnan kohteena olevalla säätiöllä ei ole oikeuksia asiantuntijan hankintapäätökseen liittyen, esimerkiksi oikeutta valittaa hankintapäätöksestä.

Avustaessaan tai suorittaessaan erityistä tarkastustehtävää asiantuntijalla on Patentti- ja rekisterihallitukselle säädetty oikeus saada tietoja, jotka liittyvät säätiön toiminnan säätiölain ja sääntöjen mukaisuuden valvontaan. Asiantuntija toimii rikosoikeudellisella virkavastuulla eli tehtävän suorittamisessa asiantuntijaan sovelletaan, mitä rikoslain 40 luvussa säädetään virkarikoksista. Asiantuntijan tehtävää suorittaessaan aiheuttamaan vahinkoon sovelletaan, mitä vahingonkorvauslaissa säädetään virkamiehen vahingonkorvausvastuusta.

Asiantuntijalla tulee olla 2 momentin mukaan tehtävän laatu ja laajuus riippuen riittävä asiantuntemus.

Pykälän 3 momentin mukaan asiantuntijan on oltava tehtävää suorittaessaan riippumaton säätiöstä. Riippumattomuutta arvioitaessa voidaan yleisinä soveltamisperiaatteina huomioda muun muassa se, miten tilintarkastuslain 24 §:ssä säädettyä tilintarkastajan riippumattomuutta arvioidaan. Momentissa ehdotetaan nimenomaisesti säänneltäväksi, että asiantuntijan jäsenyys säätiön, säätiön toimielimen yhteisöjäsenen, säätiössä määräysvaltaa käyttävän sekä säätiön määräysvallassa olevan yhteisön tai säätiön toimielimissä ja mainittujen tahojen palveluksessa olemisen aiheuttaa esteen toimia asiantuntijatehtävässä. Myös säätiön tilintarkastaja on esteellinen toiminaan Patentti- ja rekisterihallituksen suorittaman valvontatehtävän asiantuntijana. Säätiön tilintarkastaja on tilintar-

kastuslain 51 §:n mukaan vahingonkorvausvastuussa säätiölle aiheuttamastaan vahingosta. Patentti- ja rekisterihallitus voi 10 luvun 5 §:n mukaan nostaa vahingonkorvauskanteen tilintarkastajaa vastaan, jos tilintarkastaja on aiheuttanut säätiölle vahinkoa. Säätiön tilintarkastajan riippumattomuus valvontatehtävän hoitamisessa voi oman vahingonkorvausvastuun välttämiseksi vaarantua siten olennaisesti, minkä vuoksi ehdotetaan säänneltäväksi nimenomainen kielto säätiön tilintarkastajan käyttämisestä asiantuntijana valvontatehtävän suorittamisessa.

Pykälän 4 momentissa säädetään palkkion maksamisesta asiantuntijatyöstä. Momentissa säädettyssä palkkiossa on kysymys siitä korvauksesta, jonka Patentti- ja rekisterihallitus määrää maksettavaksi pykälässä säädetylle ulkopuoliselle asiantuntijalle erityisen asian selvittämisestä tai tarkastuksen suorittamisesta. Asiantuntijan palkkio voidaan määrätä maksettavaksi säätiön varoista, jos asiantuntijan käyttämiseen valvontatehtävän suorittamiseksi on erityinen, säätiöstä johtuva syy. Esimerkiksi Patentti- ja rekisterihallituksen asiantuntemuksen puute kirjanpitoa koskevan yleisen tarkastustehtävän suorittamisessa ei ole erityinen, säätiön toiminnasta johtuva syy. Erityinen syy voi esimerkiksi olla säätiön tarkoitukseen liittyvän erityisen asiantuntemuksen tarve sen selvittämiseksi, onko säätiö toteuttanut tarkoitustaan. Säätiöstä johtuva erityinen syy voi myös olla esimerkiksi se, että säätiö ei toimita Patentti- ja rekisterihallituksen pyytämiä selvityksiä ja asiakirjoja tai toimittaa ne puutteellisenä, mistä johtuen säätiöön joudutaan tekemään tarkastus. Jos palkkiota ei voida periä tai saada perittyä säätiöltä, Patentti- ja rekisterihallitus on vastuussa palkkion maksamisesta. Momentissa tarkoitettu palkkion maksamista koskeva määräys on luonteeltaan hallintopäätös, johon sillä, jota palkkio koskee, on oikeus hakea muutosta. Jos palkkiota ei määrätä säätiön maksettavaksi, Patentti- ja rekisterihallituksen päätös ei liity siten säätiön oikeuteen tai etuun, että säätiöllä olisi itsenäinen muutoksenhakuoikeus palkkiota koskevaa päätökseen. Jos palkkio määrätään säätiön maksettavaksi, myös säätiö voi hakea muutosta palkkiota koskevaan päätökseen.

8 §. *Virka-apu.* Voimassa olevassa säätiölaissa ei ole virka-apua koskevaa säännöstä Patentti- ja rekisterihallituksen valvontatehtävään liittyen. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, joka oikeuttaa Patentti- ja rekisterihallituksen saamaan virka-apua poliisi-, tulli-, vero- ja ulosottoviranomaisilta säätiölaissa tarkoitetun valvonta- ja tarkastustehtävän suorittamiseksi. Pykälän perusteella Patentti- ja rekisterihallituksella on oikeus pyytää virka-apua määrätyn valvontatehtävän suorittamiseen joko kokonaan toisen viranomaisen toimesta taikka toteuttaa valvonta- tai tarkastustehtävä yhteistyössä toisen viranomaisen kanssa. Patentti- ja rekisterihallituksella on salassapitosäännösten estämättä oikeus virka-avun perusteella saatuun aineistoon ja selvitykseen, joka liittyy Patentti- ja rekisterihallituksen tehtävään säätiön toiminnan säätiölain ja sääntöjen mukaisuuden valvomiseksi. Virka-avun pyytäminen edellyttää yksilöidyn valvontatehtävän suorittamista. Patentti- ja rekisterihallitus ei voi pykälän perusteella esimerkiksi pyytää toista viranomaista suorittamaan kaikissa säätiöissä määrättyä selvitystä tai tarkastusta.

9 §. *Määräys tai kielto.* Pykälässä säädetään Patentti- ja rekisterihallituksen keinosta puuttua havaittuun säätiölain tai sääntöjenvastaiseen toimintaan. Ehdotus vastaa sisällöltään voimassa olevan lain 14 §:n 1 momenttia.

Pykälän 1 momentin mukaan Patentti- ja rekisterihallitus voi valvontatehtävän suorittamiseksi antaa määräyksen tai kiellon säätiölle säätiölain tai säätiön sääntöjen vastaisesta

toiminnasta tai päätöksestä. Momentin perusteella Patentti- ja rekisterihallituksella ei ole toimivaltaa säätiön toiminnan järjestämiseen liittyvissä tarkoituksenmukaisuuskysymyksissä. Patentti- ja rekisterihallituksella ei ole toimivaltaa esimerkiksi arvioida apurahoja jakavan säätiön yleisiä apurahojen jakamisen kriteereitä ja antaa yleisiä ohjeita tai määräyksiä apurahojen jakamiseen liittyen taikka velvoittaa säätiötä noudattamaan hyvää hallintotapaa. Määräyksen tai kiellon antaminen edellyttää, että säätiössä on menetelty säätiölain tai sääntöjen nimenomaisen määräyksen vastaisesti. Säätiölain tai sääntöjen vastaisen toiminnan tulee olla selvää ja merkittävää. Momentin perusteella Patentti- ja rekisterihallituksella ei ole toimivaltaa määräyksen tai kiellon antamiseen muun lain kuin säätiölain vastaisen toiminnan osalta. Jos säätiölaissa on viitattu toiseen lakiin, Patentti- ja rekisterihallitus voi soveltuvin osin antaa määräyksen tai kiellon kyseisen lain vastaisesta toimesta. Esimerkiksi 7 luvun 2 §:n säännös tytäryhteisösulautumisen toteuttamisesta osakeyhtiölain 16 luvun mukaisesti ei anna Patentti- ja rekisterihallitukselle yleistä toimivaltaa antaa määräyksiä tai kieltoja säätiön konserniyhtiöiden mahdollisesti harjoittaman osakeyhtiölain vastaisen toiminnan johdosta.

Momentin perusteella Patentti- ja rekisterihallituksen toiminta on jälkikäteistä, säätiössä lain tai sääntöjenvastaisesti tapahtuneeseen toimintaan puuttumista. Patentti- ja rekisterihallituksen tehtävänä ei siten ole esimerkiksi ennakolta ottaa kantaa säätiössä suunnitella olevaan toimintaan. Hyvän hallinnon periaatteisiin liittyen voi joissakin tapauksissa olla tarkoituksenmukaista antaa säätiölle sen pyynnöstä etukäteinen kannanotto siihen, miten valvova viranomaisen suhtautuu laillisuusvalvonnan näkökulmasta suunnitella olevaan toimintaan.

Pykälän 2 *momentin* mukaan Patentti- ja rekisterihallituksen antama määräys ja kielto voidaan määrätä pantavaksi täytäntöön muutoksenhausta huolimatta. Patentti- ja rekisterihallituksen antamaan määräykseen tai kieltoon voidaan ehdotetun 16 §:n 1 momentin mukaan hakea muutosta Helsingin hallinto-oikeudelta. Muutoksenhakuun liittyvä ajan kuluminen voi joissakin tapauksissa estää määräyksen tai kiellon tosiasiallisen toteuttamisen, jollei päätöstä voida määrätä pantavaksi välittömästi täytäntöön.

Pykälän 3 *momentin* mukaan Patentti- ja rekisterihallitus voi asettaa määräyksen tai kiellon tehosteeksi uhkasakon ja määrätä uhkasakon maksettavaksi. Ehdotus vastaa voimassa olevan lain 14 §:n 1 momenttia. Uhkasakko voidaan asettaa hallintoneuvoston tai hallituksen yhdelle tai useammalle jäsenelle taikka toimitusjohtajalle. Voimassa olevaa lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että uhkasakon asettamista koskevaan päätökseen ei erikseen voi hakea muutosta. Uhkasakon asettamista koskevan päätöksen valituksen käsitteleminen voi kestää tuomioistuimissa jopa useamman vuoden. Muutoksenhaku uhkasakon asettamista koskevaan päätökseen estää käytännössä uhkasakon määrittämiseen liittyvän vaikutuksen tehostaa määräystä tai kieltoa, jonka toteuttamiseksi uhkasakko on asetettu. Uhkasakkoon sovelletaan muutoin, mitä uhkasakkolaissa (1113/1990) on uhkasakosta säädetty.

10 §. *Hallintoneuvoston ja hallituksen erottaminen.* Pykälässä säädetään Patentti- ja rekisterihallituksen keinosta puuttua havaittuun säätiölain tai sääntöjenvastaiseen toimintaan hakemalla säätiön kotipaikan tuomioistuimelta hallituksen tai hallintoneuvoston jäsenen erottamista toimestaan. Ehdotus vastaa sisällöltään voimassa olevan lain 14 §:n 2 momenttia. Pykälän soveltaminen ei edellytä, että Patentti- ja rekisterihallitus on

antanut säätiölle aikaisemmin 9 §:ssä säädetyn määräyksen tai kiellon säätiön toimintaan liittyen. Päätökseen, jolla Patentti- ja rekisterihallitus on päättänyt panna vireille hakemuksen hallintoneuvoston tai hallituksen taikka näiden jäsenen erottamisesta, ei voi ehdotetun 16 §:n 2 momentin mukaan hakea muutosta. Ennen hakemuksen vireille panemista on hyvän hallinnon periaatteiden mukaista kuulla säätiötä, jollei kuuleminen ole asian kiireellisyydestä tai muusta syystä tarpeetonta taikka vaaranna valvonnan toteutumista. Kuulematta jättäminen ei ole menettelyvirhe, joka aikaansaisi hakemuksen tutkimatta jättämisen tuomioistuimessa.

Pykälän 1 momentin mukaan Patentti- ja rekisterihallitus voi hakea säätiön hallintoneuvoston tai hallituksen taikka toimielimen yksittäisten jäsenten erottamista, jos toimielin tai sen jäsen on jatkuvasti tai muuten kokonaisuutena arvostellen törkeästi toiminut säätiölain tai säätiön sääntöjen vastaisesti.

Pykälän 2 momentin mukaan hallintoneuvoston tai hallituksen taikka toimielimen jäsenen erottamista koskeva päätös voidaan voimassa olevaa lakia vastaavasti panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta.

11 §. Uskottujen miesten nimeäminen ja tehtävät. Pykälässä säädetään uskottujen miesten nimeämisestä ja näiden tehtävistä. Voimassa olevassa laissa uskottujen miesten määräämisestä on säädetty 14 a §:ssä.

Pykälän 1 momentissa säädetään voimassa olevan lain 14 a §:n 1 momenttia vastaavasti, että tuomioistuin voi erottaessaan hallintoneuvoston tai hallituksen tehtävästään määrätä yhden tai useamman uskotun miehen hoitamaan erotetun toimielimen asioita, kunnes uusi hallintoneuvosto tai hallitus on valittu tehtävään. Jos hallintoneuvoston tai hallituksen valitsee sääntöjen mukaan säätiöön nähden ulkopuolinen taho, tämän tulee nimetä uudet hallintoneuvoston tai hallituksen jäsenet. Uskotut miehet hoitavat säätiön hallintoa niin kauan, kun uudet hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenet on valittu sääntöjen mukaisesti.

Pykälän 2 momentin mukaan Patentti- ja rekisterihallitus voi voimassa olevan lain 14 a §:n 2 momenttia vastaavasti määrätä uskotun miehen hoitamaan säätiön asioita, jos havaitaan, että säätiöllä ei ole hallintoneuvostoa tai hallitusta. Jos hallintoneuvoston tai hallituksen valitsee sääntöjen määräyksen mukaisesti ulkopuolinen taho ja tämä on olemassa sekä suostuu nimeämään toimielimen jäsenet, puuttuvaa toimielintä täydennetään uskottujen miesten nimeämisen jälkeen sääntöjen määräämässä järjestyksessä. Uskottujen miesten tehtävänä on huolehtia siitä, että toimielimen nimeävälle taholle ilmoitetaan nimeämistehtävästä. Patentti- ja rekisterihallituksen päätös uskottujen miesten nimeämisestä on valituskelpoinen hallintopäätös. Valitusintressi päätöksen johdosta voi olla esimerkiksi tilanteessa, jossa on riitaa siitä, onko säätiöllä toimikelpoinen hallitus vai ei. Pykälän 7 momentin mukaan uskottujen miesten nimeämistä koskeva päätös voidaan määrätä pantavaksi täytäntöön muutoksenhausta huolimatta.

Jos nimettävä toimielin täydentää itse itseään taikka jos sääntöjen määräämää nimeävää tahoa ei ole taikka nimeävä taho ei suostu nimeämään toimielimen jäseniä, uskottujen miesten tulee tehdä 3 momentissa säädetyn mukaisesti hakemus säätiön kotipaikan käräjäoikeudelle uuden toimielimen nimeämiseksi. Ehdotus poikkeaa tältä osin voimassa

olevan lain 14 a §:n 3 momentista siten, että toimielinten jäsenten nimeämistä koskevan hakemuksen tekevät Patentti- ja rekisterihallituksen sijasta säätiölle nimetyt uskotut miehet. Uskotut miehet hoitavat tehtävänsä hallintoneuvoston tai hallituksen toimivallalla, mihin kuuluu siitä huolehtiminen, että säätiöllä on sääntöjen mukaisesti valitut toimielimen jäsenet. Voimassa olevan lain 14 a §:n 3 momenttia vastaavasti toimielimen nimeämisessä on otettava, mikäli mahdollista, huomioon hallintoneuvoston ja hallituksen kokoonpanoa ja toimikautta sekä tämän lisäksi säännöissä määrättyä kelpoisuutta koskevat määräykset.

Hakemus erotetun tai puuttuvan toimielimen nimeämiseksi tuomioistuimelle on tehtävä *4 momentin* mukaan ilman aiheetonta viivytystä. Hakemuksen välitöntä tekemistä voi viivästyttää esimerkiksi se, että toimielimen erottamista koskeva päätös ei ole lainvoimainen, jolloin uskotut miehet hoitavat riita-asian tuomioistuinkäsittelyn ajan säätiön asioita. Jos uskotut miehet eivät tee hakemusta toimielimen nimeämiseksi kohtuullisessa ajassa siitä, kun estettä uuden hallintoneuvoston tai hallituksen valinnalle ei enää ole, Patentti- ja rekisterihallitus voi tehdä tuomioistuimelle hakemuksen joko uskottujen miesten erottamiseksi ja uusien määräämiseksi taikka suoraan uuden toimielimen nimeämiseksi.

Uskotuilla miehillä on *5 momentin* mukaan se toimivalta ja vastuu hoitaa säätiön asioita, mikä sillä toimielimellä on, jonka tehtävää uskotut miehet hoitavat. Uskottujen miesten toimivaltaa on tässä pykälässä rajoitettu laki- ja sääntömääräisestä siten, että uskotut miehet eivät voi itse nimetä uusia toimielimen jäseniä, vaikka toimielin täydentäisi normaalisissa tilanteissa itse itseänsä. Jos uskotut miehet nimetään hallituksen tilalle, uskottujen miesten nimeämistä koskevalla päätöksellä perutaan pykälän 5 momentin mukaan säätiön sääntöjen mukaisesti kolmannelle annettu nimenkirjoitusoikeus, jollei uskottujen miesten nimeämistä koskevasta päätöksestä muuta ilmene. Uskottujen miesten nimeäminen ei peruuta hallitukseen jääneiden jäsenten eikä toimitusjohtajan nimenkirjoitusoikeutta.

Pykälän *6 momentissa* säädetään uskottujen miesten oikeudesta saada korvaus tehtäviensä hoitamisesta. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä, mutta säännös vastaa voimassa olevaa käytäntöä. Korvauksen määrästä tai sen perusteista päättää Patentti- ja rekisterihallitus. Päätös on valituskelpoinen.

Pykälän *7 momentissa* säädetään voimassa olevan lain 14 a §:n 1 momenttia vastaavasti, että uskottujen miesten määräämistä koskeva päätös voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta.

12 §. Säätiön lakkauttaminen. Pykälässä säädetään Patentti- ja rekisterihallituksen keinosta puuttua havaittuun säätiölain tai sääntöjen vastaiseen toimintaan hakemalla säätiön lakkauttamista. Ehdotus vastaa voimassa olevan lain 18 §:n 3 momenttia. Päätökseen, jolla Patentti- ja rekisterihallitus on päättänyt hakea säätiön lakkauttamista, ei voi ehdotetun 16 §:n 2 momentin mukaan hakea muutosta. Ennen hakemuksen vireille panemista on hyvän hallinnon periaatteiden mukaista kuulla säätiötä asiasta, jollei kuuleminen ole asian kiireellisyydestä tai muusta syystä tarpeetonta taikka vaaranna valvonnan toteutumista. Kuulematta jättäminen ei ole menettelyvirhe, joka saa aikaan hakemuksen tutkimatta jättämisen tuomioistuimessa.

Pykälän 1 momentin mukaan säätiö voidaan lakkauttaa, jos sen toiminta on ollut jatkuvasti lain tai sääntöjen vastaista. Jos Patentti- ja rekisterihallitus havaitsee säätiön toiminnan olleen säätiölain tai sääntöjen vastaista, Patentti- ja rekisterihallituksen on arvioitava, mikä laissa säädetty keino valvonnan suorittamiseksi on oikeassa suhteessa säätiön toiminnassa havaittuun lain- ja sääntöjen vastaisuuteen. Säätiön lakkauttamiselta edellytetään, että toiminta on ollut ilmeisen lain ja sääntöjen vastaista, eivätkä muut valvonnassa käytettävistä olevista keinoista, määräyksen tai kiellon antaminen, uhkasakon määrääminen, toimielimen tai sen jäsenen erottaminen, vahingonkorvauskanteen nostaminen tai esitutkintapyynnön tekeminen, ole riittäviä. Jos esimerkiksi säätiölain tai sääntöjen vastainen toiminta aiheutuu enemmistönä olevan säätiön toimielimen jäsenistä, riittävä toimenpide pääsääntöisesti on hakemus kyseisten toimielimen jäsenten erottamisesta. Säätiön lakkauttaminen tulee sovellettavaksi vain poikkeuksellisesti säätiötoiminnassa.

Pykälän 2–4 momentissa säädetään selvitysmiesten määräämisestä, kun tuomioistuim julistaa säätiön lakkautetuksi. Säännökset vastaavat voimassa olevan lain 19 §:n 1 momenttia. Säätiön selvitysmenettelystä (aikaisemmin säätiön lakkauttaminen) säännellään ehdotuksen 8 luvussa. Selvyyden vuoksi ehdotetaan 2 momentissa säädettäväksi, että selvitystila alkaa lainvoimaisesta lakkauttamista koskevasta päätöksestä.

Pykälän 5 momentin mukaan selvitysmiesten määräämisellä hallituksen ja hallintoneuvoston toimivalta säätiössä päättyy. Momentissa ehdotetaan lisäksi selvennettäväksi, että myös lain 3 luvun 25 §:ssä tarkoitettu muulle henkilölle annettu oikeus edustaa säätiötä päättyy selvitysmiesten nimeämistä koskevalla päätöksellä. Nimenkirjoitusoikeus lakkaa laissa ja säännöissä nimenkirjoitukseen oikeutetun lisäksi myös sellaiselta henkilöltä, jonka oikeus edustaa säätiötä perustuu hallituksen päätökseen. Selvitysmiesten nimeämistä koskevassa päätöksessä voidaan määrätä hallituksen toimivallan päättymisestä ja säätiön edustamisoikeuden peruuttamisesta ehdotetusta 5 momentista poikkeavasti.

Selvyyden vuoksi pykälän 6 momentissa ehdotetaan säädettäväksi selvitysmiesten oikeudesta saada palkkio tehtävästään. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä. Patentti- ja rekisterihallitus vahvistaa palkkion määrän tai sen perusteen. Patentti- ja rekisterihallituksen päätös palkkiosta on valituskelpoinen hallintopäätös.

13 §. *Ilmoituksen tekeminen esitutkintaviranomaiselle ja syyttäjälle.* Pykälässä säädetään Patentti- ja rekisterihallituksen keinosta puuttua havaittuun säätiölain tai sääntöjen vastaiseen toimintaan tekemällä tutkintapyyntö esitutkintaviranomaisille säätiön toiminnan lainmukaisuuden selvittämiseksi ja ilmoittamalla asia syyttäjälle syytteen nostamiseksi. Ehdotus vastaa voimassa olevan lain 14 §:n 4 momenttia ja käytäntöä.

Pykälän 1 momentissa säädetään voimassa olevan käytännön mukaisesti Patentti- ja rekisterihallituksen oikeudesta tehdä esitutkintapyyntö poliisille sen selvittämiseksi, onko säätiön toiminnassa syyllistytty rikolliseen toimintaan.

Pykälän 2 momentissa säädetään Patentti- ja rekisterihallituksen oikeudesta tehdä ilmoitus syytteen nostamiseksi, jos on todennäköisiä syitä epäillä, että hallintoneuvoston tai hallituksen jäsen on toimessaan syyllistynyt rikolliseen toimintaan. Ehdotus poikkeaa

voimassa olevan lain 14 §:n 4 momentista siten, että ilmoituksen tekemiseksi ei edellytetä varmuutta siitä, että toimielimen jäsen on syyllistynyt rangaistavaan tekoon. Momentissa säädetty oikeus koskee myös sellaisia rikoksia, jotka rikoslain mukaan edellyttävät asianomistajan ilmoitusta syytteen nostamiseksi. Pykälän perusteella Patentti- ja rekisterihallituksella ei ole asianomistajan asemaa rikos-oikeudenkäynnissä. Myös niissä tilanteissa, joissa syytteen nostamista koskevan ilmoituksen on tehnyt Patentti- ja rekisterihallitus, asianomistajan asema on säätiöllä, jonka toimessa on mahdollisesti syyllistytty rangaistavaan tekoon. Patentti- ja rekisterihallitus voi olla asianosaisena säätiön toimintaan liittyvässä rikosoikeudenkäynnissä, jos Patentti- ja rekisterihallitus ajaa esimerkiksi samassa oikeudenkäynnissä vahingonkorvauskannetta 10 luvun 5 §:n mukaisesti omissa nimissään säätiön lukuun. Syyte säätiön hallintoneuvoston ja hallituksen jäsentä vastaan voidaan ajaa säätiön kotipaikan tuomioistuimessa.

14 §. Asiakirjojen ja tietojen julkisuus. Pykälässä säädetään valvontaa koskevien asiakirjojen ja tietojen julkisuudesta. Pykälä ei koske rekisteriviranomaiselle muutoin toimittavien asiakirjojen ja rekisteri-ilmoitusten julkisuutta.

Pykälän 1 momentin mukaan Patentti- ja rekisterihallituksen valvontatehtävän hoitamisen yhteydessä säätiöltä ja kolmannelta saamat asiakirjat ja tiedot ovat lähtökohtaisesti salassa pidettäviä. Vireille tulevan valvontatehtävän hoitaminen saattaa edellyttää säätiön kirjanpito- ja hallintoaineiston selvittämistä ja tarkastamista merkittävässä laajuudessa ja pitkältä ajalta. Valvontatehtävän hoitamisen yhteydessä Patentti- ja rekisterihallitukseen saattaa kertyä useiden vuosien, jopa yli kymmenen vuoden ajalta säätiön kirjanpito- ja hallintoaineistoa. Joissakin valvontatapauksista aineiston perusteella voidaan todeta, että säätiön toiminnassa ei ole havaittavissa lain tai sääntöjen vastaista toimintaa. Jossakin tilanteessa vain osa säätiörekisteriin toimitetusta laajasta aineistosta saattaa liittyä lain tai sääntöjen vastaiseen toimintaan.

Säätiön toiminta on perusolemukseltaan yksityisoikeudellisen oikeushenkilön toimintaa. Yksityisoikeudellisella oikeushenkilöllä on lähtökohtaisesti itsenäinen päätösvalta sen osalta, missä määrin toiminnassa kertynyttä aineistoa julkaistaan ja missä määrin tietoja ja asiakirjoja pidetään oikeushenkilön sisäisenä tietona. Perustetta poiketa säätiöiden osalta tästä pääsäännöstä ei ole. Pelkästään se, että säätiöiden toimintaa valvoo viranomainen, ei ole peruste pitää julkisena aineistona säätiön toiminnassa ja hallinnossa syntynyttä aineistoa, joka luovutetaan valvonta-asian selvittämiseksi viranomaiselle. Merkittävä osa säätiöistä ei harjoita sellaista taloudellista toimintaa, että niiden kirjanpidossa ja hallinnossa syntynyttä aineistoa voitaisiin pitää viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 24 §:n nojalla salassa pidettävänä esimerkiksi elinkeinotoimintaan liittyvänä taikka liike- ja ammatillisaisuutena. Samoin esimerkiksi säätiön jakamat avustukset ja apurahat voivat olla luonteeltaan sellaisia, ettei niihin sovellettaisi julkisuuslain salassapitosäännöksiä, mutta yksityiskohtaisten tietojen julkaiseminen saattaa loukata apurahan saajan taikka hänen läheisten oikeuksia. Säätiön asiakirjojen mahdollinen laaja julkisuus voi käytännössä vaikuttaa heikentävästi tietojen pöytäkirjaamiseen, ja vaikuttaa tältä osin heikentävästi hyvän hallintotavan kehittämiseen säätiön toiminnassa.

Ehdotuksessa esitetään säädettäväksi, että valvontatoimen yhteydessä Patentti- ja rekisterihallitukselle toimitetut asiakirjat eivät lähtökohtaisesti ole julkisia. Säätiö voi itse antaa suostumuksen siihen, että Patentti- ja rekisterihallitukselle toimitetut asiakirjat ovat kokonaan tai osittain julkisia.

Pykälän 2 momentissa säädetään selvyiden vuoksi, että säätiön Patentti- ja rekisterihallitukselle toimittama vuosiselvitys on tase-erittelyitä lukuun ottamatta julkinen. Ehdotus vastaa voimassa olevan lain 24 §:n 1 momenttia.

Pykälän 3 momentissa säädetään Patentti- ja rekisterihallituksen oikeudesta päättää, että säätiövalvonnassa Patentti- ja rekisterihallitukselle toimitettu aineisto on kokonaan tai osittain julkista. Jos säätiön toiminnassa havaitaan säätiölain tai sääntöjen vastaisuutta, voi olla perusteltua päättää, että valvontatoimen yhteydessä kertynyt aineisto on kokonaan tai osittain julkista. Aineiston julkaisemista koskeva päätös tulee saattaa säätiön tietoon ja päätöksestä voi valittaa julkisuuslain 8 luvun 33 §:n mukaisesti. Momentissa säädetään voimassa olevan lain 24 §:n 2 momenttia vastaavasti Patentti- ja rekisterihallituksen oikeudesta luovuttaa säätiövalvonnassa kertynyttä salassa pidettävää aineistoa esitutkintaviranomaisille, syyttäjälle, tuomioistuimelle ja muulle tiedon saantiin oikeutetulle viranomaiselle. Tietojen saantiin oikeutetulla viranomaisella tarkoitetaan sellaista viranomaista, jota koskevassa lainsäädännössä viranomainen on oikeutettu salassapitosäännösten estämättä saamaan tietoja toiselta viranomaiselta. Tietojen luovutusoikeus koskee sitä aineistoa, joka on tarpeen toisen viranomaisen tehtävän suorittamiseksi. Toiselle viranomaiselle luovutetun aineiston julkisuuteen sovelletaan kunkin viranomaisen toimintaan sovellettavia omia julkisuus säännöksiä.

Pykälän 4 momentin mukaan Patentti- ja rekisterihallitukselle toimitettujen asiakirjojen ja tietojen julkisuudesta on muutoin voimassa, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään. Jos Patentti- ja rekisterihallitus päättää, että säätiövalvonnassa Patentti- ja rekisterihallitukselle toimitettu aineisto on julkista, tulee luovutettavien asiakirjojen osalta asiakirjakohtaisesti arvioitavaksi, ovatko asiakirjat ja tiedot julkisuuslain 24 §:n nojalla salassa pidettäviä. Julkisuuslakia sovelletaan myös esimerkiksi asiakirjojen julkistamista koskevasta päätöksestä valittamiseen.

15 §. Säätiövalvontamaksu. Voimassa olevassa säätiölaissa ei ole säännöksiä säätiöiden valvonnasta perittävistä maksuista. Patentti- ja rekisterihallituksen suoritteiden hinnoittelu perustuu Patentti- ja rekisterihallituksen suoritteista perittävistä maksuista annetun lain (1032/1992) 3 §:n 1 momentin mukaan omakustannusperiaatteelle, jonka mukaan suoritteesta valtiolle perittävän maksun suuruuden tulee vastata suoritteen tuottamisesta valtiolle aiheutuvien kokonaiskustannusten määrää. Suoritteista perittävät maksut määrätään lähtökohtaisesti rekisterikohtaisen kustannusvastaavuuden perusteella. Lain 3 §:n 4 momentin mukaan, kun käsitellään säätiölaista johtuvia asioita, maksu voidaan kuitenkin määrätä perittäväksi yleisesti suoritteen omakustannusarvoa alempana tai jättää se kokonaan perimättä. Lain 5 §:n 2 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriö päättää, mistä suoritteesta tai suoriteryhmästä ja millä 3 §:n 4 momentissa sanotulla perusteella sekä miten maksun suuruus voidaan määrätä suoritteen omakustannusarvosta tai suoriteryhmäkohtaisesta kustannusvastaavuudesta poiketen.

Patentti- ja rekisterihallituksen maksullisista suoritteista annetun työ- ja elinkeinoministeriön asetuksen (859/2012) 2 §:n mukaan Patentti- ja rekisterihallitus perii suoritteen omakustannusarvoa alhaisemman maksun säätiöasioissa, lukuun ottamatta vuosiselvitysten käsittelymaksuja. Vuosiselvitysten käsittelystä peritään 100 euron maksu. Laissa tai asetuksessa ei ole säännelty, miten säätiövalvonnasta aiheutuvat kustannukset korvataan.

Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi säätiövalvontamaksusta. Pykälän *1 momentin* mukaan tämän luvun valvontatehtävän hoitamisesta aiheutuvien kustannusten kattamiseksi voidaan säätiöiltä periä säätiövalvontamaksuja. Säätiörekisterin muista suoritteista perittävistä maksuista säännellään Patentti- ja rekisterihallituksen suoritteista perittävistä maksuista annetussa laissa ja sen nojalla annetussa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksessa.

Pykälän *2 momentin* mukaan säätiövalvontamaksusta säädetään tarkemmin säätiön valvontamaksusta annetussa laissa. Erillisen lain valmistelun yhteydessä tulee selvittää ja arvioida se, minkä suuruinen kokonaiskustannus säätiövalvonnan suorittamisesta aiheutuu ja tämän perusteella se, minkä suuruisia maksuja säätiöiltä ehdotetaan perittäväksi, jotta säätiövalvonnasta aiheutuvat kustannukset saadaan katettua.

16 §. Muutoksenhaku. Pykälässä säädetään oikeudesta hakea muutosta Patentti- ja rekisterihallituksen päätökseen, joka on annettu tämän luvun valvontatehtävän hoitamisen yhteydessä. Pykälän *1 momentissa* säädetään niistä päätöksistä, joista asianosaisella on oikeus hakea muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen. Pykälän *2 momentissa* säädetään niistä toimista, joista ei voi erikseen hakea muutosta valittamalla.

VI OSA. Voimaantulo

6.1.15 15 Luku. Voimaantulo

1 §. Voimaantulo. Pykälän mukaan lain voimaantulosta säädetään erillisellä lailla.

6.2 Laki säätiölain voimaannpanosta

Ehdotetussa voimaannpanolaissa säädetään uuden säätiölain voimaantulosta ja vanhan lain kumoamisesta sekä siirtymäjärjestelyistä, jotka koskevat ennen uuden lain voimaantuloa perustettuja säätiöitä.

Siirtymäsäännösten tarkoituksena on, että uuden lain voimaantulosta ei aiheudu säätiöille tarpeettomia kustannuksia ja muita vaikeuksia. Jos sääntöjä joudutaan muuttamaan, se voitaisiin lähtökohtaisesti tehdä muun sääntömuutoksen yhteydessä. Edellä mainitusta poiketen siirtymäsäännöksissä on toimiteliimiä koskevia säännöksiä, jotka saattavat aiheuttaa velvoitteen muuttaa sääntöjä kolmen vuoden siirtymäajan kuluessa.

Tarkoituksena on, että jos säätiössä on tehty vanhan lain aikana päätös tietystä toimenpiteestä, menettely voidaan saattaa loppuun vanhan lain mukaisesti, vaikka uusi laki tulee voimaan menettelyn aikana. Tästä pääsäännöstä poiketen sulautumista ja säätiön purkamista koskeva hakemus tulee olla jätetty Patentti- ja rekisterihallitukselle ennen uuden lain voimaantuloa, jotta sulautumista ja purkamista koskevaan menettelyyn sovelletaan vanhan lain määräyksiä uuden lain voimaantulon jälkeen.

1 §. Säätiölain voimaantulo. Tarkoituksena on, että uusi laki tulisi voimaan 1. päivänä tammikuuta 2015. Samalla kumottaisiin vanha säätiölaki ja säätiöasetus.

Uutta lakia sovelletaan pykälän 2 *momentin* mukaan sen voimaantulon jälkeen pääsääntöisesti myös vanhoihin, ennen uuden lain voimaantuloa rekisteröityihin säätiöihin. Tässä laissa säädetään joistakin poikkeuksista uuden lain soveltamiseen liittyen.

Pykälän 3 *momenttiin* ehdotetaan yleissäännöstä, jonka mukaan lainsäädäntöön jäävät viittaukset vanhaan lakiin koskisivat jatkossa uuden lain vastaavia säännöksiä jäljempänä tässä laissa mainituin poikkeuksin.

2 §. Taloudellinen etu lähipiirille. Pykälässä säädetään uuden lain 1 luvun 2 §:n 1 momentissa säädettyä lähipiiriä koskevan kiellon soveltamista vanhoihin säätiöihin. Lähtökohtana on, että uuden lain 1 luvun 2 §:n 1 momentin lähipiiriä koskevaa kietoa sovelletaan myös vanhoihin säätiöihin. Vanhan lain aikana säätiön sääntöihin on voitu kirjata vanhan lain 5 §:n 3 momentin sallimissa rajoissa määräyksiä, jotka mahdollistavat varojen jakamisen ei-pääasiallisessa määrin säätäjälle tai säätiön toimihenkilölle. Jos ennen uuden lain voimaantuloa rekisteröidyissä säännöissä on tällaisia nimenomaisia määräyksiä, uuden lain lähipiiriä koskevaa kieltoa sovelletaan säätiöön 1.1.2035 alkaen. Lähipiiriä koskevan kiellon voimaantulossa on huomioitu uuden lain 1 luvun 3 §:n 4 momentissa säädetty, jonka mukaan perustaja voi pidättää enintään 10 vuodeksi luovuttamaansa peruspääomaan liittyviä oikeuksia. Lähipiirin taloudellisen edun kiellon ehdotetaan tulevaksi voimaan mainittuun aikarajaan nähden kaksinkertaisen ajan kuluttua.

Pykälän soveltamisalaan kuuluvaan säätiöön sovelletaan vuoden 2034 loppuun asti vanhan lain 5 §:n 3 momenttia, jonka mukaan säätiön pääasiallisena tarkoituksena ei voi olla ilmeisesti välittömän taloudellisen edun hankkiminen säätäjälle tai säätiön toimihenkilölle.

Jos vanhan säätiön säännöissä ei ole nimenomaista määräystä taloudellisen edun tuottamisesta lähipiiriin kuuluvalla, sovelletaan uuden lain 1 luvun 2 §:n 1 momentin lähipiiriä koskevaa kieltoa vanhaan säätiöön.

3 §. Säätiön perustaminen. Jos säätiön säädekirja on allekirjoitettu ennen uuden lain voimaantuloa, säätiön perustamiseen ja rekisteröimiseen sovelletaan pykälän 1 momentin mukaan vanhaa lakia. Pykälässä tarkoitetaan kaikkia perustamiseen liittyviä säätiölain säännöksiä mukaan luettuna perustamislupaan ja rekisteröimiseen liittyviä säännöksiä. Poikkeuksen edellä mainitusta muodostaa voimaantulolain 4 §:n 2 momentin säännös, jonka mukaan uuden lain vastaista säätiön sääntöjen määräystä ei voida rekisteröidä, jos lupahakemus käsitellään uuden lain aikana. Jos säädekirja on allekirjoitettu ja esimerkiksi perustamislupahakemus toimitettu säätiörekisteriin vanhan lain aikana, perustajat voivat toimittaa uuden lain voimaantulon jälkeen säätiörekisteriin uuden lain mukaiset perustamisasiakirjat, jolloin perustaminen käsitellään uuden lain säännösten mukaisesti.

Pykälän 2 momentin mukaan perustajat voivat uuden lain vahvistamisen jälkeen, mutta ennen sen voimaantuloa päättää noudattaa säätiön perustamisessa uuden lain säännöksiä. Tällöin sovellettavaksi tulevat kaikki uuden lain perustamiseen liittyvät määräykset. Säätiön perusilmoitus liitteineen voidaan toimittaa uuden lain vahvistamisen jälkeen säätiörekisteriin, mutta säätiö voidaan rekisteröidä vasta uuden lain voimaan tultua.

Pykälän 3 momentissa säädetään testamenttimääräyksellä perustettavaan säätiöön liittyvästä poikkeuksesta. Jos säätiön perustamisesta on määrätty testamentissa, säätiön perustamiseen sovelletaan 1 momentissa säädetystä poiketen uutta lakia, jos perustamista koskeva ilmoitus tehdään uuden lain voimaantulon jälkeen. Testamenttisäätiön toimeenpanija ei voi valita lain soveltamista tilanteessa, jossa säätiön perustamistoimiin ryhdytään vasta uuden lain voimaantulon jälkeen.

4 §. Säätiön säännöt. Uuteen lakiin ei pääsääntöisesti liity sellaisia sääntöjen sisältöä koskevia uusia pakottavia vaatimuksia, joiden vuoksi säätiöiden olisi pakko muuttaa sääntöjä uuden lain tullessa voimaan. Uudessa laissa on kuitenkin säätiön toimielimiin, toimielinten nimiin ja tehtäviin liittyen säännöksiä, joiden johdosta vanhan lain aikana rekisteröityjen säätiöiden säännöt voivat olla uuden lain vastaisia. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan säännöstä uuden lain pakottavan säännöksen kanssa ristiriidassa olevan sääntöjen määräyksen syrjäytymisestä sekä sääntöjen muuttamisesta uuden lain mukaiseksi. Sääntöjen muuttamisvelvollisuutta koskevaksi siirtymäajaksi ehdotetaan kolmea vuotta.

Pykälän 2 momentin mukaan rekisteröitäväksi ilmoitettua uuden lain vastaista sääntöjen määräystä ei voida rekisteröidä uuden lain voimaantulon jälkeen, jollei tästä laista johdu muuta. Kun sääntöjä muutetaan uuden lain voimaantulon jälkeen, sääntöjen määräykset, jotka eivät täytä uuden lain määräyksiä, on muutettava vastaamaan uutta lakia.

Pykälän 3 momentin mukaan säätiöt voivat valmistautua uuden lain voimaantuloon välittömästi lain vahvistamisen jälkeen muuttamalla säännöt vastaamaan uuden lain säännöksiä jo ennen sen voimaantuloa. Sääntöjen muutokseen sovelletaan säätiössä ennen

uuden lain voimaantuloa vanhan lain aikaisten sääntöjen mukaisia määräyksiä. Sääntömuutos voidaan ilmoittaa rekisteröitäväksi jo ennen uuden lain voimaantuloa, mutta uudet säännöt voidaan rekisteröidä vasta, kun uusi laki on tullut voimaan.

5 §. Säätiön nimi. Uuden lain 2 luvun 4 §:n mukaan rekisteröidyn säätiön nimessä tulee olla sanat ”rekisteröity säätiö” tai ”sr” (säätiö rekisteröity, stiftelsen registrerad). Säännös koskee uuden lain voimaantulon jälkeen myös vanhoja säätiöitä, mistä johtuen rekisteriviranomainen lisää jokaisen rekisterissä olevan säätiön nimeen tunnuksen sr, kun uusi laki tulee voimaan.

6 §. Toimitusjohtaja. Pykälässä säädetään säätiön johtajaa koskevista siirtymäsäännöksistä. Voimassa olevassa laissa ei ole säännöksiä toimitusjohtaja-toimielimestä. Voimassa olevan lain 10 a §:n perusteella säätiön säännöissä on voitu määrätä sellaisesta johtavasta toimihenkilöstä (esim. toimitusjohtaja, yliasiamies tai asiamies), jota pidetään säätiön toimielimenä ja joka ei ole työsuhteessa säätiöön. Toisaalta sääntömääräykset vaihtelevat siten, että osa säätiöiden johtavista toimihenkilöistä on työsuhteessa säätiöön. Uuden lain 3 luvun mukaan toimitusjohtaja on säätiön toimielin. Toimielimen asemassa on vain toimitusjohtaja-nimeä käyttävä johtaja ja toisaalta toimitusjohtaja-nimeä ei voi käyttää muu kuin toimielin-toimitusjohtaja.

Pykälän *1 momentin* mukaan säätiössä voidaan päättää, että säätiön johtajaan sovelletaan uuden lain toimitusjohtajaa koskevia säännöksiä. Päätös siitä, että johtajaan sovelletaan toimitusjohtajaa koskevia säännöksiä, on ilmoitettava rekisteröitäväksi viimeistään kolmen vuoden kuluessa uuden lain voimaantulosta. Hallituksen päätös ei riitä muuttamaan työsuhteisen toimitusjohtajan asemaa toimielimeksi vaan tällaisen päätöksen saa rekisteröidä vain työsuhteisen toimitusjohtajan suostumuksella. Selvytyden vuoksi on suotavaa, että toimitusjohtajaksi rekisteröitävän suostumus ilmenee aina tällaisesta ilmoituksesta.

Säätiön ja toimitusjohtajan sopimus johtajan asemasta on voimassa välittömästi päätöksenteosta, jollei päätöksessä muuta määrätä. Rekisteröinnillä ei siten ole oikeutta luovaa vaikutusta. Ennen päätöksen rekisteröintiä toimitusjohtajan tulee tarvittaessa voida osoittaa asemansa asiasta tehdyllä päätöksellä tai sopimuksella.

Sääntökäytännön selkeyttämiseksi pykälän *2 momentin* mukaan säätiöiden on muutettava säännöt vastaamaan uuden lain säännöksiä johtajaa koskevien määräysten osalta. Jos osapuolet sopivat johtajan aseman rekisteröimisestä toimitusjohtajaksi, ennen uuden lain voimaantuloa rekisteröidyissä säännöissä olevat johtajaa koskevia määräykset, kuten nimeä, tehtäviä ja nimenkirjoitusta koskevat määräykset on muutettava samalla vastaamaan toimitusjohtajasta uudessa laissa säädettyä. Jos johtajaa ei rekisteröidä toimitusjohtajaksi ja vanhoissa säännöissä on toimitusjohtaja-nimellä oleva johtaja, säännöissä tällaisesta johtajasta käytetty nimi on muutettava. Sääntöjen muutos on ilmoitettava rekisteröitäväksi kolmen vuoden siirtymäajan kuluessa (4 §).

7 §. Hallintoneuvosto. Pykälässä säädetään hallintoneuvostoa koskevista siirtymäsäännöksistä. Voimassa olevassa laissa ei ole hallintoneuvostoa koskevia säännöksiä. Voimassa olevan lain 10 a §:n nojalla säätiön säännöissä on voitu määrätä hallintoneuvostosta tai vastaavasta toimielimestä, joka asemaltaan on hallituksen yläpuolella oleva

toimielin. Toimielimestä on voitu säännöissä käyttää erilaisia nimiä, kuten hallintoneuvosto, valtuuskunta, valtuusto tai edustajisto. Toimielimen tehtävät voivat vaihdella säätiökohtaisesti. Jossakin säätiössä toimielimen keskeisenä tehtävänä voi olla esimerkiksi hallituksen nimeäminen ja jossakin toisessa hallituksen toiminnan valvonta.

Pykälän 1 momentin mukaan uuden lain hallintoneuvostoa koskevia säännöksiä voidaan soveltaa vanhan lain aikana rekisteröidyn säätiön toimielimeen, joka sääntöjen mukaan valitsee enemmistön hallituksen jäsenistä. Tällainen toimielin voi itsenäisesti päättää siitä, että siihen sovelletaan jatkossa uuden lain hallintoneuvostoa koskevia säännöksiä. Päätös tulee ilmoittaa rekisteröitäväksi kolmen vuoden kuluessa uuden lain voimaantulosta. Päätöksen rekisteröinnillä ei ole oikeutta luovaa vaikutusta, vaan toimielimen asema vastaa uuden lain hallintoneuvoston asemaa toimielimen päätöksestä, jollei asiaa koskevassa päätöksessä muuta todeta. Tällaiseen elimen sovelletaan vanhan lain 10 a §:ää, kunnes elin on rekisteröity uuden lain mukaisena hallintoneuvostona tai kolme vuotta on kulunut uuden lain voimaantulosta.

Jos vanhan lain aikana säännöissä määrätty toimielin ei valitse enemmistöä hallituksen jäsenistä, tällainen toimielin voidaan muuttaa uuden lain mukaiseksi hallintoneuvostoksi joko sääntöjä muuttamalla tai siten, että tällainen toimielin ja hallitus päättävät muutoksesta. Päätös toimielimen rekisteröimisestä hallintoneuvostoksi voidaan tehdä molemmissa toimielimissä normaalilla päätöksentekoenemmistöllä. Päätös sääntöjen muuttamisesta ja toimielimen aseman muuttamisesta on ilmoitettava rekisteröitäväksi.

Vaikka vanhan säätiön säännöissä määrätty toimielimellä on hallituksen nimeämistä koskeva tehtävä, toimielintä ei tarvitse rekisteröidä hallintoneuvostoksi. Tästä huolimatta elimellä voi olla jatkossakin hallituksen, tilintarkastajien tai säätiön toimintaan liittyvien elinten nimeämistä koskeva tehtävä. Säännöissä voidaan edelleen määrätä, että esimerkiksi sääntöjen muuttaminen tai säätiön purkaminen edellyttää kyseisen elimen suostumusta. Tällaisella elimellä voi olla sääntöjen määräyksen perusteella oikeus nostaa vahingonkorvauskanne hallituksen jäseniä vastaan tai ryhtyä muihin säännöissä määrättyihin valvontatoimenpiteisiin. Jos elimestä käytetään säännöissä hallintoneuvostonimeä, sääntöjä on muutettava tältä osin uuden lain voimaantulon jälkeen.

Pykälän 2 momentin mukaan säätiöiden on muutettava säännöt vastaamaan uuden lain säännöksiä hallintoneuvostoksi nimetyn toimielimen osalta. Jos säätiössä päätetään rekisteröidä säännöissä määrätty toimielin pykälän 1 momentin mukaisesti hallintoneuvostoksi, säännöt tulee samalla muuttaa vastaamaan uutta lakia. Säännöissä on tällöin mainittava uuden lain 2 luvun 3 §:n 2 momentin mukaisesti hallintoneuvoston jäsenten lukumäärä, asettamistapa ja toimikausi, ja toimielimestä on käytettävä nimeä hallintoneuvosto. Jos vanhoissa säännöissä on hallintoneuvosto-nimellä oleva toimielin, jota ei rekisteröidä uuden lain mukaiseksi hallintoneuvostoksi, sääntöjä on muutettava siten, että toimielin nimetään uudella nimellä ja tehtävät muutetaan vastaamaan uuden lain säännöksiä. Tällaisen elimen tehtävänä ei voi olla päättää sääntöjen muutoksesta, säätiön lakkauttamisesta tai säätiön sulautumisesta.

Pykälän 3 momentin mukaan uuden lain 3 luvun 21 §:n 1 momentissa säädettyä valvontatehtävää sovelletaan hallintoneuvostoon kolmen vuoden kuluttua uuden lain voimaantulosta, jollei hallintoneuvosto toisin päättä tai säätiön säännöissä muuta määrätä.

Sääntökäytännössä hallituksen nimeävälle toimielimelle ei ole välttämättä määrätty hallituksen toiminnan valvontatehtävää. Tehtävän vastaanottamiseksi ehdotetaan siirtymäaikaa, jonka kuluessa säätiössä voidaan päättää tehtävän hoitamiseen liittyvistä periaatteista ja menettelytavoista. Hallintoneuvosto voi kuitenkin päättää, että valvontatehtävää hoidetaan hallintoneuvoston toimesta välittömästi päätöksenteosta tai määrätystä hetkestä lähtien. Jos säätiön säännöissä hallintoneuvoston tehtäväksi on määrätty hallituksen valvontatehtävä, sääntöjen määräyksiä noudatetaan välittömästi uuden lain tultua voimaan.

8 §. Säätiön säännöissä määrätyn elimen jäsenen vastuu. Uudessa laissa on määrätty säätiöoikeudellisen vastuun piiriin 3 luvun 1 §:ssä säädetty johtoon kuuluvat toimielimet, hallintoneuvosto, hallitus ja toimitusjohtaja. Vanhan lain aikana säätiöoikeudellisen vahingonkorvausvastuun piiriin ovat kuuluneet vanhan lain 12 a §:n mukaan laajemmin säätiön toimielinten jäsenet ja toimihenkilöt. Uudella lailla ei muuteta uuden lain voimaantullessa rekisteröidyissä säännöissä määrättyjen toimielinten säätiöoikeudellista vahingonkorvausvastuuta. Ennen uuden lain voimaantuloa rekisteröidyissä säännöissä 10 a §:n mukaan määrättyjen toimielinten jäsenet ja toimihenkilöt vastaavat toimessaan aiheuttamastaan vahingosta uuden lain 10 luvun 1 §:n mukaisesti.

9 §. Tilintarkastus. Jos vanhan lain aikana säätiössä ei ole nimetty laissa ja säännöissä määrättyjä kelpoisuusedellytyksiä täyttäviä tilintarkastajia, Aluehallintovirasto voi nimetä säätiölle kelpoisuusedellytykset täyttävät tilintarkastajat. Uuden lain 4 luvun 6 §:ssä tilintarkastajien nimeämistä koskeva tehtävä on siirretty Patentti- ja rekisterihallitukselle. Patentti- ja rekisterihallitus voi nimetä säätiölle tilintarkastajat, kun tilintarkastajan nimeämistä koskeva hakemus tehdään Patentti- ja rekisterihallitukselle uuden lain aikana. Vanhan lain aikana tehtyjen hakemusten osalta asiasta päättää Aluehallintovirasto, jollei hakemuksen tekijä peruuta hakemusta Aluehallintovirastossa ja tee uutta hakemusta Patentti- ja rekisterihallitukselle taikka pyydä Aluehallintovirastoa siirtämään sinne jätettyä alkuperäistä hakemusta Patentti- ja rekisterihallitukselle.

10 §. Tilinpäätös ja toimintakertomus. Uuden lain 5 luvun 2 ja 3 §:ssä on laajennettu säätiön tietojenantovelvollisuutta sekä 4 §:ssä laajennettu velvollisuutta laatia konsernitilinpäätös. Uuden lain säännöksiä noudatetaan viimeistään siltä tilikaudelta, joka alkaa uuden lain tultua voimaan.

11 §. Sulautuminen. Pykälän 1 momentin mukaan sulautumiseen sovelletaan vanhaa lakia, jos sulautumislupaa koskeva hakemus jätetään Patentti- ja rekisterihallitukselle ennen uuden lain voimaantuloa. Sulautumista koskevaan asiaan sovelletaan tällöin kaikkia vanhan lain sulautumista koskevia, sulautumislupaa, tuomioistuinkuulutusta ja rekisteröintiä sekä päätöksentekoa ja asiakirjoja koskevia säännöksiä. Ratkaisevana tekijänä sulautumista koskevassa asiassa pidetään sitä, milloin sulautumislupaa koskeva hakemus jätetään Patentti- ja rekisterihallitukselle. Vaikka päätös sulautumisesta on tehty vanhan lain aikana, asiaan ei sovelleta tämän lain 14 §:n mukaisesti vanhan lain säännöksiä, jos hakemusta sulautumisluvasta ei ole toimitettu Patentti- ja rekisterihallitukselle ennen uuden lain voimaantuloa.

Pykälän 2 momentin mukaan sulautumiseen osallistuvat säätiöt voivat yhdessä päättää toteuttaa sulautumisen uuden lain mukaisessa järjestyksessä uuden lain vahvistamisen

jälkeen. Sulautumissuunnitelma voidaan toimittaa rekisteröitäväksi ennen uuden lain voimaantuloa, mutta suunnitelma voidaan rekisteröidä vasta uuden lain voimaantulon jälkeen.

12 §. Säätiön purkaminen. Pykälän 1 momentin mukaan säätiön purkamiseen sovelletaan vanhaa lakia, jos säätiön lakkauttamista koskeva hakemus jätetään Patentti- ja rekisterihallitukselle ennen uuden lain voimaantuloa. Säätiön purkamista koskevaan asiaan sovelletaan tällöin kaikkia vanhan lain purkamista koskevia, lakkauttamislupaa, selvitysmenettelyä ja rekisteristä poistamista sekä päätöksentekoa ja asiakirjoja koskevia säännöksiä. Ratkaisevana tekijänä purkautumista koskevassa asiassa pidetään sitä, milloin purkautumista koskeva hakemus jätetään Patentti- ja rekisterihallitukselle. Vaikka päätös säätiön lakkauttamisesta on tehty vanhan lain aikana, asiaan ei sovelleta tämän lain 14 §:n mukaisesti vanhan lain säännöksiä, jos hakemusta lakkauttamisluvasta ei ole toimitettu Patentti- ja rekisterihallitukselle ennen uuden lain voimaantuloa.

Pykälän 2 momentin mukaan säätiö voi päättää toteuttaa purkautumisen uuden lain mukaisessa järjestyksessä uuden lain vahvistamisen jälkeen. Selvitystilaa koskeva päätös voidaan toimittaa rekisteröitäväksi ennen uuden lain voimaantuloa, mutta selvitystila ja selvitysmiehet voidaan rekisteröidä vasta uuden lain voimaantulon jälkeen.

Voimassa olevan sääntökäytännön mukaan säätiön säännöissä voidaan määrätä, että säätiön toiminnan loppuessa sen jäljellä olevat varat on luovutettava säätiön perustajalle tai muulle uuden lain 1 luvun 7 §:n 1 ja 2 momentissa säädetyille lähipiiriin kuuluvalle. Pykälän 3 momentin mukaan 8 luvun 14 §:n 2 momenttia ei sovelleta ennen uuden lain voimaantuloa rekisteröityyn säätiöön, jos säätiön säännöissä on ennen uuden lain voimaantuloa nimenomainen määräys varojen luovuttamisesta säätiön lähipiiriin kuuluvalle säätiön purkautuessa. Mainittu sääntöjen määräys tulee olla rekisteröidyissä säännöissä ennen uuden lain voimaantuloa. Jos ennen uuden lain voimaantuloa rekisteröidyissä säännöissä on määräys, että varat käytetään säätiön lakkauttamista koskevan päätöksen mukaisesti säätiön tarkoitusta edistävään toimintaan, varoja ei voi lain voimaantulon jälkeen luovuttaa lähipiiriin kuuluvalle, jollei tarkoituksena ole lähipiiriin kuuluvan tukeminen.

Uudella lailla ei muuteta voimassa olevaa käytäntöä, jonka mukaan säännöissä voidaan määrätä, että säätiön purkautuessa sen jäljellä olevat varat voidaan luovuttaa 1 luvun 7 §:n 3 momentissa määrätyille tahoille.

13 §. Riitojen ratkaiseminen. Pykälän mukaan lainvalinta, joka koskee tuomioistuimen toimivaltaisuutta säätiölain soveltamista koskevassa riita-asiassa, määräytyy asian viireilletuloajankohdan mukaan.

14 §. Rekisteröintiin sovellettava menettely. Pykälän mukaan säätiön toimielimet voivat tehdä päätöksiä vanhan lain mukaisesti uuden lain voimaantuloon asti. Jos vanhan lain aikana tehty päätös tulee rekisteröidä, rekisteröintiin ja muihin menettelyihin sovelletaan vanhaa lakia, jollei tässä laissa ole nimenomaisesti muuta säädetty.

15 §. *Valvonta.* Pykälän 1 momentin mukaan säätiöiden valvontaan sovelletaan uuden lain määräyksiä välittömästi uuden lain tultua voimaan. Uuden lain määräyksiä voidaan soveltaa myös sellaiseen valvonta-asiaan, joka on pantu vireille vanhan lain aikana. Pykälän 2 momentin mukaan muutoksenhakuun sovelletaan uuden lain säännöksiä, jos päätös on tehty uuden lain aikana.

16 §. *Voimaantulo.* Tämän lain ehdotetaan tulevan voimaan []. päivänä []kuuta 201[4].

6.3 Muut lait

Ehdotuksen jatkovalmistelussa on valmisteltava seuraavat muiden lakien muutokset:

1 Säätiövalvontamaksulaki

Ehdotuksen 14 luvun 15 §:n perusteella ehdotetaan säädettäväksi valvontamaksujen määrää koskeva laki säätiön valvontamaksusta.

2 Perintökaari

(USL 2:7) Perintökaarta ehdotetaan muutettavaksi siten, että testamenttisäätiön toimeenpanijalla on oikeus hakea kuolinpesään pesänselvittäjän määräämistä.

3 Toiminimilaki

(USL 1:4.5) Toiminimilakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että laki soveltuu myös säätiöihin.

4 Työeläkelaki

(USL 3:1) Työntekijän eläkelain 7 §:ää ehdotetaan tarkistettavaksi siten, että laki soveltuu myös säätiölle valittuun toimitusjohtajaan.

5 Laki yrityksen saneerauksesta

(USL 8:24) Yrityksen saneerauksesta annetun lain 1 luvun 2 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että säätiö voi olla saneerausmenettelyn kohteena.

6 Tilintarkastuslaki

(USL 4:6) Tilintarkastuslain 9 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että Aluehallintovirasto ei ole toimivaltainen viranomainen määräämään säätiölle tilintarkastajaa.



7 Yrityskiinnityslaki

(USL 13:9) Yrityskiinnityslain 27 §:ää ehdotetaan muutettavaksi ehdotuksen 13 luvun 9 §:n johdosta.

8 Laki patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä

Patentti- ja rekisterihallituksen valitusasioiden käsittelystä annetun lain 3 §:n 1 momentin 8 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi perustamislupamenettelystä ja sääntöjen vahvistamista koskevasta hakemusmenettelystä luopumisen johdosta.

LAKIEHDOTUKSET

7 Lakiehdotukset

7.1 Säätiölaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

I OSA. Yleiset periaatteet ja perustaminen

7.1.1 1 Luku. Säätiön toiminnan keskeiset periaatteet ja lain soveltaminen

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan kaikkiin tämän lain mukaan Suomessa rekisteröityihin säätiöihin, jollei tässä laissa tai muussa laissa säädetä toisin.

2 §

Toiminnan tarkoitus, toimintamuodot, oikeushenkilöllisyys ja rajoitettu vastuu

Säätiö tuottaa hyötyä sen säännöissä määrättyyn tarkoitukseen. Tarkoituksena ei voi olla liiketoiminnan harjoittaminen eikä erityisen taloudellisen edun tuottaminen 7 §:ssä määrättyyn lähipiiriin kuuluvalla.

Säätiön tarkoitus ja toimintamuodot määrätään säätiön säännöissä.

Säätiö on sen perustajasta erillinen oikeushenkilö, joka syntyy rekisteröimisellä. Rekisteröidyn säätiön perustaja ei vastaa henkilökohtaisesti säätiön velvoitteista.

3 §

Peruspääoma ja muu perustamisvaiheen rahoitus

Perustettavalla säätiöllä on oltava peruspääomaa ja muuta rahoitusta vähintään määrä, joka tarvitaan säätiön toimintasuunnitelman mukaisen toiminnan kulujen kattamiseen kolmen vuoden aikana rekisteröinnistä.

Perustettavan säätiön peruspääomasta on määrättävä perustamiskirjassa. Kolmelle ensimmäiselle vuodelle on laadittava toimintasuunnitelma ja talousarvio.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä perustettavan säätiön peruspääoman ja muun rahoituksen määrästä.

Perustaja voi määrääjäksi pidättää luovuttamaansa varallisuuteen liittyviä oikeuksia. Perustajana oleva ihminen voi pidättää tällaisen oikeuden enintään elinajakseen. Perustajana oleva yhteisö tai säätiö voi pidättää tällaisen oikeuden enintään kymmeneksi vuodeksi säätiön rekisteröinnistä. Oikeuden pidättämisen ehdoista on määrättävä säätiön säännöissä ennen säätiön rekisteröintiä.

Mitä 4 momentissa säädetään, koskee varojen vastikkeetonta luovuttamista säätiölle sen toiminnan aikana. Oikeuden pidättämisestä on määrättävä säännöissä ennen varojen luovuttamista.

4 §

Johdon tehtävät

Säätiön johdon on huolellisesti toimien edistettävä säätiön tarkoituksen toteutumista.

5 §

Sijoitustoiminta

Säätiö voi varallisuuden hoitamiseksi ja toimintamuotojensa rahoittamiseksi harjoittaa sijoitustoimintaa, jollei sitä rajoiteta säännöissä.

Sijoitustoiminnan on oltava suunnitelmallista ja säätiöllä on oltava toimintamuotojen rahoittamiseksi harjoitettavaa sijoitustoimintaa varten kirjalliset periaatteet (*sijoitus-suunnitelma*).

Säätiö voi yhtiöittää sijoitustoiminnan, jollei sitä rajoiteta säännöissä.

6 §

Liiketoiminta

Säätiö voi harjoittaa toimintamuotoihinsa välittömästi liittyvää liiketoimintaa, jollei sitä rajoiteta säännöissä.

Säätiö voi harjoittaa muuta liiketoimintaa toimintamuotojensa rahoittamiseksi, jollei sitä rajoiteta säännöissä.

Toimintamuotojen rahoittamiseksi harjoitettavan liiketoiminnan on oltava suunnitelmallista ja säätiöllä on oltava kirjalliset periaatteet tällaisen liiketoiminnanjärjestämiseksi (*liiketoimintasuunnitelma*).

Säätiö voi yhtiöittää liiketoiminnan, jollei sitä rajoiteta säännöissä.

7 §

Lähipiiri

Säätiön lähipiiriin kuuluvat

1. säätiön hallituksen jäsen, hallintoneuvoston jäsen, toimitusjohtaja ja tilintarkastaja;
2. 1 kohdassa tarkoitetun henkilön aviopuoliso tai häneen avioliitonomaisessa suhteessa oleva henkilö, sisarus, sisar- ja velipuoli, 1–2 kohdassa tarkoitetun henkilön ja hänen aviopuolisonsa tai häneen avioliitonomaisessa suhteessa olevan henkilön etenevässä tai takenevassa sukupolvessa oleva sukulainen sekä mainittujen henkilöiden aviopuolisot tai heihin avioliitonomaisessa suhteessa olevat henkilöt;
3. yhteisö ja säätiö, jossa 1–2 kohdassa tarkoitetulla henkilöllä yksin tai yhdessä toisen kanssa on määräysvalta; sekä
4. säätiön työntekijä.

Säätiön lähipiiriin kuuluu myös

1. säätiön perustajana oleva tai säätiössä määräysvaltaa käyttävä ihminen ja yhteisö, jonka omistajilla tai jäsenillä on oikeus yhteisön varojen jaossa;
2. säätiössä määräysvaltaa käyttävän määräysvallassa oleva yhteisö, jonka omistajilla tai jäsenillä on oikeus yhteisön varojen jaossa;
3. säätiön perustajana olevan, säätiössä määräysvaltaa käyttävän ja 2 kohdassa tarkoitetun yhteisön tai säätiön hallituksen jäsen, hallintoneuvoston jäsen, toimitusjohtaja, vastuunalainen yhtiömies ja tilintarkastaja;
4. edellä 1, 2 ja 3 kohdassa tarkoitetun luonnollisen henkilön 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetut sukulaiset ja näiden määräysvallassa olevat 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetut yhteisöt ja säätiö

Säätiön lähipiiriin eivät kuitenkaan kuulu

- 
1. 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu hallituksen tai hallintoneuvoston jäsenenä oleva säätiö ja yhteisö, jonka omistajilla tai jäsenillä ei ole oikeutta yhteisön varojen jaossa;
 2. 2 momentin 2 kohdassa mainittu yhteisö, jos yhteisössä määräysvaltaa käyttävän omistajilla tai jäsenillä ei ole oikeutta määräysvaltaa käyttävän varojen jaossa;
 3. 2 momentin 4 kohdassa mainitut ihmiset, jos säätiön tarkoituksena on perustajan suvun etujen edistäminen.

7.1.2 2 Luku. Säätiön perustaminen

1 §

Säätiön perustaminen perustamiskirjalla

Säätiön perustamiseksi on laadittava kirjallinen perustamiskirja, jonka kaikki perustajat allekirjoittavat.

Perustamiskirjan allekirjoituksella perustaja sitoutuu luovuttamaan säätiölle perustamiskirjasta ilmenevän varallisuuden peruspääomaksi ja muuksi omaksi pääomaksi (*pääomasitoumus*). Peruspääoma on luovutettava säätiölle kolmen vuoden kuluessa säätiön rekisteröimisestä.

Pääomasitoumusta ei voi peruuttaa sen jälkeen, kun säätiö on rekisteröity.

Säätiön johdon ja tilintarkastajien toimikausi ja tehtävät alkavat perustamiskirjan allekirjoittamisesta.

2 §

Perustamiskirjan sisältö

Perustamiskirjassa on aina mainittava:

1. perustamiskirjan päivämäärä;
2. kaikki perustajat ja kunkin pääomasitoumus;
3. pääomasitoumuksen suoritus aika;
4. säätiön hallituksen jäsenet ja tilintarkastajat;
5. jos säätiöllä on hallintoneuvosto, hallintoneuvoston jäsenet; sekä
6. säätiön ensimmäinen tilikausi.

Perustamiskirjaan on otettava tai liitettävä säätiön säännöt.

3 §

Säännöt

Säännöissä on aina mainittava säätiön:

1. nimi;
2. kotipaikkana oleva Suomen kunta;
3. tarkoitus;
4. toimintamuodot; ja
5. miten säätiön varat on käytettävä, jos säätiö purkautuu tai lakkautetaan. Varoja ei voi luovuttaa 1 luvun 7 §:ssä säädetylle lähipiirille, jos säätiö purkautuu tai lakkautetaan.

Jos säätiöllä on hallintoneuvosto, on säännöissä mainittava hallintoneuvoston jäsenten lukumäärä, asettamistapa ja toimikausi.

Jos säätiö aikoo käyttää nimeään kaksi- tai useampikielisenä, nimen jokainen ilmaisu on mainittava säännöissä.

Säätiöllä on hallitus ja tilintarkastaja siten kuin 3 ja 4 luvussa säädetään.

4 §

Säätiön nimi

Rekisteröidyn säätiön nimessä tulee olla sanat ”rekisteröity säätiö” tai niitä vastaava lyhennys ”sr”.

Nimen tulee selvästi erota säätiörekisteriin ennen merkittyjen säätiöiden nimistä.

Säätiö saa harjoittaa osaa toiminnastaan erityisellä nimellä (*aputoiminimi*), joka voidaan rekisteröidä säätiörekisteriin. Aputoiminimeen sovelletaan, mitä 2 momentissa säädetään säätiön nimestä. Aputoiminimeen ei saa sisällyttää sanoja ”rekisteröity säätiö” tai lyhennystä ”sr”.

Säätiö voi toiminnassaan käyttää nimen ohella myös muuta tunnusta (*toissijainen tunnus*).

Yksinoikeuteen säätiön nimeen, nimen sekoitettavuuteen, käytön kieltämiseen, rekisteröinnin kumoamiseen ja vastuuseen nimen loukkaamisesta sekä turvaamistoimeen sovelletaan, mitä toiminimilaissa (128/1979) on säädetty.

5 §

Säätiön perustaminen testamenttimääräyksellä

Jos säätiö on tarkoitus perustaa perustajan kuoleman jälkeen, perustamisesta voi määrätä testamentissa, jossa on aina mainittava:

1. säätiön tarkoitus tai sen määrääjä; sekä
2. mitä varallisuutta perustaja luovuttaa peruspääomaksi ja muuksi omaksi pääomaksi.

Perustaja voi testamentissa määrätä, kenen on huolehdittava säätiön perustamisesta (*toimeenpanija*) tai antaa muita toimeenpanijan valintaa koskevia määräyksiä.

6 §

Toimeenpanijan määrääminen ja vapauttaminen toimestaan

Jos säätiön perustamisesta on määrätty testamentissa, tulee sen, jolla kuolinpesä on halussaan, kolmen kuukauden kuluessa saatuaan testamentin sisällöstä tiedon ilmoittaa siitä sen paikkakunnan tuomioistuimelle, missä perustajan kotipaikka on viimeksi ollut, tai jollei hän ole asunut Suomessa, Helsingin käräjäoikeudelle.

Kun tuomioistuin on saanut tiedon 1 momentissa tarkoitettusta testamentista, sen tulee viivytyksettä selvittää, suostuuko testamentissa määrätty tai testamentin mukaisesti nimetty toimeenpanija tehtävään. Jollei suostumusta saada tai jos tehtävään määrätty ei ole siihen sovelias, tulee tuomioistuimen määrätä siihen yksi tai useampia henkilöitä. Samoin on meneteltävä, jos perustaja ei ole määrännyt toimeenpanijasta tai tehtävä on muusta syystä avoin. Tuomioistuimen on ilmoitettava testamentista ja antamastaan määräyksestä Patentti- ja rekisterihallitukselle. Ilmoitukseen on liitettävä jäljennös testamentista tai selvitys suullisen testamentin sisällöstä.

Mitä perintökaaressa (40/1965) säädetään pesänselvittäjän vapauttamisesta toimestaan, on vastaavasti sovellettava toimeenpanijaan.

7 §

Toimeenpanijan tehtävät ja palkkio

Toimeenpanijan on laadittava ja allekirjoitettava 2 §:ssä säädetty perustamiskirja.

Toimeenpanijan on huolellisesti toimien edistettävä testamentin tekijän tahdon toteutusta säätiön perustamiseksi.

Jos testamentissa perustettavaksi määrättylle säätiölle (*testamenttisäätiö*) tuleva varallisuus on sellaisessa epäsuhteessa säätiön tarkoitukseen, ettei säätiön perustamiselle ole edellytyksiä, toimeenpanija voi rekisteröidyn säätiön sijasta luovuttaa säätiölle testamentatun varallisuuden samankaltaista tarkoitusta edistävälle toiselle säätiölle tai muulle yhteisölle, jonka omistajilla tai jäsenillä ei ole oikeutta yhteisön varojen jaossa. Varallisuuden luovuttamisesta toiselle säätiölle tai yhteisölle on tehtävä viivytyksettä ilmoitus Patentti- ja rekisterihallitukselle.

Toimeenpanija voi sääntöjä laatiessaan poiketa perustajan määräyksistä, jos ne ovat lain vastaisia, taikka jos määräyksiä noudatettaessa säännöt tulisivat sellaisiksi, että niitä oli-

si muutettava. Jos sääntöjä ei voida laatia säätiön tarkoitusta olennaisesti muuttamatta, raukeaa säätiön perustaminen.

Toimeenpanijalla on oikeus saada tehtävän hoitamisesta kohtuullinen palkkio ja korvaus kuluistaan kuolinpesän varoista.

8 §

Suoritus pääomasitoumuksesta

Pääomasitoumuksesta suoritettu määrä merkitään peruspääomaan, jollei sitä ole perustamiskirjassa tai säännöissä määrätty merkittäväksi muuhun oman pääoman erään taikka kirjanpitolaissa (1336/1997) toisin säädetä.

Jollei perustamiskirjassa ole toisin määrätty, pääomasitoumusta voidaan kuitata säätiöltä olevalla saamisella vain säätiön hallituksen suostumuksella.

9 §

Säätiön rekisteröiminen

Säätiö on ilmoitettava rekisteröitäväksi kolmen kuukauden kuluessa perustamiskirjan allekirjoittamisesta tai säätiön perustaminen raukeaa. Rekisteröimisestä säädetään tarkemmin 13 luvussa ja valtioneuvoston asetuksessa ().

Patentti- ja rekisterihallitus voi perustellusta syystä pidentää rekisteröintiä koskevan perusilmoituksen tekemiselle säädettyä määräaika.

10 §

Testamenttisäätiön rekisteröintiä koskevan perusilmoituksen viivästymisen

Jos testamenttisäätiötä ei ole ilmoitettu rekisteröitäväksi kohtuullisessa ajassa sen jälkeen, kun Patentti- ja rekisterihallitus on saanut 6 §:n 2 momentissa tarkoitetun ilmoituksen taikka kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun perustamiskirja on allekirjoitettu, ja viivästymisen ei ole johtunut kuolinpesään liittyvistä toimista taikka rekisteröinnille säädetyn määräajan pidentämisestä, voi Patentti- ja rekisterihallitus asettaa toimeenpanijalle tai säätiölle valituille hallituksen jäsenille tehosteeksi uhkasakon tai tehdä 6 §:n 1 momentissa säädetylle tuomioistuimelle hakemuksen toimeenpanijan tai hallituksen tai sen jäsenen vaihtamiseksi.

Toimeenpanijan tai hallituksen jäsenen tai hallituksen vaihtamista koskeva päätös voidaan määrätä pantavaksi täytäntöön muutoksenhausta huolimatta.

11 §

Rekisteröimisen edellytykset

Säätiö voidaan rekisteröidä, kun rekisteriviranomaiselle on toimitettu:

1. säätiön perusilmoitus;
2. perustamiskirja alkuperäisenä tai viran puolesta oikeaksi todistettuna jäljennöksenä;
3. selvitys siitä, että testamentti on saanut lainvoiman;
4. säätiön hallituksen jäsenten ja toimitusjohtajan vakuutus siitä, että säätiön perustamisessa on noudatettu tämän lain säännöksiä;
5. säätiön tilintarkastajan lausunto siitä, onko ennen säätiön rekisteröintiä luovutettavan peruspääoman osalta noudatettu perustamiskirjan ja sääntöjen määräyksiä.

Säätiön rekisteröiminen edellyttää 1 momentissa säädetyn lisäksi, että säätiöllä on 1 luvun mukaiset perustamisen edellytykset.

12 §

Rekisteröimisen oikeusvaikutukset

Säätiö syntyy rekisteröimisellä.

Perustamiskirjan allekirjoittamisen jälkeen tehdystä toimesta tai perustamissopimuksessa yksilöidystä, enintään vuosi ennen perustamiskirjan allekirjoittamista tehdystä toimesta aiheutuneet velvoitteet siirtyvät säätiölle rekisteröimisellä.

Perustaja ei rekisteröimisen jälkeen voi peruspääomasitoumuksesta vapautua kseen vedota siihen, että perustamiseen liittyvä ehto ei ole toteutunut.

13 §

Toiminta ennen rekisteröintiä

Ennen rekisteröimistä säätiö ei voi hankkia oikeuksia eikä tehdä sitoumuksia eikä myöskään olla asianosaisena tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa.

Säätiön puolesta ennen sen rekisteröimistä tehdyistä toimista vastaavat toimesta päättäneet ja siihen osallistuneet yhteisvastuullisesti. Vastuu siirtyy 12 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa säätiölle, kun säätiö rekisteröidään.

Hallitus ja toimitusjohtaja voivat ilman henkilökohtaista vastuuta käyttää puhevaltaa säätiön perustamista koskevissa asioissa ja ryhtyä toimenpiteisiin pääomasitoumusten suorituksen saamiseksi.

14 §

Oikeustoimet rekisteröimättömän säätiön kanssa

Jos säätiön sopimuskumppani tiesi, ettei säätiötä ollut rekisteröity, hän voi, jollei toisin ole sovittu, luopua säätiön kanssa tehdystä sopimuksesta, jos säätiön rekisteröintiä koskevaa perusilmoitusta ei ole tehty 9 §:n mukaisessa määräajassa tai jos rekisteröiminen on evätty. Jos sopimuskumppani ei tiennyt, ettei säätiötä ollut rekisteröity, hän voi luopua sopimuksesta, kunnes säätiö on rekisteröity.

15 §

Perustamisen raukeaminen

Säätiön perustaminen raukeaa, jollei säätiötä ole ilmoitettu rekisteröitäväksi 9 §:n mukaisessa määräajassa tai jos rekisteröiminen evätään.

Testamenttisäätiön perustaminen ei raukea rekisteröinnille säädetyn määräajan ylittymisen johdosta.

Jos perustaminen raukeaa, hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat yhteisvastuullisesti säätiölle luovutetun varallisuuden ja siitä saadun tuoton palauttamisesta perustajille. Palautettavasta määrästä voidaan vähentää 13 §:n 3 momentissa tarkoitettujen toimenpiteiden aiheuttamat tavanomaiset kulut.

II OSA. Hallinto, tilinpäätös, toimintakertomus ja tilintarkastus

7.1.3 3 Luku. Säätiön hallinto ja edustaminen

1 §

Säätiön johto

Säätiöllä on oltava hallitus. Säätiön säännöissä voidaan määrätä, että säätiöllä on 21 §:ssä tarkoitettu hallintoneuvosto. Säätiöllä voi myös olla 16 §:ssä tarkoitettu toimitusjohtaja.

2 §

Hallituksen yleiset tehtävät

Hallitus huolehtii säätiön hallinnosta ja siitä, että säätiön toiminta järjestetään asianmukaisesti tarkoituksen toteutumiseksi (*yleistoimivalta*). Hallitus vastaa siitä, että säätiön kirjanpidon ja varainhoidon valvonta on asianmukaisesti järjestetty.

Hallitus tai hallituksen jäsen ei saa noudattaa hallintoneuvoston tai hallituksen tekemää päätöstä, joka on tämän lain tai säätiön sääntöjen vastaisena pätemätön.

3 §

Hallituksen päätöksenteko

Hallituksen päätökseksi tulee ehdotus, jota on kannattanut yli puolet läsnä olevista jäsenistä, jollei tässä laissa säädetä tai säätiön säännössä määrätä suuremmasta enemmistöstä. Esteellistä hallituksen jäsentä ei pidetä läsnä olevana. Jos äänet menevät tasan, ratkaisee puheenjohtajan ääni.

Vaalissa tulevat valituiksi eniten ääniä saaneet, jollei säännöissä ole vaalista tai vaadittavasta enemmistöstä muuta määrätty. Jos äänet menevät vaalissa tasan, eikä säännöissä ole muuta määrätty, ratkaistaan vaali arvalla.

Hallitus on päätösvaltainen, kun paikalla on yli puolet jäsenistä, jollei säännöissä edellytetä suurempaa määrää. Määrä lasketaan valituista hallituksen jäsenistä.

Päätöstä ei saa tehdä, ellei kaikille hallituksen jäsenille ole mahdollisuuksien mukaan varattu tilaisuutta osallistua asian käsittelyyn. Jos hallituksen jäsen on estynyt, tilaisuus on varattava varajäsenelle.

Jos päätös tehdään pitämättä kokousta, päätös on kirjattava, allekirjoitettava, numeroitava ja säilytettävä kuten hallituksen pöytäkirjasta 6 §:ssä säädetään.

Hallituksen jäsenet voivat yksimielisellä päätöksellä olla noudattamatta tässä laissa tai säätiön säännöissä määrättyä kokouksen koolle kutsumiseen liittyvää määräystä.

4 §

Esteellisyys

Hallituksen jäsen ei saa osallistua hänen ja säätiön välistä sopimusta koskevan asian käsittelyyn. Hän ei myöskään saa osallistua säätiön ja kolmannen välistä sopimusta koskevan asian käsittelyyn, jos hänellä on odotettavissa siitä olennaista etua, joka saattaa olla ristiriidassa säätiön edun kanssa. Mitä tässä pykälässä säädetään sopimuksesta, sovelletaan vastaavasti muuhun oikeustoimeen sekä oikeudenkäyntiin ja muuhun puhevalan käyttämiseen.

Jos hallituksen jäsenenä on yhteisöjäsen, sovelletaan edellä 1 momentissa säädettyä yhteisöjäsenen ja päävastuulliseen hallituksen jäsenen.

5 §

Hallituksen kokoontuminen

Hallituksen puheenjohtaja vastaa siitä, että hallitus kokoontuu tarvittaessa. Kokous on kutsuttava koolle, jos hallituksen jäsen tai toimitusjohtaja sitä vaatii. Jollei hallituksen puheenjohtaja vaatimuksesta huolimatta kutsu kokousta koolle, kutsun voi toimittaa toimitusjohtaja tai, jos vähintään puolet hallituksen jäsenistä hyväksyy koolle kutsumisen hallituksen jäsen. Säännöissä voidaan määrätä toisin hallituksen kokoontumisesta.

6 §

Hallituksen pöytäkirja

Hallituksen kokouksesta on laadittava pöytäkirja, johon on merkittävä päätökset ja äänestykset. Pöytäkirjan allekirjoittaa kokouksen puheenjohtaja ja vähintään yksi hallituksen siihen valitsema jäsen. Hallituksen jäsenellä ja toimitusjohtajalla on oikeus saada eriävä mielipiteensä merkityksi pöytäkirjaan. Pöytäkirjat on numeroitava juoksevasti ja säilytettävä luotettavalla tavalla.

7 §

Tehtävien siirtäminen

Hallitus voi yksittäistapauksessa tai sääntöjen määräyksen nojalla tehdä päätöksen toimitusjohtajan yleistoimivaltaan kuuluvassa asiassa.

Hallitus voi saattaa hallituksen tai toimitusjohtajan yleistoimivaltaan kuuluvan yksittäisen asian hallintoneuvoston päätettäväksi.

8 §

Hallituksen jäsenet, varajäsenet ja puheenjohtaja

Hallitukseen on valittava kolmesta seitsemään varsinaista jäsentä. Säännöissä voidaan määrätä suuremmasta vähimmäis- ja enimmäismäärästä.

Hallitukseen voidaan valita yksi tai useampi varajäsen, jollei säännöissä määrätä toisin. Mitä tässä laissa säädetään jäsenestä, sovelletaan myös varajäseneen.

Hallituksessa on oltava puheenjohtaja. Puheenjohtajan valitsee hallitus, jos hallitusta valittaessa ei ole päätetty tai säännöissä ei määrätä toisin.

9 §

Hallituksen jäsenten valinta

Hallitus täydentää itse itseään, jollei säännöissä määrätä toisin. Jos säätiöllä on hallintoneuvosto, valitsee hallintoneuvosto hallituksen jäsenet, jollei säännöissä määrätä toisin.

Jollei hallintoneuvosto tai säännöissä määrätty taho ole nimennyt hallituksen jäseniä seuraavalle toimikaudelle ennen uuden toimikauden alkamista, täydentää hallitus itse itseään, jollei säännöissä ole muuta määrätty.

10 §

Hallituksen jäsenen kelpoisuus

Hallituksen jäsenenä ei voi olla alaikäinen tai se, jolle on määrätty edunvalvoja, jonka toimintakelpoisuutta on rajoitettu tai joka on konkurssissa taikka yrityssaneerausmenettelyssä. Liiketoimintakiellon vaikutuksesta kelpoisuuteen säädetään liiketoimintakiellosta annetussa laissa (1059/1985).

Säätiön hallituksen jäsenenä voivat olla myös toinen rekisteröity yhteisö, rekisteröity säätiö, julkisoikeudellinen säätiö, julkisoikeudellinen yhdistys tai viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 4 §:n 1 momentissa säädetty viranomainen (*yhteisöjäsen*) taikka jäsenenä voivat olla toisen yhteisön tai säätiön hallituksen jäsenet, jos säännöissä niin määrätään. Mitä edellä sanotaan toisen yhteisön ja säätiön hallituksen jäsenistä, koskee vastaavasti viranomaisen vastaavan elimen jäseniä.

Vähintään yhdellä hallituksen jäsenellä on oltava asuinpaikka tai kotipaikka Euroopan talousalueella, jollei Patentti- ja rekisterihallitus myönnä säätiölle lupaa poiketa tästä. Jos säätiön hallituksen jäsenenä toimii viranomainen, katsotaan yhdellä hallituksen jäsenistä olevan kotipaikka Euroopan talousalueella.

11 §

Päävastuullinen hallituksen jäsen

Hallituksen yhteisöjäsenen on ilmoitettava säätiölle ihminen, jolla on päävastuu hallituksen jäsenyydestä (*päävastuullinen hallituksen jäsen*). Jos yhteisöjäsen ei ilmoita säätiölle päävastuullista hallituksen jäsentä kuukauden kuluessa hallituksen jäsenyyden alkamisesta, muut hallituksen jäsenet voivat nimetä päävastuullisen hallituksen jäsenen.

Päävastuullisen hallituksen jäsenen on oltava yhteisöjäsenen hallituksen tai vastaavan toimielimen jäsen, toimitusjohtaja tai yhteisöjäsenen palveluksessa, jollei säätiön säännöissä muuta määrätä.



Päävastuulliseen hallituksen jäsenen sovelletaan tämän lain ja muun lain säännöksiä ja sääntöjen määräyksiä säätiön hallituksen jäsenestä. Päävastuulliseen hallituksen jäsenen ei kuitenkaan sovelleta, mitä 1 luvun 7 §:n 3 momentissa säädetään yhteisöjäsenestä.

12 §

Hallituksen toimikausi

Hallituksen jäsenen toimikausi on kolme kalenterivuotta, jollei säännöissä määrätä toisin.

Jos hallituksen jäsenen valitsee hallintoneuvosto tai säännöissä määrätty muu taho kuin hallitus, toimikausi voi jatkua toistaiseksi, jos säännössä niin määrätään.

13 §

Hallituksen jäsenen eroaminen

Hallituksen jäsen voi erota tehtävästään ennen toimikauden päättymistä.

Eroaminen tulee voimaan aikaisintaan, kun siitä on ilmoitettu hallitukselle. Jos hallituksen jäsenen on valinnut muu kuin hallitus, eroamisesta on ilmoitettava myös valitsijalle. Päävastuullisen hallituksen jäsenen on ilmoitettava eroamisesta myös hallituksen jäsenenä toimivalle yhteisöjäsenelle.

Jos hallituksen jäsenellä on erotessaan syytä olettaa, että säätiöllä ei enää ole muita hallituksen jäseniä, hänen on ilmoitettava asiasta niille, jotka valitsevat hallituksen jäsenet. Jos hallituksen valitsevaa tahoja ei enää ole tai säätiön hallitus täydentää itseään, on asiasta ilmoitettava Patentti- ja rekisterihallitukselle.

14 §

Hallituksen jäsenen erottaminen

Jos hallituksen jäsenen valitsee muu kuin hallitus, voi valitsija erottaa nimeämänsä jäsenen, jollei säännöissä muuta määrätä.

Jos hallituksen jäsen on menettänyt laissa säädetyn kelpoisuusedellytyksen, voi valitsija tai jos valitsijaa ei enää ole, hallitus erottaa jäsenen hallituksesta.

Erotetun jäsenen toimikausi päättyy, kun erottamisesta on päätetty, jollei päätöksessä muuta määrätä.

Hallituksen yhteisöjäsen voi erottaa päävastuullisen hallituksen jäsenen, jollei säännöissä toisin määrätä. Erottamisesta ja uuden päävastuullisen hallituksen jäsenen nimeämisestä on ilmoitettava säätiön hallitukselle.

15 §

Hallituksen täydentäminen

Jos hallituksen jäsenen tehtävä tulee kesken toimikauden avoimeksi tai jos jäsen menettää 10 §:ssä tarkoitetun kelpoisuuden, jäsenen sijalle tulee varajäsen sen mukaan kuin säännöissä määrätään tai varajäsentä valittaessa on päätetty, kunnes varsinainen jäsen on valittu. Jos varajäsentä ei ole, hallituksen muiden jäsenten on huolehdittava siitä, että uusi jäsen valitaan jäljellä olevaksi toimikaudeksi tai hallituksen jäsenten lukumäärää vähennetään, jollei säännöissä muuta määrätä. Jos kuitenkin valinta kuuluu hallintoneuvostolle ja hallitus varajäsenineen on päätösvaltainen, valinta voi tapahtua seuraavassa hallintoneuvoston kokouksessa.

16 §

Toimitusjohtaja

Toimitusjohtaja huolehtii säätiön tarkoituksen toteutumisesta ja hoitaa säätiön muuta päivittäistä hallintoa hallituksen antamien ohjeiden ja määräysten mukaisesti (*yleistöimivalta*). Toimitusjohtaja vastaa siitä, että säätiön kirjanpito on lain mukainen ja varainhoito luotettavalla tavalla järjestetty. Toimitusjohtajan on annettava hallitukselle ja sen jäsenelle tiedot, jotka ovat tarpeen hallituksen tehtävän hoitamiseksi.

Toimitusjohtaja saa ryhtyä säätiön toiminnan laajuus ja laatu huomioon ottaen epätavallisiin tai laajakantoisiin toimiin vain, jos hallitus on hänet siihen valtuuttanut tai hallituksen päätöstä ei voida odottaa aiheuttamatta säätiötoiminnalle olennaista haittaa. Viimeksi mainitussa tapauksessa hallitukselle on mahdollisimman pian annettava tieto toimista.

17 §

Toimitusjohtajan läsnäolo toimielimen kokouksessa

Toimitusjohtajalla on oikeus olla läsnä toimielimen kokouksessa ja käyttää siellä puhevaltaa, vaikka hän ei olisikaan toimielimen jäsen, jollei toimielin päätä toisin tai säännöissä muuta määrätä.

18 §

Toimitusjohtajaan sovellettavat säännökset

Toimitusjohtajaan sovelletaan lisäksi, mitä hallituksen jäsenestä säädetään pätemättömiä päätöksiä koskevassa 2 §:n 2 momentissa, esteellisyyttä koskevassa 4 §:ssä ja kelpoisuutta koskevassa 10 §:n 1 momentissa.

Toimitusjohtaja ei voi olla hallituksen puheenjohtaja.

Toimitusjohtajan asuinpaikan, tai jos toimitusjohtaja on yhteisö tai säätiö, kotipaikan, on aina oltava Euroopan talousalueella, jollei Patentti- ja rekisterihallitus myönnä säätiölle lupaa poiketa tästä.

19 §

Toimitusjohtajan valinta, eroaminen ja erottaminen

Hallitus valitsee toimitusjohtajan.

Toimitusjohtajan on oltava ihminen tai rekisteröity yhteisö.

Toimitusjohtajalla on oikeus erota tehtävästään. Eroaminen tulee voimaan aikaisintaan, kun siitä on ilmoitettu hallitukselle.

Hallitus voi erottaa toimitusjohtajan tehtävästään.

20 §

Päävastuullinen toimitusjohtaja

Jos toimitusjohtajaksi on valittu yhteisö, tämän on ilmoitettava säätiölle, kenellä on päävastuu toimitusjohtajan tehtävistä (*päävastuullinen toimitusjohtaja*).

Päävastuullisen toimitusjohtajan on oltava hänet nimenneen yhteisön hallituksen tai vastaavan johtoelimen jäsen, toimitusjohtaja tai yhteisön palveluksessa, jollei säätiön säännöissä muuta määrätä.

Jos toimitusjohtajaksi on valittu yhteisö, tämän lain ja muun lain säännöksiä toimitusjohtajasta sovelletaan päävastuulliseen toimitusjohtajaan.

21 §

Hallintoneuvoston tehtävät

Hallintoneuvosto valvoo hallituksen ja toimitusjohtajan vastuulla olevaa säätiön hallintoa.

Sen lisäksi mitä 1 momentissa on säädetty, hallintoneuvosto

1. valitsee hallintoneuvoston jäsenet;
2. valitsee hallituksen jäsenet;
3. valitsee tilintarkastajat;
4. päättää hallintoneuvoston, hallituksen jäsenten ja tilintarkastajien palkkioista;
5. vahvistaa tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen;
6. päättää asioista, jotka koskevat toiminnan huomattavaa supistamista tai laajentamista taikka säätiön organisaation olennaista muuttamista; sekä
7. päättää sääntöjen muuttamisesta, sulautumisesta ja säätiön purkamisesta.

Säännöissä voidaan määrätä toisin 2 momentissa säädetyistä hallintoneuvoston tehtävistä.

Muuten hallintoneuvostolle voidaan säännöissä määrätä vain hallituksen yleistoimivaltaan kuuluvia tehtäviä. Hallintoneuvostolle ei voida antaa oikeutta edustaa säätiötä.

Hallituksella ei ole toimivaltaa hallintoneuvostolle laissa tai säätiön säännöissä määrättyissä tehtävissä, jollei säännöissä toisin määrätä.

22 §

Hallintoneuvoston tiedonsaanti

Hallituksen, hallituksen jäsenen ja toimitusjohtajan on annettava hallintoneuvostolle tiedot, jotka ovat tarpeen hallintoneuvoston tehtävien hoitamiseksi.

23 §

Hallintoneuvoston jäsenet ja puheenjohtaja

Hallintoneuvoston jäsenten lukumäärästä, valintatavasta ja toimikaudesta määrätään säätiön säännöissä.

Hallintoneuvostossa on oltava vähintään viisi jäsentä. Toimitusjohtaja ei saa olla hallintoneuvoston jäsen.

Hallintoneuvostolle on valittava puheenjohtaja. Puheenjohtajan valitsee hallintoneuvosto, jos hallintoneuvostoa valittaessa ei ole päätetty tai säännöissä määrätä toisin.

24 §

Hallintoneuvostoon sovellettavat säännökset

Hallintoneuvostoon ja sen jäseniin sovelletaan lisäksi, mitä 2 §:n 2 momentissa säädetään pätemättömistä päätöksistä, 3–6 §:ssä päätöksenteosta, esteellisyydestä, kokoontumisesta, ja pöytäkirjasta sekä 10 §:ssä hallituksen jäsenen kelpoisuudesta, 11 §:ssä päävastuullisesta hallituksen jäsenestä ja 13 §:ssä eroamisesta 14 §:ssä erottamisesta ja 15 §:ssä hallituksen täydentämisestä.

25 §

Edustaminen

Hallitus edustaa säätiötä. Toimitusjohtaja voi edustaa säätiötä asiassa, joka 16 §:n nojalla kuuluu hänen tehtäviinsä.

Säännöissä voidaan määrätä, että hallituksen jäsenellä tai toimitusjohtajalla on oikeus edustaa säätiötä tai että hallitus voi antaa oikeuden jäsenelleen, toimitusjohtajalle tai

muulle nimetylle ihmiselle. Hallitus voi milloin tahansa peruuttaa antamansa oikeuden säätiön edustamiseen.

Mitä edellä 1 ja 2 momentissa on säädetty hallituksen jäsenestä tai toimitusjohtajasta, sovelletaan hallituksen yhteisöjäsenen osalta päävastuulliseen hallituksen jäseneseen ja toimitusjohtajana toimivan yhteisön osalta päävastuulliseen toimitusjohtajaan.

26 §

Edustamisoikeuden rajoitukset

Säätiörekisteriin voidaan merkitä ainoastaan sellainen rajoitus oikeuteen edustaa säätiötä, jonka mukaan kahdella tai useammalla ihmisellä on vain yhdessä tämä oikeus.

27 §

Edustajan toimien sitovuus

Säätiön tässä laissa tarkoitetun edustajan säätiön puolesta tekemä oikeustoimi ei sido säätiötä, jos:

1. säätiö on tehnyt sitoumuksen vastoin 1 luvun 2 §:n 1 momentissa säädettyä;
2. edustaja on toiminut vastoin säätiön säännöissä määrättyä tarkoitusta;
3. edustaja on toiminut vastoin 3 luvun 26 §:ssä tarkoitettua rajoitusta; taikka
4. edustaja on toiminut vastoin 1 luvun 5 tai 6 §:ssä tarkoitettua rajoitusta ja se, johon oikeustoimi kohdistui tiesi tai hän olisi pitänyt tietää toimivallan ylityksestä.

Edellä 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetussa tapauksessa riittävänä osoituksena siitä, että oikeustoimen kohteena ollut tiesi tai että hänen olisi pitänyt tietää toimivallan ylityksestä, ei voida pitää pelkästään sitä, että toimivaltaa koskevat rajoitukset on rekisteröidyissä säännöissä.

7.1.4 4 Luku. Tilintarkastus

1 §

Tilintarkastusvelvollisuus ja sovellettava laki

Säätiössä on toimitettava tilintarkastus.

Säätiön tilintarkastuksesta on muutoin voimassa, mitä tässä luvussa ja tilintarkastuslaissa (459/2007) säädetään.

2 §

Tilintarkastuksen toimittaminen

Säätiön tilintarkastus on toimitettava kuuden kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä.

3 §

Tilintarkastajan valinta

Hallituksen on valittava säätiölle yksi tai useampi tilintarkastaja, jollei säännössä muuta määrätä tilintarkastajan valitsijasta. Jos säätiössä on hallintoneuvosto, on hallintoneuvoston valittava säätiölle yksi tai useampi tilintarkastaja, jollei säännöissä muuta määrätä tilintarkastajan valitsijasta.

4 §

Varatilintarkastaja

Velvollisuudesta valita varatilintarkastaja säädetään tilintarkastuslain 4 §:ssä. Säätiössä voidaan valita yksi tai useampi varatilintarkastaja, vaikka siihen ei ole velvollisuutta. Varatilintarkastajan valintaan sovelletaan muutoin, mitä tilintarkastajan valinnasta on 3 §:ssä säädetty.

5 §

Tilintarkastajan toimikausi

Tilintarkastaja valitaan suorittamaan yhden tilikauden tilintarkastus, jollei säännöissä määrätä pidemmästä tai toistaiseksi jatkuvasta toimikaudesta. Tehtävä päättyy, kun tarkastettavaa tilikautta koskeva tilinpäätös on vahvistettu hallintoneuvostossa. Jos säätiöllä ei ole hallintoneuvostoa tai hallintoneuvoston tehtävänä ei ole vahvistaa tilinpäätös, päättyy tilintarkastajan tehtävä, kun tilintarkastuskertomus on annettu, jollei säännöissä määrätä tai tilintarkastajaa valittaessa päätetä toisin.

6 §

Tilintarkastajan määrääminen

Patentti- ja rekisterihallituksen on määrättävä säätiölle kelpoisuusehdot täyttävä tilintarkastaja, jos:

1. tilintarkastajaa ei ole valittu lain tai säätiön sääntöjen mukaisesti;
2. tilintarkastajalla ei ole tilintarkastuslain 3 §:ssä tarkoitettua kelpoisuutta tai tilintarkastaja ei ole tilintarkastuslain 24 tai 25 §:ssä tarkoitettulla tavalla riippumaton;

3. sääntöihin otettua tilintarkastajien lukumäärää tai kelpoisuutta koskevaa määräystä on rikottu; taikka
4. säätiöltä muutoin puuttuu tilintarkastaja, eikä sitä Patentti- ja rekisterihallituksen antamasta kehotuksesta huolimatta ole valittu.

Patentti- ja rekisterihallituksen on pyydettävä Keskuskauppakamarin tilintarkastuslautakunnalta lausunto 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettussa riippumattomuutta koskevassa asiassa ennen sen ratkaisemista.

Ilmoituksen saa edellä tässä pykälässä tarkoitetuissa tapauksissa tehdä Patentti- ja rekisterihallitukselle kuka tahansa. Hallitus on velvollinen tekemään ilmoituksen, jollei se, jolle tilintarkastajan valitseminen kuuluu, viivytyksettä valitse kelpoisuusehdot täyttävää tilintarkastajaa.

Ennen kuin tässä pykälässä tarkoitettu määräys annetaan, on hallitukselle varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Määräys voidaan panna täytäntöön lainvoimaa vailla olevana. Määräys on voimassa siihen asti, kunnes säätiölle on säädetyssä järjestyksessä valittu tilintarkastaja Patentti- ja rekisterihallituksen määräämän tilintarkastajan tilalle. Määräystä ei voida antaa sen jälkeen, kun kyseistä tilikautta koskeva tilinpäätös on hyväksytty tai vahvistettu, jos säätiön hallintoneuvosto vahvistaa säätiön tilinpäätöksen, ja sitä koskeva päätös on saanut lainvoiman.

7.1.5 5 Luku. Tilinpäätös ja toimintakertomus

1 §

Kirjanpitolain soveltaminen ja tilikausi

Tilinpäätös ja toimintakertomus on laadittava kirjanpitolain ja tämän lain säännösten mukaisesti.

Säätiön tilikausi on kalenterivuosi, jollei säännöissä muuta määrätä.

2 §

Toimintakertomus

Tilikaudelta on laadittava toimintakertomus, joka sisältää vähintään kirjanpitolain 3 luvun 1 §:n 6 momentin mukaiset tiedot.

Toimintakertomuksessa on 1 momentissa mainitun lisäksi ilmoitettava tilikaudelta:

1. millä tavoin säätiö on toiminut tarkoituksensa toteuttamiseksi;
2. säätiön määräysvallassa olevien yhteisöjen ja säätiöiden nimet, Y-tunnukset ja tytäryritysten osalta omistusosuudet;
3. hallituksen ja hallintoneuvoston jäsenille ja varajäsenille maksettujen palkkojen, palkkioiden ja eläke-etuuksien yhteismäärä;

4. säätiökonserniin kuuluvien tytäryritysten hallituksen ja hallintoneuvoston jäsenille ja varajäsenille maksettujen palkkojen, palkkioiden ja eläke-etuuksien yhteismäärä; sekä
5. tiedot säätiön ja tämän lähipiiriin kuuluvien välisistä taloudellisista toimista sekä säätiön lähipiirille antamista osittain tai kokonaan vastikkeettomista taloudellisista eduista. Tietoina on ilmoitettava lähipiirisuhteen luonne, kuvaus toimesta tai taloudellisesta edusta sekä toimen tai taloudellisen edun raha-arvo.

Toimintakertomuksessa on annettava selostus, jos säätiö on hankkinut määräysvallan toisesta kirjanpitovelvollisesta tai se on ollut sulautumiseen osallisena tilikaudella. Toimintakertomuksessa on lisäksi annettava selostus, jos säätiön sääntöjä on muutettu tilikaudella.

Tässä pykälässä mainitut tiedot voidaan toimintakertomuksen sijasta ilmoittaa tilinpäätöksen liitetietoina, jollei kirjanpitolaissa toisin säädetä.

Lähipiirillä tarkoitetaan tätä pykälää sovellettaessa toimitusjohtajaa, hallituksen ja hallintoneuvoston jäsentä ja varajäsentä sekä edellä mainitun henkilön aviopuolisoa tai hänen kanssaan yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa elävää henkilöä ja sitä, joka on häneen suoraan ylenevässä tai alenevassa sukulaisuussuhteessa oleva ja edellä mainittujen henkilöiden määräysvallassa olevaa yhteisöä tai säätiötä.

3 §

Rahalainat, vastuut ja vastuusitoumukset

Toimintakertomuksessa on erikseen ilmoitettava rahalainat, vastuut ja vastuusitoumukset säätiön 2 §:n 5 momentissa säädettyyn lähipiiriin kuuluvalla sekä niiden pääasialliset ehdot, jos rahalainojen, vastuiden ja vastuusitoumusten yhteismäärä ylittää 20 000 euroa tai viisi prosenttia säätiön taseen omasta pääomasta.

4 §

Konsernitilinpäätös

Konsernitilinpäätöksen laatimisessa on sen lisäksi, mitä muualla säädetään, noudatettava tämän luvun säännöksiä.

Konsernin emosäätiönä toimivan säätiön on aina laadittava konsernitilinpäätös.

5 §

Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen rekisteröiminen

Säätiön on ilmoitettava tilinpäätös ja toimintakertomus rekisteröitäväksi Patentti- ja rekisterihallitukselle kuuden kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä. Ilmoitukseen on liitettävä tase-erittelyt sekä jäljennös tilintarkastuskertomuksesta (*vuosiselvitys*).

6 §

Kirjanpitolautakunnan ohjeet ja lausunnot

Kirjanpitolautakunta voi kirjanpitolain 8 luvun 2 §:ssä säädetyllä tavalla antaa ohjeita ja lausuntoja tämän lain tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien sääntösten soveltamisesta.

7 §

Konserni

Jos säätiöllä on kirjanpitolain 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettu määräysvalta toisessa kotimaisessa tai ulkomaisessa yhteisössä tai säätiössä, säätiö on emosäätiö ja määräysvallassa oleva on tytäryhteisö. Emosäätiö tytäryhteisöineen muodostaa konsernin.

Säätiöllä on määräysvalta toisessa yhteisössä tai säätiössä myös silloin, kun säätiöllä yhdessä yhden tai useamman tytäryhteisönsä kanssa taikka tytäryhteisöllä yksin tai yhdessä muiden tytäryhteisöjen kanssa on kirjanpitolain 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettu määräysvalta siinä.

III OSA. Sääntöjen muuttaminen sekä säätiön sulautuminen ja purkaminen

7.1.6 6 Luku. Sääntöjen muuttaminen

1 §

Sääntöjen muuttaminen

Sääntöjen muuttamisesta päättää hallitus. Jos säätiöllä on hallintoneuvosto, päättää se sääntöjen muuttamisesta, jollei säännöissä määrätä, että sääntöjen muuttamisesta päättää hallitus.

Säännöissä voidaan määrätä, että niiden muuttamiseen vaaditaan säännöissä määrätyn tahon suostumus.

Jos säännöissä on annettu perustajalle tai määrätylle ihmiselle taikka oikeushenkilölle oikeus säätiön toimintaan liittyen, mainitun määräyksen muuttaminen edellyttää säännöissä määrätyn tahon suostumusta, jollei säännöissä toisin määrätä.

2 §

Säätiön tarkoituksen muuttaminen

Säätiön tarkoitusta voidaan muuttaa vain, jos säätiön varojen käyttäminen sille määrättyyn tarkoitukseen on mahdotonta tai olennaisesti vaikeutunut, kokonaan tai huomattavalta osalta hyödytöntä taikka lain vastaista.

Uusi tarkoitus ei saa olennaisesti poiketa alkuperäisestä tarkoituksesta.

Perustaja voi säännöissä määrätä säätiötä perustettaessa tarkoituksen muuttamista koskevista edellytyksistä 1 ja 2 momentissa säädetyistä toisin.

Päätös säätiön tarkoituksen muuttamisesta on tehtävä kolmen neljäsosan enemmistöllä toimielimen jäsenistä, jollei säännöissä määrätä suuremmasta ääntenenemmistöstä. Päätös 3 momentissa säädetyн tarkoituksen muuttamisen edellytyksiä koskevan sääntömääräyksen muuttamisesta on tehtävä kaikkien toimielimen jäsenten yksimielisellä päätöksellä, jollei perustaja ole säännöissä muuta määrännyt säätiötä perustettaessa.

3 §

Säätiön määräaikaiseksi muuttaminen

Jos säätiön varojen käyttäminen sille määrättyyn tarkoitukseen olisi niiden vähyysden vuoksi kokonaan tai olennaiselta osalta hyödytöntä, voidaan säätiön sääntöjä muuttaa myös siten, että säätiölle asetetaan määräaika, jonka kuluessa sen jäljellä olevat varat on käytettävä ja säätiö lakkautettava.

Kun sääntöjen muutos ilmoitetaan rekisteröitäväksi Patentti- ja rekisterihallitukseen, on hakemukseen liitettävä säätiön tilintarkastajien antama lausunto siitä, että kaikki tiedossa olevat velat on maksettu tai että säätiön tunnetut velkojat ovat suostuneet säätiön muuttamiseen määräaikaiseksi.

4 §

Kokouskutsu

Päätöstä sääntöjen muuttamisesta ei saa tehdä, jos asiaa ei ole mainittu kokouskutsussa. Kutsussa on mainittava muutoksen pääasiallinen sisältö.

5 §

Sääntömuutoksen rekisteröinti

Sääntöjen muuttamista koskeva päätös on viivytyksettä ilmoitettava rekisteröitäväksi, eikä sitä saa panna täytäntöön ennen kuin se on rekisteröity.

Sääntöjen muutos rekisteröidään säätiörekisteriin, jos sääntöjen muuttamiselle säädetyt edellytykset täyttyvät ja sääntöjen muuttamisesta on päätetty laissa säädetyin mukaisesti.

7.1.7 7 Luku. Sulautuminen

1 §

Sulautuminen

Säätiö (*sulautuva säätiö*) voi sulautua toiseen tarkoitukseltaan olennaisesti samankaltaiseen säätiöön (*vastaanottava säätiö*), jolloin sulautuvan säätiön varat ja velat siirtyvät vastaanottavalle säätiölle.

Perustaja voi säännöissä määrätä säätiötä perustettaessa sulautumista koskevista edellytyksistä 1 momentissa säädetyistä toisin. Päätös sulautumisen edellytyksiä koskevien sääntömääräysten muuttamisesta on tehtävä kaikkien toimielimen jäsenten yksimielisellä päätöksellä, jollei perustaja ole säännöissä muuta määrännyt säätiötä perustettaessa.

Jos säätiön tarkoituksena on säännöissä määrätyn ihmisen tai oikeushenkilön tukeminen, sulautuminen edellyttää mainitun tahon suostumusta, jollei säännöissä muuta määrätä.

Jos säätiö omistaa osakeyhtiön kaikki osakkeet, voi osakeyhtiö sulautua säätiöön.

2 §

Sulautumisen toteuttamistavat

Sulautuminen voi tapahtua siten, että:

1. yksi tai useampi sulautuva säätiö sulautuu vastaanottavaan säätiöön (*absorptiosulautuminen*); taikka
2. vähintään kaksi sulautuvaa säätiötä sulautuu perustamalla yhdessä vastaanottavan säätiön (*kombinaatiosulautuminen*).

Tytäryhteisösulautumisella tarkoitetaan absorptiosulautumista, jossa sulautumiseen osallistuvat säätiöt omistavat kaikki sulautuvan yhtiön osakkeet sekä mahdolliset optio-oikeudet ja muut osakkeisiin oikeuttavat erityiset oikeudet.

Sulautumiseen osallistuvilla säätiöillä tarkoitetaan tässä luvussa sulautuvaa säätiötä ja vastaanottavaa säätiötä.

Tytärosakeyhtiön sulautumista tytäryhteisösulautumisen kautta koskee, mitä osakeyhtiölain (624/2006) 16 luvussa säädetään tytäryhtiösulautumisesta sulautuvan tytäryhtiön osalta.

3 §

Sulautumissuunnitelma

Sulautumiseen osallistuvien säätiöiden hallitusten on laadittava kirjallinen sulautumissuunnitelma, joka on päivättävä ja allekirjoitettava.

Sulautumissuunnitelmassa on oltava:

1. sulautumiseen osallistuvien säätiöiden nimet, yritys- ja yhteisötunnukset sekä kotipaikat;
2. selvitys sulautumisen syistä;
3. absorptiosulautumisessa ehdotus mahdollisesta vastaanottavan säätiön sääntöjen muutoksesta sekä kombinaatiosulautumisessa ehdotus perustettavan säätiön säännöistä. Kombinaatiosulautumisessa on lisäksi mainittava, miten perustettavan säätiön toimielimen jäsenet ja tilintarkastajat valitaan;
4. ehdotus vastaanottavan säätiön peruspääomasta;
5. selvitys sulautuvan säätiön varoista ja veloista ja niiden arvostamiseen vaikuttavista seikoista, sulautumisen suunnitellusta vaikutuksesta vastaanottavan säätiön taseeseen sekä sulautumiseen sovellettavista kirjanpidollisista menetelmistä;
6. ehdotus sulautumiseen osallistuvien säätiöiden oikeudesta päättää muista kuin tavanomaiseen toimintaan kuuluvista järjestelyistä, jotka vaikuttavat niiden oman pääoman määrään;
7. selvitys sulautumiseen osallistuvien säätiöiden omaisuuteen kohdistuvista yritysikiinnityksilaisissa (634/1984) tarkoitetuista yritysikiinnityksistä;
8. ehdotus sulautumisen täytäntöönpanon suunnitellusta rekisteröintiajankohdasta; sekä
9. ehdotus mahdollisiksi muiksi sulautumisen ehdoiksi.

Sulautumissuunnitelma korvaa kombinaatiosulautumisessa vastaanottavan säätiön perustamiskirjan.

4 §

Tilintarkastajan lausunto

Sulautumiseen osallistuvien säätiöiden hallitusten on nimettävä yksi tai useampi tilintarkastaja antamaan lausunto 3 §:n 2 momentin 5 kohdassa tarkoitettusta selvityksestä.

Lausunnossa on lisäksi arvioitava, onko sulautuminen omiaan vaarantamaan vastaanottavan säätiön velkojen maksun.

5 §

Sulautumisesta päättäminen

Sulautuvassa säätiössä sulautumisesta päätetään siten kuin tarkoituksen muuttamisesta on sulautuvassa säätiössä säädetty, jollei säännöissä muuta määrätä.

Vastaanottavassa säätiössä sulautumisesta päätetään siten kuin sääntöjen muuttamisesta on vastaanottavassa säätiössä säädetty, jollei säännöissä muuta määrät.

Jos absorptiosulautumisessa on sovittu vastaanottavan säätiön tarkoituksen muuttamisesta, on vastaanottavassa säätiössä sulautumisesta päätettävä siten kuin tarkoituksen muuttamisesta on vastaanottavassa säätiössä säädetty.

6 §

Kokouskutsu

Päätöstä sulautumisesta ei saa tehdä, jos asiaa ei ole mainittu kokouskutsussa.

Kokouskutsuun on liitettävä luonnos sulautumissuunnitelmasta sekä 4 §:ssä säädetty tilintarkastajan lausunto.

7 §

Sulautumissuunnitelman rekisteröinti

Sulautumissuunnitelma on ilmoitettava rekisteröitäväksi neljän kuukauden kuluessa siitä, kun sulautumiseen osallistuvissa säätiöissä on päätetty sulautumissuunnitelman hyväksymisestä. Ilmoitukseen on liitettävä 1 §:n 3 momentissa tarkoitettu suostumus, 4 §:ssä tarkoitettu lausunto ja sulautumiseen osallistuvien säätiöiden sulautumista koskevat päätökset.

Ilmoituksen tekevät sulautumiseen osallistuvat säätiöt yhdessä.

Sulautuminen raukeaa, jos ilmoitusta ei tehdä määräajassa tai rekisteröiminen evätään.

Sulautumissuunnitelma rekisteröidään säätiörekisteriin, jos sulautumiselle säädettyt edellytykset täyttyvät ja jos sulautumissuunnitelma on laadittu ja sulautumisesta päätetty laissa säädetyn mukaisesti. Sääntöjen muutosta ja uuden säätiön perustamista ei merkitä rekisteriin ennen kuin 10 §:ssä säädetty ilmoitus on rekisteröity.

8 §

Kuulutus velkojille

Niillä sulautuvan säätiön velkojilla, joiden saatava on syntynyt ennen sulautumissuunnitelman rekisteröimistä, on oikeus vastustaa sulautumista. Sama oikeus on myös velkojalla, jonka saatava voidaan periä ilman tuomiota tai päätöstä niin kuin verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007) säädetään ja jonka saatava on syntynyt viimeistään 2 momentissa tarkoitettuna määräpäivänä.

Sen jälkeen, kun sulautumissuunnitelma on rekisteröity, on rekisteriviranomaisen viivytyksettä annettava 1 momentissa tarkoitetuille velkojille kuulutus, jossa mainitaan

velkojan oikeudesta vastustaa sulautumista ilmoittamalla siitä kirjallisesti rekisteriviranomaiselle viimeistään kuulutuksessa mainittuna määräpäivänä. Rekisteriviranomaisen on julkaistava kuulutus virallisessa lehdessä viimeistään kuukausi ennen määräpäivää ja rekisteröitävä kuulutus viran puolesta. Rekisteriviranomaisen on ilmoitettava velkojen kuulutuksesta sekä edellä mainitusta määräajasta sulautumiseen osallistuville säätiöille ennen kuulutusta.

Kuulutus on annettava myös vastaanottavan säätiön velkojille, jos sulautuminen on 4 §:ssä tarkoitetun tilintarkastajan lausunnon mukaan omiaan vaarantamaan vastaanottavan säätiön velkojen maksun. Vastaanottavan säätiön velkoihin sovelletaan tällöin, mitä tässä luvussa säädetään sulautuvan säätiön velkojista.

9 §

Säätiön kirjallinen ilmoitus velkojille

Säätiön on viimeistään kolme viikkoa ennen määräpäivää lähetettävä kuulutuksesta kirjallinen ilmoitus 8 §:n 1 momentissa tarkoitetuille tunnetuille velkojilleen.

10 §

Ilmoitus sulautumisen täytäntöönpanosta

Sulautumiseen osallistuvien säätiöiden on tehtävä rekisteriviranomaiselle ilmoitus sulautumisen täytäntöönpanosta neljän kuukauden kuluessa 8 §:n 2 momentissa säädetyn määräpäivän päättymisestä, tai sulautuminen raukeaa. Ilmoitukseen on liitettävä:

1. kunkin sulautumiseen osallistuvan säätiön hallituksen jäsenten ja toimitusjohtajan vakuutus siitä, että sulautumisessa on noudatettu tämän lain säännöksiä;
2. hallituksen jäsenen ja toimitusjohtajan todistus 9 §:ssä tarkoitettujen ilmoitusten lähettämisestä; sekä
3. sulautumiseen osallistuvien säätiöiden sulautumista koskevat päätökset.

Ilmoituksessa on annettava tiedot kombinaatiosulautumisessa perustettavan uuden säätiön toimielimen jäsenistä.

11 §

Sulautumisen rekisteröimisen edellytykset

Rekisteriviranomaisen on rekisteröitävä sulautuminen, jos velkoja ei ole vastustanut sulautumista taikka jos velkoja on tuomioistuimen tuomion mukaan saanut maksun tai turvaavan vakuuden saatavastaan.

Jos velkoja on vastustanut sulautumista, rekisteriviranomaisen on ilmoitettava tästä säätiölle viipymättä määräpäivän jälkeen. Velkojan vastustaessa sulautuminen raukeaa neljän kuukauden kuluttua määräpäivästä. Rekisteriviranomaisen on kuitenkin lykättävä asian käsittelyä, jos säätiö osoittaa neljän kuukauden kuluessa määräpäivästä panneensa

vireille kanteen sen vahvistamiseksi, että velkoja on saanut maksun tai turvaavan vakuuden saatavastaan, taikka jos säätiö ja velkoja yhdessä pyytävät asian käsittelyn lykkäämistä.

Jos sulautumissuunnitelmaa on muutettu sen rekisteröimisen jälkeen, voidaan sulautuminen rekisteröidä, jos sulautumiselle säädetty edellytykset täyttyvät ja jos sulautumissuunnitelmaa koskeva muutos on laadittu ja sulautumisesta päätetty laissa säädetyn mukaisesti.

Sulautuminen voidaan toteuttaa, vaikka sulautuva säätiö on asetettu selvitystilaan.

Jos sulautumiseen osallistuvista säätiöistä useamman kuin yhden omaisuuteen kohdistuu yrityskiinnityslaissa tarkoitettu yrityskiinnitys, sulautumista ei saa rekisteröidä, jollei samalla rekisteröidä hakemuksen perusteella säätiöiden ja kiinnityksenhaltijoiden sopimusta kiinnitysten etuoikeuden järjestämisestä.

12 §

Sulautumisen oikeusvaikutukset

Sulautuvan säätiön varat ja velat siirtyvät selvitysmenettelyttä vastaanottavalle säätiölle, kun sulautumisen täytäntöönpano on rekisteröity. Samanaikaisesti sulautuva säätiö purkautuu ja kombinaatiosulautumisessa vastaanottava säätiö syntyy. Jos absorptiosulautumisessa on sovittu vastaanottavan säätiön sääntöjen muutoksesta, muutetut säännöt rekisteröidään sulautumisen täytäntöönpanon rekisteröinnillä.

Sulautuvan säätiön varoja ja velkoja ei saa merkitä vastaanottavan säätiön taseeseen korkeammasta arvosta kuin mikä niiden taloudellinen arvo on vastaanottavalle säätiölle. Sitoumusta työn tai palvelun suorittamiseen ei sulautumisessa saa merkitä taseeseen.

13 §

Lopputilitys

Sulautuvan säätiön hallituksen ja toimitusjohtajan on mahdollisimman pian sulautumisen täytäntöönpanon jälkeen laadittava tilinpäätös ja toimintakertomus ajalta, jolta tilinpäätöstä ei vielä ole hyväksytty (*lopputilitys*). Lopputilitys on annettava säätiön tilintarkastajille, joiden on kuukauden kuluessa annettava lopputilitystä koskeva tilintarkastuskertomus.

Jos säätiössä on hallintoneuvosto ja sen tehtävänä on vahvistaa tilinpäätös, hallituksen on viivytyksettä 1 momentissa tarkoitettujen toimien jälkeen kutsuttava hallintoneuvosto koolle vahvistamaan lopputilitys.

Lopputilitys on ilmoitettava rekisteröitäväksi siten kuin 5 luvun 5 §:ssä säädetään

14 §

Peruuntuminen

Vaikka sulautuminen on rekisteröity, se peruuntuu, jos sulautumispäätös on tuomioistuimen lainvoimaisen tuomion mukaan pätemätön. Sulautuva säätiö ja vastaanottava säätiö ovat yhteisvastuussa sellaisesta vastaanottavan säätiön velvoitteesta, joka on syntynyt sulautumisen rekisteröimisen jälkeen mutta ennen tuomion rekisteröimistä.

7.1.8 8 Luku. Säätiön purkaminen

1 §

Purkaminen

Säätiö puretaan noudattaen tämän luvun säännöksiä selvitysmenettelystä.

Konkurssiin asetettu säätiö katsotaan purkautuneeksi, jos konkurssin päättyessä omaisuutta ei ole jäljellä tai sen käytöstä on määrätty konkurssissa.

Säätiö voi purkautua myös sulautumisen seurauksena, mistä säädetään tämän lain 7 luvussa.

2 §

Rekisteristä poistaminen

Rekisteriviranomaisen on selvitystilaan asettamisen sijasta poistettava säätiö rekisteristä, jos säätiön varat eivät riitä selvityskulujen maksamiseen tai varojen määrästä ei saada tietoa, eikä kukaan ilmoita ottavansa vastatakseen selvitysmenettelyn kuluista.

3 §

Edellytykset ja säätiön päätös selvitystilaan asettamisesta

Säätiö voidaan asettaa selvitystilaan,

1. jos säätiö on perustettu määrätyn ajaksi ja määräaika on kulunut;
2. jos säätiö on perustettu määrättyjen edellytysten varaan ja tarkoitettuja edellytyksiä ei enää ole; tai
3. jos säätiön varojen käyttäminen sille määrättyyn tarkoitukseen on mahdotonta tai olennaisesti vaikeutunut, kokonaan tai huomattavalta osalta hyödytöntä taikka lain vastaista.

Perustaja voi säännöissä määrätä säätiötä perustettaessa säätiön purkamisen edellytyksistä 1 momentissa säädetystä toisin. Päätöspurkamisen edellytyksiä koskevien sääntö-määräysten muuttamisesta on tehtävä kaikkien toimielimen jäsenten yksimielisellä päätöksellä, jollei perustaja ole säännöissä muuta määrännyt säätiötä perustettaessa.

Hallitus päättää säätiön asettamisesta selvitystilaan. Jos säätiössä on hallintoneuvosto, päättää asiasta hallintoneuvosto, jollei säännöissä määrätä, että asiasta päättää hallitus.

Päätöstä säätiön selvitystilaan asettamisesta on kannatettava vähintään kolme neljäsosaa toimielimen jäsenistä.

Päätöstä selvitystilaan asettamisesta ei saa tehdä, jos asiaa ei ole mainittu kokouskutsussa.

4 §

Määrääminen selvitystilaan

Rekisteriviranomainen voi määrätä säätiön selvitystilaan tai poistettavaksi rekisteristä, jos:

1. säätiöllä ei ole rekisteriin merkittyä toimikelpoista hallitusta, eikä uutta hallitusta saada nimettyä 14 luvun 11 §:n mukaisesti;
2. jos säätiöstä viimeksi säätiörekisteriin tehdystä ilmoituksesta on kulunut kymmenen vuotta; tai
3. säätiö on asetettu konkurssiin, joka on rauennut varojen puutteeseen.

Määräys voidaan antaa, jollei ennen asian ratkaisemista näytetä, ettei siihen enää ole perustetta.

5 §

Kuulutus

Rekisteriviranomaisen on 4 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettussa tilanteessa sopivalla tavalla kehotettava säätiötä korjaamaan rekisteriin merkityissä tiedoissa olevat puutteet. Jollei puutteita korjata, kehoitus on lähetettävä säätiölle kirjallisesti, ja kehoituksesta on käytävä ilmi, että säätiö voidaan määrätä selvitystilaan tai poistaa rekisteristä, jollei puutteita korjata määräpäivään mennessä. Tämä kehoitus on julkaistava virallisessa lehdessä viimeistään kolme kuukautta ennen määräpäivää. Samalla on kehotettava niitä velkojia, jotka haluavat esittää selvitystilaan määräämistä koskevia huomautuksia, tekemään huomautukset kirjallisesti määräpäivään mennessä.

Rekisteriviranomainen merkitsee 1 momentissa tarkoitetun julkaistavan kehotuksen rekisteriin viran puolesta.

6 §

Vireillepano-oikeus

Edellä 4 §:ssä tarkoitetun selvitystilaan määrittämisestä koskevan asian voi panna vireille hallintoneuvosto, hallintoneuvoston jäsen, hallitus, hallituksen jäsen, toimitusjohtaja, tilintarkastaja, perustaja tai muu, jonka oikeus saattaa riippua asianmukaisesta rekisteröinnistä tai selvitystilaan määrittämisestä. Rekisteriviranomainen voi ottaa asian käsiteltäväksi myös omasta aloitteestaan.

7 §

Selvitysmenettelyn tarkoitus

Selvitysmenettelyn tarkoituksena on säätiön varallisuusaseman selvittäminen, tarpeellisen omaisuusmäärän muuttaminen rahaksi, velkojen maksaminen sekä ylijäämän luovuttaminen sen mukaan kuin tässä laissa ja säätiön säännöissä määrätään.

Jos selvitystilassa olevan säätiön varat eivät riitä sen velkojen maksamiseen, selvitysmiesten on haettava säätiö konkurssiin.

8 §

Selvitystilan alkaminen

Selvitystila alkaa, kun sitä koskeva päätös on rekisteröity.

9 §

Selvitysmiesten valinta, määrääminen ja tehtävät

Kun tehdään päätös selvitystilasta, on samalla valittava yksi tai useampi selvitysmies hallituksen sekä mahdollisen toimitusjohtajan ja hallintoneuvoston tilalle. Selvitysmiehellä on oltava tehtävän laatuun ja laajuuteen nähden riittävä säätiötoiminnan tai oikeudellisten asioiden tuntemus. Selvitysmieheen sovelletaan muutoin, mitä tässä laissa säädetään hallituksesta ja hallituksen jäsenestä, jollei tämän luvun säännöksistä johdu muuta.

Selvitysmiehen rekisteröintiä koskevalla päätöksellä peruutetaan 3 luvun 25 §:ssä tarkoitettu muulle nimetylle henkilölle annettu oikeus edustaa säätiötä, jollei päätöksestä ilmene muuta.

Selvitysmiehet hoitavat säätiön asioita selvitystilan aikana. Heidän tulee mahdollisimman pian muuttaa rahaksi selvitystä varten tarvittava määrä säätiön omaisuutta ja maksaa säätiön velat. Säätiön liiketoimintaa saadaan jatkaa ainoastaan siinä määrin kuin taroituksenmukainen selvitys sitä vaatii. Selvitysmiesten toimikausi jatkuu toistaiseksi.



Rekisteriviranomaisen on määrättävä toimikelpoinen selvitysmies säätiölle, jolla sitä ei ole. Määräämistä voi hakea se, jonka oikeus voi riippua siitä, että säätiöllä on edustaja. Jos säätiön varat eivät riitä selvityskulujen maksamiseen tai varojen määrästä ei saada tietoa, eikä kukaan ilmoita ottavansa vastatakseen selvitysmenettelyn kustannuksista, rekisteriviranomainen voi selvitysmiehen määräämisen sijasta poistaa säätiön rekisteristä.

10 §

Selvitystilan ja selvitysmiehen rekisteröiminen

Selvitystila ja selvitysmiehet merkitään rekisteriin. Kun säätiössä on tehty päätös selvitystilasta ja selvitysmiehistä, hallituksen on viivytyksettä ilmoitettava päätös rekisteröitäväksi.

Selvitystila ja selvitysmiehet rekisteröidään säätiörekisteriin, jos säätiön purkamiselle ja selvitysmiehille säädetyt edellytykset täyttyvät ja selvitystilan alkamisesta sekä selvitysmiesten valitsemisesta on päätetty laissa säädetyin mukaisesti.

Selvitysmiesten toimikausi alkaa, kun selvitystila on rekisteröity.

11 §

Tilinpäätös ja toimintakertomus selvitystilaa edeltävältä ajalta

Selvitysmiesten on tarvittaessa laadittava tilinpäätös ja toimintakertomus siltä selvitystilaa edeltäneeltä ajalta, jolta tilinpäätöstä ja toimintakertomusta ei vielä ole laadittu. Tilinpäätös on tilintarkastettava.

12 §

Tilinpäätös, toimintakertomus, tilintarkastus ja erityinen tarkastus selvitystilaa koskevalta ajalta

Selvitysmiesten on laadittava kultakin selvitystilaa koskevalta tilikaudelta tilinpäätös ja toimintakertomus.

Tilintarkastajien tehtävä ei lakkaa säätiön joutuessa selvitystilaan. Selvitystilan aikana noudatetaan 4 luvun säännöksiä tilintarkastuksesta. Tilintarkastuskertomuksen tulee sisältää lausuma siitä, onko selvitystilaa tarpeettomasti pitkitetty ja ovatko selvitysmiehet muuten toimineet asianmukaisesti.

13 §

Julkinen haaste velkojille

Selvitysmiesten on haettava julkinen haaste säätiön velkojille. Haastetta haetaan rekisteriviranomaiselta, joka merkitsee haasteen antamisen rekisteriin viran puolesta. Muutoin

haasteesta on voimassa, mitä julkisesta haasteesta annetussa laissa (729/2003) säädetään.

14 §

Velkojen maksaminen, omaisuuden jakaminen ja jaon moittiminen

Säätiön velkojille haetun julkisen haasteen määräpäivän jälkeen selvitysmiesten tulee, sitten kun kaikki tiedossa olevat velat on maksettu, jakaa säätiön omaisuus. Jos velka on riitainen, erääntymätön tai sitä ei muusta syystä voida maksaa, tarpeelliset varat on pantava erilleen ja jäännös jaettava.

Varoja ei voi luovuttaa 1 luvun 7 §:ssä säädetylle lähipiirille, jos säätiö purkautuu.

Jos säätiön säännöissä ei ole määrystä, kenelle varat on luovutettava, tulee varat luovuttaa selvitystilaan asettamista koskevan päätöksen mukaisesti säännöissä 2 luvun 3 §:n 1 momentin 5 kohdan perusteella määrättyyn tarkoitukseen. Jos säännöissä ei ole mainitussa tilanteessa määrätty, mihin tarkoitukseen varat on luovutettava, on ne luovutettava selvitystilaan asettamista koskevan päätöksen mukaisesti säätiön tarkoitusta edistävään käyttöön.

Jos säätiö lakkautetaan tuomioistuimen päätöksellä tai selvitystilaan asettamista koskevassa päätöksessä ei ole määrätty säätiön varojen käytöstä, on selvitysmiesten laadittava ehdotus, mihin säätiön jäljellä olevat varat on käytettävä. Varat tulee luovuttaa, mikäli mahdollista, siten kuin säätiön säännöissä on määrätty. Jos varoja ei voida luovuttaa säätiön säännöissä määrättyyn tarkoitukseen, tulee varat luovuttaa, mikäli mahdollista, säätiön tarkoitusta läheisesti edistävään käyttöön. Patentti- ja rekisterihallitus vahvistaa selvitysmiesten tekemän ehdotuksen.

Jos perustaja tai säännöissä nimetty edunsaaja, jolle varat on luovutettava säätiön purkautuessa, tahtoo moittia jakoa, kanne säätiötä vastaan on pantava vireille kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun lopputilitys on rekisteröity rekisteriviranomaisessa.

15 §

Lopputilitys

Suoritettuaan tehtävänsä selvitysmiesten tulee ilman aiheetonta viivytystä antaa lopputilitys hallinnostaan laatimalla kertomus koko selvitysmenettelystä. Kertomukseen tulee sisältyä selostus säätiön omaisuuden jaosta. Kertomukseen on liitettävä tilinpäätökset, toimintakertomukset ja tilintarkastuskertomukset selvitystilan ajalta. Kertomus liitettynä on annettava säätiön tilintarkastajille, joiden on kuukauden kuluessa annettava lopputilitystä ja selvitystilan aikaista hallintoa koskeva tilintarkastuskertomus.

Lopputilitys on ilmoitettava rekisteröitäväksi siten kuin 5 luvun 5 §:ssä säädetään.

16 §

Purkautuminen

Säätiö katsotaan puretuksi, kun Patentti- ja rekisterihallitus on rekisteröinyt lopputilityksen.

Säätiö ei purkautumisen jälkeen voi hankkia oikeuksia eikä tehdä sitoumuksia. Säätiön puolesta sen purkautumisen jälkeen tehdystä toimesta vastaavat toimesta päättäneet ja tekijät yhteisvastuullisesti. Selvitysmiehet voivat kuitenkin ryhtyä toimenpiteeseen selvitystoimien aloittamiseksi tai hakea säätiön asettamista konkurssiin. Säätiön kanssa sen purkautumisen jälkeen tehdyn sopimuksen vastapuoli voi luopua sopimuksesta, jos hän ei tiennyt purkautumisesta.

17 §

Selvitystilan jatkaminen ja jälkiselvitys

Selvitystilaa on jatkettava, jos säätiön purkamisen jälkeen ilmaantuu uusia varoja, säätiötä vastaan nostetaan kanne tai muutoin tarvitaan selvitystoimenpiteitä. Selvitysmiesten on viivytyksettä tehtävä selvitystilan jatkamisesta ilmoitus rekisteröimistä varten.

Jos selvitysmenettelyn jatkamista ei kuitenkaan ole katsottava tarpeelliseksi, selvitysmiehet voivat suorittaa asiassa tarvittavat toimenpiteet. Selvitysmiesten on laadittava toimenpiteistään selvitys ja toimitettava se rekisteröitäväksi.

Selvitystilaa ei jatketa, jos säätiön varat eivät riitä selvityskulujen suorittamiseen, eikä kukaan ilmoita ottavansa vastatakseen selvitysmenettelyn kustannuksista.

18 §

Selvitystilan lopettaminen ja toiminnan jatkaminen

Jos säätiössä on tehty päätös säätiön asettamisesta selvitystilaan, selvitystilasta päättävä toimielin voi päättää, että selvitystila lopetetaan ja säätiön toimintaa jatketaan. Jos selvitystila perustuu sääntöjen määräykseen, toiminnan jatkamisesta voidaan päättää vasta, kun määräystä on muutettu.

Kun päätös selvitystilan lopettamisesta on tehty, säätiölle on valittava johto tämän lain ja säätiön sääntöjen mukaisesti.

Päätös selvitystilan lopettamisesta ja johdon valinta on ilmoitettava rekisteröitäviksi viipymättä johdon valinnan jälkeen. Säätiön velkojille haettu julkinen haaste raukeaa, kun selvitystilan lopettaminen on rekisteröity. Selvitysmiesten on annettava toiminnastaan 15 §:n mukainen lopputilitys.

19 §

Rekisteristä poistamisen ajankohta

Säätiön on poistettu rekisteristä, kun viranomaisen päätös siitä on merkitty rekisteriin.

20 §

Rekisteristä poistetun säätiön edustaminen

Rekisteristä poistettua säätiötä edustaa tarvittaessa yksi tai useampi edustaja. Patentti- ja rekisterihallitus voi tehdä hakemuksen säätiön kotipaikan käräjäoikeudelle edustajien nimeämiseksi. Edustajien kelpoisuudesta toimia säätiön puolesta säädetään 21 §:ssä. Edustajiin sovelletaan muutoin soveltuvien osin, mitä selvitysmiehistä säädetään.

Jos rekisteristä poistetulla säätiöllä ei ole edustajaa, haasteen ja muun tiedoksiannon toimittamiseen sovelletaan, mitä 11 luvun 3 §:n 2 momentissa säädetään.

21 §

Rekisteristä poistetun säätiön oikeudellinen asema

Rekisteristä poistettuun säätiöön sovelletaan tarvittaessa 16 §:n 2 momentin säännöksiä. Säätiön edustajina toimivat kuitenkin 20 §:n 1 momentissa tarkoitetut edustajat.

Rekisteristä poistetun säätiön edustajat voivat 1 momentin estämättä ryhtyä toimiin, jotka ovat välttämättömiä säätiön velan maksamiseksi tai säätiön omaisuuden arvon säilyttämiseksi. Säätiön puolesta tehdyistä toiminnoista on tarvittaessa tehtävä merkintä säätiön kirjanpitoon. Rekisteristä poistamisen vaikutuksesta yrityskiinnityksen voimassaoloon säädetään yrityskiinnityslaissa.

Rekisteristä poistetun säätiön varoja ei voida jakaa ilman selvitysmenettelyä. Säätiön edustajat voivat kuitenkin viiden vuoden kuluttua rekisteristä poistamisesta jakaa varoja 14 §:n 3 ja 4 momentin mukaisesti, jos säätiön varat eivät ylitä 8 000 euroa eikä säätiöllä ole tunnettuja velkoja. Varoja saaneet vastaavat saamiensa varojen määrällä säätiön velkojen maksamisesta.

Jos säätiön rekisteristä poistamisen jälkeen tarvitaan selvitystoimia, rekisteriviranomaisen on sen hakemuksesta, jonka oikeutta asia koskee, määrättävä säätiö selvitystilaan. Määräystä ei kuitenkaan anneta, jos säätiön varat eivät riitä selvityskulujen suorittamiseen eikä kukaan ilmoita ottavansa vastatakseen selvitysmenettelyn kustannuksista.

22 §

Säätiön varojen vähentyminen

Jos säätiön hallitus havaitsee, että säätiön oma pääoma on negatiivinen, hallituksen on viipymättä tehtävä oman pääoman menettämisestä rekisteri-ilmoitus. Oman pääoman menettämistä koskeva rekisterimerkintä voidaan poistaa säätiön tekemän rekisteri-ilmoituksen perusteella, jos säätiöllä on rekisteri-ilmoitukseen liitetystä taseesta ja 2 momentin mukaisesta muusta selvityksestä ilmenevällä tavalla omaa pääomaa jäljellä. Taseen ja muun selvityksen on oltava tilintarkastettuja.

Omaa pääomaa laskettaessa säätiön omaisuudesta tehtyjen ja suunnitelman mukaisten poistojen kertynyt erotus (poistoero) ja säätiön tekemät vapaaehtoiset varaukset otetaan huomioon oman pääoman lisäyksinä. Jos säätiön omaisuuden todennäköinen luovutushinta on muuten kuin tilapäisesti sen kirjanpitoarvoa olennaisesti suurempi, saadaan myös todennäköisen luovutushinnan ja kirjanpitoarvon erotus ottaa huomioon oman pääoman lisäyksenä. Edellä tarkoitetuissa oman pääoman lisäyksissä on noudatettava erityistä varovaisuutta ja niistä on annettava perusteltu selvitys toimintakertomuksessa tai taseen liitetietona.

23 §

Säätiön saneeraus

Hakemus yrityksen saneerauksesta annetussa laissa (47/1993) tarkoitetun menettelyn aloittamisesta voidaan tehdä hallituksen päätöksellä. Jos säätiöllä on hallintoneuvosto, päättää hakemuksesta hallintoneuvosto, jollei säännöissä määrätä, että hakemuksen tekemisestä päättää hallitus. Jos hakemuksen tekemisestä päättää hallintoneuvosto, hallitus voi tehdä hakemuksen, jos asia on kiireellinen. Hallituksen on tällöin viipymättä kutsuttava hallintoneuvosto koolle käsittelemään hakemuksen jatkamista.

24 §

Konkurssi

Säätiön omaisuus voidaan luovuttaa konkurssiin hallituksen tai, jos säätiö on selvitystilassa, selvitysmiesten päätöksen perusteella. Konkurssin aikana säätiötä edustavat konkurssivelallisena hallitus ja toimitusjohtaja taikka ennen konkurssin alkamista valitut selvitysmiehet. Konkurssin aikana voidaan valita uusia hallituksen jäseniä tai uusia selvitysmiehiä.

Jos konkurssin päättyessä ei ole jäljellä omaisuutta tai konkurssissa on määrätty jäljellä olevan omaisuuden käytöstä, säätiö katsotaan purkautuneeksi, kun lopputilitys konkurssissa on hyväksytty.

Jos konkurssin päättyessä jäljellä on muuta kuin konkurssissa käytettäväksi määrättyä omaisuutta, eikä säätiö ollut selvitystilassa, kun sen omaisuus luovutettiin konkurssiin, hallituksen on viipymättä päätettävä, jatketaanko säätiön toimintaa vai onko säätiö ase-

tettava selvitystilaan. Jos hallitus päättää, että säätiön toimintaa jatketaan, hallituksen on viipymättä tehtävä tästä ilmoitus rekisteröimistä varten. Jos säätiö oli konkurssiin asetettaessa selvitystilassa, noudatetaan, mitä 17 §:ssä säädetään.

Jos säätiön konkurssi on päättynyt ja säätiölle ilmaantuu varoja, noudatetaan konkurssilain (120/2004) 19 luvun säännöksiä jälkiselvityksestä. Jos säätiölle konkurssin jälkeen jää varoja, menetellään, kuten 3 momentissa säädetään.

IV OSA. Seuraamukset ja oikeussuoja

7.1.9 9 Luku. Päätöksen moite

1 §

Päätöksen moittiminen

Säätiön hallintoneuvosto, hallintoneuvoston jäsen, hallitus, hallituksen jäsen ja perustaja voi moittia hallintoneuvoston ja hallituksen päätöstä säätiötä vastaan ajettavalla kanteella, jos:

1. asian käsittelyssä ei ole noudatettu menettelyä koskevia tämän lain säännöksiä tai sääntöjen määräyksiä ja virhe on voinut vaikuttaa päätöksen sisältöön; taikka
2. päätös on muuten tämän lain tai säätiön sääntöjen vastainen.

Moitekanne on nostettava kolmen kuukauden kuluessa päätöksen tekemisestä. Jollei kannetta nosteta määräajassa, päätöstä pidetään pätevänä.

Perustajan moiteoikeutta voidaan rajoittaa säännöissä. Tällaiseen sääntömuutokseen vaaditaan myös perustajan suostumus.

Säännöissä voidaan määrätä, että määrätyllä taholla on oikeus moittia säätiön päätöstä 1 ja 2 momentissa säädetyn mukaisesti.

Patentti- ja rekisterihallituksen oikeudesta kieltää päätöksen täytäntöönpano säädetään tämän lain 14 luvussa.

2 §

Mitätön päätös

Hallintoneuvoston tai hallituksen päätös on mitätön, jos:

1. kokoukseen ei ole toimitettu kutsua muussa kuin 3 luvun 3 §:n 6 momentissa tarkoitettussa tapauksessa taikka kokouskutsua koskevia säännöksiä tai määräyksiä on olennaisesti rikottu ja virhe on voinut vaikuttaa päätöksen sisältöön;

2. säännöissä määrätyn tahon suostumusta ei ole saatu;
3. päätöstä ei olisi lain tai sääntöjen mukaan saanut tehdä edes kaikkien toimielimen jäsenten suostumuksella.

Oikeus kanteen nostamiseen on 1 §:n 1, 3 ja 4 momentissa tarkoitetulla hallituksella, hallintoneuvostolla ja niiden jäsenellä, perustajalla ja säännöissä määrättyllä muulla taholla.

Tällaiseen päätökseen ei sovelleta, mitä 1 §:n 2 momentissa säädetään moitekanteen nostamisesta määräajassa. Sulautumis- tai purkautumispäätöstä koskevaa kannetta ei kuitenkaan voida nostaa, kun yli kuusi kuukautta on kulunut sulautumisen tai purkautumisen rekisteröimisestä.

3 §

Tuomion sisältö

Moitekanteen johdosta annettavassa tuomiossa päätös voidaan kantajan vaatimuksesta julistaa pätemättömäksi tai mitättömäksi tai sitä voidaan muuttaa. Kantajan vaatimuksesta voidaan samalla kieltää säätiötä panemasta pätemätöntä päätöstä täytäntöön. Päätöstä voidaan muuttaa vain, jos voidaan todeta, minkä sisältöinen päätöksen olisi pitänyt olla.

7.1.10 10 Luku. Vahingonkorvaus

1 §

Vahingonkorvausvelvollisuus

Hallintoneuvoston jäsenen, hallituksen jäsenen ja toimitusjohtajan on korvattava vahinko, jonka hän on tehtävässään 1 luvun 4 §:ssä säädetyn huolellisuusvelvoitteen vastaisesti tahallaan tai huolimattomuudesta aiheuttanut säätiölle.

Hallintoneuvoston jäsenen, hallituksen jäsenen ja toimitusjohtajan on korvattava myös vahinko, jonka hän on tehtävässään muuten tätä lakia tai säätiön sääntöjä rikkomalla tahallaan tai huolimattomuudesta aiheuttanut säätiölle tai muulle henkilölle.

Jos vahinko on aiheutettu rikkomalla tätä lakia muulla tavalla kuin pelkästään rikkomalla 1 luvun 4 §:ssä säädettyä tai jos vahinko on aiheutettu rikkomalla säätiön sääntöjä, vahinko katsotaan aiheutetuksi huolimattomuudesta, jollei menettelystä vastuussa oleva osoita menetelleensä huolellisesti.

Jos hallituksen jäsenenä on yhteisöjäsen, vastaavat vahingosta yhteisöjäsen ja päävastuullinen hallituksen jäsen.

Jos toimitusjohtajana on yhteisö, vastaavat vahingosta yhteisö ja päävastuullinen toimitusjohtaja.

Mitä 2 ja 3 momentissa on säädetty, sovelletaan 2 luvun 5 §:n 2 momentissa ja 6 §:n 2 momentissa säädetyn toimeenpanijan vahingonkorvausvastuuseen.

2 §

Tilintarkastajan vahingonkorvausvelvollisuus

Tilintarkastajan vahingonkorvausvelvollisuudesta säädetään tilintarkastuslain 51 §:ssä.

3 §

Sovittelu ja korvausvastuun jakaantuminen

Vahingonkorvauksen sovittelusta ja korvausvastuun jakaantumisesta kahden tai useamman korvausvelvollisen kesken on voimassa, mitä vahingonkorvauslain (412/1974) 2 ja 6 luvussa säädetään.

4 §

Päätöksenteko säätiössä

Asioista, jotka koskevat säätiön tämän luvun 1 §:ään ja tilintarkastuslain 51 §:ään perustuvaa oikeutta vahingonkorvaukseen, päättää hallitus. Jos säätiöllä on hallintoneuvosto, se päättää näistä asioista, jolleivät asiat kuulu sääntöjen mukaan hallitukselle.

Hallintoneuvoston päätös vastuuvapauden myöntämisestä hallituksen jäsenelle tai toimitusjohtajalle ei ole sitova, jos hallintoneuvostolle ei ole annettu olennaisesti oikeita ja riittäviä tietoja korvausvelvollisuuden perusteena olevasta päätöksestä tai toimenpiteestä. Päätös vastuuvapauden myöntämisestä ei sido Patentti- ja rekisterihallitusta eikä myöskään säätiön konkurssipesää tai yrityksen saneerauksesta annetussa laissa tarkoitettua selvittäjää, jos säätiö asetetaan konkurssiin tai saneerausmenettely aloitetaan hakemuksesta, joka tehdään kahden vuoden kuluessa päätöksestä.

5 §

Muun henkilön ja viranomaisen oikeus ajaa kannetta säätiön hyväksi

Säätiön perustajalla, säännöissä määrätyllä taholla sekä Patentti- ja rekisterihallituksella on oikeus ajaa omissa nimissään kannetta vahingonkorvauksen suorittamiseksi säätiölle tämän luvun 1 §:n tai tilintarkastuslain 51 §:n nojalla, jos kannetta vireille pantaessa on todennäköistä, ettei säätiö huolehdi vahingonkorvausvaatimuksen toteuttamisesta.

Säätiölle on varattava tilaisuus tulla asiassa kuulluksi, jollei se ole ilmeisen tarpeetonta. Kannetta ajava vastaa itse oikeudenkäyntikuluista, mutta kannetta ajavalla on oikeus

saada niistä korvaus säätiöltä sikäli kuin säätiölle oikeudenkäynnillä saatavat varat siihen riittävät.

6 §

Kanneoikeuden vanhentuminen

Tämän luvun tai tilintarkastuslain 51 §:n nojalla ajettava muuhun kuin rangaistavaan tekoon perustuva kanne on nostettava:

1. hallintoneuvoston jäsentä, hallituksen jäsentä ja toimitusjohtajaa vastaan viiden vuoden kuluessa sen tilikauden päättymisestä, jona kanteen perusteena oleva päätös tehtiin tai kanteen perusteena olevaan toimenpiteeseen ryhdyttiin;
2. tilintarkastajaa vastaan viiden vuoden kuluessa siitä, kun kanteen perusteena oleva tilintarkastuskertomus, lausunto tai todistus esitettiin; ja
3. testamenttisäätiön toimeenpanijaa vastaan viiden vuoden kuluessa päätöksestä tai toimenpiteestä, johon kanne perustuu.

7 §

Pakottavuus

Säätiön säännöissä ei voida rajoittaa säätiön tai muun henkilön tämän luvun tai tilintarkastuslain 51 §:n mukaista oikeutta vahingonkorvaukseen.

7.1.11 11 Luku. Riitojen ratkaiseminen

1 §

Toimivaltainen tuomioistuin

Sen estämättä, mitä riita-asian oikeuspaikasta oikeudenkäymiskaaren 10 luvussa säädetään, tämän lain soveltamista koskeva asia voidaan tutkia myös säätiön kotipaikan käräjäoikeudessa.

2 §

Kiireellisesti käsiteltävät asiat

Maksua tai turvaavaa vakuutta koskeva asia, jota koskeva tuomio 7 luvun 11 §:n mukaan on rekisteröimisen edellytys, on käsiteltävä kiireellisesti.

Edellä 9 luvussa tarkoitettu päätöksen moitetta koskeva asia on käsiteltävä kiireellisesti.

3 §

Tiedoksiannot säätiölle

Haaste ja muu tiedoksianto katsotaan toimitetuksi säätiölle, kun se on annettu tiedoksi hallituksen jäsenelle, toimitusjohtajalle tai muulle henkilölle, jolla on yksin tai yhdessä toisen kanssa oikeus tämän lain nojalla edustaa säätiötä.

Jollei ketään 1 momentissa tarkoitetuista säätiön edustajista ole merkitty säätiörekisteriin, tiedoksianto voidaan toimittaa luovuttamalla asiakirjat jollekulle säätiön palveluksessa olevalle tai, jos tällaista henkilöä ei tavata, säätiön kotipaikan poliisiviranomaiselle noudattaen lisäksi, mitä oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 7 §:n 2–4 momentissa säädetään.

4 §

Ratkaisuista ilmoittaminen

Jos ratkaisu koskee säätiörekisteriin merkittävää seikkaa, tuomioistuimen on ilman aiheetonta viivytystä ilmoitettava ratkaisustaan rekisteriviranomaiselle. Tuomioistuimen on ilmoitettava rekisteriin merkittäväksi myös tieto ratkaisunsa lainvoimaisuudesta.

7.1.12 12 Luku. Rangaistussäännökset

1 §

Säätiörikos

Joka tahallaan

1. rikkoo tilintarkastajan 7 luvun 4 §:ssä tarkoitetun lausunnon laatimista koskevia säännöksiä taikka
2. jakaa säätiön varoja 1 luvun 2 §:n 1 momentin vastaisesti

on tuomittava, jollei teko ole vähäinen tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, säätiörikoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

2 §

Säätiörikkomus

Joka tahallaan taikka törkeästi huolimattomuudesta

1. rikkoo 2 luvun 6 §:n 1 momentin ilmoittamisvelvollisuutta tai
2. rikkoo tämän lain säännöksiä tilinpäätöksen, toimintakertomuksen tai konsernitilinpäätöksen laatimisesta taikka säätiön sulautumista tai selvitystilaa koskevan lopputilityksen antamisesta,

on tuomittava, jollei teko ole vähäinen tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, säätiörikkomuksesta sakkoon.

V OSA. Valvonta ja säätiörekisteri

7.1.13 13 Luku. Säätiörekisteri

1 §

Säätiörekisteri ja rekisteriviranomainen

Säätiörekisteriin merkitään säätiöitä koskevat ilmoitukset ja tiedonannot sen mukaan kuin tässä laissa säädetään sekä Patentti- ja rekisterihallituksen päätöksellä tarkemmin määrätään.

Säätiörekisteriä pitää Patentti- ja rekisterihallitus, jota tässä laissa sanotaan rekisteriviranomaiseksi.

Säätiörekisteriin tehdyistä merkinnöistä ja siihen kuuluvista rekisteriviranomaisen hallussa olevista asiakirjoista on jokaisella oikeus saada tietoja siten kuin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään, jollei tässä laissa erikseen muuta säädetä.

2 §

Perusilmoituksen tekeminen

Ennen säätiön toiminnan aloittamista tehdään rekisteriviranomaiselle rekisteriin merkitsemistä varten ilmoitus, joka sisältää säätiötä koskevat perustiedot (*perusilmoitus*).

Perusilmoitus tehdään tätä tarkoitusta varten vahvistetulla perustamisilmoituslomakkeella niin kuin yritys- ja yhteisötietolain (244/2001) 10 §:ssä säädetään.

3 §

Rekisteriin tallennettavat henkilötiedot

Säätiörekisteriin merkittävistä luonnollisista henkilöistä rekisteriin merkitään henkilötietoina täydellinen nimi, henkilötunnus, kotikunta ja kansalaisuus. Jos henkilöllä ei ole suomalaista henkilötunnusta, merkitään rekisteriin syntymäaika.

Jos rekisteriin merkittävä säätiön toimitusjohtaja tai sen jäsen on oikeushenkilö, rekisteriin merkitään oikeushenkilön nimi, Y-tunnus tai rekisterinumero ja rekisteri, johon oikeushenkilö on merkitty. Päävastuullisesta hallintoneuvoston jäsenestä, hallituksen jäsenestä ja toimitusjohtajasta merkitään 1 momentissa mainitut tiedot.

4 §

Perusilmoitus

Säätiön perusilmoituksessa on mainittava:

1. säätiön nimi;
2. perustamissopimuksen päivämäärä;
3. säätiön tarkoitus;
4. säätiön toimintamuodot;
5. sääntöjen määräys, jolla säätiön sijoitustoimintaa tai liiketoimintaa on rajoitettu laissa säädetystä;
6. säätiön kotipaikka;
7. säätiön osoite;
8. hallituksen puheenjohtajan sekä jokaisen jäsenen ja varajäsenen henkilötiedot;
9. jos säätiöllä on toimitusjohtaja tai toimitusjohtajan sijainen, kunkin henkilötiedot;
10. jos säätiöllä on hallintoneuvosto, sen puheenjohtajan sekä jokaisen jäsenen ja varajäsenen henkilötiedot;
11. tilintarkastajan, päävastuullisen tilintarkastajan ja varatilintarkastajan henkilötiedot;
12. säätiön sääntöjen määräys säätiön edustamisesta sekä, jos jollekulle on annettu oikeus edustaa säätiötä yksin tai yhdessä jonkun toisen kanssa, hänen henkilötietonsa;
13. säätiön tilikausi; sekä
14. hallituksen ilmoitus, että perustamiskirjassa määrätty peruspääomasitoumuksen mukainen omaisuus on luovutettu säätiölle.

Perusilmoitukseen on liitettävä 1 luvun 3 §:n 2 momentissa säädetty toimintasuunnitelma ja talousarvio sekä 2 luvun 11§:ssä säädetty asiakirjat, vakuutukset ja lausunto.

5 §

Muutosilmoitus

Jos asiantilassa, josta on tehty merkintä säätiörekisteriin, tapahtuu muutos, on siitä viivytyksettä tehtävä rekisteriviranomaiselle ilmoitus (*muutosilmoitus*) siten kuin yritys- ja yhteisötietolain 11 §:ssä säädetään.

Muutosilmoitus on myös tehtävä, milloin säätiön sääntöihin tehdään muutos.

6 §

Vastuu ilmoituksen tekemisestä

Rekisteri-ilmoituksen tekemisestä ja allekirjoittamisesta vastuullisista henkilöistä säädetään yritys- ja yhteisötietolain 14 §:ssä.

7 §

Ilmoituksen tekemiseen oikeutettu

Jokainen, joka on eronnut säätiörekisteriin merkitystä asemastaan tai jonka rekisteriin merkitty tehtävä on lakannut, saa itse tehdä tästä ilmoituksen.

8 §

Säätiön nimen käännös ja aputoiminimi

Säätiön nimen erikieliset ilmaisut ja aputoiminimi voidaan ilmoittaa säätiörekisteriin merkittäväksi joko perusilmoituksesta tai muutosilmoituksesta säädetyssä järjestyksessä.

9 §

Yrityskiinnitys

Rekisteriviranomainen ei saa merkitä säätiötä purkautuneeksi rekisteriviranomaiselle tehdyn ilmoituksen tai tiedonannon perusteella, jos säätiön omaisuuteen on vahvistettu yrityskiinnitys, ennen kuin yrityskiinnitys on kuoletettu tai säätiön luovutuksensaaja on ottanut vastatakseen omaisuuteen vahvistetusta yrityskiinnityksestä yrityskiinnityslain 10 §:n mukaisesti, jollei kysymys ole yrityskiinnityslain (634/1984) 27 §:n 1 momentissa tarkoitetusta ilmoituksesta tai tiedonannosta.

10 §

Tuomioistuimen ilmoitusvelvollisuus

Kun tuomioistuin on 14 luvun 12 §:n mukaisesti päättänyt lakkauttaa säätiön toiminnan ja nimennyt säätiölle selvitysmiehen taikka kun säätiölle on nimetty 14 luvun 11 §:n mukaisesti uskottu mies, hallintoneuvoston jäsenet tai hallituksen jäsenet taikka 8 luvun 20 §:n mukaisesti edustaja, tuomioistuimen on viivytyksettä toimitettava siitä tieto rekisteriviranomaiselle rekisteriin merkittäväksi.

Kun säätiön velkojille on annettu julkinen haaste, kun säätiö on asetettu konkurssiin taikka kun tuomioistuin on päättänyt konkurssin peruuntumisesta tai raukeamisesta taikka kun päätös konkurssiin asettamisesta on kumottu, tuomioistuimen on viivytyksettä toimitettava siitä tieto rekisteriviranomaiselle rekisteriin merkittäväksi. Tiedot voidaan toimittaa konkurssi- ja yrityssaneerausrekisterin välityksellä siten kuin siitä oikeusministeriön asetuksella säädetään.

Kun konkurssissa on hyväksytty lopputilitys, pesänhoitajan on viivytyksettä tehtävä ilmoitus lopputilityksen antamisesta Oikeusrekisterikeskukselle, josta tieto välitetään rekisteriviranomaiselle rekisteriin merkittäväksi. Ilmoitus on vähintään yhden pesänhoitajan allekirjoitettava.

Tuomioistuimen velvollisuudesta tehdä ratkaisustaan, joka koskee säätiörekisteriin merkittyä seikkaa, ilmoitus merkitsemällä siitä tieto oikeushallinnon valtakunnallisen tietojärjestelmän ratkaisu- ja päätösilmoitusjärjestelmään tai toimittamalla tiedot Oikeusrekisterikeskukselle niiden välittämiseksi rekisteriviranomaiselle säädetään tarvittaessa oikeusministeriön asetuksella. Merkinnän tekemiseen ja tietojen toimittamiseen sovelletaan, mitä oikeushallinnon valtakunnallisesta tietojärjestelmästä annetussa laissa (372/2010) ja sen nojalla säädetään.

11 §

Ilmoituksen kieli

Säätiö voi toimittaa säätiörekisterissä julkistettavaksi tässä laissa tarkoitetut asiakirjat ja tiedot suomen- tai ruotsinkielisten asiakirjojen ja tietojen lisäksi myös muulla kielellä. Asiakirjasta on tällöin toimitettava kielilain (423/2003) 21 §:n 1 momentissa tarkoitettu virallinen käännös.

Jos rekisterin virallisilla kielillä julkistettujen asiakirjojen ja tietojen sekä vapaaehtoisesti julkistettujen käännösten välillä ilmenee ristiriitaisuuksia, vapaaehtoisesti julkistettuun käännökseen ei voi vedota ulkopuolista henkilöä kohtaan. Ulkopuolinen henkilö voi kuitenkin vedota vapaaehtoisesti julkistettuun käännökseen, jollei säätiö osoita, että henkilö tiesi pakollisesti julkistetusta versiosta.

12 §

Virheen korjaaminen

Jos ilmoitus on puutteellinen tai jos rekisteriviranomainen havaitsee muun esteen rekisteröinnille, ilmoituksen tekijälle on asetettava kohtuullinen määräaika asiakirjassa olevan puutteen poistamista, selityksen antamista ja selvityksen esittämistä varten sekä samalla ilmoitettava, että jollei määräaikaa noudateta, ilmoitus voidaan katsoa rauenneeksi.

Jos rekisteröimiselle on olemassa este senkin jälkeen, kun kehotuksessa tarkoitettu lausunto on annettu, rekisteröiminen on evättävä. Rekisteriviranomainen voi kuitenkin antaa uuden kehotuksen, jos siihen on aihetta.

13 §

Tietojen päivittäminen

Patentti- ja rekisterihallitus on oikeutettu tarvittaessa väestötietojärjestelmästä päivittämään tiedostojaan ja tarkistamaan ilmoituksissa ja niiden liitteissä mainittujen henkilöiden henkilötiedot niiden oikeellisuuden toteamiseksi.

Patentti- ja rekisterihallitus on oikeutettu yritys- ja yhteisötietojärjestelmästä päivittämään säätiöiden yhteystiedot.

14 §

Kanne rekisterimerkinnän kumoamisesta ja vahingon korvaamisesta

Säätiön nimen käytön kieltämisestä sekä nimen rekisteröinnin kumoamisesta on säädetty 2 luvun 4 §:ssä.

Joka katsoo muun kuin säätiön nimeä koskevan säätiörekisterimerkinnän aiheuttavan haittaa, saa ajaa rekisterimerkinnän kumoamista ja vahingon korvaamista koskevaa kannetta säätiötä vastaan oikeudenkäymiskaaren 10 luvun 1 §:ssä tarkoitetussa tuomioistuimessa.

15 §

Merkinnän poistaminen rekisteristä

Kun lainvoiman saaneella ratkaisulla on todettu, ettei merkintää olisi saanut tehdä rekisteriin tai että rekisteröity päätös on pätemätön taikka että muutoin tietty rekisteriin merkitty tieto ei ole oikea, rekisteriviranomaisen on poistettava merkintä rekisteristä.

Tuomioistuimen tulee lähettää rekisteriviranomaiselle jäljennös lainvoiman saaneesta ratkaisusta tässä tarkoitetuissa asioissa.

Tuomioistuimen velvollisuudesta tehdä ilmoitus 1 momentissa tarkoitetusta ratkaisusta merkitsemällä siitä tieto oikeushallinnon valtakunnallisen tietojärjestelmän ratkaisu- ja päätösilmoitusjärjestelmään tai toimittamalla tiedot Oikeusrekisterikeskukselle niiden välittämiseksi rekisterinpitäjälle säädetään tarvittaessa oikeusministeriön asetuksella. Merkinnän tekemiseen ja tietojen toimittamiseen sovelletaan, mitä oikeushallinnon valtakunnallisesta tietojärjestelmästä annetussa laissa ja sen nojalla säädetään.

16 §

Kuulutus

Kun säätiörekisteriin tehdään merkintä tai rekisterimerkintä poistetaan, rekisteriviranomaisen on samalla kuulutettava siitä yleisesti saatavilla olevalla tavalla joko sellaiseen taikka otteina tai viittauksina asiakirjavihkoon otettuun tai rekisteriin merkittyyn asiakirjaan siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään.

Luonnollisen henkilön henkilötietoja ja säätiön osoite- ja yhteystietoja ei kuuluteta.

17 §

Kuulutuksen oikeusvaikutus

Mitä tämän lain mukaan on merkitty säätiörekisteriin ja asianmukaisesti kuulutettu, on katsottava tulleen kolmannen henkilön tietoon. Jos kuuluttamisesta on kulunut vähem-

män kuin 16 päivää, kuulutettuun seikkaan ei kuitenkaan voida vedota sellaista kolmatta henkilöä vastaan, joka osoittaa, ettei hän ole voinut tietää siitä.

Ennen kuuluttamista ei seikkaan, joka on tai jonka olisi pitänyt olla säätiörekisteriin merkitty, voida vedota muuta kuin sitä vastaan, jolla näytetään olleen siitä tieto.

Jos kuulutettu seikka poikkeaa rekisteriin merkitystä tai rekisteriin merkittyä säätiötä koskevasta asiakirjavihkosta ilmenevästä seikasta, kuulutettuun seikkaan ei voida vedota kolmatta henkilöä vastaan. Kolmas henkilö voi kuitenkin vedota kuulutettuun seikkaan, jollei hänen näytetä tienneen rekisteriin merkitystä tai asiakirjavihkosta ilmenevästä seikasta.

Mitä tässä pykälässä säädetään rekisteriin tehdystä merkinnästä, koskee vastaavasti rekisterimerkinnän poistamista rekisteristä.

18 §

Edustajaa koskeva rekisterimerkintävirhe

Rekisteriin merkityn säätiön edustamiseen kelpoisen henkilön asettamisessa tapahtuneeseen virheellisyyteen voidaan kuuluttamisen jälkeen vedota kolmatta henkilöä vastaan vain, jos tämän voidaan näyttää tienneen virheestä.

19 §

Ilmoitusvelvollisuuden täyttäminen

Säätiörekisteriin tehtävistä ilmoituksista ja tiedonannoista on sen lisäksi, mitä tässä laissa sekä yritys- ja yhteisötietolain 10 ja 11 §:ssä on sanottu, voimassa, mitä niistä on muualla laissa säädetty.

Kun ilmoitus on annettu Patentti- ja rekisterihallitukselle tai verovirastoon, katsotaan säätiölle tässä tai muualla laissa säädetty ilmoitusvelvollisuus täytetyksi.

20 §

Ennakkotarkastus

Patentti- ja rekisterihallitus voi suorittaa säätiön tai sen perustajan hakemuksesta sääntöjen tai niiden muutoksen tarkastuksen ennakolta (*ennakkotarkastus*).

Ennakkotarkastusta koskeva hakemus on tehtävä kirjallisesti ja siihen on oheistettava säännöt tai niiden muutos.

Ennakkotarkastuksesta annettu päätös on sitova paitsi, jos säätiö on muuttanut ennakkotarkastuksessa olleita sääntöjä tai niiden muutoksia sillä tavoin, että uusi tarkastus on tarpeellinen. Päätös on voimassa kaksi vuotta sen antamisesta lukien.



Ennakkotarkastuksesta huolimatta perus- ja muutosilmoitukset on tehtävä siten kuin edellä on säädetty ja niissä on ilmoitettava myös ennakkotarkastusta koskevasta päätöksestä ja miltä osin sääntöjä on muutettu ennakkotarkastuksen jälkeen.

Säätiö voi päättää, että ennakolta tarkastettua sääntöjen muutosta, joka on hyväksytty säätiössä muuttamattomana, on ennakkotarkastuksesta annetun päätöksen voimassaoloaikana noudatettava säätiön sisäisessä toiminnassa, vaikka muutosta ei vielä ole merkitty rekisteriin.

21 §

Muutoksenhaku

Muutoksen hakemisesta rekisteriviranomaisen päätökseen, jolla rekisteröiminen on evätty, säädetään erikseen. Päätökseen, ettei 20 §:ssä tarkoitettua ennakkotarkastusta suoriteta, ei kuitenkaan saa hakea muutosta valittamalla.

22 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset ilmoituksiin liitettävistä selvityksistä, rekisteristä ja sen pitämisestä, rekisteriotteiden ja jäljennösten antamisesta samoin kuin muut säännökset tämän luvun täytäntöönpanosta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

Rekisterinpitoon liittyvistä teknisistä seikoista, kuten ilmoituksen tekemisen tavasta ja rekisterimerkintöjen julkaisemisen muodosta, voidaan määrätä rekisteriviranomaisen päätöksellä.

23 §

Tietojen saaminen verohallinnolta

Verohallinto voi antaa salassapitosäännösten estämättä Patentti- ja rekisterihallitukselle teknisen käyttöyhteyden välityksellä säätiöltä verotuksen toimittamista varten saamansa tuloslaskelman ja taseen sekä muut tiedot ja asiakirjat, jotka säätiö on 5 luvun 5 §:ssä säädettyjen asiakirjojen rekisteröimiseksi velvollinen toimittamaan Patentti- ja rekisterihallitukselle.

Patentti- ja rekisterihallituksella on oikeus salassapitosäännösten estämättä pyynnöstä saada verohallinnolta tämän lain 8 luvun 4 §:ssä säädettyjen säätiörekisteristä poistamiseen liittyvien tehtävien hoitamiseksi tieto siitä, onko yksilöidyllä säätiöllä ollut toimintaa verohallinnon rekisteritietojen perusteella.

7.1.14 14 Luku. Säätiön valvonta

1 §

Julkinen valvonta

Patentti- ja rekisterihallituksen tehtävänä on valvoa, että säätiön toiminnassa noudetaan säätiölakia ja säätiön sääntöjen määräyksiä.

Edellä 1 momentissa säädetyn tehtävän toteuttamiseksi Patentti- ja rekisterihallitus:

1. tarkastaa säätiöiden toimintaa 5 luvun 5 §:n mukaisten vuosiselvitystenperusteella;
2. tutkii Patentti- ja rekisterihallitukselle säätiön toiminnasta tehdyn ilmoituksen, jos sen kohteena oleva asia kuuluu Patentti- ja rekisterihallituksen laillisuusvalvontaan ja on aihetta epäillä, että säätiö on menetellyt lainvastaisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä taikka jos Patentti- ja rekisterihallitus muusta syystä katsoo siihen olevan aihetta
3. voi ottaa laillisuusvalvontaansa kuuluvan yksittäisen asian muutoin käsiteltäväkseen omasta aloitteestaan, jos on aihetta epäillä, että säätiö on menetellyt lainvastaisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä.

2 §

Patentti- ja rekisterihallituksen oikeus saada tietoja säätiöltä

Säätiön on ilman aiheetonta viivytystä toimitettava Patentti- ja rekisterihallitukselle sen pyytämät tiedot ja selvitykset, jotka ovat tarpeen Patentti- ja rekisterihallitukselle laissa säädetyn valvontatehtävän hoitamiseksi. Vastaava velvollisuus on sillä, jolla on kirjanpitolain 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettu määräysvalta säätiössä tai joka on säätiön määräysvallassa.

Patentti- ja rekisterihallitus voi antaa laissa säädetyn valvontatehtävän hoitamiseksi tarkempia määräyksiä 5 luvun 5 §:ssä säädetyn tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen sekä näihin sisältyvien tietojen antamistavasta sekä muusta menettelystä mainittujen tietojen antamiseksi.

Patentti- ja rekisterihallituksella on oikeus saada säätiöltä maksutta tarpeelliset jäljennökset määrätyn valvontatehtävän hoitamiseksi tarvittavista asiakirjoista ja muista talenteista.

3 §

Oikeus saada tietoja muilta henkilöiltä

Patentti- ja rekisterihallituksella on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada seuraavilta henkilöiltä kaikki niiden hallussa olevat säätiötä koskevat sellaiset tiedot, jotka ovat tarpeen Patentti- ja rekisterihallitukselle laissa säädetyn valvontatehtävän hoitamiseksi:

1. säätiön tilintarkastajalta;
2. säätiössä kirjanpitolain 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettua määräysvaltaa käyttävän tilintarkastajalta;
3. säätiön kirjanpitolain 1 luvun 5 §:n mukaisessa määräysvallassa olevan tilintarkastajalta.

Patentti- ja rekisterihallituksella on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada yksilöityä valvontatointia varten valvonnan kannalta välttämättömiä tietoja muulta kuin edellä tässä pykälässä tarkoitettulta, jolla voidaan perustellusta syystä olettaa olevan valvontatoimen kannalta tarpeellista tietoa.

4 §

Tarkastusoikeus

Patentti- ja rekisterihallituksella on oikeus, milloin siihen on valvonnassa esille nousseen asian selvittämiseksi syytä, saada tarkastettavakseen säätiön toimipaikassa tämän toimintaa ja hallintoa koskevat asiakirjat ja muut tallenteet sekä tietojärjestelmät siinä laajuudessa, kun se on tarpeen Patentti- ja rekisterihallitukselle laissa säädetyn valvonta-tehtävän hoitamiseksi.

Mitä 1 momentissa säädetään säätiöstä, koskee myös yhteisöä ja säätiötä, joka säätiön asiamiehenä taikka muuten säätiön toimeksiannosta hoitaa tämän toimintaan, kirjanpitoon, tietojärjestelmään taikka riskienhallintaan tai sisäiseen valvontaan liittyviä tehtäviä.

Patentti- ja rekisterihallituksella on lisäksi salassapitosäännösten estämättä oikeus saada 3 §:ssä tarkoitetuilta henkilöiltä, yhteisöiltä ja säätiöiltä tarkastettavakseen asiakirjat ja tallenteet, jotka sisältävät 3 §:ssä tarkoitettuja tietoja.

Tarkastusta suorittavalla on oikeus päästä tarkastuksen edellyttämässä laajuudessa säätiön hallinnassa tai käytössä oleviin liike-, varasto- tai muihin vastaaviin toiminnan harjoittamisessa käytettäviin tiloihin ja muille alueille, joiden oloilla on merkitystä säätiön toiminnan valvonnalle. Tarkastusta ei saa suorittaa kotirauhan piiriin kuuluvissa tiloissa.

5 §

Oikeudenkäyntiasiamiehiä ja oikeudenkäyntiavustajia sekä asianajajia koskeva poikkeus tietojensaanti- ja tarkastusoikeudesta

Poiketen siitä, mitä edellä tässä luvussa säädetään, Patentti- ja rekisterihallituksella ei ole oikeutta saada asianajajista annetussa laissa (496/1958) tarkoitettulta asianajajalta tai hänen apulaiseltaan asianajajan asiakasta koskevia tietoja, asiakirjoja tai tallenteita eikä tarkastaa niitä eikä muultakaan henkilöltä oikeudenkäyntiasiamies- tai oikeudenkäyntiavustajatehtävien hoitamisen yhteydessä saatuja tietoja, asiakirjoja tai tallenteita eikä tarkastaa niitä. Oikeudenkäyntiasiamies- ja oikeudenkäyntiavustajatehtäviksi luetaan varsinaisten oikeudenkäyntiin liittyvien tehtävien lisäksi oikeudellinen neuvonta, joka

koskee asiakkaan oikeudellista asemaa esitutkinnassa rikoksen johdosta tai asian muussa oikeudenkäyntiä edeltävässä käsittelyvaiheessa taikka oikeudenkäynnin käynnistämistä tai sen välttämistä.

6 §

Tilintarkastajan ilmoitusvelvollisuus

Säätiön tilintarkastajan on viipymättä ilmoitettava Patentti- ja rekisterihallitukselle säätiötä koskevasta seikasta tai päätöksestä, jonka hän on saanut tietoonsa tehtävänsä suorittaessaan ja jonka voidaan katsoa:

1. olennaisesti rikkovan säätiölain säännöksiä tai säätiön sääntöjen määräyksiä;
2. vaarantavan säätiölain tai sääntöjen vastaisesti säätiön toiminnan jatkumisen; tai
3. johtavan tilintarkastuskertomuksessa muun kuin tilintarkastuslaissa tarkoitetun vakiomuotoisen lausunnon tai tilintarkastuslain 15 §:n 4 momentissa tarkoitetun huomautuksen esittämiseen.

Tilintarkastaja voi myös muussa kuin 1 momentissa tarkoitettussa tapauksessa toimittaa Patentti- ja rekisterihallitukselle jäljennöksen tilintarkastuslain 16 §:ssä tarkoitetusta tilintarkastuspöytäkirjasta.

Vilpittömässä mielessä toimineelle tilintarkastajalle ei aiheudu vastuuta tämän pykälän mukaisista toimenpiteistä mahdollisesti aiheutuneesta taloudellisesta vahingosta.

7 §

Ulkopuolisen asiantuntijan käyttäminen

Patentti- ja rekisterihallitus voi käyttää säätiön valvonnan kannalta tarpeellisen, erityistä asiantuntemusta vaativan asian selvittämiseksi tai erityisen tarkastuksen suorittamiseksi tilintarkastajaa tai muuta ulkopuolista asiantuntijaa. Asiantuntija voi Patentti- ja rekisterihallituksen pyynnöstä avustaa Patentti- ja rekisterihallitusta myös 4 §:ssä säädetyssä tarkastuksessa taikka Patentti- ja rekisterihallitus voi erityisestä syystä valtuuttaa asiantuntijan 4 §:ssä säädetyssä tarkastuksen suorittamiseen. Asiantuntijalla on tehtävässään 2, 3 ja 4 §:n mukaiset oikeudet ja hän toimii rikosoikeudellisella virkavastuulla hoitaessaan tämän lain mukaisesti annettuja julkisoikeudellisia hallintotehtäviä. Asiantuntijan tehtäviä hoidettaessa aiheutettuun vahinkoon sovelletaan, mitä vahingonkorvauslaissa säädetään.

Asiantuntijalla on oltava tehtävän laatuun ja laajuuteen nähden riittävä säätiötoiminnan, kirjanpidon tai oikeudellisten asioiden tuntemus.

Asiantuntijan on tehtävässään oltava säätiöstä riippumaton eikä hän saa kuulua säätiön tai säätiön hallituksen yhteisöjäsenen taikka toimitusjohtajaksi valitun yhteisön hallintoneuvostoon, hallitukseen tai tilintarkastajiin eikä olla säätiön, säätiön hallituksen

yhteisöjäsenen taikka toimitusjohtajaksi valitun yhteisön palveluksessa. Mitä tässä säädetään säätiöstä, sovelletaan myös siihen, jolla on kirjanpitolain 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettu määräysvalta säätiössä tai joka on säätiön määräysvallassa.

Patentti- ja rekisterihallitus voi määrätä asiantuntijan palkkion maksettavaksi säätiön varoista, jos asiantuntijan käyttämiselle on erityinen, säätiön toiminnasta johtuva syy. Palkkion tulee vastata alan yleistä palkkiotasoa. Patentti- ja rekisterihallituksen on maksettava palkkio, jota ei saada perityksi säätiöltä.

8 §

Virka-apu

Patentti- ja rekisterihallituksella on oikeus saada poliisi-, tulli-, vero- ja ulosottoviranomaisilta tarpeellista virka-apua tässä laissa tarkoitettujen valvonta- ja tarkastustehtävien suorittamisessa.

9 §

Määräys tai kielto

Patentti- ja rekisterihallitus voi

1. määrätä säätiön ryhtymään toimiin oikaisun aikaansaamiseksi; tai
2. kieltää virheellisen päätöksen täytäntöönpanon,

jos säätiön päätös, toimenpide tai menettely on ristiriidassa säätiölain tai säätiön sääntöjen kanssa.

Määräys tai kielto voidaan määrätä pantavaksi täytäntöön muutoksenhausta huolimatta.

Patentti- ja rekisterihallitus voi asettaa määräyksen tai kiellon tehosteeksi uhkasakon säätiön hallintoneuvoston tai hallituksen jäsenelle taikka toimitusjohtajalle. Uhkasakon asettamista koskevaan päätökseen ei voi erikseen hakea muutosta. Uhkasakon tuomitsemisesta päättää Patentti- ja rekisterihallitus. Uhkasakon asettamiseen ja tuomitsemiseen sovelletaan muilta osin uhkasakkolakia (1113/1990).

10 §

Hallintoneuvoston ja hallituksen erottaminen

Säätiön kotipaikan tuomioistuin voi Patentti- ja rekisterihallituksen hakemuksesta erottaa hallintoneuvoston, hallituksen tai näiden jäsenen toimestaan, jos toimielin tai sen jäsen on jatkuvasti tai kokonaisuutena arvostellen törkeästi toiminut säätiölain tai säätiön sääntöjen vastaisesti.

Hallintoneuvoston tai hallituksen taikka näiden jäsenen erottamista koskeva päätös voidaan määrätä pantavaksi täytäntöön muutoksenhausta huolimatta.

11 §

Uskottujen miesten nimeäminen ja tehtävät

Jos säätiön hallintoneuvosto tai hallitus erotetaan 10 §:n mukaisesti toimestaan taikka jos säätiön havaitaan jäävän 10 §:ssä säädettyssä tilanteessa vaille päätösvaltaista hallitusta, tulee tuomioistuimen samalla määrätä yksi tai useampia uskottuja miehiä hoitamaan säätiön asioita, kunnes uusi hallitus on valittu säätiön sääntöjen mukaisesti.

Jos säätiön havaitaan muutoin jääneen vaille päätösvaltaista hallintoneuvostoa tai hallitusta, voi Patentti- ja rekisterihallitus määrätä yhden tai useamman uskotun miehen hoitamaan säätiön asioita, kunnes uusi hallintoneuvosto tai hallitus on valittu säätiön sääntöjen mukaisesti.

Jos nimettävä hallintoneuvosto tai hallitus täydentää itse itseään taikka jos uutta hallintoneuvostoa tai hallitusta ei voida 1 tai 2 momentissa tarkoitetussa tapauksessa valita sääntöjen määräämässä järjestyksessä, on uskottujen miesten ilman aiheetonta viivytystä tehtävä säätiön kotipaikan tuomioistuimelle hakemus uuden hallintoneuvoston tai hallituksen määräämiseksi säätiölle. Hallintoneuvoston ja hallituksen jäseniä määrättäessä on, mikäli mahdollista, otettava huomioon hallintoneuvoston ja hallituksen kokoonpanoa, jäsenten kelpoisuutta ja toimikautta koskevat säätiön sääntöjen määräykset.

Jos uskotut miehet eivät ilman aiheetonta viivytystä huolehdi 3 momentissa säädetyn hakemuksen tekemisestä, voi Patentti- ja rekisterihallitus tehdä hakemuksen säätiön kotipaikan käräjäoikeudelle hallintoneuvoston tai hallituksen nimeämiseksi taikka uskottujen miesten vaihtamiseksi.

Uskottuun mieheen sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään hallintoneuvostosta ja hallintoneuvoston jäsenistä taikka hallituksesta ja hallituksen jäsenistä, jollei tämän luvun säännöksistä johdu muuta. Uskottujen miesten nimeämistä koskevalla päätöksellä peruutetaan 3 luvun 25 §:ssä tarkoitettu muulle nimetylle henkilölle annettu oikeus edustaa säätiötä, jollei päätöksestä ilmene muuta.

Uskotuilla miehillä on oikeus saada säätiön varoista palkkio tehtäviensä hoitamisesta. Palkkion tulee vastata alan yleistä palkkiotasoa. Korvauksen määrästä tai sen perusteista päättää Patentti- ja rekisterihallitus. Patentti- ja rekisterihallituksen on maksettava palkkio, jota ei saada perityksi säätiöltä.

Uskottujen miesten nimeämistä koskeva päätös voidaan määrätä pantavaksi täytäntöön muutoksenhausta huolimatta.

12 §

Säätiön lakkauttaminen

Säätiön kotipaikan tuomioistuin voi Patentti- ja rekisterihallituksen hakemuksesta määrätä säätiön heti lakkautettavaksi, jos säätiön toiminta on ollut jatkuvasti ja olennaisesti lain tai sääntöjen vastaista.

Jos tuomioistuimien määrää säätiön lakkautettavaksi, tulee sen valita yksi tai useampi selvitysmies huolehtimaan 8 luvun mukaisesta selvitysmenettelystä. Selvitystila alkaa, kun tuomioistuimen lakkauttamista koskeva päätös on saanut lainvoiman.

Selvitysmiesten nimeämistä koskeva päätös voidaan määrätä pantavaksi täytäntöön muutoksenhausta huolimatta. Tuomioistuimien voi myös määrätä, että selvitysmiesten tulee välittömästi ottaa säätiön omaisuus huostaansa, vaikka säätiön lakkauttamista koskeva päätös ei olisikaan saanut lainvoimaa.

Selvitysmiehistä on soveltuvin osin voimassa, mitä hallituksesta ja sen jäsenestä on säädetty.

Selvitysmiesten nimeämistä koskevalla päätöksellä lakkaa hallintoneuvoston ja hallituksen toimivalta säätiössä ja peruutetaan 3 luvun 25 §:ssä tarkoitettu muulle nimetylle henkilölle annettu oikeus edustaa säätiötä, jollei päätöksestä ilmene muuta.

Selvitysmiehillä on oikeus saada säätiön varoista palkkio tehtäviensä hoitamisesta. Palkkion tulee vastata alan yleistä palkkiotasoa. Korvauksen määrästä tai sen perusteista päättää Patentti- ja rekisterihallitus. Patentti- ja rekisterihallituksen on maksettava palkkio, jota ei saada perityksi säätiöltä.

13 §

Ilmoituksen tekeminen esitutkintaviranomaiselle ja syyttäjälle

Jos on syytä epäillä, että hallintoneuvoston tai hallituksen jäsen on toimessaan syyllistynyt rangaistavaan tekoon, Patentti- ja rekisterihallitus voi tehdä ilmoituksen esitutkintaviranomaiselle sen selvittämiseksi, onko rikosta tehty.

Jos on todennäköisiä syitä epäillä, että hallintoneuvoston tai hallituksen jäsen on toimessaan syyllistynyt rangaistavaan tekoon, Patentti- ja rekisterihallitus voi ilmoittaa asian syyttäjälle syytteen nostamiseksi säätiön kotipaikan tuomioistuimessa.

14 §

Asiakirjojen ja tietojen julkisuus

Tämän luvun valvontatehtävän hoitamiseksi saadut asiakirjat ja tiedot ovat Patentti- ja rekisterihallituksessa salassa pidettäviä, jollei säätiö, jota asiakirjat ja tiedot koskevat, anna niiden luovuttamiseen nimenomaista suostumusta.

Edellä 1 momentista poiketen säätiön vuosiselvitys on julkinen lukuun ottamatta säätiön tase-erittelyitä, jotka ovat salassa pidettäviä.

Patentti- ja rekisterihallitus voi päättää, että edellä 1 momentissa tarkoitetut asiakirjat ja tiedot ovat osittain tai kokonaan julkisia, jos säätiön toiminnassa on rikottu tätä lakia taikka säätiön sääntöjä.

Salassa pidettäviä tietoja ja asiakirjoja voidaan luovuttaa esitutkintaviranomaiselle, syyttäjälle ja tuomioistuimelle taikka muulle lain mukaan tiedon saantiin oikeutetulle viranomaiselle.

Patentti- ja rekisterihallitukselle toimitettujen asiakirjojen ja tietojen julkisuudesta on muutoin voimassa, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään.

15 §

Säätiövalvontamaksu

Patentti- ja rekisterihallitukselle tämän luvun valvontatehtävien hoitamisesta aiheutuviin kustannusten kattamiseksi voidaan periä säätiöiltä valvontamaksuja (*säätiövalvontamaksu*).

Säätiövalvontamaksusta säädetään tarkemmin [säätiön valvontamaksusta annetussa laissa (/)].

16 §

Muutoksenhaku

Patentti- ja rekisterihallituksen päätökseen, joka koskee tämän luvun 7 §:n 4 momentissa säädettyä palkkiota, 9 §:ssä säädettyä määräystä tai kieltoa, 11 §:n 2 momentissa säädettyä uskottujen miesten määräämistä, 11 §:n 6 momentissa säädettyä uskottujen miesten palkkiota tai 12 §:n 6 momentissa säädettyä selvitysmiesten palkkiota, haetaan muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Patentti- ja rekisterihallituksen päätökseen, joka koskee tämän luvun 10 §:ssä säädettyä hallintoneuvoston tai hallituksen taikka näiden jäsenen erottamista koskevaa hakemusta, 11 §:n 2 momentissa säädettyä uskottujen miesten määräämistä, 11 §:n 4 momentissa säädettyä hallintoneuvoston tai hallituksen nimeämistä koskevaa hakemusta, 12 §:ssä säädettyä säätiön lakkauttamista koskevaa hakemusta, 13 §:ssä säädettyä esitutkintaa tai syytteen nostamista koskevan ilmoituksen tekemistä tai 15 §:ssä säädettyä säätiövalvontamaksun perusmaksun määräämistä, ei voi hakea muutosta.

VI OSA. Voimaantulo

7.1.15 15 Luku. Voimaantulo

1 §

Voimaantulo

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

7.2 Laki säätiölain voimaanpanosta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Säätiölain voimaantulo

Säätiölaki (/), jäljempänä uusi laki, tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2015. Uudella lailla kumotaan 5 päivänä huhtikuuta 1930 annettu säätiölaki (109/1930) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen, jäljempänä vanha laki.

Uutta lakia sovelletaan myös ennen sen voimaantuloa perustettuun säätiöön, jollei tästä laista johdu muuta.

Jos muualla lainsäädännössä viitataan vanhan lain säännökseen tai muutoin tarkoitetaan vanhan lain säännöstä, sen sijasta sovelletaan sen tilalle tullutta uuden lain säännöstä.

2 §

Taloudellinen etu lähipiirille

Uuden lain 1 luvun 2 §:n 1 momentissa säädettyä kieltoa tuottaa erityistä taloudellista etua 1 luvun 7 §:n 1 ja 2 momentissa määrättyyn lähipiiriin kuuluvalla sovelletaan ennen uuden lain voimaantuloa rekisteröityyn säätiöön viimeistään vuoden 2035 alusta, jos ennen uuden lain voimaantuloa sääntöihin on otettu määräys taloudellisen edun tuottamisesta 1 luvun 7 §:n 1 tai 2 momentissa määrättyyn lähipiiriin kuuluvalla. Ennen vuotta 2035 tällaiseen säätiöön sovelletaan vanhan lain 5 §:n 3 momenttia.

3 §

Säätiön perustaminen

Säätiön perustamiseen ja rekisteröimiseen sovelletaan vanhaa lakia, jos perustamiskirja on allekirjoitettu ennen uuden lain voimaantuloa, jollei rekisteriviranomaiselle toimiteta uuden lain 2 luvun 11 §:n mukaisia rekisteröintiä koskevia asiakirjoja ja 1 luvun 3 §:n 1 momentin mukaista selvitystä säätiön peruspääoman ja muun rahoituksen riittävydestä.

Säätiön perustaja voi lain vahvistamisen jälkeen, mutta ennen sen voimaantuloa päättää noudattaa säätiön perustamisessa uutta lakia ja ilmoittaa säätiön rekisteröitäväksi ennen uuden lain voimaantuloa. Tällainen säätiö voidaan rekisteröidä, kun uusi laki on tullut voimaan.

Jos säätiön perustamisesta on määrätty testamentissa, sovelletaan säätiön perustamiseen 1 momentissa säädetystä poiketen uutta lakia, jos perustamista koskeva ilmoitus tehdään uuden lain voimaantulon jälkeen.

4 §

Säätiön säännöt

Säätiön sääntöihin sisältyvän uuden lain vastaisen määräyksen sijasta noudatetaan uutta lakia, jollei tästä laista muuta johdu. Uuden lain vastaisen sääntöjen määräyksen muutos uuden lain mukaiseksi on ilmoitettava rekisteröitäväksi samalla, kun muu sääntöjen muutos ilmoitetaan rekisteröitäväksi, kuitenkin viimeistään kolmen vuoden kuluttua tämän lain voimaantulosta. Rekisteriviranomainen voi asettaa säätiölle uhkasakon tämän velvoitteen täyttämisen tehosteeksi.

Uuden lain voimaantulon jälkeen rekisteröitäväksi ilmoitettua uuden lain vastaista sääntöjen määräystä ei voida rekisteröidä, ellei tästä laista johdu muuta.

Säätiö voi lain vahvistamisen jälkeen, mutta ennen sen voimaantuloa, päättää sääntöjensä muuttamisesta uuden lain mukaiseksi noudattaen vanhaa lakia. Päätös voidaan ilmoittaa rekisteröitäväksi ennen uuden lain voimaantuloa ja rekisteröidä siten, että sääntöjen muutos tulee voimaan samana päivänä kuin uusi laki. Sama koskee toimitusjohtajan ja hallintoneuvoston ilmoittamista rekisteriin.

5 §

Säätiön nimi

Patentti- ja rekisterihallitus rekisteröi ennen uuden lain voimaantuloa rekisteröidyn säätiön nimen loppuun tunnuksen ”sr” uuden lain voimaan tullessa.

6 §

Toimitusjohtaja

Uuden lain toimitusjohtajaa koskevien säännösten soveltaminen ennen uuden lain voimaantuloa rekisteröidyn säätiönjohtajaan on ilmoitettava rekisteröitäväksi viimeistään kolmen vuoden kuluessa uuden lain voimaantulosta.

Jos säätiön säännöissä on uuden lain vastaisia määräyksiä säätiön johtajaan liittyen, on nimi ja muut määräykset muutettava vastaamaan uuden lain säännöksiä.

7 §

Hallintoneuvosto

Uuden lain hallintoneuvostoa koskevia säännöksiä voidaan soveltaa ennen uuden lain voimaantuloa rekisteröidyn säätiön toimielimeen, joka valitsee enemmistön säätiön hallituksen jäsenistä. Uuden lain hallintoneuvostoa koskevien säännösten soveltaminen toimielimeen on ilmoitettava rekisteröitäväksi viimeistään kolmen vuoden kuluessa uuden lain voimaantulosta. Tällaiseen elimeen sovelletaan vanhan lain 10 a §:ää, kunnes elin on rekisteröity uuden lain mukaisena hallintoneuvostona tai kolme vuotta on kulu-
nut uuden lain voimaantulosta.

Jos säätiön säännöissä on uuden lain vastaisia määräyksiä hallintoneuvostoon liittyen, on nimi ja muut määräykset muutettava vastaamaan uuden lain säännöksiä.

Uuden lain 3 luvun 21 §:n 1 momenttia valvontaan liittyvästä tehtävästä sovelletaan hallintoneuvostoon kolmen vuoden kuluttua uuden lain voimaantulosta, jollei hallintoneuvosto päätä toisin tai säätiön säännöissä muuta määrätä.

8 §

Säätiön säännöissä määrätyn elimen jäsenen vahingonkorvausvastuu

Ennen uuden lain voimaantuloa säätiön säännöissä määrätyn vanhan lain 10 a §:ssä määrätyn toimielimen jäsenen ja toimihenkilön, joka ei ole työntekijä, sovelletaan uuden lain vahingonkorvausvelvollisuutta koskevaa 10 luvun 1 §:ää.

9 §

Tilintarkastajan määrääminen

Uuden lain 4 luvun 6 §:ää Patentti- ja rekisterihallituksen oikeudesta määrätä säätiölle tilintarkastaja sovelletaan, kun tilintarkastajan määräämistä koskeva hakemus tehdään Patentti- ja rekisterihallitukselle uuden lain tultua voimaan.

10 §

Tilinpäätös ja toimintakertomus

Uuden lain 5 luvun 2 ja 3 §:ää toimintakertomuksessa annettavista tiedoista sekä 5 luvun 4 §:ää konsernitilinpäätöksestä sovelletaan tilinpäätökseen viimeistään siltä tilikaudelta, joka alkaa uuden lain tultua voimaan.

11 §

Sulautuminen

Sulautumiseen sovelletaan vanhaa lakia, jos sulautumislupaa koskeva hakemus jätetään Patentti- ja rekisterihallitukselle ennen uuden lain voimaantuloa. Muussa tapauksessa sulautumiseen sovelletaan uutta lakia.

Säätiöt voivat lain vahvistamisen jälkeen, mutta ennen sen voimaantuloa päättää noudattaa säätiöiden sulautumisessa uutta lakia. Sulautumissuunnitelma voidaan ilmoittaa rekisteröitäväksi ennen uuden lain voimaantuloa. Tällainen sulautumissuunnitelma voidaan rekisteröidä, kun uusi laki on tullut voimaan.

12 §

Säätiön purkaminen

Säätiön purkamiseen sovelletaan vanhaa lakia, jos lakkauttamista koskeva hakemus jätetään Patentti- ja rekisterihallitukselle ennen uuden lain voimaantuloa. Muussa tapauksessa säätiön purkamiseen sovelletaan uutta lakia.

Säätiö voi lain vahvistamisen jälkeen, mutta ennen sen voimaantuloa päättää noudattaa säätiön purkamisessa uutta lakia. Selvitystilaa koskeva päätös voidaan ilmoittaa rekisteröitäväksi ennen uuden lain voimaantuloa. Tällainen päätös voidaan rekisteröidä, kun uusi laki on tullut voimaan.

Uuden lain 8 luvun 14 §:n 2 momenttia ei sovelleta ennen lain voimaantuloa rekisteröityyn säätiöön, jos säätiön rekisteröidyissä säännöissä on määrätty ennen uuden lain voimaantuloa, että varat luovutetaan säätiön purkautuessa 1 luvun 7 §:ssä säädettyyn lähipiiriin kuuluvalle.

13 §

Riitojen ratkaiseminen

Uuden lain 11 luvun 1 §:n säännöksiä toimivaltaisesta tuomioistuimesta sovelletaan sellaisten uutta lakia tai vanhaa lakia koskevien riita-asioiden käsittelemiseen, jotka tulevat vireille uuden lain tultua voimaan.

14 §

Rekisteröintiin sovellettava menettely

Jos säätiön toimitus tekee päätöksen ennen uuden lain voimaantuloa, päätettyyn asiaan ja siihen liittyviin rekisteröinteihin sekä muihin menettelyihin sovelletaan vanhaa lakia, jollei tästä laista johdu muuta.

15 §

Valvonta

Valvontaa koskevia 14 luvun säännöksiä sovelletaan uuden lain tultua voimaan, vaikka valvontaa koskeva asia on pantu vireille Patentti- ja rekisterihallituksessa ennen uuden lain voimaantuloa.

Edellä 1 momentissa säädetystä poiketen 14 luvun 16 §:ää muutoksenhausta sovelletaan, jos päätös on tehty uuden lain voimaantulon jälkeen.

16 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan [] päivänä [] kuuta 20[].

7.3 Säätiöasetus

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti säädetään säätiölain (/) __ §:n nojalla:

1 §

Säätiölaissa (/) säädetty ilmoitukset on tehtävä tarkoitusta varten vahvistetulla lomakkeella siten kuin siitä erikseen säätiölaissa ja yritys- ja yhteisötietolaissa (244/2001) säädetään. Ilmoitukseen on oheistettava tarvittavat liitteet.

Säätiölain 13 luvun 20 §:ssä tarkoitettu sääntöjen tai niiden muutoksen ennakkotarkastusta koskeva hakemus on tehtävä kirjallisesti ja siihen on oheistettava säännöt tai niiden muutos.

2 §

Patentti- ja rekisterihallitus, jäljempänä rekisteriviranomainen, pitää päiväkirjaa saapuneista ilmoituksista ja tiedonannoista. Päiväkirjaan, joka on julkinen, on merkittävä säätiön nimi, diaarinumero, saapumispäivä, välipäätökset tai muut välitoimenpiteet sekä rekisteröinnin päivämäärä.

3 §

Jos ilmoitus on tehty säädettyssä järjestyksessä eikä rekisteröimiselle ole muutakaan esitettyä, on ilmoituksessa mainitut asiat merkittävä rekisteriin.

4 §

Säätiöt on merkittävä rekisteriin juoksevin numeroin siinä järjestyksessä, jossa ne on hyväksytty rekisteröitäviksi. Säätiöitä koskevat muutosilmoituksessa mainitut seikat ja sääntöjen ennakkotarkastukset merkitään rekisteriin säätiön numeron kohdalle. Rekisteriin merkitään lisäksi rekisteröinnin päivämäärä.

Rekisterimerkinnät on kuulutettava niin, että julkistettuihin tietoihin voidaan tutustua aikajärjestyksessä sähköisen keskusjärjestelmän kautta.

Jos samanaikaisesti on vireillä kaksi tai useampia ilmoituksia, joissa säätiöille on otettu sama nimi, etuoikeus nimeen on sillä säätiöllä, jota koskeva ilmoitus on tehty ensin. Ennakkotarkastuksesta annetun päätöksen voimassaoloaikana ei tarkastettuihin sääntöihin sisältyvää nimeä saa rekisteröidä toisen säätiön nimeksi, jos viimeksi mainittua säätiötä koskeva ilmoitus on tehty sen jälkeen, kun ennakkotarkastuksesta on annettu päätös.

5 §

Aputoiminimi on merkittävä rekisteriin asianomaisen säätiön nimen kohdalle, jolloin on mainittava se toiminnan osa, jota aputoiminimi koskee.

Sulautumista koskevien ilmoitusten perusteella tehdään merkinnät rekisteriin sekä sulautuvan että vastaanottavan säätiön kohdalle.

6 §

Rekisteriviranomaisen on pidettävä rekisteriin merkityistä säätiöiden nimistä, niiden erikielisistä ilmaisuista sekä aputoiminimistä aakkosellista luetteloa. Luetteloon on tehtävä merkintä säätiön perusilmoituksesta, muutosilmoituksista, sääntöjen ennakkotarkastuksesta, muista säätiölain nojalla rekisteriviranomaiselle tehdyistä hakemuksista ja ilmoituksista sekä niiden johdosta annetuista rekisteriviranomaisen päätöksistä. Luetteloon on tehtävä merkintä myös säätiölain 5 luvun 4 §:n ja 14 luvun 2 §:n nojalla rekisteriviranomaiselle toimitetuista asiakirjoista sekä lain 14 luvussa tarkoitetuista viranomaisen toimenpiteistä.

Rekisteristä poistetuista säätiöistä on pidettävä erillistä aakkosellista hakemistoa.

7 §

Rekisteriin merkittyä säätiötä koskevista asiakirjoista on tehtävä erityinen asiakirjavihko, joka varustetaan säätiön rekisterinumerolla. Vihkoon on yhdistettävä muutosilmoitukset ja muut kuin 8 §:ssä tarkoitetut säätiötä koskevat asiakirjat.

Sääntöjen ennakkotarkastusta koskeva hakemus liitteineen ja ennakkotarkastuksesta annettu päätös säilytetään kaksi vuotta päätöksen antamisesta. Jos säätiö tämän ajan kuluessa tehdyn perusilmoituksen johdosta merkitään rekisteriin, mainitut asiakirjat liitetään 1 momentissa tarkoitettuun asiakirjavihkoon. Asiakirjavihkoon liitetään myös suoritettua sääntöjen muutoksen ennakkotarkastusta koskevat asiakirjat.

8 §

Rekisteriviranomaiselle toimitetuista tilinpäätösasiakirjoista, toiminta- ja tilintarkastuskertomuksista sekä säätiön valvontaa varten hankituista muista selvityksistä on muodostettava erillinen asiakirjavihko, joka varustetaan säätiön rekisterinumerolla.

9 §

Säätiön perusilmoitukseen on liitettävä perustamiskirja alkuperäisenä tai viran puolesta oikeaksi todistettuna jäljennöksenä, selvitys siitä että testamentti on saanut lainvoiman sekä säätiölain 2 luvun 11 §:n 1 momentissa tarkoitetut hallituksen jäsenten ja toimitusjohtajan vakuutus ja tilintarkastajan todistus. Tarvittaessa ilmoitukseen on liitettävä selvitys säätiön hallituksen ja hallintoneuvoston jäsenten, mainittujen toimielinten varajäsenen ja puheenjohtajan, säätiön toimitusjohtajan ja toimitusjohtajan sijaisen sekä säätiön tilintarkastajan ja varatilintarkastajan valinnasta sekä selvitys edustamisoikeuden antamisesta.

Haettaessa poikkeusta säätiölain 3 luvun 10 §:n 3 momentissa tai 18 §:n 3 momentissa tarkoitetusta vaatimuksista on hakemuksessa ilmoitettava sen perusteena olevat seikat. Jos hakemus koskee tiettyä henkilöä, on hakemuksessa ilmoitettava henkilön täydellinen nimi, osoite, asuinpaikka ja suomalainen henkilötunnus tai tämän puuttuessa syntymäaika.

Jos rekisteriviranomainen on antanut säätiölain 3 luvun 10 §:n 2 momentissa tai 18 §:n 3 momentissa tarkoitetun luvan, ilmoitukseen on liitettävä selvitys luvan antamisesta.

10 §

Muutosilmoituksessa on selvästi mainittava säätiölain 13 luvun 5 §:n mukaan rekisteriin merkittävä asia, ja ilmoitukseen on liitettävä oikeaksi todistettu jäljennös siitä päätöksestä, johon muutos perustuu. Mitä edellä on säädetty perusilmoitukseen oheistettavista liitteistä, koskee soveltuvien osin myös muutosilmoituksen liitteitä.

11 §

Sähköisessä ilmoitusmenettelyssä on tässä asetuksessa ilmoituksen liitteeksi oheistettavaksi säädettyjen alkuperäisten asiakirjojen asemasta liitettävä ilmoitukseen asiakirjasta skannattu kuva tai sähköisesti allekirjoitettu asiakirja.

12 §

Säätiölain sulautumista koskevissa säännöksissä määrätty säätiöiden ilmoitukset rekisteriviranomaiselle on tehtävä vastaanottavan ja jokaisen sulautuvan säätiön yhteisellä ilmoituksella, jollei säätiölaissa toisin säädetä.

Jos sulautuminen sulautumissuunnitelman rekisteröinnin jälkeen raukeaa, on sulautuvan säätiön tehtävä tästä muutosilmoitus.

Sulautumisen yhteydessä vastaanottavaa säätiötä koskeva muutosilmoitus tai perustettava uutta säätiötä koskeva perusilmoitus on tehtävä samanaikaisesti sulautumisen täytäntöönpanosta tehtävän muutosilmoituksen kanssa.

13 §

Mitä 10 §:ssä on säädetty muutosilmoituksesta ja siihen liitettävästä selvityksestä, koskee soveltuvin osin myös muita rekisteriviranomaiselle tehtäviä ilmoituksia.

14 §

Selvitystilaan asettamista koskevassa ilmoituksessa on mainittava selvitystä toimittamaan valittujen tai määrättyjen henkilöiden henkilötiedot. Niin ikään on mainittava, kuka tai ketkä kirjoittavat toiminimen selvitystilan aikana.

15 §

Päätöksessä, jolla säätiö poistetaan rekisteristä, on määrättävä säätiön kirjanpitoaineiston ja tärkeimpien asiakirjojen säilyttämisestä.

Säätiön purkamisesta säätiörekisteriin tehtävään ilmoitukseen on liitettävä selvitys purkamiseen liittyvistä toimenpiteistä sekä lopputilinpäätös tai lopputilitys.

16 §

Rekisteriviranomaisella on sen lisäksi, mitä edellä on sanottu, oikeus vaatia ilmoituksen antajalta muutakin tarpeellista selvitystä ilmoituksen lainmukaisuudesta tai ilmoitetun seikan oikeellisuudesta.

17 §

Rekisteriviranomainen antaa säädettyä maksua vastaan todistuksia ja otteita säätiörekisteristä sekä jäljennöksiä siihen liittyvistä hallussaan olevista asiakirjoista, lukuun ottamatta säätiölain 14 luvun 14 §:ssä tarkoitettuja salassa pidettäviä tietoja ja asiakirjoja. Jäljennöksiä rekisteriviranomaisen hallussa olevista säätiön asiakirjoista on pyydettyessä annettava sähköisessä muodossa. Mikäli asiakirjan toimittamisesta rekisteriviranomaiselle on kulunut kymmenen vuotta asiakirjan jäljennöksen saamista koskevan pyynnön esittämiseen mennessä, jäljennöstä ei tarvitse antaa sähköisessä muodossa.

Rekisteriviranomainen voi luovuttaa tietoja säätiörekisteriin tehdyistä merkinnöistä ja siihen kuuluvista hallussaan olevista asiakirjoista myös kirjallisena poimintana, teknisen käyttöyhteyden avulla tai muussa koneellisesti käsiteltävässä muodossa. Säätiörekisteristä annettava automaattisen tietojenkäsittelyn avulla valmistettu asiakirja voidaan allekirjoittaa koneellisesti. Tästä on oltava maininta asiakirjassa.

18 §

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
Tällä asetuksella kumotaan 1 päivänä joulukuuta 1989 annettu säätiöasetus.

LAGFÖRSLAG

8 Lagföslag

8.1 Stiftelselag

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

I AVDELNINGEN. Allmänna principer och grundande

8.1.1 1 Kap. De centrala principerna för stiftelsers verksamhet samt tillämpning av lagen

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på alla stiftelser som är registrerade i Finland enligt denna lag, om inte annat föreskrivs i denna eller någon annan lag.

2 §

Verksamhetens ändamål, verksamhetsformer, status som juridisk person och begränsat ansvar

En stiftelse medför nytta för det ändamål som anges i dess stadgar. Ändamålet får inte vara att bedriva affärsverksamhet eller bereda någon i den närståendekrets som anges i 7 § särskild ekonomisk fördel.

Ändamålet för stiftelsen och dess verksamhetsformer bestäms i stiftelsens stadgar.

En stiftelse är en från stiftaren fristående juridisk person som uppkommer genom registrering. Den som grundat en registrerad stiftelse är inte personligen ansvarig för stiftelsens förpliktelser.

3 §

Grundkapital och annan finansiering vid grundandet

En stiftelse som grundas ska ha grundkapital och annan finansiering till minst ett belopp som behövs för att täcka utgifterna för stiftelsens verksamhet enligt verksamhetsplanen under tre år från registreringen.

Grundkapitalet för den nya stiftelsen ska bestämmas i stiftelseurkunden. Verksamhetsplan och budget ska uppgöras för de tre första åren.

Närmare bestämmelser om storleken på grundkapitalet och annan finansiering för en ny stiftelse får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Stiftaren kan för viss tid förbehålla sig rättigheter som hänför sig till den förmögenhet som stiftaren överlåter. En person i egenskap av stiftare får förbehålla sig en sådan rätt högst på livstid. En sammanslutning eller stiftelse i egenskap av stiftare får förbehålla sig en sådan rätt för högst tio år från det att stiftelsen registrerades. Om villkoren för förbehållande av rätt ska bestämmas i stiftelsens stadgar innan stiftelsen registreras.

Vad som föreskrivs i 4 mom. gäller vederlagsfri överlåtelse av medel till stiftelsen medan den är verksam. Om förbehållande av rätt ska bestämmas i stadgarna innan medel överläts.

4 §

Ledningens uppgifter

Stiftelsens ledning ska omsorgsfullt främja fullgörandet av stiftelsens ändamål.

5 §

Investeringsverksamhet

En stiftelse kan i syfte att förvalta sin förmögenhet och finansiera sina verksamhetsformer bedriva investeringsverksamhet, om inte detta begränsas i stadgarna.

Investeringsverksamheten ska vara planmässig och stiftelsen ska ha skriftliga principer för den investeringsverksamhet som bedrivs för att finansiera verksamhetsformerna (*investeringsplan*).

En stiftelse kan bolagisera sin investeringsverksamhet, om inte detta begränsas i stadgarna.

6 §

Affärsverksamhet

En stiftelse får bedriva affärsverksamhet som har ett omedelbart samband med dess verksamhetsformer, om inte detta begränsas i stadgarna.

En stiftelse får bedriva annan affärsverksamhet för att finansiera sina verksamhetsformer, om inte detta begränsas i stadgarna.

Den affärsverksamhet som bedrivs för att finansiera verksamhetsformerna ska vara planmässig och stiftelsen ska ha skriftliga principer för ordnande av sådan (*affärsplan*).

En stiftelse kan bolagisera sin affärsverksamhet, om inte detta begränsas i stadgarna.

7 §

Närståendekrets

Till en stiftelses närståendekrets hör

1. stiftelsens styrelseledamöter, förvaltningsrådsledamöter, verkställande direktör och revisorer,
2. en i 1 punkten nämnd persons make eller den med vilken personen i fråga lever i ett äktenskapsliknande förhållande, syskon och halvsyskon samt släktingar i rakt upp- eller nedstigande led till en i 1–2 punkten nämnd person eller till dennes make eller till den med vilken personen i fråga lever i ett äktenskapsliknande förhållande och maken till en här nämnd person, varvid med make jämföras den med vilken personen i fråga lever i ett äktenskapsliknande förhållande,
3. en sammanslutning eller en stiftelse där den som avses i 1–2 punkten ensam eller tillsammans med någon annan har bestämmande inflytande.
4. stiftelsens arbetstagare.

Till en stiftelses närståendekrets hör också

1. en person som är stiftare eller utövar bestämmande inflytande i stiftelsen och en sammanslutning som är stiftare eller utövar bestämmande inflytande i stiftelsen och vars ägare eller medlemmar har rätt vid utdelning av sammanslutningens medel,
2. en sammanslutning som lyder under bestämmande inflytande av den som utövar bestämmande inflytande i stiftelsen och vars ägare eller medlemmar har rätt vid utdelning av sammanslutningens medel,
3. en styrelseledamot i, en förvaltningsrådsledamot i, verkställande direktören för, en ansvarig bolagsman i och en revisor i en sådan sammanslutning eller stiftelse som avses i 2 punkten och som är stiftare eller utövar bestämmande inflytande i stiftelsen,

4. de släktingar som avses i 1 mom. 2 punkten till den fysiska person som avses i 1, 2 och 3 punkten och de sammanslutningar och stiftelser enligt 1 mom. 3 punkten som lyder under dessa släktingars bestämmande inflytande.

Till en stiftelses närståendekrets hör dock inte

1. en stiftelse eller sammanslutning enligt 1 mom. 1 punkten som är styrelseledamot eller förvaltningsrådsledamot och vars ägare eller medlemmar saknar rätt vid utdelning av sammanslutningens medel,
2. en sådan sammanslutning som nämns i 2 mom. 2 punkten, om ägarna till eller medlemmarna i den som utövar bestämmande inflytande i sammanslutningen saknar rätt vid utdelningen av medel hos den som utövar bestämmande inflytande,
3. de personer som nämns i 2 mom. 4 punkten, om stiftelsens ändamål är att främja deras intressen som är släkt med stiftaren.

8.1.2 2 Kap. Grundande av stiftelse

1 §

Grundande av stiftelse genom stiftelseurkund

För att grunda en stiftelse ska det upprättas en skriftlig stiftelseurkund som undertecknas av samtliga stiftare.

Genom att underteckna stiftelseurkunden förbinder sig stiftaren att överlåta den förmögenhet som framgår av stiftelseurkunden i form av grundkapital och annat eget kapital till stiftelsen (*kapitalförbindelse*). Grundkapitalet ska överlåtas till stiftelsen inom tre år från det att stiftelsen registrerades.

Kapitalförbindelsen kan inte återkallas efter det att stiftelsen har registrerats.

Stiftelseledningens och revisorernas mandattid och uppgifter börjar när stiftelseurkunden har undertecknats.

2 §

Stiftelseurkundens innehåll

Följande uppgifter ska alltid ingå i stiftelseurkunden:

1. datum för stiftelseurkunden,
2. alla stiftare och vars och ens kapitalförbindelse,
3. tiden för betalning av kapitalförbindelsen,
4. stiftelsens styrelseledamöter och revisorer,
5. om stiftelsen har ett förvaltningsråd, förvaltningsrådsledamöterna, samt
6. stiftelsens första räkenskapsperiod.

Stiftelsens stadgar ska tas in i eller fogas till stiftelseurkunden.

3 §

Stadgar

Följande uppgifter ska alltid ingå i stadgarna:

1. stiftelsens namn,
2. den kommun i Finland som är stiftelsens hemort,
3. stiftelsens ändamål,
4. stiftelsens verksamhetsformer, och
5. hur stiftelsens tillgångar ska användas om stiftelsen upplöser sig eller upplöses. Medel kan inte överlåtas till en närståendekrets enligt 1 kap. 7 §, om stiftelsen upplöser sig eller upplöses.

Om stiftelsen har ett förvaltningsråd, ska antalet förvaltningsrådsledamöter, hur de utses och deras mandattid nämnas i stadgarna.

Om stiftelsen har för avsikt att använda sitt namn på två eller flera språk, ska varje språkform nämnas i stadgarna.

En stiftelse ska ha en styrelse och revisorer enligt vad som föreskrivs i 3 och 4 kap.

4 §

Stiftelsens namn

En registrerad stiftelses namn ska innehålla orden "registrerad stiftelse" eller motsvarande förkortning "sr".

Namnet bör tydligt skilja sig från tidigare i stiftelseregistret införda stiftelsers namn.

En stiftelse får bedriva en del av verksamheten under särskilt namn (*bifirma*), som kan införas i stiftelseregistret. På bifirma tillämpas vad som i 2 mom. föreskrivs om stiftelsens namn. En stiftelses bifirma får inte innehålla orden "registrerad stiftelse" eller förkortningen "sr".

En stiftelse kan för sin verksamhet förutom namnet också använda något annat kännetecken (*sekundärt kännetecken*).

På ensamrätt till en stiftelses namn, förväxlingsbarhet mellan namn, förbud mot användning av namn, hävande av registrering och ansvar för namnintrång samt på säkerhetsåtgärder tillämpas firmalagen (128/1979).

5 §

Grundande av stiftelse genom testamentariskt förordnande

Om avsikten är att en stiftelse ska grundas efter stiftarens död, kan bestämmelser om grundandet tas in i ett testamente, där följande uppgifter alltid ska ingå:

1. stiftelsens ändamål eller vem som bestämmer ändamålet, samt
2. vilken förmögenhet som stiftaren överlåter i form av grundkapital och annat eget kapital.

Stiftaren kan genom testamente bestämma vem som ska se till att stiftelsen grundas (*verkställare*) eller utfärda andra föreskrifter om valet av verkställare.

6 §

Förordnande och entledigande av verkställare

Om det i testamente har förordnats att en stiftelse ska grundas, ska den som har dödsbrevet i sin besittning, inom tre månader sedan han fick kännedom om testamentets innehåll, anmäla detta hos domstolen på den ort där stiftaren senast haft sitt hemvist eller, om denne inte har bott i Finland, hos Helsingfors tingsrätt.

När domstolen har fått kännedom om ett testamente som avses i 1 mom., ska den utan dröjsmål utreda om den verkställare som har förordnats i testamentet eller den verkställare som har utsetts i enlighet med testamentet åtar sig uppdraget. Om samtycke inte fås av den som utsetts att sköta uppdraget eller denne inte är lämplig, ska domstolen till detta förordna en eller flera personer. Detsamma gäller om stiftaren inte har förordnat en verkställare eller om det av någon annan orsak inte har föreskrivits hur uppdraget ska skötas. Domstolen ska underrätta Patent- och registerstyrelsen om testamentet och sitt förordnande. En kopia av testamentet eller en redogörelse för innehållet i ett muntligt testamente ska fogas till meddelandet.

Bestämmelserna i ärvdabalken (40/1965) om entledigande av boutredningsman ska på motsvarande sätt tillämpas på en verkställare.

7 §

Verkställarens uppgifter och arvode

Verkställaren ska uppgöra och underteckna den stiftelseurkund som anges i 2 §.

Verkställaren ska omsorgsfullt främja uppfyllandet av testatorns önskan om grundande av en stiftelse.

Om den förmögenhet som tillkommer en stiftelse som ska grundas enligt ett förordnande i ett testamente (*testamentsstiftelse*) står i ett sådant missförhållande till stiftelsens ändamål att förutsättningar för att grunda stiftelsen inte finns, kan verkställaren i stället för att grunda en registrerad stiftelse överlåta den förmögenhet som testamenterats till

stiftelsen till en annan stiftelse eller sammanslutning som främjar ett likartat ändamål och vars ägare eller medlemmar saknar rätt vid utdelning av sammanslutningens medel. Patent- och registerstyrelsen ska omedelbart underrättas om att förmögenheten överläts till en annan stiftelse eller sammanslutning.

Verkställaren får vid uppgörandet av stadgarna göra avvikelse från stiftarens föreskrifter, om föreskrifterna strider mot lag eller om de skulle medföra att stadgarna blir sådana att de måste ändras. Om det inte är möjligt att uppgöra stadgarna utan att stiftelsens ändamål väsentligt ändras, förfaller grundandet av stiftelsen.

Verkställaren har rätt att för skötseln av uppdraget få ett skäligt arvode och ersättning för sina utgifter av dödsboets medel.

8 §

Belopp som betalats av kapitalförbindelsen

Det belopp som har betalats av kapitalförbindelsen ska tas upp i grundkapitalet, om det inte enligt stiftelseurkunden eller enligt stadgarna ska avsättas till någon annan post i det egna kapitalet eller om inte annat föreskrivs i bokföringslagen (1336/1997).

Kapitalförbindelsen kan kvittas mot en fordran på stiftelsen endast med samtycke av stiftelsens styrelse, om inte annat föreskrivs i stiftelseurkunden.

9 §

Registrering av stiftelsen

Stiftelsen ska anmälas för registrering inom tre månader efter det att stiftelseurkunden undertecknades. I annat fall förfaller grundandet av stiftelsen. Närmare bestämmelser om registreringen finns i 13 kap. och i statsrådets förordning ().

Patent- och registerstyrelsen kan av grundad anledning förlänga den tid som gäller för grundanmälan om registrering.

10 §

Fördröjd grundanmälan om registrering av testamentsstiftelse

Om en testamentsstiftelse inte har anmälts för registrering inom skälig tid efter det att Patent- och registerstyrelsen mottagit ett sådant meddelande som avses i 6 § 2 mom. eller inom tre månader efter det att stiftelseurkunden undertecknades, och dröjsmålet inte beror på åtgärder som har samband med dödsboet eller på att tiden för registrering har förlängts, kan Patent- och registerstyrelsen förelägga verkställaren eller de ledamöter som valts till stiftelsens styrelse vite eller lämna in en ansökan till den domstol som anges i 6 § 1 mom. om att verkställaren, styrelsen eller en styrelseledamot ska bytas ut.

Det kan bestämmas att ett beslut om att byta ut verkställaren, en styrelseledamot eller styrelsen ska verkställas även om det överklagats.

11 §

Förutsättningar för registrering

Stiftelsen kan registreras när registermyndigheten har tillställts

1. stiftelsens grundanmälan,
2. stiftelseurkunden i original eller på tjänstens vägnar styrkt kopia,
3. en utredning om att testamentet har vunnit laga kraft,
4. en försäkran från stiftelsens styrelseledamöter och verkställande direktör om att bestämmelserna i denna lag har iakttagits när stiftelsen grundades,
5. ett yttrande av stiftelsens revisor huruvida bestämmelserna i stiftelseurkunden och stadgarna har iakttagits i fråga om det grundkapital som överläts innan stiftelsen registreras.

Ett villkor för registrering av stiftelsen är utöver vad som föreskrivs i 1 mom. att stiftelsen uppfyller de förutsättningar för grundande som anges i 1 mom.

12 §

Registreringens rättsverkningar

Stiftelsen uppkommer genom registreringen.

Förpliktelser orsakade av en åtgärd som har vidtagits efter undertecknandet av stiftelseurkunden eller av en i stiftelseurkunden angiven åtgärd som har vidtagits högst ett år före undertecknandet av stiftelseurkunden övergår genom registreringen på stiftelsen.

Efter registreringen kan en stiftare inte som grund för befrielse från en grundkapitalförbindelse åberopa att ett villkor i samband med grundandet inte har uppfyllts.

13 §

Åtgärder före registreringen

Före registreringen kan stiftelsen inte förvärva rättigheter eller åta sig skyldigheter och inte heller uppträda som part i en domstol eller hos någon annan myndighet.

De som deltagit i eller beslutat om en åtgärd som på stiftelsens vägnar vidtagits före registreringen är solidariskt ansvariga för åtgärden. Genom registreringen övergår ansvaret på stiftelsen i de situationer som avses i 12 § 2 mom.

Styrelsen och verkställande direktören kan utan personligt ansvar föra talan i ärenden som gäller grundandet av stiftelsen och vidta åtgärder för att kräva in betalning av kapitalförbindelser.

14 §

Rättshandlingar med en oregistrerad stiftelse

En avtalspart som visste att stiftelsen var oregistrerad kan, om inte annat avtalats, frånträda sitt avtal med stiftelsen, om grundanmälan om registrering av stiftelsen inte har gjorts inom den tid som anges i 9 § eller om registrering har vägrats. En avtalspart som inte visste att stiftelsen var oregistrerad kan frånträda avtalet till dess att stiftelsen har registrerats.

15 §

Grundandet förfaller

Grundandet av stiftelsen förfaller om stiftelsen inte har anmälts för registrering inom den tid som anges i 9 § eller om registrering vägras.

Grundandet av en testamentsstiftelse förfaller inte till följd av att den föreskrivna tiden för registrering har överskridits.

Om grundandet förfaller, är styrelsen och verkställande direktören solidariskt ansvariga för att den förmögenhet som överlåtits till stiftelsen samt avkastningen på förmögenheten återbetalas till stiftarna. Från det belopp som ska återbetalas får sedvanliga kostnader för åtgärder som avses i 13 § 3 mom. dras av.

II AVDELNINGEN. Förvaltning, bokslut, verksamhetsberättelse och revision

8.1.3 3 Kap. Stiftelsens ledning och företrädare

1 §

Stiftelsens ledning

Stiftelsen ska ha en styrelse. I stiftelsens stadgar kan det bestämmas att stiftelsen har ett sådant förvaltningsråd som avses i 21 §. Stiftelsen kan också ha en verkställande direktör som avses i 16 §.

2 §

Styrelsens allmänna uppgifter

Styrelsen sköter förvaltningen av stiftelsen och svarar för att stiftelsens verksamhet organiseras på ett ändamålsenligt sätt för fullgörandet av ändamålet (*allmän behörighet*). Styrelsen svarar för att tillsynen över stiftelsens bokföring och medelsförvaltning är ordnad på behörigt sätt.

Styrelsen och styrelseledamöter får inte följa sådana beslut av förvaltningsrådet eller styrelsen som strider mot denna lag eller stiftelsens stadgar och därför är ogiltiga.

3 §

Styrelsens beslutsfattande

Som styrelsens beslut gäller det förslag som har biträts av över hälften av de närvarande ledamöterna, om det inte föreskrivs om en större majoritet i denna lag eller i stiftelsens stadgar. En jävig styrelseledamot anses inte närvarande. Vid lika röstetal avgör ordförandens röst.

Vid val blir de valda som har fått flest röster, om det inte i stadgarna bestäms något annat om val eller om den majoritet som krävs. Om rösterna faller lika vid val och om något annat inte har bestämts i stadgarna, avgörs valet genom lottdragning.

Styrelsen är beslutförmär när över hälften av dess ledamöter är närvarande, om inte stadgarna förutsätter ett större antal. I antalet beaktas de valda styrelseledamöterna.

Styrelsen får inte avgöra ett ärende om inte samtliga styrelseledamöter i möjligaste mån har getts tillfälle att delta i behandlingen av det. Om en styrelseledamot har förhinder, ska dennes ersättare ges tillfälle att delta i behandlingen.

Om ett beslut fattas utan att styrelsen sammanträder, ska beslutet registreras, undertecknas, numreras och förvaras enligt vad som föreskrivs i 6 § om styrelsens mötesprotokoll.

Styrelseledamöterna kan genom ett enhälligt beslut låta bli att iaktta en bestämmelse om möteskallelse som ingår i denna lag eller i stiftelsens stadgar.

4 §

Jäv

En styrelseledamot får inte delta i behandlingen av ett ärende som gäller ett avtal mellan styrelseledamoten och stiftelsen. En styrelseledamot får inte heller delta i behandlingen av ett ärende som gäller ett avtal mellan stiftelsen och tredje man, om styrelseledamoten i ärendet har ett väsentligt intresse som kan stå i strid med stiftelsens intresse. Vad som i



denna paragraf föreskrivs om avtal ska på motsvarande sätt tillämpas på andra rättshandlingar samt på rättegångar och annan talan.

Om en juridisk person är ledamot i styrelsen, tillämpas bestämmelserna i 1 mom. på en juridisk person som ledamot och på den huvudansvarige styrelseledamoten.

5 §

Styrelsens sammanträden

Styrelsens ordförande svarar för att styrelsen sammanträder vid behov. Styrelsen ska sammankallas om en styrelseledamot eller verkställande direktören kräver det. Om styrelsens ordförande trots allt inte sammankallar styrelsen, får kallelsen utfärdas av verkställande direktören eller, om minst hälften av styrelseledamöterna godkänner förfarandet, av en styrelseledamot. I stadgarna kan det bestämmas annat om styrelsens sammanträden.

6 §

Styrelsens protokoll

Vid styrelsens sammanträde ska det föras protokoll, i vilket besluten och omröstningarna antecknas. Protokollet undertecknas av mötets ordförande och av minst en av styrelsen därtill utsedd ledamot. Varje styrelseledamot och verkställande direktören har rätt att få sin avvikande mening antecknad i protokollet. Protokollen ska numreras löpande och förvaras på ett betryggande sätt.

7 §

Överföring av uppgifter

Styrelsen kan i ett enskilt fall eller med stöd av stadgarna fatta beslut i ärenden som hör till verkställande direktörens allmänna behörighet.

Styrelsen kan föra ett enskilt ärende som hör till dess eller till verkställande direktörens allmänna behörighet till förvaltningsrådet för avgörande.

8 §

Styrelseledamöter, ersättare och ordförande

Till styrelsen ska minst tre och högst sju ordinarie ledamöter väljas. I stadgarna kan det bestämmas om ett högre minimi- och maximiantal.

Det kan väljas en eller flera ersättare till styrelsen, om inte annat bestäms i stadgarna. Vad som i denna lag föreskrivs om ledamöter ska också tillämpas på ersättare.

Styrelsen ska ha en ordförande. Ordföranden väljs av styrelsen, om inte annat beslutas då styrelsen valdes eller om inte annat bestäms i stadgarna.

9 §

Val av styrelseledamöter

Styrelsen kompletterar sig själv, om inte annat bestäms i stadgarna. Om stiftelsen har ett förvaltningsråd, väljer förvaltningsrådet styrelseledamöterna, om inte annat bestäms i stadgarna.

Om inte förvaltningsrådet eller en i stadgarna angiven aktör har utsett styrelseledamöter för den följande mandatperioden innan denna inleds, kompletterar styrelsen sig själv, om inte annat bestäms i stadgarna.

10 §

Styrelseledamöternas behörighet

En minderårig eller den för vilken det har förordnats en intressebevakare, vars handlingsbehörighet har begränsats eller som är försatt i konkurs eller föremål för skuldsaneringsförfarande får inte vara styrelseledamot. I lagen om näringsförbud (1059/1985) föreskrivs om ett näringsförbuds inverkan på behörigheten.

Ledamöter i stiftelsens styrelse kan också vara en annan registrerad sammanslutning, registrerad stiftelse, offentligrättslig stiftelse, offentligrättslig förening eller en sådan myndighet som anges i 4 § 1 mom. i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) (*juridisk person som ledamot*) eller en annan sammanslutnings eller stiftelses styrelseledamöter, om det bestäms så i stadgarna. Vad som sägs ovan om en annan sammanslutnings och stiftelses styrelseledamöter, gäller på motsvarande sätt ledamöter i en myndighets motsvarande organ.

Minst en styrelseledamot ska vara bosatt eller ha sin hemort inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, om inte Patent- och registerstyrelsen beviljar stiftelsen dispens från detta krav. Om en myndighet är ledamot i stiftelsens styrelse, anses en av styrelseledamöterna ha sin hemort inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

11 §

Huvudansvarig styrelseledamot

En juridisk person som är ledamot i styrelsen ska meddela stiftelsen vem som bär det huvudsakliga ansvaret för medlemskapet i styrelsen (*huvudansvarig styrelseledamot*). Om den juridiska person som är ledamot inte meddelar styrelsen vem som är huvudansvarig styrelseledamot inom en månad efter det att medlemskapet i styrelsen inleddes, kan de övriga styrelseledamöterna utse den huvudansvarige styrelseledamoten.



Den huvudansvarige styrelseledamoten ska hos den juridiska person som är styrelseledamot vara ledamot i dess styrelse eller ett motsvarande organ, verkställande direktör eller anställd, om inte annat bestäms i stiftelsens stadgar.

På en huvudansvarig styrelseledamot tillämpas bestämmelserna om en stiftelses styrelseledamöter i denna lag, i övrig lagstiftning och i stadgarna. På en huvudansvarig styrelseledamot tillämpas dock inte vad som i 1 kap. 7 § 3 mom. föreskrivs om en juridisk person som ledamot.

12 §

Styrelsens mandattid

Styrelseledamöternas mandattid är tre kalenderår, om inte annat bestäms i stadgarna.

Om en styrelseledamot väljs av förvaltningsrådet eller en i stadgarna angiven aktör som inte är styrelsen, kan mandattiden fortgå tills vidare, om det bestäms så i stadgarna.

13 §

En styrelseledamots avgång

En styrelseledamot kan avgå från sitt uppdrag före mandattidens utgång.

Avgången träder i kraft tidigast då styrelsen har underrättats om den. Om en ledamot inte har valts av styrelsen, ska också den som har valt ledamoten underrättas om avgången. Den huvudansvarige styrelseledamoten ska underrätta också den juridiska person som är styrelseledamot om sin avgång.

En styrelseledamot som vid sin avgång har skäl att anta att stiftelsen inte längre har några andra styrelseledamöter är skyldig att underrätta dem som väljer styrelseledamöterna om saken. Om den som väljer styrelsen inte längre finns eller om stiftelsens styrelse kompletterar sig själv, ska Patent- och registerstyrelsen underrättas om saken.

14 §

Entledigande av styrelseledamot

Om en styrelseledamot inte väljs av styrelsen, kan den som väljer ledamoten entlediga denne, om inte annat bestäms i stadgarna.

Om en styrelseledamot har förlorat den behörighet som förutsätts i lag, kan den som väljer ledamoten, eller om en sådan aktör inte längre finns, styrelsen entlediga styrelseledamoten.

Mandattiden för en entledigad ledamot upphör när det har fattats beslut om entledigandet, om inte annat bestäms i beslutet.



En juridisk person som styrelseledamot kan entlediga den huvudansvarige styrelseledamoten, om inte annat bestäms i stadgarna. Stiftelsens styrelse ska underrättas om entledigandet och om val av ny huvudansvarig styrelseledamot.

15 §

Komplettering av styrelsen

Om en styrelseledamots uppdrag upphör under mandattiden eller om en styrelseledamot förlorar den behörighet som avses i 10 §, träder en ersättare i stället för styrelseledamoten enligt vad som bestäms i stadgarna eller beslutades då ersättaren valdes, tills en ordinarie ledamot har valts. Om någon ersättare inte finns, ska styrelsens övriga ledamöter se till att en ny ledamot väljs för den återstående mandattiden eller att antalet ledamöter i styrelsen minskas, om inte annat bestäms i stadgarna. Om dock valet ska skötas av förvaltningsrådet och styrelsen med ersättare är beslutför, kan valet lämnas till förvaltningsrådets följande sammanträde.

16 §

Verkställande direktör

Verkställande direktören ansvarar för fullgörandet av stiftelsens ändamål och sköter stiftelsens övriga dagliga förvaltning i enlighet med styrelsens anvisningar och föreskrifter (*allmän behörighet*). Verkställande direktören svarar för att stiftelsens bokföring är lag-enlig och medelsförvaltningen ordnad på ett betryggande sätt. Verkställande direktören ska ge styrelsen och dess ledamöter de upplysningar som styrelsen behöver för att sköta sitt uppdrag.

Verkställande direktören får vidta åtgärder som med beaktande av omfattningen och arten av stiftelsens verksamhet är exceptionella eller av stor betydelse endast om han eller hon har styrelsens bemyndigande eller styrelsens beslut inte kan inväntas utan vä-sentlig olägenhet för stiftelsens verksamhet. I det sistnämnda fallet ska styrelsen så snart som möjligt underrättas om åtgärden.

17 §

Verkställande direktörens närvaro vid ett organs sammanträden

Verkställande direktören har rätt att närvara och yttra sig vid ett organs sammanträden också utan att vara ledamot i organet, om inte organet beslutar något annat eller annat bestäms i stadgarna.

18 §

Bestämmelser som ska tillämpas på verkställande direktören

På verkställande direktören ska det dessutom tillämpas vad som föreskrivs om styrelseledamöter i 2 § 2 mom., som gäller ogiltiga beslut, i 4 §, som gäller jäv, och i 10 § 1 mom., som gäller behörighet.

Verkställande direktören får inte vara styrelsens ordförande.

Verkställande direktören ska dock alltid vara bosatt i, eller om verkställande direktören är en sammanslutning eller stiftelse, ha sin hemort inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, om inte Patent- och registerstyrelsen beviljar stiftelsen dispens från detta krav.

19 §

Val av verkställande direktör samt dennes avgång och entledigande

Verkställande direktören utses av styrelsen.

Verkställande direktören ska vara en fysisk person eller en registrerad sammanslutning.

Verkställande direktören har rätt att avgå från uppdraget. Avgången träder i kraft tidigast då styrelsen har underrättats om den.

Styrelsen kan entlediga verkställande direktören.

20 §

Huvudansvarig verkställande direktör

Om en sammanslutning har valts till verkställande direktör, ska den meddela stiftelsen vem som bär det huvudsakliga ansvaret för verkställande direktörens uppgifter (*huvudansvarig verkställande direktör*).

Den huvudansvarige verkställande direktören ska vara ledamot i styrelsen eller ett motsvarande ledningsorgan, verkställande direktör för eller anställd hos den sammanslutning som har utsett verkställande direktören, om inte annat bestäms i stiftelsens stadgar.

Om en sammanslutning har valts till verkställande direktör, ska bestämmelserna om verkställande direktör i denna lag och övrig lagstiftning tillämpas på den huvudansvarige verkställande direktören.

21 §

Förvaltningsrådets uppgifter

Förvaltningsrådet ska övervaka stiftelsens förvaltning, som styrelsen och verkställande direktören ansvarar för.

Utöver vad som föreskrivs i 1 mom. ska förvaltningsrådet

1. välja ledamöterna i förvaltningsrådet,
2. välja ledamöterna i styrelsen,
3. välja revisorerna,
4. fatta beslut om förvaltningsrådsledamöternas, styrelseledamöternas och revisorernas arvoden,
5. fastställa bokslutet och verksamhetsberättelsen,
6. besluta i ärenden som avser betydande inskränkning eller utvidgning av verksamheten eller väsentlig ändring av stiftelsens organisation, samt
7. besluta om ändring av stadgarna, fusion och upplösning av stiftelsen.

I stadgarna kan det bestämmas annat om de förvaltningsrådsuppgifter som anges i 2 mom.

I övrigt kan förvaltningsrådet i stadgarna ges endast sådana uppgifter som hör till styrelsens allmänna behörighet. Förvaltningsrådet kan inte ges rätt att företräda stiftelsen.

Styrelsen är inte behörig i de uppgifter som i lag eller i stiftelsens stadgar ålagts förvaltningsrådet, om inte annat bestäms i stadgarna.

22 §

Förvaltningsrådets rätt att få upplysningar

Styrelsen, styrelseledamöterna och verkställande direktören ska ge förvaltningsrådet de upplysningar som behövs för skötseln av förvaltningsrådets uppgifter.

23 §

Förvaltningsrådets ledamöter och ordförande

Om antalet ledamöter i förvaltningsrådet, valsättet och mandattiden bestäms i stiftelsens stadgar.

Förvaltningsrådet ska ha minst fem ledamöter. Verkställande direktören får inte höra till förvaltningsrådet.

För förvaltningsrådet ska det väljas en ordförande. Ordföranden väljs av förvaltningsrådet, om inte annat beslutades när förvaltningsrådet valdes eller om inte annat bestäms i stadgarna.

24 §

Bestämmelser som ska tillämpas på förvaltningsrådet

På förvaltningsrådet och dess ledamöter ska dessutom tillämpas vad som i 2 § 2 mom. föreskrivs om ogiltiga beslut, i 3–6 § om beslutsfattande, jäv, sammanträden och protokoll samt i 10 § om styrelseledamöternas behörighet, i 11 § om huvudansvarig styrelseledamot, i 13 § om avgång, i 14 § om entledigande och i 15 § om komplettering av styrelsen.

25 §

Företrädande

Stiftelsen företräds av styrelsen. Verkställande direktören kan företräda stiftelsen i ärenden som enligt 16 § hör till verkställande direktörens uppgifter.

I stadgarna kan det bestämmas att en styrelseledamot eller verkställande direktören har rätt att företräda stiftelsen eller att styrelsen får ge någon av sina ledamöter, verkställande direktören eller någon annan namngiven person rätt att företräda stiftelsen. Styrelsen kan när som helst återkalla denna rätt.

Vad som i 1 och 2 mom. föreskrivs om en styrelseledamot eller verkställande direktören tillämpas i fråga om en juridisk person som är ledamot i styrelsen på den huvudansvarige styrelseledamoten och i fråga om en sammanslutning som är verkställande direktör på den huvudansvarige verkställande direktören.

26 §

Begränsning av rätten att företräda stiftelsen

I stiftelseregistret kan det antecknas endast en sådan begränsning av rätten att företräda stiftelsen som innebär att två eller flera personer endast tillsammans har denna rätt.

27 §

Bindande verkan av en företrädares åtgärder

En rättshandling som på stiftelsens vägnar har företagits av en sådan företrädare för stiftelsen som avses i denna lag är inte bindande för stiftelsen, om

1. stiftelsen har ingått en förbindelse i strid med bestämmelserna i 1 kap. 2 § 1 mom.,
2. företrädaren har handlat i strid med stiftelsens ändamål enligt stadgarna,
3. företrädaren har handlat i strid med en sådan begränsning som avses i 3 kap. 26 §, eller
4. företrädaren har handlat i strid med en sådan begränsning som avses i 1 kap. 5 eller 6 § och motparten insåg eller borde ha insett att befogenheten överskreds.

I sådana fall som avses i 1 mom. 4 punkten kan det inte anses att enbart den omständigheten att befogenhetsbegränsningarna ingår i registrerade stadgar är ett tillräckligt bevis för att motparten insåg eller borde ha insett att befogenheten överskreds.

8.1.4 4 Kap. Revision

1 §

Revisionsskyldighet och tillämplig lag

I stiftelser ska det förrättas revision.

I fråga om revision av stiftelser gäller i övrigt vad som föreskrivs i detta kapitel och i revisionslagen (459/2007).

2 §

Förrättande av revision

Revision av en stiftelse ska förrättas inom sex månader från räkenskapsperiodens utgång.

3 §

Revisorsval

Styrelsen ska välja en eller flera revisorer för stiftelsen, om det inte i stadgarna bestäms något annat om vem som ska välja revisor. Om stiftelsen har ett förvaltningsråd, ska förvaltningsrådet välja en eller flera revisorer för stiftelsen, om det inte i stadgarna bestäms något annat om vem som ska välja revisor.

4 §

Revisorssuppleant

Bestämmelser om skyldigheten att välja en revisorssuppleant finns i 4 § i revisionslagen. I stiftelsen kan det väljas en eller flera revisorssuppleanter, även om stiftelsen inte har någon skyldighet att välja en sådan. På val av revisorssuppleant tillämpas i övrigt vad som i 3 § föreskrivs om val av revisor.

5 §

En revisors mandattid

Revisor väljs för att förrätta revisionen för en räkenskapsperiod, om det inte i stadgarna bestäms om en längre mandattid eller om att mandattiden ska fortgå tills vidare.

Uppdraget upphör när bokslutet för den räkenskapsperiod som revisionen gäller har fastställts i förvaltningsrådet. Om stiftelsen saknar förvaltningsråd eller om förvaltningsrådets uppgift inte är att fastställa bokslutet, upphör revisorns uppdrag när revisionsberättelsen har lämnats, om inte annat bestäms i stadgarna eller beslutas vid valet av revisor.

6 §

Förordnande av revisor

Patent- och registerstyrelsen ska förordna en behörig revisor för en stiftelse, om

1. en revisor inte har valts enligt lag eller stiftelsens stadgar,
2. en revisor inte har behörighet enligt 3 § i revisionslagen eller inte är oberoende enligt 24 eller 25 § i den lagen,
3. en bestämmelse i stadgarna om antalet revisorer eller deras behörighet inte har iakttagits, eller
4. stiftelsen annars saknar revisor och en sådan inte har valts trots uppmaning från Patent- och registerstyrelsen.

Patent- och registerstyrelsen ska begära utlåtande av Centralhandelskammarens revisionsnämnd i ett ärende som avses i 1 mom. 2 punkten och som gäller oberoende innan ärendet avgörs.

Anmälan till Patent- och registerstyrelsen kan i de fall som nämns ovan i denna paragraf göras av vem som helst. Styrelsen är skyldig att göra anmälan, om inte den som ska välja revisor utan dröjsmål väljer en behörig revisor.

Innan ett förordnande enligt denna paragraf ges ska styrelsen ges tillfälle att yttra sig. Förordnandet kan verkställas utan att det har vunnit laga kraft. Förordnandet gäller tills en revisor i föreskriven ordning valts för stiftelsen i stället för den revisor som Patent- och registerstyrelsen förordnat. Ett förordnande kan inte ges efter det att bokslutet för räkenskapsperioden i fråga har godkänts eller fastställts, om stiftelsens förvaltningsråd fastställer stiftelsens bokslut, och beslutet om det har vunnit laga kraft.

8.1.5 5 Kap. Bokslut och verksamhetsberättelse

1 §

Tillämpning av bokföringslagen samt räkenskapsperiod

Bokslutet och verksamhetsberättelsen ska upprättas i enlighet med bokföringslagen och detta kapitel.

Räkenskapsperioden för en stiftelse är ett kalenderår, om inte annat bestäms i stadgarna.

2 §

Verksamhetsberättelse

För varje räkenskapsperiod ska det upprättas en verksamhetsberättelse, som ska innehålla minst de uppgifter som anges i 3 kap. 1 § 6 mom. i bokföringslagen.

Verksamhetsberättelsen ska utöver vad som nämns i 1 mom. innehålla följande uppgifter för varje räkenskapsperiod:

1. vilken verksamhet stiftelsen har bedrivit för att fullgöra stiftelsens ändamål,
2. namnen på de sammanslutningar och stiftelser i vilka stiftelsen har bestämmande inflytande, FO-nummer och i fråga om dotterföretag ägarandelarna,
3. det sammanlagda beloppet av löner, arvoden och pensionsförmåner som har betalats till ledamöter och ersättare i styrelsen och förvaltningsrådet,
4. det sammanlagda beloppet av löner, arvoden och pensionsförmåner som har betalats till ledamöter och ersättare i styrelsen och förvaltningsrådet i dotterföretag som hör till en stiftelsekoncern, samt
5. uppgifter om transaktioner mellan stiftelsen och dess närståendekrets samt om ekonomiska förmåner som stiftelsen delvis eller helt utan vederlag givit närståendekretsens. I uppgifterna ska ingå information om typen av närståenderelation, en beskrivning av transaktionen eller den ekonomiska förmånen samt transaktionens eller den ekonomiska förmånens penningvärde.

Verksamhetsberättelsen ska innehålla en redogörelse, om stiftelsen har förvärvat bestämmande inflytande i en annan bokföringsskyldig eller om stiftelsen har varit delaktig i en fusion under räkenskapsperioden. Dessutom ska verksamhetsberättelsen innehålla en redogörelse, om stiftelsens stadgar har ändrats under räkenskapsperioden.

De uppgifter som nämns i denna paragraf får dock ges i bokslutsnoter i stället för i verksamhetsberättelsen, om inte annat föreskrivs i bokföringslagen.

Med närståendekrets avses vid tillämpningen av denna paragraf verkställande direktören, ledamöter och ersättare i styrelsen och förvaltningsrådet samt make till ovannämnda person eller den med vilken personen i fråga lever i gemensamt hushåll i ett äktenskapsliknande förhållande och den som är släkting i rakt upp- eller nedstigande led till personen i fråga och en sammanslutning eller stiftelse som nämnda personer har bestämmande inflytande i.

3 §

Penninglån, säkerheter och ansvarsförbindelser

I verksamhetsberättelsen ska det separat uppges penninglån, säkerheter och ansvarsförbindelser till en sådan närstående som anges i 2 § 5 mom. samt de huvudsakliga villkoren för dessa, i det fall att penninglånen, säkerheterna och ansvarsförbindelserna sammanlagt överstiger 20 000 euro eller utgör mer än fem procent av stiftelsens eget kapital enligt balansräkningen.

4 §

Koncernbokslut

Koncernbokslut ska, utöver vad som föreskrivs någon annanstans, upprättas i enlighet med detta kapitel.

En stiftelse som är moderstiftelse i en koncern ska alltid upprätta ett koncernbokslut.

5 §

Registrering av bokslut och verksamhetsberättelse

Stiftelsen ska göra registeranmälan om bokslutet och verksamhetsberättelsen till Patent- och registerstyrelsen inom två månader från det att räkenskapsperioden avslutades. Till anmälan ska fogas specifikationerna till balansräkningen samt en kopia av revisionsberättelsen (*årsrapport*).

6 §

Bokföringsnämndens anvisningar och utlåtanden

Bokföringsnämnden kan så som föreskrivs i 8 kap. 2 § i bokföringslagen ge anvisningar och utlåtanden om tillämpningen av denna lags bestämmelser om upprättande av bokslut och verksamhetsberättelse.

7 §

Koncern

Om en stiftelse har i 1 kap. 5 § i bokföringslagen avsett bestämmande inflytande i en annan inhemsk eller utländsk sammanslutning eller stiftelse, är stiftelsen moderstiftelse medan den andra parten är dottersammanslutning. Moderstiftelsen och dess dottersammanslutningar bildar en koncern.

En stiftelse har bestämmande inflytande i en annan sammanslutning eller stiftelse också då stiftelsen tillsammans med en eller flera av sina dottersammanslutningar eller då en dottersammanslutning ensam eller tillsammans med andra dottersammanslutningar har ett sådant bestämmande inflytande i sammanslutningen eller stiftelsen som avses i 1 kap. 5 § i bokföringslagen.

III AVDELNINGEN. Ändring av stadgarna samt fusion och upplösning av stiftelse

8.1.6 6 Kap. Ändring av stadgarna

1 §

Ändring av stadgarna

Styrelsen beslutar om ändring av stadgarna. Om stiftelsen har ett förvaltningsråd, beslutar detta om ändring av stadgarna, om det inte i stadgarna bestäms att styrelsen ska besluta om detta.

I stadgarna kan det bestämmas att en ändring av dem kräver samtycke av en i stadgarna angiven aktör.

Om stiftaren eller en bestämd person eller en juridisk person i stadgarna har givits en rättighet i anslutning till stiftelsens verksamhet, krävs samtycke av denna i stadgarna angivna aktör för att bestämmelsen i fråga ska ändras, om inte annat bestäms i stadgarna.

2 §

Ändring av stiftelsens ändamål

En stiftelses ändamål får ändras endast om det blivit omöjligt eller mycket svårt, helt eller till betydande del är onyttigt eller strider mot lag att använda stiftelsens medel för det fastställda ändamålet.

Det nya ändamålet får inte väsentligt avvika från det ursprungliga.

Stiftaren kan i stadgarna när stiftelsen grundas bestämma annat om förutsättningarna för ändring av ändamålet än vad som föreskrivs i 1 och 2 mom.

Beslut om ändring av stiftelsens ändamål ska fattas av tre fjärdedelar av organets ledamöter, om det inte i stadgarna bestäms om en större röstmajoritet. Beslut om ändring av en sådan bestämmelse i stadgarna om förutsättningarna för ändring av ändamålet som anges i 3 mom. ska fattas enhälligt av organets ledamöter, om inte stiftaren i stadgarna har bestämt annat när stiftelsen grundades.

3 §

Omvandling till tidsbestämd stiftelse

Om användningen av en stiftelses medel för det fastställda ändamålet är helt eller till väsentlig del onyttig på grund av stiftelsens ringa tillgångar, får stiftelsens stadgar också

ändras så att stiftelsen ges en tid inom vilken de återstående medlen ska användas och stiftelsen upplösas.

När en sådan ändring av stadgarna anmäls till Patent- och registerstyrelsen för registrering, ska det till ansökan fogas ett utlåtande av stiftelsens revisorer om att alla kända skulder har betalats eller att stiftelsens kända borgenärer har samtyckt till att stiftelsen görs tidsbestämd.

4 §

Möteskallelse

Beslut om ändring av stadgarna får inte fattas om inte saken har nämnts i möteskallelsen.

Ändringens huvudsakliga innehåll ska nämnas i kallelsen

5 §

Registrering av stadgeändring

Ett beslut om ändring av stadgarna ska utan dröjsmål anmälas för registrering. Beslutet får inte verkställas förrän det har registrerats.

En ändring av stadgarna införs i stiftelseregistret, om de föreskrivna förutsättningarna för ändring av stadgarna uppfylls och beslut om ändring av stadgarna har fattas i enlighet med vad som föreskrivs i lag.

8.1.7 7 Kap. Fusion

1 §

Fusion

En stiftelse (*överlåtande stiftelse*) kan fusioneras med en annan stiftelse som i väsentligt avseende har samma ändamål (*övertagande stiftelse*) så att den överlåtande stiftelsens tillgångar och skulder övergår till den övertagande stiftelsen.

Stiftaren kan i stadgarna när stiftelsen grundas bestämma annat om förutsättningarna för fusion än vad som föreskrivs i 1 mom. Beslut om ändring av sådana bestämmelser i stadgarna som gäller förutsättningarna för fusion ska fattas enhälligt av alla ledamöter i organet, om inte stiftaren i stadgarna har bestämt annat när stiftelsen grundades.

Om en stiftelses ändamål är att stödja en i stadgarna angiven person eller juridisk person, krävs denna persons samtycke till fusionen, om inte annat bestäms i stadgarna.

Om en stiftelse äger samtliga aktier i ett aktiebolag, kan aktiebolaget fusioneras med stiftelsen.

2 §

Olika sätt att genomföra en fusion

En fusion kan ske så att

1. en eller flera överlåtande stiftelser fusioneras med en övertagande stiftelse (*absorptionsfusion*), eller
2. minst två överlåtande stiftelser fusioneras och tillsammans bildar en övertagande stiftelse (*kombinationsfusion*).

Med dottersammanslutningsfusion avses en absorptionsfusion där de i fusionen deltagande stiftelserna äger samtliga aktier samt eventuella optionsrätter och andra till aktier berättigande särskilda rättigheter i det överlåtande bolaget.

Med i fusionen deltagande stiftelser avses i detta kapitel överlåtande stiftelser och övertagande stiftelser.

Vid fusion av dotteraktiebolag genom dottersammanslutningsfusion gäller vad som i 16 kap. i aktiebolagslagen (624/2006) föreskrivs om dotterbolagsfusioner i fråga om överlåtande dotterbolag.

3 §

Fusionsplan

De i fusionen deltagande stiftelsernas styrelser ska upprätta en skriftlig fusionsplan som dateras och undertecknas.

Fusionsplanen ska uppta

1. namn, företags- och organisationsnummer och hemorter för de i fusionen deltagande stiftelserna,
2. utredning om orsakerna till fusionen,
3. förslag till eventuella ändringar i den övertagande stiftelsens stadgar vid en absorptionsfusion samt vid en kombinationsfusion förslag till stadgar för den nybildade stiftelsen. Vid en kombinationsfusion ska det dessutom nämnas hur ledamöterna i den nya stiftelsens organ och stiftelsens revisorer väljs.
4. förslag till grundkapital för den övertagande stiftelsen,
5. utredning om den överlåtande stiftelsens tillgångar och skulder, om de omständigheter som påverkar värderingen av dessa, om den inverkan som fusionen planeras få på den övertagande stiftelsens balansräkning och om de bokföringsmetoder som ska tillämpas på fusionen,
6. förslag som avser de i fusionen deltagande stiftelsernas rätt att besluta om sådana arrangemang utöver sedvanlig verksamhet som påverkar deras eget kapital,

- 
7. utredning om sådana företagsinteckningar i de i fusionen deltagande stiftelsernas egendom som avses i företagsinteckningslagen (634/1984),
 8. förslag till den planerade registreringstidpunkten för verkställandet av fusionen, samt
 9. förslag till eventuella andra fusionsvillkor.

Vid en kombinationsfusion ersätter fusionsplanen stiftelseurkunden för den övertagande stiftelsen.

4 §

Revisorsyttrande

Styrelserna för de stiftelser som deltar i fusionen ska utse en eller flera revisorer med uppgift att ge ett yttrande om den utredning som avses i 3 § 2 mom. 5 punkten.

I yttrandet ska det dessutom bedömas om fusionen kan äventyra betalningen av den övertagande stiftelsens skulder.

5 §

Fusionsbeslut

Beslut om fusion fattas i den överlåtande stiftelsen på det sätt som bestäms om ändring av ändamålet i den överlåtande stiftelsen, om inte annat bestäms i stadgarna.

Beslut om fusion fattas i den övertagande stiftelsen på det sätt som bestäms om ändring av stadgarna i den övertagande stiftelsen, om inte annat bestäms i stadgarna.

Om det vid en absorptionsfusion har avtalats om ändring av ändamålet för den övertagande stiftelsen, ska beslut om fusion i den övertagande stiftelsen fattas på det sätt som bestäms om ändring av ändamålet i den övertagande stiftelsen.

6 §

Möteskallelse

Beslut om fusion får inte fattas om inte saken har nämnts i möteskallelsen.

Ett utkast till fusionsplan samt ett revisorsyttrande enligt 4 § ska fogas till möteskallelsen.

7 §

Registrering av fusionsplanen

Fusionsplanen ska anmälas för registrering inom fyra månader efter det att de i fusionen deltagande stiftelserna fattade beslut om godkännande av fusionsplanen. Till anmälan



ska fogas ett sådant samtycke som avses i 1 § 3 mom., ett sådant yttrande som avses i 4 § och de i fusionen deltagande stiftelsernas fusionsbeslut.

Anmälan ska göras gemensamt av de stiftelser som deltar i fusionen.

Fusionen förfaller om anmälan inte görs inom föreskriven tid eller om registrering vägras.

Fusionsplanen införs i stiftelseregistret om de föreskrivna förutsättningarna för fusion uppfylls och om fusionsplanen har uppgjorts och beslut om fusion har fattats i enlighet med vad som föreskrivs i lag. Stadgeändringen och grundandet av den nya stiftelsen införs inte i registret förrän en anmälan enligt 10 § har registrerats.

8 §

Kallelse på borgenärerna

De borgenärer vars fordran på den överlåtande stiftelsen har uppkommit före registreringen av fusionsplanen har rätt att motsätta sig fusionen. Sådan rätt har även de borgenärer vars fordran får indrivnas utan dom eller beslut enligt lagen om verkställighet av skatter och avgifter (706/2007) och vars fordran har uppkommit senast den dag som avses i 2 mom.

Efter att fusionsplanen har registrerats ska registermyndigheten utan dröjsmål utfärda en kallelse på de borgenärer som avses i 1 mom., där det nämns att de har rätt att motsätta sig fusionen med ett skriftligt meddelande till registermyndigheten senast den dag som nämns i kallelsen. Registermyndigheten ska publicera kallelsen i den officiella tidningen senast en månad före den utsatta dagen och registrera kallelsen på tjänstens vägnar. Registermyndigheten ska före kallelsen på borgenärerna underrätta de i fusionen deltagande stiftelserna om kallelsen samt om den ovan nämnda föreskrivna tiden.

Kallelse ska utfärdas också på den övertagande stiftelsens borgenärer, om fusionen enligt det revisorsyttrande som avses i 4 § kan äventyra betalningen av den övertagande stiftelsens skulder. På den övertagande stiftelsens borgenärer tillämpas i så fall vad som i detta kapitel föreskrivs om den överlåtande stiftelsens borgenärer.

9 §

Stiftelsens skriftliga meddelande till borgenärerna

Stiftelsen ska senast tre veckor före den utsatta dagen sända ett skriftligt meddelande om kallelsen till de borgenärer enligt 8 § 1 mom. som är kända.

10 §

Anmälan om verkställande av fusion

De stiftelser som deltar i fusionen ska inom fyra månader efter den utsatta dag som anges i 8 § 2 mom. göra en anmälan om verkställande av fusionen till registermyndigheten. I annat fall förfaller fusionen. Till anmälan ska följande fogas:

1. de i fusionen deltagande stiftelsernas styrelseledamöters och verkställande direktörers försäkran om att denna lag har iakttagits vid fusionen,
2. en styrelseledamots och verkställande direktörens intyg om att sådana meddelanden som avses i 9 § har sänts, och
3. de i fusionen deltagande stiftelsernas beslut om fusionen.

Anmälan ska innehålla uppgifter om ledamöterna i organen i den nya stiftelse som grundas vid en kombinationsfusion.

11 §

Förutsättningar för registrering av fusion

Registermyndigheten ska registrera fusionen, om ingen borgenär har motsatt sig den eller om borgenärerna enligt en domstols dom har fått betalning eller betryggande säkerhet för sina fordringar.

Om en borgenär har motsatt sig fusionen, ska registermyndigheten utan dröjsmål informera stiftelsen om detta efter den utsatta dagen. Fusionen förfaller då fyra månader efter den utsatta dagen. Registermyndigheten ska dock skjuta upp behandlingen av ärendet, om stiftelsen inom fyra månader från den utsatta dagen visar att den har väckt talan för fastställelse av att borgenären har fått betalning eller betryggande säkerhet för sin fordran, eller om stiftelsen och borgenären tillsammans begär att behandlingen av ärendet ska skjutas upp.

Har fusionsplanen ändrats efter registreringen, kan fusionen registreras, om de föreskrivna förutsättningarna för fusion uppfylls och om den ändring som gäller fusionsplanen har uppgjorts och beslut om fusion har fattas i enlighet med vad som föreskrivs i lag.

Fusionen kan genomföras trots att den överlåtande stiftelsen har försatts i likvidation

Om företagsinteckning enligt företagsinteckningslagen har fastställts i flera än en av de i fusionen deltagande stiftelsernas egendom, får fusionen inte registreras, om inte stiftelsernas och inteckningshavarnas avtal om reglering av inteckningarnas företrädesrätt samtidigt registreras på basis av ansökan.

12 §

Fusionens rättsverkningar

Den överlåtande stiftelsens tillgångar och skulder övergår utan likvidationsförfarande till den övertagande stiftelsen när verkställandet av fusionen har registrerats. Samtidigt upplöses den överlåtande stiftelsen, och vid en kombinationsfusion uppkommer den övertagande stiftelsen. Om det vid en absorptionsfusion har avtalats om ändring av den övertagande stiftelsens stadgar, registreras de ändrade stadgarna genom att verkställandet av fusionen registreras.

Den överlåtande stiftelsens tillgångar och skulder får inte tas upp i den övertagande stiftelsens balansräkning till ett högre ekonomiskt värde än de har för den övertagande stiftelsen. I samband med en fusion får ett åtagande att utföra arbete eller tillhandahålla en tjänst inte tas upp i balansräkningen.

13 §

Slutredovisning

Den överlåtande stiftelsens styrelse och verkställande direktör ska så snart som möjligt efter det att fusionen verkställts upprätta ett bokslut och en verksamhetsberättelse över den tid för vilken något bokslut ännu inte har godkänts (*slutredovisning*). Slutredovisningen ska överlämnas till stiftelsens revisorer, som inom en månad ska ge en revisionsberättelse om den.

Om stiftelsen har ett förvaltningsråd och dess uppgift är att fastställa bokslutet, ska styrelsen efter de åtgärder som avses i 1 mom. utan dröjsmål sammankalla förvaltningsrådet för att fastställa slutredovisningen.

Slutredovisningen ska anmälas för registrering i enlighet med 5 kap. 5 §.

14 §

Fusionens återgång

Fusionen återgår trots att den har registrerats, om fusionsbeslutet har ogiltigförklarats genom en dom som vunnit laga kraft. Den överlåtande stiftelsen och den övertagande stiftelsen ansvarar solidariskt för den övertagande stiftelsens förpliktelser, om de har uppkommit efter registreringen av fusionen men före registreringen av domen.

8.1.8 8 Kap. Upplösning av stiftelse

1 §

Upplösning

En stiftelse upplöses med iakttagande av vad som i detta kapitel föreskrivs om likvidationsförfarande.

En stiftelse som har försatts i konkurs anses upplöst, om det inte finns tillgångar när konkursen avslutas eller om det under konkursen har bestämts hur de ska användas.

En stiftelse kan upplösas också till följd av fusion, enligt vad som föreskrivs i 7 kap.

2 §

Avregistrering

Registermyndigheten ska avregistrera en stiftelse i stället för att försätta det i likvidation, om stiftelsens tillgångar inte förslår till betalning av likvidationskostnaderna eller om uppgifter om tillgångarnas storlek inte kan fås och ingen tar på sig ansvaret för likvidationskostnaderna.

3 §

Förutsättningar för och stiftelsens beslut om likvidation

En stiftelse kan försättas i likvidation, om

1. stiftelsen har grundats för viss tid och den föreskrivna tiden har löpt ut,
2. stiftelsen har grundats under vissa förutsättningar och förutsättningarna inte längre finns, eller
3. om det blivit omöjligt eller mycket svårt eller helt eller till betydande del är onyttigt eller strider mot lag att använda stiftelsens medel för det fastställda ändamålet.

Stiftaren kan i stadgarna när stiftelsen grundas bestämma annat om förutsättningarna för upplösning av stiftelsen än vad som föreskrivs i 1 mom. Beslut om ändring av sådana bestämmelser i stadgarna som gäller förutsättningarna för upplösning ska fattas enhälligt av alla ledamöter i organet, om inte stiftaren i stadgarna har bestämt annat när stiftelsen grundades.

Styrelsen beslutar om försättande av stiftelsen i likvidation. Om stiftelsen har ett förvaltningsråd, beslutar detta om saken, om det inte i stadgarna bestäms att styrelsen ska besluta om saken.

Beslutet om försättande av stiftelsen i likvidation ska biträdas av minst tre fjärdedelar av ledamöterna i organet.

Beslut om likvidation får inte fattas om inte saken har nämnts i möteskallelsen.

4 §

Förordnande om likvidation

Registermyndigheten kan försätta stiftelsen i likvidation eller avregistrera den, om

1. styrelsen inte har någon i registret införd behörig styrelse, och en ny styrelse inte kan utses enligt 14 kap. 11 §,
2. det har gått tio år sedan en anmälan om stiftelsen senast lämnades till stiftelseregistret, eller
3. stiftelsen har försatts i konkurs som har förfallit på grund av brist på medel.

Ett förordnande om likvidation eller avregistrering kan utfärdas, om det inte innan ärendet avgörs visas att det inte längre finns någon grund för detta.

5 §

Kungörelse

Registermyndigheten ska i en sådan situation som avses i 4 § 1 mom. 1 och 2 punkten på lämpligt sätt uppmana stiftelsen att avhjälpa brister i de uppgifter som har antecknats i registret. Om bristerna inte avhjälpas, ska uppmaningen sändas till stiftelsen skriftligen och av den ska framgå att stiftelsen kan försättas i likvidation eller avregistreras om bristerna inte avhjälpas senast den utsatta dagen. Uppmaningen ska publiceras i den officiella tidningen senast tre månader före den utsatta dagen. Samtidigt ska de borgenärer som vill framföra anmärkningar mot likvidationen uppmanas att göra detta skriftligen senast den utsatta dagen.

Registermyndigheten ska på tjänstens vägnar göra en anteckning i registret om en uppmaning som ska publiceras enligt 1 mom.

6 §

Rätten att inleda ett ärende

Ett ärende som gäller förordnande om likvidation enligt 4 § kan inledas av förvaltningsrådet, en förvaltningsrådsledamot, styrelsen, en styrelseledamot, verkställande direktören, en revisor, en stiftare eller någon annan vars rätt kan vara beroende av en behörig registeranteckning eller förordnandet om likvidation. Registermyndigheten kan ta upp ärendet till behandling också på eget initiativ.

7 §

Likvidationsförfarandets syfte

Syftet med likvidationsförfarandet är att utreda stiftelsens ekonomiska ställning, realisera en behövlig mängd egendom och betala stiftelsens skulder samt att överlåta överskottet, enligt vad som föreskrivs i denna lag och bestäms i stiftelsens stadgar.

Om likvidationsstiftelsens tillgångar inte förslår till betalning av dess skulder, ska likvidatorerna ansöka om att stiftelsen försätts i konkurs.

8 §

Likvidationens början

Likvidationen börjar när beslutet om den har registrerats.

9 §

Val och förordnande av likvidatorer samt deras uppgifter

I samband med likvidationsbeslutet ska en eller flera likvidatorer väljas i stället för styrelsen samt i stället för en eventuell verkställande direktör och ett eventuellt förvaltningsråd. Likvidatorerna ska ha sådan kännedom om stiftelsers verksamhet eller om rättsliga frågor som är tillräcklig med hänsyn till uppdragets art och omfattning. På likvidatorerna tillämpas i övrigt vad som i denna lag föreskrivs om styrelsen och dess ledamöter, om inte annat följer av bestämmelserna i detta kapitel.

Genom beslutet om registrering av likvidatorerna återkallas de rättigheter att företräda stiftelsen som enligt 3 kap. 25 § har getts en namngiven person, om inte annat framgår av beslutet.

Likvidatorerna sköter stiftelsens angelägenheter under likvidationen. De ska så snart som möjligt realisera så mycket av stiftelsens egendom som behövs för likvidationen samt betala stiftelsens skulder. Stiftelsens affärsverksamhet får fortsättas endast i den utsträckning som en ändamålsenlig likvidation kräver detta. Likvidatorernas mandattid fortsätter tills vidare.

Registermyndigheten ska förordna en behörig likvidator för en stiftelse som saknar en sådan. Ett sådant förordnande kan sökas av den vars rätt kan vara beroende av att stiftelsen har en företrädare. Om stiftelsens tillgångar inte förslår till betalning av likvidationskostnaderna eller om uppgifter om tillgångarnas storlek inte kan fås och ingen tar på sig ansvaret för likvidationskostnaderna, kan registermyndigheten avregistrera stiftelsen i stället för att förordna en likvidator.

10 §

Registrering av likvidationen och likvidatorerna

Likvidationen och likvidatorerna ska antecknas i registret. När det i stiftelsen har fattats beslut om att stiftelsen ska gå i likvidation och om likvidatorerna, ska styrelsen utan dröjsmål göra en registeranmälan om beslutet.

Likvidationen och likvidatorerna införs i stiftelseregistret om de föreskrivna förutsättningarna för upplösning av stiftelsen och för likvidatorer uppfylls och beslut om likvidationens början samt om val av likvidatorer har fattats i enlighet med vad som föreskrivs i lag.

Likvidatorernas mandattid inleds när likvidationen har registrerats.

11 §

Bokslut och verksamhetsberättelse för tiden före likvidationen

Likvidatorerna ska vid behov upprätta ett bokslut och en verksamhetsberättelse för den tid före likvidationen för vilken något bokslut eller någon verksamhetsberättelse ännu inte har upprättats. Bokslutet ska revideras.

12 §

Bokslut, verksamhetsberättelse, revision och särskild granskning för likvidations-tiden

Likvidatorerna ska upprätta ett bokslut och en verksamhetsberättelse för varje räkenskapsperiod under likvidationen.

Revisorernas uppdrag upphör inte när stiftelsen försätts i likvidation. Vad som i 4 kap. föreskrivs om revision ska iakttas under likvidationen. Revisionsberättelsen ska innehålla ett uttalande om huruvida likvidationen har fördröjts onödigt och huruvida likvidatorerna i övrigt har handlat på behörigt sätt.

13 §

Offentlig stämning på borgenärerna

Likvidatorerna ska söka offentlig stämning på stiftelsens borgenärer. Stämning söks hos registermyndigheten, som på tjänstens vägnar ska anteckna i registret att stämning har utfärdats. I fråga om stämningen gäller i övrigt lagen om offentlig stämning (729/2003).

14 §

Betalning av skulder, skifte av tillgångar och klander av skifte

Efter den dag som utsatts i ansökan om offentlig stämning på stiftelsens borgenärer ska likvidatorerna skifta stiftelsens tillgångar efter att alla kända skulder blivit betalda. Om en skuld är tvistig eller inte har förfallit till betalning eller om den av någon annan orsak inte kan betalas, ska behövliga medel innehållas och återstoden skiftas.

Medel kan inte överlåtas till en närstående krets enligt 1 kap. 7 §, om stiftelsen upplöser sig.

Om stiftelsens stadgar inte innehåller någon bestämmelse om till vem medlen ska överlåtas, ska medlen i enlighet med likvidationsbeslutet överlåtas för ett i stadgarna angivet ändamål. Om det i nämnda situation inte bestäms i stadgarna för vilket ändamål medlen ska överlåtas, ska de i enlighet med likvidationsbeslutet överlåtas för att främja stiftelsens ändamål.

Om stiftelsen upplöses genom beslut av domstol eller om det i likvidationsbeslutet inte föreskrivs om användningen av stiftelsens medel, ska likvidatorerna utarbeta ett förslag till hur stiftelsens återstående medel ska användas. Medlen ska i möjligaste mån överlåtas på det sätt som bestäms i stiftelsens stadgar. Om medlen inte kan överlåtas för ett i stiftelsens stadgar angivet ändamål, ska medlen i möjligaste mån överlåtas för att främja något ändamål med nära anknytning med stiftelsens ändamål. Patent- och registerstyrelsen fastställer likvidatorernas förslag.

Om stiftaren eller en i stadgarna namngiven förmånstagare till vilken medlen ska överlåtas när stiftelsen upplöser sig vill klandra skiftet, ska talan mot stiftelsen väckas inom tre månader från det att slutredovisningen registrerades hos registermyndigheten.

15 §

Slutredovisning

När likvidatorerna har fullgjort sitt uppdrag ska de utan ogrundat dröjsmål ge en slutredovisning för sin förvaltning genom att upprätta en berättelse över likvidationen i dess helhet. Berättelsen ska innehålla en redogörelse för skiftet av stiftelsens tillgångar. Boksluten, verksamhetsberättelserna och revisionsberättelserna för hela likvidationstiden ska fogas till berättelsen. Berättelsen med bilagor ska överlämnas till stiftelsens revisorer, som inom en månad ska ge en revisionsberättelse över slutredovisningen och förvaltningen under likvidationen.

Slutredovisningen ska anmälas för registrering enligt vad som föreskrivs i 5 kap. 5 §.

16 §

Upplösning

Stiftelsen anses upplöst när Patent- och registerstyrelsen har registrerat slutredovisningen.

Efter upplösningen kan stiftelsen inte förvärva rättigheter eller ingå förbindelser. De som efter upplösningen har beslutat om och företagit rättshandlingar på stiftelsens vägnar är solidariskt ansvariga för dessa. Likvidatorerna kan dock vidta åtgärder för inledande av likvidation eller ansöka om att stiftelsen försätts i konkurs. Motparten i ett avtal som har ingåtts med stiftelsen efter att det upplösts kan frånträda avtalet om parten inte visste att stiftelsen var upplöst.

17 §

Fortsatt likvidation och efterlikvidation

Likvidationen ska fortsättas om det efter upplösningen av stiftelsen framkommer nya tillgångar, om talan väcks mot stiftelsen eller om det annars behövs likvidationsåtgärder. Likvidatorerna ska utan dröjsmål göra registeranmälan om att likvidationen fortsätter.

Om det dock inte anses nödvändigt att fortsätta likvidationen, kan likvidatorerna vidta de åtgärder som behövs i ärendet. Likvidatorerna ska utarbeta en redogörelse för sina åtgärder och sända den för registrering.

Likvidationen fortsätts inte om stiftelsens tillgångar inte förslår till betalning av likvidationskostnaderna och ingen tar på sig ansvaret för likvidationskostnaderna.

18 §

Avslutande av likvidation samt fortsatt verksamhet

Om det i stiftelsen har fattats beslut om att stiftelsen ska gå i likvidation, kan det beslutande organet besluta att likvidationen avslutas och stiftelsens verksamhet fortsätts. Om likvidationen grundar sig på en bestämmelse i stadgarna, kan ett beslut om fortsatt verksamhet fattas först efter det att bestämmelsen har ändrats.

När ett beslut om avslutande av likvidationen har fattats ska en ledning utses för stiftelsen enligt vad som föreskrivs i denna lag och bestäms i stiftelsens stadgar.

Beslutet om avslutande av likvidationen och valet av ledningen ska anmälas för registrering omedelbart efter det att ledningen valts. En offentlig stämning på stiftelsens borgenärer förfaller när avslutandet av likvidationen har registrerats. Likvidatorerna ska ge en sådan slutredovisning över sin verksamhet som avses i 15 §.

19 §

Tidpunkten för avregistrering

En stiftelse är avregistrerad när myndighetens beslut om avregistreringen har antecknats i registret.

20 §

Företrädande av en avregistrerad stiftelse

En avregistrerad stiftelse företräds vid behov av en eller flera företrädare. Patent- och registerstyrelsen kan hos tingsrätten på stiftelsens hemort ansöka om att företrädare utses. I 21 § föreskrivs om företrädarnas behörighet att handla på stiftelsens vägnar. På företrädare ska i övrigt i tillämpliga delar tillämpas vad som föreskrivs om likvidatorer.

Om en avregistrerad stiftelse inte har någon företrädare, tillämpas 11 kap. 3 § 2 mom. på delgivning av stämning och på annan delgivning.

21 §

En avregistrerad stiftelses rättsliga ställning

På en avregistrerad stiftelse tillämpas vid behov 16 § 2 mom. Företrädare för stiftelsen är dock de företrädare som avses i 20 § 1 mom.

Företrädarna för en avregistrerad stiftelse kan trots vad som föreskrivs i 1 mom. vidta åtgärder som är nödvändiga för betalning av stiftelsens skulder eller för bevarande av värdet på stiftelsens egendom. Åtgärder som har vidtagits på stiftelsens vägnar ska vid behov antecknas i stiftelsens bokföring. I företagsinteckningslagen föreskrivs om avregistreringens betydelse för en företagsintecknings giltighet.

En avregistrerad stiftelses tillgångar kan inte skiftas utan likvidation. Stiftelsens företrädare kan dock fem år efter avregistreringen dela ut tillgångar för det ändamål som nämns i beslutet om avregistrering, om tillgångarna inte överstiger 8 000 euro och stiftelsen inte har kända skulder. De som fått en andel av tillgångarna svarar med beloppet av de mottagna tillgångarna för betalningen av stiftelsens skulder.

Om likvidationsåtgärder behövs efter det att stiftelsen avregistrerats, ska registermyndigheten på ansökan av den vars rätt ärendet gäller försätta stiftelsen i likvidation. Ett sådant förordnande ska dock inte ges, om stiftelsens tillgångar inte förslår till betalning av likvidationskostnaderna och ingen tar på sig ansvaret för likvidationskostnaderna.

22 §

Minskning av stiftelsens tillgångar

Om stiftelsens styrelse konstaterar att stiftelsens eget kapital är negativt, ska den utan dröjsmål göra en registeranmälan om förlusten av det egna kapitalet. Registeranteckningen om förlusten av det egna kapitalet kan strykas till följd av en registeranmälan från stiftelsen, om stiftelsen har kvar eget kapital på det sätt som framgår av en till registeranmälan fogad balansräkning och annan utredning enligt 2 mom. Balansräkningen och utredningen ska vara reviderade.

När beloppet av eget kapital beräknas ska den ackumulerade differensen mellan bokförda och planliga avskrivningar på stiftelsens egendom (avskrivningsdifferens) samt frivilliga reserver beaktas som ökning av stiftelsens eget kapital. Om det sannolika överlåtelsepriset på stiftelsens egendom inte bara tillfälligt är betydligt högre än bokföringsvärdet, får även skillnaden mellan det sannolika överlåtelsepriset och bokföringsvärdet beaktas som ökning av det egna kapitalet. Vid dessa ökning av det egna kapitalet ska särskild försiktighet iaktas och en motiverad redogörelse om dem lämnas i verksamhetsberättelsen eller i noter till balansräkningen.

23 §

Sanering av stiftelse

Ansökan om inledande av ett sådant förfarande som avses i lagen om företagssanering (47/1993) kan göras genom beslut av styrelsen. Om stiftelsen har ett förvaltningsråd, beslutar detta om ansökan, om det inte i stadgarna bestäms att styrelsen ska besluta om detta. Om förvaltningsrådet beslutar om ansökan, kan styrelsen göra ansökan, om ärendet brådskar. Styrelsen ska då utan dröjsmål sammankalla förvaltningsrådet för att behandla frågan om fortsättande av ansökan.

24 §

Konkurs

Stiftelsens egendom kan avträdas till konkurs genom beslut av styrelsen eller, om stiftelsen har gått i likvidation, med stöd av likvidatorernas beslut. Under konkursen företräds stiftelsen som konkursgäldenär av styrelsen och verkställande direktören eller av de likvidatorer som utsetts innan konkursen började. Under konkursen kan nya styrelseledamöter eller nya likvidatorer väljas.

Om det inte återstår några tillgångar när konkursen avslutas eller om det under konkursen har bestämts om användningen av de återstående tillgångarna, anses stiftelsen upplöst så snart slutredovisningen har godkänts.

Om det när konkursen avslutas återstår andra tillgångar än sådana som ska användas under konkursen och stiftelsen inte hade gått i likvidation när dess egendom avträdades till konkurs, ska styrelsen utan dröjsmål besluta om stiftelsens verksamhet ska fortsätta

eller om stiftelsen ska gå i likvidation. Om styrelsen beslutar fortsätta stiftelsens verksamhet, ska styrelsen utan dröjsmål göra registeranmälan om detta. Om stiftelsen var i likvidation när den försattes i konkurs ska 17 § iakttas.

Om stiftelsens konkurs har avslutats och nya tillgångar framkommer gäller vad som i 19 kap. i konkurslagen (120/2004) föreskrivs om utredning i efterhand. Om stiftelsen efter konkursen fortfarande har tillgångar, ska det förfaras på det sätt som föreskrivs i 3 mom.

IV AVDELNINGEN. Påföljder och rättsskydd

8.1.9 9 Kap. Klander av beslut

1 §

Klander av beslut

Stiftelsens förvaltningsråd, förvaltningsrådsledamöter, styrelse, styrelseledamöter och stiftare kan genom talan mot stiftelsen klandra ett beslut av förvaltningsrådet och styrelsen, om

1. procedurbestämmelserna i denna lag eller i stadgarna inte har iakttagits vid behandlingen av ett ärende och felet har kunnat påverka beslutets innehåll, eller
2. beslutet i något annat avseende strider mot denna lag eller mot stiftelsens stadgar.

Klandertalan ska väckas inom tre månader från det att beslutet fattades. Om talan inte väcks inom föreskriven tid anses beslutet vara giltigt.

Stiftarens klanderrätt kan begränsas i stadgarna. Till en sådan ändring av stadgarna krävs också stiftarens samtycke.

I stadgarna kan det bestämmas att en viss aktör har rätt att klandra stiftelsens beslut i enlighet med vad som föreskrivs i 1 och 2 mom.

Bestämmelser om Patent- och registerstyrelsens rätt att förbjuda verkställighet av ett beslut finns i 14 kap.

2 §

Ogiltiga beslut

Ett beslut av förvaltningsrådet eller styrelsen är ogiltigt, om

1. möteskallelse inte har utfärdats i andra fall än sådana som avses i 3 kap. 3 § 6 mom. eller om bestämmelser och föreskrifter om möteskallelse har överträtts i något väsentligt avseende och felet har kunnat påverka beslutets innehåll,
2. samtycke av en i stadgarna angiven aktör saknas,
3. beslutet enligt lag eller stadgarna inte skulle ha fått fattas ens med organets samtliga ledamöters samtycke.

Rätt att väcka talan har styrelsen, förvaltningsrådet och deras ledamöter, stiftaren och en i stadgarna angiven annan aktör enligt 1 § 1, 3 och 4 mom.

Talan som gäller ett fusions- eller upplösningsbeslut får dock inte väckas när över sex månader har förflutit från det att fusionen eller upplösningen registrerades.

3 §

Domens innehåll

Genom en dom med anledning av en klandertalan kan ett beslut förklaras ogiltigt eller ändras på yrkande av käranden. På yrkande av käranden kan stiftelsen samtidigt förbjudas att verkställa ett ogiltigt beslut. Beslutet kan ändras endast om det kan konstateras vilket innehåll det borde ha haft.

8.1.10 10 Kap. Skadestånd

1 §

Skadeståndsskyldighet

En förvaltningsrådsledamot, en styrelseledamot och verkställande direktören ska ersätta skada som de i sitt uppdrag, i strid med den omsorgsplikt som anges i 1 kap. 4 §, uppsåtligen eller av oaktsamhet har orsakat stiftelsen.

En förvaltningsrådsledamot, en styrelseledamot och verkställande direktören ska också ersätta skada som de i sitt uppdrag annars i strid med denna lag eller stiftelsens stadgar uppsåtligen eller av oaktsamhet har orsakat stiftelsen eller någon annan.

Om skadan har orsakats genom överträdelse av denna lag på annat sätt än endast genom överträdelse av bestämmelserna i 1 kap. 4 § eller om skadan har orsakats genom överträdelse av stiftelsens stadgar, anses skadan ha orsakats genom oaktsamhet, om inte den som är ansvarig för förfarandet visar att han eller hon har handlat omsorgsfullt.



Om en juridisk person är ledamot i styrelsen, svarar den juridiska personen som ledamot och den huvudansvarige styrelseledamoten för skadan.

Om en sammanslutning är verkställande direktör, svarar sammanslutningen och den huvudansvarige verkställande direktören för skadan.

Bestämmelserna i 2 och 3 mom. tillämpas på skadeståndsansvar för en sådan verkställare som anges i 2 kap. 5 § 2 mom. och 6 § 2 mom.

2 §

Revisorers skadeståndsskyldighet

Bestämmelser om revisorers skadeståndsskyldighet finns i 51 § i revisionslagen.

3 §

Jämkning och fördelning av skadeståndsansvar

Bestämmelser om jämkning av skadestånd och fördelning av skadeståndsansvaret mellan två eller flera ersättningsskyldiga finns i 2 och 6 kap. i skadeståndslagen (412/1974).

4 §

Beslutsfattandet i stiftelsen

Beslut i ärenden som gäller stiftelsens rätt till skadestånd enligt 1 § i detta kapitel samt enligt 51 § i revisionslagen fattas av styrelsen. Om stiftelsen har ett förvaltningsråd beslutar det om dessa ärenden, om inte styrelsen enligt stadgarna ska besluta om dem.

Förvaltningsrådets beslut om att bevilja en styrelseledamot eller verkställande direktören ansvarsfrihet är dock inte bindande, om förvaltningsrådet inte har getts väsentligen riktiga och tillräckliga uppgifter om det beslut eller den åtgärd som ligger till grund för ersättningsskyldigheten. Ett beslut om beviljande av ansvarsfrihet är inte bindande för Patent- och registerstyrelsen eller stiftelsens konkursbo eller en sådan utredare som avses i lagen om företagssanering, om stiftelsen försätts i konkurs eller saneringsförfarande inleds på en ansökan som görs inom två år från beslutet.

5 §

Någon annan persons och myndigheters rätt att föra talan för stiftelsen

Stiftaren, en i stadgarna angiven aktör samt Patent- och registerstyrelsen har med stöd av 1 § i detta kapitel eller med stöd av 51 § i revisionslagen rätt att i sitt eget namn föra skadeståndstalan för stiftelsen räkning, om det när talan väcks är sannolikt att stiftelsen inte ser till att skadeståndsanspråket fullföljs.

Stiftelsen ska ges tillfälle att bli hörd i ärendet, om detta inte är uppenbart onödigt. Den som för talan svarar själv för rättegångskostnaderna men har rätt att få dem ersatta av stiftelsen, om de medel som genom rättegången vunnits till stiftelsen räcker för ändamålet.

6 §

Preskription av talerätt

En talan enligt detta kapitel eller 51 § i revisionslagen ska för icke-straffbara gärningar väckas

1. mot en förvaltningsrådsledamot, en styrelseledamot och verkställande direktören inom fem år från utgången av den räkenskapsperiod under vilken det beslut som ligger till grund för talan fattades eller den åtgärd som ligger till grund för talan vidtogs,
2. mot en revisor inom fem år från det att den revisionsberättelse, det yttrande eller det intyg som ligger till grund för talan lades fram, och
3. mot den som verkställer en testamentsstiftelse inom fem år från det beslut eller den åtgärd som ligger till grund för talan.

7 §

Bestämmelsernas tvingande natur

Den rätt till skadestånd som tillkommer stiftelsen eller någon annan enligt detta kapitel eller enligt 51 § i revisionslagen kan inte begränsas i stiftelsens stadgar.

8.1.11 11 Kap. Avgörande av tvister

1 §

Behörig domstol

Trots vad som i 10 kap. i rättegångsbalken föreskrivs om forum i tvistemål får ärenden som gäller tillämpningen av denna lag också prövas av tingsrätten på stiftelsens hemort.

2 §

Ärenden som ska behandlas skyndsamt

Ett ärende ska behandlas skyndsamt, om det gäller betalning eller betryggande säkerhet och om en dom i ärendet enligt 7 kap 11 § är en förutsättning för registrering

Ett i 9 kap. angett ärende som gäller klander av beslut ska behandlas skyndsamt.

3 §

Delgivningar med stiftelsen

En stämning och annan delgivning anses ha kommit till stiftelsens kännedom då den har delgetts en styrelseledamot, verkställande direktören eller någon annan person som enligt denna lag är berättigad att ensam eller tillsammans med någon annan företräda stiftelsen.

Om ingen av de företrädare för stiftelsen som avses i 1 mom. är antecknad i stiftelseregistret, kan delgivningen ske genom att handlingarna överlämnas till någon av stiftelsens anställda eller, om en sådan person inte påträffas, till polismyndigheten på stiftelsens hemort med iakttagande dessutom av 11 kap. 7 § 2–4 mom. i rättegångsbalken.

4 §

Underrättelse om avgöranden

Om ett avgörande gäller en omständighet som ska antecknas i stiftelseregistret, ska domstolen utan ogrundat dröjsmål underrätta registermyndigheten om sitt avgörande. Domstolen ska göra registeranmälan också om att dess avgörande har vunnit laga kraft.

8.1.12 12 Kap. Straffbestämmelser

1 §

Stiftelsebrott

Den som uppsåtligen

1. bryter mot bestämmelserna om revisorsyttrande som avses i 7 kap. 4 § eller
2. delar ut stiftelsens medel i strid med 1 kap. 2 § 1 mom.,

ska, om inte gärningen är ringa eller strängare straff för den föreskrivs någon annanstans i lag, för stiftelsebrott dömas till böter eller fängelse i högst ett år.

2 §

Stiftelseförseelse

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet

1. bryter mot anmälningsskyldigheten enligt 2 kap. 6 § 1 mom. eller
2. bryter mot vad som i denna lag föreskrivs om upprättande av bokslut, verksamhetsberättelse eller koncernbokslut eller om slutredovisning vid en stiftelses fusion eller likvidation,

ska, om inte gärningen är ringa eller strängare straff för den föreskrivs någon annanstans i lag, för stiftelseförseelse dömas till böter.

V AVDELNINGEN. Tillsyn och stiftelseregister

8.1.13 13 Kap. Stiftelseregister

1 §

Stiftelseregister och registermyndighet

I stiftelseregistret införs anmälningar och meddelanden om stiftelser enligt vad som föreskrivs i denna lag och bestäms närmare genom beslut av Patent- och registerstyrelsen.

Stiftelseregistret förs av Patent- och registerstyrelsen, som i denna lag kallas registermyndigheten.

Var och en har på det sätt som föreskrivs i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet rätt att få uppgifter om anteckningar som gjorts i stiftelseregistret och ur därtill hörande handlingar som är i registermyndighetens besittning, om inte annat föreskrivs särskilt i denna lag.

2 §

Uppgörande av grundanmälan

Innan stiftelsens verksamhet inleds ska det till registermyndigheten för antecknande i registret göras en anmälan som innehåller uppgifter om stiftelsen (*grundanmälan*).

Grundanmälan görs på en blankett för etableringsanmälan som har fastställts för detta ändamål på det sätt som bestäms i 10 § företags- och organisationsdatalagen (244/2001).

3 §

Personuppgifter som införs i registret

Över de fysiska personer som ska införas i stiftelseregistret antecknas som personuppgifter fullständigt namn, personbeteckning, adress och medborgarskap. Om en person inte har en finsk personbeteckning, antecknas personens födelsetid i registret.

Om en stiftelses organ som ska införas i registret är en juridisk person eller om en ledamot i organet är en sådan, antecknas i registret den juridiska personens namn, FO-nummer, registernummer och det register i vilket den juridiska personen har införts. För den huvudansvarige förvaltningsrådsledamoten, den huvudansvarige styrelseledamoten och den huvudansvarige verkställande direktören antecknas de uppgifter som nämns i 1 mom.

4 §

Grundanmälan

I en stiftelses grundanmälan ska nämnas

1. stiftelsens namn,
2. datum för stiftelseurkunden,
3. stiftelsens ändamål,
4. stiftelsens verksamhetsformer,
5. en bestämmelse i stadgarna enligt vilken stiftelsens investeringsverksamhet eller affärsverksamhet har begränsats i förhållande till vad som föreskrivs i lag,
6. stiftelsens hemort,
7. stiftelsens adress,
8. styrelsens ordförandes samt alla ledamöters och ersättares personuppgifter,
9. om stiftelsen har en verkställande direktör eller en ställföreträdare för verkställande direktören, bådas personuppgifter,
10. om stiftelsen har ett förvaltningsråd, dess ordförandes samt alla ledamöters och ersättares personuppgifter,
11. revisorns, den huvudansvariga revisorns och revisorssuppleanternas personuppgifter
12. en bestämmelse i stadgarna om företrädande av stiftelsen samt, om någon givits rätt att företräda stiftelsen ensam eller tillsammans med någon annan, hans eller hennes personuppgifter,
13. stiftelsens räkenskapsperiod, samt
14. styrelsens meddelande om att den egendom enligt grundkapitalförbindelsen som finns angiven i stiftelseurkunden har överlåtits till stiftelsen.

Verksamhetsplan och budget enligt 1 kap. 3 § 2 mom. samt handlingar, försäkringar och yttranden enligt 2 kap. 11 § ska fogas till grundanmälan.

5 §

Ändringsanmälan

Sker det en förändring i något förhållande som har antecknats i stiftelseregistret, ska anmälan om detta utan dröjsmål göras till registermyndigheten (*ändringsanmälan*) på det sätt som bestäms i 11 § företags- och organisationsdatalagen.

Ändringsanmälan ska även göras om stiftelsens stadgar ändras.

6 §

Ansvar för att anmälan görs

Bestämmelser om de personer som är ansvariga för att anmälan till registret görs och för att den undertecknas finns i 14 § företags- och organisationsdatalagen.

7 §

Rätt att göra anmälan

Den som har avgått från sin i stiftelseregistret antecknade post eller vars i registret antecknade uppdrag har upphört får själv göra anmälan om detta.

8 §

Stiftelsens namn på olika språk och bifirma

Stiftelsens namn uttryckt på olika språk och bifirma kan anmälas för anteckning i stiftelseregistret i den ordning som föreskrivs antingen för avgivande av grundanmälan eller för avgivande av ändringsanmälan.

9 §

Företagsinteckning

Har företagsinteckning fastställts i stiftelsens egendom, får registermyndigheten inte på basis av en anmälan eller ett meddelande som den erhållit anteckna att stiftelsen har upplösts, förrän företagsinteckningen dödats eller förvärvaren av företaget åtagit sig att svara för inteckningen enligt 10 § i företagsinteckningslagen, om det inte är fråga om en anmälan eller ett meddelande som avses i 27 § 1 mom. företagsinteckningslagen (634/1984).

10 §

Domstolens anmälningsskyldighet

När domstolen enligt 14 kap. 12 § har beslutat lägga ned stiftelsens verksamhet och förordnat en likvidator för stiftelsen eller när en god man enligt 14 kap. 11 § eller förvaltningsrådsledamöter, styrelseledamöter eller en företrädare enligt 8 kap. 20 § har utsetts för stiftelsen, ska domstolen utan dröjsmål tillställa registermyndigheten meddelande om detta för anteckning i registret.

Har en stiftelses borgenärer meddelats offentlig stämning eller har stiftelsen försatts i konkurs eller har domstolen beslutat att konkursen ska läggas ned eller förfalla, eller har ett beslut om försättande i konkurs upphävts, ska domstolen utan dröjsmål tillställa registermyndigheten meddelande om detta för anteckning i registret. Uppgifterna kan lämnas genom konkurs- och företagssaneringsregistrets förmedling enligt vad som föreskrivs genom förordning av justitieministeriet.

När slutredovisningen har godkänts i en konkurs, ska boförvaltaren utan dröjsmål göra anmälan om slutredovisningen till Rättsregistercentralen, som förmedlar uppgiften till registermyndigheten för anteckning i registret. Anmälan ska undertecknas av minst en boförvaltare.



Genom förordning av justitieministeriet föreskrivs vid behov om domstolens skyldighet att göra anmälan om sina avgöranden som gäller en omständighet som införts i stiftelseregistret genom att registrera uppgifter om avgörandena i registret över avgöranden och meddelanden om avgöranden i justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem eller genom att överföra uppgifterna till Rättsregistercentralen för förmedling till registermyndigheten. På registreringen och överföringen tillämpas lagen om justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem (372/2010) och vad som föreskrivs med stöd av den.

11 §

Språket i anmälan

En stiftelse får förutom på finska eller svenska ge in de handlingar och uppgifter som avses i denna lag till stiftelseregistret för offentliggörande även på andra språk. Av handlingarna ska då sändas en sådan officiell översättning som avses i 21 § 1 mom. i språklagen (423/2003).

Vid avvikelser mellan de handlingar och uppgifter som offentliggjorts på registrets officiella språk samt den på frivillig basis offentliggjorda översättningen får den på frivillig basis offentliggjorda översättningen inte åberopas mot tredje man. Tredje man får dock åberopa en på frivillig basis offentliggjord översättning, om inte stiftelsen visar att han eller hon hade kännedom om den version som varit föremål för det obligatoriska offentliggörandet.

12 §

Rättelse av fel

Är anmälan bristfällig eller konstaterar registermyndigheten något annat hinder för registrering, ska den som gjort anmälan ges en skälig tid att avhjälpa den brist som finns i handlingen, ge en förklaring och lägga fram utredning samt samtidigt meddelas att om tidsfristen inte följs, kan anmälan anses ha förfallit.

Föreligger hinder för registrering även efter det att det utlåtande som avses i uppmaningen har avgivits, ska registrering vägras. Registermyndigheten kan dock ge en ny uppmaning, om det finns anledning till det.

13 §

Uppdatering av uppgifter

Patent- och registerstyrelsen har rätt att vid behov uppdatera sina register med uppgifter ur befolkningsdatasystemet och att granska personuppgifterna för de personer som nämns i anmälningarna och bilagorna till dem för att kunna konstatera att uppgifterna är riktiga.

Patent- och registerstyrelsen har rätt att uppdatera stiftelsernas kontaktinformation med uppgifter ur företags- och organisationsdatasystemet.

14 §

Talan om hävande av registeranteckning och om ersättande av skada

Bestämmelser om förbud mot användning av stiftelsens namn samt om hävande av registrering av namn finns i 2 kap. 4 §.

Den som anser att någon annan anteckning i stiftelseregistret än en sådan som gäller stiftelsens namn medför olägenhet, får vid en domstol som avses i 10 kap. 1 § rättegångsbalken föra talan mot stiftelsen om hävande av registeranteckningen och ersättande av skadan.

15 §

Avförande av registeranteckning ur registret

Sedan det genom ett laga kraft vunnet avgörande har konstaterats att anteckning inte borde ha gjorts i registret eller att ett registrerat beslut är ogiltigt eller att en viss i registret antecknad uppgift annars är oriktig, ska registermyndigheten avföra anteckningen ur registret.

Domstolen ska tillställa registermyndigheten en kopia av ett lagakraftvunnet avgörande i de ärenden som avses här.

Genom förordning av justitieministeriet föreskrivs vid behov om domstolens skyldighet att göra anmälan om avgöranden som avses i 1 mom. genom att registrera uppgifter om avgörandena i registret över avgöranden och meddelanden om avgöranden i justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem eller genom att överföra uppgifterna till Rättsregistercentralen för förmedling till registermyndigheten. På registreringen och överföringen tillämpas lagen om justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem och vad som föreskrivs med stöd av den.

16 §

Kungörelse

När en anteckning förs in eller stryks i stiftelseregistret, ska registermyndigheten samtidigt på ett allmänt tillgängligt sätt kungöra detta antingen i sin helhet eller som utdrag ur eller hänvisningar till en handling som har fogats till akten i ärendet eller förts in i registret, så som närmare föreskrivs genom förordning av statsrådet.

En fysisk persons personuppgifter eller en stiftelses adress- och kontaktuppgifter kungörs inte.

17 §

Kungörelsens rättsverkan

Uppgifter som enligt denna lag har antecknats i stiftelseregistret och kungjorts på behörigt sätt ska anses ha kommit till tredje mans kännedom. Har mindre än 16 dagar förflutit från kungörelsen, kan en omständighet i kungörelsen dock inte åberopas gentemot tredje man, om han visar att han inte kan ha haft vetskap om den.

Innan kungörandet skett, kan en omständighet som antecknats eller borde ha antecknats i stiftelseregistret inte åberopas mot någon annan än den som visas ha haft vetskap om den.

Skiljer sig en kungjord omständighet från en omständighet som antecknats i registret eller från en omständighet som framgår av akten för den stiftelse som antecknats i registret, kan den kungjorda omständigheten inte åberopas gentemot tredje man. Tredje man kan dock åberopa en kungjord omständighet, om det inte visas att han haft vetskap om den omständighet som antecknats i registret eller som framgår av akten.

Vad som i denna paragraf föreskrivs om anteckning i registret gäller även avförande av registeranteckning ur registret.

18 §

Fel som gäller en i registret antecknad företrädare

Fel som skett vid tillsättandet av en i registret antecknad person som är behörig att företräda en stiftelse kan efter kungörelsen åberopas gentemot tredje man endast om det kan visas att han haft vetskap om felet.

19 §

Fullgörande av anmälningsskyldigheten

I fråga om anmälningar och meddelanden till stiftelseregistret gäller förutom vad som sägs i denna lag och i 10 och 11 § i företags- och organisationsdatalagen vad som föreskrivs om dem någon annanstans i lag.

När anmälan har lämnats till Patent- och registerstyrelsen eller skattebyrån anses stiftelsens anmälningsskyldighet enligt denna eller någon annan lag ha blivit fullgjord.

Ansökningar och meddelanden till stiftelseregistret ska ges direkt till registermyndigheten.

20 §

Förhandsgranskning

Patent- och registerstyrelsen kan på ansökan av en stiftelse eller dess stiftare på förhand granska stadgarna eller en ändring av dem (*förhandsgranskning*).

En ansökan om förhandsgranskning ska göras skriftligen. Stadgarna eller en ändring av dem ska bifogas ansökan.

Beslut som har meddelats vid förhandsgranskningen är bindande, utom när stiftelsen har ändrat de förhandsgranskade stadgarna eller stadgeändringarna så att ny granskning behövs. Beslutet gäller två år från meddelandet.

Oberoende av förhandsgranskning ska grund- och ändringsanmälningar göras så som anges ovan. I anmälan ska också nämnas förhandsgranskningsbeslutet och till vilka delar ändringar har gjorts i stadgarna efter förhandsgranskningen.

Har stiftelsen godkänt en förhandsgranskad stadgeändring oförändrad, kan den besluta att de förhandsgranskade stadgarna ska tillämpas på stiftelsens interna verksamhet under den tid förhandsgranskningsbeslutet gäller, även om stadgeändringen inte ännu har registrerats.

21 §

Överklagande

Om sökande av ändring i registermyndighetens beslut, genom vilket registrering vägrats eller registrering upphävts, föreskrivs särskilt. Beslut som innebär att förhandsgranskning enligt 20 § inte företas får dock inte överklagas genom besvär.

22 §

Närmare bestämmelser och föreskrifter

Närmare bestämmelser om den utredning som ska fogas till anmälan, om registret och förandet av det, om utfärdande av registerutdrag och kopior samt övriga bestämmelser om verkställigheten av denna lag utfärdas genom förordning av statsrådet.

Föreskrifter om tekniska detaljer i anslutning till registerföringen, såsom anmälningssätt och formen för offentliggörande av registeranteckningar, kan utfärdas genom registermyndighetens beslut.

23 §

Rätt att få uppgifter av skatteförvaltningen

Trots sekretessbestämmelserna kan skatteförvaltningen till Patent- och registerstyrelsen via en teknisk anslutning lämna resultaträkning och balansräkning som lämnats av en stiftelse för verkställande av beskattningen samt andra uppgifter och handlingar som stiftelsen är skyldig att lämna till Patent- och registerstyrelsen för registrering av de handlingar som anges i 5 kap. 5 §.

För skötseln av de uppgifter som gäller avförande ur stiftelseregistret och som anges i 8 kap. 4 § i denna lag har Patent- och registerstyrelsen trots sekretessbestämmelserna rätt att på begäran få uppgifter av skatteförvaltningen om huruvida specificerade stiftelser enligt skatteförvaltningens registeruppgifter har bedrivit verksamhet.

8.1.14 14 Kap. Tillsyn över stiftelser

1 §

Offentlig tillsyn

Patent- och registerstyrelsen ska övervaka att en stiftelses verksamhet bedrivs med iakttagande av stiftelselagen och bestämmelserna i stiftelsens stadgar.

För att fullgöra det uppdrag som anges i 1 mom. ska Patent- och registerstyrelsen

1. granska stiftelsernas verksamhet på basis av de årsrapporter som anges i 5 kap. 5 §,
2. undersöka den anmälan om stiftelsens verksamhet som inlämnats till Patent- och registerstyrelsen, om det ärende som anmälan gäller omfattas av Patent- och registerstyrelsens laglighetskontroll och det finns anledning att misstänka att stiftelsen har förfarit lagstridigt eller underlåtit att fullgöra sin skyldighet eller om Patent- och registerstyrelsen på någon annan grund anser det motiverat,
3. på eget initiativ annars kunna ta ett enskilt ärende som omfattas av Patent- och registerstyrelsens laglighetskontroll till behandling, om det finns anledning att misstänka att stiftelsen har förfarit lagstridigt eller underlåtit att fullgöra sin skyldighet.

2 §

Patent- och registerstyrelsens rätt att få uppgifter av stiftelsen

Stiftelsen ska utan obefogat dröjsmål till Patent- och registerstyrelsen lämna de uppgifter och redogörelser som den ber om och som behövs för fullgörandet av dess lagstadgade tillsynsuppdrag. Motsvarande skyldighet har den som i en stiftelse har bestäm-

mande inflytande enligt 1 kap. 5 § i bokföringslagen eller den som stiftelsen har bestämmande inflytande i.

Patent- och registerstyrelsen kan för fullgörande av sitt lagstadgade tillsynsuppdrag meddela närmare föreskrifter om hur det bokslut och den verksamhetsberättelse som anges i 5 kap. 5 § samt de uppgifter som ingår i dem ska lämnas in samt om förfarandet i övrigt för lämnande av nämnda uppgifter.

Patent- och registerstyrelsen har rätt att av stiftelsen avgiftsfritt få behövliga kopior av de handlingar och andra upptagningar som behövs för fullgörande av det angivna tillsynsuppdraget.

3 §

Rätt att få uppgifter av andra

Patent- och registerstyrelsen har trots sekretessbestämmelserna rätt att av följande personer få alla sådana uppgifter som de har om stiftelsen och som Patent- och registerstyrelsen behöver för att fullgöra sitt lagstadgade tillsynsuppdrag:

1. stiftelsens revisorer,
2. revisorer för dem som i enlighet med 1 kap. 5 § i bokföringslagen utövar bestämmande inflytande i stiftelsen,
3. revisorer för dem som stiftelsen i enlighet med 1 kap. 5 § i bokföringslagen har bestämmande inflytande i.

Patent- och registerstyrelsen har trots sekretessbestämmelserna rätt att för en viss tillsynsåtgärd få relevanta uppgifter av andra än dem som avses ovan i denna paragraf, om de av grundad anledning kan antas vara i besittning av information som är nödvändig för tillsynen.

4 §

Granskningsrätt

Patent- och registerstyrelsen har, när det finns skäl till det för att utreda en angelägenhet som kommit fram vid tillsynen, rätt att på en stiftelses verksamhetsställe granska handlingar och andra upptagningar som gäller stiftelsens verksamhet och förvaltning, i den utsträckning som behövs för att Patent- och registerstyrelsen ska kunna fullgöra sitt lagstadgade tillsynsuppdrag.

Vad som i 1 mom. föreskrivs om stiftelse gäller också en sammanslutning och stiftelse som i egenskap av ombud för en stiftelse eller annars på uppdrag av en stiftelse sköter uppgifter i anslutning till dess verksamhet, bokföring, datasystem, riskhantering eller interna kontroll.

Patent- och registerstyrelsen har dessutom trots sekretessbestämmelserna rätt att av personer, sammanslutningar och stiftelser som avses i 3 § för granskning få handlingar och upptagningar som innehåller information av det slag som avses i 3 §.

Den som utför granskningen har rätt att i den omfattning som granskningen kräver få tillträde till affärs- och lagerlokaler eller andra motsvarande lokaler som är i stiftelsens besittning eller användning och som används för bedrivandet av verksamheten och till andra områden där omständigheterna är av betydelse för tillsynen över stiftelsens verksamhet. Granskning får inte utföras i utrymmen som omfattas av hemfriden.

5 §

Undantag från rätten att få uppgifter och granska när det gäller rättegångsombud, rättegångsbiträden och advokater

Med avvikelse från vad som föreskrivs ovan i detta kapitel har Patent- och registerstyrelsen inte rätt att av en advokat som avses i lagen om advokater (496/1958) eller av dennes biträde få uppgifter, handlingar eller upptagningar om advokatens klienter eller att granska dem och inte heller av någon annan få uppgifter, handlingar eller upptagningar som erhållits i samband med uppdrag som rättegångsombud eller rättegångsbiträde eller att granska dem. Som sådana uppdrag räknas utöver egentliga rättegångsrelaterade uppdrag juridisk rådgivning om klienters rättsliga ställning vid förundersökning till följd av brott eller vid annan behandling av ärenden före rättegång eller juridisk rådgivning för inledande eller undvikande av rättegång.

6 §

Revisorernas anmälningsskyldighet

En stiftelses revisorer ska utan dröjsmål underrätta Patent- och registerstyrelsen om sådana omständigheter eller beslut i fråga om stiftelsen som de i sitt uppdrag har fått kännedom om och som kan anses

1. väsentligt strida mot bestämmelserna i stiftelselagen eller i stiftelsens stadgar,
2. äventyra fortsatt verksamhet på ett sätt som strider mot stiftelselagen eller stadgarna, eller
3. leda till något annat i revisionsberättelsen än ett i revisionslagen avsett uttalande som lämnas utan reservation eller till ett påpekande som avses i 15 § 4 mom. i revisionslagen.

En revisor som har handlat i god tro blir inte ansvarig för ekonomisk skada som eventuellt orsakas av åtgärder som avses i denna paragraf.

7 §

Anlitande av utomstående sakkunniga

Patent- och registerstyrelsen kan för en utredning som behövs för tillsynen över en stiftelse och som kräver särskild sakkunskap eller för förrättande av särskild granskning anlita en revisor eller en annan utomstående sakkunnig. Den sakkunnige kan på Patent- och registerstyrelsens begäran bistå Patent- och registerstyrelsen också vid granskning enligt 4 § eller så kan Patent- och registerstyrelsen av särskilda skäl bemyndiga den

sakkunnige att förrätta granskning enligt 4 §. Den sakkunnige handlar under straffrättsligt tjänsteansvar och har de rättigheter som anges i 2, 3 och 4 § vid utförandet av sina offentligrättsliga förvaltningsuppgifter enligt denna lag. På skada som orsakats vid utförandet av sakkunniguppdrag tillämpas skadeståndslagen.

Den sakkunnige ska ha sådan kännedom om stiftelsers verksamhet, bokföring eller rättsliga frågor som är tillräcklig med hänsyn till uppdragets art och omfattning.

Den sakkunnige ska i sitt uppdrag inta en oberoende ställning i förhållande till stiftelsen och får inte heller höra till förvaltningsrådet, styrelsen eller revisorerna för stiftelsen eller för en juridisk person som ledamot i stiftelsens styrelse eller för en sammanslutning som har valts till verkställande direktör eller vara anställd hos stiftelsen, en juridisk person som ledamot i stiftelsens styrelse eller en sammanslutning som valts till verkställande direktör. Vad som här föreskrivs om stiftelser tillämpas också på den som i en stiftelse har bestämmande inflytande enligt 1 kap. 5 § i bokföringslagen eller den som stiftelsen har bestämmande inflytande i.

Patent- och registerstyrelsen kan bestämma att den sakkunniges arvode ska betalas av stiftelsens medel, om det finns någon särskild med stiftelsens verksamhet sammanhängande orsak till att anlita en sakkunnig. Arvodet ska motsvara den allmänna arvodesnivån inom branschen. Om arvodet inte kan tas ut hos stiftelsen ska det betalas av Patent- och registerstyrelsen.

8 §

Handräckning

Patent- och registerstyrelsen har rätt att få nödvändig handräckning av polis-, tull-, skatte- och utskökningsmyndigheterna vid utförandet av tillsyns- och granskningsuppdrag som avses i denna lag.

9 §

Åläggande eller förbud

Patent- och registerstyrelsen kan

1. ålägga stiftelsen att vidta åtgärder för att åstadkomma en rättelse, eller
2. förbjuda att ett felaktigt beslut verkställs,

om stiftelsens beslut, åtgärder eller förfaranden står i strid med stiftelselagen eller stiftelsens stadgar.

Det kan bestämmas att ett åläggande eller förbud ska verkställas även om det överklagas.

Patent- och registerstyrelsen kan för att förstärka åläggandet eller förbudet förelägga stiftelsens förvaltningsrådsledamöter eller styrelseledamöter eller verkställande direktör vite. Beslut om föreläggande av vite får inte överklagas genom separata besvär. Beslut

om utdömande av vite fattas av Patent- och registerstyrelsen. På föreläggande och utdömande av vite tillämpas till övriga delar viteslagen (1113/1990).

10 §

Entledigande av förvaltningsrådet och styrelsen

Domstolen på stiftelsens hemort kan på ansökan av Patent- och registerstyrelsen entlediga förvaltningsrådet, styrelsen eller ledamöter i dessa från deras uppdrag, om organet eller en medlem i organet fortgående eller bedömt som en helhet grovt brutit mot stiftelselagen eller stiftelsens stadgar.

Det kan bestämmas att ett beslut om att entlediga förvaltningsrådet, styrelsen eller ledamöter i dessa ska verkställas även om det överklagats.

11 §

Förordnande av gode män samt deras uppgifter

Om stiftelsens förvaltningsråd eller styrelse i enlighet med 10 § entledigas från sitt uppdrag eller om stiftelsen i en situation enligt 10 § konstateras sakna beslut för styrelse, ska domstolen samtidigt förordna en eller flera gode män att sköta stiftelsens angelägenheter till dess en ny styrelse har valts enligt stiftelsens stadgar.

När stiftelsen i övrigt konstateras sakna beslut för förvaltningsråd eller beslut för styrelse, kan Patent- och registerstyrelsen förordna en eller flera gode män att sköta stiftelsens angelägenheter till dess ett nytt förvaltningsråd eller en ny styrelse har valts enligt stiftelsens stadgar.

Om det förvaltningsråd eller den styrelse som väljs kompletterar sig själva eller om ett nytt förvaltningsråd eller en ny styrelse i de fall som avses i 1 eller 2 mom. inte kan väljas i den ordning som stadgarna föreskriver, ska gode männen utan ogrundat dröjsmål hos domstolen på stiftelsens hemort ansöka om tillsättande av ett nytt förvaltningsråd eller en ny styrelse för stiftelsen. När ledamöter i förvaltningsrådet och styrelsen förordnas ska om möjligt bestämmelserna i stiftelsens stadgar om förvaltningsrådets och styrelsens sammansättning, ledamöternas behörighet och mandattidens längd beaktas.

Om gode männen inte utan ogrundat dröjsmål ser till att en ansökan enligt 3 mom. görs, kan Patent- och registerstyrelsen hos tingsrätten på stiftelsens hemort ansöka om att ett förvaltningsråd eller en styrelse tillsätts eller att gode männen byts ut.

På gode män tillämpas vad som i denna lag föreskrivs om förvaltningsrådet och dess ledamöter eller styrelsen och dess ledamöter, om inte något annat följer av bestämmelserna i detta kapitel. Genom beslutet om förordnande av gode män återkallas de rättigheter att företräda stiftelsen som enligt 3 kap. 25 § har getts en namngiven person, om inte annat framgår av beslutet.



Gode männen har rätt att få ersättning av stiftelsens medel för utförandet av sina uppgifter. Arvodet ska motsvara den allmänna arvodesnivån inom branschen. Patent- och registerstyrelsen beslutar om storleken på eller om grunderna för ersättningen. Om arvodet inte kan tas ut hos stiftelsen ska det betalas av Patent- och registerstyrelsen.

Det kan bestämmas att ett beslut om förordnande av gode män ska verkställas även om det överklagats.

12 §

Upplösning av stiftelse genom domstolsbeslut

Om en stiftelses verksamhet fortgående och väsentligt stått i strid med lag eller stadgar, kan domstolen på stiftelsens hemort på ansökan av Patent- och registerstyrelsen bestämma att stiftelsen genast ska upplösas.

Om domstolen bestämmer att stiftelsen ska upplösas, ska den utse en eller flera likvidatorer för att sköta likvidationsförfarandet enligt 8 kap. Likvidationen börjar när domstolens beslut om upplösning har vunnit laga kraft.

Det kan bestämmas att ett beslut om att utse likvidatorer ska verkställas även om det överklagats. Domstolen får även bestämma att stiftelsens egendom omedelbart ska tas om hand av likvidatorerna, även om beslutet om upplösning av stiftelsen inte har vunnit laga kraft.

I fråga om likvidatorerna gäller i tillämpliga delar vad som föreskrivs om styrelsen och dess ledamöter.

Genom beslutet om att utse likvidatorer upphör förvaltningsrådets och styrelsen behörighet i stiftelsen och återkallas de rättigheter att företräda stiftelsen som enligt 3 kap. 25 § har getts en namngiven person, om inte annat framgår av beslutet.

Likvidatorerna har rätt att få ersättning av stiftelsens medel för utförandet av sina uppgifter. Arvodet ska motsvara den allmänna arvodesnivån inom branschen. Patent- och registerstyrelsen beslutar om storleken på eller om grunderna för ersättningen. Om arvodet inte kan tas ut hos stiftelsen ska det betalas av Patent- och registerstyrelsen.

13 §

Anmälan till förundersökningsmyndigheten och åklagaren

Om det finns skäl att misstänka att en ledamot av förvaltningsrådet eller av styrelsen i sitt uppdrag har gjort sig skyldig till en straffbar handling, kan Patent- och registerstyrelsen anmäla saken till förundersökningsmyndigheten så att denne kan utreda huruvida ett brott har begåtts.



Om det finns sannolika skäl att misstänka att en ledamot av förvaltningsrådet eller av styrelsen i sitt uppdrag har gjort sig skyldig till en straffbar handling, kan Patent- och registerstyrelsen underrätta åklagaren så att denne kan väcka åtal i saken vid domstolen på stiftelsens hemort.

14 §

Handlingars och uppgifters offentlighet

Handlingar och uppgifter som Patent- och registerstyrelsen har fått för fullgörandet av tillsynsuppdraget enligt detta kapitel är sekretessbelagda, om inte den stiftelse som handlingarna och uppgifterna avser ger sitt uttryckliga samtycke till att de lämnas ut.

Med avvikelse från 1 mom. är en stiftelse årsrapport offentlig, med undantag för stiftelsens specifikationer till balansräkningen, vilka är sekretessbelagda.

Patent- och registerstyrelsen kan besluta att de handlingar och uppgifter som avses i 1 mom. delvis eller helt är offentlig, om stiftelsen i sin verksamhet har brutit mot denna lag eller stiftelsens stadgar.

Sekretessbelagda uppgifter och handlingar kan överlämnas till förundersökningsmyndigheten, åklagaren och domstolen eller till någon annan myndighet som enligt lag har rätt att få uppgifter.

I fråga om offentligheten för till Patent- och registerstyrelsen inlämnade handlingar och uppgifter gäller i övrigt vad som föreskrivs i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999).

15 §

Stiftelsetillsynsavgift

För att täcka de kostnader som Patent- och registerstyrelsen har för att sköta tillsynsuppdraget enligt detta kapitel kan tillsynsavgifter tas ut hos stiftelserna (*stiftelsetillsynsavgift*).

Närmare bestämmelser om stiftelsetillsynsavgiften finns i [lagen om tillsynsavgifter för stiftelser (/)].

16 §

Överklagande

Patent- och registerstyrelsens beslut om arvode enligt 7 § 4 mom., åläggande eller förbud enligt 9 §, förordnande av gode män enligt 11 § 2 mom., arvode till gode män enligt 11 § 6 mom. eller arvode till likvidatorer enligt 12 § 6 mom. i detta kapitel överklagas genom besvär hos Helsingfors förvaltningsdomstol i enlighet med förvaltningsprocesslagen (586/1996).



Patent- och registerstyrelsens beslut om ansökan om entledigande av förvaltningsrådet eller styrelsen eller ledamöter i dessa enligt 10 §, förordnande av gode män enligt 11 § 2 mom., ansökan om tillsättande av förvaltningsråd eller styrelse enligt 11 § 4 mom., ansökan om upplösning av stiftelse enligt 12 §, anmälan om förundersökning eller väckande av åtal enligt 13 § eller bestämmande av stiftelsetillsynsavgift i form av grundavgift enligt 15 § i detta kapitel får inte överklagas.

VI AVLEDNINGEN. Ikraftträdande

8.1.15 15 Kap. Ikraftträdande

1 §

Ikraftträdande

Om ikraftträdandet av denna lag bestäms särskilt genom lag.

8.2 Lag om införande av stiftelselagen

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Ikraftträdande av stiftelselagen

Stiftelselagen (/), nedan den nya lagen, träder i kraft den 1 januari 2015. Genom den nya lagen upphävs lagen av den 5 april 1930 om stiftelser (109/1930), nedan den gamla lagen.

Den nya lagen tillämpas också på stiftelser som har grundats före lagens ikraftträdande, om inte annat följer av denna lag.

Om det någon annanstans i lagstiftningen hänvisas till en bestämmelse i den gamla lagen eller annars avses en bestämmelse i den gamla lagen, ska den bestämmelse i den nya lagen tillämpas som har trätt i stället för bestämmelsen i den gamla lagen.

2 §

Ekonomisk fördel för närståendekretsen

Förbudet i 1 kap. 2 § 1 mom. i den nya lagen mot att bereda en närståendekrets enligt 1 kap. 7 § 1 och 2 mom. särskild ekonomisk fördel tillämpas på en stiftelse som har registrerats före den nya lagens ikraftträdande senast från ingången av 2035, om det i stadgarna före den nya lagens ikraftträdande har tagits in en bestämmelse om förbud mot att bereda en närståendekrets enligt 1 kap. 7 § 1 eller 2 mom. ekonomisk fördel. Bestämmelserna i 5 § 3 mom. i den gamla lagen tillämpas på en sådan stiftelse fram till 2035.

3 §

Grundande av stiftelse

På grundande och registrering av en stiftelse tillämpas den gamla lagen, om stiftelseurkunden har undertecknats före den nya lagens ikraftträdande, om inte registreringshandlingar enligt 2 kap. 11 § i den nya lagen och utredning om stiftelsens grundkapital och tillräcklig annan finansiering enligt 1 kap. 3 § 1 mom. i den lagen sänds till registermyndigheten.

Stiftaren kan efter det att den nya lagen har stadfästs men innan den träder i kraft besluta iakttä den nya lagen vid grundandet av stiftelsen och anmäla stiftelsen för registrering före den nya lagens ikraftträdande. En sådan stiftelse får registreras när den nya lagen har trätt i kraft.



Har det i ett testamente bestämts om grundande av en stiftelse, ska den nya lagen, med avvikelser från 1 mom., tillämpas på grundandet, om anmälan om grundande görs efter det att den nya lagen har trätt i kraft.

4 §

Stiftelsens stadgar

I stället för en i stiftelsens stadgar ingående bestämmelse som strider mot den nya lagen ska den nya lagen tillämpas, om inte annat följer av denna lag. En ändring av en mot den nya lagen stridande bestämmelse i stadgarna så att de stämmer överens med den nya lagen ska anmälas för registrering samtidigt som andra ändringar av stadgarna anmäls för registrering, dock senast tre år efter denna lags ikraftträdande. Registermyndigheten kan förena stiftelsens förpliktelse med vite.

Stadgebestämmelser som strider mot den nya lagen och som anmälts för registrering efter den nya lagens ikraftträdande kan inte registreras, om inte annat följer av denna lag.

Stiftelsen kan efter det att den nya lagen har stadfästs men innan den träder i kraft, med iakttagande av den gamla lagen besluta ändra sina stadgar i överensstämmelse med den nya lagen. Beslutet kan anmälas för registrering före den nya lagens ikraftträdande och registreras så att ändringen av stadgarna träder i kraft samma dag som den nya lagen. Detsamma gäller en registeranmälan om verkställande direktören och förvaltningsrådet.

5 §

Stiftelsens namn

När den nya lagen träder i kraft registrerar Patent- och registerstyrelsen förkortningen "sr" efter namnet på en stiftelse som har registrerats före den nya lagens ikraftträdande.

6 §

Verkställande direktör

Tillämpningen av den nya lagens bestämmelser om verkställande direktör på en direktör i en stiftelse som har registrerats före den nya lagens ikraftträdande ska anmälas för registrering senast tre år efter det att den nya lagen har trätt i kraft.

Om stiftelsens stadgar innehåller bestämmelser om stiftelsens direktör som strider mot den nya lagen, ska namnet och andra bestämmelser ändras så att de stämmer överens med bestämmelserna i den nya lagen.

7 §

Förvaltningsråd

Bestämmelserna om förvaltningsråd i den nya lagen får tillämpas på ett organ som utser majoriteten av ledamöterna i stiftelsens styrelse och som finns i en stiftelse som har registrerats före den nya lagens ikraftträdande. Tillämpningen av den nya lagens bestämmelser om förvaltningsråd på organet ska anmälas för registrering senast tre år efter det att den nya lagen har trätt i kraft. På ett sådant organ tillämpas den gamla lagens 10 a §, tills organet har registrerats som förvaltningsråd enligt den nya lagen eller tre år har flutit efter den nya lagens ikraftträdande.

Om stiftelsens stadgar innehåller bestämmelser om förvaltningsrådet som strider mot den nya lagen, ska namnet och andra bestämmelser ändras så att de stämmer överens med bestämmelserna i den nya lagen.

Det som i 3 kap. 21 § 1 mom. i den nya lagen föreskrivs om uppgifter i anslutning till tillsynen tillämpas på förvaltningsrådet efter tre år från det att den nya lagen har trätt i kraft, om inte förvaltningsrådet beslutar annat eller annat bestäms i stiftelsens stadgar.

8 §

Skadeståndsansvar för en ledamot i ett organ som anges i stiftelsens stadgar

Det som i 10 kap. 1 § i den nya lagen föreskrivs om skadeståndsskyldighet tillämpas på en ledamot och funktionär, som inte är arbetstagare, i ett organ om vilket det enligt 10 a § i den gamla lagen bestäms i stiftelsens stadgar före den nya lagens ikraftträdande.

9 §

Förordnande av revisor

Det som i 4 kap. 6 § i den nya lagen föreskrivs om Patent- och registerstyrelsen rätt att förordna revisor för stiftelsen tillämpas när en ansökan om förordnande av revisor inlämnas till Patent- och registerstyrelsen efter det att den nya lagen har trätt i kraft.

10 §

Bokslut och verksamhetsberättelse

Det som i 5 kap. 2 och 3 § i den nya lagen föreskrivs om uppgifter som ska ingå i verksamhetsberättelsen och i 5 kap. 4 § om koncernbokslut tillämpas på bokslutet senast för den räkenskapsperiod som inleds efter det att den nya lagen har trätt i kraft.

11 §

Fusion

På fusion tillämpas den gamla lagen, om en ansökan om fusionstillstånd lämnas in till Patent- och registerstyrelsen före den nya lagens ikraftträdande. I annat fall tillämpas den nya lagen på fusion.

Stiftelser kan efter det att den nya lagen har stadfästs men innan den träder i kraft besluta iakttä den nya lagen vid fusion av stiftelser. Fusionsplanen får anmälas för registrering före den nya lagens ikraftträdande. En sådan fusionsplan får registreras när den nya lagen har trätt i kraft.

12 §

Upplösning av stiftelse

På upplösning av en stiftelse tillämpas den gamla lagen, om en ansökan om upplösning lämnas in till Patent- och registerstyrelsen före den nya lagens ikraftträdande. I annat fall tillämpas den nya lagen på upplösning av stiftelsen.

Stiftelsen kan efter det att den nya lagen har stadfästs men innan den träder i kraft besluta iakttä den nya lagen vid upplösning av stiftelsen. Ett beslut om likvidation får anmälas för registrering före den nya lagens ikraftträdande. Ett sådant beslut får registreras när den nya lagen har trätt i kraft.

Det som föreskrivs i 8 kap. 14 § 2 mom. i den nya lagen tillämpas inte på en stiftelse som har registrerats före lagens ikraftträdande, om det i stiftelsens registrerade stadgar före den nya lagens ikraftträdande har bestämts att medel överläts till en närståendekrets enligt 1 kap. 7 § vid upplösning av stiftelsen.

13 §

Avgörande av tvister

Det som i 11 kap. 1 § i den nya lagen föreskrivs om behörig domstol tillämpas på behandlingen av tvistemål som gäller den nya lagen eller den gamla lagen och som inleds efter den nya lagens ikraftträdande.

14 §

Förfarande som ska tillämpas på registreringen

Om ett organ i stiftelsen fattar ett beslut före den nya lagens ikraftträdande, ska den gamla lagen tillämpas på beslutet och registreringarna i samband med beslutet samt på förfarandet i övrigt, om inte annat följer av denna lag.



15 §

Tillsyn

Det som i 14 kap. i den nya lagen föreskrivs om tillsyn tillämpas efter det att den nya lagen har trätt i kraft, även om ett ärende som gäller tillsyn har inletts hos Patent- och registerstyrelsen före den nya lagens ikraftträdande.

Med avvikelse från 1 mom. tillämpas bestämmelserna om överklagande i 14 kap. 16 §, om ett beslut har fattats efter den nya lagens ikraftträdande.

16 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .





OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

ISSN-L 1798-7091
ISBN 978-952-259-294-1 (nid.)
ISBN 978-952-259-295-8 (PDF)

Oikeusministeriö
PL 25
00023 VALTIONEUVOSTO
www.om.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 STATSRÅDET
www.jm.fi